

POZNANIV
Dar Kuratorj. Okr. Szk. P
Z księgozb. Gimn. im. M. M
w Poznaniu. 1930.

HENRICI

COR. AGRIPPÆ

AB NETTESHEYM A' CONSILIIS ET ARCHIVIS IN-

F. II

DITARIII SACRÆ CAESARIS MAIESTATIS,

~~p. 285~~

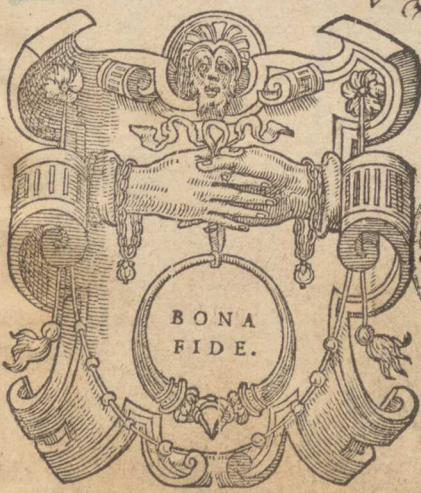
II. 436. c.

DE OCCULTA

PHILOSOPHIA
LIBRI III.

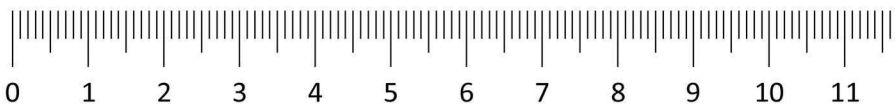
II. 436. c.

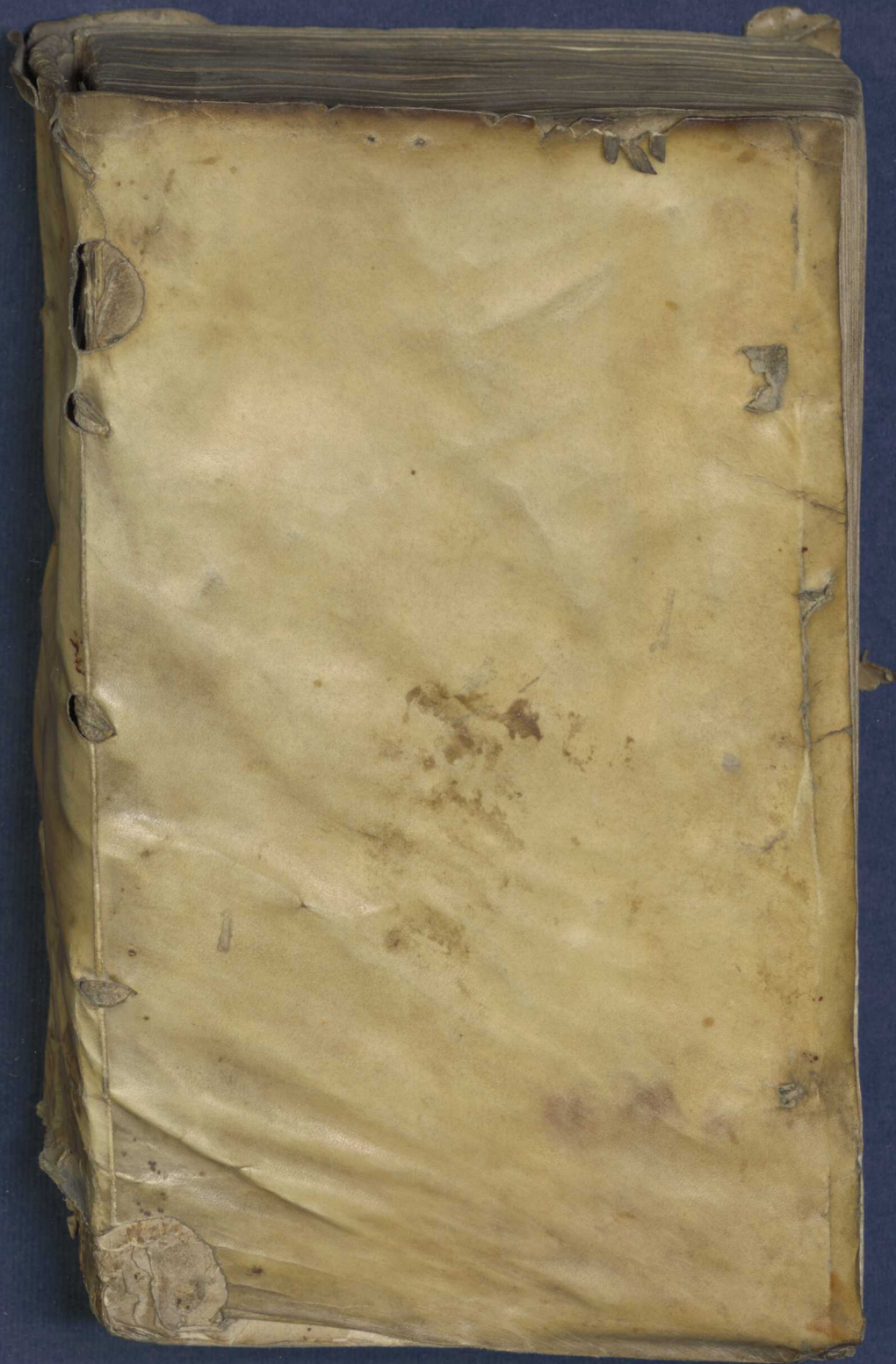
*Magni S. Char. fruct. Len.
ex Lib. S. D. Thom.
Et An. S. Gregor. Cant.
Inscript. 1661*

LVGDVNI.

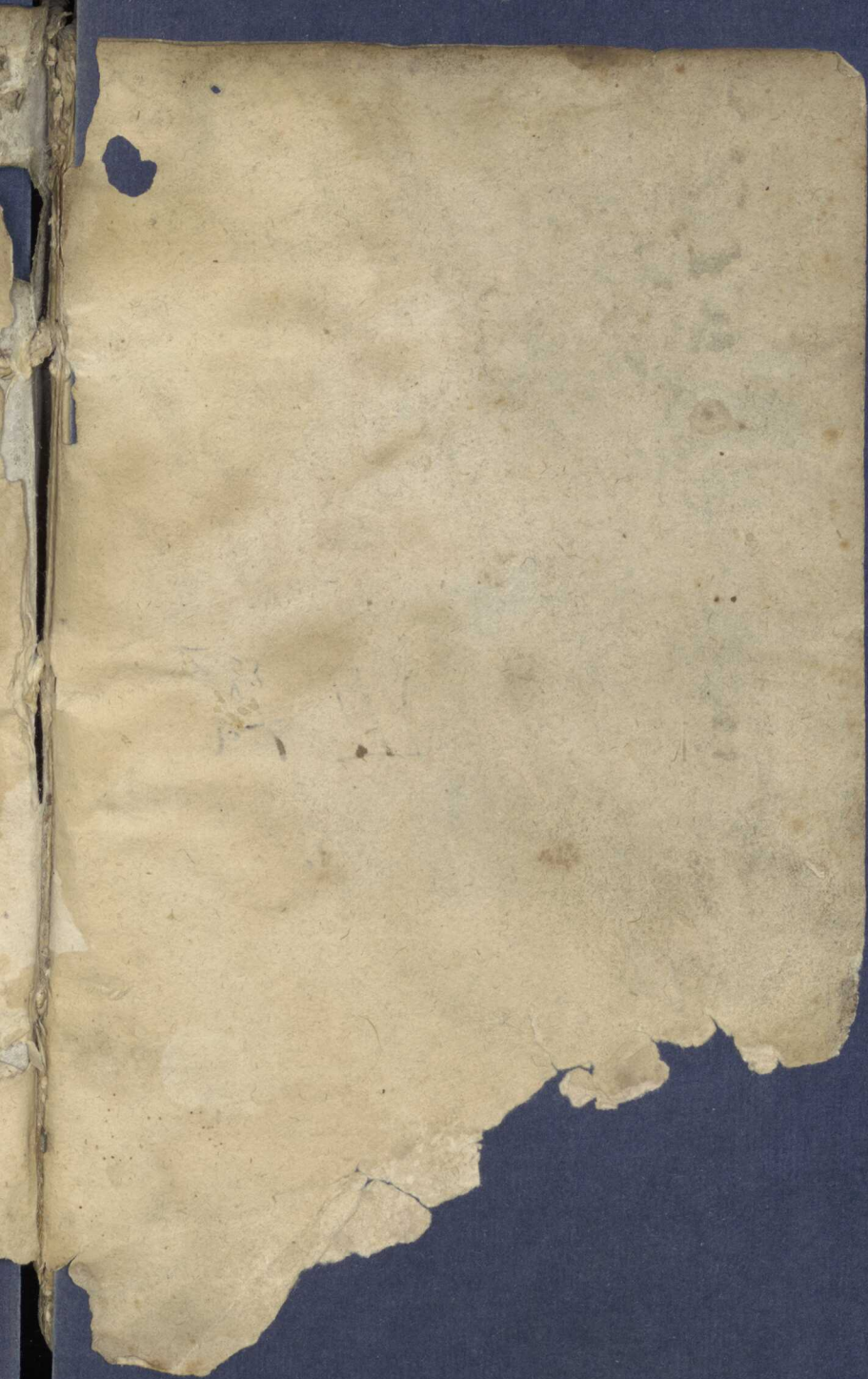
*Apud Godefridum, & Marcellum,
Beringos, fratres,
1550.*

Dar Kuratorj. Okr. Szk. Pozn.
Z księgozb. Gimm. im. M. Magd.
w Poznaniu. 1930.

IV 81 J
7a

HENRICI

COR. AGRIPPAE

AB NETTESHEYM A' CONSI-
LIIS ET ARCHIVIS IN-

II

DIARIUM SACRAE CAE-
SAREAE MAIE-
STATIS,

70. 285

II. 436. c.

*

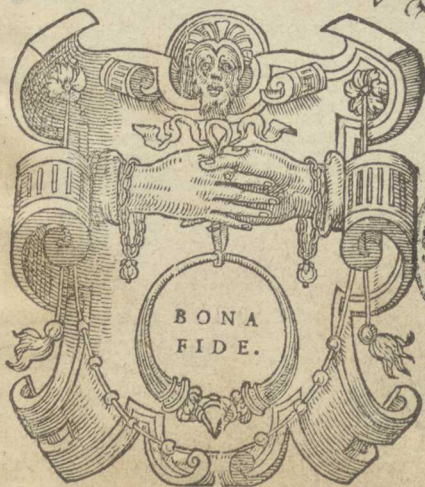
DE OCCULTA

PHILOSOPHIA

LIBRI III.

II. 436. c.

*Magni S. Fran. Smet. Sen
ex Sen. S. D. Thom.
Et An. S. Gregor. Sen
Julian. 1661*

*Anna 1774
H. 21*

LVGDVNI.

Apud Godefridum, & Marcellum,
Beringos, fratres,
1550.

437 328

~~1887~~
1887

1887

50,2754.1

1924.1477

AD LECTOREM.

NON DVBITO, quin titulus libri
 nostri de Occulta philosophia, siue de Magia,
 raritate sua quā plurimos alliciat ad legēdum,
 inter quos nonnulli obliquæ opinionis mente
 languidi, multi etiā maligni & in ingenium
 nostrum ingrati accedēt, qui temeraria sua ignorantia Magiæ
 nomen in deteriore partem accipiētes, uix conspecto titulo
 clamabunt nos uetitas artes docere, hæresum semina iacere,
 pijs auribus offendiculo, præclaris ingenijs scandalo esse, male-
 ficum esse, superstitiosum esse, dæmoniacū esse, magus qui sim.
 Quibus si respondeā, magum apud literatos uiros nō maleficū,
 nō superstitiosum, non dæmoniacum sonare, sed sapientē, sed
 sacerdotem, sed prophetam: Sibyllas magas fuisse, proinde de
 Christo tā apertissime prophetaſſe: iam uero & magos ex mi-
 rabilibus mundi arcanis, ipsius mundi autorē Christum cogno-
 uisse natū, omniumq; primos uenisse ad illū adorādum, ipsumq;
 Magiæ nomen acceptum philosophis, laudatū à theologis, etiā
 ipsi euangelio nō ingratum. Credo ego istos tam pertinacis su-
 percilij cēsores Sibyllis & sanctis magis, & uel ipso euāgelio
 prius sibi interdicturos, quā ipsum magiæ nomen recepturi
 sint in gratiam, adeo cōscientiæ suæ consulētes, ut nec Apollo,
 nec Musæ omnes, neq; angelus de cælo me ab illorū execratiōe
 uendicare queāt. Quibus & ego nunc cōsulo, ne nostra scrip-
 ta legant, nec intelligant, nec meminerint: nā noxia sunt, uene-
 nosa sunt: Acherōtis ostium est in hoc libro, lapides loquitur,
 caueant ne cerebrum illis excutiat. Vos autem qui æqua mente
 ad legendum uenitis, si tantā prudentiæ discretionē adhibueri-
 tis, quantū in melle legendo apes, iam securi legite: puto nanq;
 uos & utilitatis haud parū, & uoluptatis plurimū accepturos.
 Quōd si qua repereritis, quæ uobis nō placeāt, mittite illa, nec
 utimini: nā & ego uobis illa nō probo, sed narro. Cætera tamen
 propterea nō respuite. nam & medicorum uolumina inspici-
 entibus cōtingit cum antidotis & pharmacis simul etiam ueni-
 ena legere. Fateor præterea magiā ipsam multa superuacua,

et ad ostentationē curiosa docere prodigia, simul hæc ut uana
relinquite, causas tamē illorū ne ignorete. Quæ uero ad hominū
utilitatē, ad auertēdos malos euentus, ad destruēdū maleficia, ad
curādos morbos, ad externandā phāsmata, ad cōseruādā uitæ,
honoris, fortunæ dexteritatē, sine dei offensā, sine religionis in=
iuria fieri possunt: quis illa nō tā utilia censeat, quā eiam ne=
cessaria? Sed quia admonui uos, multa me narrādo potius quā
affirmādo scripsisse: sic enim opus esse uisum fuerat, quo pauci=
ora præteriremus: multa insuper Platoniorū caterorumq; gē=
tilium Philosophorum placita secuti sumus, ubi instituto no=
stro scribendi suggererēt argumentum: ideo si alicubi erratum
sit, siue quid liberius dictum, ignoscite adolescentiæ nostræ, qui
minor quā adolescens hoc opus composui, ut possim me excu=
sare ac dicere, Dum erā paruulus, loquebar ut paruulus, sapie=
bam ut paruulus: factus autē uir, euacuauī quæ erant paruuli:
ac in libro nostro de Vanitate ac incertitudine sciētiarum, hūc
librū magna ex parte retractaui. Sed hic me iterum forte redar=
guetis, inquiētes: Ecce iuuenis scripsisti, et senex retractasti, ut
quid ergo edidisti? Fateor iuuenis admodū hos libros scribere
aggressus sum, spe tamen illos aliquādo correctiores locupletio=
resq; emissurus, atq; ea causa Ioanni Tritemio abbati Peapoli=
tano quondā Spanhemensi, uiro arcanarum rerum admodum
industrio, primū illos obtuli corrigendos. Contigit autē post=
ea, ut interceptum opus, priusquam illi summam manum impo=
suissem, corruptis exemplaribus truncum et impolitū circum=
ferretur, atq; in Italia, in Gallia, in Germania, per multorū ma=
nus uolaret: iamq; nonnulli impatiētius nescio an impuden=
tius, ipsum informe opus sub prælum exponere uolebant: quo
uno percussus malo, ipse edere constitui, cogitās minus pericu=
li fore, si libri isti paulo castigatiores mea manu prodiret, quā
si laceri per incondita fragmenta inuulgarentur per manus ali=
orū. Præterea nullum nefas ratus, si iuuentutis meæ specimen
perire non sinerem. Addidimus autē nonnulla capitula, inserui=
mus etiā pleraq; quæ prætermittere incuriosum uidebatur,
quod curiosus Lector ex ipsius phrasis inæqualitate facile de=
prehedere poterit: nolimus enim opus ipsum totū innouare,

et (ut

et (ut aiunt) totam telā retexere, sed paululum castigare, atq;
aliquid splendoris infundere. Quapropter iterū nunc quaeso te
candide Lector, ne de presenti tempore editionis ista libres,
sed ueniam des curiose iuuentuti, si quid forte secus quam plan-
ceat, in istis deprehendes.

II. 436. c.

R. P. D. IOANNI TRI-

TEMIO, ABBATI DIVI

Iacobi in suburbio Herbipolis, Hen-

ricus Cornelius Agrippa ab

Nettesheym.

S. D.

V M nuper tecum (reuerende pater) in coeno-
bio tuo apud Herbipolim aliquandiu cōuersa-
tus, multa de chemicis, multa de magicis, multa
de cabalisticis, cæterisq; quæ adhuc in occulto
delitescunt arcanis scientijs atque artibus unā
contulissimus: magna inter cæteras questio erat, cur Magia
ipsa, cum olim primum sublimitatis fastigium uno omnium ue-
terum philosophorum iudicio teneret, et à priscis illis sapien-
tibus, et sacerdotibus summa semper in ueneratiōe habita fue-
rit: deinde sanctis patribus à principio nascentis ecclesiæ catho-
licæ odiosa semper et suspecta, tandem explosa à Theologis,
damnata à sacris canonibus, porro omnium legum placitis fuerit
proscripta, eius causam speculatus, meo iudicio non alia est, nisi
quòd fatali quadam temporum hominumq; deprauatione sub-
introierunt multi pseudophilosophi, ac mentito nomine Magi,
qui per uarias errorum sectas, et falsarum religionum factio-
nes, multas admodum execrandas superstitiones atq; ferales
ritus, multa etiam ex orthodoxa religione scelerata sacrilegia,
in naturæ persecutionē hominumq; perniciem ac dei iniuriam
cōgerentes, multos admodū, quales hodie circumferri uidemus,
reprobatae lectionis libros ediderunt, quibus Magiæ honestissi-
mum nomen atq; titulum furto et rapina præfixerunt. Hi ita-

que cum sacro sancto hoc magiæ titulo suis execrandis nugæ
fidem sese conciliaturos sperarent, id egerūt, quòd laudatissi-
mum olim magiæ nomen, hodie bonis & probis omnibus odio-
sissimum redditū sit, ac capitale crimen habeatur, si quis doctri-
na operibusue magum sese audeat profiteri, nisi forte demēs
aliqua uetula rus habitans, credi uelit admodum perita & diui-
nipotens, ut (sicut ait Apuleius) possit cælum deponere, terrā
suspēdere, fontes durare, montes diluere, manes sublimare, deos
infumare, sydera extinguere, tartarū ipsum illuminare, siue ut
canit Vergilius,

Quæ se carminibus promittat soluere mentes

Quos uelit, ast alijs duras immittere curas,

Sistere aquam fluiijs, & uertere sydera retro,

Nocturnosq; ciet manes, mugire uidebis

Sub pedibus terram, & descendere montibus ornos.

Tum quæ referunt Lucanus de maga illa Theßala, & Home-
rus de Circes omnipotentia, quorū plurima fateor tam fallacis
opinionis, tam superstitiosæ diligentia perniciosiq; labores ex-
istunt, ut cum sub artē non nefandam cadere nequeant, tamē
magiæ uenerabili titulo sese uestiri posse præsumūt. Cum hæc
igitur sic se haberent, mirabar admodum, neq; minus etiam in-
dignabar, neminē hactenus extitisse, qui tam sublimem sacramq;
disciplinam ab impietatis crimine uindicasset, aut illam nobis
pure syncereq; tradidisset: siquidem quos ex recentioribus ego
uidi, Rogerium Bachonē, Robertum Anglicū, Petrum Appo-
nū, Albertū Teutonicū, Arnoldū de Villa noua, Anselmū Par-
mensē, Picatricē Hispanū, Cicchum Asculum Florentinum,
& plerosq; alios, sed obscuro nominis scriptores, cū se magiam
tradere pollicentur, non nisi aut deliramenta quædam nulla ra-
tione subnixæ, aut superstitiones probis omnibus indignas præ-
stiterunt. Hinc cōcitus est in me spiritus meus, atq; propter i-
psam cum admirationē, tum indignationē, uolui & ego philoso-
phari, non illaudabile opus me facturum existimans, qui ab in-
eunte ætate semper circa mirabilium effectuum & plenas myste-
riorum operationes curiosus intrepidusq; extiti explorator, si
Magiam ipsam uetustam, sapientumq; omnium disciplinam ab
impie

impietatis erroribus redimitam, purgatamque, & suis rationibus adornatam restituerem, & ab iniuria calumniantium vindicarem: quod ut iam diu ipse mecum deliberavi, nunquam tamen in hanc arenam descendere hactenus ausus fui, uerū post collatum inter nos Herbipoli de his rebus sermonem, tua præcellens peritia & doctrina, tuaq; ardens adhortatio audaciam mihi animumq; addidit. Itaque electis è Philosophorum exploratæ fidei sententijs, purgata introductione malignorum, qui simulata scientia mentientes magorum traditiones ab ipsis tenebrarū reprobatis libris, uelut ab ipsis adytis mirandorum operationes requirendas docebant, discussis tenebris tres libros de Magia compedio breuitatis cōplexos recentibus his diebus composui, & de Occulta philosophia minus infenso titulo inscripsi, quos nunc tuæ examini, qui harum rerum plenissimā peritiam tenes, castigandos, censendos, iudicandosq; submitto, ut si quid in illis à me scriptum sit, quod aut in naturæ contumeliam, aut coelitū offensam, religionisue iniuriam uergere queat, cōdemnes errorē: sin autē dissoluta & purgata sint impietatis scandala, ueritatis traditionē tueare: sicq; cū his libris nostris, atq; cū ipsa magia agere uelis, ne occultetur aliquid quod prodesse queat, nec probetur quod possit non nisi nocere, quo sic tandē libri isti tuo examine probati, digni sint qui aliquādo felicibus auspicijs in publicū egrediātur, nec timeāt iudiciū subire posteritatis. Vale, & his audacibus parcto cœptis.

IOANNES TRITEMIVS

ABBAS DIVI IACOBI HER

bipolis, quondam Spanhemensis, suo Henrico

Cornelio Agrippæ ab Nettesheym

salutem & charitatem.

PVS tuū ornatissime Agrippa de Occultiore Philosophia prænotatum, quod nobis examinā dum per latorem presentium obtulisti, quātā cum uoluptatē susceperimus, nec lingua mortalis unquam potest exprimere, nec scribentis

calanus referre. Admiratione maxima ducimur super eruditione tua non uulgari, qui & iuuenis tā secreta penetras & arcana, multis etiam uiris doctissimis abscondita, nō solum pulchre ac uere, sed etiam proprie & ornate proferre in lucē potuisti. Vnde in primis tuæ ad nos beneuolentiæ gratias agimus, & si poterimus unquam, pro uiribus indubitanter referemus gratias. tuum opus, quod nemo doctissimorum etiam uirorum satis laudare sufficiet, probamus: deinde ut studio pergas in altiora, quo cœpisti, nec sinas tam excellentes ingenij tui uires otio tepescere, te qua possimus instantia monemus, petimus & rogamus, quatenus & tuo te labore ad meliora semper exercites, & lumen ueræ sapientiæ quo maxime & diuinitus illustraris, etiam ignorantibus demonstrēs: nec te retrahat à proposito quorumcunq; cōsideratio nebulonum, de quibus uere dictum est, Bos lassus fortiter figit pedem. Cum nemo, sapientum iudicio, ueraciter doctus esse queat, qui in unius duntaxat facultatis rudimenta iurauit. Te autem diuinitas ingenio donauit & amplo, & sublimi: non ergo boues imiteris, sed uolucres: nec circa particularia arbitreris tibi esse morandum, sed uniuersalibus confidenter intendito animum. tanto enim quisq; doctior esse putatur, quanto ignorat pauciora. Ingenium uero tuum ad omnia pleniter aptum nō paucis nec infimis, sed multis & sublimioribus est rationabiliter occupandū. Vnū hoc tamē te monemus custodire præceptū, ut uulgaria uulgaribus, altiora uero & arcana altioribus atque secretis tantum cōmunicēs amicis.

Da fœnū boui, saccarū psittaco tantum: intellige mentē, ne boum calcibus, ut plerisq; contigit, subijciaris. Vale felix amice, & si quid penes nos est quod tibi conducere queat, iube, & factum sine mora intelligēs, & uires ut nostra dietim sumat amicitia, sepius ad nos scribe, & tuarum aliquid lucubratorum mittito, instanter oramus. Iterum uale. Ex nostro cœnobio Peapopolitano. VIII. die Aprilis, Anno

M. D. X.

REVERENDISSIMO IN

CHRISTO PATRI, AC PRINCIPI
illustrissimo Hermanno e Comitibus Vuyde, Dei gra-
tia sanctæ Coloniensis Ecclesiæ Archiepiscopo, sacri
Romani Imperij Principi Electori, & per Italian Ar-
chicancellario, Vuestphalia & Angariæ Duci &c. Sa-
cro sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legato nato, & in pontifi-
calibus Vicario generali, Henricus Cornelius Agrippa
ab Nettesheym S. D.

A EST illustris fame tue celebritas,
reuerēdisime & illustrissime Princeps,
ea uirtutum tuarum magnitudo & do-
ctrinæ splendor, & frequens optimarum
literarum exercitium, & cū solida pru-
dētia grauis oratio, & elegans dicendi
promptitudo, multarum rerum cogni-
tio, constans religio, ac mores laudatissimi, quibus supra com-
munē aliorum cōsuetudinem præditus es, taceo præscas eminen-
tis nobilitatis imagines, ac diuitiarum cum antiquarum, tum
nouarum thesauros, amplitudinē domini, sacrarumq; dignita-
tum mītras, quorum etiā præstantia antestas cum corporis de-
centi forma ac robore. Quæ licet omnia maxima sint, ego te ta-
men his omnibus longe maiore existimo heroicis illis & super-
illustribus tuis uirtutibus: quibus sane effecisti, ut quāto quisq;
doctior est, ac uirtutum amantior, tanto magis beneuolentiæ
tuæ sese cupiat insinuari, unde & ipse etiam illud decus tuum
petendū mihi constitui, sed Parthorum more, hoc inquam est,
non sine munere. Quem equidē salutandi Principis morem à
priscorum usq; seculis in hæc nostra tēpora deriuatū, & adus-
que huc obseruatum uidemus. Cumq; uiderem alios quosq; ui-
ros egregie doctos, doctrinarum suarū pulchris magnisq; nu-
neribus te ornare, ne solus ego uelut cultus & uenerationis
tuæ desertor, ad tuam amplitudinē uacuis manibus applicare
ausim: cogitabundus ac circumspicens in cella mea libraria,
quo munere te tam insignem Principem condonare possem,

en inter recondita offerebant sese subito libri de Occulta phi-
losophia, siue de Magia, quos iuuenis admodum scribere ag-
gressus, & iam multis annis uelut oblitus intermiserat: mox tuæ
amplitudinis ueneratione ad illos cõsummandos, uelut ad uota
reddenda properaui. Sane quòd persuaderẽ mihi, nihil me tibi
gratius dare posse, quàm antiquissimæ abstrusissimæ que doctri-
næ nouũ opus, opus inquã curiose iuuentutis nostræ, sed anti-
quitatis doctrinã, ausim dicere, à nullis hæcenus restituere ten-
tatã. Attamẽ nõ in hoc tibi adscribũtur hæc nostra, quòd te di-
gna sint: sed ut patefaciant mihi aditum ad beneuolentiam tu-
am. Quæso itaq; si non est improbum, habeant apud te quan-
dam excusationem. Omnia tibi uota præfaturus, si hæc iuuen-
tutis meæ studia, tuæ amplitudinis auspicio in notitiam ueniãt,
ac fugata inuidia perennitatis iure illorum remaneat memoria
nobis ad fructum bonæ cõscientiæ, cum plura in illis etiam se-
niori mihi uisa sint cũ utilissima, tũ cognitu necessaria. Habes
itaq; opus nõ tam iuuentutis, quàm etiam præsentis ætatis
nostræ: multa siquidẽ iuuenilis operis errata castiga-
ui, multa cõpluribus locis interfulsi, multis capi-
tibus adauxi, quæ ex ipsa orationis inæqua-
litate facile depræhẽdi possunt, atq; sic co-
gnosces me omnem ætatem meam tuis
obsequijs fore deuotũ. Vale felicis
Coloniæ felicissimus Princeps.
Ex Mechlinia. Anno
M. D. XXXI.
Mense Ianu-
ario.

CAPITVLORVM

OMNIVM QVAE IN HOC
opere continentur, Elenchus.

Numerus anterior caput, posterior
paginam signat.

PRIMI LIBRI ELENCHVS.

I	 uomodo à triplici mundo magi uirtutes col- ligāt, tribus his libris monstrabitur fol. 1	1
2	Quid sit Magia, quæ eius partes, & qualem oporteat esse Magiæ professorem	2
3	De quatuor elementis, & eorundem qualitatibus & in se inuicem permixtionibus	5
4	De triplici elementorum ratione consideranda	7
5	De mirabilibus ignis, ac terræ naturis	8
6	De admirandis aquæ, & aëris atq; uentorum naturis	11
7	De generibus compositorū, quomodo se habeant ad elemē- ta, atq; quid elementis ipsis cōueniat cum anima, & sen- sibus, & moribus	18
8	Quomodo elemēta sunt in cœlis, in stellis, in dæmoni- bus, in angelis, in ipso deniq; deo	20
9	De uirtutibus rerum naturalium ab elementis proxime dependentibus	22
10	De uirtutibus rerum occultis	23
11	Quomodo uirtutes occultæ infunduntur rerum speciebus ab ideis, per ratiōes animæ mundi, stellarumq; radios: & quæ res hac uirtute magis abundant	25
12	Quomodo diuersis indiuiduis, etiā eiusdē speciei diuersæ uirtutes influuntur	27
13	Vnde proueniant uirtutes rerum occultæ	28
14	De spiritu mundi quis sit, & quod sit uinculum occultarum uirtutum	32
15	Quomodo debemus inuestigare & experiri uirtutes re- rum, per uiam sumptam à similitudine	34
16	Qualiter diuersarum uirtutū operationes transfundan- tur ab	

I N D E X.

	<i>tur ab una re in aliam, & sibi mutuo comunicantur</i>	37
17	<i>Qualiter per litem & amicitiam, uirtutes rerū inuestigandæ & experiundæ sunt</i>	38
18	<i>De inimicitiarum inclinationibus</i>	41
19	<i>Quomodo inuestigandæ & experiundæ sunt rerum uirtutes, quæ illis à tota specie insunt, aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei sunt agnatæ</i>	44
20	<i>Quòd uirtutes naturales quibusdam insunt per totam suam substantiam, quibusdam uero in certis suis particulis aut membris</i>	45
21	<i>De uirtutibus rerum quæ insunt ipsis in uita tantum, & quæ remanent in illis etiam post interitum</i>	46
22	<i>Quomodo res inferiores subsunt corporibus cœlestibus, & quomodo humanum corpus, ipsaq; hominum exercitia & mores, stellis atq; signis distribuuntur</i>	49
23	<i>Quomodo cognoscendum, quibus stellis res naturales subsunt, atq; quæ res sunt solares</i>	52
24	<i>Quæ res subsunt Lunæ</i>	55
25	<i>Quæ subsunt Saturno</i>	57
26	<i>Quæ sunt Ioualia</i>	58
27	<i>Quæ referunt Martem</i>	59
28	<i>Quæ sint Venerea</i>	60
29	<i>Quæ sequuntur Mercurium</i>	61
30	<i>Quòd totus sublunaris mundus, & quæ in eo sunt, planetis distribuitur</i>	62
31	<i>Qualiter provinciæ, & regna planetis distribuuntur</i>	63
32	<i>Quæ subsunt signis ac stellis fixis, earūq; imaginibus</i>	64
33	<i>De signaculis & characteribus rerū naturalium</i>	67
34	<i>Quomodo per res naturales earumq; uirtutes, possumus allicere & attrahere influxus atq; uirtutes corporum cœlestium</i>	70
35	<i>De commixtionibus rerum naturalium ad inuicem earūq; utilitate</i>	71
36	<i>De unione rerum commixtarum, atq; introductione nobilioris formæ uitæq; sensibilis</i>	73
37	<i>Quomodo certis quibusdam preparamentis naturalibus & artificialibus, cœlestia quedã & uitalia dona desuper trahimus</i>	

INDEX.

	<i>trahimus</i>	78
38	Quomodo dona, non solum cœlestia & uitalia, uerum= etiam intellectualia quædam & diuina de super suscipere possumus	77
39	Quod certis quibusdam mundi materijs mundana nu= mina, & horum numinum ministros demones allicere possumus	79
40	De ligationibus cuiusmodi sunt, & quibus modis solcant fieri	80
41	De ueneficijs, earundemq; potentia	81
42	De quorundam ueneficiorũ admirandis uirtutibus	82
43	De suffitibus, & earum ratione & potentia	87
44	Compositio quorundam suffituum planetis accommo= datorum	90
45	De collryijs, unctiõibus, phyltris, eorũq; uirtutibus	91
46	De alligationibus, & suspensionibus physicis	94
47	De annulis & eorum compositionibus	96
48	De locorum uirtutibus, & quæ loca cuiq; stellarum cor= respondent	97
49	De lumine & coloribus, de lychnis & lampadibus, & qui colores, quibus stellis, domibus & elemētis distribu= antur	99
50	De fascinatione, atq; eius artificio	103
51	De certis obseruationibus, admirandas uirtutes producen= tibus	104
52	De uultu ac gestu, corporisq; habitudine & figura, & quæ ex his quibus stellis respondeāt, unde physiognomo= nia, & metoposcopia, & chiromantia diuinationum arti= ficia, sua fundamenta habeant	108
53	De diuinatione auspiciorũ, & auguriorum	111
54	De diuersis quibusdam animãtibus, & alijs rebus, quã in augurijs significationem habeant	113
55	Quomodo uerificantur auspicia per lumen sensus natu= re, ac de eius experiundæ aliquot regulis	120
56	De aruspicina fulgurũ & fulminũ, & quomodo portēta & prodigia interpretanda sint	126
57	De Geomãtia, Hydromãtia, Aëromãtia, Pyromãtia, qua= tuor ele	

INDEX.

	tuor elemētorum diuinationibus	128
18	De mortuorum reuiuſcentia, de lōgæua dormitione atq; inedia	131
19	De diuinatione, quæ per ſomnia fit	135
60	De furore & diuinationibus, quæ in uigilia fiunt, de melancholici humoris potētia, quo etiã demones nonnunquã in humana corpora illiciuntur	137
61	De formatiōe hominis, de ſēſibus exteris & intimis ac mēte: de triplici animæ appetitu, ac paſſionib. uoluntatis	141
62	De paſſionibus animi, & earum origine, differentia & ſpeciebus	145
63	Quomodo paſſiones animi mutāt corpus propriū permutando accidētia, & mouēdo ſpiritum	146
64	Quomodo paſſiones animi immutāt corpus per modum imitationis à ſimilitudine. Itē de transformatione ac translatione hominū, & quæ uires uis imaginatiua nō ſolum in corpus, ſed etiam in animam obtineat	148
65	Quomodo paſſiones animi etiam operantur extra ſe in corpus alienum	151
66	Quòd paſſiones animi plurimū iuuātur ab opportunitate cœleſti: & quàm neceſſaria ſit in omni opere ipſa animi conſtantia	153
67	Quomodo animus humanus poteſt coniūgi cū cœleſtiū animis & intelligētis, atq; ſimul cū illis mirabiles quaſdã uirtutes rebus inferioribus imprimere	155
68	Quomodo animus noſter poteſt permutare & ligare res inferiores, ad id quod deſiderat	157
69	De ſermone, atq; uirtutibus uerborum	158
70	De uirtute priorum nominum	159
71	De ſermonibus cōplexis, & carminibus, incantamētorūq; uirtutibus & aſtrictionibus	161
72	De incantamentorum mirabili potentia	163
73	De uirtute ſcripturæ, & de imprecationibus & inſcriptionibus faciendis	165
74	De proportiōe, correſpōdentia, reductione literarum ad ſigna cœleſtia & planetas ſecundū uarias linguas cū tabella hoc indicāte	166

INDEX.

CAPITVM LIBRI II. ELENCHVS.

1	DE necessitate mathematicarũ disciplinarum, atque de mirandis multis operibus, quæ solis mathematicis artibus perpetrantur	173
2	De numeris eorundemq; potentia & uirtute	176
3	Quantas uirtutes numeri possideant in rebus cũ naturalibus, tum transnaturalibus	178
4	De unitate & eius scala	180
5	De dualitate & eius scala	183
6	De triade & eius scala	185
7	De quaternario & eius scala	188
8	De quinario & eius scala	195
9	De senario & eius scala	198
10	De septenario & eius scala	200
11	De octonario & eius scala	212
12	De nouenario & eius scala	214
13	De decade & eius scala	217
14	De undenario & duodenario cũ duplici duodenarij scala, Cabalistica & Orphica	218
15	De numeris qui supra duodenarium sunt, eorumq; potentia & uirtutibus	226
16	De numerorũ notis in certis gesticulationibus constitutis	230
17	De uarijs numerorũ notis apud Romanos obseruatis	233
18	De notis Græcorum	234
19	De notis Hebræorum & Chaldæorũ, & quibusdam alijs Magorum notis	236
20	Qui numeri literis attribuantur, atque de diuinatione per eosdem	238
21	Qui numeri quibus dijs sacri sunt, & qui quibus elementis adscripti	241
22	De planetarũ mensuris, earumq; uirtutibus & formulis, & quæ illis præficiantur diuina nomina, intelligentiæ & demonia	242
23	De Geometricis figuris atq; corporibus qua uirtute in Magia polleant, & quæ quibus elementis cõueniant atq; cælo	254
	De	

II.

436.

C.

INDEX.

24	De Musicali harmonia eiusq; uiribus ac potētia	256
25	De sono atq; concentu, & unde illis mirabilitas in operando	259
26	De cōueniētia eorū cū cœlestibus: & qui cōcētus, quiq; soni singulis stellis respōdent	261
27	De humani corporis proportione & mensura harmoniaq;	265
28	De animæ humanæ cōpositione & harmonia	278
29	De obseruatione cœlestium, in omni opere magico necessaria	280
30	Quando planetæ potentioris influentiæ	281
31	De obseruatione stellarum fixarum, earumq; naturis	282
32	De Sole & Luna, eorumq; magicis rationibus	284
33	De xxviii, mansionibus Lunæ earundemq; uiribus	287
34	De uero cœlestium motu in octaua sphaera obseruando, ac de ratione horarum planetariarum	292
35	Quomodo res quæq; artificiales ut imagines & sigilla similiaq; uirtutem aliquam sortiantur à corporibus cœlestibus	293
36	De imaginibus Zodiaci, quas insculptæ à suis stellis concipiant uirtutes	294
37	De imaginibus facierum earumq; uirtutibus, atq; de his quæ extra zodiacū sunt imaginibus	296
38	De imaginibus Saturni	301
39	De imaginibus Iouis	302
40	De imaginibus Martis	303
41	De imaginibus Solis	303
42	De imaginibus Veneris	304
43	De imaginibus Mercurij	305
44	De imaginibus Lunæ	305
45	De imaginibus capitis & caudæ Draconis Lunæ	306
46	De imaginibus mansionum Lunæ	307
47	De imaginibus stellarum fixarum beheniarum	310
48	De figuris geomanticis, quæ inter imagines & characteres mediæ sunt, & earundem tabula	312
49	De imaginibus, quarū figura est nō ad similitudinē alicuius figuræ cœlestis, sed ad similitudinem illius quod desiderat	

I N D E X.

	desiderat animus operantis	314
90	De obseruationibus quibusdam cœlestibus, & practica quarundam eiusdem imaginum	315
91	De characteribus qui ad cœlestiũ normam imitationemq̃ fabricati sunt, & quomodo ex geomanticis figuris dedu- cuntur cum eorundem tabula	319
92	De characteribus qui à rebus ipsis similitudine quadam abstrahuntur	322
93	Quòd nulla diuination sine astrologia sit perfecta	324
94	De sorte, & quando, ac unde illi diuinationis uirtus contingat	326
95	De anima mundi & cœlestium, iuxta traditiones poëta- rum & philosophorum	328
96	Idem confirmatur ratione	329
97	Quòd anima mundi ac celestes animæ sint rationales, ac mentem participantem diuinam	331
98	De nominibus animarum cœlestium, eorũdemq̃ dominio in hunc inferiorem mundum, uidelicet hominem	332
99	De septẽ mundi gubernatoribus planetis, eorundẽq̃ ua- rijs nominibus, magicis sermonibus deseruientibus	335
100	Quòd humane imprecationes naturaliter imprimũt suas uires in res exteriores: & quomodo animus humanus per singulos dependentiarum gradus ascendit in mundum intelligibile, fitq̃ simulis spiritibus & intelligẽtijs sublimi- oribus	339

CAPITVM LIBRI III. ELENCHVS.

1	DE necessitate, uirtute, & utilitate religionis	346
2	De silentio & occultatione eorum quæ secreta in religione sunt	347
3	Quæ dignificatio requiratur, ut quis euadat in uerum magum, & mirandorum operatorem	351
4	De duobus ceremonialis Magiæ adminiculis, religione & superstitione	353
5	De tribus ducibus religionis, qui nos ad ueritatis semitam perducunt	357
6	Quomodo his ducibus anima humana scandit in naturam diuinam, efficiturq̃ miraculorum effectrix	359

b   Necessariam

INDEX.

- 7 *Necessariam esse Mago ueri dei cognitionem, & quid de deo ueteres senserunt Magi atq; philosophi* 360
- 8 *Quid de diuina trinitate ueteres sēserint philosophi* 363
- 9 *Quæ sit uera de deo & sanctissima Trinitate orthodoxa fides* 367
- 10 *De emanationibus diuinis, quas Hebræi numerationes, alij attributa, Gentiles, deos & numina nūcupabant: deq; decem Sephiroth, ac decem sacratissimis dei nominibus illis præsentibus, eorundemq; interpretatione* 368
- 11 *De diuinis nominibus, eorundemq; potētia & uirtute* 373
- 12 *De influxu diuinorum nominum per singula media in hæc inferiora* 383
- 13 *De membris dei, & de eorū in nostra mēbra influxu* 386
- 14 *De dijs gentium, & animis cœlestiū corporū, & quibus numinibus quæ loca olim sacra fuerunt* 388
- 15 *Quid de animabus cœlestibus nostri sētiūt Theologi* 393
- 16 *De intelligentijs & dæmonibus, ac triplici illorum genere, eorumq; cognomentis uarijs, deq; infernis & subterraneis dæmonibus* 395
- 17 *De eisdem iuxta Theologorum sententias* 400
- 18 *De ordinibus malorum dæmonum, eorundemq; casu, & naturis uarijs* 403
- 19 *De corporibus dæmonum* 408
- 20 *De infestatione malorum dæmonum, & custodia nobis adhibita bonorum dæmonum* 411
- 21 *De obsequēdo proprio genio, eiusq; natura indagāda* 414
- 22 *Triplicem uniuscuiusq; hominis custodem esse, & à quibus singuli procedant* 417
- 23 *De lingua angelorum, eorumq; cū inter se, tum nobiscum colloctionibus* 419
- 24 *De nominibus spirituū, eorumq; uaria impositione, deq; spiritibus qui præsunt stellis, signis, cardinibus cœli, & elementis* 421
- 25 *Quomodo Hebræorum Mecubales sacra angelorum nomina è sacris scripturis eliciant, atq; de septuaginta duobus angelis qui ferunt nomen dei, cum tabulis Ziruph, & commutationum literarum & numerorum* 425
- De in

INDEX.

26	De inueniendis nominibus spirituum & geniorum à dispositione corporum cœlestium	428
27	De arte Calculatoria nominum eiusmodi ex traditione Cabalistarum	430
28	Quomodo nonnunquam spirituum nomina accipiuntur à rebus ipsis quibus præficiuntur	433
29	De characteribus & sigillis spirituum	436
30	Alius characterizandi modus, à Cabalisticis traditus	437
31	Adhuc alius characterum modus, atq; de signaculis spirituum, quæ sola reuelatione recepta sunt	441
32	Quomodo alliciantur à nobis boni demones, & quomodo mali demones à nobis conuincantur	444
33	De uinculis spirituum, eorumq; adiurationibus & ex-terminijs	448
34	De ordine animastico, atq; heroibus	450
35	De dijs mortalibus atq; terrenis	453
36	De homine quomodo creatus ad imaginem dei	455
37	De anima humana, & per quæ media iungatur corpori	463
38	Quæ diuina dona homo desuper à singulis cœlorum & intelligentiarum ordinibus accipiat	465
39	Quomodo superni influxus cum sint natura boni, in istis inferioribus deprauetur, & malorū causæ efficiantur	468
40	Quòd unicuiq; homini impressus est character diuinus, cuius uigore potest pertingere ad operadū mirabilia	470
41	Quid de homine post mortem, opinioniones uarie	472
42	Quibus rationibus Magi & Necromantes mortuorum animas euocare se posse putabant	490
43	De humane animæ potestate, in mēte, ratiōe & idolo	494
44	De gradibus animarum, & earundem interitu, aut immortalitate	498
45	De uaticinio & furore	501
46	De prima specie furoris à Musis	502
47	De secunda specie à Dionysio	505
48	De tertia specie furoris ab Apolline	507
49	De quarta specie furoris à Venere	510
50	De raptu & extasi, & uaticinijs quæ ijs qui morbo con-	510

INDEX.

	miltali & syncope corripuntur, & quæ agonizantibus contingunt	511
51	De somnio prophetico	514
52	De sortibus & notaminibus certam oraculorum uim possidentibus	519
53	Quomodo se disponere debeat uolens suscipere oracula	521
54	De munditia, & quomodo obseruanda	524
55	De abstinentia, & ieiunijs, & castitate, solitudine, & animi tranquillitate atq; assensu	526
55	De pœnitentia & eleemosyna	531
57	De his quæ extrinsecus administrata ad expiationem conducunt	532
58	De adorationibus & uotis	534
59	De sacrificijs & oblationibus, eorumq; generibus & modis	537
60	Quas imprecationes & ritus ueteres adhibere solebant sacrificijs & oblationibus	543
61	Quomodo hæc tû ad deum, tum ad inferiora numina exhibenda sunt	544
62	De consecrationibus & earum ratione	546
63	Quæ dicantur sacra, quæ consecrata, & quomodo hæc se habeât inter nos atq; diuos, ac de sacrjs tēporibus	549
64	De religiosis quibusdam obseruationibus, ceremonijs, & ritibus suffituum, unctionum, & similibus	555
65	Operis totius conclusio	562

Finis capitum trium librorum de occulta philosophia.

CAPITA CENSURAE,
sive retractationis de Magia.

De Magia in genere	568
De Magia naturali	568
De Magia mathematica	570
De Magia uenefica	571
De Geomantia & Necromantia	573
De Theurgia	577
De Cabala	578
De Præstigijs	583

FINIS.

HENRICI

COR. AGRIPPÆ

Equitis aurati, & utriusq; iuris

Doctoris, sacræ Cæsareæ

Maiestatis à consilio

& archiuis in

diciarij,

de

OCCVLTÆ PHILOSOPHIÆ

LIBER PRIMVS.

Quomodo à triplici mundo Magi uirtutes colligant, in tribus his libris monstrabitur. CAP. I.

Cuius triplex sit mundus, elementalis, coelestis, & intellectualis, & quisq; inferior à superiori regatur, ac suarum uirium suscipiat influxum, ita ut ipse archetypus & summus opifex, per angelos, coelos, stellas, elementa, animalia, plantas, metalla, lapides, & omnipotentia uirtutes exinde in nos transfundat, in quorum ministerium hæc omnia condidit atq; creauit: non irrationabile putant Magi, nos per eosdem gradus, per singulos mundos, ad eundem ipsum archetypum mundum, omnium opificem, & primam causam, à qua sunt omnia, & procedunt omnia, posse conscendere: & non solum his uiribus, quæ in rebus nobilioribus præexistunt, frui posse, sed alias præterea nouas desuper posse attrahere. Hinc elementalis
a mundi

mundi vires, uarijs rerū naturalium mixtionibus à medicina, & naturali philosophia uenantur: deinde cœlestis, mūdi radijs & influxibus, iuxta astrologorum regulas, & mathematicorū disciplinas, cœlestes uirtutes illis cōnectūt: porro hęc omnia intelligētiarū diuersarū potestatibus per religionū sacras ceremonias corroborant atq; confirmant. Horū omniū ordinem & processum, tribus his libris nūc tradere conabor: quorū primus contineat Magiā naturā, alter cœlestē, tertius ceremonialem. Sed nescio an plane uenia dignū sit, me hominē ingenij ac literaturæ minoris, tam difficile, tam arduum, tam intricatū negotium, in ipsa mea adolescentia tā libere aggressum esse: quamobrē quæcūq; hic à me dicta sunt, et inferius dicētur, his nolo quæquā plus assentiri, neq; ipse ego plus assētior, nisi quatenus ab ecclesia catholica, fideiūq; cœtu non fuerint reprobata.

Quid sit Magia, quæ eius partes, & qualem oporteat esse Magiæ professorem. CAP. II.

Magica facultas potestatis plurimæ compos, altissimā plena mysterijs, profundissimā rerū secretissimarū contēplationem, naturā, potentiā, qualitātē, substantiā, & uirtutē, totiusq; naturæ cognitionē cōplectitur: & quomodo res inter se differūt, & quomodo conueniūt nos instruit, hinc mirabiles effectus suos producēs, uniendo uirtutes rerū per applicationē earū ad inuicē, & ad sua passa congruentia inferiora, superiorū dotibus ac uirtutibus passim copulans atq; maritans. Hęc perfectissima summaq; sciētia, hęc altior sanctiorq; philosophia, hęc deniq; totius nobilissimæ philosophiæ absoluta consummatio. Nam cum omnis philosophia regulatiua diuisa sit in physicā, mathematicā et theologiam: physica docet naturā eorū quæ sunt
in mun

in mundo, illorumq; causas, effectus, tempora, loca, m o-
dos, euēiūs, integritates & partes inuestigat atq; rimatur.

Quot sunt, quæ rerum species elementa uocantur,

Quid calor efficiat, quid terra, quid humidus aër,

Quid generent: unde & magni primordia cœli,

Vnde maris fluxus, uariisue coloribus Iris.

Reddere quid faciat clamosa tonitrua nubes:

Vnde uel ætherea fulmen iaculetur ab aula:

Quæ secreta faces noctu, quæ causa cometas

Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras

Concutiat: quæ sunt auri, quæ semina ferri,

Totaq; naturæ uis ingeniosa latentis.

Hæc omnia naturarum speculatrix physica complecti-
tur, & quæ canit Vergilius:

Vnde hominū genus, et pecudū, simul imber, et ignes,

Vnde tremor terris, qua ui maria alta tumescant

Obicibus ruptis, rursusq; in seipsa residant,

Herbarum uires, animos, irasq; ferarum,

Omne genus fruticum, lapidum quoq; reptiliūq;.

Mathematica uero docet nos planam, & in tres porre-
ctam dimensiones naturam cognoscere, motumq; ac cœ-
lestium progressus suscipere.

Aurea quo celeri rapiantur sidera motu,

Quid caligantem modo cogat hebescere lunam,

Defectusq; pati dimisso lumine solem.

Et quæ canit Vergilius:

Quocirca certis dimensum partibus orbem

Per duodena regat mundi sol aureus astra:

Ostendit cœliq; uias, & sidera monstrat,

Defectus solis uarios, lunæq; labores,

Arcturum, pleiadesq; hyadas, geminosq; triones,
 Quid tantum oceano properent se tingere soles
 Hyberni, uel quæ tardis mora noctibus obstet.
 Quæ omnia per ipsam mathematicam dignoscuntur.
 Hinc tempestates dubio prædiscere cælo
 Possumus, hinc messisq; diem, tempusq; serendi,
 Et quando infidum remis impellere marmor
 Conueniat, quando armatas deducere classes.
 Aut tempestiuam in syluis euertere pinum.

Theologia autem quid deus, ipsa docet quid mens, quid in
 telligentia, quid angelus, quid deniq; dæmon, quid anima,
 quid religio, quæ sacra instituta, ritus, phana, obseruatio-
 nes, sacraq; mysteria: instruit quoq; de fide, de miraculis, de
 uirtute uerborum & figurarum, de arcanis operationibus
 & mysterijs signaculorum, & quod ait Apuleius, docet
 nos rite scire atq; callere leges ceremoniarum, fas sacrorū,
 atq; ius religionum. Sed iam me recolligam. Has tres im-
 periosissimas facultates Magia ipsa cõplectitur, unit, atq;
 actuat: merito ergo ab antiquis summa sanctissimaq; sciē-
 tia habita est. Hæc grauisimis autoribus clarissimisq; scri-
 ptoribus reperitur illustrata: inter quos præcipue Zamol-
 xis, & Zoroaster effulserunt adeo, ut inuentores huius
 scientiæ à pluribus crediti sint. Horum uestigia secuti Ab-
 baris Hyperboreus, Charmondas, Damigeron, Eudoxus,
 Hermippus: & clariore alij extiterunt antiſtites, ut
 Trismegistus Mercurius, Porphyrius, Iamblichus, Ploti-
 nus, Proclus, Dardanus, Orpheus Threicius, Gog Græ-
 cus, Germa Babylonicus, Apollonius Tyaneus, Osthanes
 etiam egregie scripsit in hac arte: cuius libros è sepulchro
 erutos Abderites Democritus suis commentarijs illu-
 strauit.

stravit. Præterea ad hanc artem Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, & plures nobilissimi philosophorum descendam nauigarunt: hanc reuersi summa sanctitate prædicauerunt: hanc in arcanis habuerunt. Quin & Pythagoram Platonemque ob eam descendam comperitum habemus Memphiticos uates accessisse, & pene totam Syriam, Aegyptum, Iudæam, & Chaldæorum scholis peragrassè, ne sanctissima eos Magiæ monumenta lateant, diuinusq; rebus imbuerentur. Quicumq; igitur nunc in hac facultate studere affectat, si nõ fuerit eruditus in Physica, in qua declarantur qualitates rerum, & in qua reperiuntur proprietates occulta cuiuslibet entis, & si non fuerit opifex mathematica, & in aspectibus, & figuris stellarum, ex quibus cuiuslibet rei sublimis uirtus & proprietas dependet: & si non fuerit doctus in theologia, ubi manifestantur substantiæ immateriales, quæ dispensant & administrant omnia, nõ poterit intelligere Magiæ rationalitatem: nullum enim opus ab ipsa Magia perfectum extat, nec est aliquod opus uere magicum, quod has tres facultates non complectatur.

De quatuor elementis, & eorundem qualitatibus,
& in se inuicem permixtionibus. CAP. III.

Quatuor sunt elementa & primaria fundamēta rerum omnium corporalium, ignis, terra, aqua, aer: ex quibus omnia elementata in istis inferioribus componuntur: non per modum coacervationis, sed secundum transmutationem & unionem: rursusq; cum corrumpuntur, in elementa resoluuntur. Nullum autem sensibilem elementorum purum est, sed secundum magis & minus permixta sunt, & in se inuicem transmutabilia: quemadmodum terra

lutescens dissolutaq; fit aqua, atq; illa ingrossata desataq;
 fit terra: per calorem autē euaporata transit in aërem, &
 ille supercalescens in ignē, & hic extinctus reuertitur in
 aërem, infrigidatus autē ex superadustione fit terra aut la
 pis, aut sulphur, sicut hoc ex fulmine manifestum est. Plato
 autē censet terram omnino transmutabile esse, cætera autē
 elementa & in hanc, & in se inuicē transmutari. Diuidi
 tur itaq; terra à subtilioribus nō trāsmutata, sed soluta aut
 permixta in illa, quæ illā dissoluunt, rursusq; in seipsam re
 migrās. Vnumquodq; autē elementorū duas specificas qua
 litates habet, quarū priorē sibi propriā retinet, in altera tã
 quã media cōuenit cū sequenti. Est enim ignis calidus &
 siccus, terra sicca & frigida, aqua frigida & humida, aër
 humidus & calidus. Atq; hoc modo secūdū duas qualita
 tes cōtrarias elementa sibi cōtraria sunt, ut ignis aquæ, &
 terra aëri. Adhuc secūdū alium modū elemēta sibi oppo
 nuntur: Nã quædã grauiasunt, ut terra & aqua: & alia
 leuia, ut aër & ignis: quamobrē priora passiuas, posteriora
 uero actiua Stoici nuncuparūt. Proinde adhuc Plato secun
 dū aliū modū distinguēs, tres unicuiq; assignat qualitates:
 igni uidelicet acuitatē, raritatē & motū: terræ autē obscu
 ritatē, densitatē & quietē. Et secūdū has qualitates cōtra
 ria sunt elementa ignis, et terra. Reliqua autē elementa ab
 illis qualitates mutuuant, ita ut aër duas accipiat qualitates
 ignis, raritatē & motū: atq; unã terræ, uidelicet obscurita
 tē. Contrà aqua duas quidē terræ, obscuritatem & densita
 tē: et unã ignis, uidelicet motū. Sed ignis aëre duplo rarior,
 triplo mobilior, quadruplo acutior. Aër autē duplo acutior
 aqua, triplo rarior, quadruplo mobilior. Proinde aqua du
 plo acutior terra, triplo rarior, quadruplo mobilior. Quē
 admo

admodū itaq; se habet ignis ad aërem, sic aër ad aquā, & aqua ad terram: rursusq; sicut terra ad aquā, sic illa ad aërem, atq; hic ad ignem. Atq; hæc est radix & fundamentum omnium corporum, naturarum, uirtutū & operū mirabilium: & qui has elementorum qualitates, & eorundem mixtiones cognouerit, facile perficiet opera miranda atq; stupenda, eritq; consummatus in Magia naturali.

De triplici elemētorū ratione cōsiderāda. CAP. IIII.

Quatuor itaq; quæ diximus sunt elemēta, sine quorum notitia perfecta nullum in Magia producere possumus effectum. Sūt autem singula triplicia, ut sic quaternarius compleat duodenariū: & per septenarium in denarium progrediens, ad supremam unitatem, unde omnis uirtus & mirabilis operatio dependet, fiat progressus. Primo igitur ordine elementa pura sunt, quæ nec componuntur, nec mutantur, nec patiuntur commixtionem, sed incorruptibilia sunt, & non à quibus, sed per quæ omnium naturalium rerum uirtutes producuntur in effectum. Virtutes illorum à nullo explicari possunt: quia in omnia possunt omnia. Hæc qui ignorat, ad nullam mirabilium effectuum operationem pertingere potest. Secundi ordinis elementa composita sunt multiplicia, & uaria, & impura, reducibilia tamen per artem ad puram simplicitatem: quibus tunc ad suam simplicitatem reuersis, uirtus est super omnia complementum dans, omnium operationum occultarum & operationum naturæ: & hæc sunt fundamentum totius Magiæ naturalis. Tertij ordinis elementa hæc primo & per se non sunt elementa, sed decomposita, uaria, multiplicia, & inter se inuicē permutabilia: ipsa sunt infallibile medium: ideoq; uocantur media natura

tura, siue anima mediæ naturæ: paucissimi sunt qui illorum profunda mysteria intelligāt. In ipsis per certos numeros, gradus & ordines est cōsummatio omnis effectus, in quacunq; re naturali, cœlesti & supercœlesti, miranda sunt, & plena mysterijs quæ operari possunt in Magia tam naturali quàm diuina: per ipsa enim omnium rerum ligationes, etiam solutiones & transmutationes, & futurorū cognitio & prædictio, etiam malorum demonum exterminatio, & bonorum spirituum cōciliatio ab illis descendit. Sine his igitur triplicibus elementis eorundemq; cognitione, nemo confidat se in occultis Magiæ & naturæ sciētijis quicquā posse operari. Quicūq; autē hæc in illa, impura in pura, multiplicia in simplicia reducere nouerit, eorūdemq; naturam, uirtutem, potestatem in numero, gradibus & ordine, sine diuisione substantiæ discernere sciuerit: is facile obtinebit omnium naturalium rerum, & cœlestium secretorum scientiam & operationem perfectam.

De mirabilibus ignis, ac terræ naturis. CAP. V.

AD omnium mirabilium operationem, ait Hermes, duo sufficiunt, ignis & terra: hæc est patiens, ille agens. Ignis (ut ait Dionysius) in omnibus & per omnia clare uenit, & remouetur, omnibus lucidus est, simul & occultus incognitusq;: ipse quando per seipsum est, non accedente materia in qua propriam manifestet actionem inmensus est, & inuisibilis, per seipsum potens ad actionem propriam, mobilis, tradens seipsum omnibus quodam modo proximantibus, renouatiuus, naturæ custodia, illuminatiuus, circumuelatis splendoribus incomprehensus, clarus, discretus, resiliens, sursum ferens, acute means, excelsus, non receptus contumelia minorationis, semper motus mouens,

mouens, alterum comprehendens incomprehensus, non indigus alterius, latenter crescens à seipso, & ad susceptas materias manifestans suimet magnitudinem, actiuus, potēs, simul omnibus præsens inuisibiliter, neglectus esse nõ patitur, ad certa autem sicut quadam uindicta generaliter & propriè subito reducens in rationem, incomprehensibilis, inpalpabilis, non minutus, in omnibus ditissimus sui met traditionibus. Immensa & improba rerũ naturæ portio ignis est (ut ait Plinius) et in quo dubium sit plura absumat, an pariat. Ignis ipse unus est, & per omnia penetrans, ut aiunt Pythagorici, sed in cœlo dilatatus, collustrās, in inferno uero coarctatus, tenebrosus, & crucians, in meditullio de utroq; participans. Ignis itaq; in se unus, in recipiēte multiplex, & in diuersis diuersa nota distributus, ut apud Ciceronem testatur Cleanthes. Est itaq; ignis hic adinuētitiuus quo utimur: est in lapidibus, qui ictu chalybis excutitur: est in terra, quæ ex refossione fumat: est in aquis, qui fontes & puteos calefacit: est in profundo mari, quod uentis agitatum tepescit: est in aëre, quem sæpe feruescere uidemus: & animalia quæq; & uiuentia omnia, & uegetantia calore nutriūtur: & omne quod uiuit, propter inclusum ignem uiuit. Superni ignis propria sunt calor omnia fœcundans, & lux omnibus uitam tribuens. Inferni ignis propria sunt ardor omnia consumens, & obscuritas cuncta sterilitate complens. Fugat itaq; cœlestis & lucidus ignis tenebrosos dæmones: fugat et hic noster ligneus eosdem, quatenus habet simulacrum, & uehiculum lucis illius superioris. Quin & illius, qui ait, Ego sum lux mundi, qui uerus ignis est, pater luminum, à quo omne datum optimum uenit: splendorem ignis sui emittens & commu-

nicās primo soli, & cæteris cœlestibus corporibus, & hæc tanquam per media instrumenta illum in hunc ignem nostrum influēs. Sicut ergo tenebrarum dæmones in tenebris ipsis robustiores sunt: sic boni dæmones, qui sunt angeli lucis, incrementa suscipiunt à luce, non solum diuina, solari, & cœlesti, sed etiam eius qui apud nos est ignis. Hinc primi religionum & ceremoniarum sapiētissimi institutores orationes & psalmodias, & sacra quæq; non nisi accensis luminibus fienda decreuerunt. Hinc illud Pythagoræ symbolum, Ne loquare de deo absq; lumine. iusseruntq; ad fugandos malos dæmones, apud cadauera mortuorum lumina accendi, & ignes, nec illa amoueri, quousq; perfectis sacro ritu expiationibus terra condantur: ipseq; omnipotens in ueteri lege exquirebat omnia sua sacrificia igne offerri, atq; ut in altari semper ignis arderet, quem etiā apud Romanos Vestæ sacerdotes perpetuum seruabant custodiebantq;. Omnium autem elementorum basis & fundamentum, terra est: ipsa enim est obiectum, subiectum, & receptaculum omnium radiorum influxuumq; cœlestium: ipsa in se continet omnium rerum semina seminalesq; uirtutes: ideo ipsa dicitur animalis, uegetalis & mineralis: quæ ab omnibus reliquis elementis ac cœlis fœcundata, omnium ex seipsa est gignitiua. Ipsa est receptiua omnium fœcunditatum, & ueluti prima parens etiam omnium pullulatiua, centrum & fundamentum & mater omnium. Tolle de illa quantumcunq; secreta, lota, depurata, subtiliata: si dimiseris aliquandiu sub diuo, mox cœlestibus uiribus fœcundata & prægnans, ex seipsa producet plātas, producet uermiculos & animalia, producet lapillos, lucidasq; metallo rū scintillas. In ea sunt secreta maxima, si quādo fuerit per
artifi

artificium ignis purgata, & ad simplicitatē suam congrua lotionē reducta. Ipsa est prima creationis nostræ materia et restauratiōnis ac cōseruationis nostræ uerissimā medicina.

De admirādis aquæ, et aëris atq; uētorū naturis. CA. VI.

Non minoris potētia sunt reliqua duo elemēta, aqua uidelicet & aër: nec in illis natura cessat mirabilia operari. Aqua enim tanta necessitas est, ut absq; illa nullum animal degere possit: nulla herba, nec planta quæuis, circa aquæ humectationem possit progeminare. In ipsa est seminaria omnium rerum uirtus animalium primo, quorum semen aqueum esse manifestum est: sed & fruticum, & herbarū semina licet terrea sint, tabescere tamen aqua necesse est, si fœcunda esse debeat: siue id fiat humore terræ imbibito, aut rore uel pluuia, uel de industria adiecta aqua. Sola siquidem terra & aqua, à Mose describuntur producere animā uiuentē. Sed aquæ duplicē productionē tribuit, natantiū uidelicet in aquis, & uolantiū in aëre supra terrā. Terrenarū etiā productionū ipsi aquæ partim deberi, eadē scriptura testatur, inquiēs, quòd post creationē uirgulta & plantæ non germinauerāt, quia deus non pluerat super terrā. Tāta eius elemēti potestas est, ut nec spiritualis regeneratio fiat sine aqua, sicut ipse Christus ad Nicodemū testatus est. Maxima quoq; eius in religione uis est, in expiationibus & purificationibus, nec minor quàm ignis necessitas. Infinitæ eius utilitates sunt, & usus multiplex, resq; omnes ex eius potestate consistunt: ut quæ generādi, alendi, augmentandi uim possidet. Inde Thales Milesius atq; Hesiodus, aquam omnium rerum principium statuerunt, omniumq; elementorum antiquissimum esse dixerūt atq; potentissimum, quippe quod cæteris omnibus imperat.

Nam

Nam, ut ait Plinius, terras deuorant aquæ, flammæ ne-
cant, scandunt in sublime, & nubium obientu cœlum sibi
uendicant: eadem cadentes omnium terra nascentiũ causa
sunt. Innumera sunt aquarum miracula à Plinio, Solino,
multisq; historicis descripta, de quarum mirabili uirtute
etiã meminit Ouidius in his uersibus:

- Medio tua corniger Hammon

Vnda die gelida est, oriũq; obituq; calefcit.

Admotis Ahamantis aquis accendere lignum

Narratur, minimos cum luna recessit in orbes.

Flumen habent Cicones, quod potum faxea reddit

Viscera, quod tactis inducit marmora rebus.

Crathis & hinc Sybaris uestris conterminus oris,

Electro similes faciunt, auroq; capillos.

Quodq; magis mirum, sunt qui non corpora tantum,

Verum animos etiã ualeant mutare liquores.

Cui non audita est obscœna Salmacis unda?

Aethiopesq; lacus? quos si quis faucibus hausit,

Aut furit, aut patitur mirum grauitate soporem.

Clitorio quicunq; sitim de fonte leuauit,

Vina fugit, gaudetq; meris abstemius undis.

Hinc fluit effectu dispar Lyncaestius amnis:

Quem quicunq; parum moderato gutture traxit,

Haud aliter titubat, quàm si mera uina bibisset.

Est lacus Arcadiæ Pheneum dixere priores,

Ambiguus suspectus aquis, quas nocte timeto:

Nocte nocent potæ, sine noxa luce bibuntur.

Refert præterea Iosephus fluminis cuiusdam inter Arceã
& Raphaneam Syriæ urbes admirabilem naturam: Qui
cum pleno deferatur alueo, per integrum sabbathum, mox

ceu obturatis fontibus deficiens, per sex integros dies siccū
 alvei sui præbet transitum: rursusq; septimo die ignotis na-
 turæ causis ad priorem redit aquarum abundantiam: quā-
 obrem incolæ illum Sabbathæum nuncuparunt, ob sacrum
 Iudæis septimum diem. Testaturq; nobis euangelium de pi-
 scina probatica, in quam post commotam ab angelo aquā
 qui prior in illam descendisset, à quacunq; ægritudine libe-
 rabatur. Eadem uis atq; potestas fuisse legitur fonti Ionidū
 Nympharum, qui in Eliorum agro apud Heraclæam pa-
 gum iuxta Cytheron fluium extabat: in quem qui ægroto
 corpore descendisset, abacto omni corporis uitio sanus &
 integer inde exiret. Narrat Pausanias esse in Lycæo Arca-
 diæ monte fontem qui Agriæ uocabatur, ad quem quoties
 regionis siccitas frugum interitum minaretur, ingressus Io-
 nus Lycæi sacerdos, post immolatas hostias sacris precibus
 sacros ueneratus latices, quercus ramum manu tenens, ad
 sacrati fontis summos latices demittebat: tunc commotis
 aquis uapor exinde in aëra sursum latus in nubes constaba-
 tur, concurrentibusq; nebulis cœlum omne obducebatur
 nubibus: quibus paulò post in pluuiam resolutis, omnem re-
 gionem salubriter irrigabant. Verum de aquarum miracu-
 lis præter ceteros autores multos scripsit Ruffus Ephesius
 medicus miranda, & apud nullum alium quod sciam au-
 torē reperta. Superest de aëre dicere. Hic spiritus est uita-
 lis, cuncta permeans entia, omnibus uitam & consisten-
 tiam præbens, ligans, mouens, & implens omnia. Hinc
 Hebræorum doctores illum non inter elementa numerāt,
 sed uelut medium & glutinum, diuersa insimul cōiungēs,
 & tanquam spiritum mundani instrumenti roboantem
 habens. Ipse enim proxime cœlestium omnium influxus in
 se

se concipit, alijsq; cum elementis tum mixtis singulis communicat, non minus etiam rerum omnium cum naturalium, tum artificialium, & sermonum quorumcunq; species, uelut derficum quoddam speculum in se suscipit & retinet: illasq; secum ferens corpora hominum & animalium, per poros ingrediens, tam in somno quàm in uigilia illis imprimens, uariorum mirabilium somniorum, presagiorum & auspicioꝝ materiam præbet. Hinc etiam fieri dicunt, cur, transiens locum, in quo homo occisus fuerit, uel cadauer recens absconditum, timore atq; pauore concitatur: quia aër ibidem plenus horribilibus homicidij speciebus, spiritum hominis, dum unà inspiratur, similibus speciebus afficit atq; perturbat: unde contingit sequi pauorem: Omne nanq; subito imprimens, naturam stupefacit. Hinc multi philosophi arbitrati sunt, aërem causam esse somniorum, pluriumq; aliarum animæ impressioꝝ, per dilationem idolorum, seu similitudinum, seu specierum, quæ deciduntur à rebus & sermonibus in ipso aëre multiplicatis, quousq; perueniant ad sensus, & tandem ad phantasiam, & animam recipientis, uidelicet quæ soluta curis, nec impedita, species huiusmodi obuiam expectans, ab illis informatur. Ipsæ nanq; rerum species, licet ex propria natura deferantur ad sensus hominum & animalium, possunt tamen à coelo, dum sunt in aëre, acquirere aliquam impressionem, ex qua unà cum aptitudine, à dispositione recipientis magis feratur ad sensum unius, quàm alterius.

Atq; hinc possibile est naturaliter, & procul omni superstitione, nullo alio spiritu mediante, hominem homini ad quamcunq; longissimam etiam uel incognitam distantiam & mansionem, breuissimo tempore posse nunciare mentis

suæ

sua conceptū: etsi tempus in quo istud fit, nō possit præcise
 mensurari, tamē intra uiginti quatuor horas id fieri omni
 no necesse est: & ego id facere noui, & sæpius feci. Nouit
 idem etiam, fecitq; quōdam abbas Trithemius. Quomodo
 etiā idola quadam, nō modo spiritualia, sed etiam natura
 lia à rebus effluant, utputa per influxū quēdam corporum
 à corporibus. atq; in ipso aëre conualescant, tum per lumē,
 tum per motum, tum ad uisum, tum ad alios etiam sensus,
 sese nobis offerant & ostendant, & in nos mirabilia quā
 doq; agant, probat docetq; Plotinus. Et nos uidemus quo
 modo austro flāte aër densatur in tenues nubes, in quibus
 ueluti in speculo reflectuntur imagines ualde distantes ca
 strorū, montium, equorum & hominū, & aliarū rerum,
 quæ decedentibus nubibus mox euanescent. Et in Meteoro
 ris prodit Aristoteles, quomodo in nube aëris concipiatur
 iris, quadā speculi similitudine. Et Albertus, effigies corpo
 rū, inquit, naturæ uel in aëre humecto facile effingi possunt
 eodē modo, quo imagines rerum sunt in rebus. Et narrat
 Aristoteles, cuidam ex uisus debilitate contigisse, ut specu
 lū illi fieret propinquus aër, & radius uisuius ad ipsum re
 percuteretur, nec posset penetrare, unde quorsum ibat, ido
 lū suum aduersa facie sese præcedere arbitrabatur. Simili
 ter speculorum quorundam artificio, quas uolumus imagi
 nes in aëre, etiam remote, extra specula producuntur: quæ
 tunc imperiti homines uidentes, demonum aut anima
 rum umbras se uidere putant: cum tamen non sint, nisi si
 mulacra quadam sibūpsis cognata, ac uita omnis exper
 tia. Et notum est, si quis in loco obscuro, & omnis luminis
 experte, nisi quod per minimum foramen solis radius ali
 cubi ingrediatur, supposita illi papyro alba, aut speculo
 plano,

plano, uideri in ea quæcunq; foris à sole illustrata agantur. Et est aliud præstigiū admirandum magis, ubi pictis certo artificio imaginibus, scriptisue literis, quis nocte serena plenæ lunæ radijs opponat, quarū simulacris in aëre multiplicatis, sursumq; raptis, & unà cū lunæ radijs reflexis, alius quispiam rei conscius per longam distantiam uidet, legit, & agnoscit, in ipso disco, seu circulo lunæ: quod equidem nunciandorum secretorum obsessis uillis, & ciuitatibus utilissimum artificium est, olim à Pythagora factitatum, & hodie aliquibus adhuc, pariter & mihi non incognitum. Atq; omnia hæc, & multo plura, maioraq; in ipsa aëris natura fundata sunt: & ex mathematica, atq; optica, suas rationes habent. Et sicuti hæc simulacra reflectuntur ad uisum, ita nonnunquam etiam ad auditū, quod in echo manifestum est. Sed sunt illis occultiora artificia, quo quis etiam per remotam distantiam, audire & intelligere queat, quid alius loquatur, uel susurret in occulto. Ex aëreo elemento sunt etiam uenti: ipsi enim nihil aliud sunt, quàm motus aër, & concitatus. Horum quatuor sunt principales, à quatuor cæli cardinibus flantes, uidelicet Notus ab austro, Boreas ab aquilone, Zephyrus ab occidente, & ab oriente Apeleotes siue Eurus: quos Pontanus his duobus uersiculis complexus ait:

Aⁿ summo Boreas, Notus imo spirat olympo.

Occasum insedit Zephyrus, uenit Eurus ab ortu.

Notus uentus meridionalis est, nebulosus & humectus, & calidus, & morbosus, quem Hieronymus uocat pinceram pluuiarum. Ouidius sic describit:

- Madidis Notus euolat alis,

Terribilem picea reclus caligine uultum,

Barba

Barba grauis nimbis, canis fluit unda capillis,
 Fronte sedent nebulae, rorant pennaeq; sinusq;
 Boreas autem Noto contrarius, septentrionalis uentus est,
 uiolentus & sonorus, qui nubes discutiens aërem serenum
 reddit, aquam gelu constringit: hunc Ouidius de se sic in-
 ducit loquentem,

Apta mihi uis est, qua tristia nubila pello,
 Et freta concutio, nodo saq; robora uerto,
 Induro nubes, & terras grandine pulso:
 Idem ego, quum fratres caelo sum naclus aperto,
 (Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,
 Ut medius nostris concussibus insonet aether,
 Exiliantq; cauis elisi nubibus ignes.
 Idem ego, cum subij conuexa foramina terrae,
 Supposuiq; ferox imis mea terga cauernis,
 Sollicito manes, totumq; tremoribus orbem
 Concutio.

Zephyrus uero, qui & fauonius, uetus leuissimus ab occi-
 dente flans, & placide spirans, frigidus est & humidus,
 resoluens hyemes, germina floresq; producens: huic contra-
 rius Eurus, qui & subsolanus, & apeleotes, ab oriente,
 uentus aquosus & nubificus, & rapidae uoracitatis. de
 istis ita canit Ouidius:

Eurus ad auroram, Nabathaeq; regna recessit,
 Persidaq; & radijs iuga subdita matutinis.
 Vesper, & occiduo quæ littora sole tepescunt,
 Proxima sunt Zephyro, Schytiam septemq; triones,
 Horrifer inuasit Boreas: contraria tellus
 Nubibus assiduis, pluuioq; madescit ab Austro.

b De ge

De generibus compositorum, quomodo se habeant ad elementa, atq; quid elementis ipsis conueniat cum anima, & sensibus, & moribus. CAP. VII.

Post quatuor simplicia elementa, proxime sequuntur ex illis composita perfectorum quatuor genera, quæ sunt lapides, metalla, plantæ, & animalia: & licet ad singulorum generationem omnia elementa in compositione conueniant, singula tamen unum præcipuum elementum sequuntur imitanturq;. Nam lapides omnes terrei sunt, natura siquidem graues sunt, & descendunt, & ita concreti siccitate, ut liquefieri nequeant. Metalla autem aquea sunt & liquabilia, & quod confitentur physici, experiuntur alchimici, ex aqua viscosa, siue ex aqueo argento uiuo generata sunt. Plantæ sic cum aëre conueniunt, ut nisi sub diuo non pullulent, neq; coalescant. Sic animalibus omnibus

igneus est ollis uigor & cælestis origo.

Adeoq; cognatus illis ignis est, ut eo extincto mox tota uita deficiant. Rursus unumquodq; illorum generum in se distinctum est per elementorum gradus. Nam inter lapides præcipue terrei dicuntur, qui opaci sunt, & grauiores: aquei autem, quia transparentes sunt: & qui ex aqua concreti sunt, ut crystallus, berillus, & margaritæ in cõchis: & sunt aërei qui aquæ supernatant, & spongiosi sunt, ut lapis, spögia, & pumex, & tophus: sunt & ignei, ex quibus ignis extrahitur, & in ipsum aliquando resoluitur, aut ex ipso geniti sunt: sicut lapis fulminis, et lapis pyrites atq; asbestus. Similiter inter metalla, terrea sunt plumbum & argentum: aquea, argentum uiuum: aërea, cuprum, & stannum: ignea uero, aurum atq; ferrum. In plantis quoq;, terram imitantur radices, propter densitatem: folia autem, aquam

aquam propter succum: flores aërem, propter subtilitatem: semina ignem, propter spiritum gignitium. Præterea aliæ dicuntur calidæ, aliæ frigidæ, aliæ humidæ, aliæ siccæ, elementorumq; nomina ab eorum qualitatibus sibi mutantes. Inter animalia etiam quædam præ cæteris terrea sunt, & terræ viscera inhabitant, ut uermes, & lûbrici, & talpæ, & multa reptilia: alia aquea sunt, ut pisces: alia aërea, quæ extra aërem uiuere nequeant: sunt & ignea ignem habitantes, ut salamandræ, & quædam cicadæ, pyraustas uocant: & quæ igneo quodam calore feruent, ut columbæ, struthiones, leones, & quas uocat Sapiës bestias uaporem igneum spirantes. Præterea in animalibus terram referunt ossa, caro aërem, & spiritus uitalis ignem, aquam uero humores. Et hi etiam elementis partiti sunt, nam rubra cholera cedit igni, sanguis aëri, pituita aquæ, nigra bilis terræ. In ipsa deniq; anima, teste Augustino, refert ignem intellectus, aërem ratio, aquam imaginatio, terram uero sensus. Atq; hi etiam inter se elementis dispartuntur: nam uisus igneus est, nec enim sine igne & luce percipit: auditus aëreus est, nam aëre percussio sonus efficitur: olfactus autem & gustus ad aquam referuntur, sine cuius humore nec sapor nec odor fit: deniq; tactus totus terreus est, & crassiora corpora sibi adsciscens. Actus quoq; & operationes hominis ab elementis moderantur: tardus enim motus & solidus, à terra signatur: pauorem, & inertia, & remissum opus, aqua signat: alacritatem, & amicabilem mores, aër: impetum acutum & iracundum, ignis. Elementa itaq; omnium prima sunt, & omnia ex illis & secundum illa sunt, atque ipsa in omnibus, & per omnia uires suas diffundunt.

Quomodo elemēta sunt in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; deo. CAP. VIII.

Est Platoniorum omnium unanimis sententia, quæ admodum in archetypo mundo omnia sunt in omnibus, ita etiam in hoc corporeo mûdo, omnia in omnibus esse, modis tamen diuersis, pro natura uidelicet suscipientiũ: sic & elementa non solum non sunt in istis inferioribus, sed & in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; omnium opifice & archetypo. Sed in istis inferioribus elementa sunt crassæ quædam formæ, immensæ materiæ, & materialia elementa: in cœlis autem sunt elementa per eorum naturas & uires: modo uidelicet cœlestis & multo excellentiori, quàm infra lunam. Nam cœlestis terræ soliditas illic est absq; crassitudine aquæ: & aëris agilitas procul ab effluxu: ignis calor ibi non urens, sed lucens, omniaq; suo calore uiuificās. Ex stellis præterea ignei sunt Mars, atq; Sol: aërei, Iupiter & Venus: aquei, Saturnus & Mercurius: terrei, qui incolunt orbem octauum, atq; Luna (quæ tamen à plerisq; aquea putatur) quando uidelicet terræ instar cœlestes aquas attrahit, quibus imbibita uicinitate sua illas nobis influit & communicat. Sunt etiã inter signa quædam ignea, quædam terrea, quædã aërea, quædam aquea: reguntq; in cœlis elementa, quatuor illas triplicitates distribuētes illis cuiusq; elementi principium, medium & finem: sic & principium ignis Aries, progressum & augmentum Leo, finem Sagittarius habent: principium terræ Taurus, progressum Virgo, extremum Capricornus: aëris principium Gemini, processum Libra, terminum Aquarius: aquæ principium Cancer, medium Scorpium, finem Pisces possident. Ex horum itaq; planetarum & sign

& signorum mixtionibus simul cum elementis, conficiuntur omnia corpora. Iam uero etiam & demones hac ratione à se distincti sunt: ut alij dicantur ignei, alij terrestres, alij aërij, alij aquei. Hinc illi apud inferos quatuor fluij, igneus Phlegethon, aëreus Cocitus, Styx aqueus, terreus Acheron. Quin & in euāgelijs legimus ignem gehennæ, & ignem æternum, in quem ire iubebuntur maledicti: & in Apocalypsi legitur, stagnum ignis: & Esaias de damnatis ait, Percutiet eos dominus aëre corrupto. & apud Iob, Ad nimium calorem trāsiliēt ab aquis niuium. & apud eundem legimus, terram tenebrosam & opertam mortis caligine, terram miseriæ tenebrarum. Proinde etiam in supramundanis angelis & beatis intelligentijs hæc elementa ponuntur: est enim in ipsis essentia stabilitas, terrea uis, qua sunt firma dei sedilia: est & clementia pietasq; , aquea uirtus mundans. Hinc à Psalmista uocantur aquæ, ubi de cælo ait, Qui regis aquas superiora eis. Sunt etiā in illis aër subtilis spiritus, & amor ignis relucens: hinc uocantur à sacris literis, penna uentorum: & alibi de illis ait Psalmista, Qui facis angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignē urētem. Ex ordinibus quoq; angelicis ignei sunt seraphin, & uirtutes & potestates: terrei cherubin: aquei throni, & archāgeli: aërei dominationes & principatus. De ipso etiam archetypo omnium rerū opifice nōne legitur, Aperiat terra, & germinet saluatorem? nōne de eodem dicitur, fons aquæ uiuæ mundificans & regenerans? nōne idem spiritus spirans spiraculum uitæ: idemq; etiam Moyses & Paulo testibus, ignis consumens est? Elementa igitur ubiq; , & in omnibus reperiri suo modo, nemo negare potest: primum in istis inferioribus, sed feculenta & crassa,

Elementa omnib⁹ insunt rebus.

in cœlestibus autem puriora & nitida: in supra cœlestibus uero uiuentia, & ex omni parte beata. Sunt igitur elementa, in archetypo ideæ producendorum, in intelligentiis distributæ potestates, in cœlis uirtutes, in inferioribus crassiores formæ.

De uirtutibus rerum naturalium ab elementis proxime dependentibus. CAP. IX.

Virtutes naturales rerum uariarum.

Virtutes rerum naturales quædam sunt elementales, ut calefacere, frigefacere, humefacere, exiccare: & uocantur operationes seu qualitates primæ, & secundum actum: hæ enim qualitates solæ totam omnino transmutant substantiam, quod aliarum qualitatum nulla facit: quædam uero insunt rebus ab elementis componentibus: tales etiam ultra qualitates primas, ut sunt maturatiuæ, digestiuæ, resolutiuæ, mollificatiuæ, induratiuæ, styptica, abstersiuæ, corrosiuæ, causticæ, apertiuæ, euaporatiuæ, confortatiuæ, mitigatiuæ, conglutinatiuæ, opilatiuæ, expulsiuæ, retentiuæ, attractiuæ, repercussiuæ, stupefactiuæ, elargitiuæ, lubricatiuæ, & aliæ plures: multa enim habet agere qualitas elementalis in mixto, quæ per se non operatur. Et hæ operationes dicuntur qualitates secundariæ, quia sequuntur naturam & mensuram mixtionis primarum uirtutum: quemadmodum de his in medicorum libris copiose tractatur: sicut maturatio, quæ est operatio caloris naturalis secundum certam mensuram in substantia materiæ: induratio operatio est frigoris: similiter & congelatio, & sic de similibus. Et hæ operationes quandoque agunt in membrum determinatum, ut prouocantes urinam, uel lac, uel menstrua, & dicuntur qualitates tertiæ, quæ sequuntur secundas, sicut secundæ primas. Secundum has itaque primas, secundas, & tertiæ qualitates

litates, multæ ægritudines & curantur & inducuntur. Multa etiã artificialiter fiunt, quæ homines ualde admirantur: sicut est ignis aquã coburens, quem uocant ignem Gracũ: cuius plures cõpositiones docet Aristoteles in tractatu de hoc singulari. Simili modo fit etiã ignis, qui oleo extinguitur, & aqua accenditur frigida, quando roratur de super: & ignis qui pluuia, uel uento, uel sole acceditur, et fit ignis, qui uocatur aqua ardens, cuius confectio notissima est, qui nihil consumit præter seipsum: & fiunt ignes inextinguibiles, & oleo incombustibilia, & lâpades perpetuæ, quæ nec uento, nec aqua, nec ullo modo extingui possunt: quod penitus incredibile uidetur, nisi fuisset famosissima illa lampas, quæ in templo Veneris quondam lucebat, in qua ardebat lapis asbestus, qui semel accensus reuera, nunquam extinguitur. Contrã etiã preparatur lignum, uel aliud quoddam combustibile, ut ab igne lædi non possit, & fiunt cõfectiones quibus inunctis manibus possumus portare ferrum ignitum, aut mittere manum in metallum liquefactum, seu toto corpore ire in ignem absq; ullo malo, & horum similia. Et est genus lini, quod Plinius asbestum uocat, Græci ἀβήστης dicunt, quod ignibus non absimitur, de quo Anaxilaus ait, circumdatam eo arborem surdis, & qui non exaudiantur iclibus cædi.

Artificiofa
multa admira-
randa.

De uirtutibus rerum occultis.

CAP. X.

Insunt præterea rebus uirtutes aliæ, quæ non sunt alicuius elementi, sicut fugare uenenum, pellere anthraces, attrahere ferrum, uel quid aliud: & hæc uirtus est sequela speciei, & formæ rei huius, uel istius. Vnde etiam exigua quantitate non exiguum habet in agendo effectum: quod non est elementalitati concessum.

Proprietates
occultæ cur
dictæ.

Nam hæ uirtutes, quia multum formales sunt, ideo cū minima materia plurimum possunt: elementalis autem uirtus, quia materialis est, ut multum agat, multam etiam desiderat materiam. Vocantur autem proprietates occultæ quia causæ earum latentes sunt, ita quòd humanus intellectus non potest eas usquequaque inuestigare: quare phlosophi maximam earum partem longa experientia, plus quàm rationis indagine adepti sunt: nam ut in stomacho cibus digeritur per calorem, quem cognoscimus: sic transformatur per uirtutem quandam occultam, quam ignoramus: nō quidem per calorem, quia sic in foco potius apud ignem, quàm in stomacho transformaretur. Sic sunt rebus ultra elementales qualitates quas cognoscimus innata quædam aliæ uirtutes, & ita à natura concreatæ, quas admiramur, ac sepe stupeſcimus nobis ignotas, uel raro uel nusquam conspicias: ut de phœnice aue unica seipsam renouante legitur apud Ouidium:

Vna est quæ reparat, sese ipsa reſeminat ales,
Assyrj phœnica uocant. Et alibi:
Conuenit Aegyptus tanti ad miracula uisus,
Et raram uolucrem turba salutat ouans.

Matræ fera.

Admirationem grandem tum Græcis tum Romanis olim de se Matreas peperit. Is dicebat feram à se nutriri, quæ ipsa semet uoraret. Vnde & hodie adhuc anxie multi scrutantur, quæ nam sit Matræ fera. Quis non miretur fossiles ex terra pisces, de quibus Aristoteles, Theophrastus & Polybius historicus prodiderunt? Et quæ de canentibus lapidibus tradidit Pausanias, omnia sunt occultarum uirtutum opera. Sic auis struthio ferrum frigidum atq; durissimum coquit, & digerit in corporis sui nutrimentum:
cuius

cuius stomachus traditur etiam ferro ignito non lædi. Sic pisciculus ille echines, ita frenat uentorum impetus, & domat æquoris rabiem, ut quantumcunq; etiam imperet & seuiant procellæ, infinitis etiam uelis per uentum tensis, tamen usque adeo solo tactu compescit & cogit stare nauigia, ut moueri nullo modo possint: sic salamadræ & pyraustæ bestiola uiuunt in igne: licet quandoq; ardere uideantur, tamen non læduntur. Simile est de quodam bitumine, quo oblita dicuntur fuisse arma Amazonum, quod nec ferro, nec igne soluitur: cum quo etiam & portæ Caspiæ ex ære fabricatæ illitæ fabulantur ab Alexandro magno: simili etiam bitumine legitur arcam Noë conglutinatã fuisse, ipsa à tot milibus annorum super montibus Armeniæ adhuc durante. Sunt horum mirabiliũ alia multa uix credibilia, quæ tamen experientia ipsa cognita sunt: cuiusmodi de Satyris prodit antiquitas, quæ animalia semihumana ac semibruta figura constant, sermonis tamen & rationis capacia: quorum unum quempiam beato Antonio eremita quondam locutum, & gentilem errorem in se animalibus colendis damnassee, communemq; deum pro se precandum orasse, ipse refert sacer Hieronymus, eorumq; uiuentem unum olim in publicum productum affirmat, & mox ad Constantinum principem destinatum.

Quomodo uirtutes occultæ infunduntur rerum speciebus ab ideis, per rationes animæ mundi, stellarumq; radios: & quæ res hac uirtute magis abundant.

CAP. XI.

Platonici omnia inferiora ferunt esse ideata à superioribus ideis: ideam autem definiunt esse formam supra corpora, animas, mentes, unam, simplicem, puram, immutabilem,

b s

tabilem,

tabilem, indiuisibilem, incorpoream & aeternam: atq; eãdem idearum omnium esse naturam. Ponunt autem ideas primo in ipso quidem bono, hoc est, deo, per causæ modum, solum esse relatiuis quibusdã rationibus inter se distinctas: ne, quicquid est in mundo, sine ulla uarietate sit unicum, conuenire tamen inter se essentia, ne deus sit substãtia multiplex. Ponunt secundo in ipso intelligibili, hoc est, in anima mundi, per formas proprie, atq; in super absolutis formis in uicem differentes, ita ut ideæ in deo quidem omnes una forma sint: in anima mundi uero multæ: ponuntur in sequentibus mentibus siue corpori coniunctis, siue à corpore separatis, participatione iam quadam, & gradatim iam magis magisq; distincta. Ponunt in natura tanquam semina quædam infima formarum ab ideis infusa, ponunt in materia deniq;, ut umbras. Accedit ad hæc, quòd totidem sunt in anima mundi rationes rerum seminales, quot ideæ sunt in mente diuina: quibus ipsa rationibus ædificauit sibi in cælis ultra stellas etiam figuras, impressitq; his omnibus proprietates. Ab his itaq; stellis, figuris ac proprietatibus omnes specierum inferiorum uirtutes & proprietates dependent, ita, ut qualibet species habeat figuram cœlestem sibi conuenientem, ex qua etiam prouenit sibi mirabilis potestas in operando, qualem per rationes animæ mundi seminales propriam ab idea sua suscipit dotem. Sunt enim ideæ nõ modo causæ essendi alicuius speciei, sed etiam sunt causæ cuiusq; uirtutis, quæ tali speciei inest: & hoc est, quod multi dicunt philosophorum, quòd uirtutibus certis, scilicet certam & stabilem rationem habentibus, non fortuitis, nec casualibus, sed efficacibus, sed potentibus & in deficientibus, nihil frustra, nihil incassum agentibus, mouentur

uentur uirtutes in natura rerum existentes, quæ quidẽ uirtutes sunt idearum operationes: quæ non errant nisi per accidens, ex impuritate uidelicet & inæqualitate materiæ: hoc enim modo inueniuntur res etiam eiusdẽ speciei magis ac minus potentes, secundũ puritatem uel cõfusionem materiæ: omnes enim influxus cœlestes impediri possunt per confusionẽ & inhabilitatẽ materiæ. Vnde Platonicis ipsis in prouerbio fuit, secundum merita materiæ infundi uirtutes cœlestes: de quo & Vergilius meminit ubi canit:

Igneus est ollis uigor, & cœlestis origo

Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quare hæ res, in quibus minus immergitur idea materiæ, hoc est, quæ separatorum maiorem accipiunt similitudinem, uirtutes habent potentiores in operatione, similes operationi ideæ separatæ. Scimus itaque situm ac figuram cœlestium, causam esse omnis mobilis uirtutis, quæ est in speciebus inferioribus.

Quomodo diuersis indiuiduis, etiam eiusdem speciei, diuersæ uirtutes influuntur.

CAP. XII.

INdiuiduorum singulares etiam dotes plurimis insunt tam mirabiles, quam in speciebus, etiam à figura cœlestium, situq; stellarum. Omne enim indiuiduum quando incipit esse sub determinato horoscopo & constellatione cœlesti, contrahit cum esse mirabile quandam uirtutẽ operandi & patiendi, rem mirabilem, etiam præter eã quam habet à sua specie, cũ per influxum cœlestiũ, tum per obedientiã materiæ generabiliũ ad animam mundi, quæ quidem talis est, qualis est obediẽtia nostri corporis ad nostras animas. Nos enim sentimus in nobis id, quod ad quãcunq;

formam

formam concipimus, mouetur corpus nostrum delectabiliter, uel horrendo, uel fugiendo: sic frequenter anima cœlestes, quando diuersa concipiunt, tunc materia mouetur per obedientiam ad illud: sic in natura multa apparent prodigia ex imaginatione superiorum motuum: sic etiam uirtutes diuersas, non modo res naturales, sed etiam quãdoq; res artificiales concipiunt, & hoc maxime si anima operantis in idem nititur. Vnde inquit Auicenna, quãcunq; hic sunt, oportet præexistere in motibus & conceptionibus stellarum, & orbium. Sic sunt in rebus uarij effectus, inclinationes & mores, non tantummodo à materia uarie disposita, ut pleriq; opinantur, sed ab influxu uario & forma diuersa: non quidem diuersitate specifica, sed particula-ri & propria. Et horum gradus uarie distribuuntur ab ipsa omnium prima causa deo, qui idem manens distribuit singulis ut uult, cui tamen cooperantur secundæ causæ, angelicæ & cœlestes, corpoream materiam, & alia illis cõmissa disponentes. Infunduntur itaq; uirtutes omnes à deo per mundi animam, particulari tamen uirtute imaginum & intelligentiarum præsidentium, & concursu radio-rum & aspectuum stellarum peculiari quodam & har-monico concentu.

Vnde proueniant uirtutes rerum occul-
tæ.

CAP. XIII.

OMnibus notum est, uirtutem quandam magneti inesse, qua ferrum attrahit: & quòd adamas sua præsentia uirtutem magnetis tollit: sic electrũ & bala-gius confricati & calefacti paleam deducunt, lapis asbe-stus accensus, nunquam aut uix extinguitur: carbunculus in tenebris lucet: aëtites foetus mulierum & plantarum,
super

superpositus corroborat, suppositus trahit: iaspis sanguinē comprimit: echineis nauem sistit: rhabarbarum choleram depellit. Chamaleontis iecur summis regulis exustum, imbres et tonitrua excitat. Heliotropius lapis uisum perstringit, & gestantem inuisibilem reddit: lyncurius lapis præstigia ab oculis aufert: lipparis suffitus omnes bestias euocat. Synochitides umbras inferorum educit: Anachitides diuorum imagines apparere facit: Enneclis somniantibus suppositus oracula reddit. Est herba Aethiopica, qua ferunt siccari stagna, & clausa omnia aperiri: & latacem herbam legimus à Persarum regibus dari legatis, ut quocunq; uenissent, rerum copia abundarent. Est & herba Spartànica, siue Scythica, qua gustata uel saltem in ore detenta, ferunt Scythas duodecim dies fame & siti durare. et dicit Apuleius se à numine edoctū multa herbarum & lapidum genera esse, quibus homines etiam perpetuam uitam sibi contribuere possunt: sed fas non esse, scientiam eorum homines cognoscere, qui cum paruum tempus uiuentes, malis auide studeant, & nullum non scelus audeant, si prolixitatem temporis accipiant, neq; dijs ipsis parsuros. Verum undenam sint hæc uirtutes, nemo ex his prodidit, qui de rerum proprietatibus ingentia uolumina ediderūt, non Hermes, non Bochus, non Aaron, non Orpheus, nō Theophrastus, non Thebith, non Zenothemis, non Zoroaster, non Euax, non Dioscorides, non Isaac Iudæus, non Zacharias Babylonius, non Albertus, non Arnoldus: & tamen omnes hi falsi sunt, quod Zacharias ad Mithridatem scribit, magnam uim, & humana fata lapidum herbarumq; uirtutibus inesse. Vnde igitur hæc ueniant, altior speculatio requiritur. Opinatur Alexander

Perip

Peripateticus, à suis sensibus & qualitatibus non descendens, hæc ab elementis earundemq; qualitatibus prouenire. quod forte uerum putari posset, nisi qualitates illæ sint eiusdem speciei, operationes autem lapidum multæ, nec in specie, nec in genere conuenientes. Ideo Academici cū suo Platone ideis rerum formatricibus has uirtutes attribuunt: Auicenna autem ad intelligentias, Hermes ad stellas, Albertus ad formas rerum specificas huiusmodi operationes reducunt. Et quamuis hi autores sibi inuicem aduersari uideantur, nullus tamen eorum, si recte intelligatur, à ueritate discedit: cum omnia eorum dicta ad eundem effectum in pluribus conueniant. Deus enim in primis omnium uirtutum finis & origo, sigillum idearū ministris suis præstat intelligentijs: qui tanquam fideles executores, res quasq; sibi creditas ideali uirtute consignant cœlis atq; stellis, tanquam instrumenta, materiam interim disponentibus ad suscipiendum formas illas, quæ in maiestate diuina, ut ait Plato in Timæo, per astra deducenda resident: easq; dator formarum distribuit per ministerium intelligentiarū, quas super opera sua constituit rectrices & custodes, quibus ea facultas in rebus sibi cōmissis credita est, ut omnis uirtus lapidum, herbarum, metallorum & caterorum omnium sit ab ipsis intelligentijs præsentibus. Prouenit itaq; forma & uirtus primo ab ideis: deinde ab intelligentijs præsentibus & regentibus, postea à cœlorū aspectibus disponentibus, porro ab elementorum dispositis complexionibus correspondentibus cœlorum influxibus, à quibus ipsa elementa disponuntur. Habent igitur operationes eiusmodi in rebus istis inferioribus per expressas formas

mas, in cœlis autem per uirtutes disponentes, in intelligentijs per rationes mediantes, in archetypo per ideas & formas exemplares, quas omnes in cuiusq; rei effectus & uirtutis executione conuenire necesse est. Virtus igitur & mirabilis operatio est in unaquaque herba & lapide, sed maior in stella, ultra quam etiam ab intelligentijs præsidentibus unaquæque res multa sibi comparat: potissime autem à suprema causa, cui omnia mutua & consummata correspondent, consonantia suo harmonico concentu, ueluti hymnis quibusdam, semper summum illum opificem collaudantes, quemadmodum in fornace Chaldaica à sanctis illis pueris inuitantur cantantibus: Benedicite dominum uniuersa germinantia in terra, & omnia quæ mouentur in aquis, omnes uolucres cœli, bestia & pecora simul cum filijs hominum. Nulla itaque est causa necessitatis effectuum, quàm rerum omnium connexio cum prima causa, & correspondentia ad illa diuina exemplaria & ideas æternas, unde unaquæque res determinatum habet in archetypo particularem locum, unde uiuit & originem trahit: omnisq; uirtus herbarum, lapidum, metallorum, animalium, uerborum & orationum & omnium quæ sunt à deo, insita est. Qui licet per intelligentias, & cœlos in hæc inferiora operatur, nonnunquam tamen omiſſis his medijs, aut suspensio eorum ministerio, immediate ex seipſo illa facit deus, quæ opera tunc miracula uocantur: nam cum primæ causæ imperio & ordine, secundariæ causæ, quas ministras Plato & alij uocant, necessario agant, & effectus suos necessario producant, nonnumquam tamè pro libitu suo sic illas absoluit aut suspēdit deus, ut ab illius imperij & ordinis necessitate penitus desistat.

Et

Et hæc maxima dei sunt miracula. Sic ignis in fornace Chaldaica non combussit pueros: sic sol ad imperium Iosue à cursu suo unius diei spatium retrocessit: sic ad Ezechiæ petitionem, per decem lineas siue horas regressus est: sic patiente Christo in plenilunio defectum sol sustinuit. Et harum operationum rationes nullo rationis discursu, nulla magia, nulla quantumcumq; occulta seu profunda scientia inuestigari aut attingi possunt, sed solis diuinis oraculis ad discenda sunt & exquirenda.

De spiritu mundi quis sit, & quod sit uinculum occultarum uirtutum. CAP. XIII.

Democritus autem & Orpheus, & multi Pythagoricorum, cœlestium uires inferorumq; naturas diligentissime perscrutati, omnia plena dijs esse dixerunt: nec abs re, siquidem nulla res est tam præstantibus uiribus, quæ uiduata diuino auxilio sui natura contenta sit. Deos autem uocabant uirtutes diuinas in rebus diffusas: quas Zoroaster diuinas illices, Synesius symbolicas illecebras, alij uitas, alij etiam animas nominabant: & ab his uirtutes rerum dependere dicebant: quia solius animæ sit, ab una materia extendi in res alias, circa quas operatur, sicut homo, qui extendit intellectum ad intelligibilia, & imaginationem ad imaginabilia: & hoc est quod intelligebant dicentes, uidelicet unius entis animam egredi, & in aliud ingredi, & fascinare ipsum, & suas operationes impedire: quemadmodum adamas impedit magnetem, ne ferum attrahat. Cum uero anima primum mobile sit, & ut dicunt, sponte & per se mobile: corpus uero uel materia per se ad motum inefficax, & ab ipsa anima longe degenerans, iccirco ferunt opus esse excellentiori medio, scilicet, quod

quod sit quasi non corpus, sed quasi iam anima, siue quasi non anima, & quasi iam corpus, quo uidelicet anima corpori connectatur. Medium autem tale fingunt esse spiritum mundi, scilicet, quem dicimus essentiam quintam: quia non ex quatuor elementis, sed quoddam quintum super illa aut præter illa subsistens. Talis igitur spiritus necessario requiritur tanquam medium, quo animæ cælestes insint corpori crassiori, & mirificas dotes largiantur. Hic quidem spiritus talis formæ est in corpore mundi, qualis in humano corpore nostrer: sicut enim animæ nostræ uires per spiritum adhibentur membris, sic uirtus animæ mundi per quintam essentiam dilatatur per omnia: nihil enim reperitur in toto mundo quod suæ uirtutis scintilla careat. Magis tamen ac maxime infunditur his, qui huiusmodi spiritus plurimum hauserint: hauritur autem per radios stellarum, quatenus res his se reddunt conformes. Per hunc itaque spiritum omnis occulta proprietates propagatur, in herbas, lapides, & metalla, & in animantia, per solem, per lunam, per planetas, perque stellas planetis sublimiores. Potest autem hic spiritus nobis prodesse magis, si quis illum sciuerit ab alijs elementis plurimum segregare: aut saltem his rebus plurimum uti, quæ hoc spiritu plurimum abundant. Hæc siquidem res, in quibus spiritus ille minus immergitur corpori, ac minus cohibetur materia, potentius perfectiusque agunt, tum etiam promptius generant sibi simile: est enim omnis generatiua & seminaria uirtus in eo: quare Alchymistæ nituntur eum spiritum ex auro argentoque; secernere: quem rite segregatum & extractum, si postea illum cuius eiusdem generis materia, hoc est, cuius metallorum adhibuerint, aurum statim argentumue conficiant. Et nos illud

facere nouimus, & aliquando uidimus: sed nō plus auri fabricare potuimus, nisi quantum erat illud auri pondus, de quo spiritum extraximus. Nam cum sit ille spiritus forma extensa & non intensa, non potest ultra suam mensuram imperfectum corpus in perfectum permutare: quod tamen fieri posse alio artificio non inficior.

Quomodo debemus inuestigare & experiri uirtutes rerum, per uiam sumptam à similitudine. CAP. XV.

Pacet ergo in rebus proprietates occultas non ab elementalī natura, sed cœlitus insitas, sensibus nostris occultas, rationi uix deniq; notas: quæ quidem à uita spirituiq; mundi per ipsos stellarum radios proficiscuntur: quæ à nobis non aliter quàm experientia & coniecturis indagari possunt. Vnde ò cupiens, qui in hoc studio operari affectas, considerare debes, quòd unaquæque res mouet & conuertit ad suum simile, & inclinatur ad seipsum, secundum totum posse suum, tam in proprietate, scilicet in uirtute occulta, quàm in qualitate, scilicet uirtute elementalī. Quandoque etiam in ipsa substantia, sicut in sale uidemus: nam quicquid diu steterit cum sale, fit sal: omne enim agens cum agere cœperit, non ad inferius seipso mouet: sed quodammodo quoad fieri potest, ad sui par & consentaneum: quòd etiam manifeste uidemus in animantibus sensibilibus, in quibus cibum non in herbam, uel plantam, nutritiua uirtus transmutat, sed in carnem conuertit sensibilem. Quibus igitur in rebus inest alicuius qualitatis, uel proprietatis excessus, ut calor, frigus, audacia, timor, tristitia, iracundia, amor, odiū, uel quæuis alia passio, aut uirtus, siue insit ipsis per naturam, siue quandoque etiam

etiam per artem uel casum, ut audacia in meretrice: hæres ad talem qualitatem, passionem, uirtutem, maxime mouent & prouocant. Sic ignis mouet ad ignem, & aqua mouet ad aquam, & audax mouet ad audaciam. Et est notum apud medicos, quòd cerebrum iuuat ad cerebrum, & pulmo iuuat ad pulmonem: sic ferunt, quòd ranae dexter oculus dextro, sinister sinistro, suspensi è collo natiui coloris panno, lippitudines sanant: simile etiam de cancri oculis ferunt: sic pedes testudinis conferunt podagricis, adalligati ita, ut pes pedi, manus manui, dextro dextro, sinistro laeuus suspendatur. Hoc modo dicunt, quòd omne animal sterile prouocat ad sterilitatem: & ex eo maxime testiculi, & matrix uel urina. Sic ferunt mulierem non concipere quæ accipit omni mense de urina mulae, uel aliquid infusum in ea. Si igitur uolumus operari ad aliquam proprietatem uel uirtutem, queramus animantia, uel alias res, quibus talis proprietas excellentius inest, & ex his assumamus nobis partem, in qua talis proprietas, uel uirtus maxime uiget: ut si quando uelimus promouere amorem, queramus aliquod animal quod maxime diligit, cuiusmodi sunt columba, turtur, passer, hirundo, motacilla: & ex his assumamus membra, uel partes, in quibus maxime uiget Veneris appetitus, quæ sunt, cor, testiculi, matrix, priapus, sperma, menstruum. Atque id fiat eo tempore, quando hæc animalia tali affectu maxime capiuntur, & intendunt: tunc enim ualde prouocant amorem, & inferunt. Simili modo ad augendam audaciam, queramus leonem, uel gallum, & ex his capiamus cor, uel oculos, uel frontem. Et sic intelligendum est, quod dicit Psellus Platonius,

quod canes, & corui, & galli, conferunt ad uigiliam: etiã philomela, & uespertilio, & noctua, atq; ex his maxime caput, cor, & oculi. Ideo dicunt, si quis cor corui, uel uespertilionis super se portauerit, non dormitabit donec deponatur. Idem facit caput uespertilionis aridum alligatum in dextro brachio uigilantis: nam si ponatur super domientem, fertur non excitari, donec depositum fuerit. Eodem modo rana & bubo efficiunt loquacem, & ex his maxime lingua & cor: sic lingua ranæ aquaticæ supposita capiti, facit loqui in somnis: & cor bubonis impositum mammæ mulieris dormientis sinistra, fertur efficere, ut omnia secreta pronunciet: idem fertur efficere cor noctuæ, & sebum leporis positum supra pectus domientis. Eodem modo omnia animalia longæua ad uitam conferunt longæuã: & quæcunq; habentia in se uirtutem renouatiuam, conferunt ad nostri corporis renouationem & iuuentutis restitutionem, quod medici se nosse multoties ostenderunt: sicut manifestum est de uipera & serpentibus. Et notum est, quod cerui renouant senectutem suam comestione serpentum: eodem modo phœnix renouatur per rogam, quem sibi construit, & similis uirtus est in pellicano: cuius dexter pes si sub fimo calido ponatur, post tres menses regeneratur ex eo pellicanus. Idcirco medici quidam quibusdam confectionibus ex uipera & elleboro, & ex quorundam eiusmodi animalium carnibus confectis, promittunt restituere iuuentutem, & restituant quandoq; nonnunquam etiam talem, qualem Medea Pelix seni promissam restituit. Creditum quoq; est, ursi sanguinem applicato ore è recenti uulnere haustum, hoc potionis genere corporei roboris incrementa præstari: quia id animal robustissimum sit.

Quali

Qualiter diuersarum uirtutum operationes transfundantur ab una re in aliam, & sibi mutuo communicantur.

CAP. XVI.

SCire debes, tantam esse rerum naturalium potētiam, quòd non modo cunctas res sibi propinquātes sua uirtute efficiant, uerum etiam præter hoc, infundunt ipsis conſimilem potentiam per quam hac eadem uirtute ipſæ etiam cætera efficiant, quemadmodū in magnete uidemus: qui quidem lapis non ſolum annulos ferreos trahit, ſed uim etiam annulis ipsis infundit: qua hoc idem efficere poſſunt, qualem uidiſſe referunt *Auguſt.* & *Albertus*. Hoc modo fertur, quòd meretrix publica in qua eſt audacia & impudentia exterminata, hac ipſa proprietate cuncta ſibi propinqua afficit, quæ deinde reddunt eam alijs. Ideo dicunt, quòd ſi quis induat ueſtem uel camiſiam meretricis, uel ſecum habuerit ſpeculum in quo ipſa ſe quotidie ſpeculauerit, reddetur audax, intimidus, impudens & luxurioſus: ſimili modo dicunt pannum, qui fuerit in funere, concipere ex hoc proprietatem aliquam triſtitia & ſaturnalem: & laqueum ſuſpendioſi ſimiliter aliquas mirabiles habere proprietates. Simile eſt quod narrat *Plinius*, ſi quis terram ſubſternat lacertæ uiridi excæcata, & una in uitreo uaſe annulos includat ferro ſolido uel auro, cum recepiffe uiſum lacertam apparuerit, per uitrum emiſſa annulos contra lippitudinem ualere. Idem quoq; in muſtela & annulis ualere, cuius oculis punctim erutis, conſtat etiam uiſum reuerti: ſimili modo ponuntur annuli per certum tempus in nido paſſerum ſiue hirundinum, quibus poſtea ad amorem uel beneuolentiam utimur.

Qualiter per litem & amicitiam, uirtutes rerum inuestigandæ, & experiundę sunt. CAP. XVII.

Restat nunc uidere, quod omnes res habent inter se amicitiam & inimicitiam: & omnis res habet aliquod timendum & horribile, inimicum & destructiuum: contra, aliquod exultans, latificans & confortans: sic in elementis, ignis aduersatur aquę, & aer terrę: ceterum inter se conueniunt. Rursus in celestibus Saturno amici sunt, Mercurius, Iupiter, Sol & Luna: inimici eius Mars & Venus: Iouis amici sunt omnes planetae præter Martem: sic & Martem omnes odio habet, præter Venerem: Solem amant Iupiter & Venus, inimicantur Mars, Mercurius & Luna: Venerem diligunt omnes præter Saturnum: Mercurij amici sunt, Iupiter, Venus & Saturnus: inimici, Sol, Luna, Mars: Luna autem amici sunt, Iupiter, Venus, Saturnus: inimici, Mars & Mercurius. Est alia stellarum inimicitia, quando uidelicet habent domus oppositas: sicut Saturnus ad luminaria, Iupiter ad Mercurium, Mars ad Venerem. Et fortior inimicitia est eorum, quorum exaltationes oppositę sunt: ut Saturni & Solis, Iouis & Martis, Veneris & Mercurij. Fortissima autem est amicitia eorum qui concordant in natura, qualitate, substantia, potestate, sicut Mars cum Sole, & Venus cum Luna, similiter Iupiter cum Venere: & est amicitia eorum quorum exaltatio est in domo alterius: ut Saturni cum Venere, Iouis cum Luna, Martis cum Saturno, Solis cum Marte, Veneris cum Ioue, Luna cum Venere. Et cuiusmodi sunt amicitia & inimicitia superiorum, tales sunt inclinationes rerum illis subditarum in istis inferioribus. Habitudines ergo istę amicitia & inimicitia, nihil aliud sunt, quam

quàm inclinationes quædam rerum in se inuicem, appetendo talem uel talem rem, si absit: & moueri ad illam, nisi impediatur, & requiescere in adepto, fugiendo contrariū, & horrendo proximationem eius, nec quiescere in illo. Hac itaque sententia ductus Heraclitus, professus est omnia fieri per litem, & amicitiam. Inclinationes uero amicitie in uegetabilibus, & mineralibus sunt, qualem habet magnes attractiuam in ferrum: & smaragdus in diuitias, & gratiam: iaspis in partum: achates in faciendam. Simili modo naphtha trahit ignem, prosilitq; in eam undecunq; uisam: similiter aproxis herbæ radix, à longinquo attrahit ignem, ut naphtha: & similis inclinatio est inter palmam masculinam & foeminam: quarum cum ramum unius ramus alterius tetigerit, complicant se in mutuum amplexum, nec fructum fert foemina absque masculo: & amygdala solitaria minus foecunda est. Amant uites ulmum, & opiu: & oliua myrtū mutuo diligit: similiter oliua & ficus. In animalibus uero amicitia est inter merulā & turdum, cornicē & ardeolam, inter pauones & colūbas, turtures et psittacos. Vnde scribit Sappho ad Phaonē:

Et uarijs albæ iunguntur sepe columbæ,

Et niger à uiridi turtur amatur aue.

Rursus amici sunt musculus & balena. Nec solum animalium inter se amicitia est, sed etiam cum alijs rebus, ut cum metallis, & lapidibus, & cum uegetalibus: sic feles siue catus gaudet nepta herba, ad cuius affricationem concipere traditur, & defectum masculi supplere: & equæ in Cappadocia se flatui uēti exponit, atq; ex eius afflatu et attractu concipiunt: sic ranæ, buffones, serpentes, & quæcunq; uenenosa reptilia, gaudent in plāta quæ apium risus

Animalium
cum alijs re-
bus amicitia.

dicitur, de qua ferunt medici, si quis comederit, ridendo moritur. Rursus testudo quando uenatur à serpente, comedit origanum, & confortatur per illud: & ciconia in serpentum pastu origano sibi salutem quærit: & mustela pugnatura contra regulum, comedit rutam: unde cognoscimus origanum & rutam uirtutem possidere contra uenena. Sic in quibusdam animalibus est naturalis peritia, & ars innata medicinalis: nam buffo quando alieno morfu & ueneno uulneratur, solet adire rutam, uel saluiam, & locum uulneris affricare, & sic se à periculo ueneni libera re. Sic homines à brutis multa admodum morborum remedia, & rerum uirtutes edocli sunt: sic chelidoniam uisui salubrem herbam hirundines monstrauere, quæ cum ea pullorum suoribus oculis medentur: & pica cum ægrotat, lauri folium in nidum immittit, & ita conualescit. Similiter palumbi, graculi, perdices, merula laurifolijs annuum fastidium purgant, quo etiam corui chamaeleontis uenenum extinguunt: & leo si febricitat, uorata simia conualescit: upupa uua pasta læsa, adianto sibi medetur: sic dictamnum herbam ad extrahendas sagittas utilem cerui docuerunt: siquidem percussi telo, hoc eius herbæ pastu eijciunt: idem faciunt capræ Cretenses: sed & ceruæ paulò ante partum, purgant se quadam herba, quæ sefelis dicitur: similiter phalangio tacti, cancros edendo sibi salutem querunt: Sues etiam à serpentibus læsæ, eodem sibi pastu medentur: & corui cum uenenatos se sentiunt toxico Gallico, quercum, uel, ut alij dicunt, cornatiuam querunt pro medela: Elephantes chamaeleonte deuorato, sibi succurrunt oleastro: Vrsi à mandragora læsi deuoratis formicis euadunt: medetur sibi anseres, anates, ceteræq; aquaticæ aues
herba

Homines à
brutis quæ-
nam didice-
rint.

herba sideritide: Columba, turtures, gallina, herba helixine: Grues iunco: Panthera contra aconitum sibi humanis stercoribus medentur: Apri hedera: Cerua herba cinnare.

De inimicitiarum inclinationibus. CAP. XVIII.

E Conuerso se habet inimicitiarum inclinationes: sunt autem sicut odium naturæ inclinationes eiusmodi, & tanquam ira, indignatio & contrarietas quædam imperiosa, ut res fugiat suum contrarium, ut propellat tanquam fugientia à facie eius. Eiusmodi inclinationes habet rheubarbarum in cholera, theriaca in uenenū, sapphirus in anthracem, & ardores febriles, & ægri tudines oculorum: amethystus in ebrietatem: iaspis in fluxum sanguinis, & noxia phantasmata: smaragdus, & agnus castus in libidinem: achates in uenena: Pæonia in morbum caducum, corallus in atræ bilis illusiones, & dolores stomachi: topazius in ardores spirituales, ut sunt auaritia, luxuria, & omnes excessus amoris. Similis est inclinatio formicarum ad origanum herbam, & ad alam uespertilionis, & ad cor uppæ, à quorum præsentia fugiunt: estq; etiam origanum solifugis contrarium, & salamandris resistit: & cum brassica tam pertinaci odio dissentit, ut alternatim sese conficiant: sic oleum oderunt cucumeres, ut in hamum sese curuent, ne attingant: & dicitur quod fel corui fugat & deterret homines à loco ubi absconditum fuerit cum quibusdam alijs rebus: sic adamas dissidet cum magnete, ut iuxta positus non sinat ferrum attrahi: & apium raninum fugiunt oues tanquam mortiferum: & quod mirabilius est, signum huius mortis natura pinxit in hepatibus ouium, in quibus figura apij ranini descripta naturaliter

Animalium
antipathia
atq; disidiū.

apparet: similiter capræ sic odiunt ocimum, ut nihil sibi des
cant pestilentius. Rursus inter animalia dissentiunt mures
& mustela: unde caseos, si cerebrum mustela coagulo ad-
datur, negant à muribus attingi, nec corrumpi præterea
uetustate: sic scorpionibus contrarius est stellio intantum,
ut uisu quoq; pauorem eis asserat, & torporem frigidi su-
doris: itaq; in oleo putrefaciunt: & interficiunt cum eo i-
ctus inungentes scorpionum. Est etiã inimicitia inter scor-
piones & mures: quare etiam mus suppositus puncturæ
scorpionis, curare eam traditur. Inimicantur etiam scor-
pius & stalabores, aspides, et ichneumones. Fertur quoq;
serpentibus nihil æque aduersari quàm canculos, suesq; per-
cussos hoc pabulo sibi mederi. Sol etiam cum sit in cancro
torqueri serpentes, etiam scorpium & crocodilum se mutuo
perimunt: & si quis crocodilum ibidis pēna tangat, immo-
bilem reddet: otidis auis euolat uiso equo, & ceruus fugit
uiso ariete, fugit etiam uisa uipera: elephas audito grunni-
tu suis, & leones uiso gallo timēt: & panthera non attin-
gunt perunctos iure gallinarum, præcipue si allium fuerit
ei incoctum. Est etiam inimicitia inter uulpes, cygnos,
tauros & cornices. Inter aues quoq; perpetuum bellum ge-
runt cornices & noctua, miluius & coruus, pitalles &
turtures, bicuthus & pagrus, clorius & turtur, ægepij
& aquilæ, cerui & dracones. Inter aquatilia etiam inimi-
ci sunt, delphines & balena, cestrus & lupus, murena &
congrus. Item polytum intantum locusta pauet, ut si iuxta
uideat, omnino moriatur. Locustam congrus, rursus poly-
tum congrus lacerant: pantheris quoq; esse in metu hyæna
dicitur, ut ne conetur quidem resistere, & aliquid de co-
rio earum attingere: & si pelles utriusq; contrariæ suspen-
dantur,

dantur, ferunt decidere pilos pantheræ, dicitq; Orus Apollo in hieroglyphicis, si quis hyenæ pelle succinctus medios feratur in hostes, à nullo læditur, & intrepide præterit. Similiter habet agnus inimicitias & noxietatem lupi contra se, & horret & fugit ipsum atq; timet. Et dicunt quòd si suspendatur cauda, uel pellis, uel caput lupi supra præsepe, tristantur oues, nec comedunt aliquid præ nimio timore. Et refert Plinius, quòd esalon parua auis oua corui frangens, cuius pulli infestantur à uulpibus, inuicem hæc catulos ipsius, ipsamq; uellit: quod ubi uiderint corui, contrà auxiliantur, uelut aduersus communem hostem. Acanthis auicula in spinis uiuens, iccirco asinos odit flores spinæ deuorantes. Egithus uero auis minima intantum cum asino dissentire fertur, ut sanguinẽ eorum constet non coire, quo etiam rudente egithi oua & pulli pereunt. Oliua quoque cum meretrice intantum dissentire fertur, quòd si ab eadem plantata fuerit, uel infructuosa perpetuo manere, uel omnino arefcere dicitur. Nihil magis timet leo, quàm faces ardentes, neq; ulla alia re atq; his domari creditur: & lupo neq; ferrum timet, neq; hastam, sed lapidem, cuius proiectu uulnere facto gignuntur lupo uermes. Reformidat camelum equus, adeo ut nec quidem speciem eius intueri nec sentire sustineat. Elephas furens uiso ariete mitescit. coluber nudum hominem timet, quem uersibus persequitur. taurus ferociens si ficui alligetur, conflaccescit imperus eius. Electrum omnia trahit præter ocimum, & quæ oleo perlita sunt, cum quibus naturali quadam antipathia dissidet.

Quomo

Quomodo inuestigandæ & experiundæ sunt rerum uirtutes, quæ illis à tota specie insunt, aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rel sunt agnatæ. CAP. XIX.

Virtutes rebus dupliciter insunt.

Insuper considerare debes uirtutes rerum inesse quibusdam secundum speciem: ut audacia & animositas in leone & gallo, timiditas in lepore & agno, rapacitas seu uoracitas in lupo, insidiositas & fraudulētia in uulpe, adulatione in cane, auaritia in coruo & cornice, superbia in equo, ira in tygride & apro, tristitia & melancholia in cato, libido in passere, et sic de similibus. Maxima enim pars naturalium uirtutum species comitatur. Quædam uero insunt rebus secundū indiuiduum, quemadmodum sunt quidam homines, qui uehementer abhorrent aspectum cati, ita ut sine horrore grauiſſimo aspiciere non possint, qui quidem horror non inest ipsis secundum speciem humanam, quod manifestum est. Et narrat Auicenna, tempestate sua uixisse hominem, quem fugerent uenenata omnia, morientibus omnibus, quæ forte mordicus illum apprehendisset, ipso omnino illæso: & refert Albertus se in Agrippina Colonia uidisse puellam, quæ araneas in escam uenabatur, eoq; cibi genere oblectata insigniter aleretur. Sic sunt audacia in meretrice, timiditas in fure. Et hoc modo dicunt philosophi, quod indiuiduum aliquod quod nunquam passum sit ægritudinem, confert omni ægritudini: ideo dicunt quod os hominis mortui, qui nunquam habuerit febres, suspensum supra patientem, liberat à quartana. Insunt etiam indiuiduis singulares multæ uirtutes, à corporibus coelestibus infusæ, quod superius monstrauimus.

Quòd

Quòd uirtutes naturales quibusdam insunt per totam suam substantiam, quibusdam uero in certis suis particulis aut membris. CAP. XX.

Rursus considerare debes, uirtutes rerum quibusdam inesse secundum totum, hoc est, secundum totam suam substantiam, uel eius omnes partes: sicut pisciculus ille e-cheneis, qui solo tactu fertur nauem sistere, hoc non agit secundum aliquam præcipuam suam partem, sed secundum suam totam substantiam: Sic hyæna habet secundum suam totam substantiam, quòd umbræ eius contactu canes obmutescant: sic chelidonia confert uisui, non secundum aliquam, sed secundum omnes suas partes non minus radice, quàm folijs & semine: & sic de similibus. Quædam autem uirtutes insunt rebus secundum aliquas eius partes, puta solum in lingua, uel oculis, uel alijs quibusdam membris, siue partibus: sic in oculis basilisci & catablepæ est uirtus uiolentißima occidendi homines, ubi ipsos uiderit: similis uirtus est in oculis hyæna, quæ quodcunq; animal lustrauerit, euestigio hæret, stupefcit, & mouere se non potest: similis uirtus est in oculis luporum quorundam, qui si quem prius uiderint, stupefcit, & raucescit adeo, ut si clamare uoluerit, non habeat uocis ministerium: de hoc Vergilius meminit, ubi canit:

-Vox quoq; Mærim

Iam fugit ipsa, lupi Mærim uidere priores.

Sic & femina quædam erant in Scythia, & apud Illyricos & Triballos, quæ quoties quem iratæ aspexerant, interemisse feruntur. Similiter & Telchines Rhodi populi leguntur fuisse, qui omnia aspectu suo in peius commutauerant, propterea à Ioue submersi. Cur oculis & non alijs partibus potissimum utantur fascinatæ res.

iusmo

iusmodi animalium oculis in collyrijs utuntur ad similes
 passiones, per fascinationes operaturi. Simili modo formicæ
 fugiunt ex corde upupæ, non ex capite, pede uel oculis: sic
 fel stellionum in aqua tritum, fertur congregare mustelas,
 non cauda, uel caput: & fel caprarum uase æneo in terram
 conclusum, ranas congregat: & iecur caprinum papilionibus
 & tineis omnibus contrarium est: & cor canis habet
 tem fugiunt canes: & uulpes gallinaceos non attingunt qui
 uulpinum iecur comederint. Sic habent res plurimæ diuer-
 sas uirtutes per diuersas suas partes diuersimode dispersas,
 prout ipsis secundum receptibilem diuersitatem cœlitus
 infunduntur: quemadmodum in corpore humano ossa non
 recipiunt nisi uitam, oculi uero uisum, & aures auditum.
 Et est in humano corpore os quoddam minimū, quod He-
 bræi Luz appellant, magnitudine ciceris mundati, quod
 nulli corruptioni obnoxium, nec igne quidem uincitur, sed
 semper conseruatur illæsum: ex quo (ut dicunt) uelut plan-
 ta ex semine, in resurrectione mortuorum corpus nostrum
 animale repullulascet. Et hæc uirtutes non declarantur ra-
 tione, sed experientia.

De uirtutibus rerum quæ insunt ipsis in uita tan-
 tum, & quæ remanent in illis etiam post interi-
 tum.

CAP. XXI.

SCire præterea oportebit quasdam proprietates inesse re-
 bus tantummodo in uita, quasdam etiam permanere
 post mortem: sic echeneis sistit nauigia: & regulus, &
 catalepa interimunt uisu, quando uiuunt: post mortem
 uero nihil tale agunt: sic tradunt in torminibus anate ui-
 ua apposita uentri transire morbum, anatemq; emori: si-
 mile est quod dicit Archytas: si accipiatur cor recenter
 extract

extractum ex animali, & adhuc calens, atque uiuens suspendatur supra patientem febrem quartanam, tollit eam. Sic si quis transoluit cor upuæ, uel hirundinis, uel mustelæ, uel talpæ, eo adhuc uiuente & palpitante, confert ei ad memoriam, reminiscenciam, intellectum & diuinationem. Hinc totum est generale præceptum, quòd scilicet quæcunq; colligenda sunt ex animalibus, siue lapides, siue membra, siue excrementa, ut pili, sterCUS, ungula, hæc ab animalibus, illis adhuc uiuentibus, auferri debent, atq; etiam, si fieri potest, ipsis postea adhuc uiuis remanentibus. Vnde præcipiunt, quando colligis linguam ranae, eam uiuam remittas in aquam: si colligas dentem uel oculum lupi, non interficias lupum: & sic de similibus. Sic tradit Democritus, si quis extrahat ranae marinae uiuenti linguam, nulla alia parte corporis adhaerente, ipsaq; demissa in mare, imponat supra cordis palpitationem mulieri dormienti, quæcunq; interrogauerit, uera responsuram. Simili modo oculos ranarum ante solis ortum adalligatos ægro, ita ut cæcas demittant in aquam, tertianas abigi promittunt: eosdemq; cum carnibus lusciniæ in pelle ceruina adalligatos præstare uigiliam somno fugato, tradunt. Similiter pastinacæ radius adalligatus umbilico, fertur faciles partus facere, si uiuenti ablati sit, ipsaque denuo in mare demissa. Sic ferunt serpentis oculum dextrum adalligatum contra epiphoras prodesse, si serpens uiuus dimittatur. Et est quidam piscis, siue serpens maximus nomine myrus, cui si eruatur oculus, & alligetur fronti patientis, ophthalmiam sanare dicitur, pisci uero oculus renasci: sed altero illum capi lumine, qui uiuentem non dimiserit. Item dentes omnium serpentum,

Ab animalibus colligenda, illis uiuentibus auferri debent.

tum, quando uiuis exempti sunt, suspensi supra patientem, quartanam sanare dicuntur: similiter dente talpæ uiuæ exempto ea dimissa, sanari dentium dolores: nec adlatrare canes, caudam mustelæ, quæ dimissa sit, habentes. Et narrat Democritus, linguam chamæleontis, si uiuenti erepta sit, ad iudiciorum euentum pollere, eandemq; salutarem esse parturientibus circa domum: cauendum autem, ne domo inferatur, quia esset perniciosissimum. Sunt adhuc pro-

Quæ post mortem uires suas retineant.

prietates post mortem remanentes: ac de his dicunt Platonicus, quod res in quibus minus mergitur idea materiæ, in his adhuc postquam mortuæ sunt, & defunctæ fuerint, id quod immortale est, mirabilia operari non cessat: Sic in herbis & plantis, auulsis & arefactis adhuc uiget & operatur ipsa uirtus ab idea quondam infusa. Inde est, quod sicut aquila in uita sua omnes aues superat & uincit: sic etiam ea defuncta, pennæ eius omnes aliarum auium pennas & plumas destruunt & corroduunt: eadem ratione pellis leonis omnes alias pelles consumit: & pellis hyenæ, destruit pelles pantheræ: & pellis lupi corrodit pellem agni. Et quædam hæc non agunt solum in contactu corporeo, sed etiam quandoq; in harmonia uocali: sic tympanum factum de pelle adib, hoc est lupi, obmutescere facit. Simili modo tympanum factum de pelle ericij marini, procul fugat omnia reptilia, per quamcunq; distantiam sonus eiusmodi auditus fuerit:

Tympanorum ex diuersis pellibus, diuersi effectus.

& fides factæ ex intestinis lupi, si cum ouinis fistibus in lyra, aut cythara tensæ fuerint, nullam inde fieri posse consonantiam, manifestum est.

Quomo

Quomodo res inferiores subsunt corporibus cœlestibus, & quomodo humanum corpus ipsaꝝ hominum exercitia & mores, stellis, atq; signis distribuuntur.

CAP. XXII.

Manifestum est quòd omnia inferiora subsunt superioribus, & quodam modo (ut inquit Proclus) sibi inuicem insunt, scilicet in infimis suprema, & in supremis infima: sic in cœlo sunt terrena, sed sicut in causa modoq; cœlesti, & in terra sunt cœlestia, sed modo terrestri, scilicet secundum effectum: sic dicimus esse hic entia quædam solaria, quædam lunaria, in quibus sol & luna causant aliquid suæ uirtutis. Vnde res huiusmodi recipiunt plures operationes & proprietates consimiles operationibus stellarum ac figurarum, quibus subsunt: sic cognoscimus solaria esse respectiua cordis & capitis, propter leonem solis domum, & arietem solis exaltationem: sic martialia conferunt capiti & testiculis, propter arietem & scorpionem: hinc quibus uino inebriatis, sensus titubant & caput dolet, missis in aquam frigidam testibus, acetone dilutis, præsentaneum remedium est. Sed circa ista necessarium est scire, quomodo corpus humanum distribuitur planetis atque signis. Scias itaq; iuxta Arabum traditionem, solem præesse cerebro, & cordi, femori, medullis, oculo dextro & spiritui uitæ, lingua uero & ori, & cæteris instrumentis siue organis sensuum, tam interiorum quàm exteriorum: insuper manibus, pedibus, cruribus, neruis, & uirtuti phantasticæ præesse: Mercurium spleni, lieni, stomacho, uesicæ, matrici ac auri dextræ, ipsiq; receptiuæ uirtuti: Saturnum hepatis & carnosiori parti stomachi: uentri quoq; & umbilico Iouem: unde in Iouis Ammonij templo effigie umbilici

Vmbilici effigies cur in templo Iouis Ammonij.

d bilici

bilici repositam tradit antiquitas. Sunt præterea qui illi etiam costas, pecten, intestina, sanguinē, brachia & dextram manum, ac sinistram aurem, ac uirtutem naturalem attribuunt: sanguini autem & uenis, & renibus, & chyli fellis, natibus, & dorso, & decursui spermatis, & uirascibili, præficiant Martem. Iterū renibus & testiculis, uulua, & matrici, & genitali semini, & uicōcupiscibili Venerem: in super & carni, & pinguedini, uētri, pectini, & umbilico, & eiusmodi omnibus quæ operi Venero in seruiūt, ut osi sacro, & spinæ dorsi, & lumbis: præterea, capiti & ori, quo osculum amoris pignus donatur, præesse dicitur. Luna uero etsi totum corpus, & singula membra pro uarietate signorum sibi uendicet, tamen peculiariter sibi adscribuntur cerebrum, pulmo, medulla spinæ dorsi, stomachus, & menstrua, & omnia excrementa, atq; ocu-

Humani corporis partes quibus planetis atque zodiaci figuris subfiat.

lus sinister cum crescendi uigore. Ipse uero Hermes in animalis capite septem dicit esse foramina, septem planetis distributa: uidelicet aurem dextram, Saturno: sinistram, Ioui: narem dextram, Marti: Veneri, sinistram: oculum dextrum, Soli: sinistrum, Lunæ: os autem Mercurio. Singula perinde signa zodiaci sua membra curant: sic Aries caput atq; faciem regit: Taurus, collū: Gemini, brachia atq; humeros: Cancer præest pectori, pulmōni, stomacho & laceris: Leo præest cordi, & stomacho, & iecori, atq; dorso: Virgo respicit intestina, & fundum stomachi: Libra gubernat renes, & femur, atq; nates: Scorpius genitalia, & uulua, & matricem: Sagittarius dominatur femori atq; subinguinibus: Capricornus regit genua: Aquarius crura & tibias: Pisces regunt pedes. Et sicut horum signorū triplicitates sibi correspondent, & conueniunt in cœlestibus: sic

sic etiam conueniunt in membris, quòd ea experientia satis constat, quoniam ex frigore pedum dolet uenter & pedus, quæ membra eidem triplicitati respõdent. Vnde & medela uni apposita, alteri prodest: ut calefactis pedibus cessat dolor uentris. Huius itaq; ordinis memor, scias quòd res quæ alicui planetarum subsunt, singularem quendam habent aspectum, siue inclinationem ad membra eidem planetæ, & suis præcipue domicilijs & exaltationi attributa: reliquæ enim dignitates, ut triplicitates & termini, & facies in hac parum habent. Hac igitur ratione Pæonia citraria, gariophyllon, cortices citri, amaracus, dorycnium, cinnamomum, crocus, lignum aloës, thus, ambra, muscus, & partim myrrha, medentur capiti & cordi: propter Solem, Arietem & Leonē: sic arnoglossa herba Martis, medetur capiti & testibus propter Arietem & Scorpionem: & sic de reliquis. Præterea conferunt Saturnalia ad tristitiam & melancholiam: Iouialia ad latitiam & ad dignitatem: Martialia ad audaciam, rixam & iram: Solaria ad gloriam & uictoriam & animositatem: Venera ad amorem, libidinem & concupiscentiam. Mercurialia ad faciendam: Lunarum ad uulgarem uitam. Ipsaq; hominum exercitia & mores secundum planetas distributa sunt: Nã Saturnus regit senes & monachos, & melancholiã, & thesauros absconditos, & quæ longis itineribus & cum difficultate acquiruntur: Iupiter uero habet religiosos, prælatos, reges & duces, & lucra licite acquisita: Mars tonsores, chirurgos, medicos, lictores, carnifices, macellarios, furnarios, pistores, milites, qui passim Mauortij dicuntur. Similiter & reliquæ stellæ sua exercitia significant, prout hæc in Astrologorum libris descripta sunt.

Hominum mores & exercitia planetis subiacet.

Quomodo cognoscendum, quibus stellis res naturales subsunt, atq; quae res sunt solares.

CAP. XXIII.

QUAE uero res cui stella uel signo subsint, cognoscere difficile est ualde: cognoscuntur tamē per imitationem radiorum, uel motus uel figuræ superiorum: quaedam etiam per colores & odores, quaedam etiam per suarū operationum effectus quibusdam stellis consonantes. Sic solaria sunt inter elementa ignis, & lucida flamma: in humoribus sanguis purior, & spiritus uitæ: inter sapes, qui est acutus, dulcedini mixtus. Inter metalla aurū propter splendorem: habetq; à Sole, quòd sit cordis confortatiuum. Inter lapides uero qui aureis guttis solares radios imitantur: sicut lapis aërites aureis guttis Solem imitans, uirtutem habet contra morbum caducum, & contra uenena: sic lapis, qui dicitur Solis oculus, figuram habens similem pupillæ oculi, ex cuius medio radius emicat, confortat cerebrum, confert uisui: sic carbunculus nocte lucens, uirtutem habet

Chrysolitus lapis. contra omne uenenum aëreum & uaporosum: sic chrysolitus lapis habens in colore tenuem & lucidam uiriditatem, in qua quando Soli opponitur, stella aurea emicat, confortat spiritualia, confert asthmaticis: & quando perforatur, & setis asini in foramen repletus, sinistro brachio alligatus, fugat phantasmata, & terrores melancholicos stultitiamq; repellit: sic lapis Iris similis in colore crystallo, qui ut frequenter, reperitur hexagonus, quando sub tecto pars eius radijs Solis opponitur, & pars altera in umbra teneatur, colligit radios in se solares, quos projiciens reflectendo facit apparere Irim in opposito pariete. Item heliotropius lapis uiridis ad modum iaspidis, uel smaragdi, guttis rubeis stella

stellatus facit constantem, gloriosum & bonæ famæ, confert ad uitæ longitudinē: & est uirtus eiu: mirabilis, quam habet in radios solares, quos in sanguinem conuertere dicitur. hoc est, apparere sanguineos, quasi Soli pateretur eclipsim, quando uidelicet inungitur succo herbæ eiusdem nominis, & in uas plenum aquæ ponitur: & est alia uirtus eius mirabilior in oculos hominum, quorū aciem ita præstringit, atq; ita obcæcat uisum hominum, ut uideri non permittat gestantem se, quod tamen non facit sine adiutorio herbæ eiusdem nominis, quæ & heliotropium uocatur. hoc est solsequiū. Has uirtutes & Albertus magnus, & Guilielmus Parisiensis in scripturis suis confirmant. Hyacinthus etiam habet uirtutem à Sole contra uenena, Hyacinthi
uirtutes. & pestiferos uapores, reddit gestantem tutum & gratū, confert ad diuitias, & ingenium, confortat cor: retentus in ore, uehementer animum exhilarat. Item pyrophilos Pyrophilus. lapis rubicundus permixtus. de hoc teste Alberto refert Aesculapius in una epistolarum suarum ad Octauium Augustum, quòd aliquod uenenum est tantæ frigiditatis, quòd cor hominis interempti conseruat ab uisione, ita quòd si aliquādiu ponatur in igne, conuertitur in lapidem: & hic est ille, qui uocatur pyrophilos, ab igne. Habet mirabilem uirtutem contra uenena, & reddit gestantem gloriosum, & formidolosum aduersarijs. Præ omnibus autem solaris est lapis, quem inuenisse fertur Apollonius, nomine pantauros, qui alios lapides ad se trahit, quemadmodū magnes ferrum, contra omnia uenena efficacissimus, ab alijs pantherus dictus, quia pantheræ animali maculoso adsimilatur: ideo etiam Pantochras dicitur, quia omnes colores continet. Aaron illum Euanthum nuncupat. Solares præterea

d 3 sunt,

sunt, topazius, chrysopassus, rubinus, balagius: Item solaria sunt auripigmentum, aureiq; coloris, & luminis plurimi. Ex plantis uero & arboribus, sunt solares, quæ uertuntur ad solem, ut heliotropium, & quæ implicant in se folia recedente Sole, oriente uero, explicant paulatim: ut lotos, quam quidam arbusculam solarem esse, & fructuum & foliorum figura testatur: Sic Pæonia, chelidonia, citraria, zinziber, gentiana, dictamnus, uerbena quoq; præstans uaticinium & expiationem, fugansq; cacodæmones. Laurus etiam Phæbo sacer, ac cedrus, palma, & fraxinus, & hедера, & uitis: & quæcunq; uena, & fulgura repellunt, & perpetuo uiuentes hyemis algores non uerentur. Item solaria sunt mēta, mastix, zedoarea, crocus, balsamus, ambra, muscus, mel flauum, lignum aloës, gariophyllum, cinnamomum, calamus aromaticus, piper, thus, amaracus, & Libanotis: quod Orpheus uocat solis thymiana. Inter animalia uero solaria sunt magnanima, animosa, studiosa uictoria & gloria: ut leo ferarū rex, crocodilus, lynx, aries, caper, taurus armentorum rex, ab Aegyptijs apud Heliopolim soli sacratus, quem Veritem nominant: & bos Apis in Memphi, & in Hermintho taurus nomine Pathim. Lupus etiam Apollini & Latona sacer est. Præterea solaris est cynocephalus, qui per singulas horas duodecies in die latrat, & æquinoctij tempore duodecies per singulas horas mingit: idem & in nocte, unde illum in hydrologijs sculpebant Aegyptij. Item solares sunt inter aues, phoenix auis unica, & aquila auium regina: item uultur, olor siue cygnus: & quæ quasi quibusdam hymnis applaudunt surgenti soli, & quasi aduocant, ut galus & coruus: accipiter etiam, quia in Aegyptiorū theologia

Cynocephalus in hydrologijs Aegyptij cur pinxerint.

logia spiritus & lucis symbolum est, à Porphyrìo inter solares numeratur. Praterca solarìa sunt quæcunq; colligunt solis operum similitudinem, ut uermiculi nocte lucentes, scarabeus quoq; quem felem uocant, forma lucida, quem etiam cantharum dicunt, qui pilulas uoluit, ac desuper incubat, aliosq; generat. Appionis interpretatione hoc ipso solis operum similitudinem colligens, cuius oculos etiã iuxta solis cursum uariari constat, solaris esse indicatur: & quæ ex eis sunt. Ex pisciculis autem maxime solaris est uutilus marinus, fulguri resistens, item dactylus, & pulmo nocte lucentes, & stella ob adurentem feruorem, Strombi regem secuti, similiter & margari regem habentes, exicca tiq; in lapidem aurei coloris durefcunt.

Quæ res subsint lunæ.

CAP. XXIIII.

Lunaria uero sunt inter elementa terra, deinde aqua, tam maris quàm fluuiorum, & omnia humida, humores arborum, & animalium, maxime albi, ut albumina ouorum, pinguedines, sudores, pituita & superfuitates corporum. Ex saporibus salsus & insipidus: Inter metalla uero argentum: Inter lapides illius est cristallus, argentea marcasita, & omnia alba & uiridia. Item lapis selenites, id est lunaris, ex candido translucens, melleo fulgore, motum imitans lunarem, lunæ figuram in se habens, redensq; eam in dies singulos crescentis, minuenti sue numero. Item margarita, quæ ex aquæ stillicidijs in conchis generantur: similiter & cristallus, & berillus. Inter plantas & arbores lunares sunt, selenotropion, quæ uertitur ad lunam, quemadmodum heliotropion ad solem, & palma arbor ad singulum lunæ ortum, singulum ramum emittens: hyssopus etiã species roris marini minima arbor & maior

Arbores & plantæ lunares.

plantarum, de utrisq; participans: est etiam lunaris hagnus castus, siue casta arbor, & oliua. Similiter & herba chinostares, quæ crescit & decrescit cum luna: scilicet in substantia & numero foliorum, non solum in humore & uirtute: quod singulæ plantæ quodammodo commune habent, præter cepas Martias, quæ solæ contra lunæ augmenta & decrementa minuendi & augendi uires contrarias habent: quemadmodum inter uolatilia origis Saturnia a-
 Animalia
 lunaria. uis lunæ simul ac soli inimicissima est. Animalia lunaria sunt, quæ humana consuetudine gaudent, & quæ uario natura amore & odio pariter excellunt, ut canes omnis generis. Lunaris etiam est chamæleon, qui pro uarietate coloris obiecti similem semper induit: quemadmodum luna pro uarietate signi, in quo reperitur, naturam uariat. Item lunares sunt, porcæ, ceruæ, capræ, & animalia quæcūq; quæ lunarem motum obseruant & imitantur: ut cynocephalus & panthera: fertur enim hæc in armo habere similem lunæ maculam crescentem in orbem, & cornua pari modo curuantem. Lunares sunt & feles, quorum oculi ad lunæ uices ampliores aut minores fiunt: & quæ huiusmodi sunt, ut sanguis menstruus, cum quo multa mira & monstrifica fiunt apud magos. Hyæna etiam sexum mutas, uarijsq; obnoxia ueneficijs, & animalia omnia, quæ amphibia dicuntur, ut quæ terram simul cum aqua incolunt, ut castores & lutres, & quæ uenantur pisces: præterea animalia omnia monstrosa, & quæ absque manifestis seminibus aut æquiuoce generantur, ut mures ex coitu & ex terræ
 Aues luna-
 res. computrescentia. Inter aues lunares sunt anseres, anates, merguli: & omnes aquatiles & piscium uenatrices, ut ardeæ: & quæ æquiuoce producuntur, ut uestpæ, ex cadaueribus equo

bus equorum: apes ex putrefactione uaccarum, muscilio-
nes ex uino corrupto, & scarabei ex carnibus asinorum.
Maxime uero lunaris est scarabens bicornis, quem tauri-
formem uocant: qui pilulam defodiens, relinquit octo &
uiginti diebus, quibus luna totum zodiacum metitur, no-
no autem & uigesimo die, quibus luminarium coniunctio-
nem futuram putat, adaperiens in aquam proijcit, unde
tunc prodeunt scarabei. Inter pisces lunares sunt elurus, Pisces luna-
res. cuius oculi ad uices lune uariantur: & quicumq; lune mo-
tum obseruant, ut torpedo, echeneis, cancer, ostrea, con-
chylia & rana.

Quæ sunt sub Saturno.

CAP. XXV.

Saturnalia sunt inter elementa terra, & etiam aqua:
inter humores atra bilis humectās, tam natiua, quam
aduentitia præter adustam: Ex saporibus acetosi, acio-
res, & graues. Inter metalla, plumbum, & propter pon-
dus aurum, aureaq; marcasita. Inter lapides onychinus,
Ziazaa, camoinus, sapphirus, fuscus iaspis, chalcedonius,
magnes, & omnia terrea fusca, & ponderosa. Inter plan-
tas & arbores, asphodelus, serpentaria, ruta, cuminum,
helleborus, silphium, mandragora, opium: & quæ stupe-
faciunt, & quæ neq; seruntur unquam, neque fructus fe-
runt, & quæ nigrantes baccas, nigrosue fructus produ-
cunt: ut ficus atra, pinus & cupressus, arbor feralis, & Cupressus
feralis ar-
bor. non regerminans baccis, torua, sapore amara, odore uiolen-
ta, umbra nigra, pice acerrima, fructu superuacua, dura
tione incorrupta, funesta & diti sacra, sicut apium, quo an-
tiquitus tumulorum thecas, antequam in illis mortuorum
imponerent corpora, sternere consueuerunt: quamobrem
in conuiuiorum coronamentis ex omnibus passim herbis
d s & flor

Apium coro
namentis o-
lim interdi-
ctum.

& floribus ferta neclere fas erat præterquam ex apio: quo-
niam lugubre sit, & hilaritati non conueniat. Animalia
reptilia segregata, solitaria, nocturna, tristia, contempla-
tiua uel penitus bruta, auara, timida, melancholica, multi
laboris, tardi motus, immundi uictus, & quæ foetus suos
deuorant. Ex istis ergo sunt, talpa, asinus, lupus, lepus, mu-
lus, catus, camelus, ursus, sus, simia, draco, basiliscus, bufo,
serpentia omnia & reptantia, scorpiones, formica, & quæ
ex putrefactione nascuntur in terra, in aquis, in ædium rui-
nis, ut mures uermesq; multiplices. Inter aues uero Satur-
niæ sunt, quæ sunt longi colli & grossæ uocis, ut grues, stru-
thiones, & pauones, Saturno & Iunoni sacræ. Item bu-
bo, noctua, uespertilio, upupa, coruus, & origis auis inui-
diosissima. Ex piscibus uero anguilla, seorsum ab alijs pisci-
bus degens, muscipula, & canicula foetus suos degluti-
entes. Item testudines, ostrea, conchylia, & spongia mari-
næ, & quæ ex eis sunt.

Quæ sunt Iouialia.

CAP. XXVI.

Iouialia sunt inter elemēta aër: inter humores sanguis,
& spiritus uitæ, cuncta quoq; ad uitæ augmentum nu-
trimentumq; & uegetationem spectantia. Ex saporibus,
qui sunt dulces & suaues. Ex metallis, stannum, argentum
& aurum, propter temperantiam. Inter lapides, hyacin-
thus, berillus, sapphirus, tuthia, smaragdus, iaspis uiridis,
& perpetuo uirides aëreiq; colores. Inter plantas & ar-
bores, barba Iouis, ocymum, buglossa, macis, spica, menta,
mastiche, inula, uiola, lolium, hyoscyamus, populus: &
quæ felices arbores traduntur, ut quercus, asculus, ilex,
fagus, corilus, populus, sorbus, ficus alba, pirus, malus,
uiris, prunus, fraxinus, & cornus, atq; oliua & oleum.

Insuper

Insuper frumētum, hordeum, triticum, passula, liquiricia, zaccharum, & omnia quorum dulcedo est manifesta & subtilis, participans aliquid styptici & acuti saporis, ut sunt nuces, amygdalæ, pineæ, auellanæ, pistacæ, radices pæoniæ, mirobalani, & rheubarbarū, & māna. Orpheus quoq; illi attribuit styracem. Inter animalia sunt, quæ præferunt aliqualem dignitatem & sapientiam: & quæ sunt mitia & bonæ disciplinæ, ac bonorum morum, ut ceruus, taurus, elephas: & mansueta quæq; animantia, ut ovis & agnus. Ex ambus autem quæ sunt complexionis temperatæ, ut gallinæ & vitella ouorum. Item perdix, phasidinus, hirundo, pellicanus. Item cucupha & ciconia, aues pijsimæ & gratitudinis signacula: estq; ei sacrata aquila, Imperatorum insigne, ac iustitiæ cum clementia symbolum. Inter pisces autem delphinus, anchia, silurus, propter pietatem.

Aquila Imperatorum insigne, & iustitiæ symbolū.

Quæ referunt Martem. CAP. XXVII.

Martialia sunt inter elemēta, ignis: pari modo adusta & acuta omnia, inter humores, cholera: Sapores autem amari, acres & linguam perurentes, & qui dicuntur lacrymosi: inter metalla, ferrum, æs rubeum, & omnia ignea, rubea & sulphurea: inter lapides, adamas, magnes, lapis sanguinaris, iaspis, multigenius, amethystus: inter plantas & arbores, elleborus, allium, euphorbium, cartabana, armoniacum, raphanus, laureola, napellus, scammonia, & omnia uenenosa ex caloris superabundantia: & quæ pungentibus spinis munitæ sunt uel contactu suo cutem urunt, pungunt uel ampullant, ut cardo, urtica, flammula: & quæ comesta lacrymas excutiant, ut cepæ, ascolonia, porrū, sinapium, castoreum: & arbores omnes
spino

spinosæ, atq; cornus Marti sacer. Animalia autē quæ sunt bellicosa, rapacia, audacia, & perspicua imaginationis, ut equus, mulus, hircus, hœdus, lupus, pardus, onager: serpentes quoq; & dracones ueneno insensi: & quæcunque hominibus infesta, ut pulices & muscæ, cynocephalus, propter iracundiam. Aues omnes rapaces, carniuoræ, ossi fragæ, ut aquila, falco, accipiter, uultur: & quæ diræ & ferales aues dicuntur, noctuæ, ululæ, tinnunculi, miluij: & quæ semper famelicæ ac rapacissimæ sunt: et quæ glutunt, & quasi uocem strangulantis emittunt, ut corui & cornices, & picus præ cæteris Marti sacer est. Ex piscibus habet lucium, mullum, pastinacam, arietem, hircum, lupum, glaucum, qui uoracissimi simul ac rapacissimi sunt.

Quæ sunt Venerea.

CAP. XXVIII.

Venerea sunt inter elementa, aër atq; aqua: inter humores pituita cum sanguine, spiritu ac semine genitali: inter sapes habet dulcem, unctuosum, & delectabilem: inter metalla habet argentum, & æs croceum atque rubeum: inter lapides conueniunt illi berillus, chrysolitus, smaragdus, sapphirus, iaspis uiridis, corneola, lapis aëtites, lapis lazuli, corallus, omnesq; pulchri, uarij, albi uel uiridis coloris. Inter plantas & arbores, uerbena, uiola, capillus Veneris, herba lucia, siue ualeriana, quæ Arabicè dicitur phu. Item thymus, ladanum, ambra, muscus, sandalū, coriandrum, & omnia thymiamata, & fructus delectabiles, & suaves, ut pira dulcia, ficus & mala Punica, quæ poëtæ dicunt in Cypro à Venere primo sata. Præterea dedicata illi sunt Luciferi rosa, Hesperii etiam myrtus. Animalia habet luxuriosa, deliciosa, fortis amoris, ut catuli, cuniculi, fœtosæ oues, capræ & hircus, & cæteris animalibus

Hirci salacitas.

tibus citius generans, quem etiam post septimum diem ab ortu coire dicunt. Item taurus propter fastum, & uitulus propter lasciuiam, etiam Veneri sunt. Ex auibus uero cygnus, motacilla, hirundo, pellicanus, & chenalopex, pul-
lorum maxime amantes. Item coruus & columba Veneri sacra, & turtur, quarum auium alterutra offerri iube-
batur in purificationem partus: passer etiam Veneri sacer, qui iubente lege dabatur in purificationem lepræ Martij mali, quo nil æque proficuum resistit: Aquilam etiam Aegyptij Venerem uocant, quòd sit in Venerem prona, terdecies enim in die oppressa, si mas uocet, denuo accurrit. Ex piscibus uero Veneri sunt, grues libidinosi, scari salacissimi, merula ob foetus amorem, & cancharus pro coniuge pugnans, & tithymallus ob odoris fragrantiam & suauitatem.

Quæ sequuntur Mercurium. CAP. XIX.

Mercurialia sunt inter elementa aqua, licet indistin-
cte omnia moueat: similiter & humores, præcipue
tamen permixtos: sed & spiritum animale regulat, sapo-
resq; uarios & peregrinos permixtosq;: ex metallis illius
sunt, argentum uiuum, stannum, marcasita argentea. In-
ter lapides, smaragdus lapis, achates, porphyrites, topa-
zius, & qui sunt diuersorum colorum, & quibus figuræ
uariæ à natura insitæ, aut qui ab arte factij sunt, ut utru,
& quæ croceum cum uiridi miscent. Inter plantas & ar-
bores, corilus, pentaphyllon, mercurialis, fumus terræ,
pimpinella, maiorana, petroselinum, & quæ breuiores &
minores in folijs sunt, mixtisq; naturis & uario colore cõ-
positæ. Animalia sagacia, ingeniosa, strennua, uersatilis
ingenij, uelocis cursus, & facilem consuetudinem cum ho-
minib

minibus habentia, ut canes, simiæ, uulpes, mustelæ, ceruus & mula: & animalia Hermaphroditica, & quæ utrūq; sexum uicissim mutant, ut lepus, & hyena & similia. Inter aues quæ à natura ingeniosæ, canoræ & musicæ sunt & uersatiles, ut cardueles, ficedulæ, merula, turdus, alauda, philomela, caladris, psittacus, pica, ibis, porphyrio, & scarabeus unicornis. Inter pisces uero trochus qui seipsum inuit, quocirca masculo fœminam uocant. Item polypus fraudulentus & colore uersatilis, & pastinaca ob solertiam: similiter & mugil cauda cibum hamo excutiens.

Quòd totus sublunaris mundus, & quæ in eo sunt, planetis distribuitur. CAP. XXX.

Preterea quicquid in toto mundo reperitur, iuxta planetarum dominia efficitur, uirtutemq; sortitur: sic in igne uiuificum lumen, Soli calor, Marti in terra, superficies uaria Lunæ & Mercurio & stellato cœlo, moles autem tota Saturno. At in medijs elementis, ubi regit, humor aëreus subiacet Ioui, aqueus uero Lunæ, mixtus autem obtemperat Mercurio & Veneri. Simili ratione à natura causæ agētes sequuntur Solem, materia uero Lunam, fœcunditas causarum agentium Iouem, fœcunditas materiae Venerem, expeditio uelox ad effectum Martem & Mercurium: illum propter uehementiam, hūc propter dexteritatem multiformemq; uirtutem: cunctorum autem cōtinuatio permanens Saturno dedicatur. Sed & in uegetabilium numero omne fructum ferens à Ioue est, & omne flores ferens à Venere, & omne semen & cortex à Mercurio, omnis autem radix à Saturno, & lignum omne à Marte, & folia à Luna. Hinc omnia quæ fructum ferunt & non florescunt, Saturni & Iouis sunt: quæ uero florescunt,

scunt, & semina, non autem fructum producunt, hæc Venere sunt, atq; Mercurij: quæ autem sine semine, sponte producuntur, à Luna & Saturno sunt: pulchritudo omnis à Venere est, & robur à Marte: & unusquisq; planetarum regit & disponit id, quod ei assimilatur. Similiter in lapidibus, pondus, glutimen & stypticitas est à Saturno, beneficium & temperamentum à Ioue, durities à Marte, uirtus à Sole, gratia & pulchritudo à Venere, occulta uirtus à Mercurio, commune beneficium à Luna.

Qualiter prouinciæ, & regna planetis distribuuntur.

CAP. XXXI.

IPse etiam terrarum orbis per sua regna & prouincias, planetis atq; signis distributus est: Nam Saturno cum Capricorno subijciuntur Macedonia, Thracia, Illyria, India, Arriana, Gordiana, quarum regionum multe sunt in Asia minori. Cum Aquario autem subsunt illi, Sauromatica regio, Oxiana, Sogdiana, Arabia, Phazania, Media, Aethiopia, & hæc regiones pro maiori parte ad Asiam interiorem pertinent. Ioui autem subijciuntur cum Sagittario, Tuscia, Celtica, Hispania, & felix Arabia. Cum piscibus, Lycia, Lydia, Cilicia, Pamphylia, Paphlagonia, Nasamonia, & Garamantica. Mars regit cum Ariete, Britanniam, Galliam, Germaniã, Barstaniam, concaua Syriæ, Idumæam & Fudæam. Cum Scorpione autem Syriam, Comagenem, Cappadociam: Metagonitidem, Mauritaniam & Getuliam. Soli cum suo Leone subiectæ sunt Italia, Apulia, Sicilia, Phoenices, Chaldæi, Orsenij siue Orchenij. Venus cum Tauro habet Cyclades, maritima parua Asia, Cyprum, Parthiam, Mediam & Persidem. Cum Libra autem imperat, Bactrianis, Cassis, Sericæ, Theba

Thebaidi, Oasidi, & Troglodytis. Mercurius cum Gemini-
nis tenet Hyrcaniam, Armeniam, Mantianam, Cyrenai-
cam, Marmaricam, & inferiorem Aegyptum. Cum Vir-
gine uero, Græciam, Achaiam, Cretam, Babylonem, Me-
sopotamiam, Assyriam, & Elam, unde Elamita in scri-
ptura dicti sunt. Lunam cum Cancro sequuntur, Bithynia,
Phrygia, Colchica, Numidia, Aphrica, Carthago, & to-
ta Carchedonia. Hæc ita ex Ptolemæi sententia collegi-
mus: quibus iuxta aliorum astrologorum scripta alia mul-
ta addi possent. Verû qui has prouinciarum partitiones su-
pra syderalem hanc distributionem cum regentium intel-
ligentiarum ministerijs, ac Israëliticorum tribuum bene-
dictionibus, apostolorum sortitionibus, ac sacrarum litera-
rum typicis signaculis conferre nouerit, grandia, quin &
prophetica super unamquamque regionem elicere poterit
futurorum oracula.

Quæ subsunt signis, ac stellis fixis, earumq;
imaginibus. CAP. XXXII.

Similis est per omnia ratio de figuris stellarum fixa-
rum habenda: sic Arieti cœlesti uolunt subijci arie-
tem terrestrem, & Tauro cœlesti, taurum, atq; bouem
terrestrem: sic Cancro, cancos, Leoni leones, Virgini uir-
gines, & Scorpionem præsidere scorpionibus, & Capri-
cornum capricornis, & Sagittarium equis, & signo Pi-
scium subesse pisces. Similiter Vrsa cœlestis præsidet ursis:
Hydra serpentibus: & Cani subsunt canes: & sic de sin-
gulis. Ipse uero Apuleius signis atq; planetis, præcipuas ue-
luti proprias quasdam herbas distribuit, uidelicet Arieti
eleliphacon, Tauro peristereona orthion, Geminis peri-
steriona hyption, Cancro symphyton, Leoni cyclaminum,
Virgini

*Virgini calamynthum, Libræ scorpiuron, Scorpioni arthemisiam, Sagittario anagallidem, Capricorno lapathum, Aquario dracontheam, Piscibus aristolochiam, Planetis uero, Saturno semperuiuum, Ioui eupatorium, Marti pendanum, Soli heliotropium, Veneri panacem, siue callitrichum, Mercurio phlommum, Lunæ agloophotim. Verum Hermes, quem sequitur Albertus, Planetis dat Saturno asphodelum, Ioui hyoscyamum, Marti arnoglossam, Soli polygoniam, Veneri uerbenam, Mercurio pentaphyllon, Lunæ chenostacen. Iamq; etiam experientia cognoscimus, asparagos subesse Arieti, & basilicon Scorpioni. Nam se
 minata rasura cornu arietis, nascuntur asparagi, & basilicon contritum inter duos lapides gignit scorpiones: Præ-
 terea ex stellis insignioribus, iuxta Hermetus & Thebit
 doctriam, hic aliquot enumerabo, quarum prima dicitur
 caput Algol, & præst ex lapidibus adamanti: ex plantis
 elleboro nigro & Arthemisia. Sequuntur Pleiades, præsi-
 dentes ex lapidibus crystallo & diodoco: ex plantis her-
 bæ diacedon, & thuri, & fœniculo: præterea subesse sibi
 uolunt ex metallis argentum uiuum. Tertia Aldeboran
 habet sub se ex lapidibus, carbunculum & rubinum: ex
 plantis tithymallum, & matrysyluâ. Quarta dicitur Hir-
 cus, hic tenet ex lapidibus sapphirum, ex plantis marru-
 bium siue prasium, mentam, arthemisiam & mandra-
 goram. Quinta canis maior, hic habet ex lapidibus sub se
 berillum: ex plantis sauinam, arthemisiam, & dracon-
 team: ex animalibus linguam colubri. Sexta canis minor,
 habet ex lapidibus achatem: ex plantis florem heliotropij
 & pulegij. Septima cor Leonis, habet ex lapidibus grana-
 tum: ex plantis chelidonium cum arthemisia, & masty-
 e che.*

Asparago-
 rum fatio mira.
 Scorpio-
 num produ-
 ctio.

che. Octaua cauda Vrsæ maioris, habet ex lapidibus magnetem: ex plantis cichorium, cuius folia & flores uoluntur ad septentrionem, & Artemisiam cum flore peruinca: ex animantibus dentem lupi. Nona dicitur Ala corui, huic subest ex lapidibus onychinus niger: ex plantis lappacium, quadraginum, hyoscyamus, & consolida: ex animantibus uero, lingua ranæ. Decima spica, habet sub se ex lapidibus, smaragdum: ex plantis, saluiam, trifolium, peruinca seu promarullâ, Artemisiam & mädragoram. Undecima dicitur Alchamech, præst ex lapidibus, iaspidi: ex plantis, plantagini. Duodecima Elpheia, huic subest ex lapidibus, topazius: ex plantis præst rorimarinno, trifolio & hederæ. Decimatertia dicitur cor Scorpionis, huic subest ex lapidibus, sardonius, & amethystus: ex plantis aristolochia longa, & crocus. Decimaquarta uultur cadens, huic subest ex lapidibus chrysolithus: ex plantis satireia, & fumus terræ. Decima quinta, cauda capricorni dicitur, hæc tenet ex lapidibus chalcedonium: ex plantis maioranam, arthemisiam, nepetam, & quam calamintham dicunt, pulegio similem, & radicem mandragoræ. Illud præterea sciendum est, non quamlibet, aut lapidem, aut plantam, aut animal, aut aliud uno solo sydere regi, sed multa etiam à pluribus recipere influxum, & non tam separatam, quam coniunctum: sic inter lapides chalcedonius subest Saturno & Mercurio, cum cauda Scorpionis, & Capricorni: Sapphirus autem Ioui & Saturno, & stelle Athayoth: Tuthia Ioui & luminariibus: Smaragdus Ioui, Veneri & Mercurio, ac spica: Amethystus autore Hermete, subest Marti cum Ioue, & corde Scorpionis: Iaspis multigenus Marti, & Ioui, ac stel

ac stella Alchamech: Chrysolithus Soli, Veneri & Mercurio, & stella quæ dicitur Vultur cadès: Topazius Soli, & Elpheia: Adamas Marti & capiti algol. Simili modo ex uegetabilibus herba serpētaria subest Saturno & Serpentario cœlesti: mastyche & menta Ioui atque Soli, sed mastyche etiam cordi Leonis, & menta hirco adherent: sic elleborus Marti & capiti algol. Muscus & sandali, Soli cum Venere: coriandrum Veneri cum Saturno dicata sunt. Ex animalibus etiam uitulus marinus subest Soli ac Ioui. Vulpes & simiæ Saturni sunt & Mercurij, & canes domestici Mercurij sunt & Lunæ, & iam plura ex istis in superioribus docuimus.

De signaculis & characteribus rerum naturalium.

CAP. XXXIII.

OMnes stellæ suas proprias habent naturas, proprietates, cōditiones: quorum signacula & characteres per suos radios etiã in istis inferioribus produciunt, in elementis, in lapidibus, in plantis, in animalibus & eorum membris. Vnde unaquæq; res à dispositione harmonica, & à sua stella ipsam irradiante sortitur speciale aliquod signaculum, seu characterē sibi impressum, illius stellæ siue harmoniæ significatiuum, ac specialem in se continentem uirtutem, ab alijs differentem, uel genere, uel specie, uel numero præiacentis materiæ. Habet itaq; qualibet res suum characterem ad aliquem peculiare effectum sibi à sua stella impressum, maxime ab illa quæ in ipsa præcæteris obtinet principatū: & hi characteres has stellarum suarum proprias naturas, uirtutes & radices in se continent atq; retinent, earumq; consimiles operationes in res alias, super quas reflectuntur, produciunt, & stellarum suarum

Res quelibet suum habet characterē.

suarum influxus prouocant adiuuantq; , siue planetarum,
 siue etiam stellarum fixarum, & imaginum, & signorū
 cœlestium, quoties uidelicet in debita materia, suo tempo-
 re debitisq; solennitatibus fuerint fabricati. Quod consi-
 derantes antiqui sapientes, qui ad inuestigandas occultas
 rerum conditiones plurimum laborauerunt, stellarū ima-
 gines, figuras, signacula, sigilla, characteres adnotarunt,
 quos natura ipsa per stellarum radios in istis inferioribus
 depinxit, alios in lapidibus, alios in plantis, & ramuscu-
 lorum iuncturis atque nodis, alios in animalium membris
 diuersis: Nam laurus, lotus, heliotropium, planta solares
 in suis radicibus ac nodis præcis, Solis characteres osten-
 dunt: sic & in animalium ossibus, & spatulis: unde spa-
 tularia diuinationis species processit: atq; in lapidibus, &
 lapidicinis, characteres & imagines cœlestium non raro
 inuenta sunt. Sed cum in tanta rerum diuersitate non sit
 tradibilis scientia, nisi in paucis, quæ humana prudentia
 percipi possunt, iccirco relinquentes nunc ea quæ in plan-
 tis & lapidibus, cæterisq; rebus, & multorum anima-
 lium membris inuestigari possunt, in sola humana natura
 gradum sistamus: quæ cum sit totius uniuersi completissi-
 ma imago, in se ipsa omnem cœlestem continens harmo-
 niam, proculdubio in ea ipsa omnium stellarum, cœle-
 stiumq; influxuum signacula characteresq; abundè repe-
 rimus: & illa quidem eo efficaciora, quo ab cœlesti na-
 tura minus sunt remota. Verum sicut stellarum numerus
 soli deo cognitus est, sic etiam eorum circa hæc inferiora
 effectus & signacula: quare nullus humanus intellectus
 ad ea cognoscenda ascendere potest. Vnde ualde pauca in-
 notuerunt, quæ ueteres Philosophi & Chiromantici par-
 tims

Spatularia
 unde pro-
 cesserit.

In huma-
 na natura
 cœlestium
 influxuum
 signacula
 abundè re-
 periuntur.

rim experiētia sūt adsecuti, & multa adhuc in natura the
sauris delitescunt occlusa. Igitur pauca quedā planetarū
signacula, siue characteres hīc adnotabimus, quos ueteres
Chiromātici in hoīnū manibus cognouerūt. Has Iulianus
sacras, siue diuinas literas uocat, quum iuxta uerbū scriptu
ræ sacræ, per illas scripta sit uita hominum in manibus eo-
rum: suntq; ubilibet nationū & linguarū semper eadem at
q; sibi consimiles permanētesq;: quibus adinuerunt post
ea multas alias, cū ueteres, tū recētiores Chiromātici: quas
qui nosse uelit, eorum uolumina requirat. Satis hīc est ostē
disse undēnam characteres naturæ suam ducant originem
atq; in quibus rebus sunt perquirendi.

SEQVVTVR FIGVRÆ
literarum diuinarum.

Literæ seu characteres Saturni.

⊞ † ⚡ ⚡ ⚡ ⚡ ⚡ ⚡

Literæ seu characteres Iouis.

⚡ ⚡ ⚡ ⚡ ⚡ ⚡ ⚡
⚡ ⚡ ⚡ ⚡

Literæ seu characteres Martis.

⚡ † ⚡ ⚡ ⚡ ⚡

Literæ siue characteres Solis.

⚡ ⚡ ⚡ ⚡ ⚡ ⚡ ⚡ ⚡ ⚡ ⚡

Literæ siue characteres Veneris.

NT F 8 8

Literæ siue characteres Mercurij.

+X V 3 3 3 H V A

Literæ siue characteres Lunæ.

X O F E W W

Quomodo per res naturales earumque uirtutes, possumus allicere & attrahere influxus atque uirtutes corporum cœlestium.

CAP. XXXIIII.

NVnc si optas ex aliqua mundi parte stellæ uirtutem accipere, adhibitis quæ ad stellam hanc attinent, eius proprium subis influxum, uelut lignum per sulphur, picem & oleum, paratum ad suscipiendum flammam. Nihilominus quando cuidam rerum speciei uel indiuiduo rite adhibes multa, quæ sparsa sunt eiusdem inter se ideæ ac stellæ conformia, mox per materiam hanc ita opportune paratam singulare munus ab idea infunditur per rationem animæ mundi. Dico autem opportune paratam, scilicet sub harmonia simili harmoniæ, quæ quædam uirtutem infuderat materiæ. Nam licet res uirtutes aliquas, quales diximus, habeant: tamen illæ uirtutes ita delitescetes sunt, quòd raro opus aliquod ab illis tali uirtute perfectum extat: sed sicut in grano sinapis contuso latentem excitat acuitatem: & sicut calor ignis literas scriptas succè

Simile.

succo cepæ uel lacte, producit in aspectum prius delitescen-
tes: & literæ hirci adipe lapidi inscriptæ, & prorsus oc-
cultæ, quando submergitur lapis aceto, prodeunt, & quasi
sculptæ eminentes extant: atq; sicut tactus scopo uel arbu-
ti rabiem suscitatur consopitam, sic ipsa harmonia cœlestis
latentem in materia uirtutem prodit, excitat, corroborat,
& manifestam efficit, atq; , ut ita loquar, de potētia pro-
ducit in actum: quando res illi sub cœlesti opportunitate
rite exponuntur. Exempli gratia: si cupis uirtutem à Sole
attrahere, quære quæ sunt solaria: inter uegetabilia, plan-
tas, metalla, lapides, & animantia: hæc sunt adhibenda,
hæc sumenda: potissime uero quæ in ordine solari sunt su-
periora, hæc enim magis conferunt: sic singulare munus à
Sole trahes per radios Solis simul opportune susceptos,
perq; spiritum mundi.

De commixtionibus rerum naturalium ad inuicem,
earumq; utilitate. CAP. XXXV.

Compertum habemus in natura inferiori, non in-
ueniri in uno quodam comprehensas cunctas supe-
riorum corporum dotes, sed per plures apud nos species es-
se dispersas, sicut sunt plures res solares, quarum tamen u-
naquæque non cunctas Solis complectitur uirtutes, sed alia
alias habet à Sole proprietates. Quare aliquando necesse
est, in operationibus fieri mixtiones, ut si centum, uel mil-
le Solis uirtutes per tot plantas, animalia & similia
sparsæ fuerint, possumus has simul conflare & in unam
redigere formam, in qua dictas uirtutes iam omnes unitas
uidebimus contineri. Est autem in commixtione uirtus
duplex: una uidelicet, quæ partibus suis prius insita est, &
cœlestis, alia per certam & artificiosam multarum rerum

Duplex in
cōmixtio-
ne uirtus.

inuicem confusarum, & secundū certas proportionēs commixtionum, quales cum cælo consentiant sub certa constellatione acquisita: & hæc uirtus descendit per similitudinem & habitudinem quandam rerum ad inuicem cum superioribus, in quantum sequentes uirtutes antecedentibus gradatim correspondent, ubi præsertim patiens ad suum insuper agens accommodatur: sic ex certa quadam herbarum, uaporum & similiarum compositione, cum physice, tum astronomice confecta, resultat quædam communis forma, pluribus syderum dotata muneribus: sicut in melle apum, quòd ex innumerabilium florum succis exceptum & in unam formam redactum, omnium continet uirtutem diuino propè & admirabili muscarum artificio. Quod tamen haud minus mirandum est, quòd Eudoxus Gnidius refert de melle factitio, quòd gigantum in Libya gens quædam ex floribus cõficere nouit optimum, adeò ut ab apum melle minimum distare uideatur. Omnis autem commixtio quæ constat ex pluribus, tunc est perfectissima, quando ita ex suis partibus conglutinatur, ut unum fiat, undique sibi constet, neque facile dissipetur: sicut uidemus aliquando lapides & corpora diuersa, ut quadam naturali sic conglutinari & uniri, ut penitus unum uideantur: sicut duæ arbores per insitionem, & ostreæ cum lapidibus ut quadam naturæ occulta: uisq; sunt animalia in lapides uersa, atq; sic cum lapidis substantia unita, ut iam unum corpus, & illud homogeneum efficere uiderentur. Sic Hebenus in arborum genere, modo lignum, modo lapis est. Quando itaq; aliquis commixtionem fabricat ex multis materijs sub cælestibus influxibus, tunc uarietas illinc quidem cælestium actionum, hinc

uero

uerò potentiarum naturalium congregata, facit quædam mirabilia, per unguenta, per collyria, per suffumigationes, per similia, qualia uidelicet leguntur in libris Chiramidis, Archytæ, Democriti, & Hermetis, qui Alchorat inscribitur, & aliorum plurimum.

De unione rerum commixtarum, atq; introductione nobilioris formæ, uitæq; sensibus.

CAP. XXXVI.

Sciendum uerò, quo alicuius rei nobilior forma est, eo res ipsa promptior est, & propensior ad recipiendū, eo etiā potentior ad agendū. Redduntur itaq; incomprehensibilia rerum mirabilia, quando scilicet materijs cōmixtis, opportunisq; temporibus præparatis, ad uiuificandum ponuntur, uitam illis ex stellis, animamq; sensibilem, tanquam nobiliorem formam conciliando. Tanta quippe est in materijs præparatis potentia, quas tunc uitam adipisci uidemus, quādo qualitatū perfectā commixtio priorem iam cōtrarietatem fregisse uidetur: perfectiorem uerò adeptæ sunt uitam, quatenus complexio à contrarietate est remotior. Cælum uerò causa præpotens ab initio cuiusq; rei generandæ, concoctione materiæ & digestionē perfectā, cælestes influxus dotesq; mirificas cum uita simul largitur, quatenus in ipsa uita animaq; sensibili est comprehensio ad nobiliores uirtutes ac sublimiores concipiendas. Virtus præterea cælestis alibi quidem sopita iacet, ceu sulphur à flamma remotum: in uiuentibus autem corporibus sæpe flagrat, sicut sulphur accensum: tum uapore suo proxima omnia complet: sic miranda quædam opera procreantur, qualia leguntur in libro Nemith, qui & legum Plutonis inscribitur, quia eiusmodi generationes monstrosæ sunt,

e s neq;

Varia uario-
rum anima-
lium procrea-
tio.

neque secundum leges naturæ producuntur. Nos enim scimus, quòd ex uermibus generantur culices, ex equo uespæ, ex uitulo & boue apes, ex cancro ablatis pedibus inhumato generatur scorpius, ex anate tosta donec in puluere teratur, illo in aquam proiecto, generantur ranæ: si autem in pastillo cocta & per frusta incisa in loco humido & subterraneo dimittatur, generantur bufones: ex basilicone herba inter duos lapides trita, generantur scorpiones: & ex capillis mulieris menstruatæ sub fimo locatis, fiunt serpentes: & pilus ex cauda equi in aquam proiectus, uitam concipit, & transit in uermem perniciosum. Et est artificium, quo in ouo excubante gallina generatur forma similis homini, qualem ego uidi, & componere noui, quam magi mirandis uirtutibus efficacem perhibent, & hanc ueram mandragoram dicunt. Oportet igitur cognoscere, quæ & quales materiae, siue natura, siue arte inchoatæ, uel perfectæ, siue ex pluribus aggregatæ, quales cœlitus influxus suscipere possunt. Congruitas enim rerum naturalium ad cœlestia sufficit, ut ab illis hauriamus influxum: quia cum nihil prohibeat ad inferiora cœlestia lumen suum diffundere, materiam nullam permittunt expertem fore suæ uirtutis. Quapropter quatumcunq; materiae perfectum ac purum est, ad cœlestem influxum non ineptum est. Ea enim est colligantia & continuitas materiae ad animam mundi, quæ quotidie influit super naturalia, & super omnia quæ natura preparauit, ut impossibile sit preparata materia non influi uitam aut nobiliores quandam formas.

Materiae ad
animam mū-
di colligan-
tia.

Quo

Quomodo certis quibusdam præparamentis naturalibus & artificialibus, cœlestia quædam & uitalia dona desuper trahimus. CAP. XXXVII.

Dicunt Academici simul cum Trismegisto, & Iarchas Brachmanus, atq; Hebræorum Mecubales fatentur, omnia quæ sunt sub lunari globo in hoc inferiori mundo generationi & corruptioni subiecta, eadem etiam esse in cœlesti mundo, sed modo quodam cœlesti, deinde etiam in mundo intellectuâli, sed multo perfectiori & meliori nota, perfectissimo tandem in archetypo. Atq; hac serie unumquodq; infernum suo superiori, & per hoc supremo, pro suo genere respondere: & ab eisdem suscipere, è cœlis quidem uim illam cœlestem, quam quintam essentiam, siue spiritum mundi, siue mediam naturam uocant: ab intellectuâli autem mundo spiritualem, uiuentemq; uigorem, omnem qualitatiuam uirtutem transcendentem: ab archetypo deniq; per hæc intermedia pro gradu suo originalem uim totius perfectionis. Hinc ab istis inferioribus ad sydera, ab illis ad eorundem intelligentias, & inde ad archetypum unaquæq; res apte reduci potest: ex quarum serie tota magia, & omnis occultior philosophia emanat. Trahitur enim quotidie aliquid naturale per artem, trahitur quotidie diuinum aliquod per naturam, quod inuentus Aegyptij, naturam magicam uocauerunt, hoc est, uim ipsam magicam, in attractu similium per similia, & conuenientium per conuenientia. Attractus autem huiusmodi, per rerum mutuam conuenientiam ad se inuicem superiorum cum inferioribus, Græci *συμπλάσις* uocauerunt: sic conuenit cum terra aqua frigiditate, aqua cum aëre humore, aer cum igne calore, ignis conuenit cum cœlo in

Magia unde emanat.

mater

materia: nec miscetur ignis cum aqua, nisi per aërem, nec aër cum terra, nisi per aquam. Sic nec miscetur anima corpori, nisi per spiritum: nec intellectus spiritui, nisi per animam. Sic uidemus, cum natura foetus corpus humanum figurauerit, hoc ipso præparamento, spiritum statim ab uniuerso deducit: spiritus hic fomes est in spiritu corporeq; ad intelligentiam, mentemq; diuinitus consequendam: sicut in ligno siccitas parata est ad penetraturum oleum: oleum huic imbibitum esca est ad ignem: ignis ipse luminis est uehiculum. His exemplis uidemus quomodo certis quibusdam præparamentis naturalibus & artificialibus, cœlestia quædam dona de super suscipere possumus. Conueniunt enim lapides & metalla cum herbis, & hæc cum animalibus, hæc uero cum cœlis, & hi cum intelligentijs, & istæ cum diuinis proprietatibus & attributis, atq; cum ipso Deo, ad cuius similitudinem, & imaginem omnia creata sunt. Prima autem dei imago mūdus, mundi homo, hominis animal, animalis zoophytum, illius uerò planta, planta autem metalla, & horum lapides similitudines imaginationesq; representant. Rursus in spiritualibus conuenit planta cum bruto uegetatione, brutum cum homine sensu, hic cum demone intellectu, illi cum Deo immortalitate iunguntur: diuinitas menti, mens intellectui: hic intentioni, hæc imagini: illa sensationi, ea sensibus, ipsi tandem rebus. Ea enim est naturæ colligantia & continuitas, ut omnis uirtus superior per singula inferiora longa & continua serie radios suos dissipando usq; ad ultima fluat: & inferiora per singula sua superiora ad suprema perueniant. Sic enim inferiora ad superiora inuicem connexa sunt, ut influxus ab eorum capite prima causa, tanquam chorda quædam

Naturæ mira
colligantia.

quædam tensa, usq; ad infima procedat: cuius si unum extremum tangatur, tota subito tremat, & tactus eiusmodi usq; ad alterum extremum resonet, ac moto uno inferiori, moueatur & superius, cui illud correspondet, sicut nerui in cythara bene concordata.

Quomodo dona, non solum cœlestia & uitalia, uerumetiam intellectualia quædam & diuina desuper suscipere possumus. CAP. XXXVIII.

TRadunt Magi per inferiora superioribus cõformia, posse oportunitas cœli ifluxibus cœlestia dona trahi: atq; sic quoq; per hæc cœlestia cœlestes demones, quatenus stellarum pedissequos nobis conciliari & insinuari. Quare certis quibusdam materijs naturalem uim diuinitatis habentibus, hoc est, quæ naturaliter superis consentaneæ sunt, ritè collectis, partim physicè, partim astronomicè, undiq; opportunè conflatis, dona nõ solum cœlestia aut uitalia, uerumetiam intellectualia quædam demoniaca et diuina desuper suscipi posse, Iamblichus, Proclus, atq; Synesius, cum tota Platoniorum schola confirmât: & Mercurius Trismegistus scribit ex proprijs certisq; rebus certo cuidam demoni congruentibus, compositam ritè statuatam, confestim per demonem congruum animari. Cuius etiam meminit Augustinus de ciuitate dei libro octauo. Ea enim est mundi concordia, ut etiam supercœlestia trahantur à cœlestibus, & supernaturalia à naturalibus conspirent ac trahantur: quia una uirtus opifex & specierum participatio per omnia diffunditur: quæ quidem uirtus opifex, sicut ex occultis rationibus manifesta producit, ita magus assumit manifesta, occulta ut attrahat: puta, per stellarum radios, per suffumigationes, per lamina, per sonos, per res

Magus p ma
nifesta, occul
ta attrahit.

res naturales cœlestibus cōgruas : quibus ultra corporeas qualitates insunt etiam rationes, & sensus, & numeri, & mensuræ incorporeæ atq; diuinæ. Sic legimus antiquos certis rebus naturalibus sæpe diuinum aliquod & mirandum suscipere solitos : sic lapis qui nascitur in pupilla oculorum hyenæ, sub lingua retentus, diuinationem præstare dicitur. Idem fertur selenites lapis lunaris efficere : sic anchitide dicunt euocari imagines deorum, Synochitide umbras inferorū euocatas teneri : Similia aglaoptis herba, quæ & marmoritides uocatur, in marmoribus Arabiæ nascens Persico latere, efficit, ut narrat Plinius, atq; magos ea uti, cum uelint deos euocare, esseq; herbam theangelidam nomine, qua pota magi diuinent. Præterea etiam esse herbas quasdam, quibus mortui reuocentur ad uitam, unde Xanthus historicus narrat, herba quadam nomine bali, occisum draconis catulum, uitæ restitutum à parente, eademq;

Tillo per herbam uitæ restitutus.

Tillonem quendam, quem draco occiderat, resuscitatum. Et Iuba refert, in Arabia herba quadam hominem reuocatum ad uitam. Verū an possint talia re uera fieri ui her-

Animalia ad uitam reuocari possunt, homo non ita.

barum, uel cuiusuis alterius rei naturalis in hominem, in sequentibus differemus: posse autem fieri in cæteris animantibus, certum & manifestum est. Sic muscæ submersæ si ponantur in cineribus tepidis, reuiuiscunt : & apes submersæ similiter uitam recuperant in succo nepetæ, & anguilla de factu aquæ mortuæ, si corpore integro existente ponantur sub fimo in aceto, & addatur de sanguine uulturis, post paucos dies omnes recuperant uitam. Echeneim si quis in frustra discerpserit, & in mare proiecerit, paulo post partes conuenire & reuiuiscere aiunt. Scimus quoq; pellicanū necatos pullos suos reuocare ad uitam proprio sanguine.

Quod

Quodd certis quibusdam mundi materijs
mundana numina, & horum numi-
num ministros dæmones allicere pos-
sumus.

CAP. XXXIX.

Nemo ignorat malos dæmones malis ac prophanis
artibus allici posse, quemadmodum narrat Psellus
Gnosticos magos consueuisse, quos penè execranda &
abominabiles turpitudines exquebatur, quales olim in
sacris Priapi, & in seruitio idoli quod uocabatur Panor:
cui pudèdis discoopertis sacrificabatur. Neq; istis disimi-
le est, si modo ueritas & non fabula est, quod legitur de
templariorū detestanda heresi, & similia horum de ma-
leficis mulieribus constat, quæ quidem anilis dementia sæ-
pe in eiusmodi flagitijs errare depræheditur. His igitur &
horum similibus mali dæmones alliciuntur, atq; conspirat:
quemadmodū malignus demon de Cynope mago ad Ioan-
nē: omnis, inquit, potestas satana illic inhabitat, & coniu-
rationem inuit cū uniuersis principatibus, et pariter nos ipsi
cū eo, & obedit nobis Cynops, & nos uicissim obedimus
illi. Nemo rursus ignorat econuerso bonis operibus, pura
mente, mysticis orationibus, deuotis supplicijs, & simili-
bus, supercælestes angelos nobis cōciliari. Nemo igitur du-
bitet simili modo certis quibusdā mundi materijs mūdāna
numina quoq; allici posse, uel saltē dæmones horum nu-
minū ministros siue pedissequos, ut inquit Mercurius, dæ-
mones aëreos, non supercælestes, nedum sublimiores. Sic
legimus ueteres sacerdotes fecisse statuas & imagines fu-
tura prænunciantes, spiritusq; stellarum ipsos infudisse,
non tam materijs certis cohibitos, quā eisdem gauden-
tes: quatenus uidelicet eiusmodi materias sibi ipsi congruas
digno

Dæmones
mali, malis al-
liciuntur ar-
tibus.

Angeli boni
bonis conci-
liantur ope-
ribus.

dignoscentes, semper libenterq; habitant in eisdem, perq; illas loquuntur efficiuntq; mirabilia, non secus atq; soleant demones humana corpora occupantes.

De ligationibus cuiusmodi sint, & quibus modis soleant fieri. CAP. XL.

Ligatio multiplex.

Dictum est de uirtutibus & mirabili efficacia rerum naturalium. Restat nunc uidere rem magna mirabilitatis, & ipsa est ligatio hominum in amorem uel in odium, in egritudines & sanitates, & eiusmodi. Item ligatio furum & latronum, ut in aliquo loco furari non possint: ligatio mercatorum, ut in aliquo loco emere uel uendere nequeant: ligatio exercitus, ut metam aliquam transire non possit: ligatio nauium, ut nulla ui uentorum, etiam infinitis uelis per uentum tensis portum egredi minime ualeant. Item ligatio molendini, ut nullo impetu uolui possit: ligatio cisternæ uel fontis, ut aqua exinde hauriri nequeat: ligatio agri, ut fruges in eo produci nequeant: ligatio loci alicuius, ut in eo ædificari nihil possit: ligatio ignis, ut in aliquo loco accendi non possit: & quod aliquod combustibile apposito fortissimo igne non ardeat. Item ligatio fulgurum & tempestatum, ut nocere non possint. Item ligatio canum, ut latrare non possint: ligatio auium & ferarum, ut uolare, uel fugere nequeant: & horum similia uix credibilia, quæ tamen sæpius experientia cognita sunt. Fiunt autem ligationes huiusmodi per ueneficia, per collyria, unguenta, potiões siue philtrea, per alligationes & suspensiones, per annulos, per fascinationes, per sortes imaginationes & animi excessus, per imagines et characteres, per incantationes & imprecationes, per lumina, per sonos, per numeros, per uerba & nomina, inuocatiões, sacrific

Ligationes per quæ fiât.

sacrificia, adiurationes, exorcismata, consecrationes, deuotiones, perq; uarias superstitiones & obseruationes, horumq; similia.

De ueneficis earundemq; potentia. CAP. XLI.

Veneficiorum tanta narratur esse potentia, ut credantur omnia inferiora subuertere, & tabescere & permutare posse, quemadmodum canit Vergilius:

Has herbas, atq; hæc Ponto mihi lecta uenena

Ipsè dedit Mæris. nascuntur plurima Ponto.

His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis,

Mærim, sæpe animas imis exire sepulchris,

Atq; satas aliò uidi traducere messes.

Item alibi de socijs Vlyssis:

Quos hominum ex facie dea sæua potentibus herbis

Induerat Circe, in uultus ac terga ferarum.

Et paulo post:

Picus equum domitor, quem capta Cupidine coniux,

Aurea percussum uirga, uersamq; uenenis

Fecit auem Circe, sparsitq; coloribus alas.

Sunt autem huiusmodi ueneficiorum species, cuiusmodi recitat Lucanus de uenefica illa Thessala, manes euocante, inquiens:

Huc quicquid fœtu genuit natura sinistro

Miscetur, non spuma canum, quibus unda timori est,

Viscera non lyncis, non dura nodus hyenæ

Defuit, & cerui pasti serpente medulla,

Non puppim retinens Euro tendente rudentes

In medijs echeneis aquis, oculiq; draconum.

Et qualia narrat Apuleius de Pamphila illa uenefica ad amorem operante: cui Fotis ancilla pilos caprinos ab in-

f flatis

flatis utribus detonsos, pro Bœotij adulescentis capillis, attulit Pamphila, inquiens: Iam uecors animi, teclum scandulare conscendit, quod altrinsecus ædium patore perflatili nudatū, ad omnes orientales cæterosq; aspectus peruium maxime his artibus suis cōmodatum secreto colit, priusq; apparatu solito instruxit feralem officinā, omne genus aromatis, ignorabiliter laminis literatis, & infelicium nauitū durantibus clauis defletorum, sepultorum etiam cadauerum expositis multis admodum membris: hic nares & dígiti, illic carnosī clauī pendentium, alibi trucidatorum seruatus cruor, & extorta ferarum dentibus trunca caluaria, tunc decantatis spirātibus fibrīs litat uario latice, nūc rore fontano, nunc lacte uaccino, nunc melle montano libat et mulsa: sic illos capillos in mutuos nexus obditos atq; nodatos, cum multis odoribus dat uinis carbonibus adolēdos, tunc protinus inexpugnabili magicæ disciplinæ potestate, & cæca numinum coactorum uolentia, illa corpora quorum fumabant stridentes capilli, spiritum mutantur humanum, & sentiunt, & audiunt, & ambulant, & quò nidor suarum ducebat exuuiarum ueniunt, & pro illo iuvene Bœotio aditum gestientes fores insiliunt. Augustinus quoque perhibet se in Italia audiuisse mulieres quasdam ueneficas, artibus adeo imbutas, ut dato casco statim homines conuerterent in iumenta, quæ necessaria portarent, & hos finito opere in homines iterum restituerent.

Homines subito in iumenta uerfi.

De quorundam ueneficiorum admirandis uirtutibus. CAP. XLII.

Nunc uero narrabo quædam ueneficia, & horum exemplo sit parata uia ad totam hanc considerationem.

tionem. Ex eis igitur sunt sanguis menstruus, qui quantas in ueneficio uires habet, uideamus: Nam ut dicunt, accescunt eius superuentu musta nouella, uitis eius tactu in perpetuum lœditur, sterilescunt tactæ fruges, moriuntur insitæ, exuruntur hortorum germina, & fructus arborum decidunt, speculorum fulgor aspectu ipso hebetatur, & acies ferri in cultris tonsorijs eborisq; nitor præstringuntur, etiam ferrum rubigine protinus corrumpitur: as etiam contactum, graue uirus diri odoris accipit & æruginem, in rauiem aguntur gustato eo canes, atque insanabili ueneno morsus infigitur, aluei apum emoriuntur, tactisq; aluearijs fugiunt, linaque cum coquuntur, nigrescunt: equæ si sint grauidæ, contacto eo abortum patiuntur: abortum etiam facit illitum prægnantibus. Asinæ non concipiunt tot annis, quot grana hordei eo contacta comederint: cinisque pannorum menstruosorum si quis eum aspergat lauandis uestibus purpuram mutat, floribus colorem adimit. Ferrunt tertianas quartanasq; febres fugari menstruo in lana arietis nigri in argento brachiali incluso. Præterea tertianis quartanisq; efficacissimum dicitur plantas ægri cum eo subterlini: multoq; efficacius ab ipsa muliere etiam ignorantis: sic & comitiales impetus morbosq; sanari. Inter omnes autem conuenit, si aqua potiusue formidetur à morsu canis, supposita tantum calyci lacinia menstruo tinta, statim metum eius discuti. Præterea ferunt nudatas in mense, si segetem ambient, erucas ac uermiculos, scarabeosq; ac cantharides & noxia quæq; decidere: cauendum uero, ne id oriente sole faciant, sementem enim arefcere. Similiter abigi grandines turbinesq; ac contra fulgura prodesse, horum plura Plinius ipse recitat. Illud scias,

Hydrophobi
remedium.

maius uenenū esse, si decreſcente luna accidat: ſed uim eius maiorem eſſe, ſi in ſilente luna contingat: ſi uero in defectu lunæ ſoliſue euenit, irremediabile fieri: maxime uero ac potentiffimi uigoris eſſe, quando purgatio illa primis annis euenit, atq; in uirginitate prima ſit, id quoq; conuenit tūc ei: nam tactis omnino poſtibus domus, irritum in ea ſit omne maleficium. Præterea ferunt, quòd fila uestis contactæ, ne igne quidem uincuntur, atq; ſi in incendium projiciantur, nō dilatari amplius. Dicitur quoq;, quòd ſi radix pæoniæ cum caſtoreo & litura pannorum menſtruoſorum detur patienti, ſanari morbum comitalem. Præterea ſi ſtomachum cerui cremaueris uel affaueris, adiungasq; de panis menſtruoſis ſuffitus, eo balisſtas nihil proficere ad uenationem: capillos etiam mulieris menſtruoſæ, ſi ſub fimo ponantur, generari ſerpentes: ac etiam ſi cumentur, fugari eorum odore ſerpentes, tanta uis eius ueneficij eſt, ut etiam

Hippomanes. uenenofis ſit uenenum. Eſt & Hippomanes caruncula, inter ueneficia haud parum famoſa, caricæ magnitudine, colore nigro, quæ in fronte naſcentis pulli equini apparet: quam niſi ſtatim mater uorauerit, animum à filio penitus auerſum habet, & fœtum non alit: ob hoc maximam uim eius ad amorem concitandum ferunt, quando in puluerem uerſa cum amantis ſanguine propinatur in poculis. Eſt & aliud ueneficium quod eodem nomine hippomanes dicunt, uirus ſcilicet illud, quod ex equarum inguinibus deſluit, quo tempore feruntur in amoris furorem, cuius meminit Vergilius, ubi canit:

Hinc demum hippomanes, uero quod nomine dicunt
Paſtores, lentum diſtillat ab inguine uirus.

Hippomanes quam ſæpe malæ legere nouerçæ,

Miſcen

Miscentes herbas, & non innoxia uerba.

De hoc & Iuuenalis Satyricus:

Hippomanes, carmenq; loquor, coctumq; uenenum
Priuigno datum.

Narrat Apollonius in suis Argonauticis, Promethei herbam, quam natam ait ex sanie & cruore in terram stillante, dum iecur Promethei uultur in Caucaſo laceraret ac de paſceretur: cuius flos, inquit, aſſimilis croco, colore corycto, caule gemino, cubiti menſura prominēs, radix ſub terra uelut caro recenter incifa ſuccum nigricantem tāquam phagi emittit: Quo ſi quis, Proſerpinæ prius re diuina peracta, corpus illiniat, illum nec ferro nec igne obladi poſſe, tradit. Et Saxo Grammaticus ſcribit, Frontoni cuidam ueſtem fuiſſe, qua indutus nullo telorum acumine lædi poterat. Hyæna etiam multis ueneficijs inſicitur: nam ut refert Plinius, ſanguine eius tactis poſtibus, ferunt præſtigiolum inſeſtari artes, nec poſſe elici deos, nec colloqui quocunq; modo tententur. Item tali ſiniſtri cinere decocto, cū ſanguine muſtelæ perunctos, omnibus odio euenire. Idem fieri oculo decocto. Rurſus extremam fiſtulam inteſtini cōtra ducum ac poteſtatum iniquitates adminiſtrari, & ad ſucceſſus petitionum, iudiciorum ac litium euentus polle-
re, ſi omnino aliquantulum quis ſecum habeat, eiufdem quoq; cauerna ſiniſtro lacerto religata, ſi quis mulierem aſpiciat, amatorium eſſe tam præſens, ut ilico ſequatur: frōtis uero corium faſcinationibus reſiſtere. Baſiliſci quoque ſanguinem, quem & Saturni ſanguinem uocant, tantas in ueneficio uires habere ferunt, ut gerenti ipſum, tribuat ſucceſſus petitionum à poteſtatibus, tum etiam à dijs precum, morborumq; remedia & beneficiorum munera: dicunt

Hiænae ueneficia.

Baſiliſci, & illius ſanguinis ueneficia.

cunt quoq; ricinum, si euellatur ex aure leua canis, cui nō insit alius, quā niger color, in augurio uitæ uim magnā obtinere: nam si ager respōdeat ei, qui intulerit à pedibus stanti interroganteq; de morbo, certam esse spem uitæ, moriturum uero, si nihil respondeat. Dicunt quoq; lapidem à cane rabioso morsum, habere uim discordiæ, si ponatur in potu, nec adlatrari à cane, lingua canina in calciamento subdita pollicis, præsertim si iungatur cum herba eiusdē nominis, scilicet cynoglossa. Idem fieri membranam ex secundis canis habentem: fugere autem canes cor caninum habentem. Et narrat Plinius, esse ranas rubetarum nomine, quæ in uepribus tantum degunt, plenas ueneficiorum, miranda de his fieri: nam ossiculo quod est in sinistro latere, deiecto in aquam frigidam, statim feruere, canum impetus eo cohiberi, amorē concitari, & iurgia, addito in potione: libidinem adligatum stimulare: contra ossiculo quod est in dextro latere, refrigerari aquam feruentē, nec postea feruere nisi exempto, quartanas cum eo sanari adligato in pellicula anguina recenti, aliasq; febres, atq; amorem libidinemq; inhiberi. Lien uero atq; cor ex his ranis contra ueneficia, quæ fiunt ex ipsis, efficaciter auxiliari. hæc Plinius recitat. Dicitur etiam ferrum cum quo homo occisus sit, mirandam inter ueneficia uim habere: nam si fiant ex comorsus equi, & calcaria, ferunt cum eis omnem equū uel ferocissimum facillime regi & superari. Et si ex eis ferrentur equi pedes, ferunt ipsum uelocissimum fieri, nec ullo labore lassescere. Volunt præterea characteres & nomina quedam inscribi debere. Dicunt etiam, si quis gladium cū quo decollantur homines, uino immergat, quicumq; de hoc ager biberit, liberatur à febre quartana. Dicunt etiam poculum

culum ex urfino cerebro confectum, & ex eiusdem craneo propinatum, urfinam rabiem induere, ita, ut homo ille qui biberit, se in ursam transfiguratum putet, omniaq; uisa sub urforum specie dijudicet, & sic in illa rabie perseuerare, quousq; poculi uis fuerit resoluta, nullo alio malo in completionem suam inde percepta.

De suffitibus, & earum ratione & potentia.

CAP. XLIII.

Suffumigationes etiam quadam ad stellas accommodata plurimum possunt, quatenus aerē spiritumq; uehementer afficiunt ad dotes cœlestes opportune sub stellarum radijs capessendas: spiritus enim noster ab huiusmodi uaporibus plurimum transmutatur, si quidem uterq; sit uapor quidam alterius similis. Aer etiam per dictos uapores inferiorum & cœlestium qualitatibus facillime affectus, in præcordia assidue & repente penetrans, ad similes nos mirabiliter redigit qualitates: quare uaticinatio adhiberi solent suffumigationes ad phantasiam afficiendam, quæ quidem certis numinibus consentaneæ ad diuinam inspirationem suscipiendam nos accommodant: sic dicunt quod suffitus ex semine lini, & semine psyllij, & radicibus uiolæ & apij, facit uidere res futuras, & confert ad prophetiam. Quantum uero suffumigationes in aërem possint, nemo miretur, qui sentiat cum Porphyrio certis quibusdam uaporibus à proprijs suffumigationibus exhalantibus, aëreos demones statim alluci & insinuari, tonitrua & fulmina induci, & similia: quemadmodum iecur chamæleontis in summis tegulis ustum, constat imbres & fulmina incitare: similiter caput & guttur, si roboreis lignis accendatur, imbrium & tonitruum concussus facere.

Suffitus ad prophetiam conducens.

Spirituum
herbæ.

Fiunt etiam suffumigationes sub opportunis stellarum influxibus, facientes dæmonum idola in aëre uel alibi protinus apparere. Sic inquit, si ex coriandro, & apio siue hyoscyamo cum cicuta fumigium fiat, dæmones statim congregari: hinc illas herbas spirituum uocant. Similiter dicunt, si ex radice cannæ jêrulæ cum succo cicutæ & hyoscyami, et tassi, barbaßi, & sandalo rubeo ac papauere nigro, facta confectione fiat suffitus, facit apparere dæmones & figuras extraneas: & si istis additū fuerit apiū, fugat dæmones ex omni loco, & destruit idola illorū. Simili modo suffitus factus ex calamento, pæonia, mēta & palma Christi, omnes malos spiritus & noxia phantasmata propellit. Præterea certis suffumigijs, quædam animalia congregari uel fugari tradit, sicut de lipare suffito refert Plinius, omnes bestias euocari: sic è summo gutture cerui iustis ossibus congregari serpentes, cornu uero ceruino suffito fugari. Idem faciunt pennæ pauonum suffitæ. Similiter accenso pulmone asini, uenenata omnia fugere: ungula equi suffita in domo aliqua, effugari mures. Idem fieri ex ungula mulæ. Muscas quoq; ea fugari, si de sinistro pede fuerit. & dicunt, quod si suffumigetur domus aut locus aliquis cum fel le sepiæ, confecto cum thymiamate, & rosis, & ligno aloës, si tunc projiciatur in loco illo aliquid de aqua marina, aut de sanguine, uidebitur tota domus plena aqua aut sanguinis: & si projiciatur ibi terra arata, uidebitur terra tremere. Vapores autem eiusmodi corpus aliquod efficere, & uirtutem huic infundere atq; diutissime perseuerare, non secus arbitrandum est, atq; contagiosus aliquis aut uenenosus pestilentia uapor etiam ultra biennium in pariete domus seruatus, habitantes inficit, ac qualis ex epidemia

mia uel lepra latens in ueste calamitas, diu postea inficit
 utentem. Iccirco imaginibus & annulis, & similibus ma-
 giæ instrumentis, & thesauris absconditis suffumigationes
 certæ adhibentur, quas haud parum conferre Porphyrius
 testatur. Sic dicunt, si quis defoderit aurum uel argentum
 uel aliquod pretiosum, luna soli coniuncta in imo cæli, &
 suffumigauerit locum cum coriandro, & croco, & hyo-
 scamo, & apio, & papauere nigro æquis ponderibus con-
 tusis, & cum succo cicutis distemperatis, nunquam inueni-
 ri aut auferri poterit quod sic absconditum est, semperq;
 demones custodient illud: & si quis nitatur inde aliquid
 auferre, infestabitur ab illis, & incidet in phrenesim. &
 dicit Hermes, quòd sperma ceti in suffitu non habet sibi
 par ad alliciendos demones: quare si ex eo & ligno aloës,
 costo, musco, croco, thymiamate, cum sanguine upupæ di-
 stemperatis fiat suffitus, ualde cito congregat spiritus aë-
 reos: & si ex eo suffumigetur circa sepulchra mortuorum,
 congregat manes & umbras mortuorum. Sic quoties ad
 solem opus aliquod dirigimus, suffumigamus cum solari-
 bus: si ad lunam, cum lunaribus, & similiter de cæteris fa-
 ciebant. Et est sciendum, quòd sicut contrarietas & inimi-
 citia est in stellis & spiritibus, ita etiam in suffumigijs ad
 eosdem: sic contrariantur inuicem lignum aloës & sul-
 phur: thus, & argentum uiuum: & spiritus inducti per
 suffitum ligni aloës, accenso sulphure fugiunt. Quemadmo-
 dum exemplificat Proclus spiritum solitum apparere
 in forma leonis, obiecto gallo, mox disparuisse,
 quia gallus contrariatur leoni, & sic de
 similibus considerandum &
 practicandum est.

Compositio quorundam suffumum planetis ac
commodatorum. CAP. XLIIII.

Sic conficimus pro Sole suffumigationem, ex croco, am-
bra, musco, ligno aloës, ligno balsami, & ex fructibus
lauri, cum gariophyllis, & myrrha, & thure, quæ omnia
contusa & certa proportione commixta, ea uidelicet quæ
suauiore reddat odorem, incorporantur cum cerebro a-
quila, uel sanguine galli albi, in modum pilularum uel tro-
chiscorum.

Lunarem uero suffumigationem conficimus ex capite
rana arefacto, & oculis tauri, & semine papaueris albi
cum thure & camphora, quæ incorporabuntur cum san-
guine menstruo, uel sanguine anseris.

Pro Saturno capitur semen papaueris nigri, semen hyo-
scyami, radix mandragoræ, lapis magnes & myrrha, &
conficiuntur cum cerebro cati uel sanguine uespertilionis.

Pro Ioue accipitur semen fraxini, lignum aloës, storax,
gummi benzæ, lapis lazuli, & de summitate pennarum
pauonis, & incorporantur cum sanguine ciconiæ, uel hi-
rundinis, uel cerebro ceruino.

Pro Marte capimus euphorbium, bdellium, armonia-
cum, radices utriusq; ellebori, lapidem magnetis & pa-
rum sulphuris, & incorporantur omnia cum cerebro cor-
ui, sanguine humano, & sanguine cati nigri.

Pro Venere conficimus fumigium ex musco, ambra, li-
gno aloës, rosis rubeis, & corallo rubeo, & conficiuntur
cum cerebellis passerum & sanguine columbarum.

Pro Mercurio fit suffumigiu, ex mastiche, thure, gario-
phyllis & herba pētaphyllo, ac lapide achate, et incorporā-
tur oīa cū cerebro uulpis uel mustelæ, & cū sanguine picæ.

Sunt

Sunt præterea suffitus Saturni, omnes odoriferæ radices, ut costi & herba thuris. Iouis suffitus, odoriferi quique fructus, ut nux muscata, ut gariophylli. Martis, omne odoriferum lignum, sandalorum, cupressi, balsami, & ligni aloës. Solis omne gummi, thus, mastiche, benzæ, storax, ladanum, atque ambra & muscus. Veneris sunt flores, rosa, viola, crocus, & consimiles. Mercurij omnes cortices lignorum & fructuum, ut cinnamomum, cassia lignea, macis, cortices citri, & lauri grana, & quæque etiam odorifera semina. Luna habet pro suffitu uegetabilium omnium folia, ut folium Indu, & folia myrti, & lauri. Scias præterea iuxta magorum sententias, quod in omni opere bono, ut sunt amor, beneuolentia & similia, suffumigium debet esse bonum, redolens & pretiosum. In malo autem opere, ut sunt odium, ira, calamitas & similia, suffumigium debet esse foetidum & uile. Habent etiam duodecim signa Zodiaci suos suffitus, ut Aries, myrrham: Taurus, costum: Gemini, mastichen: Cæcer, camphoram: Leo, thus: Virgo, sandalos: Libra, galbanum: Scorpius, opopanacem: Sagittarius, lignum aloës: Capricornus, asam: Aquarius, Euphorbium: Pisces, thymiana. Potentissimum autem suffituum describit Hermes, ex septem aromatibus, iuxta septem planetarum uires conflatum: recipit namque à Saturno costum, à Ioue nucem muscatam, à Marte lignum aloës, à Sole mastichem, à Venere crocum, à Mercurio cinnamomum, à Luna myrtum.

De Collyrijs, unktionibus, philtiris, eorumque uirtutibus.

CAP. XLV.

Collyria etiã & unguenta naturalium coelestiumque quires conspirantia circa spiritum nostrum, possunt eum multiplicare, transmutare, transfigurare, transformare, aliàs

aliàs aliter: iam uero & transpositionem inducere potentiarum illarum, quæ sibi insunt, ut iam non solum possit in proprium corpus agere, sed etiam in propinquum, atq; illud per radios uisuales, per fascinationes, perq; contactus quadam simili afficere qualitate. Spiritus autè noster, quia uapor est sanguinis subtilis, purus, lucidus, aëreus, atq; unctuosus: iccirco conducit collyria ex similibus uaporibus conficere, qui cum spiritu nostro magis consonant in substantia, tum propter similitudinem magis alliciunt, attrahunt, spiritumq; transformant. Similes uirtutes unguenta quædam & aliæ confectiones possident: hinc per contactus quandoq; ægri tudines, ueneficia, uel amores inducuntur quibusdam rebus manibus uel uestibus inunctis: similiter per oscula quibusdam rebus in ore retentis amores inducuntur, ut apud Vergilium legimus *Venerem Cupidinem precatam esse*:

-*Vt te gremio accipiet lætissima Dido
Regales inter mensas, laticemq; Lyeum,
Et dabit amplexus, atq; oscula dulcia figet,
Occultum inpires ignem, fallasq; ueneno.*

Visus purior est quam auditus.

Visus autem quia est purius, & reliquis sensibus clarius sentiens, acutiusq; ac altius nobis rerum notas infigēs, maxime ac plus alijs conuenit cum spiritu phantastico, quod apparet in somnijs, ubi sæpius nobis uisa sese offerūt quàm audita, uel reliquæ sensationes. Iccirco collyria quando uisuales spiritus transformant, spiritus ille imaginationem facile afficit, quæ quidem diuersis speciebus ac formis affecta, ipsas per eundem spiritum transmittit ad sensum exteriorem uisus, quo casus causatur in eo taliū specierū ac formarum sensatio suo modo, ac si ab exteris obiectis moueretur.

tur.

tur, ut putet se uidere imagines terribiles, dæmones & similia: sic fiunt colliria facientia nos dæmonum umbras in aëre uel alibi protinus aspicerè, quale ego noui ex felle hominis & oculis cati nigri, & ex quibusdā alijs rebus conficere. Simile huic etiam ex sanguine upupæ, uespertilionis & hirci conficitur: & dicunt, si inungatur speculum chalybeum cum succo arthemisiæ, & fumigetur, facit in eo uidere inuocatos spiritus. Sic fiunt etiam quædam suffumigationes uel inunctiones, quæ faciant dormientes loqui, ambulare & exercere opera uigilantium, atq; etiã quandoq; quæ uigilantes uix possint uel ausint. Quædam nos faciunt audire sonos horrendos, uel delectabiles nusquam præsentis & eiusmodi. Hæc eadem causa est cur maniaci ac melancholici credunt se ea uidere uel audire extrinsecus, quæ non nisi intrinsecus imaginatio phantasticatur, hinc timet non timenda, & in suspiciones mirabiles, ac falsissimas incidunt, & fugiunt nemine persequente, irascuntur & luctantur nemine præsentis, timent ubi non est timor, cuiusmodi passiones etiã magicæ cõfectiones inducere possunt, per suffumigationes, per colliria, per unguenta, per potiones, per ueneficia, per lâpades & lumina, per specula, per imagines, incantameta & carmina, per sonos & concentus, ex certorum animalium neruis, certa harmonia constantibus, etiam per uarios ritus, obseruationes, ceremonias, reliquias & superstitiones, sicut hæc suis locis tractabuntur. Neq; solum his artificijs eiusmodi passiones, apparitiones & imaginationes inducuntur, sed etiam res ipsæ atq; homines reuera permutantur, & in uarias formas transfigurantur, sicut de Proteo, Periclimeno, Acheloo, & Metra Erisichthonis filia narrant poëtæ: sic Circe socios mutauit

Maniacorū & melancholicorū affectiones unde.

uit *Vlyſſis*: & quondam in *Iouis Lycaei* ſacris guſtatis ſacrificiorum extis, homines in lupos uertebantur, quòd dicit *Plinius* accidiffe cuidam *Demarcho*, putat idem *Auguſtinus*. Narrat etiam dum eſſet in *Italia*, accepiffe quaſdam foeminas, dato uiatoribus ueneficio in caſeo, eos in iumenta uertiſſe, rursuſq; cum portaffent, qua uoluiffent onera, in homines reſtituiſſe, idq; patri cuidam *Præſtantij* nomine tunc accidiffe: & ipſæ ſacræ literæ teſtantur magos *Pharaonis* mutaffe uirgas ſuas in dracones, & aquam in ſanguinem, & alia quædam.

De alligationibus, & ſuſpentionibus phyſicis.

CAP. XLVI.

Anima mundi quando per ſuam uirtutem omnia uel naturaliter generata, uel artificialiter facta fecundat, infundendo ipſis proprietates cœleſtes, ad aliquos mirabiles effectus quos operantur, tunc res ipſæ non ſolum applicatæ per ſuffumigationes, uel collyria, uel unguenta, uel potiones, uel aliquo eiufmodi modorum, uerumetiam quando conuenienter inuolutæ alligantur, uel è collo ſuſpenduntur, uel alio quouis modo ſupponuntur, uel leniſſimo contactu approximantur, ſuam nobis inprimunt uirtutem: per has itaq; alligationes, ſuſpentiones, inuolutiones, ſuppoſitiones contactuſq; corporis & animæ accidentia mutantur, in ægri tudines, in ſanitates, in audaciã, in timorem, in triftitiam, in letitiam, & ſimilia: reddunt geſtantes gratioſos uel terribiles, acceptos uel reprobatoſ, honoratoſ & dilectoſ, uel odioſoſ & abominabileſ. Paſſiones autem eiufmodi per ſupradicta infundi non ſecus arbitrantur, quàm in inſitionibus arborum manifeſtum eſt, ubi uirtus uitalis tranſfunditur à trunco in ſurculum illi inſitum cum
alia

alia ligatura, qua contactus sibi inuicem non hereant: sic
 in palma foeminina quando appropinquat ad masculinā, Palmæ foemi-
ninae ad ma-
sculinam in-
clinatio.
 rami eius declinant ad masculum & incuruantur: quod
 uidentes hortulani, ligant funes de masculo ad foeminam,
 quæ rediva erecta super seipsam, tāquam iam adepta sit per
 continuationem funis masculi uirtutem. Simili modo uide
 mus, quod torpedō marina etiam per longissimam uirgam
 procul tacta subito manum stupefacit tangentis. Quod si
 quis etiam leporem marinum attingat aut manu aut ba-
 culo, dum in morbo est, animi defectum incurrit. Similiter
 dicunt, quod stella marina uulpino sanguine & clauo æ-
 reo ianua affixa, mala medicamenta nocere non posse: di-
 citur etiam, quod si mulier accipiat acum, inficiatq; fimo,
 deinde inuoluat luto in quo cadauer humanum defossū
 fuerit, & secum portauerit in panniculo qui fuerit in fu-
 nere, non poterit uir quispiam cum ea coire quamdiu se-
 cum habuerit. Iam his exemplis uidemus quo modo cer-
 tis quarundam rerum alligationibus uel suspensionibus,
 & quodam simplici contactu, aut per alicuius filii conti-
 nuationem, quasdam uirtutes inde suscipere possumus. O-
 portet nosse certam alligandi & suspendendi legē & mo-
 dum huic artificio congruentem, scilicet ut fiant sub certa
 constellatione & consona, fiantq; dictæ alligationes: & Alligationes,
& inuolutio-
nes quomo-
do fieri de-
beant.
 suspensiones cum filis metallicis uel sericeis, uel ex capillis,
 uel neruis, uel pilis, uel setis certorum animalium factis: In-
 uolutiones uero fiant in folijs herbarum, uel pelliculis ani-
 malium, uel certis panniculis & similibus, quatenus res
 inter se cōsentiant: ut si solarē alicuius rei uirtutē tibi concii-
 liaturus fueris, hęc inuolutā lauri folio, uel pelle leonis, filo
 aureo,

aureo, uel sericeo crocei coloris, collo suspendas, Sole in figura cœli regnante: sic enim solaris uirtutis illius rei poteris euadere compos. Quòd si Saturnalis rei alicuius uirtutem optas, hanc simili modo, Saturno dominante, inuoluas pelle asini, uel panniculo funerali, præsertim si ad tristitiam operaris, & filo nigro suspendas. Simili modo de reliquis existimandum est.

De annulis & eorū cōpositionibus. C A P. XLVII.

Annuli etiā quos semper magni fecit antiquitas, quādo opportune fabricantur, simili modo suam in nobis promunt uirtutem, quatenus gestātem, eiusq; spiritum afficiunt lætum, uel tristem, mansuetum uel terribilē, audacem uel timidum, amabilem uel odiosum: etiam quatenus muniunt nos contra &gritudines, uenena, hostes, cacodæmones, & contra quæuis alia noxia, uel non obligant eisdem. Modus autem cōstruendi annulos eiusmodi, talis est: quando uidelicet stella aliqua ascendit fortunata, & à Luna feliciter aspecta, uel sibi coniuncta, debemus lapidē herbāq; huic stellæ subditam accipere, atq; annulū ex metallo huic stellæ conformi fabricare, & in eo lapillum infigere, herba uel radice subiecta: deniq; inscriptiones imaginū, nominum, characterum, præterea suffumigationes non prætermittere: sed hæc alibi discutimus, ubi de imaginibus et characteribus tractandum erit. Sic legimus apud Philostratum Iarcham sapientum Indorum principem, septem annulos hac lege confectos & septem planetarum uirtutibus, ac nominibus insignitos tradidisse Apollonio, quos ille singulis diebus singulos gestauerit, iuxta dierū nomina distinguēs, quorum beneficio ipse supra annum centesimū ac tricesimum uixerit: insuper & iuuctæ nitorem semper ret inens.

Annulorum
compositio.

retinens. Simili modo Moses Hebræorū legislator ac princeps, in Aegypto magia imbutus, annulos amoris & obliuionis confecisse legitur apud Iosephum. Erat etiam narrante Aristotele, apud Cireneos annulus Batti, gratitudinis atq; honoris habens argumentum. Legimus insuper Eudamum quendam philosophum annulos contra serpentum morsus, fascinationes atq; dæmonia confecisse. Idem de Salomone narrat Iosephus. Quin & apud Platonem legimus Gygi Lydorum regi annulum fuisse mirandæ ac inusitatæ uirtutis, cuius sigillum cum ille in palmam conuertisset, à nullo uidebatur, ipse omnia uidens: qua annuli opportunitate fretus, reginæ stuprum intulit, regem dominum occidit, & quoscunq; sibi obstare arbitrabatur, interemit, atq; in his eum facinoribus nullus uidere poterat, tandem eo annuli beneficio rex Lydiæ factus est.

De colorum uirtutibus, & quæ loca cuiq; stellarum correspondent. CAP. XLVIII.

Sunt & locorum mirandæ uirtutes, aut à rebus locatis, aut ab influxibus stellarum illa comitantes, aut alio quouis modo aduentitiæ. Nam ut refert Plinius de cuculo, quo quis loco primum audiat alitem illam, si dexter pes circumscribatur, ac uestigium id effodiatur, non gigni pulices ubicunq; stergatur. Sic ferunt puluerem è uestigio anguium collectum, si cum eo respergatur apes, in alueare reuerti: similiter puluerem in quo se mula uolutauerit inspersum corpori, mitigare ardores amoris: puluerem autem in quo se accipiter uolutauerit, si alligetur linteolo rutilo, ferunt ipsum quartanis remedio esse: sic & è nido hirundinū lapillus collectus recreare cōfestim dicitur comitiales: & ad alligatus, perpetuo tueri, potissime si sanguini uel cordi

g   hirun

hirūdinum fuerit inuolutus: & fertur, si quis incisa uena,
 & ieiunus transferit super locum ubi recenter ceciderit
 corruens morbo comitiali, in eum transire morbum. &
 narrat Plinius, quod clauum ferreum defigere in quo lo-
 co primum caput defixerit corruens morbo comitiali, ab-
 solutorium eius mali fore. Sic herbam in capite statuæ na-
 tam collectamq; alicuius, in uestis panno adalligatam lino
 ruffo, capitis dolorem confestim sedare tradunt: & her-
 bam quamcunq; è riuis, aut fluminibus collectam ante so-
 lis ortum, ut nemo colligentem uideat, tertianam læuo bra-
 chio, ita, ut eger quid sit illud, ignoret. Ex locis uero quæ
 stellis appropriata sunt, Saturno correspondent loca quæ-
 nis foetida, tenebrosa, subterranea, religiosa & funesta, ut
 cæmeteria, busta, & hominibus deserta habitacula, &
 uetustate caduca, loca obscura & horrenda, & solitaria
 antra, cauernæ, putei. Præterea piscina, stagna, paludes,
 & eiusmodi. Ioui adscribuntur loca quæuis priuilegiata, pur-
 puratorum consistoria, tribunalia, cathedræ, gymnasia, scho-
 læ, & omnia loca nitida, munda, uarijs suauibus odora-
 mentis respersa. Mars tenet loca ignea & sanguinolenta,
 fornaces, pistinas, macella, cruces, patibula, & loca in
 quibus bellorum strages, cadesq; factæ sunt, & carnifici-
 nas, & eiusmodi. Ad Solem pertinet lucida, ær serenus,
 palatia regum, & principum aula, pulpita, theatra, throni,
 & omnia regia, & magnifica quæq;. Venus autem incolit
 fontes amœnos, uiridatim prata, floridos hortulos, ornata
 cubilia, & lupanaria, & (ut Orpheo placet) cerulea, litto-
 ra & balnea, chorearum palastras, & muliebria cuncta. Mer-
 curius obtinet officinas, scholas, tabernas, mercatorum foros,
 & consimilia. Luna habitat deserta, syluas, rupes, & im-
 mania

Loca plane-
 ris respon-
 dentia.

mania saxa, mōtes, nemora, fontes, aquas, flumina, maria, litora, naues: dicitur quoq; uarios lucos inerrās, possidetq; uias publicas, & reconditoria frugum, & similia. Hac ratione ad amorem operaturi, solent suæ artis instrumenta, siue annulos, siue imagines, siue specula, seu alia per aliquod certū tempus sepelire, aut abscondere in lupanari, quòd ex loco illo Venerea quadam facultate adficiantur: quòd non secus fieri putant, quàm res quæ stant in loco foetido, efficiuntur foetide: & quæ in loco aromatico, fiunt aromaticæ & redolentes. Ipsi etiam mundi situs huc pertinent. Hinc collecturos herbam Saturnalem uel Martialem, uel Iouiam, iubet ad orientem spectare, uel ad meridiem. Primum, quia gaudent esse orientales à Sole: alterum, quia principalia eorum domicilia, scilicet, Aquarius, Scorpius, Sagittarius, signa sunt meridionalia. Similiter Capricornus & Pisces. Collecturos uero rem Veneream, Mercurialem uel Lunarem, spectare iubent uersus occidentem, quia gaudent esse occidentales: uel contra septentrionem, quia domicilia eorum principalia, quæ sunt, Taurus, Gemini, Cancer, Virgo, signa sunt septentrionalia. sic in opere solari spectandum est contra orientem, uel meridiem, quin potius semper ad ipsum solare corpus atq; lumen.

Mundi plagæ planetis iubeat.

De lumine & coloribus, de lychnis & lampadibus,
& qui colores, quibus stellis, domibus & elementis distribuuntur. CAP. XLIX.

Lumen etiam qualitas multum formalis & simplex Lactus intelligentiæ, & imago: primo à diuina mente in omnia diffusa, sed in ipso deo patre, qui est pater luminū, est prima uera lux: deinde in filio illius illustrans splendor & exuberans: in spiritu sancto ardens fulgor, superans

omnem intelligentiam etiam, ut inquit Dionysius, seraphinorum. In angelis itaq; diffusa fit splendens intelligentia, profusumq; gaudium supra omnis rationis terminos, diuersis tamen gradibus secundum suscipientis intelligentiæ naturam suscepta: descendit deinceps in cœlestia, ubi fit copia uitæ & efficax propagatio, etiam uisibilis splendor: In igne uero naturalis quidam uigor à cœlestibus insitus: In hominibus deniq; fit lucidus rationis discursus, & rerum diuinarum cognitio, totaq; rationalis: sed & hæc multiplex, aut dispositione corporis, ut uolunt Peripatetici, aut quod uerius est, pro libito causæ largientis, qui diuidit singulis prout uult: transit inde ad phantasiam, supra sensum tamen: sed solum imaginabilis tandem ad sensum, maxime uero oculorum: In eo fit uisibilis claritas, porrigiturq; alternis perspicuis corporibus, in quibus fit color & pulchritudo renitens: in opacis autem uirtus quædam benefica & generans, penetratq; usq; ad centrum, ubi radijs eius in angustum collectis, fit caliginosus calor, cruciâs & exæstiuans, adeo omnia lucis uigorem, pro eorum capacitate persentiunt, quæ cuncta ad se uiuifico calore connectēs, tum cuncta permeans entia, earum qualitates uirtutesq; concludit per omnia. Iccirco uetant magi umbra cuiusq; in firmi aspergi, uel infirmi alicuius urinam contra solem lunamue nudari: quia radij luminis penetrantes, subito morbosum corpus noxias qualitates secum ferentes, traiciunt in aduersum, atq; illud eiusmodi qualitate male afficiunt: Hæc ratio est, cur fascinantes obseruant, ut umbra sua fascinatum contegant: sic hyæna umbræ suæ contactu facit obmutescere canes. Fiunt etiam artificialiter lumina quædam per lampades, lychnos, candelas, & eiusmodi ex certis quib

tis quibusdam rebus & liquoribus, ad stellarum normam
 opportune electis, & ad eorundem congruitatem inter se
 compositis, quæ quando accenduntur, atq; solæ lucent, so-
 lent nonnullos mirabiles & cœlestes producere effectus,
 quos sæpe homines admirantur, quemadmodum ex Ana-
 xilao narrat Plinius, equarum uirus à coitu in bychnis ac-
 censum, equinorum capitum uisum, monstrifice repræsen-
 tare: simile fieri etiam ex asinis: & musciliones cum cera
 distemperatæ & accensæ, faciunt uidere muscas: & coriū
 serpentis accensum in lampade, facit apparere serpentes.
 Et dicunt quando uuæ sunt in flore, si quis circumligarit il-
 lis phialam plenam oleo, & dimiserit ita donec fuerint ma-
 turæ, illuminato illo postea in lampade, facit uidere uuas.
 Idem ualere etiam in cæteris fructibus. Quòd si centaurea
 permisceatur cum melle & sanguine upuæ, & ponatur
 in lucerna, circumstantes apparebunt solito maiores: & si
 per noctem illuminetur in sereno, uidetur, quòd stellæ di-
 scurrant adinuicem. Piscis sepiæ atramēto etiam ea uis est,
 ut in lucernam addito, Aethiopes uidere faciat. Fertur
 quoque, quòd candela ex quibusdam Saturnalibus rebus
 confecta, si accensa extinguatur in ore hominis recenter
 mortui, postea quoties sola luceat, inferre circumstantibus
 tristitiam maximam, atque timorem. Huiusmodi plures
 consimiles bychnos & lampades, narrat Hermes & Pla-
 to, & Chyrānides, & ex posterioribus Albertus, in quo-
 dam tractatu de hoc singulari. Colores etiam lumina quæ-
 dam sunt, qui rebus immixti, solent eas stellis ac cœlesti-
 bus corporibus, quibus ipsi congruunt, exponere. Et nos in
 posterioribus dicemus, quorum colorum sint planetarum
 lumina: secundum quos etiam fixarum stellarum naturæ

deprehendatur: quæ etiam ad lampadum & lucernarum
flammas huc adhibere licebit. Sed hoc loco quomodo rerum
inferiorum mixtorumq; colores, uarijs planetis distribuatur,
referemus. Sunt enim colores omnes nigri, lucidi, ter-

Planetarum
colores.

rei, plumbei, fusci, Saturnum referentes. Colores uero saphirei, ærei, perpetuo uirides, clari, purpurei, obscuriores, aureiq; argenteo mixti, pertinet ad Iouem. Colores autem rubei, ardentes, ignei, flammei, uiolacei, purpurei, sanguinei & ferrei, referunt Martem. Colores autem aurei, crocei & purpurei, lucidiores referunt Solem. Colores uero omnes albi, pulchri, uarij, uirides, rubicundi, aliquantulum crocei siue purpurei, referunt Venerem, Mercurium, atq;

Domorum
cæli colo-
res.

Lunam. Quin etiam ex domibus cæli, prima & septima, habent colorem album: secunda & duodecima, uiridē: tertia & undecima, croceum: quarta & decima, rubeum:

Humorum
colores.

quinta & nona, mellitum: sexta & octaua, nigrum. Habent etiam elementa suos colores, per quos physici de complexionem & proprietate nature iudicant: terrenus enim color, ex frigido siccoq; conductus, fuscus & niger est, & atram bilem, Saturniamq; naturam pollicetur: cæruleus ad albedinem tendens, denotat pituitā: nam frigus albescit, humidū, siccumq; denigrat: subrubeus color sanguinem indicat: sed igneus, siue flammeus excandescens, choleram: quæ cum propter subtilitatem suam, omnibus facile est commixtibilis, uarios deinceps causat colores: nam si sanguini miscetur, illo dominante rubore uiget: si dominetur cholera, subruffum efficit: si æqualis mixtio est, ruffum facit: sed si cum sanguine est cholera adusta, canabinum reddit: rubeum cum sanguine dominante, aut subrubicundum, præualente cholera: quod si cum humore melancholico miscetur,

ſceatur, nigredine tingit, ſed cum melancholia & phlegmate, æqua portione, facit canabinum: ſi ſuperabundat phlegma, luteum: ſi melancholia uincit, glaucum: ſi autem cum ſolo phlegmate miſceatur, æqua portione, facit citrinum: ſi per exceſſum alterius, pallidum aut ſuppallidum. Sunt autem colores omnes magis potentes, quando ſunt ſericei uel metallici, uel in ſubſtantijs perſpicuis, uel lapidibus pretioſis, & in his, quæ cœleſtem ſimilitudinem propinquius imitantur, maxime autem in uiuentibus.

De fascinatione atq; eius artificio. CAP. L.

Fascinationeſt ligatio, quæ ex ſpiritu fascinantis per oculos fascinati ad cor ipſius ingreſſa peruenit. Fascinationis autem inſtrumentum ſpiritus eſt, ſcilicet uapor qui dam purus, lucidus, ſubtilis, à cordis calore ex puriori ſanguine generatus: hic ſimiles ſibi radios per oculos ſemper emittit: radij iſti emiſſi uaporem ſpiritualem ſecum ferunt: uapor ille ſanguinem, ſicut apparet in lippis ac rubentibus oculis, cuius radius uſq; ad obuios ſpectantis oculos emiſſus, uaporem unà ſecum corrupti ſanguinis trahit, cuius contagione cogit ſpectantis oculos morbo ſimili laborare. Sic patefactus, & in aliquem intentus oculus cum forti imaginatione pro ſuorum radiorum aculeis, qui ſpiritus uehicula ſunt, ipſos in aduerſos oculos iaculatur: qui quidem lentus ſpiritus fascinati diuerberans oculos, cum à percutientis corde incitatur, percuſſi præcordia, tanquam regionem propriam ſortitus, cor uulnerat, & ſpiritum inſcit peregrinus hic ſpiritus. Vnde Apuleius: Iſti, inquit, oculi tui per meos oculos ad intima delapſi præcordia, acerrimum meis medullis commouent incendium,

Fascinatio
quid.
Fascinatio-
nis inſtrumē-
tum, ſpiritus.

Radij, uehi-
cula ſpiritus.

Fascinatio
quomodo
fiat.

Scias itaq; homines tum maxime fascinari, quando frequentissimo intuitu aciem uisus ad aciem dirigentes, oculi oculis reciproce inhiant, radij radijs copulantur, & lumina luminibus iunguntur, tunc spiritus spiritui iungitur, & scintillas defigit, sic fortissimæ ligationes, sic amores acerrimi solis oculorum radijs accenduntur etiam uel repentino quodam intuitu, ueluti iaculo seu ictu totum corpus penetrante; unde tunc spiritus & sanguis amatorius sic uulnerati, non aliter in amantem & fascinantem feruntur, quàm sanguis & spiritus uindictæ alicuius casti prolabantur in cadentem, unde Lucretius de his amatorijs fascinationibus cecinit:

Idq; petit corpus mens unde est saucia amore,
Nanq; omnes plerunq; cadunt in uulnus, & illam
Emicat in partem sanguis quaq; icimur ictu,
Et si cominus est, hostem rubor occupat humor.

Tanta est fascinationis potentia, præsertim quãdo affectui uapores oculorum subseruiunt. Idcirco utuntur fascinantes collyrijs, unctiõibus, alligationibus & huiusmodi, ad spiritum tali uel tali modo afficiendum & corroborandum. Ut ad inducendum amorem collyrijs utuntur Venereis, ex hippomane, sanguine columbarum uel passerum, & ex similibus. Ad inducendum timorem, collyrijs utuntur Martialibus, ut ex oculis luporum, hyenæ & similibus. Ad calamitatem uel ægritudinem, utuntur Saturnalibus. Similis de singulis ratio est habenda.

De certis obseruationibus, admirandas uirtutes
producentibus.

CAP. LI.

Actus quoq; certos & obseruationes, certam naturalium uim possidere tradunt, ut credant morbos quosdam

quosdam sic uel sic auferri posse aliquādo, uel inferri: sic fe-
 runt quartanas abigi, si resegmina unguium agri ligentur Resegminū
unguium
effectus.
 ad collum angillæ uiuæ in linteolo, ipsa sic in aquam re-
 missa. Et narrat Plinius, quòd ex agro resegmina unguium
 è pedibus manibusq; cera permixta, ita ut dicatur, quar-
 tanæ, tertianæ uel quotidianæ febrì remedium fieri, atq;
 sic ante solis ortum alienæ ianuæ affigantur, remedium fo-
 re in his morbis. Simili modo omnia resegmina unguium,
 si ad cauernas formicarum adijciantur, eam quæ primo
 cœperit trahere, correptam iubent collo subnecti, atq; ita
 discuti morbum: è ligno fulgure icto, reiecto post terga ma-
 nibus, aliquid demorbari ferunt: & in quartanis fragmē-
 tum clauis è cruce inuolutū lana, subnectunt collo, aut spar-
 tum è cruce, liberatoq; condunt cauerna, quam sol non at-
 tingat. Item immatura morte raptorum manu, strumas pa-
 rotidas gutture tacto, sanari affirmant. Item dicunt diffi-
 ciles partus statim solui, cū quis lectum in quo sit grauida,
 transmisserit, lapide uel missili, ex his quæ tria animalia sin-
 gulis ictibus interfecerunt, scilicet, hominem, aprum, ur-
 sam. Idem quoq; efficere hastam militarem, euulsam à cor-
 pore hominis, si terram non attigerit, sagittas etiam corpo-
 re eductas, si terram non attigerint, subiectas cubantibus,
 ferunt amatorium esse. dicunt etiam comitiales morbos sa-
 nari cibo è carne feræ occisæ eodem ferro quo homo inter-
 fectus sit: negatur oculorum uitia fieri, nec lippire eos, qui
 cum pedes lauent aqua, inde ter oculos tangāt: inguinibus
 medetur aliqui licitum telæ detractum, nouenis septenisue
 nodis adalligantes, ad singulos nodos uiduam aliquam no-
 minantes. Item pecudis lien super dolentes lienem extendi
 tur, dicente eo qui medetur lieni se remedium facere: post

hæc iubent ipsum in pariete domitorij, tectone includi & obfignari annulo, ter noniesq; carmen dici: liberat eodem uitio lacertæ uiridis urina, in olla ante cubiculum dormitorij eius cui medetur suspensa, ita quod æger egrediens reuertensq; attingat manu. Item in urina uituli lacerta necata, Venerem eius qui fecerit cohiberi dicunt: qui uero in urinam canis suam ingesserit, dicitur ad Venerem pigrior fieri, ac lumborum torporem sentire: ferunt contra omnia mala medicamenta auxiliari suam cuiq; urinam matutinis horis instillatam in pedem. Est rana parua arborem scandens, in eius os si quis expuat, ipsamq; dimittat, tussim liberare dicitur. Mirum quoq; est, sed experimento facile, quod narrat idem Plinius, si quem pœniteat iclus eminus cominusue illati, & statim expuat, mediam in manum qua percussit, leuatus ilico percussus à pœna, hoc delumbata quadrupede approbati, statim à tali remedio correcto animalis ingressu: quidam etiam aggrauant iclus ante conatum. simili modo salina manu ingesta, expuere similiter in calceamentum dextri pedis antequam induatur, bonum est, cum quis transit locum, in quo aliquod periculum aderit. Despuimus quoq; comitiales morbos, contagia, reperiendo: ueniam etiam à dijs spei alienius audacioris petunt aliqui in sinum despuendo. Simili modo terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atque ex hoc effectus adiunari. Tradunt lupos in agrum non accedere, si capti unius pedibus infractis, cultroq; adacto paulatim sanguis circa fines agri spargatur, atq; ipse fodiat in eo loco, à quo cœperit primo trahi. Methanenses Trezeniorum oppidani contra Noti iniuriã ad præseruandas uites præsentaneum remedium certissimo

semper

Sputi uel saliuæ efficaciam.

Lupi quomodo à finibus arcendi.

semper experimēto compertum habuerunt, si flante adhuc uento, gallum gallinaceum album duo uiridi diuersum trahentes discernerent medium, & uterq; suā partem retinēs uineta perlustrarent, quousq; circuitu peracto ad eum ex quo mouerant loco, ambo sibi obuij redissent, tuncq; eo loci gallinacei frustra defodissent. Tradunt etiam si quis uiperam in uaporem baculo sustineat, eū futura præcinere, baculum quoq; quo angui rana excussa sit, parturientibus auxiliari. hæc Plinius ipse recitat. Iubent etiam in colligendis radicibus & herbis tribus circulis antè gladio circumscribere, postea effodere, cauere præterea contrarium uentum. Item dicitur, quòd si quis mensurauerit hominem mortuū cum fune, primo à cubito ad maiorem digitum, deinde ab humero ad eundem digitum, & postea à capite usq; ad pedes, faciendo ter omnes istas mensurationes, si alius quispiam postea cū eodem fune simili modo mensuretur, ferūt illum improspere, & infortunari, ac cadere in calamitatem & tristitiā. Et narrat Albertus ex Chyrānide, quòd si qua mulier te ligauit maleficijs in amorem suum, accipe camisiā suam & per caputium, & per manicā eius dextram minge foras, & dissoluetur maleficiū. Et narrat Plinius, quòd ad sidere grauidis, uel cum remedium alicui adhibetur, digitis peccinatim inter sese cōplexis, ueneficiū esse, idq; compertum Alcumena Herculem pariente: peius autem fore, si circa unum ambōue genua id fiat. Similiter poplites alternis genibus imponere ueneficiū est: id eoq; hæc in consilijs ducum potestatumq; fieri uetitum, uelut omnes actus impediētia: & dicitur, si quis ante ostium stans nomine uocet cum muliere iacentem, atque ille respondeat, si tunc aut cultrum, aut acum insigat ostio,

frang

frangatq; acie demissa, non poterit iacens coire cum illa, quam diu hæc ibi fuerint.

De uultu ac gestu, corporisq; habitudine & figura, & quæ ex his, quibus stellis respondeant, unde physiognomonía, & metoposcopia, & chiromantia, diuinationum artificia, sua fundamenta habeant.

CAP. LII.

Vultus uero ac gestus, corporisq; motus & situs, & figura nobis insuper adhibita, ad cœlestia munera capiendâ conducunt, nosq; superis exponunt, certos in nobis effectus producunt, non secus atq; in elleboro, quam quidem herbam colligens, siue folium sursum trahat, siue deorsum, hoc ipso motu causat, ut humores sursum trahat, uel deorsum. Quantum etiam uultus atq; gestus, uisum, imaginationem spiritumq; animalem afficiunt, nemo ignorat: sic coeuntes ad prolem, plerumq; uultus quos ipsi tunc uel agunt, uel imaginantur, solent nascituris filiis imprimere: sic clemens ac lætus in urbe principis uultus lætificat populum: ferox uel tristis, repente perterret: sic facile misericordiam mouet gestus ac figura lugentis: sic facile amorem excitat amabilis personæ figura. Scire autem debes huiusmodi gestus ac figuras tanquam corporis harmonias ipsum non secus exponere cœlestibus, quàm odores & medicinæ spiritum, atq; passiones interiores animam. Nam quemadmodum medicinæ & passiones animi certis cœli dispositionibus coalescunt: sic etiam gestus ac motus corporis certis cœlestium influxibus efficaciam nanciscuntur. Sunt autem gestus Saturnum referentes, qui sunt tristes ac moestis, ut sunt planctus, capitis ictus: item religiosi, ut genuflexio, aspectu deorsum fixo, ueluti deprecantis: pectoris ictus

uultu

Vultus atque gestus quantum imaginationem afficiant.

Qui gestus, quosnam referant planetas.

uultusq; consimiles, & austeri ac Saturnini hominis, qualem describit Satyricus:

Obstipo capite, & figentem lumina terra,
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodit,

Atq; exporrecto trutinatur uerba labello.

Iouem uero referunt, uultus hilares & honesti, gestus honorifici, manuum coniunctio, quasi plaudentis, siue laudantis: item genuflexio capite sursum eleuato tanquam adorantis. Martem referunt, gestus acres, feroces, crudeles, iracundi, truces, uultusq; consimiles. Solares sunt animosi, honorifici, uultusq; consimiles: item deambulationes & genuflexio, unico genu tanquam honorantis regem. Venerei sunt, ut choreæ, amplexus, risus, uultus amabiles ac leti.

Mercuriales sunt inconstabiles, strennui, lubricosi & huiusmodi, uultusq; consimiles. Lunares sunt mobiles, uenefici, pueriles & eiusmodi. Et quemadmodum de gestibus loquuti sumus, sic etiam hominum figuræ discretæ sunt: Saturnus enim hominem indicat, colore inter nigrum & croceum, macrum, recuruum, cute aspera, eminentibus uenis, corpore pilosum, paruis oculis, iunctis supercilijs, rara barba, grossis labris, aspectu in terram demerso, ponderoso incessu, confriquantem pedes ambulando, callidum, ingeniosum, seductorem, interfectorem. Iupiter uero hominem significat colore album, rubore suffusum, pulchri corporis, bonæ stature, caluum, habentem oculos maiusculos, non prorsus nigros, pupillam latam, nares breues, non æquales, dentes anteriores maiusculos, barbam crispam, boni animi & bonorum morum. Mars hominem facit rubeum, capillitio ruffo, facie rotunda, oculis croceis, horribilis & acuti prospectus, audacem, festiuum, superbum, callidum.

Figuræ quibus planetis respondeât.

Sol

Sol hominem significat colore fuscum, inter croceum & nigrum, cum rubore superfusum, staturæ breuioris, pulchri tamen corporis, corpore caluum, & crispū, oculis croceis, sapientem, fidelem, laudis cupidum. Venus hominem significat album, tendentem ad nigredinem, plus tamen albū, & rubore adornatum, pulchro corpore, pulchra facie & rotunda, pulchro capillitio, pulchris oculis, quorum nigredo est intensior, bonorum morum, boni amoris, beneuolum, patientem & iocundum. Mercurius significat ex figuris hominem non multum album, neq; nigrum, facie oblonga, fronte eleuata, pulchris oculis, non ex toto nigris, naso recto & longiusculo, rara barba, & longos habentem digitos, ingeniosum, subtilem inquisitorem, uersipellem, & uarijs fortunis subiectum. Luna uero significat hominem colore album, mixto rubore, pulchra statura, facie rotunda, & sepe signata, oculis non ex toto nigris, iunctisq; supercilijs, beneuolum, facilem & sociabilem. Habēt etiam signa, & facies signorum suas figuras, quas qui scire uelit in Astrologorum libris eas requirat. Ex istis deniq; figuris & gestibus, physiognomonia, & metoposcopia, diuinationum artes dependent: ipsaq; etiam chiromantia, prædicentes futuros euentus, non ut causæ, sed ut signa per effectus consimiles, ab eadem causa causatos: & licet hæc diuinationum species per inferiora & debiliora signa uaticinari uideantur, non tamen aspernanda nec dammanda sunt eorum iudicia, quando non ex superstitione, sed ex partium omnium corporis harmonica correspondentia prognosticantur. Quicunq; autem nunc natura, studio, actione, motu, gestu, uultu, animi affectibus temporisque opportunitate cælestia melius imitatur, is, tanquam
superis

superis illis similior, ampliores inde potest recipere doctes.

De diuinatione auspiorum & auguriorum.

CAP. LIII.

Sunt quedam alia diuinationum genera, à naturalibus causis dependentia, quæ sua arte & experientia constat in uarijs rebus: quibus medici, agricolæ, pastores, nauæ, unusquisq; ex probabilibus signis prognosticantur: quorum multa tradidit Aristoteles libro de temporibus.

Inter quæ diuinationum genera, auspicia & auguria, principatum tenent: quæ tanto olim apud Romanos in pretio fuerunt, ut nihil eorum quæ ad publica uel priuata negocia

Romani nihil inauspicatū fecerunt.

pertinerent, inauspicate perfecerint: populum uero Hetruscum hoc artificio maxime præstitisse, Cicero in libro

Diuinationum, copiose declarat. Sunt uero auspiorum

Auspiorum species.

plures species: nam quedam dicuntur pedestria, quæ uidelicet ex quadrupedibus capiuntur: quedam auguria, quæ

ex auiibus: quedam cœlestia, quæ ex tonitruis & fulmine: quedam caduca, ut cum in templo uel alibi, quid decidisset: quedam sacra, quæ ex sacrificijs capiebantur. Horum

quedam dicebantur piacula & tristia auspicia, ut cum hostia profugisset ab ara, uel percussa mugitum dedisset, uel in aliam partem corporis, quàm oportet, concidisset.

His superadditur Exauguratio, quando uidelicet è manu augurantis uirga decidisset, qua contemplari & auspici-

um capere mos fuit. Michaël Scotus duodecim recitat

Auguriorum genera duodecim.

auguriorum genera, sex uidelicet à dextris, quorum nomina dicit, fernoua, feruetus, confert, emponentem, sonna-

sarnoua, sonnasarnuetus: & alia sex à sinistris, quorum nomina sunt, confernoua, conferuetus, uiaram, herrenam,

scaffa

*scassarnoua, scassaruetus: deinde exponens ea nomina inquit: Fernoua est augurium, quando tu exiueris domum tuam causa faciendi aliquid, & eundo uides hominem, uel auem, eundo uel uolando, ita quod se ponat ante te in sinistra parte tui: istud est tibi signum bonæ significationis super negotium. Feruetus est augurium, quando tu exiueris domum causa faciendi aliquid, & eundo prius inuenis uel uides auem, uel hominē pausantem ante te in sinistra parte tui: istud est tibi malum signum super negotio. Viarā est augurium, quando homo, uel auis suo itinere uel uolatu ante te transit, ueniens à dextra parte tui, & tendens in sinistram, euanescit: istud est tibi bonum signum super negotio. Confernoua est augurium, quando prius inuenis hominem uel auem, euntem uel uolantem, & pauset ante te à dextris, te uidente: istud est tibi bonum signum super negotio. Conferuetus est augurium, quando prius inuenis uel uides hominem uel auem, reclinantem à dextris tuis uidente te: est tibi signum malum super negotio. Scimasarnoua augurium est, quando homo uel auis post terga consequitur te, & trāsīt te, sed antequam perueniat ad te, uel tu ad eam, alicubi pauset te uidente à dextris tuis: est tibi signum bonum. Scimasaruetus est augurium, quando uides post te hominem uel auem à dextro latere pausantem: est tibi signum malum. Scassarnoua est, si uideris post te hominem uel auem, sed antequam perueniat ad te uel tu ad eam, pauset in loco te uidente: signum est bonum. Scassaruetus est, si uideris hominem uel auem prætereuntem, & in loco pausantem à sinistro latere: signum est tibi malum. Emponenthē, quando homo uel auis ueniens à sinistris, & transiens ad dextram, euanescit à conspectu tuo absq; quod uideas re-
 pausan*

pausantem: signum est tibi bonum. Herrenam augurium est, si homo uel auis à dextris ueniens, post terga tua transfrens in sinistram, uiderisq; eam alicubi pausantem: hoc signum est malum. hæc Scotus hæc tenus. Augurabantur etiam ueteres ex sternutamentis, quorum meminit etiam Homerus in Odyssæa libro decimo septimo, quia putabant illa procedere ex loco sacro uidelicet capite, in quo uiget & operatur intellectus: unde & sermo quicumq; mane surgenti inopinato in buccam mentem uenerit, præsagium & augurium aliquod habere traditur.

De diuersis quibusdam animantibus, & alijs rebus, quam in augurijs significantionem habeant

CAP. LIIII.

PRima quæq; auspicia in operis cuiusq; initio accipienda sunt: ut si uestem tuam in initio operis à foricibus corrosam senseris, desine ab inceptis: si egrediens offenderis in limine, aut in uia impegeris pedem, contine iter: si quid mali ominis in principio negotiorum tuorum tibi occurrerit, differ inchoata: ne uel tota intentio frustetur, aut inutiliter compleatur: sed expecta donec omine meliore faustam agendis arripas horam. Videmus animalia per multa ex ui quadam ipsis à natura insita, præstigiosa atq; fatidica. nonne gallus cantu horas solertissime indicat, & alis apertis leonem fugat? aues complures cætu & garritu, muscæ acri punctura pluuiam prænunciât: & delphines crebris supra aquas saltibus tempestates præcurrunt. Longum esset retexere omnia præsagia quæ ex auibus, & animalibus didicerit Phrygijs, Cilices, Arabes, Umbri, Tusci, & alij populi, qui auguria sequuti sunt: quæ per illos multis experimentis & exemplis comprobata sunt. In omnibus nanq; sunt

h abscondi

Ominales a-
ues quæ sint.

abscondita futurorum oracula: maxima autem quæq; tibi
 aues ominales pronuntiabunt. Hæ sunt quas ex hominibus
 in aues conuersas esse referunt poetæ. Itaq; quid cornix lo-
 quatur, diligenter ausculta, situmq; eius sedentis, aut uolan-
 tis à dextris an à sinistris, loquax an clamosa an silens, præ-
 cedat an sequatur, transeuntisue expectet aduentum, an
 fugiat, quouè discedat, omnia diligenter attēde. Dicit Orus
 Apollo in hieroglyphicis: Geminae cornices nuptias signi-
 ficant, quoniam hoc animal duo oua parit, ex quibus ma-
 rem & fœminam generari oportet: si autem, quòd rarissi-
 me euenit, duo mares generentur, aut duæ fœminæ, iugatæ
 mares cum fœminis alteri cornici non admiscētur: itidem
 neq; fœminæ alteri mari, sed dissociatæ, solæ degunt: Ideo
 unicae cornici occurrentes, augurantur futurum, ut uiduali
 uita sibi uiuendum sit. Idem etiã portendit columba nigra:
 hæc enim post maris interitum, semper sola degit. Coruos
 autem non minore diligentia obseruabis: hos nanq; rebus
 maioribus præferri, & cornici præiudicare dicunt: & sen-
 sit Epicetetus Stoicus philosophus et grauis autor, si cui cor-
 uus aduersum crocitaret, uel corpori uel fortunæ, uel hono-
 ri, uel uxori, aut natis aduersa portendere. Deinde cygnos,
 qui aquarum secreta prænoscent considerabis: eorū nanq;
 hilaritas non modo nautis, sed quibusq; præterea peregri-
 nantibus felices præsagiunt euentus, nisi fortioris superuen-
 tur superuentu, ut puta aquilæ, quæ potētissima imperij sui
 maiestate, omnium auium fidem, si contrà loquatur, eua-
 cnat: cunctis siquidē aibus altius uolat, profundiusq; per-
 spicit, & ab ipsius Iouis arcano nunquam excluditur: alti-
 tudinem & uictoriam, sed per sanguinem portendit: quia
 non aquam, sed sanguinem bibit. Locrensibus aduersus

Croto

Crotonienses dimicantibus, aquila superuolans contulit uictoriam: Hieroni ad prima belli egredienti, aquila ex improviso residens in clypeo, regem illum futurum prænuntiavit. Nascente Alexandro Macedone duæ aquilæ tota die supra domum sedentes, omen duplicis imperij Asiæ & Europæ ei portenderunt. Eadem Lucio Tarquinio Prisco Demarathi Corinthij filio ob seditionem domo profugo, & in Hetruriam profecto Romamq; petenti, pileum auferens ac alte uolans rursus capiti reponens, Romanorum regnum illi portendit. Iam uero & uultures significant difficultatem, duritiam, & rapacitatem, quod in origine urbis condendæ experientia uerificatum est: futura quoq; stragis loca ostendunt septem diebus præuenientes: & quoniam in eam partem respiciunt, in qua altera pars inferior futura est, tanquam inhians occidendorum maiori numero, ideo solebant antiqui reges speculatores mittere, qui renuntiarent, quam in partem uersi respicerent uultures. Phoenix autem singularis felicitatis successus pollicetur, qua uisa noua Roma, melioribus auspicijs condita est. Pellicanus, quia filiorum causa periclitatur, significat hominem amicitia suæ pietate subiturum discrimen. Picta uis Pictauorum urbi nomen dedit, ac gentis lenitatem colore, & uoce præfigurauit. Ardea rerum arduarum auspicium est. Ciconia, concordia uis, cōcordiam facit. Grues à gruere antiquo uerbo, quasi congruere dicti, semper adferunt quod expedit, atq; inimicorum insidias cauere faciunt. Cucupha gratitudinem indicat, sola enim hæc parentibus senio confectis gratiam refert: cōtrā Hippopotamus parricida, ingratiudinem meritorū & iniustitiam nūtiat. Origis uis inuidiosissima, inuidiā significat. Iamq; etiā ex

Auguria à
maioribus
auibus sum-
menda.

A minoribus
quæ sumantur
auguria.

minoribus auibus, pica loquax, hospites nuntiat: albanellus præternolans, si à sinistris ad dextram feratur, hospitij hilaritatem: si contrario, contrariū indicat. Strix auis semper infausta est, & etiam noctua: quæ quia noctu ex improviso aggreditur pullos, quemadmodum mors de improviso superuenit, ideo mortem prænuntiare dicitur, nonnuncquam tamen quia noctis tenebris non cæcatur, hominis diligentiam & uigilantiam significat, quòd residens in Hieronis hasta comprobauit. Bubonem uero Dido dum miseretur Aeneæ, infaustum sensit. inde cecinit Poëta:

Solaq; culminibus ferali carmine bubo

Sæpe queri & longas in fletū ducere uoces. & alibi:

Ignauus bubo dirum mortalibus omen.

Idem in capitolio cecinit, quū res Romana apud Numantiam inferior fuit, atq; quum Fregellæ ob factā in Romanos coniurationem sunt dirutæ. Inquit Almadel, bubones & nycticoraces cum ad insolitas regiones mansionesq; diuertūt, iudicio esse earundē regionum & ædium homines morituros, propterea quòd aues illæ delectantur cadaueribus, eaq; præsentunt: morituri autem homines, iam potestate cadauera sunt. Sed & de accipitre litis prænuntio canit Naso:

Odimus accipitrem, quia uiuit semper in armis.

Lælius Pompeij legatus in Hispania inter pabulatores occiditur, id fatum accipiter supra caput uolitans, sibi prænuntiasse dicitur. Et inquit Almadel, quòd eiusdem speciei aues inter se pugnant, regni mutationem significant: si uero specie diuersæ contra se inuicem bellum gerant, & quæ amplius non uisæ conueniant, nouam regionis illius fortunam portendunt. Minutula etiam aues, aduentu uel recessu suo familiam augeri uel minui portendunt: earum uero

uola

uolatus quanto serenior, tanto laudabilior. Vnde Melampus augur, ex auicularum uolatu Græcorū stragem coniecit, quando ait: Vides ut nulla serenos ales agit cursus. Hirundines quoniam moribunda pullis latebras parant, patrimonium amplū uel à mortuis legatum portendunt. Vespertilio fugienti occurrens, euasione[m] significat: nam ipsa licet pennas non habeat, tamen euolat. Passer autem fugienti malum omen est, ipse enim accipitrem fugiens ad noctuā percurrit, apud quam æque periclitatur: tamē in amoribus boni auspicij est: siquidem libidine concitus, septies in hora coit. Apes regibus bona omina sunt, nā populum obsequentem monstrant: muscæ uero importunitatē & impudentiam significant, quia sæpius abactæ, continuo nihilominus redeunt. Aues etiam domesticæ, auguriorum non sunt expertes: nam galli cantu suo spem & iter inchoantis promouent. Quin & Tiberio nascituro prægnans Livia mater ouum gallinæ subductum, eousq; sinu suo fouit, donec gallus insigniter cristatus exclusus est, unde augures interpretati sunt, nasciturum puerum fore regnaturum. Et scribit Cicero apud Thebaidam gallos gallinaceos canendo totis noctibus Bœotijs, aduersus Lacedæmones præsa-gisse uictoriam: quod augures ita interpretati sunt, quoniā auis illa uicta silet, canit autem si uicerit. Simili ratione etiam ab animalibus & bestijs, euentuum omina capiuntur: nam occursum mustelæ ominosus est. Leporis occursum, itinerati timendus est, nisi captum cœperit. Mulus quoq; insensus est, quia sterilis est. Porcus uero perniciosus, talis est enim eius natura, ideo perniciosos homines significat. Equus iurgiorum & pugnæ rationem habet: Vnde apud Vergiliū uisis equis albis exclamat Anchises:

Domesticarum auguria

Ab animalibus & bestijs, euentuum omina capiuntur.

-Bellum ò terra hospita portas,

Bello armantur equi, bella hæc armenta minantur.

Tamen quando curru iuncti occurrunt, quia concordi iugo trahunt, pacem significant sperandam. Asinus inutilis est: profuit tamen Mario: qui cum hostis patriæ pronunciat, uidit asinum oblatum pabulum spernētem, ad aquam properantem, quo augurio ostensam sibi salutis uiam ratus, auxiliarem amicorum turbam orauit, hoc unū auxiliij genus exhiberent, & se ad mare conducerent: quo impetrato, parua superimpositus carinæ, Sillæ uictoris minas euasit: ut cunq; tamen asellus in augurio occurrat, semper laborem, patientiam, impedimēta significat. Lupus uero obuius bonus nuncius est, cuius efficacia uisa est in Hierone Siculo, cui lupus in literario ludo tabulam eripiens, successum regni firmavit: tamen eius quem antè uiderit uocem præludit. P. Africano & C. Fulvio Cos. Minturnis lupus uigilem laniauit, quando Romanus exercitus in Sicilia à fugitiuis superatur. Quin & perfidos significat, & malæ fidei homines: quod notum est in Romuli progenie: nam fides quam matre lupa olim suxerunt, & sibi inuicem ab initio seruauerunt, uelut lege quadã naturæ, manauit ad postereros. Leoni occurrere, cum sit hoc animal inter cætera fortissimum, omnibus terrorem incutiens, bonum est: sed leenam mulieri occurrere, malum est, quia conceptum impedit: nam leæna non parit secundario. Ouibus & capris occursare bonum est. Legitur quoq; in Ostentario Tuscorum, si hoc animal insolito colore fuerit indutum, portendi imperatori rerum omnium cum felicitate largitatem: Vnde Vergilius ad Pollionem canit:

Ipsa sed in pratis aries iam suaue rubenti

Muri

Murice, iam croceo mutabit uellera luto.

Bonum etiam est occurrere bobus trituranibus, sed melius arantibus, qui etsi uiam rumpentes iter tardant, moram tamen hanc auspicii gratia compensant. Canis in itinere faustus est, quod Cyrus expositus in syluis, à cane ad regnum enutritus est: quem & angelus, Tobia socius, non est aspernatus comitem. Castor quia uenatoribus testiculos suos demordens, abiectos relinquit, mali ominis est, & homini sibi ipsi damnum illaturum portendit. Iamq; etiam ex minutis animalibus mures damnum significant: quæ Minutorum omnia animalium. quum in capitolio aurum roserunt, eodem die ambo consules iuxta Tarentum insidijs ab Annibale intercepti sunt. Locusta quasi loco stare faciens, aut loca exurens, uota præpedit, & mali ominis est: contra cicadæ iter promouent, & bonum rerum nuntiant euentum. Aranea à superioribus filum ducens, spem uenturæ pecuniæ nunciare dicitur. Similiter & formica, quia norunt sibi providere, & tutas parare latebras, ideo securitatem & diuitias portendunt, multitudinisq; exercitum significant. Hinc cum Tiberij Cæsaris mansuefactum draconem formicæ deuorassent, responsum fuit, ut caueret multitudinis tumultum. Si tibi occurrat anguis, caue à maledico inimico: nã hoc animal nullo alio membro pollet, quàm ore. Anguis in regiã irrepes, Tarquinio casum suum augurata est. Duo angues in lecto Sempronij Gracchi reperi sunt: dictum illi ab aruspice, si marem aut fœmellã emitteret, aut sibi aut uxori breui moriendum: ille uxoris uitam suæ præferens, occiso mare fœmellam emisit, paucisq; post diebus uita excessit. Sic uiperæ mulieres prauas scelestosq; filios significat, & anguilla hominem significat omnibus infensum: hæc enim seor-

Efficacissi-
mum ab ho-
mine auspi-
cium.

sum ab alijs piscibus degit, nec iuncta cum alijs inuenitur. Inter omnia autem auspicia & omina, nullum homine efficacius est, nullum potentius, nullum quod euidentius ueritatem exponat: eius igitur occurrenti conditionem, aetatem, sexum, professionem, situm, gestum, motū, exercitiū, complexionē, habitum, nomen, uerba sermonemq; omnia diligenter notabis, & requires: nam cum ceteris animalibus tam multa insunt præfagiorum lumina, non dubiū est, hæc multo efficaciora clarioraq; humanæ animæ esse infusa, quod & Tullius ipse testatur inquit, humanis animis naturaliter quoddam auspiciū inesse suæ eternitatis, ad omnes rerum series & causas cognoscendas. In fundamentis Romanæ urbis caput hominis integra facie repertum, magnitudinem imperij præfagiuit, & monti capitolij nomen indidit. Brutiani milites contra Octanium & M. Antonium præliaturi, in castrorum porta Aethiopem offenderunt: quem licet, ut aduersæ rei augurium ilico trucidarent, tamen infeliciter pugnatum est, atq; Brutus & Cassius ambo duces interiire. Ipse etiam monachorum cursus uulgo ominosus habetur, magis autem si matutinus fuerit: quia id hominum genus plurimum è mortuario ueluti uultures ex morticinjs uictitat.

Quomodo uerificantur auspicia per lumen
sensus naturæ, ac de eius experiundæ ali-
quot regulis. CAP. LV.

Auspicia & auguria, quæ ex animatibus & auibus futura prædocet, Orpheum illum theologum primo monstrasse legimus, quæ de post apud omnes gentes magna habita sunt. Verificantur autem ipsa per luminositatem sensus naturæ, quasi ab hoc quædam lumina diuinationis descen-

descendant super quadrupedia, uolatilia & alia animantia, per quæ habeant nobis de euentibus humanis præfagire: quod etiam sentire uidetur Vergilius, ubi canit:

Haud equidem credo, quia sit diuinius illis

Ingenium, aut rerum fato prudentia maior.

Eiusmodi autem sensus naturæ, ut inquit Gulielmus Parisiensis, ipse est omni humana apprehensione sublimior, & prophetiæ uicinissimus uehementerq; similis. Ab hoc sensu mirabilis quidam diuinationis splendor aliquibus animalibus naturaliter inditus est: quemadmodum in quibusdam canibus manifeste apparet, qui latrones & occultos homines, & sibi & hominibus penitus incognitos, huiusmodi sensu agnoscunt, inueniunt, inuestigant, comprehendant, in eos faucibus & dentibus irruentes. Simili sensu uultures futuras præuident strages ex prælijs, & congregantur in locis ubi futura sunt, tanquam præuideant sibi futuram escam cadauerum. Eodem sensu perdices cognoscunt matrem suam, quam nunquam uiderunt, & relinquunt perdicem quæ juratur oua matris & fouet ea. Hoc eodem sensu, omnino ignorante anima humana sentiuntur quædam nociua & terrificæ, unde terror & horror inuadit plurimum homines nihil de rebus huiusmodi sentiētes uel cogitantes. Sic latro latens in domo aliqua, qui cum omnino ibi esse nesciatur uel cogitetur, horrorem, timorem & cordis inquietudinem incutit eiusdem domus habitatoribus, fortasse non omnibus, quia eiusmodi splendor non omnibus hominibus inest, sed paucis. Sic meretrix abscondita in domo aliqua amplissima, aliquando ab aliquo omnino ignorante, ibi esse sentitur. Proditum est historijs, Herajscum quendam Aegyptium, diuinæ naturæ uirum, im-

mundas mulieres nō oculis tantum, sed uoce procul audita cognouisse, statimq; capitis dolore eam ob rem non mediocriter affectum. Refert quoq; Gulielmus Parisiensis mulierem quandam suo tempore, uirum quem adamabat, quādo adiret locum in quo ipsa morabatur, eiusmodi sensu longe à duobus miliaribus præsensisse uenientem. Refert etiam tempore suo ciconiam quandam adulterio cōiunctam per olfactum masculi, cōgregata à masculo multitudine ciconiarum ac detegente ipso crimen fœmellæ, ipsam à tota illa multitudine tanquam omnium iudicio ream iudicatā, deplumatam ac laceratam fuisse. Recitat etiam de quodā equo, qui cum ignorans cum matre sua cōcubuerat, postea id deprehendens, ipsum sibi proprijs dētibus genitalia abscidisse, tanquam uindictam in se incestū. Similia de equis recitant Aristoteles, Varro & Plinius. Narrat ipse Plinius de aspide quadam simile factum, quæ cū ad mensam cuiusdā ueniens in Aegypto quotidie aleretur, enixa catulos quorū ab uno filius hospitis interemptus est, illa re uersa & cognita culpa, necē intulisse catulo, nec postea in relictū id reuersam fuisse. Iam his exemplis uidemus quomodo super animantia quædā præfagiorū lumina descendere possunt, uelut signa rerū in eorū gestu, motu, uoce, uolatu, incessu, cibo, colore, & eiusmodi constituta. Nā iuxta Platonicorū doctrinā, est rebus inferioribus uis quædam insita, per quam magna ex parte cū superioribus cōueniunt, unde etiam animalium taciti consensus cū diuinis corporibus cōsentire uidentur, atq; his uiribus eorū corpora & affectus affici, quarū nomine suis adscribuntur numinibus. Considerare igitur oportet quæ animantia sunt Saturnalia, quæ referunt Iouem, quæ Martem, & sic de singulis, & secundum

Quum eorum proprietates elicere præſagia: ſic quæ Saturnū referunt & Martem, diræ omnes dicuntur & ferales aues: ut noctuæ, ululæ, & cætera quas ſuprà recitauimus, bubo quoq; , quia auis Saturnalis ſolitaria & nocturna in aſpiciſſimi ominis eſſe fertur, de qua ait poëta:

Fœdaq; ſic uolucris uenturi nuncia luctus,

Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus uero auis deliciosa, Venerea, atq; etiam Phœbo ſacra, feliciffimi dicitur eſſe præſagij, præſertim in aſpicijs nauatarum, quia aqua non mergitur, unde canit Ouidius:

Cygnus in aſpicijs ſemper lætiſſimus ales.

Sunt præterea oſcinæ aues, quæ ore cantuq; aſpicium faciunt: ut ſunt coruus, picus, cornix: unde Vergilius: Oſcinæ aues.

Sæpe ſiniſtra caua prædixit ab ilice cornix.

Aues uero quæ futura uolatu portendunt ſunt, ſicut buteo In auium uo
latu quid cõ-
ſiderandum. nes, ſanquale, aquilæ, uultureſ, grues, cygni, & ſimiles: in uolatu nanq; conſiderantur, utrum tarde an feſtinanter uolant, ſi quando ad dextram, uel ad ſiniſtram uolent, quot numero inſimul conuolitent: hoc modo grues quando feſtinanter uolant, ſignificant tempeſtatem: quando ſilenter, ſerenitatem. Item quando duæ aues ſimul conuolant & ferales ſunt, malum portẽdere dicuntur, quia numerus conſuſionis eſt. Simili modo de cæteris inueſtigabis rationem de numeris huc transferendo: præterea ſimilitudinem obſeruare in his coniecturis magiſtrale eſt, quemadmodum apud Vergilium diſſimulata ipſa Venus filium Aeneam his carminibus edocet:

Ni fruſtra augurium uani docuere parentes,

Aſpice bis ſenos lætantes agmine cygnos,

Aetherea quos lapſa plaga Iouis ales aperto

Turbabat cœlo, nunc terras ordine longo,
 Aut capere, aut captas iam despectare uidentur:
 Ut reduces illi ludunt stridentibus alis,
 Et cœtu cinxere polum, cantusq; dedere:
 Haud aliter puppesq; tuæ pubesq; tuorum
 Aut portum tenet, aut pleno subit ostia uelo.

Mirabilissimum autem augurandi genus est eorū, qui audiunt & intelligunt sermones animalium, sicuti apud ueteres Melampus & Tiresias & Thales, atq; quo legitur excelsisse Apollonius Tyanens, quem auium sermonem calluisse ferunt: de quo narrat Philostratus & Porphyrius, quod cum olim Apollonius in cœtu amicorum cōsedisset, spectans ad passeris in arbore confidentes, uenisse unum aliunde passerulum garritu & uoce obstrepentem, cunctosq; illum sequutos euolasse, dixit ad socios, passer ille reliquis nunciauit asinum prope urbem in angiportu onustum tritico cecidisse, triticumq; humi diffusum: his uerbis affatim permulti commoti iuere spectatum, & ita factum esse ut Apollonius dixerat, mirabundi inuenerūt: Porphyrius autem Platonius libro tertio de sacrificijs hirundinē fuisse dicit. Certum enim est, quia omnis uox cuiuscunq; animalis significatiua est alicuius animæ suæ passionis, uel affectus læti, uel tristis, uel iracūdi, quas uoces ab hominibus circa has exercitatis intelligi posse nō est adeo mirandum. Verum Democritus ipse hanc artem tradidit, ut ait Plinius nominando aues, quarum confuso sanguine serpens gignatur: quē quisquis ederit, intellecturus sit auium colloquia. Et ait Hermes, Si quis certo die Calendarū Nouembriū egressus ad uenandū, primā auē quam cœperit coxerit cum corde uulpis, omnes qui ex hoc ederint, auium caterorūq; animalium

Animalium uoces passionū animæ significatiuę sunt.

malium uoces intellecturos. Tradiderunt etiam Arabes, eos
brutorum callere sensa, qui cor aut epar draconum come-
dissent. ipseque Proclus Platonius credidit tradiditque, cor
talpæ ad presagia conferre. Erant etiam diuinationes &
auspicia, quæ ab extis, & fibris sacrificiorum capiebantur,
quarum inuentor fuit Tages, de quo Lucanus cecinit:

Et fibris sit nulla fides, sed conditor artis

Finxerit illa Tages.

Extorum caput Romanorum religio putauit iecur. Hinc Iecur extorū
aruspices in extis futura perquirentes, iecur primum in spi caput.
ciebant, duobus in eo constitutis capitibus, quorum unum
cui, alterum hosti nuncupabant, collatisque capitibus huius
aut alterius partis pronuntiabant uictoriam, quemadmo-
dum apud Lucanum Pompeianorum cædem, ac Cæsarea-
norum uictoriâ exta significasse legimus in his uersibus:

Quodque nefas nullus impune apparuit extis,

Ecce uidit capiti fibrarum increfcere molem,

Alterius capitis pars ægra & marcida pendet,

Pars micat, & celeri uenas mouet improba pulsu.

Deinde perfectis uisceribus cor perquirebant. Quod si ho-
stia sine corde reperta esset, aut caput in iocinore defuisset,
pestifera hæc erant auspicia, & piacularia dicebantur: Si
militer etiam si hostia ab ara profugisset, aut percussa mu-
gitum dedisset, aut in aliam quam oporteret corporis partem
cecidisset. De his legimus, Iulio Cæsari quo die ueste purpu-
rea processit, & in sella aurea sedit sacrificati cor in extis
bis defuisse. Et C. Mario Uticæ immolanti, iecur in extis
defuit. Similiter & Caio principi, & M. Marcello. C.
Claudius & L. Petellius Coss. cum immolassent uictimas,
iecur subito tabuit: nec multo post hic morbo, alter Ligurū
armis

armis interijt, extis ita prædicentibus: quod profecto aut deorum uirtute, aut demonum opera fieri putatur. Hinc maximi semper apud ueteres momenti habitum est, quoties insolitum quid in extis appareret: quemadmodum Sylla apud Laurentum sacrificanti similitudo coronæ in capite iecoris apparuit: quod Posthumius aruspex illi uictoriam cum regno portendere interpretatus est, admonuitq; iccirco, ut solus Sylla extis illis uesceretur. Ipse etiam extorum color suam considerationem habet. De istis meminit Lucanus:

Terruit ipse color uatem: nam pallida tetris
Viscera tincta notis, gelidoq; infecta cruore,
Plurimus asperso uariabat sanguine liuor.

Tanta olim ueneratio fuit harum artium, ut potentissimi & sapiētissimi quiq; uiri illas seclaretur, imo senatus atq; reges nihil inauspicatè agerent. Sed hæc omnia hodie cum negligētia hominum, tum autoritate patrum abolita sunt.

De aruspicina fulgurum, & fulminum, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt.

CAP. LVI.

CAeterum autem in augurio fulgurum, & fulminum, ostentorumq; & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt, Hetrusci uates, & sacerdotes scientiam tradiderunt. Statuerunt enim sexdecim cœli regiones, & cuiq; sua numina adscripta: præterea undecim fulminum genera, & nouem deos qui ea iacularentur, rationes prodendo quid ex quaq; parte significant. Portenta

Prodigiõũ uero & prodigia, ostentaq; quotiescunq; contingunt, semper aliquid magnum prænuntiare certum est. Oportet autem illorum interpretem esse similitudinum optimum coniector

iectorem simul ac curiosum indagatorem, eorum qui in
 tempore illo uersantur principum prouinciarumq; nego-
 tia. Solorum siquidem principum, & populorum prouin-
 ciarumq;, ea coelestium cura est, ut præ cæteris per astra,
 per sydera, per portenta, perque prodigia præfigurentur,
 admoneanturq;. Quòd si etiam præteritis sæculis idem ali-
 quod, uel consimile quid apparuerit, id ipsum quoque &
 quid inde secutum sit, cõsiderare oportebit, & iuxta hæc,
 uel eadem, uel consimilia prædicere, quia eadem sunt si-
 gna rebus eisdem, similiaq; similibus. Sic multos excel-
 lentes uiros & reges, prodigia præuenerunt in ortu aut
 obitu: ut de Mida puero refert Cicero, cui dormienti formi-
 cæ tritici grana in os conicere, quòd omẽ fuit magnarum
 diuitiarum. Sic Platoni cum in cunis dormienti apes in o-
 re confedissent, orationis suauitas prænuntiata est. Hecubæ
 Paridem parituræ, uisum fuit parere ardentem facem,
 quæ Troiam & totam Asiam incenderet. Matri Phala-
 ridis uisum fuit Mercurij simulacrum sanguinem in ter-
 ram effundere, quo tota domus inundaret. Genitrici Dio-
 nysij uisum fuit parere satyris cum, quæ prodigiosa somnia,
 ipse euentus secutus est & comprobauit. Tarquinij Prisci
 uxor uidens flammam lambere Seruij Tullij caput, regnũ
 illi prædixit. Simili modo post captam Troiam disceptan-
 te Aenea cum Anchise patre de fuga, apparuit flamma
 uerticem lambens Ascanij, nullamq; ei inferens læsionẽ:
 quod cum Ascanio regnum portenderet, discedere persua-
 sit. Omnes & insignes clades portentis & prodigijs præ-
 uentæ sunt. Sic legimus apud Plinium, M. Attilio & C.
 Portio consulibus lac & sanguinem pluuisse, quòd sequenti
 anno pestem ualidam Romam inuasuram prænuntiavit.

Item

Item in Lucanis pluit ferrum spongiarum fere simile anno antequam Marcus Crassus in Parthis interemptus est: omnesq; Lucani milites, quorum magnus numerus in exercitu erat, cum eo occisi sunt. Item L. Paulo, & C. Marcello consulibus lana pluit circa castellum Corisani, iuxta quod post annum T. Annius Milo occisus est. Item Cimbricis bellis armorum crepitus & tubæ sonitus è cælo auditus est. & Livijs de bello Macedonico, Anno inquit, quo discessit Annibal, per biduum pluit sanguis. Item de secundo bello Punico, refert aquam sanguini permixtam de cælo descendisse in modum pluviæ, tempore quo Annibal lacerabat Italiam. Lacedæmonijs paulo antè Leuctricam calamitatem in phano Hercules arma sonuerunt, & eodem tempore Thebis in templo Hercules ualvæ clausæ repagulis seipsas aperuerunt, & arma parietibus adfixa humi inuenta sunt. Similes euentus de similibus prognosticare conuenit, quemadmodum diuersis temporibus olim ex illis aliquid prædiuinatum est. Sed & oportet circa ista etiam cælestium influxuum iudicia non negligere, de quibus latius loquemur in posterioribus.

De Geomantia, Hydromantia, Aeromantia,
Pyromantia, quatuor elementorum diuina-
tionibus. CAP. LVII.

IAmq; etiam ipsa elementa nos fatales euentus edocēt, unde quatuor illa famosa diuinationum genera, Geomantia, Hydromantia, Aeromantia, Pyromantia nomen adeptæ sunt, de quibus apud Lucanum uenefica illa sese iactare uisa est, quando inquit:

At uerum tellus, aërq;, etherq;, chaosq;
Aequoraq;, & campi, Rhodopeiaq; saxa loquentur.

Prior

Prior itaq; Geomantia, ex terra motibus, crepitu, tumore, tremore, scissura, uoragine, exhalatione, ceterisq; impressionibus suis futura præmōstrat: cuius artem tradidit Almadel Arabs. Sed est & alia Geomantiæ species, quæ per puncta ui quadã, in casu terræ inscripta diuinatur, quæ præsentis speculationis non existit, sed de illa inter sortes dicemus in sequentibus. Hydromantia autem uaticinia præstat, per impressiones aqueas, illarumq; fluxus & refluxus, excrescentias & depressiones, tempestates & colores, & similia: cui iunguntur etiam uisiones quæ in aquis fiunt: Genus diuinationis à Persis repertum, qualem refert Varro puerum uidisse in aqua Mercurij effigiẽ, quæ centum quinquaginta uersibus omnem Mithridatici belli euentum prænuntiavit. Legimus etiam Numam Pompiliũ hydromãtiã exercuisse: in aqua enim deorum imagines eliciebat, & ab illis futura discebat. Quòd artificium etiã Pythagoras longo tẽpore post Numã exercuit. Erat etiam olim apud Assyrios in magno pretio hydromãtiæ species, Lecanomantia nuncupata, à pelui aquæ plena: cui imponantur aureæ & argenteæ laminæ, & lapides pretiosi, certis imaginibus, nominibus & characteribus inscriptæ: ad quam etiam referri potest artificium, per quod plũbo aut cera liquefactis, & in aquam proiectis, rem quam scire cupimus, manifestis exprimunt imaginum notis. Erãt etiã olim fontes fatidici, sicut Patris fons Scharia, & quæ dicebatur aqua Iunonis apud Epidaurũ, de quibus plura in sequentibus, ubi de oraculis loquemur. Verum huc etiã referri poterit Aruspicina piscium, cuiusmodi olim apud Lycios capiebatur in loco qui Dina dicebatur, iuxta mare in sacro Apollinis luco sicca in arena excauatus, in quem cõ-

Lecanomantia Hydromantia species.

sulturus de futuris assatas carnes demittēs, subito locus illo aquis replebatur, magnaq; pisciū multitudo ac admirabiliū figurarum hominibus ignotorū apparebat, è quorū formis uates quod futurū esset prædicebat. Hæc latius ex Polycharmo in Lyciorū historijs refert Athenæus: Simili modo Aeromātia prognostica præbet, per impressiões aëreas, per uëtorū status, per irides, per halones, per nebulas et nubes, perq; imaginationes in nubibus, & uisioēs in aëre. Ita etiā Pyromātia diuinatur per impressiões igneas, per stellas caudatas, per igneos colores, perq; uisiones & imaginationes in igne. Sic Ciceronis uxor illū sequēti anno consulē futurū prædixit, eò quòd cū quædā post peractū sacrificium in cineribus cōspicere uellet, flāma repēte exiliuit. Huius generis sunt quæ dicit Plinius, quòd terreni ignes pallidi murmurantesq; tēpestatū nuntij sentiūtur: pluuia etiā si in lucernis fungi: si fluxuose uolitet flāma, uentū portēdi: & lumina cū per se flāmas elidūt, aut uix accenduntur: itē cum in eo pendentes coaceruātur scintillæ, uel cū tollentibus olas carbo adherescit, aut cū contentus ignis è se fauillā discutit, scintillāmue emittit, uel cū cinis in foco cōcrescit, et cum carbo uehementer perlucet. His adiungitur Capnomantia, à fumo sic dicta, quia flammam & fumum scrutatur, eorumq; colores, sonos & motus: quando in reclū pro tenditur, uel in obliquum fertur, siue in orbem uoluitur, quemadmodum de his legitur apud Statium his uersibus:

Vincatur pietas, pone eia altaria uirgo,
 Queramus superos. facit illa acieq; sagaci
 Sanguineos flammaram apices, genitumq; per auras
 Ignem, & clara tamen mediæ fastidia lucis
 Orta, docet tunc in speciem serpentis inanem

Anci

Accipiti gyro uolui, frangiq; rubore.

Iam uero etiam in Aethnæis crateribus atq; in Nymphæis campis apud Apolloniatas auguria ab igne & flammis capiebantur, lata quidem, si quæ iniecta fuissent corripere: tristitia, si respuissent. Atq; de his etiam in posterioribus inter oraculorum responsa dicemus.

De mortuorum reuiuiscenâ, de longæua dormitione atq; inedia.

CAP. LIII.

Conueniunt philosophi Arabes, quòd aliqui homines possunt se eleuare supra uires corporis, & supra uires sensitiuas, illisq; superatis perfectione cœli & intelligentiarum diuinum in se recipere uigorem. Cum itaq; animæ hominum omnes perpetuæ sint, perfectis quoq; animis omnes spiritus obediunt, putant magi perfectos homines per suæ animæ uires alias inferiores animas iam quodammodo separatas moribundis corporibus suis posse restituere, rursusq; inspirare, non secus atq; mustela interempta spiritu & uoce parentis reuocatur in uitam: atq; leones inanitem partum inhalando uiuificant: & quoniam, ut aiunt, omnia similia similibus applicata similibus naturarum efficiuntur, & omne patiens & actum alicuius agentis in se recipiens etiam agentis illius natura induitur atq; connaturatur: hinc putant ad hanc uiuificationem haud parum conferre, etiam herbas quasdam & magicas confectiões, quales ex cinere Phœnicis, & serpentum exuuijs confici tradunt, quòd tamen plerisq; fabulosum & multis etiã impossibile uideri posset, nisi historica fide haberetur comprobatum. Nam plerosq; aqua submersos, alios ignibus iniectos, & rogo impositos, alios in bello occisos, alios aliter exanimatos post plures etiam dies reuixisse legimus.

quemadmodum de Auiola uiro consulari, de L. Lamia, Cælio Tuberone, Corfidio, Gabieno, & plerisq; alijs testatur Plinius. Similiter Aesopum fabulat orē, Tindoreū quoq; & Herculem, atq; Palicos Iouis & Thaliæ filios mortuos iterum reuixisse legimus: plurimos etiam per magos & medicos in uitā reuocatos, sicut de Aesculapio ab historijs proditum est, & nos superius narrauimus ex Iuba & Xantho, & Philostrato, de Tillone & Arabe quodam, atq; Apollonio Tyaneo. Legitur etiam Glaucus quispiam mortuus, quem præter omnium expectationem accurrentibus medicis, herba, quam draconem uocant, uitæ restitutum dicunt: alij gustato mellito pharmaco reuixisse aiunt, unde ortum est adagium: Glaucus poto melle resurrexit. Apuleius etiam ritum huiusmodi reuocationum referens de Zachla Aegyptio propheta inquit: Propheta sic propitiatus herbulam quampiam ob os corporis, & aliam pectori eius imponit, tunc orientem obuersus, uel incrementa solis augusti tacitus imprecatus, uenerabili scena facies ad studia præsentium tantum miraculum certatim adrexit, iam tumore pectus extolli, iam salubris uena pulsari, iam spiritu corpus impleri, & adsurgit cadauer, & profatur adolescens. Quæ si uera esse debeant, oportet moribundas animas nonnunquam in corporibus suis latere uehementioribus extasibus oppressas, & ab omni corporea actione solutas: sic ut uita, sensus, motus, corpus omne deserant, ita tamen, quòd homo uere nõdum mortuus sit, sed iaceat exanimis, & tanquam mortuus, etiam per diuturnum tempus. Atq; id sæpißime compertū est, pestilentiarū temporibus multos uidelicet qui pro mortuis tumulandi ferebatur, in sepulchris reuixisse: multoties
 etiam

etiam mulieribus accidisse legimus ex suffocatione matricis laborantibus: & narrat Rabi Moyses ex libro Galeni, quem transtulit Patriarcha, quòd accidit homini suffocatio, quæ durauit diebus sex, nec comedit, nec bibit, & reduntur eius arteriæ duræ. Et dixit in eodem libro, quòd accidit homini repletio ex aqua, amittitur pulsus totius corporis, & non mouetur cor, & iacet sicut mortuus. Et dicit quòd accidit ex casu à loco alto, uel clamore magno, uel ex longa mora sub aqua syncopis, durās quadraginta octo horis, & iacet homo sicut mortuus, in cuius facie surgit puluis uiriditas. Et refert in eodem libro, de eo qui sepeliuit mortuum ante septuaginta duas horas post mortem ipsius, & interfecit eum, quia sepeliuit eum uiuum, & dedit ibi signa quibus cognoscitur, quòd isti sint uiui liceant similes mortuis, & certo moriantur, nisi succurratur illis, aut per phlebotomiã, aut alias curationes. & hæc sunt ex his quæ ualde raro contingunt. Hic est modus per quem intelligimus magos & medicos suscitare mortuos, sicut per serpentum iclus exanimati olim per Marforum & Psillorã gentem uitæ restituebantur. Posse autem huiusmodi extases longo tempore durare, absq; hoc quòd homo uere mortuus sit, non secus arbitrandum est atq; in gliribus & crocodilibus, & plerisq; serpentibus, quæ per totam hyemem sic obdormierunt, sic somno expirãt, ut uix igne reuocari queãt: Ego sepe uidi dissectum glirem immobilem manere, tãquam mortuum, donec coqueretur, atq; tunc primum in bullienti aqua dissecta membra uitam demonstrasse. Similiter licet difficile creditu sit, legimus tamen apud probatos historicos, etiam homines quosdam longo uo somno plurimos annos continuos dormiuisse, interim donec euigilassent,

Suffocatio-
nis & extasis
mira exẽpla.

Somni diu-
turni exẽpla.

sent, nihil seniores effecti: quod ipse testatur Plinius, de puero quodam, quem æstu & itinere fessum in specu septē & quinquaginta annos dormiuisse narrat. Legimus etiā Epimenidem Gnosium annis quinquaginta septem dormiuisse in spelunca. Hinc natum adagium: Ultra Epimenidem dormire. Narrat M. Damascenus suo tempore in Germania defessum rusticum sub foeni tumulo per totum autumnum, sequentemq; hyemem continuo dormiuisse, donec æstate foeno paulatim depaſto experreclus tanquam semimortuus, totusq; extra se positus, inuentus est. Confirmant hanc opinionem ecclesiasticæ historiæ de septem dormientibus, quos annos centum & nonaginta sex dormiuisse ferunt. Est in Noruegia sub eminenti littore antrum, ubi ut Paulus Diaconus & Methodius martyr scribunt, septem uiri dormientes iacuerunt sopiti longo tempore sine ulla corruptione, & sæpe populos ad ipsos lædendum ingressos continuo fuisse cōtractos: deniq; accolæ pœna præſenti cautos ab ipsorum læsione destituisse aiunt. Ipse autem inter philosophos nō infimi nominis Xenocrates, longæuā hāc indormitationem, quādam naturalem pœnam, certis quibusdā animarū demeritis ab æterno deputatā putauit. Ipse M. Damascenus multis rationibus possibile & omnino naturalem probat, nec absurdū putat, quod cū cæteris animantibus quibusdā cōcessum est, ut sine cibo & potu, sine excretionem, sine tabefactione & corruptione pluribus mensibus dormire possint, id etiam homini, siue hic accidat illi potione aliqua uenefica, aut ægritudine soporifera, seu meticuloso quodam sopore, aut similibus de causis, pluribus diebus, aut mensibus, aut annis, secundum intentionem uel remissionem uirium, & passionum animæ sue posse

posse contingere. Et narrant medici antidota, de quibus si quis minima portiuunculam ederit, diuturnam deinde posse perferre inedia, ceu quondam Helias certo esculento ab angelo pastus, ambulauit & ieiunauit in fortitudine cibi illius quadraginta dies. Et recitat Ioannes Bocatius, Mira ieiuniorū exempla. fuisse suo tempore uirum apud Venetias, qui in singulos annos per quadraginta dies absq; ullo cibo ageret ieiunium. Quodq; magis mirum est, fuisse eodem tempore in inferiori Germania mulierem, quæ in tricesimum annum nihil unquam cibi sumpisset: quod quidem nobis incredibile uideri posset, nisi confirmaret hanc rem recens, & nostri seculi miraculum in fratre Nicolao de Saxo, natione Heluetio, quem in eremo duobus & uiginti annis, quousq; uita excessit, sine omni cibo uixisse constat. Mirum & illud quod prodidit Theophrastus, fuisse Philinum quendam, qui nullo sit usus potu uel cibo, præterquam lactis. Et sunt graues autores qui herbam quandam Spartanicam describunt, qua Scythas duodecim dies durare sine cibo & potu, ea semel gustata, uel in ore retenta, tradunt.

De diuinatione, quæ per somnia fit. CAP. LIX.

Est etiam diuinationis species, quæ inter dormiendum fit, somniorum scilicet, & philosophorum traditionibus, & theologorum autoritatibus historiarumq; exemplis, & quotidiana experientia comprobata. Somnium autem dico hic, non quod phantasma, uel insomnium: hæc enim uana sunt, & nihil diuinationis habent: sed ex uigiliarum reliquijs aut corporis turbatione nascuntur: quoties namq; oppressi corporis uel fortunæ commodis uel incommodis, tunc qualis animus uigilantem fatigauerat, talis se ingerit dormienti: uel aliquando contrarius

Somnium. *in somnio decepti. Somnium igitur dico hic, quòd in spiritu phantastico, animo & corpore bene se habentibus, cœlestium causatur influxu. Huius quidem interpretandi regula apud astrologos inuenitur, in ea parte, quæ de quæstionibus inscribitur, sed tamē parū sufficiens, quia somnia huiusmodi diuersis hominibus, diuersimode usuueniūt, iuxta diuersam spiritus phantastici qualitatem ac dispositionem: quapropter non potest eadem communisq; regula somniorum interpretandorum singulis adhiberi: sed iuxta Synesij sententiam, cum accidentia sunt eadem rebus, eisdem similiaq; similibus: sic qui in idem aut simile uisum sæpius incidit, eandem aut similem sibi designauerit sententiam, passionem, fortunam, actionem, euentum deniq;, quemadmodum inquit Aristoteles, sensu confirmatur memoria, ex memoria uero eiusdem rei sæpius obtenta nascitur peritia, ex pluribus peritijs paulatim cumulatur ars & scientia: simili ratione & circa somnia oportebit incedere. Vnde iubet Synesius, unumquenq; somnia sua & suos inde obseruare euentus, scilicet, quæ uisa in quales euentus inciderint, ac huiusmodi regulas, scilicet uisa & accidentia, cum somnijs, tum uigilijs memoriæ commendare, atq; sedula quadam hac obseruatione huiusmodi per plurimas regulas penes seipsum accumulare, ex qua quidem accumulatione, ars quedam diuinatori, & suorum cuiq; somniorum interpretandorum paulatim cōsurgit, dum nihil dilabitur à memoria. Efficaciora autem sunt somnia, quando luna illud præuertit signum, quod fuit in nona radicis natiuitatis uel reuolutionis illius anni, uel in nono signo à signo profectonis. Verissima autem atq; certissima diuinatio, neq; natura neq; humanis artibus, sed purgatis mentibus pro-*
uenit.

uenit, inspiratione diuina. Quod uero hic ad uaticinia & oracula spectat, discutiemus.

De furore & diuinationibus, quæ in uigilia fiunt, de melancholici humoris potentia, quo etiam dæmones nonnunquam in humana corpora illiciuntur.

CAP. LX.

Contingit etiã, non modo dormiētes, sed & uigilantes nonnunquam soluto animo, suisq; stimulis impulsio diuinare, quam diuinationem Aristoteles furorem uocat, & ab humore melancholico procedere docet in tractatu de diuinatione inquiring: Melancholici propter uehementiam longe bene coniectant, & cito habitum imaginantur, facili meq; cœlestium recipiunt impressionem. Et in Problematibus ait: Sibyllas, & Bacchides, & Niceram Syracusanum, & Ammonē à naturali melancholica complexionem fuisse diuinatores atq; poetas. Causa itaq; furoris, si qua intra humanum corpus est, humor est melancholicus: non quidem ille, qui atra bilis uocatur, qui adeo praua horribilisq; res est, ut impetus eius à physicis ac medicis ultra maniam, quam inducit, etiam malos dæmones ad obsidenda humana corpora illicere perhibeatur. Humorem igitur hic intelligimus melancholicum, quæ naturalis & candida bilis uocatur. Hæc enim quando accenditur, atq; ardet, furorem concitat, ad scientiam nobis ac diuinationem conducentem, maxime autem si iuuetur influu aliquo cœlesti, præcipue Saturni, qui cum ipse frigidus sit atq; siccus, qualis est humor melancholicus, illum quotidie influit, auget atq; conseruat. Præterea cum sit ipse arcanæ contemplationis autor, ab omni publico negotio alienus, ac planetarum altissimus, animam ipsam cum ab ex-

Furor diuinationis species.

ternis officijs ad intima semper reuocat, tum ab inferioribus ascendere facit, trahendo ad altissima scientiasq; ac futurorum presagia largitur: & hoc est quod intendit Aristoteles in lib. Problematum: Ex melancholia, inquit, quidam facti sunt sicut diuini, prædicentes futura, & quidam facti sunt poetæ. Ait præterea omnes uiros in quavis scientia præstantes, ut plurimum extitisse melancholicos: quibus etiam Democritus & Plato attestatur, asserentes melancholicos nonnullos intantum præstare ingenio, ut diuini potius quam humani uideantur. Sic melancholicos per plures primum rudes, ineptos, insanos, quales extitisse aiunt Hesiodum, Ionem, Tynnichum, Calcinesem, Homerum & Lucretium, sæpe furore subito corripitur, ac in poetas eua dere, & miranda quædam diuinaq; canere, etiam quæ ipsimet uix intelligant. Vnde diuus Plato in Ione, Pleriq; inquit, uates postquam furoris remissus est impetus, quæ scripserunt, non satis intelligunt, cum tamen recte de singulis artibus in furore tractauerint, quod singuli harum artifices legendo dijudicant. Tantum præterea tradunt melancholici humoris imperium esse, ut suo impetu etiam cælestes demones in humana corpora nonnunquam rapiantur, quorum præsentia, & instinctu, homines debacchari, & mirabilia multa effari omnis testatur antiquitas: idq; sub triplici differentia, iuxta triplicem animæ apprehensionem, uidelicet imaginatiuam, rationalem & mentalem contingere putant. Dicunt itaq; quando anima melancholico humore impulsæ, nullo cohibente, habenas corporis, membrorumq; uincula transgressa, tota in imaginationem transfertur, subito efficitur inferiorum demonum habitaculum, à quibus manualium artium sæpe miras accipit rationes. Sic

uide

Melancholici ingenio
pollent.

Melancholici humoris
imperium.

uidemus rudissimum aliquem hominem subito in pictorem egregium aut architectum, uel alterius cuiusque artis euadere magistrum. Quando uero eiusmodi demones futura nobis portendunt, tunc ostendunt quæ ad elementorum turbationes, temporumq; uicissitudines attinent, ut futuram pluuiam, tempestatem, inundationem, terræmotum, mortalitatem, famem, stragem & eiusmodi: quemadmodum apud Aulum Gellium legimus, Corneliū sacerdotem, quo tempore Cæsar & Pompeius in Thessalia constigebant, Pataui furore correptum, & tempus, & ordinē, & exitum pugne prenarrasse. Quando uero anima tota in rationem conuertitur, mediorum demonum efficitur domicilium: hinc rerum naturalium humanarumq; nanciscitur scientiam atq; prudentiam. Sic uidemus hominem aliquem subito in philosophum, uel medicum, uel oratorem egregium euadere, ex futuris autem prædicere quæ ad regnorum mutationes & sæculorum restitutiones pertinent, quemadmodum Sibylla Romanis. Cum uero anima tota in mentem assurrexerit, tunc sublimium demonum receptaculum effecta, ab illis arcana ediscit diuinorum, puta dei legem, ordines angelorum, & quæ ad æternarum rerum cognitionem animarumq; salutem pertinent. De futuris uero præuidet, quæ diuinæ prouidentie adiacent, ut futura prodigia seu miracula, futurum prophetam, uel legis mutationem. Sic de Christo Sibylla ante aduentum eius longo tempore uaticinitatæ sunt. Sic Vergilius nasciturum Christum iam in propinquo intelligens, Cumana Sibylla recordatus, cecinit ad Pollionem:

Ultima Cumæi iam uenit carminis ætas,
Magnus ab integro sæclorum nascitur ordo.

Iam

Iam redit & uirgo, redeunt Saturnia regna,
 Iam noua progenies cœlo demittitur alto.
 Et paulo pòst innuens originalem culpam irritam fore, ait:
 Te duce si qua manent sceleris uestigia nostri
 Irrita, perpetuo soluēt formidine terras. & subiungit:
 Ille deūm uitam accipiet, diuisq; uidebit
 Permixtos heroës, & ipse uidebitur illis,
 Pacatumq; reget patrijs uirtutibus orbem.
 Subditq; inde serpentis occasum, & ligni mortis, siue ligni
 scientiæ boni & mali uenenum sopitum iri, inquiens:
 Occidet & serpens, & fallax herba ueneni.
 Mansuram tamen originalis peccati fomitem innuit, cum
 dicit:

Pauca tamen suberunt prisca uestigia fraudis.
 Tandem, qua potest maxima hyperbole hanc prolem ac-
 clamando dei sobolem, adorat his uerbis:

Chara deūm soboles magnum Iouis incrementum
 Aspice conuexo nutantem pondere mundum,
 Et terras, tractusq; maris, cœlumq; profundum,
 Aspice uenturo latentur ut omnia seculo.
 O mihi tam longe maneat pars ultima uitæ,
 Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta.

Sunt etiam quedam prognostica, quæ inter cōfinia natura-
 lis & transnaturalis diuinationis media sunt, ut in his qui
 morti proximi, & senecta debilitati, nonnunquam futura
 præuident, quia, ut inquit Plato in repub. qui sensibus mi-
 nus præpediti sunt, eo acutius intelligūt. & quia loco quo
 sunt migraturi uiciniores sunt, & quasi iam paululum re-
 laxatis uinculis, cum omnino corpori amplius obnoxij
 sunt, diuinæ reuelationis lumina facile percipiunt.

De formatione hominis, de sensibus exteris & intimis ac mente: de triplici animæ appetitu, ac passionibus uoluntatis. CAP. LXI.

Est Theologorum quorūdam opinio, deum ipsum hominis primæui corpus non immediate creasse, sed cœlitum adiutorio ex elemētis composuisse atq; formasse, cui opinioni adstipulatur etiam Alcinoſus ex Platonis dogmate, putans summum deum mundi totius deorumq; & dæmonum creatorem esse, atq; illa iccirco immortalia esse, cætera autem & mortalium animantium genera iuniores deos ad mandatum summi dei procreasse: nam si ipse hæc etiam genuisset, immortalia nata fuissent. Dii itaq; ex terra & igne aëre q; & aqua, portiones quasdam mutantes ligantesq; inuicem, corpus unum ex omnibus confecerūt, quod animæ ad ministerium subiecerunt singulis illius potentijs singulas in eo prouincias assignantes, humilioribus quidem humiliores sedes assignantes: quippe iracūdia præcordia, cupidini uterum: nobiliores autem sensus in caput, ueluti in totius corporis arcē: deinde sermonis organa multifaria. Diuidunt autem sensus in externos & intimos: externos deinde in quinq; omnibus notissimos partiuntur, quibus pariter quinq; organa siue subiecta, quasi fundamenta quedam attribuuntur sic disposita, ut quæ eminentiore parte corporis collocantur, potiore quoq; puritatis ordinem obtineant: oculi enim supremo loco collocati purissimi sunt, ignis lucisq; natura sunt cognati: deinde aures secundum & loci & puritatis ordinem obtinentes, comparantur aëri: tertium possident nares, mediam inter aërem aquamq; continent: deinceps uero gustandi organum crassius & aquæ natura similitimum: postremo gradu tactus

Sensus exteriores quibꝰ elementis respondant.

du tactus per totum diffusus, terra crassitudini deputatur.
 Puriores autem sensus sunt, qui non appropinquant sensibilibus à longinquo percipiunt, ut uisus, & auditus: deinde etiam odoratus per medium aërem non appropinquat percipit: gustus autem non nisi propinqua sentit. Tactus utroque modo se habet, nam appropinquantia corpora sentit: & quemadmodum uisus per medium aërem cernit, ita etiam tactus per mediam uirgam uel baculum, dura, mollia & humida sentit. Verum tactus solus est sensibus omni animali communis est: certissimum autem hunc sensum homo possidet: hoc namque & gustu reliqua animalia præcellit: sed in alijs tribus sensibus à quibusdam animalibus euincitur, sicut à cane qui homine acutius uidet, audit, atque olfacit, similiter acutius multis cæteris animalibus & homines uident, lynces, & aquilæ. Sensus uero interiores, ut uult Auerrois, in quatuor partiti sunt. quorum primus communis appellatur, eò quòd omnes quæ per externos sensus hauriuntur imagines, primus colligit atque perficit. Secundus uis imaginatiua, cuius officium est cum ipsa nihil præsentiat, imagines à prioribus sensibus acceptas retinere, easque tertiæ sentiendi naturæ, quæ phantasia existimandi atque cogitandi uis est, offerre, cuius opus est, acceptis imaginibus, quid aut quale sit id cuius illæ imagines sunt, percipere atque iudicare, atque ea ipsa quæ sic discreuerit, coniunxerit, perceperit, iudicauerit, quartæ potentiæ, quam memoriam dicimus, seruanda commendare. Etenim illius in genere uirtutes sunt, discursus, dispositiones, persecutiones & fugæ, atque cõcitationes ad agendum. At in specie intellectualem intellectiones, uirtutes, disciplina ratio, consilium, electio. Hæc autem est, quæ per somnia nobis fit

Gustu & tactu homo reliqua præcellit animalia.

bis futura monstrat: unde phantasia aliquando nominatur intellectus phantasticus: est enim ultimum uestigium intelligentiæ, quæ, ut ait Iamblichus, omnibus animi uiribus adnata, omnes figuras effingit, similitudines specierum, & operationes, uisâq; , seu impressiones uirium aliarum transmittit in alias: quæ quidem à sensu micant, in opinionem excitat: quæ uero ab intellectu, secundo loco offert opinionioni, sed à seipsa ab omnibus imagines suscipit, atq; per suam proprietatem, secundum assimilationem proprie designat, omnes actiones animæ fingit, atq; externas accõmodat intimis, etiam corpori impressiones imprimit. Habent autẽ sensus isti sua organa in capite: nã sensus cõmunis cū imaginatione, priores cerebri cellulas possidet, licet Aristoteles organum sensus communis posuerit in corde: cogitativa autem uirtus, supremum, & mediũ capitis obtinet, deinde memoria postremũ. Porro organa uocis, atq; sermonis, multa sunt, siquidẽ interni pectoris inter latera, musculi, thorax, pulmo, thracea, arteria, fauces, & horũ maxime, quod est cartilagosum, secundũ recurrẽtes nervos, et plectrũ lingue, & omnes hæ particule et musculi, qui exufflationis organa sunt. Sermonis uero organũ propriũ, os est in quo plasmantur, formantur, & figuratur uerba & loquela, lingua, & gurgulione, in illo plectri obtinẽtibus uicẽ, & palato sonum faciente, dentium & oris apertione, ueluti in lyra chordarum similitudinem referẽtibus, naso insuper ad sonoritatẽ bonã aut malã conferente. Supra sensibile animã, quæ per corporis organa uires suas explicat, supremum locum occupat mens ipsa incorporea, & hæc geminam naturam habens: Vnam rerum earũ quæ natura & ordine continentur, causas, proprietates progressusq;

Sensuum organa in capite.

Mentis gemina natura.

per

perquirentem, & in ueritatis contemplatione contentam, quem iccirco contemplatiuum intellectum uocant: Alteram mentis natura siue uis, quæ agenda, quæque fugienda sint consultando discernens, tota in consultatione & actione uersatur, quem iccirco actiuum intellectum uocāt. Hunc itaq; ordinem potentiarum, natura statuit in homine, ut per exteriores sensus cognosceremus corporalia, per interiores ultra hoc similitudines corporum, & ulterius per mentem siue intellectum abstracta quæ nec corpora sunt, nec illis similia. Et iuxta hunc triplicem potentiarum

Triplicem in anima appetitus.

animæ ordinem tres nascuntur in anima appetitus: Primus naturalis, qui est inclinatio quædam naturæ in suum finem, ut lapidis deorsum qui inest omnibus: alius animalis qui sequitur sensus, diuisus in irascibilem & concupiscibilem: tertius intellectiuus, qui appellatur uoluntas, in hoc differens à sensitiuo qui est per se illorum, quæ possunt offerri sensibus, nihil concupiscens, nisi aliquo modo comprehensum. Voluntas uero etsi sit per se omnium possibilium, quia tamen libera est per essentiam, potest etiam esse impossibile, qualis fuit in demone appetente se esse æqualem Deo: itaq; uoluptate & dolore continuo alteratur & deprauatur, dum inferioribus potentijs assentitur. Vnde quatuor ex eius deprauato appetitu nascuntur in eo passionēs, quibus similiter corpus nonnunquam afficitur: quarum prima uocatur oblectatio, quæ est mentis siue uoluntatis quædam mollities atq; assentatio, quia illi quomodo sensus porrigunt suauitati libentissime consentit, paret, atq; obsequitur: quam iccirco definiunt esse inclinationem animi ad emollientem uoluptatem. Secunda uero dicitur effusio, quæ est remissio aut dissolutio uirtutis, quando uidelicet

delicet ultra oblectationem tota mentis uis atq; intentio presentis boni dulcedine deliquescit ac defluit, penitusq; se diffundit & effert ad eo fruendum. Tertia dicitur iactantia, scilicet elatio gestiens, existimans se maximum quoddam bonum consequutū, cuius possessione se insolentius efferens, exultat & inaniter gloriatur. Quarta & ultima est malevolentia, uoluptas quaedam ex malo alterius sine suo emolumento. Dicitur autem sine emolumento suo, quia si quis ob utilitatem suam ex malo alterius gaudeat, hoc erit potius ex benevolentia in seipsum, quam ex malevolentia in alios. Atq; his quatuor passionibus ex deprauato uoluptatis appetitu genitis, totidem contrarias passionnes generat ipse dolor, puta horrorem, tristitiam, metum, & de bono alterius sine suo detrimento dolorem, quam dicimus inuidiam, hoc est, in alienis bonis tristitiam, quemadmodum misericordia tristitia quaedā est in alienis malis.

De passionibus animi, & earum origine, differentia & speciebus.

CAP. LXII.

Passiones animi nihil aliud sunt, quam quidam motus siue inclinationes prouenientes ex apprehensione alicuius rei, tanquam boni, uel mali, conuenientis uel disconuenientis. Apprehensiones autem huiusmodi sunt triplices, uidelicet sensuales, rationales, mentales. Et secundū has triplices sunt in anima passionnes: nam quandoq; sequuntur apprehensionem sensitiuam, & tunc respiciunt bonum, aut malum temporale, sub ratione commodi, uel incommodi, delectabilis & offensiuī, & dicuntur passionnes naturales siue animales: quandoq; sequuntur apprehensionem rationalem, & sic respiciunt bonum aut malū sub ratione uirtutis & uitij, laudis & uituperij, utilis &

inutilis, honesti & turpis: & dicuntur passiones rationales seu uoluntaria: quandoq; sequuntur apprehensionem mentalem, & respiciunt bonum & malum sub ratione iusti & iniusti, ueri & falsi, & tunc dicuntur passiones intellectuales, siue synderesis. Subiectum autem passionum animæ, est ipsa uis animæ concupitiua, & diuiditur in concupiscibilem & irascibilem, & utraq; respicit bonum & malum, sed diuersimode: Vis enim concupiscibilis quandoq; respicit bonum & malum absolute, & sic causatur amor seu libido, & è contrario odium: uel respicit bonum, ut absens, & sic causatur cupiditas: seu desiderium & malum, ut absens, sed ut imminens, & sic causatur horror, fuga & abominatio: uel respicit bonum & malum, ut presens & adeptum, & sic oritur hinc delectatio, lætitia, uoluptas: inde tristitia, angustia, dolor. Vis autem irascibilis respicit bonum & malum sub ratione difficultatis ad adipiscendum siue obtinendum, fugiendum uel depellendum: & hoc quandoq; cum fiducia: & sic causatur, hinc quidem spes, inde uero audacia: quandoq; cum diffidentia, & sic oritur desperatio, & metus, siue timor. Quandoq; uis ipsa irascibilis surgit in uindictam, & hoc fit solum circa malum preteritum tanquam illata iniuriæ seu læsionis, & causatur ira. Et sic reperimus undecim passiones in ipso animo, quæ sunt, amor, odium, desiderium, horror, lætitia, dolor, spes, desperatio, audacia, timor, ira,

Quomodo passiones animi mutant corpus proprium permutando accidentia, & mouendo spiritum. CAP. LXIII.

Passionum autem animæ, quando sensualem apprehensionem sequuntur, uim regitiram habet phantasia, seu

sia, seu uirtus imaginatiua. Hæc enim de sua potentia iuxta passionum diuersitatem primo diuersimode alterat & transmutat corpus proprium transmutatione sensibili, mutando accidentia in corpore, & mouendo spiritum sursum uel deorsum, ad extra uel ad intra, & diuersas qualitates producendo in membris: Sic in gaudio spiritus expelluntur, in timore retrahuntur, in uerecundia mouentur ad cerebrum: Sic in gaudio dilatatur cor ad extra paulatim, in tristitia constringitur paulatim ad intra. Simili modo in ira uel timore, sed subito. Rursus ira uel cupiditas uindictæ producit calorem, rubedinem, amarum saporem, & alui influxum. Timor inducit frigus, cordis trepidationem, uocis defectum, atq; pallorem. Tristitia sudorem, & albedinem cæruleam. Misericordia etiam quæ tristitia quædam est, sæpe miseratis corpus male afficit, ut alterius corpus uideatur affectum. Palam quoq; est inter amantes aliquos, tam fortem esse ligaturam amoris, ut quod patitur unus eorū, patiatur & alter. Anxietas etiam inducit siccitatem, & nigredinem: quantos etiam colores cupido amoris concitet, in hepate & in pulsu, noscunt medici, eo iudicio nomē amati in passione heroica deprehendentes. Sic Naustratus cognouit Antiochum amore Stratonice captum. Manifestum præterea est, passionem eiusmodi quando uehementissimæ sunt, posse mortem inferre: hoc apud uulgus palam est, nimia letitia, tristitia, amore, odio, interdum mori homines, sæpe etiam morbo leuari. Sic legimus Sophoclem & Dionysium Siciliæ tyrannum, utrumq; accepto tragicæ uictoriæ nuntio, subito mortuos. Sic mater uiso filio è Cannensi prælio redeunte repente obijt. Quid etiam tristitia possit, omnibus notum est.

Animi passio
 nes mortem
 nonnūquam
 inferunt.

Scimus etiam canes nimia tristitia de morte dominorum suorum sæpe mortuos fuisse. Nonnunquam etiam ex huiusmodi passionibus morbi diuturni sequuntur, & quandoq; curantur. Sic ex alto despicientes aliqui præ timore nimio contremiscunt, caligant, infirmantur, quandoq; sensus amittunt. Sic singultus, febres, morbi comitiales quandoq; sequuntur, quandoq; uero recedunt, quandoq; mirabiles quidam effectus proueniunt, ut in Cræsi filio, quem genitrix mutum ediderat, metus uehemens auuiditasq; uocem excussit, quam natura diu negauerat. Sic repentino quodam casu affectum, sæpe uita, sensus, motus, subito mēbra deserunt, ac sæpe statim reuertuntur. Quantum etiam coniuncta magnanimi audaciæ uehemens ira faciat, ipse ostēdit magnus Alexander, qui in India prælio circumuentus, lumen & ignem ex se profundere uisus est. Theodorici pater ignis scintillas ex toto corpore profudisse legitur, ita, ut scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono prosiliret. Atq; horum similia nonnunquam in beluis apparent, sicut de Tiberij equo, quem ore flammigerasse proditum est.

Quomodo passionēs animi immutant corpus per modum imitationis à similitudine. Item de trans-formatione ac translatione hominum, & quas uires uis imaginatiua non solum in corpus, sed etiam in animam obtineat. CAP. LXIIII.

Passionēs supradiçtæ quandoq; alterant corpus per modum imitationis, propter uirtutem quam habet similitudo rei ad transmūtandum, quam uehemens mouet imaginatio, sicut in stupore & congelatione dentium ex uisu uel auditu aliquo, uel quia uidemus uel imaginamur alium comedere res acres: sic uidens alium oscitare etiam oscitat,

oscitat, & aliqui cum audiunt acida nominare, lingua a-
 cescit: molestia etiam tetri alicuius spectaculi gustum in-
 ficit, & prouocat nauſeam: quidam sanguinis humani a-
 spectu ſyncopantur: nonnulli cum alicui amarum cibum
 afferri uident, ſentiunt in ore ſaliuam amaram. Et narrat
 Gulielmus Pariſienſis ſe uidiſſe hominem, qui ſolo aspectu
 medicinae mouebatur, quoties opus erat motu expurgatio-
 nis: cum tamen nec ſubſtantia medicinae, nec ſapor, nec o-
 dor ipſius ad ipſum perueniſſet: ſed ſola ſimilitudo appræ-
 henſa. Hac ratione ſomniantes ſe ardere, uel eſſe in igne,
 quandoq; cruciantur intolerabiliter, tanquam ſi uere ar-
 deant, cum tamen ueritas & ſubſtantia ignis apud eos nõ
 eſt, ſed ſola ſimilitudo per imaginationẽ appræhenſa. Non-
 nunquam etiã ipſa humana corpora transformantur trans-
 figuranturq; & transportantur, ſæpe quidem in ſomnijs,
 nonnunquam etiam in uigilia. Sic Cippus qui poſtea ele-
 ctus eſt rex Italiae, dum taurorum pugnam uictoriamq; ue-
 hementius admirans meditatatur, in illa cura obdormiens
 noctem, mane corniger repertus eſt, non aliunde quã uir-
 tute uegetatiua uehementi imaginatione ſtimulata, corni-
 feros humores in caput eleuante, & cornua producente.
 Vehemens enim cogitatio, dum ſpecies uehementer mo-
 uet, in illis rei cogitatae figuram depingit, quam illi in ſan-
 guine effingunt: ille nutritis à ſe imprimiſſe membris, cu pro-
 prijs, tum aliquando etiam alienis: ſicut imaginatio præ-
 gnantis in foetum imprimiſſe rei deſideratae notam: & ima-
 ginatio morſi à cane rabido, in urinam imprimiſſe imagines
 canum. Sic multi ſubito caneſcunt: alius è puero, unius nõ
 eſt ſomnio, in uirum perfectũ excreuit. Huc multi etiam
 Dagoberti regis cicatrices, & Franciſci ſtigmata referre
 k 3 uolunt,

Mira imagi-
 nationis uis.

Franciſci
 ſtigmata.

uolunt, dum ille correptionē uehementer timet, alter Christi uulnera uehementius contemplatur. Sic multi etiā transportantur de loco ad locum transeūtes flumina, & ignes, & loca inaccessa: quando uidelicet uehementis alicuius concupiscentiæ, aut timoris, uel audaciæ species spiritibus impressæ, uaporibus permixtæ mouent organum tactus in sua origine, unā cū phantasia, quæ motus localis principiu est. Vnde concitatur membra & organa motus ad motū, mouenturq; sine errore ad locum imaginatū, non quidem ex uisu, sed ex phantasia interiore. Tāta est uis animæ in corpus, ut quorsum ipsa imaginatur et somniat, ipsum corpus simul attollat atq; traducat. Legimus alia pleraq; exēpla quibus uis animæ in corpus cū admiratiōe explicatur, quale illud scribit Auicenna de quodā, qui cum uellet, corpus suū paralyti oblatēbat. Narratur de Gallo Vibio, cui hoc accidit uni, ut in insanā nō casu incideret, sed iudicio perueniret: nā dum insanos imitatur, dum ingenij lenocinium furorem putat, quam ad simulabat insaniam, ad ueram redegit. Et Augustinus refert quosdam qui aures pro arbitrio mouerent, & qui immoto capite uerticem totam deponerent ad frontem, reuocarentq; cum uellent: & alium quendam solitum sudare, ubi uellet. Notum quoq; est aliquos flere cum uolunt, & ubertim lacrymas profunderē: quosdam etiam repertos, qui eorum quæ deglutissent, uaria paulatim tanquam de sacculo, quod placuisset, proferrent. Et hodie adhuc uidemus plures, qui auium, pecorum, canum, hominumq; quorumq; uoces sic imitantur exprimentq;, ut discerni omnino non possint. Iam uero & fœminas in mares mutatas fuisse, multis exemplis narrat Plinius: similia & suo tempore accidisse testatur Pontanus,

de quadam muliercula Caietana, & altera quadam Aemilia, quæ, cum utraq; nupta, post plures annos in uiros mutatae sunt. Quantum autem ipsa imaginatio possit in animã, nemo ignorat: est enim substantiæ animæ uicinior quàm sensus, quare etiam plus agit in animã quàm sensus: sic mulier per introductas certis magicis artificijs fortes imaginationes, somnia, suggestiones, sapissime ligantur in amorem alicuius arctissimum. Sic perhibent Medea ex solo somnio exarsisse in amorem Iasonis. Sic anima nõnunquam per uehementem imaginationem, uel speculationem à corpore omnino abstrahitur, quemadmodũ Celsus narrat de quodã presbytero, qui quoties collibisset, auferebat se à sensibus, & iacebat similis mortuo, ut cũ pungere tur & ureretur, nõ sentiret ullũ dolorem, iacebatq; immotus & sine anhelitu: hominum tamẽ uoces, si altius inclamassent, tãquã ex lōginquo se audisse postea referebat. Verũ de his abstractiõibus latius in posterioribus differemus.

Quomodo passiones animi etiam operantur extra se in corpus alienum. CAP. LXV.

Passiones animæ quæ phantasiã sequuntur, quando uehementissimæ sunt, non solum possunt immutare corpus proprium, uerumetiam possunt transcendere ad operandum in corpus alienum, ita, quòd admirabiles quædam impressiones inde producantur in elementis, & rebus extrinsecis, atque etiam morbos quosdam animi siue corporis, sic possent auferre, uel inferre: Nam passiones animæ sunt potissima causa temperamenti corporis proprii. Sic anima fortiter eleuata, & uehementi imaginatione accensa, immittit sanitatem, uel ægritudinem, non solum in corpore proprio, sed etiam in

k 4   corpor

corporibus alienis. Sic putat Auicenna, quòd ad imaginationem alicuius cadat camelus. Sic qui morsus à cane rabido in rabiem incidit, apparent in urina eius figuræ canum. Sic prægnantis mulieris cupiditas in corpus alienum agit, quando inficit foetum in aluo, rei desideratæ nota. Sic multæ monstrosæ generationes prodeunt ex monstrosis prægnantium imaginibus, ceu qualem refert Marcus Damascenus apud Petram sanctam, oppidum in Pisanis confinibus situm, Carolo Boemiæ regi & Imperatori oblatam puellam, toto corpore feræ instar hirsutam & uillosam, quam mater religioso quodam horrore, in imaginem diui Ioannis Baptistæ, quæ ad lectulum erat, dum conciperet affecta, talem postea progenerauit. Atq; id non solum in hominibus, sed etiam in brutis animantibus fieri spectamus. Sic legimus Iacobum patriarcham, uirgis in aquam projectis, discolorasse oues Laban. Sic pauonum aliarumq; uolucrum cubantium imaginariæ uires, pennis colore imprimunt: unde albos producimus pauones, cubantium habitacula albis linteis circumpendentes. Iamq; his exemplis patet, quomodo phantasiæ affectus, ubi uehementius se intenderint, non modo corpus proprium, sed & alienum afficiunt. Sic etiam maleficorum nocendi cupiditas, fixis obtutibus quàm perniciosissime homines fascinat. Assentiunt istis Auicenna, Aristoteles, Algazel & Galenus. Manifestum enim est, corpus à uapore alterius corporis morbidi facillime infici, quod in peste & lepra palam uidemus. Rursus, in uaporibus oculorum tanta uis est, quòd possunt proximum fascinare atq; inficere, sicut regulus & catalepa aspectu suo homines interimunt: & foemina quædam in Scythia, apud Illyricos & Triballos, quem iratæ

aspect

Pauones albi
quomodo
producantur.

aspexerāt, interimebant. Nemo ergo miretur, corpus atq; animam unius, ab animo alterius posse similiter affici, cū sit animus longe potentior, fortior, feruentior, motuq; ualentior, quā uapores ex corporibus exhalantes, nec etiam desunt media, per quæ operetur: neq; præterea minus subiicitur corpus alieno animo, quā alieno corpori. Hoc modo ferunt hominem, solo affectu atq; habitu agere in alterum: Ideoq; præcipiunt philosophi, consortium malorum atq; infeliciū hominum procul fugiendum, horum siquidem anima noxiorum plena radiorum, calamitosa contagione propinquos inficit: contrā, bonorum ac feliciū consortia præcipiunt appetenda, quoniam sua propinquitate multum nobis prosunt. Sicut enim odor ex asa fætida, uel musco, sic ex malo mali, & ex bono boni, aliquid profilit in proximum, ac diu quandoq; perseverat infusum. Nunc uero si passiones supradictæ tantam uim habent in phantasia, certe maiorem habent in ratione, quatenus iam ratio ipsa, phantasia est excellentior. Multo deniq; maiorem in mente. hæc enim quando ad beneficium aliquod, tota animi intentione erga superos desigitur, sæpe corpus tam proprium quā alienum, circa quod est affectum, diuino aliquo munere afficit. Hoc modo legimus ab Apollonio, Pythagora, Empedocle, Philolao multisq; prophetis, & etiam nostræ religionis sanctis, miracula facta fuisse. De his latius patebit inferius, ubi de religione disseremus.

Ratio excellentior phantasia.

Quòd passiones animi plurimum iuuantur ab oportunitate cœlesti: & quā necessaria sit in omni opere, ipsa animi constantia. C. A. P. LXVI.

Passiones animi cum cœlo plurimum adiuuantur & adiuuant, potentissimæq; euadunt, quatenus cū cœlo

consentiunt, uel naturali quodam pacto, uel uoluntaria electione seu libero arbitrio. Nam, ut inquit Ptolemæus, qui elegit id quod melius est, nihil differre uidetur ab eo, qui habet hoc ex natura. Conducit ergo maxime in quouis opere ad beneficia cœli suscipienda, si cogitationibus, affectibus, imaginationibus, electionibus, deliberationibus, contemplationibus & similibus, nos quoq; è cœlo consonos præstiterimus. Passiones enim eiusmodi spiritum nostrum ad similitudinem suam uehementer agitant, ac subito nos nostraq; superis exponunt eiusmodi passiones significantibus: tum etiam ob dignitatem & propinquitatem suam cū superioribus multo magis atq; amplius cœlestia capiunt, quàm res quæuis materiales. Potest enim animus noster per imaginationem, uel rationem quadã imitatione, ita alicui stellæ conformari, ut subito eiusdem stellæ muneribus impleatur, tanquam sui influxus proprium receptaculum. Mens uero contemplatrix quatenus se ab omni sensu, imaginatione, natura, deliberatione seuocat, & ad separata se reuocat, nisi quatenus Saturno se exponit, præsentis indagationis non existit. Multa enim mens nostra per fidem operatur, quæ est firma adhesio, fixa intentio, & uehemens applicatio operantis aut suscipientis, in quacunq; re ad ipsum cooperantem & dantem uim ad opus, quòd facere intendimus, adeo, ut fiat quodammo in nobis idoli uirtutis suscipiendæ, & rei in nobis uel à nobis faciendæ. Debemus igitur in quouis opere & rerum applicatione uehementer affectare, imaginari, sperare, firmissimèq; credere: id enim plurimum erit adiumento. Et uerificatum est, apud medicos, firmam credulitatem, spem indubiam, & amorem erga medicum, & medicinam, ad sanitatem plurimum

vim conferre, etiam aliquando uel plus quam medicinam. Nam cum hoc quod operatur medicina uirtus & efficax uis, operatur etiam medici fortis animus, potens immutare qualitates in corpore aegroti, maxime quando ille medico adhibens fidem eo ipso sese disponit ad medentis & medicina uirtutem suscipiendam. Ideoq; oportet in magia operantem esse constanti credulitate, confidentem, & de consecutione effectus nullatenus dubitare, nec animo hæsitare. Nam sicut firma & pertinax credulitas mirabilia operatur, etiam nonnunquam in operibus falsis, sic diffidentia atq; hæsitatio uirtutem animi operantis, quæ inter utrumq; extremum medium est, dissipat atq; frangit, unde contingit optatum à superioribus influxum frustrari atque deperdi, qui sine animi nostri stabili ac solida uirtute rebus & operibus nostris coniungi atque uniri minime potest.

Quomodo animus humanus potest coniungi cum
coelestium animis & intelligentijs, atq; simul
illis mirabiles quaedam uirtutes rebus inferioribus
imprimere. CAP. LXVII.

Dicunt Philosophi, maxime Arabes, animum humanum quædo per suas passiones & effectus ad opus aliquod attentissimus fuerit, cõiungi ipsum cum stellarum animis, etiam cum intelligentijs: & ita quoq; coniunctum causam esse, ut mirabilis quædam uirtus operibus ac rebus nostris infundatur, cū quia est in eo rerū omnium apprehensio & potestas, tum quia omnes res habent naturalē obedientiā ad ipsum, & de necessitate efficaciam, & mouet ad id quod desiderat nimis forti desiderio. Et secundū hoc uerificatur artificium characterum, imaginum, incantationum, Res omnis naturalē habet ad animum humanum obedientiam.

& ser

& sermonum quorundam, & plurimorum aliorum experimenterum mirabilium ad omnem rem quam animus affectat. Hoc modo quicquid dicitur animus uehementer amantis, efficaciam habet ad amorem, & quicquid dicitur animus fortissime odientis, habet efficaciam nocendi & destruendi. Similiter & in ceteris quæ affectat animus forti desiderio. Omnia enim quæ tunc agit & dicitur ex characteribus, figuris, uerbis, sermonibus, gestibus & eiusmodi, omnia sunt adiuantia appetitum animæ & acquirunt mirabiles quasdam uirtutes, tum ab anima operantis in illa hora, quando ipsam appetitus eiusmodi maxime inuadit, tum ab opportunitate & influxu cœlesti animum tunc taliter mouente. Animus enim noster quando fertur in aliquem magnum excessum alicuius passionis uel uirtutis, arripit sæpissime ex seipso horam uel opportunitatem fortiorem, meliorem & magis conuenientem. Quòd etiam Thomas Aquinas tertio libro contra Gentiles fatetur. Sic miranda multi & uirtutes admirabiles quasdam operationes causantur & sequuntur, per grandes affectiones in rebus illis quas dicitur tunc anima in illa hora ad illas. Sed scias eiusmodi res nihil, uel saltem parum nisi auctori earum conferre, atque illi qui iam inclinatur ad illas, ac si iam esset auctor illarum: & hic est modus per quem inuenitur efficacia ipsarum. Et est generalis regula in istis, quòd omnis animus qui est magis excellens in suo desiderio & affectu ipso, efficit sibi res huiusmodi magis aptas, efficaces, ad id quod appetit. Oportet igitur quemcunque uolentem operari in magia, scire & cognoscere suæ ipsius animæ proprietatem, uirtutem, mensuram, ordinem & gradum in potentia ipsius uniuersi.

Regula generalis.

Quomo

Quomodo animus noster potest permutare
& ligare res inferiores, ad id quod desi-
derat. CAP. LXVIII.

INest etiam hominum animis uirtus quaedam immutan-
di, attrahendi, impediendi & ligandi res & homines
ad id quod desiderat, & omnes res obediunt illi, quando
fertur in magnū excessum alicuius passionis, uel uirtutis,
intantum, ut superet eos quos ligat. Superius enim ligat
quod inferius est, & ad se conuertit, & inferius eadem ra-
tione ad superius conuertitur, uel aliter afficitur aut agita-
tur. Hac ratione res quæ superiorem alicuius stellæ obti-
nent gradum, ligant, uel attrahunt, uel impediunt res, quæ
tenent inferiorem, prout inter se conueniunt uel disconue-
niunt. Hinc timetur gallus à leone, quoniam præsentia so-
laris uirtutis conuenit gallo magis quàm leoni: sic magnes
trahit ferrum, quia in ordine cœlestis ursæ superiorem ob-
tinet gradum: sic adamas impedit magnetem, quia in ordi-
ne Martio sibi est superior. Simili modo homo aliquis cum
per sui animi affectiones, tum etiam per rerum naturalium
uirtutes adhibitiones cœlestibus dotibus opportune exposi-
tus, si in uirtute solari fortior euaserit, ligat & trahit infe-
riorem in admirationem & obedientiam: in ordine luna-
ri ad seruitutem uel infirmitatem: in Saturnali ad quietem
uel tristitiam: in Iouio ad uenerationem exhibendam: in
Martio ad timorem uel discordiam: in Venereo ad amo-
rem uel letitiam: in Mercuriali ad persuasionem & obse-
quium, & similia. Radix uero eiusmodi ligationis ipsa est Ligationis
radix. affectio animæ uehemens & exterminata, cum concursu
ordinis cœlestis. Dissolutiones autem uel impeditiones hu-
iusmodi ligationis fiunt per cōtrarium effectum, & illum
excell

excellentiore & fortiore: nam sicut maior animi excessus ligat, ita etiã soluit & impedit. Deniq; ubi times Venere, oppone Saturnũ: ubi Saturnum times aut Martẽ, Venere oppone uel Iouem: hos enim inimicos & maxime contrarios inuicem ferunt esse astrologi. Hoc intellige, affectus diuersos & contrarios in istis inferioribus causantes: nam in cœlo quidem ubi nihil deficit, ubi amore cuncta reguntur, odium seu inimicitia esse minime potest.

De sermone atq; uirtutibus uerborũ. CAP. LXIX.

Ostenso itaq; nunc in animi affectibus magnam reſidere uirtutem, sciendum insuper est, non minorem inesse uerbis rerumq; nominibus, maximam præterea in sermonibus & orationibus complexis. Quibus potissimum à brutis differimus & rationales dicti sumus, non à ratione, quæ secundum animam accipitur, quam capacem affectuum appellant, quam Galenus dicit etiam bruta animalia nobiscum habere cõmunem, licet alia magis, alia minus: sed rationales dicimur à ratione quæ iuxta uocem in uerbis & sermone intelligitur, quæ uocatur ratio enunciativa, qua parte cæteris animantibus maxime antecellimus: nam λόγος Græcis & rationem & sermonem & uerbum sonat. Est autem uerbum duplex, internum uidelicet & prolatum: internum uerbum est conceptus mentis & motus animæ, qui in cogitativa præsentia sine uoce fit: quemadmodum dum in somnijs nobis loqui & disputare uidemur, & in uigilia etiam silentes sæpe totam aliquam percurrimus orationem. Uerbum autem prolatum quendam in uoce & locutionis proprietate actum habet: & cum anhelitu hominis, oris apertione & sermone linguæ profertur: in quo parens natura corpoream uocem

cem & sermonem, menti & intellectui copulauit, enunciatiuam & conceptuum intellectus nostri interpretem illam faciens ad audientes, de quo nobis hic dicendum est. Sunt itaque uerba aptissimum medium inter loquentem & audientem deferentia secum non tantum conceptum, sed & uirtutem loquentis energia quadam transfundentes in audientes & suscipientes, tanta sepe potentia, ut nō immutent solummodo audientes, sed etiam alia quædam corpora & res inanimatas. Illa autem uerba præ cæteris maioris efficacis sunt, quæ res maiores, puta intellectuales, cœlestes, & transnaturales, cum expressius, tum mysteriosius representant: quæq; à digniore lingua, & sanctiori dignitate instituta sunt: hæc enim ueluti signa quædam & representationes, seu sacramenta rerum cœlestium & supernaturalium uim obtinent, cum ex uirtute rerum explicatarum, quarum uehicula sunt, tum ex uisita illis à uirtute instituentis & proferentis.

Quæ uerba maioris sunt efficacis.

De uirtute propriorum nominum. CAP. LXX.

Propriæ rerum nomina magicis operationibus plurimum necessaria testantur ferme omnes: Nam quum uis rerum naturalis procedit primo ab obiectis ad sensus, deinde ab his ad imaginationem, ab hac deniq; ad mentem, in qua concipitur quidem primo, deinde per uoces & uerba exprimitur. Dicunt iccirco Platonici in hac ipsa uoce, siue uerbo, siue nomine, iã suis articulis formato, ipsam uim rei sub significationis forma quasi uitam aliquam latere: primo ab ipsa mente quasi per semina rerum conceptam, porro per uoces siue uerba quasi partum editam, postremo etiam scriptis seruata. Hinc dicunt Magi propria rerum nomina esse quosdã rerum radios ubiq; semper præsentis, rerumq;

Propria no-
mina rerum
radij quidam
sunt.

rerumq; uim seruantes, quatenus essentia rei signata & in-
psis dominatur & discernitur, atq; res per illa tanquã per
proprias & uiuas imagines agnoscentur. Sicut enim ex
cælorum influxibus & elementis cum uirtutibus planeta-
rum summus opifex producit diuersas species & res parti-
culares: sic secundum eorundem influxuum & influentiũ
proprietas propria rebus nomina resultant & imposta
sunt ab eo, qui numerat multitudinem stellarum omnibus
eis nomina uocans, de quibus nominibus alibi dicit Chri-
stus, Nomina uestra scripta sunt in cælis. Hos itaq; cœle-
stium influxus rerumq; singularũ proprietates cognoscens
protoplastes, nomina rebus secundum earũ quidditates im-
posuit, sicut scriptũ est in Genesi, Quia adduxit deus cun-
cta quæ creauerat coram Adam, ut nominaret illa: & si-
cut ipse uocauit rem, hoc est nomen illius, quæ quidem no-
mina profecto admirandas in se rerum significatarum con-
tinent uires. Omnis itaq; uox significatiua primo signifi-
cat per influxum harmoniæ cœlestis, secundario per impo-
sitionẽ hominis, licet frequentius aliter & aliter per hanc
atq; per illam: quando autem in aliqua uoce siue nomine
concurrunt utræq; significationes, quæ ab harmonia, &
quæ ab hominibus impositæ sunt, tunc geminata uirtute,
naturali uidelicet & uoluntaria, nomen illud ad agẽdum
redditur efficacissimum, quoties debitis locis & tempori-
bus & solennitate cum intentione exacta in materiã di-
spositam, & à natura sua ab illo patibilem fuerit prolatũ.
Sic legimus apud Philostratum, quòd cum Romæ puella
quædam nuptiarum die mortua Apollonio oblata esset, cõ-
tacta uirgine nomen eius accurate inquisiuit, quo cognito
aliquod occultum pronuntiasse, quo puella reuixerit. Erat
etiam

etiam Romanis in sacrorū ritu obseruatio, ut cū urbem aliquā obsiderēt, eius propriū nomē, nomenq; illius numinis in cuius tutela esset urbs illa, diligēter exquirerent, quibus cognitis carmine quodā tunc eius urbis tutelares deos euocarēt: urbemq; ipsam habitantesq; deuouerēt, atq; sic tandem absentibus diuis deuincerent, sicut canit Vergilius:

Excessere omnes, adytis arisq; relictis,

Dij quibus Imperium hoc steterat.

Carmen uerò, quo euocabantur numina hostesq; deuuebantur cū oppugnatione ciuitas cingeretur, qui nosse uelit, apud Liuium & Macrobiū requirat, sed & plura illorum narrat Serenus Samonicus in libris reconditorum.

De sermonibus complexis, & carminibus, incantamentorumq; uirtutibus, & astrictio-
nibus.

CAP. LXXI.

VLtra uerborum atq; nominum uirtutes, alia quoque maior uirtus reperitur in orationibus complexis à ueritate in eis contenta, quæ maximā uim imprimendi, immutandi, ligandi & stabiliendi habet, adeo, ut exagitata magis splendeat, impugnata magis firmetur & consolidetur, quæ ueritatis uirtus non est in uerbis simplicibus, sed in enūciationibus, quibus aliquid affirmatur, aut negatur, cuiusmodi sunt carmina, incantamenta, imprecationes, deprecationes, orationes, inuocationes, obtestationes, adiurationes, exorcismata & huiusmodi. In componendis itaque carminibus, & orationibus pro attrahenda stella, aut numinis alicuius uirtute, oportet diligenter considerare quas in se qualibet stella continet uirtutes, effectus & operationes, atq; hæc carminibus inserere laudando, extollendo, ampliando, exornando, quæ solet stella huiusmodi asferre,

l & in

& influere, deprimendo & improbando, quæ solet destrue-
 re & impedire, supplicando & obtestando, pro eo quod
 upimus adipisci, accusando & detestando, id quod uolu-
 mus destrui & impediri, atq; ea ratione orationem carmi-
 nis componere ornatam, elegantem, ac per articulos certis
 competentibus numeris, & proportionibus debite distin-
 ctam. Iubent præterea magi inuocandum & precandum,
 per nomina eiusdem stellæ siue nominis, quibus tale carmẽ
 attinet, & per sua mirabilia, siue miracula, per cursus suos
 & vias suas in sphaera sua, per lumen suum, per nobilitatẽ
 regni sui, per gratiam & claritatem, quæ in eo est, per for-
 tes, & mirabiles uirtutes suas, & per horũ similia. Quem-
 admodum apud Apuleium Psyche precatur Cererem, Ro-
 go te, inquires, per frugiferam tuam dexteram constantè
 deprecor, per latiferas messium ceremonias, per tacita secre-
 ta cistarum, per famulorũ tuorum draconum pinnata cur-
 ricula, & glebæ Siculæ sulcamina, & currũ rapacem, &
 terram tenacem, & illuminatarũ Proserpinæ nuptiarum
 demeacula, & luminosarum filia inuentionum remeacu-
 la, & cætera quæ silentio tegit Eleusis, Atticæ sacrarium.
 Præterea cum multijugis stellarum nominibus, iubent nos
 etiam inuocare per nomina intelligentiarũ ipsis stellis præ-
 sidentium, de quibus suo loco dicemus latius. Qui autẽ am-
 pliora horũ exempla cupit, hymnos Orphei scrutetur, qui-
 bus nihil in magia naturali est efficacius, si illis debita har-
 monia cum omni attentione cæteraq; circumstantiæ, quas
 norunt sapientes, adhibita fuerint. Sed ad propositum no-
 strum reuertamur. Eiusmodi itaq; carmina apte atq; rite
 ad stellarũ normam cõposita intellectu sensuq; plenissima,
 uehementi affectu opportune pronunciata, tum secundum

eorum articulorum numerū & proportionem, atq; secundum formam ex articulis resultantē unā, atq; per imaginationis impetum uim maximam conspirant in incantante, atq; subinde trañciunt in rem incantatam ad illam ligandam, aut dirigendam, quorsum affectus sermonesq; incantantis intenduntur. Instrumentū uerò ipsam incantantium est spiritus quidā purissimus harmonicus, calens, spirans, uiuens, motum, affectum, significatum secum ferens, suis articulis compositus, præditus sensu, ratione deniq; coceptus, per huius itaq; spiritus qualitatem, per cœlestem eius similitudinem, præter ea quæ dicta sunt, etiam ex opportunitate temporis excellentissimas cœlitus concipiunt carmina uirtutes, multo quidem sublimiores, & efficaciores quàm spiritus, & uapores ex uita uegetabili, ex herbis, radicibus, gummis, aromatibus, suffitibus, & his similibus exhalantes. Atq; ideo solent Magi incantantes res simul afflare, & uerba carminis inhalare, ceu uirtutem ipso spiritu inspirare, ut sic tota animæ uirtus dirigatur in rem incantatam ad suscipiendam dictam uirtutem dispositam. Atq; hic est notandum, quòd omnis oratio, & scriptura, & uerba, si uerba, sicut per consuetos suos numeros, & proportionem atq; formam consuetos inducunt motus, ita etiam præter solitum ordinem, & retrograde prolata, aut scripta ad insolitos mouent effectus.

De incantamentorū mirabili potētia. CAP. LXXII.

Incantationum itaq; siue carminū tantā ferunt esse potentia, ut penè omnē naturā posse subuertere credatur quæadmodū inquit Apuleius, Magico susurramine amnes agiles reuerti, mare pigrum colligari, uentos unanimes expirari, solem inhiberi, lunam despumari, stellas euelli, diem

l 2 tollis

tolli, noctem teneri, & de eisdem canit Lucanus:

Cessauere uices rerum, dilataq; longa
Hæsit nocte dies, legi non paruit æther,
Torpuit, & præceps audito carmine mundus.

& paulo antè:

Carmen Theſſalidum dura in præcordia fluxit,
Non ſatis adductus amor. & alibi:
Mens hauſti nulla ſanie polluta ueneni
Excantata perit.

Item Vergilius in Damone:

Carmina uel cœlo poſſunt deducere lunam.
Carminibus Circe ſocios mutauit Vlyſſis.
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. &:
Atq; ſatas aliò uidi traducere meſſes.

Et Ouidius in, Sine titulo, inquit:

Carmine læſa Ceres ſterilem uaneſcit in herbam,
Deficiunt læſi carmine fontis aquæ.
Illicibus glandes cantataq; uitibus uua
Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

Quæ ſi uera non eſſent, non tam arcte ſtatuta pœna legi-
bus ſancitum eſſet contra eos, qui fruges excantaffent.

Et Tibullus de quadam incantatrice ait:

Hanc ego de cœlo ducentem ſydera uidi,
Fluminis hæc rapidi carmine uertit iter.
Hæc cantu finditq; ſolum, manesq; ſepulchris
Elicit, & tepido deuocat offa rogo.
Cum libet hæc trifti depellit nubila cœlo,
Cum libet æſtuo conuocat orbe niues.

De quibus omnibus uenefica illa ſe multum iactare uide-
tur apud Ouidium cum ait:

Cum

Cum uolui ripis ipsis mirantibus amnes
 In fontes redire suos, concussaq; sisto,
 Stantia concutio cantu freta, nubila pello,
 Nubilaq; induco, uentos abigoq; uocoq;
 Vipereas rumpo uerbis & carmine fauces,
 Vinaq; saxa sua conuulsaq; roborâ terra,
 Et syluas moueo, iubeoq; tremiscere montes,
 Et mugire solum, manesq; exire sepulcris,
 Te quoq; luna traho.

Omnes praterea poëtæ canūt, & philosophi non negant;
 posse carminibus mirâda multa effici, ut pelli segetes, cogi
 fulmina, uel imperari, curari morbos, & eiusmodi. Nâ &
 Cato in re rusticâ contra bestiarũ morbos quibusdã uteba-
 tur cationibus, quæ adhuc in scriptis eius extât. Solomo-
 nẽ quoq; eiusmodi incantationes calluisse, Iosephus testatur.
 Narrat quoq; Celsus Africanus iuxta Aegyptiorũ doctri-
 nam, humanũ corpus iuxta signorũ zodiaci, facierum, nu-
 merum, per totidem, scilicet triginta sex dæmones curari,
 quorũ singuli propriam partẽ suscipiunt atq; tuentur, quo-
 rum nomina patria uoce appellât, quibus inuocatis incan-
 tamentis suis uitiatas corporis partes sanitati restitunt.

De uirtute scripturæ, & de imprecationibus, & in-
 scriptionibus faciendis. CAP. LXXIII.

Officium uerborũ atq; sermonis est interiora mentis
 enuntiare, ac de penetralibus cogitationum secreta
 depromere, uoluntatemq; pandere loquentis. Scriptura au-
 tem ipsa ultima mentis expressio est, sermonis uocisq; nu-
 merus, collectio, status, finis, cõtinentia & iteratio faciẽs
 habitũ, qui unius uocis actu non perficitur. Et quicquid in
 mente, in uoce, in uerbo, in oratione, in sermone est, totum

hoc, & omne etiam in scriptura est. Et sicut nihil quod mente concipitur, uoce non exprimitur, sic nihil quod exprimitur, non etiam scribitur. Atq; iccirco iubent magi in quouis opere faciēdas imprecationes, & inscriptiones, quibus operans suum exprimat affectum, ut si herbam colligat, uel lapillum proferat, ad quem usum id faciat: si fabricet imaginem, dicat & inscribat ad quem effectū ea fiat, quas quidem imprecationes, & inscriptiones etiam Albertus in speculo suo non improbat: sine quibus opera nostra non deducerentur in effectum: siquidem dispositio non causat effectum, sed actus dispositionis. Inuenimus quoque idem preceptorum genus antiquis in usu fuisse, quod uel ipse testatur Vergilius ubi canit:

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore
Licia circundo, terq; hæc altaria circum
Effigiem duco.   & paulo post:
Necte tribus nodis ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modo, & Veneris, dic, uincula neclo.

& ibidem:

Limus ut hic durefcit, & hæc ut cera liquefcit
Vno eodemq; igni, sic nostro Daphnis amore.

De proportionē, correspondētia, reductionē literarū
ad signa cœlestia, & planetas secūdam uarias lin-
guas cū tabella hoc indicante. CAP. LXXIIII.

Dedit deus homini mentem atq; sermonem, quæ (ut
ait Mercurius Trismegistus) eiusdē uirtutis, potent-
iæ, atq; immortalitatis præmiū censentur. Sermonē uerò
hominū ipse omnipotens deus sua prouidentia in diuersas
linguas diuisit, quæ quidē lingua iuxta suam diuersitatem
etiam diuersos, ac proprios receperunt scripturæ caracte-

res, suo quodā certo ordine, numero & figura constantes, non fortuito, nec casu, nec fragili hominū arbitrio, sed diuinitus sic dispositos atq; formatos, quo cum cœlestibus atq; ipsis diuinis corporibus uirtutibusq; cōsentiant. Præ omnibus uerò linguarum notis Hebræorū scriptura omnium sa-
Hebræorum scriptura sanctissima.
 cratissima est in figuris characterū, punctis uocaliū & apicibus accentuum, ueluti in materia, forma & spiritu consistens: In sede dei, quod cœlū est, siderum positione primū exarata, ad quorum figurā, ut testantur Hebræorum magistri, sunt formatæ ipsæ literæ mysteriorū cœlestiū plenissima, cum per eorum figuram, & formā, & significata, tum per numeros in illis significatos, tum per earundem uariam colligantiæ harmonia. Vnde secretiores Hebræorum Mecubales ex literarū illarum figura, & characterū formis earundemq; signatura, simplicitate, compositione, separatione, tortuositate, directione, defectu, abundantia, maiori-
 tate, minoritate, coronatione, apertura, clausura, ordine, transmutatione, colligantia, reuolutione literarū, & punctorum, & apicū, ac supputatione numerorū per literas significatorum omnia explicare promittunt, quomodo à prima causa profecta sunt, & rursus in eandem reducibilia. Trifariam præterea partiuntur Hebræi alphabeti sui literas, uidelicet in duodecim simplices, septē duplices, & tres matres, quas tanquam characteres rerum significare dicūt duodecim signa, septem planetas, & tria elementa, uidelicet ignem, aquam, terrā: nam ærem non elementū, sed uelut elementorū glutinū & spiritum habent. His etiā puncta, & apices coordinant. Sicut itaq; ex planetarum & signorum aspectibus simul cum elementis opifice spiritu & ueritate omnia producta sunt & producuntur, ita ex his li-
 l 4 serarum

terarum characteribus, & punctis illa producta significā
 tibus constituuntur rerū omnium nomina, ueluti sacramē-
 ta quaedam & uehicularerū explicatarum, illarum essen-
 tiam & uires ubiq; secū ferentes. Horum profunda sensa,
 & sacramenta in characteribus illis illorumq; figuris, nu-
 meris, situ, ordine & reuolutione inhaerent, ut Origenes
 iccirco existimet ea nomina in aliud idioma traducta pro-
 priam uim minime retinere, quia non retineant suam na-
 turalē significationē: sola enim nomina primaria, quae sunt
 recte imposita, quia significant naturaliter, a cōiuncta hā-
 bent naturalem: non sic est de his quae significant ad placi-
 tum, quae a cōiuncta hābent, ut significatiua, sed ut in
 se res quaedā naturales. Si qua autem est lingua prima, &
 causalis, cuius uerba habent naturalē significationem, hāc
 constat esse Hebraicam, cuius ordinē qui profunde, & ra-
 dicaliter tenuerit, atq; illius literas proportionabiliter re-
 uoluere nouerit, cuiuscunq; idiomatis perfecte inueniendi
 normā, & regulam habebit. Sunt itaq; uigintidux literae
 fundamentū mundi, & omniū creaturarū quae sunt, &
 nominantur in eo, & omne dictū, & omne creatum, ex
 illis sunt, & ex earū reuolutionibus nomē, & esse, & uir-
 tutem sortiuntur. Oportet autem illarū inuestigatorem per
 singulas literarū cōbinationes tam diu discurrere, quousq;
 pateat uox dei, & apertus sese offerat sacratissimarū lite-
 rarum textus: hinc enim uoces, & uerba in magicis operi-
 bus efficaciam habent, quia illud in quo primum magicam
 exercet natura, uox est dei. Sed haec altioris speculationis
 existunt, quam ut in hoc libro tractanda ueniant. Sed ad
 literarum partitionem redeamus. Harum apud Hebræos
 tres matres sunt uidelicet, א ב ג Septem duplices, uideli-
 cet,

uidelicet, בגדכפרה Reliquæ duodecim uidelicet, שדקעמנסלחזחזח simplices sunt. Par ratio apud Chæos est. Ad harū imitationē etiā cæterarū linguarū literæ signis, & planetis atq; elementis suo quodā ordine distribuuntur. Nā ex Græcis ΑΒΗΙΟΥΩ septem planetis respōdent, ΒΓΔΖΚΛΜΝΠΡΣΤ duodecim signis zodiaci attribuuntur. Cæteræ quinq; ΘΞΦΧΥ quatuor elementa & mundi spiritū representāt. Apud Latinos uerò hæc eadem, sed alio ordine significātur: Nā uocales quinq; , Α Ε Ι Ο Υ , atq; Ι & V consonātes septē planetis adscribuntur. Consonātes uerò Β C D F G L M N P R S T præsumt duodecim signis: Cæteri, scilicet Κ Q X Z quatuor faciunt elemēta. H aspiratio mundi spiritū representat. Y, quia Græcus & nō Latinus character est, & Græcis uerbis solū inseruiēs, sui idiomatis sequitur naturā. Verūm illud nō est ignorandū, Hebræas literas compertum à sapientibus omnium esse efficacissimas, quia habēt similitudinē maximam cū cælestibus & mundo. Cæterarū uerò linguarū literas tantā efficaciam non habere, quia ab illis remotius distāt. Harū uerò dispositiones sequens tabella explicabit. Habēt etiā literæ quæq; sui ordinis numeros duplices, extēsos uidelicet, qui quotas literarū secundū suum ordinē simpliciter exprimūt, atq; collectos, qui præcedentiū omniū literarū numeros secū recolligunt, deinde etiā numeros integrales qui ex literarū nominibus iuxta uarios numerandi modos resultant. Quorū numerorum uires qui cognouerit, poterit in unaquaq; lingua per suas literas admiranda elicere mysteria, pariterq; & præteritorum, & futurorum temporum colligere uaticinia. Sunt insuper, & alia literarū cum numeris mysteriosa coniugia, sed de his omnibus in sequentibus libris abunde differentes, huic priori libro hic finem imponemus.

∞	π	∞	B	B
∞	γ	∞	Γ	C
∞	∞	∞	Δ	D
∞	∞	∞	Z	F
∞	∞	∞	K	G
∞	∞	∞	∞	L
∞	∞	∞	M	M
∞	∞	∞	N	N
∞	∞	∞	∞	P
∞	∞	∞	P	R
∞	∞	∞	G	S
∞	∞	∞	T	T
∞	∞	∞	A	A
∞	∞	∞	G	E
∞	∞	∞	H	I
∞	∞	∞	I	O
∞	∞	∞	O	V
∞	∞	∞	Y	I conso.
∞	∞	∞	∞	V conso.
Terra	∞	∞	∞	K
Aqua	∞	∞	∞	Q
Aër			∞	X
Ignis	∞	∞	X	Z
Spiritus			Y	H

AMPLISSIMO DOMI-

NO, PRINCIPI ILLUSTRISSIMO,

Hermanno ab Vyda, Principi electori, Vvest-
phaliae & Angariae Duci, Domino & Ar-
*chipraesuli Colonienſi & Padebornenſi,**Domino ſuo gratiſſimo, Henri-*
*cus Cornelius Agrippa ab**Netteszheim,*

S. D.

EN NVNC (Princeps illuſtriſſime ampliſſimeq;
praesul) reliquos occultioris philoſophiae ſiue
magiae libellos, quos nuper me editurum fuiſſe,
quando priorẽ illorũ in lucẽ dedi, tua magnidecẽ
tia promiſerã: ſed repẽtina ſermẽ & inopinata
Diae Margarethae Auſtriacae principis meae obitus ſuperueni
ens, ab illo edẽdi ſtudio tunc me retardauit. Deinde quo minus
ederetur, obſtitit nõnullorũ roſtratorũ ſycophãtarũ, atq; ſcho
laſticorũ aliquot ſophiſtarũ improbitas, ob editã de Vanitate
ſciẽtiarũ & excellẽtia uerbi Dei declamationẽ, ſine intermiſſiõẽ
contra me ſeuientiũ, & acerba odij, inuidiae, luoris & calumni
arũ continuatione contra me certatiũ, quorũ alij elato ſuperci
lio, plenis buccis, declamatoria uoce in tẽplis apud promiſcũ
populũ me impietatis traducebãt: alij angularibus ſuſurrãmẽtis
per ſingulas domos uicatim imperitorũ aures mea infamia com
plebãt: alij per publica & priuata cõciliabula, Põtiſices & prin
cipes ipſumq; Caſarẽ cõtra me inſtigabãt. Hinc hæſitare cõpi,
eſſemne reſiduos hos libellos editurus, quum ſubdubitarẽ hoc
ipſo me maioribus obijcere calumnijs, & ueluti ex fumo in flã
mam conijcere, timorq; quidam ruſticus inuaſit, ne illos eden
do tibi moleſtus plus quã officioſus uiderer, ac etiam tua ſub
limitati zoilorum illorum conflarem inuidiam, pariterq; de
trahentium linguis te obijcerem. Quae omnia cum me ua
ria deſperatione perturbarent, hæſitationem meam tua in
telligentiae

telligentiæ perspicacitas, exacta discretio, candor iudicij, sine
 superstitione religio, ceteraq; in te notissimæ uirtutes, & ma-
 ior omni exceptione autoritas atq; integritas, quæ obtrectan-
 tium linguas facile continere atq; etiam refrenare possent, ex-
 cusso timore crexerunt impuleruntq; id rursum audentius ag-
 gredi, quod iam propè ex desperatione deserueram. Accipe
 igitur nunc (Princeps illustrissime) bono animo hunc secun-
 dum occultioris philosophiæ librum, in quo cœlestis magiæ
 mysteria intinamus, patefactis omnibus atq; monstratis quæ
 de ijs perita rerum prodit antiquitas, quæq; ad notitiam no-
 stram peruenerunt, quo studiosis & horum arcanorum curio-
 sis post naturalium uirium ostensionem, etiam cœlestis magiæ
 arcana (hactenus neglecta & parum iusta notitia à posteris ap-
 præhensa) nunc tuo auspicio per eos proponantur: è quibus
 quotusquisq; posthac profecerit, aut aliquid fructus ex-
 cerpserit, tibi referat adscribatq; gratiam, qui
 huius editionis occasio fuisti, quodq;
 foribus patefactis hæc è uin-
 culis emitterentur, facul-
 tatem præstitisti.

Vale.

HENRICI

COR. AGRIPPÆ

De occultiore philosophia
sive de magia,

*

LIBER SECVNDVS.

De necessitate Mathematicarum disciplinarum, atq;
de mirandis multis operibus, quæ solis mathe-
maticis artibus perpetrantur. CAP. I.

MATHEMATICAË disciplina ad
magiam tam sunt necessaria atq; co-
gnata, ut qui hanc absq; illis profitea-
tur, is tota aberret uia, frustra q; labo-
ret, minimeq; desideratū adsequatur
effectū, quæcunq; enim sunt & fiunt
in istis inferioribus naturalibus uirtutibus, omnia hæc nu-
mero, pondere, mensura, harmonia, motu & lumine fiunt
atq; reguntur, & omnes res quas uidemus in istis inferio-
ribus, habet radicem, & fundamentū in illis: nihilominus
tamen etiam absq; naturalibus uirtutibus, ex solis mathe-
maticis disciplinis, opera naturalibus similia produci pos-
sunt, ut inquit Plato, res non quidem ueritatis, & diuini-
tatis particeps, sed simulacra quædam subijpsis cognata, ut
corpora euntia, uel loquentia, quæ tamen carent uirtute a-
nimali, quales fuerunt, quæ apud antiquos Dædali simula-
cra, & *αὐτὴν* appellata sunt, & quorū Aristoteles me-
minit, Vulcani & Dædali tripodes seipso mouentes, quos
sponte sua in certamē prodijisse narrat Homerus, & quos
legi

legimus in *Hiarbæ Gymnosophiſtæ* conuiuio ſeiſos motaſſe, aureasq; ſtatuas pincernarum, & ſtructurum operâ conuiuus præſtaſſe. Leguntur etiam ſtatuæ *Mercurij* quæ loquebantur, & *columba Architæ* quæ lignea uolabat: & quæ narrat *Cæſiodorus Boëthij* miracula, *Diomedem* in ære buccinantem, *enëum* anguem inſibilantem, ſimulatas aues cantilenæ dulcedinem emittentes. Huiusmodi generis ſunt quæcunq; ex *Geometria*, & *Optica* prodeunt ſimulacrorum miracula, de quibus in prioribus, ubi de elemento aëris locuti fuimus, fecimus mentionem. Sic ſunt ſpectula, alia concava, alia columnaria, facientia rerum ſimulacra in aëre, remotis extra ſe ſpatijs uelut umbras uideri, cuiusmodi *Apollonius*, & *Vitellius* in ſuis libris de *Perſpectiua* & *ſpeculis* docuere. & legimus *Magnum Pompeium* ſpeculum quoddam inter ſpolia ex oriente *Romam* attuliſſe, in quo armatorum conſpiciebantur exercitus. Et ſunt ſpectula quædam tralucida, quæ certis quibusdam herbarum ſuccis infecta, artificialiq; lumine irradiata, totum circumuicinum aërem mirabilibus implent phantaſmatibus. Et noui ego fabricare duo ſpectula reciproca, in quibus lucente ſole omnia quæcunq; illius radijs illuſtrantur, per remota plurimum miliarium ſpatia euidentiffime cernuntur. Hinc magus expertus philoſophiæ naturalis, & matheſeos, cognitiſq; medijs ſcientijs ex his utriſq; exiſtentibus, *Arithmetica*, *Muſica*, *Geometria*, *Optica*, *Aſtronomia*, & quæ ponderibus, menſuris, proportionibus, articulis & iuncturis ſcientiæ ſunt: cognitiſq; etiam mechanicis, artibus ex illis reſultantibus, quid mirum ſi ſupra cæteros homines arte, & ingenio præcellens, mirabilia multa operetur, quæ etiam prudentiſſimi quiq; & ſcientiſſimi ual

Speculorum
mira artiſticia.

mi ualde admirentur. Nōne in hunc diem uestigia extant antiquorum operum, puta Herculis & Alexandri columna, portæ Cassiæ ex ære constata, & ferreis trabibus obserata, ut nullo ingenio, nec arte elidi possint? & Iulij Cæsaris Romæ iuxta Vaticanum erecta pyramis, & in medio mari extructi arte montes, & arces saxorumq; moles, cuiusmodi ego in Britannia uidi uix credibili arte congestas. Et legimus apud fidos historicos, similibus artibus olim abscissas rupes, completas ualles, & aëtos in planum montes, perfossa saxa, ad aperta mari promontoria, excava ta terræ uiscera, diducta flumina, iuncta maribus maria, coërcita æquora, scrutataq; maris profunda, exhaustos lacus, exiccatas paludes, factas nouas insulas, rursumq; alias restitutas continenti, quæ omnia etsi cum natura ipsa pugnare uideantur, tamen legimus facta, & in hunc diem cernimus illorum uestigia, cuiusmodi uulgus dæmonum opera fuisse fabulatur, cum eorum artes atq; artifices à memoria perierint, nec sint qui curent ea intelligere atq; scrutari. Ideoq; mirandum spectaculum aliquod uidentes, cæcutientes intellectu, effectum omnem in dæmones reijciunt, aut miracula putant, quæ aut naturalium, aut mathematicarum disciplinarum sunt opera. Vt si quis ignoret uirtutem magnetis, uideatq; graue ferrum sursum ferri, aut in aëra suspendi, sicut olim Mercurij idolum ferreum apud Treuerim in medio templi magnetis lapidibus legitur suspensum, hoc attestante uersiculo:

Ferreus in medijs uolitat caducifer auris.
 Simile cuius etiam de Solis idolo in Serapis templo apud Aegyptum factum legimus: nōne protinus dicit, quoniam dæmonum opus est? si uerò cognouerit uirtutem magnetis

gnetis ad ferrum, & expertus fuerit illam, cessat omnis sua admiratio, & nullus supererit scrupulus illud esse opus naturæ. Atq; hic nos scire conuenit, quòd sicut per res naturales uirtutes colligimus naturales, ita per res abstractas mathematicas, & cœlestes, uirtutes suscipimus cœlestes, puta motum, uitam, sensum, sermonem, præsagium & diuinationem, etiam in materia minus disposita, ut quæ non natura, sed arte sola fabricata sit, & ita dicuntur fieri posse imagines loquentes, & futura prædicentes, sicut narrat Gulielmus Parisiensis de capite aeneo sub ortu Saturni conflato, quòd humanis uocibus loqui perhibent. Qui uerò eligere nouerit materiam dispositam, & patiendi paratissimam, agensq; fortissimum, hic indubios potentioresq; producet effectus. Est enim Pythagoreorum generalis sententia, sicut mathematica sunt formaliora Phisicis, ita esse actualiora, & sicut in suo esse minus dependent, ita etiam in suo operari: inter omnia autem mathematica, numeros, ut sunt formaliores, ita etiam esse actualiores, quibus uirtutem & efficientiam tam ad bonum quàm ad malum, non solum ethnicorum philosophi, sed etiam Hebræorum, ac Christianorum attribuunt theologi.

De numeris eorum demq; potentia, & uirtute.

CAP. II.

INquit Seuerinus Boëthius, omnia quæcunq; à prima rerum natura constructa sunt, numerorum uidentur ratione formata: hoc enim fuit principale in animo conditoris exemplar: hinc elementorum multitudo mutuata est, hinc temporum uices, hinc motus astrorum, & cœli conuersio, omniumq; status numerorum colligatione subsistit.

Sunt

Sunt itaq; numeri magnarum sublimiumq; uirtutum potentes. Neque enim mirum est, cum in rebus naturalibus sint tot ac tantæ uirtutes occultæ, licet manifestarum operationum, esse in ipsis numeris multo quidem maiores, occultiores, mirabiliores, atq; efficaciores, quatenus ipsi sunt formaliores, perfectiores, cœlestibus insiti, separatis substantijs immixti, deniq; maximam & simplicissimam habentes cum ideis in mente diuina commixtionem, à quibus proprias & efficacissimas uires sortiuntur: quamobrè etiam ad demonica & diuina munera consequenda plurimum ualent, plusq; possunt, quemadmodum in rebus naturalibus qualitates elementales in transmutando ad aliud quod elementale multū ualent atq; possunt. Rursus omnia quæ sunt atq; fiunt, certis numeris subsistunt, uirtutemq; sortiuntur. Tempus enim constat numero, omnisq; motus & actio, & omnia quæcunq; tempori & motui subiecta sunt: concentus etiam atq; uoces per numeros eorumq; proportionem uim habent atq; constant, proportionesq; ex numeris ortæ, per lineas & puncta constituunt characteres & figuras: & hi sunt proprij operibus magicis, medio existente inter utrosq; appropriato per declinationem ad extrema, ut in usu literarum. Deniq; omnes species naturalium & eorum quæ supra naturam sunt, certis numeris astringuntur: quod intuens Pythagoras, numerum esse inquit, quo cuncta constant, distribuitq; singulis singulas uirtutes. & Proclus ait, Numerus semper existit: alius tamen in uoce, alius in earum proportione, alius in anima & ratione, & alius in diuinis. Themistijs uero & Boëthius & Auerrois Babylonius cum Platone, sic numeros extollunt, ut neminem absq; illis posse recte philosophari

Omnia certis constant numeris.

putent. Loquantur autem de numero rationali & formali, non de materiali, sensibili siue uocali, numero mercatorum, de quo Pythagorici & Academici & Augustinus noster nihil curant, sed intendunt ad proportionem ex illo resultantem, quem numerum naturalem, & formalem et rationalem uocant, ex quo magna sacramenta emanant, tam in naturalibus, quàm diuinis atq; cœlestibus. Per illum habetur uia ad omnia scibilia indaganda & intelligenda. Per illum habetur proximus accessus ad prophetiã naturalem: atq; ipse abbas Ioachim in prophetijs suis alia uia quàm per numeros formales non processit,

Quantas uirtutes numeri possideant in rebus cum naturalibus tum transnaturalibus. CAP. III.

IN numeris itaq; mirandam latere efficaciam & uirtutem, tam ad bonum quàm ad malum, non modo splendidissimi philosophi unanimiter docent, sed etiam doctores catholici, præ cæteris Hieronymus, Augustinus, Origenes, Ambrosius, Gregorius Nazianzenus, Athanasius, Basilius, Hilarius, Rabanus, Beda, & plures alij confirmant. Hinc Hilarius in commentarijs super Psalmos, testatur septuaginta seniores secundum numerorum efficaciam psalmos in ordinem rede gisse. Rabanus quoq; doctor præclarus, de numerorum uirtutibus singularem librum composuit. Cæterum nunc in natura quantas uirtutes possident numeri, patet in herba quæ pentaphyllon, hoc est, quinquefoliũ dicitur: hæc enim uirtute quinarij resistit uenenis, pellit demonia, confert expiationi: atq; eius folium bis quotidie unum uino sumptum, curat ephemeram: tria, tertianam: quatuor, quartanam. Similiter seminis heliotropij grana quatuor pota, quartanis: tria uero, tertianis
prod

Pentaphylli
herbæ uirtutes.

prodesse dicuntur. Simili modo uerbenaca febribus in uino mederi fertur, si in tertianis à tertio geniculo: in quartanis, à quarto incisa fuerit. Serpens si semel calamo percussatur, interit: si secundario, confirmatur. Hæc & eiusmodi plura apud uarios autores testificata leguntur. Vnde autem hæc fiant, causam certe habent, quæ est ipsa uariarum numerorum ad se inuicem proportio. Mirum quoque de septenario experimentum, quòd masculus omnis septimus absq; foemella intermedia natus, uim habet curandi scrophulas, solo tactu uel uerbo. Similiter filia quæq; septima nata, miro modo partum adiuuare traditur: nec attenditur hic numerus naturalis, sed formalis ratio quæ est in numero. Illudq; quod suprâ diximus, semper mente teneatur, non in uocalibus & mercatorijs numeris has uires esse, sed in rationalibus, formalibus & naturalibus, hæc dei & naturæ sacramenta distincta atq; contenta. Quicumque autem nouerit numeros uocales & naturales cum diuinis coniungere, & in eandem consonantiam temperare, hic per numeros poterit operari mirabilia & etiã cognoscere. Pythagorici etiam multa sese prognosticare profitebantur per numeros nominum, in quibus profecto nisi magnum aliquod lateret mysterium, non dixisset Ioannes in Apocalypsi, Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestię, qui est numerus hominis: & hic modus computandi, penes Hebræos & Caballistas celeberrimus est, sicut infrâ ostendemus. Sed illud sciendum est, quòd numeri simplices significant res diuinas: denarij, cœlestes: centenarij, terrestres: millenarij, quæ futuri sunt seculi. Præterea cum partes animi secundum Arithmetica mediocritatem, propter identitatem seu excessuam

Septenarij
mirum exper
imentum,

In numeris
hic quid con
siderandum,

Numerorū si
gnificatio.

æqualitatem inuicem copulantur: corpus uero, cuius partes magnitudinibus differunt, secundum Geometricam mediocritatem compositum sit: animal uero ipsum, ex utroq; anima scilicet ex corpore, secundum eam quæ harmoniæ conuenit mediocritatem constet: hinc est quòd numeri plurimum operantur in animam, figuræ in corpora, concentus autem in ipsum animal.

De unitate & eius scala.

CAP. IIIII.

Nunc particulatim de numeris ipsis determinemus: quia uero numerus nihil aliud est quàm unitatis repetitio, primo ipsam unitatem consideremus. Unitas enim omnem numerum simplicissime penetrat, omniumq; numerorum communis mensura, fons & origo, omnem numerum in se unice coniunctum continet, multitudinis omnis in se, semper eadē & immutabilis: unde etiā in seipsam multiplicata, nihil producit nisi seipsam: indiuisibilis est, partium omnium expers: quòd si diuidi aliquando fingatur, nō secatur, sed multiplicatur, scilicet in unitates: nulla tamen harum unitatum maior, uel minor est tota unitate, quemadmodum pars minor est toto: multiplicatur itaq; non in partes, sed in seipsam: ideoq; hanc alij concordiam, alij pietatem, alij amicitiam nuncupauere, quòd ita nectatur, ut non secetur in partes: sed & Martianus ex Aristotelis sententia, Cupidinem asserit nominatam, ex eò quòd unum solum ipsa sit, & se queri semper uelit, & ultra nihil habeat, sed expers totius elationis aut copulæ, in se proprias detorquet ardores. Vnum itaq; omnium rerum principium est & finis, neq; ipsum principium aut finem habens: nihil uno prius est, nihil uno posterius. Vnum omnium rerum principium est, & usq; ad unum omnia sunt, & ultra ipsum

Vnitatis nomina.

Vnitatis excellentis.

ipsum nihil est, & omnia quæ sunt, unum ipsum desiderant, quia omnia ab uno processerant, & ut sint eadem omnia, ab illo uno participare necesse est: & sicut omnia ab uno in multa processerunt, sic cuncta quæ ad illud unum à quo processerunt, redire conantur, necesse est exuere multitudinem. Vnum igitur ad summum refertur deum, qui cū ipse sit unus & innumerabilis, innumeras tamen res de se creat & intra se continet. Vnus itaq; est deus, unius dei unus mundus, unius mundi unus sol, unus quoq; in mundo phœnix, rex unus in apibus, dux unus in gregibus, in armentis rector unus, & gryes unam sequuntur, & multa alia animantia unitatem uenerantur. Inter membra corporis, unum est principium à quo reliqua reguntur, siue id sit caput, siue (ut alij uolunt) cor. Vnum est elementum uircens & omnia penetrans, ignis. Vna res est à deo creata, subiectum omnis mirabilitatis, quæ in terris & in coelis est, ipsa est actu animalis, uegetalis & mineralis, ubiq; reperta, à paucissimis cognita, à nullis suo proprio nomine expressa, sed innumeris figuris & enigmatibus uelata, sine qua neq; alchymia, neq; naturalis magia, suum completum possunt attingere finem. Ab uno homine Adamo, omnes producti sunt: ab uno illo omnes mortui sunt. ab uno IESV CHRISTO rursus regenerati sunt: & quod ait Paulus, unus dominus, una fides, unum baptisma. Vnus deus & pater omnium, unus mediator dei & hominum, unus altissimus creator qui super omnes, per omnia & in omnibus nobis: unus enim pater deus, à quo omnia, & nos in illo: unus deus Iesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum: unus deus spiritus sanctus, in quem omnia, & nos in ipsum.

In mundo Archetypo.	☉ Iod	Vna diuina essentia, fons omnium uirtutis & potestatis, eiusq; nomen unica simplicissima litera expressum.
In mundo intellectuali.	Anima mundi.	Vna suprema intelligentia, prima creatura, fons uitarum.
In mundo celesti.	Sol.	Vnus rex stellarum, fons lucis.
In mundo elementalī.	Lapis philosophorum.	Vnum subiectum & instrumentum omnium uirtutum naturalium & transnaturalium.
In minore mundo.	Cor.	Vnum primum uiuens & ultimum moriens.
In mundo infernali.	Lucifer.	Vnus princeps rebellionis angelorum & tenebrarum.

De dualitate & eius Scala.

CAP. V.

Binarius primus numerus est, quia prima multitudo est, à nullo potest numero metiri præterquam à sola unitate omnium numerorum mensura communi: non est compositus ex numeris, sed ex sola unitate una & una coordinatus: nec dicitur numerus incompositus, sed magis proprie, non compositus: Ternarius autè primus numerus incompositus dicitur: Binarus autem primum unitatis Binarij appellationes. germen & prima procreatio: hinc Genesis dicitur, & In no. & opinabilis corporatio, motusq; primi probamentum, primaq; forma paritatis. Numerus primæ æqualitatis, extremitatis & interualli, ideoq; iustitiæ peculiaris, eiusq; proprius actus, eò quòd duobus gaudeat pariter ponderatis: diciturq; numerus scientiæ, & memoriæ, & lucis, & numerus hominis, qui alter & minor mundus dicitur: diciturq; numerus charitatis & mutui amoris, nuptiarum & societatis, sicut dictum est à domino: Erunt duo in carne una. & Ecclesiasticus ait: Melius duos esse simul quàm unum: habent enim emolumentum suæ societatis: si unus ceciderit, ab altero fulcietur. V & soli, quia cū ceciderit, non habet subleuantem se: & si dormierint duo, fouebuntur mutuo, unus quomodo calefiet? & si quispiam præualeat contra unum, duo resistunt ei. Et dicitur numerus connubij & sexus, duo enim sunt sexus, masculinus & foemineus: & columbæ bina ova pariunt, ex quorum primo masculum, ex secundo foeminam excludunt. Diciturq; medietas capax, bona malaq; participans, principium diuisionis, multitudinis & distinctionis, & significat materiã. Dicitur aliquãdo hic etiã numerus discordiæ et cõfusionis, infortunij & immuditiæ. unde diuus Hieronymus

contra Iouinianum inquit, quòd ideo in secundo die crea-
 tionis mundi non fuit dictum, & uidit deus quoniam bo-
 num: quia binarius numerus sit malus. Hinc est etiam,
 quare iusserit deus omnia animalia immunda in arcam bi-
 na ingredi: quia binarius (ut dixi) numerus immunditiæ
 est, estq; in auspicijs infelicissimus, præsertim si res illa à
 quibus auspiciu[m] capitur, Saturniæ sint uel Martiæ: nam
 hæ duæ infortunæ numerantur ab astrologis. Fertur etiam
 binarium adferre occurfacula umbrarum, terriculamenta
 laruarum, nocumenta malorum spirituum his qui nocte i-
 ter faciunt. Pythagoras (ut Eusebius refert) unitatem deum
 esse dicebat, & bonum intellectum: dualitatem uero dæ-
 monem ac malum, in quo materialis est multitudo: quare
 Pythagorici dicunt binarium non esse numeru[m], sed confu-
 sionem quandam unitatum. Et Plutarchus scribit, Py-
 thagoricos unitatem Apollinem nuncupare: diada litem
 & audaciam: triada iustitiam, quæ est summa perfectio:
 neq; tamen uacat multis mysterijs. Hinc duæ tabulæ legis
 in Sina, duo cherubin respicientes in propitiatorium apud
 Mosén, duæ oliuæ stillantes oleum apud Zachariam, duæ
 naturæ in Christo, diuina & humana: hinc duas dei ap-
 paritiones, uidelicet facies & posteriora, uidit Mosés: item
 duo testamenta, duo præcepta charitatis, duæ primæ di-
 gnitates, duo primi populi, duo genera dæmonum, bo-
 ni & mali, duæ creaturæ intellectuales, angelus
 & anima, duo luminaria magna, duo sol-
 stitia, duo æquinoctia, duo poli, duo
 elementa producentia ani-
 mam uiuentem, ter-
 ra & aqua.

In Archetipo.	ייִ Iah אֵל El		Nomina dei duarum li- terarum.
In mundo in- tellectuali.	Angelus	Anima	Duae substan- tie intelligibi- les.
In mundo cae- lesti.	Sol	Luna	Duo lumina- ria magna.
In mundo ele- mentali.	Terra	Aqua	Duo elementa producentia a- nimam uiuen- tem.
In minori mundo.	Cor	Cerebrum	Duae principa- les sedes ani- mæ.
In mundo in- fernali.	Beemoth Fletus.	Leuiathan Stridor den- tium.	Duo duces deo- moniorum. Duo quæ com- minatur Chris- tus damnatus.

De Triade & eius scala. CAP. VI.

Ternarius primus numerus incompofitus, numerus
facere, numerus perfectionis, numerus potētiffimus:
tres enim funt perfonæ in deo, tres funt uirtutes theologa-
les in religione. Hinc eft quòd ad ceremonias deorum &
religionis plurimum hic numerus confert, ut cuius aufpi-
cio preces & libamina tertio repetuntur. Vnde canit
Virgilius:

Numero deus impare gaudet.

Et Pythagorici utebantur eo in fanctificationibus & pu-
rificationibus, unde apud Vergilium:

Idem ter socios pura circumluit unda.

m s Eſq;

Estq; etiam ligationibus aptissimus, hinc illud Vergilij,
 Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore
 Licia circundo, terq; hæc altaria circum
 Effigiem duco. Et paulo post,
 Necte tribus nodis, ternos Amarylli colores,
 Necte Amarylli modo, et Veneris, dic, uincola necto.

Et de Medea legimus,

Verbaq; ter dixit placidos facientia somnos,
 Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Et apud Plinium, Terna despuere deprecatione in omni
 medicina mos fuit, atq; ex hoc affectus adiuuati. Terna-
 rius siquidem trino augmento perfectus, longo, lato, pro-
 fundo, ultra quæ nulla datur dimensionis progressio, unde
 primus numerus cubicus dicitur. Hinc dicitur, quod cor-
 pori trimetro, & numero cubico nihil addi potest. Quare
 Aristoteles in principio sermonum de cælo, illud quasi legē
 uocat, secundum quam omnia disponuntur. Tribus enim
 corporalia & spiritualia constant, principio, medio, fine.
 tribus (ut Trismegistus ait) perficitur mundus, hemar-
 mene, necessitate, & ordine, hoc est, conuentione causa-
 rum adinuicem, quam pleriq; fatum dicunt, & executio-
 ne ad foetum, ac foeturæ debita distributione. Tota tempo-
 ris mensura ternario concluditur, uidelicet, præterito, præ-
 senti, futuro. Omnis magnitudo tribus continetur, linea,
 superficie, corpore. Tribus interuallis constat omne cor-
 pus, longitudine, latitudine, crassitudine. Tres sympho-
 nias continet harmonia, diapason, hemiolion, diatessaron.
 Tria quoq; sunt animarum genera, uegetatiua, sensitiua
 & intellectualis: atq; hanc rationis, iracundia, cupidita-
 tisq; distribuit tricatio. Iamq; etiam iuxta prophetam
 tribus

In rebus tria
 quæ sunt.

tribus à deo disponitur mundus, numero, pondere, & Ternarius idealibus for-
 mensura: deputaturq; idealibus formis, sicut binarius ma-
 teria & procreati, & unitas fabricatori deo. Magi quoq; tres mis deputa-
 mundi principes distribuunt, Oromasim, Mitrim, Ara-
 minim, hoc est, deum, mentem, & Spiritum. Per ternar-
 rium cubicum siue solidum, distribuuntur tres rerum pro-
 ductarum enneades, uidelicet supercœlestiū, in nouem in-
 telligentiarum ordines: cœlestium, in nouem orbis: inferio-
 rum, in nouem genera generabilium & corruptibilium. In
 hoc deniq; cubo ternario, uidelicet uiginti septem, omnes
 musicae & proportiones includuntur, ut Plato & Proclus lon-
 ga serie differunt: habetq; ternarius in harmonia diapen-
 te, gratiam uocis quintæ. Iamq; etiam in intelligentijs tres
 sunt angelicorum spirituum hierarchia. Tres sunt intelle-
 ctualium creaturarum potentia, memoria, mens & uolun-
 tas. Tres sunt ordines beatorum, uidelicet martyrum, con-
 fessorum, innocentum. Tres sunt cœlestium signorum qua-
 terniones, uidelicet fixorum, mobilium, communium: si-
 militer & domorum, uidelicet cardinum, succedentium
 & cadentium. Tres quoq; sunt in quouis signo facies &
 decani, tresq; cuiuslibet triplicitatis domini. Tres sunt in-
 ter planetas fortunæ: tres inter diuinas, gratiæ: tres apud in-
 feros, parcæ: tres iudices, tresq; furia, tricepsq; cerberus.
 Legimus etiam Tergeminamq; Hecaten, tria uirginis ora
 Dianæ. Tres personæ in supersubstantiali diuinitate.

Tria tempora, naturæ, legis & gratiæ. Tres
 theologicæ uirtutes, spes, fides, charitas,

Tribus diebus Ionas fuit in uen-
 tre piscis: totidem Christus
 in sepulchro.

In Arche typo	Pater	☩ Sadai Filius	Spiritus san- ctus.	Nomē dei triū literarum. Tres personæ in diuinis.
In mun- do intelle- ctuali	Suprema	Media	Infima	Tres hierar- chia angelorū.
	Innocentes	Marty- res	Confessores	Tres gradus beatorum.
In mun- do cele- sti	Mobilis	Fixa	Communia	Tres quaternio- nes signorum.
	Cardines	Succedē- tes	Cadentes	Tres quaternio- nes domorum.
	Diurnus	Noctur- nus	Particeps	Tres dñi tripli- citarum.
In mun- do elemē- tali	Simplicia	Compos- sita	Decomposita	Tres gradus e- lementorum.
In mino- re mun- do	Caput, i quo ui- get intellectus respondens mū- do intellectu- ali.	Pectus, ubi cor, se- des uitæ, respon- dens mū- do cele- sti.	Venter, ubi gi- gnitiua uirtus membræq; ge- nitalis, respon- dens mundo e- lementali.	Tres partes re- spondentes tri- plici mundo.
In mun- do infer- nali	Alecto	Megea	Tisiphone	Tres furis in- fernales.
	Minos	Acacus	Radamanthus	Tres iudices in- fernales.
	Malefici	Apostata	Infideles	Tres gradus damnatorum.

De Quaternario & eius Scala. CAP. VII.

Quaternarium numerum Pythagorici Tetrachyn
appellant, ipsumq; omnibus numerorum uirtuti-
bus præferunt, quia ipse fundamentum & radix omnium
aliorum numerorum, unde & omnia fundamenta tam in
artificialibus, quàm in naturalibus & diuinis quadrata
sunt,

sunt, ut infra ostendemus: significatq; soliditatem, quæ per figuram quadrariam etiam demonstratur. Est enim quaternarius, quadratus planus primus, qui constat duabus proportionibus, quarum prior est unius ad duo: posterior, duorum ad quatuor: nasciturq; gemina processione & proportione, uidelicet unius ad unum & duorum ad duo, ab unitate incipiēs, in quaternitate desinēs: quæ proportionēs in eo differunt, quòd iuxta arithmeticam, sunt sibi inæquales: iuxta geometricam uero æquales. Itaq; quadratus deo patri adscribitur, quin & totius trinitatis mysterium complectitur: nam ipsius simpla proportione, prima scilicet unius ad unum, unitas paternæ substantiæ significatur, ex qua unus procedit filius, illi æqualis, altera autem processione, etiam simpla, uidelicet duorū ad duo, notatur secunda processione ex utroq; spiritus sanctus, ut sic sit æqualis patri filius, processione prima: æqualis utriq; spiritus sanctus, processione secunda. Hinc super excelsum deo diuinæq; trinitatis nomen tetragrammaton est, scilicet Iod, He & Vau, He: ubi aspiratio He, spiritus ab utroq; processione denotat: ipsa enim He duplicata, utranq; syllabam totumq; nomen terminat, pronunciatur autem Ioua, ut aliqui uolunt, unde gētium ille Iouis, quem & ueteres quatuor auribus pingebant. Vnde quaternarius est fons & caput totius diuinitatis. Vocantq; Pythagorici ipsum perpetuum naturæ fontem: quatuor enim sunt gradus in scala naturæ, scilicet esse, uiuere, sentire, intelligere. Quatuor sunt in natura motus, scilicet ascendens, descendens, progrediens, circularis. Quatuor sunt in cælo cardines, scilicet ortus, occasus, medium cæli & imum cæli. Quatuor sunt sub cælo elementa, scilicet ignis, aër, undaq; tellus:

tellus: secundum hæc, quatuor in cœlo triplicitates: quatuor sub cœlo qualitates primæ, scilicet frigidum, calidum, siccum, humidum, ab his quatuor humores, sanguis, phlegma, cholera, melancholia. Item annus dividitur in quatuor partes, quæ sunt uer, æstas, autumnus & hyems: similiter aër in Eurum, Zephyrum, Austrum & Boream dividitur: quatuor quoq; sunt flumina paradysi, & totidem inferni. Quaternarius præterea omnem implet scientiam: primo omnem numerorum simplicem progressum quatuor implet terminis, uidelicet uno, duobus, tribus & quatuor, constituens denarium. Omnem implet numerorum differentiam, primum parem, & primum impari in se continens. Habet in musica diatessaron, gratiam uocis quartæ: item tetrachordum & diagramma Pythagoreum, quo ille primum musicos concentus inuenit, omnemq; musica harmoniam continet: nam dupla, tripla, quadrupla, sesqui altera, sesquitercia, diapason, disdiapason, diapente, diatessaron, omnisq; consonantia inter quaternarij limites arce tur. Totam etiam mathematicam quatuor terminis complectitur, scilicet puncto, linea, planitie & profunditate. Totam naturam quatuor terminis colligit, scilicet substantia, qualitate, quantitate & motu. Omnem etiam physicam implet, in qua sunt natura uirtus seminaria, naturalis pullulatio, adolens forma, & compositum. Quatuor etiam terminis metaphysica complectitur, scilicet esse, essentia, uirtute & actione. Complectitur moralem philosophiam quatuor uirtutibus, scilicet prudentia, iustitia, fortitudine & temperantia. Habet etiam uim iustitiæ, hinc quadruplex lex, scilicet prouidentia, à deo: fatalis, ab anima mundi: natura, à cœlo: prudentia, ab homine. Quatuor

in sup

in super iudiciaria potentia in rebus existentibus, scilicet intellectus, disciplina, opinio, sensus. Multam quoque & maximam in mysterijs uim habet: hinc Pythagorici ipsum quaternarium iureiurando testabantur, tanquam summum, quo fides nitatur & credulitas firmari possit: hinc dictum Pythagoricum iusiurandum, quod in his uersibus sic expressit:

Iuro ego per sanctum pura tibi mente quaternum,

Aeternæ fontem naturæ animiq; parentem.

Item quatuor sunt flumina paradisi, quatuor euangelia, à totidem euangelistis per uniuersam ecclesiam recepta. Hebraei præcipuum dei nomen quatuor literis scriptum acciperunt. Similiter Aegyptij, Arabes, Persæ, Magi, Mahumetistæ, Græci, Tusci, Latini, tantum quatuor literis nomen dei scribunt: ita, scilicet Theut, alla, sire, orsi, abgdi, dæ, esar, deus. Hinc Lacedæmonij summum Iouem quatuor auribus depingere solebant. Hinc apud Orphicam theologiam, fertur Neptunus quadrjuges currus impellere. Quatuor quoq; sunt diuini furoris species, à singulis numinibus procedentes, scilicet à musis, Dionysio, Apolline & Venere. Item Ezechiel propheta uidit quatuor animalia iuxta fluum Chobar, & quatuor Cherubim in quatuor rotis. Item apud Danielelem, quatuor animalia magna ascendebant de mari, & pugnabant quatuor uenti. Item in Apocahypsi, quatuor animalia plena oculis antè & retro, stabant in circuitu sedis dei, & quatuor angeli, quibus datum est nocere terræ & mari, stabant super quatuor angulos terræ, tenentes quatuor uentos ne

*flarent super terram, neq; super mare,
neq; in ullam arborem.*

Nomen dei
ubiq; fere te
tragramma-
ton.

DE OCCVLTA PHILOSOPHIA
SCALA QVATERNARII
ad quatuor elementorum cor-
respondentiam.

Nomē dei qua- drilaterum.	י ה ו ה				In mun- do ar- chetypo unde lex pro- uidetia
Quatuor tri- plicitates siue hierarchiam in- telligibiles.	Seraphim Cherubim Throni	Domina- tiones Potēstates Virtutes	Principatus Archangeli Angeli	Innocentes Martyres Confessores	In mun- do intel- lectua- li, unde lex fa- talis
Quatuor ange- li praesidentes cardinibus cae- li.	מכאל Michael	רפאל Raphaël	גבריאל Gabriel	אוריאל Uriel	
Quatuor prae- fecti elemento- rum.	שרף Seraph	כרוב Cherub	תרשיש Tharsis	אריאל Ariel	
Quatuor ani- malia sancti- tatis.	Leo	Aquila	Homo	Vitulus	
Quatuor tri- plicitates tri- buum Israël.	Dan Aser Nephtalim	Iehuda Isachar Zabulon	Manasse Beniamin Ephraim	Ruben Simelion Gad	
Quatuor tri- plicitates apo- stolicae	Matthias Petrus Iacobus maior	Symon Bartholo- meus Mattheus	Ioannes Philippus Iacobus minor	Thadæus Andreas Thomas	
Quatuor es- uangelista.	Marcus	Ioannes	Mattheus	Lucas	
Quatuor tri- plicitates signorum.	Aries Leo Sagitta- rius	Gemini Libra Aquarius	Cancer Scorpius Pisces	Taurus Virgo Capricor- nus	In mun- do caele- sti à quo lex na- turae

Stelle & planete & ad elementa relati.	Mars & Sol	Iupiter & Venus	Saturnus & Mercurius	Stelle fixæ & Luna	
Quatuor qualitates cælestium elementorum.	Lumen	Diaphanum	Agilitas	Sodalitas	
Quatuor elementa.	☿ Ignis	♁ Aër	♊ Aqua.	♁ Terra	In mundo elementali ubi lex generationis & corruptionis.
Quatuor qualitates	Calidum	Humidum	Frigidum	Siccum	
Quatuor tempora.	Aestas	Ver	Hyems	Autumnus	
Quatuor cardines orbis	Oriens	Occidens	Septentrio	Meridies	
Quatuor mixtorum genera perfecta.	Animalia	Plantæ	Metalla	Lapides	
Quadruplicia animalia.	Progressiua.	Volatilia	Natantia	Reptilia	
Quæ respondent elementis in plantis.	Semina	Flores	Folia	Radices	
Quæ in metallis.	Aurum & ferrum	Cuprû & stannum	Argentum uinum	Plumbum & argentum	
Quæ in lapidibus.	Lucetes & ardent es	Leues & trāsparètes	Clari & congelati	Graues & opaci	
Quatuor hominis elementa.	Mens	Spiritus	Anima	Corpus	In minore mundo scilicet homine, à quo lex prudentia

Quatuor potentie anime.	Intellectus	Ratio	Phantasia	Sensus	
Quatuor iudiciaria potestates.	Fides	Scientia	Opinio	Experimentum	
Quatuor virtutes morales.	Iustitia	Temperantia	Prudentia	Fortitudo	
Sensus respondentes elementis.	Visus	Auditus	Gustus & olfactus	Tactus	
Quatuor humani corporis elementa.	Spiritus	Caro	Humores	Ossa	
Quadruplex spiritus.	Animalis	Vitalis	Gignitivus	Naturalis	
Quatuor humores.	Cholera	Sanguis	Pituita	Melancholia	
Quatuor complexionum mores.	Impetus	Alacritas	Inertia	Tarditas	
Quatuor principes demoniorum nocentes in elementis.	שָׂמַאֵל Samael	אֲזַאֵל Azazel	אֲזַאֵל Azazel	מַחַזְאֵל Mahazael	In mundo infernali ubi lex ira & punitionis.
Quatuor flumina inferna.	Phlegeton	Cocytus	Styx	Acheron	
Quatuor principes demoniorum super quatuor angelos orbis.	Oriens	Paymon	Egyn	Amaymon	

De Quinario & eius scala. CAP. VIII.

Quinarius numerus haud parua est potentia, constat enim ex primo pari, & primo impari, tanquam ex foemina, & masculo: impar enim numerus mas est, par uero foemina. Vnde Arithmetici illum quidem patrem, hunc uero matrem uocant. Igitur haud parua perfectionis atque uirtutis est quinarium, qui ex horum numerorum permutatione generatur: estque praeterea uniuersi numeri, uidelicet denarii, iustissima medietas. Nam si altrinsecus circa quinarium, denarium diuidendo adsumas, hinc nouem, inde uero unum: uel, hinc octo, inde uero duo: siue septem & tria, seu sex & quatuor, unaquaeque collectio denarium constituit, & semper eius perfectum medium est quinarium, & eius aequedistans: & ideo numerus conuulsi appellatur a Pythagoricis: dicitur & iustitia, quia denarium ex aequilibrio secat. Sensus in homine quinque sunt, uisus, auditus, olfactus, gustus, tactus: quinque in anima potestates, uegetatiua, sensitiua, concupiscibilis, irascibilis, rationalis: quinque sunt in manibus digiti, quinque sunt in caelestibus errantes planetae, secundum quos quintuplices in quouis signo termini. In elementis quoque quinque genera mixtorum, uidelicet lapides, metalla, planta, zoophyta, animalia, totidemque animalium genera, puta homines, quadrupedia, reptantia, natantia, uolantia. Sunt & quinque genera quibus a deo componuntur omnia, scilicet essentia, id est, aliterum, sensus, motus. Hirundo non nisi quinque pullos parit, quos magna pascit aequitate, incipiens ab eo qui maximus est natu, & ita in ceteris artus rationem habens. Habet quoque hic numerus uim magnam in expiationibus: nam in sacris, pellit malos demones: in naturalibus,

Quinarij no
menclaturae.

pellit uenena. Dicitur quoq; numerus felicitatis & gratiæ, & est sigillum spiritus sancti, & nexus omnia ligās, atq; numerus crucis, etiam Christi uulneribus principalibus, quorum cicatrices etiam in glorificato corpore suo seruare dignatus est, insignis. Gentium philosophi illum Mercurio sacrum dedicarunt, tantoque uim eius quaternario excellentiorem, quantum animatum inanimato precellentius. In hoc enim numero Noah pater inuenit gratiam coram domino, & preseruatus fuit in diluuiio aquarum. In huius numeri uirtute Abraham centenarius ex Sara nonagenaria steriliq; fœmina, supra quàm à natura cõcessum est, genuit filium, creuitq; in populum magnum. Hinc in tempore gratiæ, quinq; literis inuocatur nomē diuinæ omnipotentis. Nam in tempore naturæ, inuocabatur nomen dei trigrammaton ישי, sadai: in tempore legis, nomen dei tetragrammaton יהוה ineffabile, cuius loco Hebræi exprimunt אדוני adonai: in tempore gratiæ, nomen dei pentagrammaton יהשוה Ihesu, quod non minore mysterio etiam trilaterum inuocatur ישי

*

Nomina dei pentagrammata. Nomen Christi pentagrammaton.		אלהים אלהים יהוה	Elion Elohim Ihesus			In mundo Archetypos
Quinque substantiae intelligentes.	Spirit ^o prima hierarchie, uocati di, siue filij dei	Spiritus secundae hierarchie, dicti intelligentie.	Spirit ^o tertie hierarchie, uocati angeli qui mittuntur.	Anima corporum celestium.	Heroës suauitate.	In mundo intellectuali.
Quinq; stelle erraticæ, domini terminorū.	Saturnus	Iupiter	Mars	Venus	Mercurius	In mundo cœlesti.
Quinq; genera corruptibilium.	Aqua	Aër	Ignis	Terra	Mixtū	In mundo elementali.
Quinq; species mixtorum.	Animal	Planta	Metallum	Lapis	Zoophytū	
Quinq; sensus	Gustus	Auditus	Visus	Tactus	Olfactus	In minore mundo.
Quinque tormenta corporalia.	Amaritudo mortificans	Vlulatus horroni	Tenebræ terribiles	Ardor inextinguibilis	Factor penetrans	In mundo infernali.

Senarius numerus est perfectionis, quia perfectissimus
 S*natura*, in toto numerorum contextu, ab unitate usq;
 ad denarium: solus ipse adeo est perfectus, ut collectione
 suarum partium idem resultet, nulla inopia deficiens, nec
 ulla abundantia superfluus. Nam si partes eius, mediam
 scilicet, tertiam & sextam, quæ sunt tria, duo, unum, con-
 gregantur, totum senarij corpus perfecte implent: qua qui-
 dem perfectione cæteri numeri carent: hinc à Pythagoricis
 genesi, nuptijsq; prorsus accommodatus asseritur, mûdiq;
 signaculum appellatur: senario enim numero constitutus
 mundus, neq; immoderata abundantia superfluus, neque
 frustratus egensq; necessarijs. Hinc est, quoniam die se-
 xto perfectus est & consummatus à deo mundus: sexto e-
 nim die uidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant ualde bo-
 na. Igitur perfecti sunt cæli, & terra, & omnis ornatus
 eorum. Dicitur etiam numerus hominis, quia sexto die ho-
 mo creatus est: & dicitur etiam numerus redemptionis,
 nam sexta die Christus pro redemptione nostra passus est:
 unde illi etiam cum cruce magna cognatio. Dicitur etiam
 numerus laboris & seruitutis: hinc in lege præceptum e-
 rat, sex diebus faciendum opus, sex diebus colligendum
 manna, sex annis seminanda terra, & quòd seruus He-
 bræus sex annis seruiat domino suo. Sex diebus gloria do-
 mini inclinavit super monte Sina, cooperiens eum nube:
 sex alæ sunt cherubinis, sex circuli in firmamento, arcti-
 cus, antarcticus, duo tropici, æquinoctialis & eclip-
 ticæ sex sunt erronei planeta, Saturnus, Iupiter, Mars, Venus,
 Mercurius, Luna, per signiferi latitudinem ultra citraq;
 eclipticam discurrentes. Sex sunt in elementis substanti-
 ficæ

ficæ qualitates, uidelicet acuitas, raritas, motus, & horum opposita, obtusitas, densitas, quies. Sex sunt differentiæ positionis, sursum, deorsum, ante, retro, dextrorsum, & sinistrorsum. Sex sunt naturalia officia, sine quibus esse nihil potest, uidelicet magnitudo, color, figura, interuallū, status, motus. solida etiam figura quadrati sex superficies habet. Totius harmoniæ toni sunt sex, uidelicet quinque toni, & duo hemitonia, quæ faciunt tonum unum, qui est sextus.

SCALA SENARII.

In Archetipo.	אל גבור אלוהים						Nomina sex literarum.
In mundo intelligibili.	Sera- phin	Cheru- bin	Thro- ni	Domi- nation- es.	Pote- states	Virtu- tes	Sex ordines an- gelorū qui ad inferiora non mittuntur.
In mundo cœ- lesti.	Satur- nus	Iups- ter	Mars	Venus	Mercu- rius	Luna	Sex planeta per zodiaci la- titudinem ab ecliptica aber- rantes.
In mundo ele- mentali.	Quies	Rari- tas	Acui- tas	Obtus- itas	Densi- tas	Motus	Sex substanti- ficæ qualitates elementorum.
In minore mundo.	Intelle- ctus	Memo- ria	Sensus	Motus	Vita	Essen- tia	Sex gradus ho- minis.
In mundo in- fernali.	Aëteus	Mega- lesius	Orme- nus	Lycus	Nicon	Mimō	Sex demones calamitatum omnium auto- res.

Septenarius numerus uariæ, & multiplicis potentia
 est, cōstat enim ex uno et sex, uel ex duobus & quin-
 que, uel ex tribus & quatuor, habetq; unitatem tanquam
 copulam geminæ trinitatis: unde si singula eius membra,
 eorumq; compagines consideremus, proculdubio fatebi-
 mur eum tam ex suarum partium colligantia, quàm seor-
 sum sua plenitudine, omni maiestate esse plenissimum. Vo-
 cantq; ipsum Pythagorici humanæ uitæ uehiculum, quod
 non tam ex partibus suis mutuatur, quàm totalitatis suæ
 proprio iure perficit: complectitur enim corpus & ani-
 mam: nā corpus constat ex quatuor elementis, & quatuor
 qualitatibus afficitur: ternarius quoq; ad animam spectat
 propter triplicem uim eius, scilicet rationalem, irascibilem
 & concupiscibilem. Septenarius itaq;, quia ex tribus con-
 stat & quatuor, animam corpori coniungit: ad genituram
 quoq; hominum uis huius numeri pertinet: hominemq;
 concipi, formari, edi, nutriri, uiuere, omninoq; constare fa-
 cit. Nam cum in aluo mulieris genitale semē receptum est,
 si per horas septem absq; effusione permanserit, hæsisse in
 uitam certum est: tum primis septem diebus coagulatur,
 fitq; ad recipiendum figuram humanam idoneum: deinde
 maturos infantes producit, qui septimestres uocantur, hoc
 est, qui septimo mense nati. Post partum deinde an uictu-
 rus sit infans, septima hora discernit: ultra hunc enim nu-
 merum, qui aëris halitum sustinuerit, intelligitur natus ad
 uitam. Post dies septem, iactat reliquias umbilici: post bis
 septem, incipit ad lumen uisus eius moueri: in tertio septe-
 nario, tam libere oculos totamq; faciem uertit: post septem
 menses, fiunt dentationes: post secundum mensium septe-
 narium,

narium, sedet sine casus timore: post tertium septenarium,
 sonus eius in uerba prorumpit: post quartum septenarium,
 stat firmiter & ambulat: post quintum septenarium men-
 sium, incipit lac nutricis horrescere: post annos septem,
 cadunt primi dentes, & nascuntur alij ad cibum solidum
 aptiores, absoluiturq; integritas loquendi: post secundum
 annorum septenarium, pueri pubescunt, fitq; generationis
 initium: ad tertium annorum septenarium, crescit homo
 in longum, ostenditq; flores, & lanugines, fitq; genitura
 pollens atq; robusta. Usq; ad quartum septenarium, crescit
 homo in latum, & consummantur incrementa staturæ. In
 quinto, omne uirium, & roboris completur augmentum.
 Sextus uerò annorum septenarius, uires seruat collectio-
 nis: septimo septenario consummatur prudentia, perfe-
 ctamq; reddit hominum ætatem. Cum uerò ad decadas se-
 ptenas peruenitur, ubi septenarius per numerum comple-
 tum conducitur, tunc metam communem uiuendi habet,
 dicente Propheta: Dies annorum nostrorum in ipsis se-
 ptuaginta annis. Summus etiam humani corporis crescen-
 di modus, est septem pedum. Septem quoq; sunt gradus in
 corpore, qui dimensionem altitudinis ab imo complent in
 superficiem, scilicet medulla, os, neruus, uena, arteria, ca-
 ro, cutis. Septem sunt quæ à Græcis nigra membra uocan-
 tur, lingua, cor, pulmo, iecur, lien, & duo renes. Septem
 sunt corporis principales partes, caput, pectus, manus, pe-
 desq; & pudendum. De spiritu quoq;, & cibo constat,
 quòd sine haustu spiritus ultra horas septem uita non du-
 rat: tum quibus inedia mori constitutum est, post septi-
 mum diem non uiuunt. Venæ quoq; & arteriæ (ut tra-
 dunt medici) numero mouentur septenario. Iudicia quoq;

in morbis maiori apparentia fiunt diebus septimis, quos medici creticos, hoc est, iudiciarios uocant. Ex septenis quoq; portionibus creat deus animam, ut testis est diuus Plato in *Timæo*. Anima quoq; septenario recipit corpus. Ad septimum usq; gradum omnis uocum progreditur discrepantia, post quem fit eadem reuolutio. Rursus septem sunt ipsarum uocum modulamina, ditonus, semiditonus, diateffaron, diapente cum tono, diapente cum semitonio, & diapasen. Estq; in cœlestibus potentia septenarij potentissima: nam cum sint quatuor cœli cardines diametraliter sese contuentes, qui quidem aspectus plenissimus, & potentissimus habetur, septenario numero constat: fit siquidem à septimo signo, crucemq; constituit, figuram omnium potentissimam, de qua suo loco dicemus. Sed illud non ignoretur, septenarium magnam habere in cruce communionem. Simili radiatione, & numero distant solstitium à bruma, & æquinoctium hyemale ab æstiuale, quæ omnia septenis signis fiunt. Septem præterea in cœlo sunt circuli, iuxta axis longitudinem: septem circâ polum arcticum triones, maiores minoresq;. Item septem *Vergiliæ* quas *Pleiades* uocant, septem quoque planeta, secundum illos quoque septem dies constituentes hebdomadam. Luna quoque planetarum septima, & nobis proxima, hunc numerum præ cæteris obseruat, motumq; eius, ac lumen hic numerus dispensat: nam in uiginti diebus & octo, totius zodiaci ambitum circuit, quem quidem dierum numerum, septenarius septem suis terminis, ab uno uidelicet usque ad septem, quantum singuli numeri exprimunt, antecedentibus addendo, conficit & implet, efficitq; quatuor septenarios dierum, quibus Luna omnem

omnem zodiaci longitudinem atq; latitudinem emetiendo remetiendoq; circum perq; discurrit: similibusq; dierum septenarijs lumen suum sempiterna lege uariando dispensat. Primo enim septenario usq; ad medietatem tanquam diuisi orbis, crescit: secundo septenario orbem totum lumine complet: tertio decrescendo, rursus in orbem contrahitur diuisum: post quartum uerò septenarium ultima luminis sui diminutione renouatur, eisdemq; septenarijs maris incrementa decrementaq; disponit: nam primo ab initio crescentis lunæ septenario, minuitur paulisper: secundo, gradatim augetur: tertius quoq; septenarius fit similis primo, & quartus eadem facit quæ secundus. Accommodatur etiam Saturno, qui ab inferioribus ascendendo septimus est planetarum, qui requiem innuit, cui septimus dies adscribitur, qui millenarium septimum indicat, quo (teste Ioanne) captiuato dracone, malorum suo gestore diabolo, quiescent mortales, tranquillam uitam degentes. Septenarium præterea Pythagorici numerum uirginitatis appellant: quia primus est, qui neq; generatur neq; generat, neq; enim potest in duas partes diuidi æquales: itaq; ut gignatur ex aliquo numero repetito, nec ullum ex se etiam numerum parit duplicatus, qui intra denarij limites coartetur, quem primum limitem constat esse numerorum: & iccirco septenarium Palladi sacrum fecere. Habet & in religione potentissima suæ uenerationis indicia, & uocatur numerus iuramenti. Hinc apud Hebraeos iurare dicitur septenare, quasi per septem obtestari. Sic Abraham quando pepigit foedus cum Abimelech, statuit septem agnas in testimonium. Dicitur quoque numerus beatitudinis & requiei, unde illud:

O' terq;

O' terq; quaterq; beati.

Scilicet in anima, & in corpore. Septimo quoq; die creator ab opificio quieuit, quamobrem hæc dies apud Mosē sabbathū appellatur, hoc est, dies quietis. hinc septimo die Christus in sepulchro quieuit. Habet quoq; hic numerus cum cruce, ut superius demonstratum est, & cum Christo magnam communionem. In Christo enim omnis nostra beatitudo, quies & felicitas: estq; præterea purificationibus aptissimus. Vnde Apuleius: Meq; ait, protinus purificandi studio marino lauacro trado, septies submerso fluctibus capite. Et leprosus quoq; mundandus in lege, septies aspergebatur passeris sanguine, & Helizæus propheta, ut scriptum habetur Regum libro quarto, ait leproso: Vade & laua te septies in Iordane, & recipiet sanitatem caro tua, & mundaberis. & sequitur paulo post: Et lauit se septies in Iordane, iuxta sermonem prophetæ, & mundatus est. Estq; numerus pœnitentiæ, & remissionis. Hinc statuta septennis pœnitentia pro quolibet peccato, iuxta Sapientis sententiā dicentis: Et super peccatorem septuplum. Septimo quoq; anno fiebant remissiones, & post quadratū septenarium dabatur plena remissio, ut in Leuitico legitur. Septem petitionibus consummauit Christus orationem expiationis nostræ: hinc & libertatis numerus nuncupatus, quia septimo anno seruus Hebraeus libertatem sibi uendicabat. Estq; diuinis laudibus accommodatissimus. Vnde ait propheta: Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitiæ tuæ. Dicitur etiam numerus ultionis, sicut dicit scriptura: Septuplum ultio dabitur de Cain. & Psalmista ait: Redde uicinis nostris septuplum in sinu eorū. Hinc septem nequitia apud Salomonem, & septem spiritus nequiores

quiores assumpti leguntur in euangelio. Significat etiam presentis circuli tempus, quod septem dierum circulo peragitur: estque spiritui sancto sacer, quem septuplum iuxta eius dona propheta Esaias describit, uidelicet spiritum sapientiae & intellectus, spiritum consilij & fortitudinis, spiritum scientiae & pietatis, & spiritum timoris domini, quos apud Zachariam legimus septem oculos dei, Septem quoque sunt angeli spiritus adstantes ante faciem dei, ut legitur apud Tobiam. & in Apocalypsi, septem lampades ardebant ante thronum dei, & septem candelabra aurea, & in medio eorum similis filio hominis, & habebat in dextra sua stellas septem. Item spiritus septem erant in conspectu throni dei, & septem angeli adstantes in conspectu dei, & datae sunt illis septem tubae. Vidit quoque agnum habentem septem cornua, & septem oculos, & uidit librum obsignatum septem sigillis, & cum apertum fuisset septimum sigillum, factum est silentium in caelo. Ex supradietis omnibus apparet, septenarium inter ceteros numeros merito dici omnis efficaciae plenissimum. Habet praeterea septenarius magnam cum duodenario conformitatem: nam sicut tria & quatuor septem constituunt: sic ter quatuor duodecim reddunt, qui sunt numeri caelestium planetarum, & signorum, ex eadem radice resultantes, & per ternarium de diuinitate, per quaternarium de inferiorum natura participant. Magna admodum est in sacris literis huius numeri praeceteris omnibus obseruantia, magnaque & multiplicia eius mysteria, quorum multa est sacris eloquijs repetentes hic adnumerare decreuimus: quibus facile constabit, septenarium plenitudinem quandam sacrorum mysteriorum significare. Legimus enim in Genesi, septimum diem

quietis

quietis domini, septimum ab Adam Enoch, uirum sanctum & piū, & alium etiam ab Adam septimum uirum nequam, & diganum nomine Lamech, item septima generatione abolitum peccatum Cain, sicut scriptum est: Septuplum punietur Cain. & septem uindictas exoluet, qui occiderit Cain. Ad quæ ibidem magister historia septem colligit fuisse peccata Cain. Item septena & septena ex omnibus animalibus mundis introducta in arcam Noë, similiter & de uolatilibus: deinde post septem dies pluisse dominum super terram, septimoq; die ruptos omnes fontes abyssi, & inundasse aquas super terram. Item septem agnas Abraham dedit Abimelech: & septem annis seruiuit Iacob pro Lia, & alijs septem pro Rachel: & septem diebus populus Israël luxit mortem Iacob. Præterea septem boues, & septem spicas, septem annos fertilitatis, & septem sterilitatis legimus ibidem. In Exodo uerò, septimo die præcipitur sabbathum sabbathorum, requies sancta domino: quia septimo die ab opere quieuit dominus. Item septimo die cessauit orare Moses. Septimo die erit solennitas domini, septimo anno liber egredietur seruus, septem diebus bos & ouis sit cum matre sua: septima anno dimittetur quiescere terra seminata sex annis: septimus dies erit sanctum sabbathum, & requies: septimus dies quia sabbathi est, uocabitur sanctus. In Leuitico etiam septimus dies erit celebrior, & sanctior, & septimi mensis primus dies erit sabbathum memoriale. Septem diebus offerentur holocausta domino, septem diebus celebrantur feria domini, septem diebus per annum legitimum sempiternum erit in generationibus uestris. Septimo mense festa celebrabitis, & habitabitis in tabernaculis septem diebus:

diebus: septies asperget coram domino qui tinxerit digi-
 tum in sanguine: septies tinget in sanguine passeris munda-
 tus à lepra: septem diebus lauabitur aquis uiuentibus qui
 patitur fluxum sanguinis: septies asperget digito in sangui-
 ne uituli: septies percutiam uos propter peccatum. In Deu-
 teronomio septem populi terram promissionis habebant.
 Legitur & septimus annus remissionis, & septem lucer-
 næ candelabrorum in australi parte erectæ. Et in Numeris
 leguntur septem agnas immaculatas obtulisse filij Israël,
 & quòd septem diebus uescabantur azymis, & quòd se-
 ptem agnis, & hirco expiabatur peccatum: & septimus
 dies erat celeberrimus & sanctus, & septimi mensis dies
 uenerabilis & sanctus, & septimus mensis scenopegiæ,
 & septem uitulos offerebat die septimo, & septè aras ere-
 xit Balaam, septem diebus Maria soror Aaron leprosa e-
 greditur extra castra, septem diebus immundus erit qui
 tetigerit cadauer. Et in Iosue, septem sacerdotes portabant
 arcam fœderis ante Hiericho, & septem diebus circuibat
 ciuitates, & septem buccinæ portabatur per septem sacer-
 dotes, & die septimo buccinabant septem sacerdotes. Item
 in libro Iudicum septè annis Abessa regnauit in Israël, se-
 ptem diebus fecit nuptias Sampson, & septimo die expo-
 suit uxori problema, septem funibus neruiceis ligatus est,
 & septem crinibus capitis sui, septem annis oppressi sunt
 filij Israël per regem Madian. Et in libris Regum septem
 uicibus, & septima uice ecce dicit Helias nubecula par-
 ua, septem diebus filij Israël dirigebant acies, & septi-
 mo die commissum est bellum: septem annorum com-
 minata est fames Dauid propter peccatum murmura-
 tionis populi, & septies oscitauit puer resuscitatus per
 Helisæ

*Heliseum, & septem uiri crucifixi sunt simul in diebus
 messis primæ: septem lotionibus mundatur Naaman per
 Heliseum, septimo mense occisus est Goliath. Et in Paralipomenis legitur, quòd septimo mēse completus est aceruus
 fundamentorum: & in Hester legimus septem eunuchos
 regis Persarum: & in Tobia, septem uiri copulati cum Sara
 filia Raguelis: & apud Daniele septem uicibus incen
 ditur fornax Nabuchodonosor, & septem leones erant in
 lacu, & septima die uenit Nabuchodonosor. In libro Iob
 exprimitur septem filij Iob, & septem diebus & nocti
 bus sedisse amicos Iob cum eo in terra: & ibidem legitur,
 septimo non tanget te malum. In Esdra legimus septē heb
 domadas annorum, septem consiliarios Artaxerxis: & i
 bidem, septimo mēse clanges buccina: septimus mensis sce
 nopegia & sub Esdra erat, dum filij Israël erāt in ciuitatibus:
 & septimi mensis primo die Esdras legit legem populo. Et
 in Psalmis septies in die laudem dicit Dauid: septuplū pro
 batur argentum, septuplum reddit uicinis nostris in sinu
 eorum. Et Salomon ait septem columnas excidisse sibi sa
 pientiam, & septem uiros loquentes sentētiās, septem quæ
 odit, & detestatur dominus: septem nequitia in corde ini
 mici, septem circumspectores, septem oculi insipientes. Num
 merat Esaias septem dona spiritus sancti, & septem mu
 lieres uirum unum apprehendentes. Et apud Ieremiam se
 ptem mentis mulierum concupiscentia: & septem filios
 peperit mater quæ infirmata est, & defecit anima eius. In
 Ezechiele, septem diebus propheta mœrens permansit. In
 Zacharia septem lucerna, & septem infusoria super caput
 candelabri, & septem oculi discurrentes in uniuersam ter
 ram, & septem oculi super unum lapidem, & septimi diei
 ieiunium*

ieiunium uertitur in gaudiū. Et in Michæa septem pastores suscitati sunt super Assyrios. Iā uerò & in euāgelij leguntur septem beatitudines, septem uirtutes, quibus septem uitia opponuntur, septem petitiones orationis dominicæ, septem uerba Christi in cruce, septem uerba beatæ Mariæ uirginis, septem panes per dominum distributi, septem sportæ fragmentorū, septem fratres uxorem unā habentes, septem discipuli domini piscātes, septem hydriæ in Cana Galilææ, septem iræ, quas dominus hypocritis comminatur, septem dæmonia eiecta de muliere peccatrice, & septem dæmones nequiores assumpti ab expulso. Item septem annis fuit CHRISTVS profugus in Aegypto, & septima hora reliquit febris filium Reguli. In Epistolis etiam canonicis describit Iacobus septem gradus sapientiæ, & Petrus septem gradus uirtutum. Et in Actibus numerantur septem diaconi, & septem discipuli electi per Apostolos. In Apocalypsi quoq; multa sunt huius numeri mysteria: ibi enim leguntur septem candelabra, septem stellæ, septem coronæ, septem ecclesiæ, septem spiritus in conspectu throni, septem flumina Aegypti, septem sigilla, septem signacula, septem cornua, septem oculi, septem spiritus dei, septem angeli cū septem tubis, septem cornua draconis, septem capita draconis, quæ septem habebāt diademata: item septem plagæ, et septem phyalas, quas habet unus de septem angelis, septem capita bestię coccinæ, septem montes, & septem reges sedentes super eos, & septem tonitrua locuta sunt uoces suas. Multas præterea uires habet hic numerus, cū in naturalibus, tum in sacris, & cæremonijs, tū etiā in alijs: itaq; huc referuntur septem dies, septem Planetæ, septem Pleiades, septem ætates mūdi, septem mutationes hominis, septem artes

artes liberales, totidemq; mechanica, & totidem prohibi-
 ta, septē colores, septē metalla, septē foramina in capite ho-
 minis, septē paria neruorū, septē montes in urbe Roma, se-
 ptem reges Romani, septē bella ciuilia, septē sapientes tēpore
 Ieremia propheta, & septē sapientes Gracia. Itē septē die-
 bus ardebat Roma sub Nerone: per septē reges occisa sunt
 decē milia martyrū. Septem fuere dormientes, septem sunt
 Romæ ecclesiæ principales, totidem Gregorius cōstruxit
 monasteria, tot sancta Felicitas peperit filios. Septē cōsti-
 tuti sunt electores Imperij, & septē sunt actus solennes in
 Imperatore coronādo, septē testes requirūt leges in testa-
 mēto, septē sunt pœna ciuiles, & septē canonica, & septē
 hora canonica, septies salutat sacerdos in missa, septem sa-
 cramēta, & septē ordines clericorū, & septē annorū pu-
 er potest ordinari ordine minori, & potest obtinere bene-
 ficij sine cura. Septē sunt psalmi pœnitentiales, & septem
 mādata secūda tabulæ, & septē horis Adam & Eua fue-
 rūt in paradiso, & septem sunt uiri per angelū prænūtiati
 antequam nascerentur, uidelicet Ismaël, Isaac, Sampson,
 Ieremias, Ioannes Baptista, Iacobus frater domini, &
 Christus Iesus. Denique hic numerus & in bono & in
 malo omnium est potentissimus. De hoc Linus uetustis-
 simus poeta cecinit:

Septima cūm uenit lux, cuncta absoluerē cœpit
 Omnipotens pater, atq; bonis est septima & ipsa,
 Est etiam rerum cunctarum septima origo,
 Septima prima eadem perfecta, & septima septem.
 Vnde etiam cœlum stellis errantibus altum
 Voluitur, & circulis totidem circum undiq; fertur.

Octonarium uerò uocāt Pythagorici numerū iustitiæ & plenitudinis: primū, quia primus omnium diuiditur in numeros pariter pares, uidelicet in quatuor: diuisio quoq; ipsa in bis bina eadem ratione contextitur: & propter hęc diuisionis æ qualitatem, iustitiæ sibi nomē inoleuit. Alterū uerò, uidelicet plenitudinis nomen accepit, propter corporeæ soliditatis cōtextū, primus siquidem solidū corpus efficit. Hinc Orphei institutū per octo numina iurātis, sicubi diuinā iustitiā obtestari uellet, quorū nomina hęc: Ignis, Aqua, Terra, Cœlum, Luna, Sol, Phœnes, & Nox. Octo quoq; sunt duntaxat cœlorū uisibiles sphæræ, corporalisq; naturæ proprietates per illū nobis significatur, quā Orpheus in octonario hymnorū maritimorū cōplexus est. Estq; hic numerus dictus etiā numerus fœderis & circūcisionis, quæ Iudæis octauo die fieri præcepta est. Octo etiā erāt in uetere lege ornamenta sacerdotis, uidelicet fœminalia, tunica, cingulus, tyara, stola talaris, superhumeralis, rationale, lamina aurea. Pertinet etiam hic numerus ad æternitatem, & mūdi cōsummationem, quia subsequitur septenariū, qui temporis symbolū est: hinc etiā hic numerus beatitudinis est, tot enim beatitudinis gradus docet Christus apud Matthæū. Dicitur etiā numerus salutis & cōseruationis, tot nāq; animæ in arca Noë saluæ factæ sunt à diluuiō aquarū. Iā quoq; & octo fuerūt filij Jesse, à quibus Dauid fuit octauus. Itē Zacharias Iohānis pater, octauo die recepit loquelā. Hūc numerū Dionysio sacrū perhibēt, qui octauo mēse in lucē editus est, in cuius sēpitermū testimoniū Naxos insula illi dicata, hęc prærogatiuā obtinuit, ut solæ Naxiæ mulieres octauo mēse salubri

lubriter pariat, foetusq; vitales edat, cum ubiq; ferè gētū
omnes sic geniti inereant, & etiā matres manifesto uer-
sentur in periculo.

		SCALA OCTONARIJ		Teuragrāmaton Vedaah		Eloha Vedaah		Nomina dei osto literarij	
In Archetypo	In mundq; intelli- gibili	Gaudiū	Regnum	Gratia	Visio dei	Victoria	Potestas	Incorruptio	Hereditas
In mundo cele- sti	Caelus	Caelum Mercury	Caelum Mercurij	Caelum Veneris	Caelū Solis	am Mantis	Caelum Louis	Caelum Sa- turni	Caelum Jellatum
In mundo elemen- tali	Frigiditas terre	Siccitas ignis	Siccitas ignis	Humiditas aeris	Caliditas aeris	Caliditas aeris	Humiditas aeris	Frigiditas aeris	Siccitas terre
In minore mun- do	Lugentes	Pauperes spiritus	Pauperes spiritus	Miserere cordes	Mun- di cor- de	Persecus ti ppter injustitiā	Mites	Esurientes & sitientes ius- titiā	Pacifici
In mundo infer- nali	Angustia	Tribulatio	Tribulatio	Indi- gnatio	Tone brae	Ira dei	Indiciū	Mors	Carcer
									Osto dam- natorū pra- mia

Nouenarius numerus Musis sacer, cœlestiū spherarū diuinorumq; spiritūū ordini adiūmēto: hinc nouem sunt spheræ mobiles, & secūdu illas nouē sunt Musæ, scilicet, Calliope, Vrania, Polymnia, Terpsichore, Clio, Melpomene, Erato, Euterpe, Thalia: quæ quidem Musæ nouē spheris nouē sunt accommodatæ, ita ut prima referat suprē mā spherā, quā uocāt primū mobile, & sic gradatim descendēdo secūdu scriptū ordinē, usq; ad ultimā, quæ referat spherā Luna, ita scilicet: Calliope accommodatur primo mobili: Vrania, stellato cœlo: Polymnia, Saturno: Terpsichore, Ioui: Clio, Marti: Melpomene, Soli: Erato, Veneri: Euterpe, Mercurio: Thalia, Luna. Nouē quoq; sunt angelorū beatorum ordines, scilicet, Seraphim, Cherubim, Throni, Dominationes, Virtutes, Potestates, Principatus, Archā geli, Angeli, quos per nouem lapides figurat Ezechiel, qui sunt, sapphirus, smaragdus, carbunculus, berillus, onyx, chrysolithus, iaspis, topaxius, sardius. Habet etiam hic numerus magnum & occultum crucis sacramentum: nam hora nona dominus noster Iesus Christus emisit spiritum: nouēque diebus antiqui mortuos funerabant, totidēque annis dicunt Minoæ in spelunca à Ioue leges accepisse. Vnde hic numerus ab Homero præcipuē obseruatus est, ut quando leges condendæ, aut responsa danda, aut seuitura clades. Astrologi etiam annos enneaticos, hoc est, nouenarios, in hominum ætatibus non secus, atque septenarios, quos climactericos uocant, obseruant, notabili mutatione insignes. Aliquando tamen notam imperfectionis & incompletionis habet, quod ad denarij
non

non pertingat perfectionem, sed unitate minor, citra illud deficiat, sicut super Euangelio de decem leprosis interpretatur Augustinus. Nec uacat mysterio longitudo nouem cubitorum Og regis Basan, qui typus est diabolici.

4

Scala

SCALA NOVENARIÏ.

	Teragrammaton Sabaoth. קבצק קכז	Teragrammaton Zidcknu. קכזק קכז	Elohim Gibor. קכזק קכז	Ur-Archeypo						
Nomina dei nouem literarum	Teragrammaton Sabaoth.	Teragrammaton Zidcknu.	Elohim Gibor.	Ur-Archeypo						
Nouem chori angelorum	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominations	Potestates	Virtutes	Principatus	Archangeli	Angeli	In mundo intelligibilibus
Nouem angeli præfidentes caelis	Metatron	Ophaniel	Zaphaniel	Sphæra Zadkiel	Sphæra Camael	Sphæra Raphael	Sphæra Hamiel	Sphæra Michael	Gabriel	In mundo ex legibus
Nouem spheræ mobiles	Primum mobile	Celum stellatum	Sphæra Saruani	Sphæra Iouis	Sphæra Martis	Sphæra Solis	Sphæra Venere	Sphæra Mercuri.	Sphæra Lunæ	In mundo ex legibus
Nouem lapides representantes nouē choros angelicos	Sapphirus	Smaragdus	Carbunculus	Berillus	Oryx	Chrysolithus	Iaspis	Topazius	Sardius	In mundo elementalibus
Nouem sensus cum exitum tam intus	Memoria	Cogitatio	Imaginatio	Sensus minus	Auditus	Visus	Odores	Gustus	Tactus	In minore mundo
Nouem ordines caelorum	Pseudothei	Spiritus mandati	Vasini quatuor	Vlores scelerum	Prefigiatores	Aeræ potestates	Furiae minutae	Criminatores sic expulsores	Tentatores sic sigillatores	In mundo inferioribus

De Decade, & eius scala.

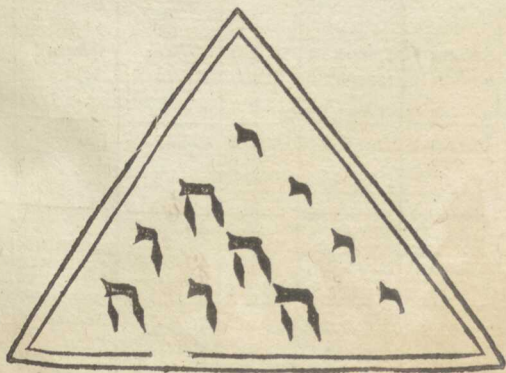
CAP. XIII.

Denarius, hic dicitur omnis numerus, siue uniuersus, atq; numerus completus, denotans plenum curriculum uitæ: ab eo enim ultra non numeratur, nisi per replicationem: uniuersosq; numeros uel intra se implicat, uel per se suosq; explicat multiplicando: quapropter multiplicis religionis habetur, & potentia, animusq; purgandis accommodatur. Hinc ueteres, ceremonias denarias appellauere, quibus illos, qui expiandi, aut sacra adituri essent, per decem continuos dies à certis quibusdam rebus abstinendum erat. Vnde apud Aegyptios mos erat, illi qui sacris Isis initiari uellet, decem dierum ieiunium indici solitum, quod testatur Apuleius de seipso, inquit: Illud plane cunctis arbitris præcepit, decem illis continuis diebus cibariam uoluptatem coërcerem, & neq; ullum animal essem, & inuinius essem. Decem sunt sanguinei hominis partes, menstruum, sperma, plasmatiuus spiritus, massa, humores, organicum corpus, uegetatiua, sensitiua, ratio, & mens. Decem quoque simplicia integralia hominem constituentia, os, cartilago, neruus, chorda, ligamentum, arteria, uena, panniculus, caro, cutis. Decem quoque artus, quibus constat intrinsecus homo: spiritus, cerebrum, pulmo, cor, epar, fel, splen, renes, genitalia, matrix. Præterea decem cortinæ erant in templo, decem chordæ erant in psalterio, decem instrumenta musica quibus canebantur psalmi, quorum nomina sunt: Neza, in quo canebatur ode: Nablum, idem quod organum: Mizmor, in quo psalmi: Sir, in quo cantica: Tephila, in quo orationes: Beracha, in quo benedictiones: Halel, in quo laudationes: Hodaia, in quo gratiarum actiones: Aÿre, in quo alicuius felicitas

citas: Halleluiah, in quo laudes dei tantum, atque contemplationes. Decem quoque sunt cantores psalmorum, uidelicet Adam, Abraham, Melchizedec, Moses, Asaph, Dauid, Salomon, & tres filij Choræ. Decem quoque præcepta legis. Et decimo die post ascensionem Christi, descendit spiritus sanctus. Hic denique est numerus, in quo Iacob tota nocte luctatus cum angelo, uicit in certamine, & oriente Lucifero benedictus est, & uocatum est nomen eius Israël. In hoc numero Iosue uicit triginta unum reges, & Dauid uicit Goliath, & Philistæos, & Daniel pericula euasit leonum. Hic numerus sicut unitas etiam circularis est, quia coaceruatus in unitatem redit, à qua exordium habuit: & ipse numerorum omnium finis est, & complementum, & principium decadum. Sicut denarius refluit in unitatem ex qua processit, sic omne fluens reuertitur ad id, à quo habet principium sui fluxus. Sic aqua ad mare currit, à quo traxit originem: corpus in terram, à qua sumptum est reuertitur: tempus redit in æternitatem, à qua fluxit: mens à deo facta, ad eundem reuertitur: fluit denique omnis creatura in nihilum, ex quo creata est, nec nisi diuino uerbo sustentatur, in quo condita sunt omnia, omniaq; cum denario & per denarium gyrum efficiunt, ut inquit Proclus, à deo incipientia, & in ipsum desinentia. Deus quoque ipse prima Monas, priusquam sese inferioribus communicet, primo se in primum numerorum, ternarium uidelicet, diffundit, dehinc in denarium, tanquam in decem ideas & mensuras omnium numerorum, & rerum omnium faciendarum, quas Hebræi decem attributa uocant, & decem diuina nomina numerant: qua de causa ulterior numerus dari nequit.

Hinc

Hinc omnia dena, diuinum quoddam in se habent, & in lege tanquam à deo propria exiguntur, simul cum primitijs, ut rerum primordia, uelut principium numerorum, & decima quæ que tanquam finis illi reddantur, qui principium & finis est omnium.

In Archetypo	יהוהיהוהיהוה Nomen quadrilaterum collectū decē literarū.			יהוהיהוהיהוה Nomen quadrilaterum extensum decem literarum.		
	אהיה Eheie	יהוה Iod tetragrammaton	אלהים יהוה Tetragra. Elohim	ל EL	גבור אלהים Gibor Elohim	אלה Eloha
	כתר Kether	חכמה Hochma	בינה Binah	חסד Hesed	גבורה Geburah	תפארת Tiphereth
In mūdo intelligibili	Seraphi	Cherubi	Throni	Dominationes Hafmalim	Potestates Seraphim	Virtutes Malachim
In mūdo celesti	Reschit hagallalim Primū mobile	Ophanim Tophiel	Aralim Zaphkiel	Zadkiel	Camael	Raphael
In mūdo elementalī	Columba	Masloth Pardus	Sabbathai Draco	Zedeck	Madim	Schemes
In mūdo in mūdo	Spiritus	Sphera zodiaci	Sphera Saturni	Sphera Iouis	Sphera Martis	Sphera Solis
In mūdo infernali	Pseudothei	Cerebrū	Splen	Aquila	Equus	Leo
	Spiritus mendaciū	Vasa iniquitatis	Hepar	Vltrores scelerū	Fel	Cor
					Prestigiatores	Aere & potestates

De Vndenario, & Duodenario, cum duplici Duodenarij scala, Cabalistica & Orphica.
CAP. XIII.

Vndenarius numerus sicut transgreditur denariū, qui legis & præceptorum est, ita deficit à duodenarij

אלהים צבאות Nomen Elohim Sabaoth				Nomina dei decem literarum
צבאות יהוה Teragram mation Sa- baoth	צבאות אלהים Elohim Sabaoth	שרי Sadai	אדוני Adonai mes- lech	Decem nomina dei
צח Nezah	הוד Hod	יסוד Iesod	מלכות Malchuth	Decem Sephiroth
Principa- tus Elohim	Archange- li Bne Elo- him	Angeli Cherubim	Anima bea- tae Istis	Decem ordines beatorum secundum Dionysium Decem beatorum ordines iuxta traditiones Hebr.
Haniel	Michaël	Gabriel	Anima Mef- sibæ	Decem angeli presiden- tes
Noga	Cochab	Leuanah	Holo iesodot	Decem sphaera mundi
Sphæra Veneris	Sphæra Mercurij	Sphæra Lu- nae	Sphæra ele- mentorum	
Homo	Serpens	Bos	Agnus	Decem animalia sancti- tatis ad superos relata
Renes	Palmo	Genitalia	Matrix	Decem artus intrinseci hominis
Furie semi- natrices malorum	Criminato- res siue ex- ploratores	Tentatores si- ue insidiatores	Anima pra- ua & danata	Decem damnatorum or- dines

rio, qui gratia & perfectionis est: ideo numerus peccato-
rum & poenitentium dicitur. Hinc in tabernaculo iussa
sunt fieri undecim saga cilicina, qui est habitus poeniten-
tium, & lugentium pro peccatis. Vnde hic numerus nul-
lam habet cum diuinis, neque cum caelestibus communi-
nem

nem, nec attractum, nec scalam ad supera tendentem: nec ullum meritum habet, sed tamen aliquando gratuitam gratiā percipit à deo, sicut ille qui ad undecimam horam uocatus fuit in uineam domini, accepitq; mercedem illorū, qui portauerunt onus diei & æstus. Duodenarius autem numerus est diuinus, & quo cœlestia metiuntur: est enim signorum cœlestium, spirituumq; principatui adiumento. Duodecim enim sunt in zodiaco signa, quibus præsumt duodecim angeli præcipui, suffulti irrigationibus magni nominis dei. Duodecim annis Iupiter cursum suum perficit, & Luna quotidie duodecim gradus percurrit. Duodecim in humano corpore præcipua sūt iūctura, scil. in manibus, cubitis, spatulis, femore, genibus, & uertebis pedū. Magna insuper in diuinis mysterijs duodenarij uis est. Elegit deus duodenam familiam Israël, illisq; præfecit duodecim principes: totidem lapides locati in profundo Iordanis, & in pectore sacerdotis eodem numero fœi præcepit. Duodecim etiam panes facierum propositionis, & totidem lapidibus altare constructum, & mare æneum à Solomone fabricatum, eodem numero leones sustinebant: totidem fontes in Helim, totidem exploratores missi ad terram promissionis, totidē Christi apostoli duodecim tribus præfecti. duodecim milia numerantur populi signati, & electi: duodecim stellis cœli regina coronata: & in euāgelio, ex crescentibus panibus cophini duodecim fragmentorū colliguntur: & duodecim angeli præsidēt duodecim portis ciuitatis, & duodecim lapides cœlestis Ierusalem. In inferioribus etiam crescentia multa hoc numero progrediuntur: sic lepus & cuniculus fœcundissimi, duodecies in anno generant, pariuntq; & camela totidem mensibus fœrum gerit: & pauo duodecim oua ponit.

SCALA DVODENARII.

Nomina dei 12. literarum	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	In Ar che po
Nomen ma- gnum in dno decim uexila la reuolutum	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	
Duodecim or- dines beatoru ru spirituum	Seras phim	Cherus bim	Tironi	Dominatis	Potestates	Virtu- tes	Princi- patus	Archang- gels	Angels	Immoce- tes	Martyr- res	Confes- sores		
Duodecim angelis pres- dentes signis	Malchi diel	Asmo- del	Ambri- el	Muriel	Verebiel	Hamas liel	Zuriel	Barbiel	Adna- chiel	Hanael	Gabriel	Barchi- el		In mis- do- en- tele ligi- bilis
Duodecim tribus	Dan	Ruben	Iehuda	Manasse	Aser	Symeon	Isachar	Benia- min	Nephs- thaim	Gad	Zabu- lon	Ephra- im		
Duodecim prophetas	Malas chias	Aggeus	Zachar- rias	Amos	Oseas	Niche- as	Ionas	Abdias	Sepho- nias	Naum	Abas chuk	Iobel		
Duodecim apostolis	Matthi- as	Thada- us	Symon	Iohannes	Petrus	Andre- as	Barpro- lemas	Philip- pus	Iacob- maior	Tho- mas	Matthas as	Iacobus minor		

Pater, filius, & spiritus sanctus

Duodecim signa zodia	Aries	Taurus	Gemini	Leo	Virgo	Lis bya	Scorpius	Sagittarius	Capri- cornus	Aquarius	Pisces	In mun- do cele- sti
Duodecim menses	Mar- tius	Aprili- lis	Mar ⁹	Iuli ⁹	Augu- stus	Septē- ber	October	Novēber	Decēber	Ianuari- us	Februari- us	In mun- do ele- mentali
Duodecim plantæ	Eleli- cos	Peri- sterē orthos	Peris- terē hypti- os	Cyela- min ⁹	Calā- min- thus	Scorpi- us	Artemis- sia	Anagala- lis	Lapa- thus	Dracon- tea	Aristolo- chia	
Duodecim Lapides	Sar- doni ⁹	Sardi- us	Topa- zius	Luffis	Smas- ragd ⁹	Beril- lus	Ametby- sus	Hyacin- thus	Chryso- passus	Crystals- lus	Sapphy- rus	
Duodecim membra principalia	Ca- put	Collis	Bya- chia	Cor	Vens ter	Renes	Genitas- lia	Ancha	Genia	Crura	Pedes	In mino- re mun- do
Duodecim gradus da- moniorum et demoni- orum	Pseus dō- thet	Spiri- t ⁹ mē- dacy	Vasa ini- quita tis	Pre- stigia- tores	Aē- re poten- tates	Furia femi- nari- ces malo- res	Crimis- natores sine ex- plorato- res	Tentato- res sine insidiato- res	Malesci	Apostas- te	Infidèles	In mun- do infer- nali

SCALA DVODENARIJ ORPHICA.

Duodecim mna mina	Pallas	Venus	Phœbus	Mercurius	Jupiter	Ceres	Vulcanus	Mars	Diana	Vesta	Iuno	Neptunus	In munda do munda liquibile
Duodecim fignu radiaci	Aries	Taurus	Geminus	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Pisces	In munda do ceteris fisi
Duodecim mens fes	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus	Septem ber	Octob ber	Novem ber	Decem ber	Ianuar ius	Februa rius	
Duodecim fas creantes	Nos Etna	Column ba	Gallus	Ibis	Aquila	Peser	Anser	Piscis	Corv mix	Ardea	Pavo	Cygnus	In munda do elemē talis
Duodecim fas creantia	Cas pra	Hircus	Taurus	Canis	Cervus	Porca	Asinus	Lupus	Cervus	Leo	Ovis	Equus	
Duodecim fa creantibus	Olea	Myrtus	Laurus	Coryl lus	Aescu lus	Pomus	Buxus	Corvus	Palma	Pirus	Rubus minus	Vitis	
Duodecim ho minis membra seguis distribus ta	Caput	Collis	Bra chia	Pectus	Cor	Vena ter	Renis	Gemis calia	Ancha	Genua	Cruca	Pedis	In munda do

p De num

De numeris qui supra Duodenariū sunt, eorumq̄
potentia & uirtutibus. CAP. XV.

- R**eliqui etiā ultra duodenarium numeri multis &
uarijs effectibus decorati sunt, quorum uirtutes ex
origine partibusq̄; eorum deprehēdere oportet, quatenus
ex simplicium aggregatione uaria, aut multiplicationis du-
ctū constituuntur: nonnunquā etiam ex diminutione aut
supergressione alterius precedētis, præcipue perfectioris,
significata eorum resultant, tum etiam ex seipsis mysteri-
orum quorundam sacramenta continent. Sic tertius supra
XIII. decimum numerus, apparitionis Christi ad gentes myste-
rium indicat: decimo tertio nanq; post eius natalem diem,
XIII. stella duce Magis facta est. Decimus quartus & ipse Chri-
sti typum gerit, qui decima quarta Luna primi mensis pro
nobis immolatus, quo die & filij Israël Phase domino,
hoc est, transitum celebrare iussi sunt. Hunc numerū tam
sollicitē obseruat Matthæus, ut quo posset illum in genera-
tionibus Christi ubiq; retinere, nonnullas generationes præ-
XV. termiserit. XV. numerus spiritualium ascensionum sym-
bolum est, ideoq; canticum graduum in quindecim psal-
mis illi adaptatū est: cui etiam XV. anni additi regi Eze-
chie deputāt: & decimus quintus dies septimi mēsis erat
XVI. uenerabilis & sanctus. XVI. numerū ex quadrato &
quilate, & parēte denarij compositū, idcirco Pythagori
ci numerū felicitatis appellāt: ipse etiam ueteris testamenti
prophetas omnes, tū noui testamenti apostolos & euāgelistas
XVIII. cōplectitur. Numerū XVIII. & XX. utrūq; infaustū
XX. interpretatur Theologi: nā in priore seruiuit Israël Eglon
regi Moab: in altero seruiuit Iacob, & uēditus est Ioseph.
Deniq; inter poly-poda nullū est, quod uiceniū pedū numerū
exced

excedat. Numerus autem **XXII.** plenitudinem sapiētiae **XXII.** significat, totidem siquidem sunt Hebraicarum literarum characteres, totidemq; libris totum uetus testamentū continetur. Numero autem uicesimo octauo Luna fauor designatur, eius enim motus distans à cursu aliorum syderum, quasi solitarius uicesimo octauo die completur, quo redit ad idem punctum zodiaci unde processit. Hinc & uiginti octo mansiones Luna, singulari uirtute & influētia polletes, in cœlestibus numerantur. Tricesimus numerus multis mysterijs memorabilis est, quo dominus noster Iesus **XXX.** Christus appetiatus, qui ipse quoq; tricesimo suæ ætatis anno baptizatus est, cœpitq; facere miracula, & docere regnum dei. Ipse etiam Ioannes Baptista tricesimum annū agebat, cum incœpisset prædicare in deserto, & præparare uias domini. Ipseq; Ezechiel eadem annorum ætate, incœpit prophetare: & Ioseph tricesimo suæ ætatis anno exiit de carcere, à Pharaone accepit Aegypti principatū. Tricesimum secundum numerum Hebræorum doctores **XXXII.** sapiētiae adscribunt, totidem enim sunt ab Abrahamo descriptæ semitæ sapiētiae. Pythagorici uerò hunc numerum iustitiæ appellant, quia semper diuisibilis in partes æquales usque ad unitatem. Quadragenarium numerum ueteres magna obseruatione colebant, de quo & festum celebrabant tesseraoston. Fertur ad partus rationem efficere, totidem diebus semen aptari & transformari in utero, quousque in corpus organicum perfectum, suis debitis & harmonicis mensuris conducatur dispositum ad suscipiendum animam rationalem. Totidem diebus mulieres post partum grauiori morbo conflictari, quousq; adaptentur muliebria in partu commota, antequam purificentur:

totidem etiam diebus infantes risum continere, morbidos esse, magnoq; discrimine uiuere: estq; hic numerus in religione expiationis & pœnitentiæ, magnorumq; mysteriorum significatiuus: siquidem quadraginta dies & noctes diluuij tempore pluit dominus super terram: quadraginta annis filij Israël habitauerunt in deserto: quadraginta dies dilata est subuersio Niniuæ. Idemq; numerus sanctorum ieiunij sacer habitus est, siquidem per quadraginta dies Moses, Helias, & Christus ieiunauerunt. Quadraginta septimanis Christus in utero uirginis portatus est: quadraginta diebus à natiuitate mansit Christus in Bethlehem, antequam offerretur in templo: quadraginta mensibus publicè predicauit: quadraginta horis mortuus delituit in sepulchro: quadragesimo die post resurrectionem in cœlos ascendit, quæ omnia non sine huius numeri occulta proprietate & mysterio facta fuisse, nostri tradunt theologi. Quinquagenarius numerus est remissionis peccatorum, & seruitutis, libertatisq; significatiuus: secundum legem enim quinquagesimo anno remittebantur debita, & reuertebatur unusquisq; in possessionem suam. Hinc per Iubilæi annum, atque per pœnitentiæ psalmum, indulgentiæ atq; pœnitentiæ sacramentum ostendit. Lex quoque, & spiritus sanctus in eodem declarantur: nam quinquagesimo die post exitum Israël de Aegypto, lex data est Mosi in monte Sina. Quinquagesimo die post resurrectionem descendit spiritus sanctus super apostolos in monte Sion: unde dicitur & numerus gratiæ, & attribuitur spiritui sancto. Erat & sexagenarius numerus Aegyptij sacer: nam Crocodilo proprius, ut qui sexagenis diebus oua sexaginta pariat, totidemq; diebus foueat, tot annos præterea dicatur uiuere, & den-

tes eodem numero habere: denique totidem diebus in se-
 cessu quiescere quotannis sine cibo. Habet & septuagē- LXX.
 narius numerus sua mysteria, nam totidem annis ignis sa-
 crificij in Babylonica captiuitate sub aqua latens uixerat:
 totidem annos prædixerat Ieremias templi destructionē:
 totidem annos durauit captiuitas Babylonica: totidem an-
 nis complebatur desolatio Ierusalem. Item septuaginta pal-
 mæ erant in loco ubi castrametati sunt filij Israël: septua-
 ginta animabus descēderunt patres in Aegyptum: septua-
 ginta reges amputatis manuum & pedum summitatibus,
 colligebant cibum sub mensa Adonibesech: septuaginta fi-
 lij egressi sunt de femore Ioas: septuaginta uiri omnes filij
 Ieroboal: septuaginta pondera argenti dabantur Abime-
 lech: totidem uiros occidit Abimelech super uno lapide.
 Septuaginta filios & nepotes habuit Abdon, qui ascende-
 bant super septuaginta pullos asinarum. Septuaginta mi-
 lia uirorum erant Salomoni, qui onera portabant. Septua-
 ginta filij Achab regis in Samaria decapitati sunt. Septua-
 ginta iuxta psalmistam sunt anni annorum ætatis nostræ.
 Septuagesies septies iudicatum est de Lamech: septuagesies
 septies peccata donantur delinquenti. Est & numerus secu- LXXII.
 dus supra septuagesimum totidem linguarum sermonibus,
 totidem Synagogæ senioribus, totidem ueteris testamenti
 interpretibus, totidemq; Christi discipulis insignis: ha-
 betq; cum duodenario magnam communionē: hinc in cœ-
 lestibus quouis signo in sex partes diuiso, resultant septua-
 ginta duo quinary, quibus præsident totidem angeli, &
 totidem influunt nomina dei, & quilibet quinary uni
 præest idiomati, tanta efficacia, ut inde Astrologi & Phy-
 sionomi cognoscere queant, cuius idiomatis quisque fuerit

oriūdu: respondēt istis etiā totidē patētes in humano corpore articuli, quorum in quouis digito manuum & pedū habentur tres: qui cum principalibus duodecim superius in duodenario numeratis, constituūt septuaginta duos. Centenarius in quo ouis collocatur inuenta, qui etiam de sinistra transit ad dexteram, sacratu inuenitur: tum quia ex denario in seipsum ductu gignitur, completam designat perfectionem. Complementum uerò omnium numerorum millenarius est, qui est cubus denarij, significans consummatam & absolutam perfectionem. Sunt autem duo numeri à Platone in Republica maximè celebrati, & ab Aristotele in suis Politicis non improbati, quibus ciuitatibus magnæ mutationes portenduntur: hi sunt duodenarij quadratus, & eiusdem cubus, uidelicet quadragessimus quartus supra centenarium, & septingentesimus uicesimus octauus supra millenarium, qui numerus fatalis est: ad quem cum ciuitas quæuis siue respublica peruenerit, completo cubo postea declinabit: in quadratis tamen mutationem subit, sed in melius, si prudenti disciplina regatur: nec fato tunc, sed imprudentia collabi poterit: atque hæc de numeris particulatim dicta sufficiant.

De numerorum notis, in certis gesticulationibus constitutis. CAP. XVI.

LEgi sæpiſſimè in magicis libris, eorundemq; operibus & experimentis mirabiles quosdam, & quales mihi uidebantur, ridiculas gesticulationes, & putabā illa esse occulta quædam demonum pacta, propter quod respuebam, & proieci ea: sed postquam rem profundius examinavi, tunc primum intellexi, in illis magicis gesticulationibus, non demonum fœdera, sed numerorum deliteſcere

scere rationem, qua ueteres per manuum & digitorum uarios inflexus & reflexus numeros representabant: quorum gesticulatione magi, ineffabiliū uirtutum uocabula, sono ignota, numeris uaria, iugatis alternatisq; digitis tacite inclamant, ueneranturq; sacro silentio mundi præsulles deos. Eius ritus meminit etiam Martianus de Arithmetica, inquit: Digiti uerò uirginis recursantes, & quaedam incomprehensæ mobilitatis scaturigine uermiculati, quæ mox ingressa, septingentos decem & septem numeros complicatis digitis, Iouem salutabunda surrexit. Tū Philosophia, ut Tritonidem propter adstabat, quid numero tali Arithmetica intulisset, exquirat. Cui Pallas, Proprio inquit, Iouem nomine salutauit. Vt ergo hæc melius intelligantur, placuit illa ex traditione Bedæ hic subiungere. inquit itaque: Cùm dicis unum, minimum in leua digitum inflectens, in medium palmæ locum figes: cùm dicis duo, secundum à minimo inflexum ibidem impones: cùm dicis tria, tertium similiter inflectes: cùm dicis quatuor, itidem minimum leuabis: cùm dicis quinque, secundum à minimo similiter eriges: cùm dicis sex, tertium nihilominus leuabis, eo solo qui medicus appellatur, in mediū palmæ fixo: cùm dicis septem, minimum solum supra palmæ radicem, cæteris interim leuatis, impones: iuxta quem cùm dicis octo, medicum: cùm dicis nouem, medium è regione compones: cùm dicis decem, unguem indicis in medio figes articulo pollicis: cùm dicis uiginti, summitatem mediij digiti inter nodos pollicis & indicis arcuè figes: cùm dicis triginta, unguis indicis & pollicis blando coniunges amplexu: cùm dicis quadraginta, interiora pollicis lateri uel dorso indicis superduces, ambobus duntaxat erectis: cùm dicis

quinquaginta, pollicem exteriore articulo instar Græcæ
 literæ gamma, curuatim ad palmam inclinabis: cùm dicis
 sexaginta, pollicem ut supra curmatim indice circumfle-
 xo diligenter à fronte præcinges: cùm dicis septuaginta, in-
 dicem ut supra circumflexum, pollice in longum tenso im-
 plebis, ungue illius duntaxat erecto trans medium indicis
 articulum: cùm dicis octoginta, indicem ut supra circumfle-
 xum, pollice in longum extenso implebis, ungue uideli-
 cet illius in medium indicis articulum fixo: cum dicis no-
 naginta, indicis inflexi unguem radici pollicis erecti confi-
 ges. Hactenus in læua. Centum uerò in dextra, quomodo
 in læua decem facies, ducenta in dextra, quomodo uiginti
 in læua, sinistraq; manu. Duo milia in dextra, quomodo
 duo in læua & c. usque ad nouem milia. Porro decem mi-
 lia cùm dicis, læuā in medio pectoris supinam appones, di-
 gitis tantum in cœlum erectis: uiginti milia cùm dicis, eā-
 dem pectori expansam latè superpones: triginta milia cùm
 dicis, eadem prona, sed erecta, pollicē cartilagini mediæ pe-
 ctoris immittes: quadraginta milia cùm dicis, eandem in
 umbilico erectam supinabis: quinquaginta milia cùm di-
 cis, eiusdem pronæ, sed erecto pollicem umbilico impones:
 sexaginta milia, eadem prona femur læuum de super com-
 prehendes: septuaginta milia cùm dicis, eandem supinam
 femori superimpones: octoginta milia cùm dicis, eandem
 pronam femori superpones: nonaginta milia cùm dicis, ea-
 dem lumbos comprehendes, pollice ad ima uerso. At uerò
 centum milia, ducenta milia, & cætera usq; ad nongenta
 milia, eodem modo quo diximus, ordine in dextra corpo-
 ris parte complebis. Decies autem centena milia cùm di-
 cis, ambabus sibi manibus consertis, inuicem digitos im-
 plicabis

plicabis. Hæc ex Beda adnotata hæcenus sufficient. Plura de istis apud fratrem Lucam de S. Sepulchro in sua magna Arithmetica comperies.

Lucas de S.
Sepulchro.

De uarijs numerorum notis apud Romanos
obseruatis. CAP. XVII.

Numerorum notæ apud uarias gentes diuersimodè pinguntur: Romani illos sequentibus notis figurabant, quos de literis antiquis describit Valerius Probus, & hodie adhuc in usu sunt, sic uidelicet:

Vnum.	Quinq;	Decem.	Quinquaginta.
I.	V.	X.	L.
Centum.	Ducenta.	Quingenta.	
C.	CC.	D.	
Mille.		Quinq; milia.	
M.S. I.	CXV.	ICV.	ICV. V.
	Decem milia		
CCICV.	CMV.	VMC.	IML.
	Quinquaginta milia.		
	ICV.	DCV.	L.
	Centum milia.		
CCCCV.	△	△	CM. C.
Ducenta milia.		Quingenta milia.	
CC.		DM.	CV. D.
	Mille milia.		
CMV.	CV.	M.S.	

Sunt alia numerorū notæ, hodie apud Arithmeticos & calculatores usitata, quæ iuxta numerorum ordinem his figuris pinguntur: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. quibus additur nota priuationis, orbiculo signata, hac scilicet figura, 0, quæ licet numerū nullū significet, alios tamen aut denari-

os, aut centenarios, aut millenarios significare facit, quem admodum hæc in Arithmeticis manifesta sunt. Sunt etiã qui denariũ per uirgulam quæ lineã transuersim agat, no tant: quinarium autẽ per eã, quæ lineã cõtingat, nõ autem secet: unitatem uerò per eã, quæ seorsum ponitur, sicut in hoc exemplo uidere licet: †, significat decẽ: †, significat decẽ & quinq;: †, significat sexdecim: †, decẽ & septem. orbiculus uerò denotat centum, sic scilicet, ○, seorsum positus: coniunctus uerò, totidem quot numeris apponitur centenarios indicat, ut sic, ○○, uel sic, II○, ducenta: sic ○○○, uel sic, III○, trecenta: †°, quingenta: †°, decies centena, siue mille. Atque hæ notæ frequenter in magicis characteribus adiectæ conspiciuntur.

De notis Græcorũ.

CAP. XVIII.

Notis numerorum utũtur Græci literis alphabeticis, idq; tribus modis: primo singulis elementis, secundũ alphabeti seriẽ loci sui numerũ significãtibus. Nã quotum in ordine alphabeti locum quæq; litera sortita est, eiusdem numerum repræsẽtat, ut hic uidere licet:

I	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
A	B	Γ	Δ	E	Z	H	Θ	I	K	Λ	M	N	Ξ	Ο
16	17	18	19	20	21	22	23	24						
Π	P	Σ	T	Υ	Φ	X	Υ	Ω						

Et hic est primus ordo numerorũ apud Græcos. Secundo diuidunt Græci totum alphabetum in tres classes, quarũ prima incipiens ab Alpha, unitatũ est: Secunda incipiens à Iota, denariorum est: Tertia incipiens à Rho, est cẽtenariorũ: & hic ordo à posterioribus Græcorum ita ad Hebræorũ imitationem institutus est. Quia uerò alphabetum eorum ab ea regula tribus literis mancum est, necesse fuit illis tres figuras adfingere, & literis intercalare, quibus ui

bus uidelicet sextum, nonagesimum, & noningentesimū
 numeros explicarent, ut in sequentibus liquet:

I	2	3	4	5	6	7	8	9
A	B	Γ	Δ	E	Ϛ	Z	H	Θ
10	20	30	40	50	60	70	80	90
I	K	Λ	M	N	Ξ	O	Π	Ϛ
100	200	300	400	500	600	700	800	900
P	Σ	T	Υ	Φ	X	Υ	Ω	Ϛ

Quòd si alicui harū literarum subsignetur uirgula toni-
 cuti, tunc totidem millenarios significat, ut in his exēplis:

1000.	10000.	100000.
A	I	P
┌	┌	┌

Tertio modo sex duntaxat literis designandis numeris
 Græci utuntur, uidelicet ι, pro unitate: π, pro quinario, quia
 caput est dictionis πέντε, hoc est, quinque: Δ, pro denario, à
 Δέκα: Η, pro centenario, ab εκατόν: Χ, pro millenario, à uoce
 χίλια: Μ, pro decem milibus, à Μύρια. Ex quibus sex literis suo
 modo usque ad quatuor numero iunctis, uel alijs adiun-
 ctis, ceteros numeros formant, præter π, quæ non multi-
 plicatur, nec sibi iungitur, sed semper aliorum quinariorum
 significat, ut in sequentibus exemplis patet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
ι	π	ππ	πππ	ππππ	πππππ	ππππππ	πππππππ	ππππππππ
10	11	12	13	14	15	16	20	21
Δ	Δι	Δπ	Δππ	Δπππ	Δππππ	Δπππππ	ΔΔ	ΔΔι
50		60		100	200	500		
┌ Δ		┌ Δ	Δ	H	HH	┌ H		
1000		5000		10000	50000			
X		┌ X		M	┌ M			

De na

De notis Hebræorum, & Chaldæorum, & quibusdam alijs Magorum notis.

CAP. XIX.

Hebæorum etiam literæ numerorum notas habet, sed longè excellentius, quàm ulla aliarum linguarum, cum maxima lateant in Hebraicis numeris mysteria, sicuti de his tractatur in ea parte Cabale, quam Notariacón uocât. Sûnt autè Hebræorû literæ numero uiginti duæ principales, quarû quinque alias quasdam diuersas figuras in fine dictionis sortiuntur, quas idcirco quinque finales uocant: quæ superioribus additæ, uiginti septem constituunt: quæ deinde in tres gradus partitæ, quæ in primo gradu sunt, unitates referunt: quæ in secundo, denarios: quæ uerò in tertio gradu sunt, cetenarios significant: quælibet autem illarum, si grandi depingatur caractere, totidem significat millenarios, ut hîc:

3000	2000	1000
Ⲁ	Ⲃ	Ⲅ

Classes autem numerorum Hebraicorum sunt istæ:

9	8	7	6	5	4	3	2	1
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
90	80	70	60	50	40	30	20	10
י	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י
900	800	700	600	500	400	300	200	100
צ	ק	ר	ס	ת	ש	ק	ר	ק

Sunt tamen qui finalibus literis non utuntur, sed pro illis sic scribunt:

1000	600	800	700	600	500
Ⲅ	קת	תת	שת	רת	קת

Et ex

Et ex istis simplicibus figuris earũ cõbinatione & cõposi-
tione reliquos omnes cõpositos numeros describũt, ut un-
decim, duodecim, centũ & decẽ, centũ & undecim, ad-
dẽdo denario quæ unitatum sunt: similiter & reliquis suo
modo. Tamen decimum quintũ numerũ, nõ per decem &
quinque, sed per nouem & sex scribunt, sic scilicet: 𐤒𐤓,
idq; ob reuerentiam diuini nominis 𐤒𐤓, quod quindecim
importat, ne sacro nomine ad prophana aliquando abuti
cõtingat. Habẽtq; & Aegyptij, & Aethyopes, & Chal-
dæi, & Arabes suas numerorũ notas, quæ & ipsæ sæpissi-
mè inter magicos characteres occurrũt: has igitur qui nos
se uelit, apud harũ literarũ peritos requirat. Chaldæi nan-
que alphabeti sui literis numeros, Hebræorũ more, signat:
eorũ alphabetum in fine primi libri adnotauimus. Inueni
præterea in duobus antiquissimis libris astrolõgicis &
magicis, quasdã elegantissimas numerorũ notas, quas huc
etiã subiũgere decreui: erãt autẽ in utroq; uolumine tales:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
𐤀	𐤁	𐤂	𐤃	𐤄	𐤅	𐤆	𐤇	𐤈

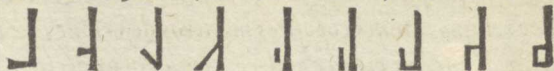
Istis autem notis in sinistrũ latus conuersis, constituuntur
denarij, hoc modo:

10	20	30	40	50	60	70	80	90
𐤉	𐤊	𐤋	𐤌	𐤍	𐤎	𐤏	𐤐	𐤑

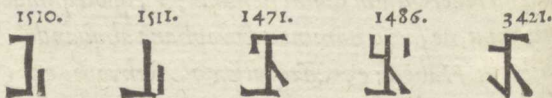
Rursumq; notis illis deorsum conuersis, in dextro latere, cẽ-
tenarios: in sinistro, millenarios dabunt, ita uidelicet:

100	200	300	400	500	600	700	800	900
𐤒	𐤓	𐤔	𐤕	𐤖	𐤗	𐤘	𐤙	𐤚

1000 2000 3000 4000 5000 6000 7000 8000 9000

Atq; ex harũ notarũ compositione & mixtione, cateri quoque mixti & compositi numeri elegantissimè exeũt, sicut hoc in his paucis facillè deprehendi potest:

Ad quorum exemplũ & in reliquis cõpositis procedẽdũ est: atq; hæc de notis numerorum hæctenus satis sint.

Qui numeri literis attribuantur, atq; de diuinatione per eosdem. CAP. XX.

TRadunt Pythagorici, adsentiunt Aristoteles & Ptolemæus, ipsa literarum elementa certos quosdam, diuinosq; possidere numeros, per quos ex proprijs rerum nominibus in summam collectos, de rebus occultis futurisq; eliciamus sententiam. Vnde hanc diuinationis speciem Arithmantiam uocant, quia uidelicet per numeros fit, sicut de illa meminit Terentianus in his uersibus:

Et nomina tradunt ita literis peracta,
 Hæc ut numeris pluribus, illa sint minutis,
 Quandoq; subibunt dubiæ pericla pugnæ:
 Maior numerus qua steterit, fauere palmam:
 Præfagia læti minima patere summa.
 Sic & Patroclum Hæctorea manu perisse,
 Sic Hæctora tradunt cecidisse mox Achilli.

Ait etiam Plinius, Pythagoræ inuentis datum, impositiuorum nominum imparium uocalium numerum, claudita

tes, oc

tes, oculatorumue orbitatem, ac similes casus, si sint dextris adsignata partibus: parem uerò numerum læuis: docuitq; Alchandrinus philosophus, quomodo ex literarum numeris etiam natorum horoscopia, dominatricesq; stellæ inuenire poterimus, quisq; inter uirum & uxorem prior moriturus sit, aut superuicturus, ceterorumq; operum nostrorum prosperos, infelicisue euentus, eiusq; traditiones hinc subiungere libuit, etiam à Ptolemæo astrologo non improbatas. Sed qui numeri singulis literis deputentur, superius in Græcis & Hebraicis ostendimus, diuiso alphabeto in tres classes, quarum prima est unitatum, secunda denariorum, tertia centenariorum: Cumq; in Romano alphabeto ad complementum uiginti septem characterum desint quatuor, illorum locum suppleant i & u consonantes simplices, ut in Iohannes, & Valentinianus nominibus: deinde hi & hu consonantes aspiratæ, ut in Hieronymus, & Huilhelmus, licet Germani pro hu aspirato, duplici vv utantur, Itali uerò & Galli in suo uulgari g cum u coniunctum loco eius ponunt, sic scribentes, Vuilhelmus, & Guilhelmus.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	B	C	D	E	F	G	H	I
	10	20	30	40	50	60	70	80
	K	L	M	N	O	P	Q	R
100	200	300	400	500	600	700	800	900
T	V	X	Y	Z	I	V	HI	HV

Quòd si nunc scire desideras nati alicuius dominatricem stellam, computa nomẽ suum, & utriusq; partem sui per singulas literas secundum numerum superscriptum, collectamq; totius summam diuide per nouenarium, subtrahendo illum quoties potue-

ris: &

ris: & si remanserit unitas, aut quaternarius, uterq; Solē indicat: si uerò binarius, aut septenarius, uterq; signat Lunam. Cæterum ternarius, Iouem: quaternarius, Mercurium: senarius, Venerem: octonarius, Saturnum: nouenarius, Martem notant, & eius rationes ostenduntur alibi. Simili ratione si nati alicuius horoscopon scire desideras, computa nomen illius, & nomen matris suæ, & patris sui, & summam totam collectam diuide per duodenarium: si restabit unitas, Leonem notat: si Iunonia dias, Aquariū: si ternarius Vestalis, Capricornum: si quaternarius, Sagittarium: si quaternarius, Cancrum: si Venerem senarius, Taurum: si Palladius septenarius, Arietem: si Vulcanius octonarius, Libram: si Martius nouenarius, Scorpionem: si denarius, Virginem: si undenarius, Pisces: si Phœbeus duodenarius, Geminos representabunt: & horum rationes etiam alibi redditæ sunt. Nemo autem miretur, per numeros nominum multa prognosticari posse, cum testibus Pythagoricis philosophis, & Hebræorum Cabalisticis, in illis numeris lateant occulta aliqua mysteria, à paucis intellecta: omnia enim numero, mensura, pondere, creauit altissimus, à quibus & literarum, & nominum ueritas originem ducit, quæ non casu, sed certa (licet nobis ignota) ratione instituta sunt. Hinc Ioannes in Apocalypsi ait: Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestię, qui est numerus hominis. Hæc tamen non de illis nominibus, quæ dissonans discrepantia nationum, ac diuersi gentiū ritus, pro locorū causis, cultibusq; hominibus impouerūt, sed quæ nascēti cuilibet ab ipso cælo sydereā cōpagnatione inspirata sūt, quæq; ex cuiusq; genesi elicere Hebræorum Mecubales, atq; Aegyptiorū sapiētes docuerūt.

Qui

Qui numeri quibus dijs sacri sunt, & qui quibus
elementis adscripti. CAP. XXI.

IAm uero etiam & elementis & cœlestium numini-
bus sacros numeros Pythagorici dedicarunt: nam
aëri octonarium: igni, tetractyn: terræ, senarium: aquæ
duodenarium assignarunt. Præterea competit unitas So-
li, qui unicus stellarum rex est, in quo posuit deus taberna-
culum suum: hanc etiam Iouis esse, idealis illius intellectu
alisq; speciei uis causatiua testatur, qui idem caput & pa-
ter est deorum, sicut monas principium & parens nume-
rorū. Dualitas uero datur Lunæ, quæ secundum luminare Dualitas
est, & animam mundi figurat, uocaturq; Iuno, quod inter
eam & monadem prima coniunctio est, consortiumq; cõ-
simile. Datur & Saturno & Marti, duabus apud astro-
logos infortunis. Sic ternarius cõpetit Ioui, & Soli & Ternarius.
Veneri, tribus uidelicet fortunis: & deputatur Vestæ
& Hecatæ & Dianæ: hinc dicunt,

Ter geminam Hecatæ, tria uirginis ora Dianæ.
Trias ergo dedicata est huic uirgini, quam dicunt cœlo
Ereboq; potentē. Quaternarius ipse Solis est, qui eo nume Quaternari-
ro cœli cardines cõstituit, temporaq; discernit: deputatur us.
etiam Cyllenio, quod quadratus deus solus habetur. Qui Quinarius.
narius ex primo pari & primo impari, uelut ex foemineo
& masculino utroq; sexu constans, adsignatur Mercurio:
etiam mundo cœlesti attribuitur, qui super quatuor ele-
menta ipse sub alia forma est quintus. Senarius qui ex tri Senarius.
ade per diadem ducta confertur, uelut ex utriusq; sexus
commixtione, à Pythagoricis genesi nuptijsq; accommoda-
tus, pertinet ad Venerē & Iunonē. Septenarius, quietis Septenarius
numerus, Saturni est: idem etiam lunæ motum lumenq;
9 dispensat

- dispensat: ideoq; Tritoniæ uirginis uocabulū possidet, quia nihil gignit: Mineræ adsignatur, quòd à nullo nascitur: Palladi quoq; uiragini, quia ex numeris tã masculis quàm
- Otonarius. fœmineis cõstat. Hũc Plutarchus etiã dat Apollini. Otonarius ob iustitiæ sacramētū Iouis est: dicatur etiã Vulcano: nã ex primo motu & diade, quæ Iuno est, in se bis ducta, constat: etiã matri deũm Cybele attribuitur, cui omnis cubus tribuitur. Plutarchus illū Baccho seu Dionysio adsignat, qui ipse octauo mēse natus dicitur: alij, quoni-
- Nouenarius am octimestres partus uitales nō sũt, Saturno atq; Parcisi illū cõstituerũt. Nouenarius ad Lunã omnium cœlestium influ-
- Denarius. xũũ uirtutũq; ultimũ receptaculũ pertinet, non minus & nouẽ Musis dicatus, tũ etiã Marti, à quo finis omnium rerũ. Denarius numerus circularis, ea ratione qua monas ad Solẽ spectat: datur etiã Iano, quia primi uersus finis, secundæ monadis implet auxiliũ: insuper etiã mũdo adsignatur.
- Duodenarius. Similiter & duodenarius, quia sol duodecim signa per-
- Vndenarius & soli attribuitur. Vndenarius uero, quia semicircularis est, attribuitur lunæ, & deputatur etiam Neptuno.

De planetarum mensuris, earumq; uirtutibus & formulis, & quæ illis præficiãtur diuina nomina, intelligentiæ & dæmonia. CAP. XXII.

TRadũtur insuper à magis quedam numerorum mensuræ, planetis septem distributæ, quas planetarum sacras tabulas uocãt, multis admodũ magnisq; cœlestium uirtutibus insignitas, quatenus representãt diuinam illã cœlestium numerorũ rationẽ diuinæ mētis ideis per rationẽ animæ mũdi cœlestibus impressam, illorumq; suauissimã cœlestium radiorum harmoniam, secundum effigierum propor-

proportionē, intelligētias supra mundanas cōsignificatiū,
 quæ aliter exprimi non possunt, quàm per notas numero-
 rū & characterū: nihil enim materiales numeri & figu-
 ræ possunt in mysterijs rerū abditarū, nisi representatiue
 per numeros & figuras formales, quatenus reguntur & in-
 formantur ab intelligētijs & numerationibus diuinis, quæ
 neclūt extrema materiæ atq; spiritus ad uoluntatē animæ
 eleuata, per magnū affectū, operantis cœlesti uirtute, pote-
 statē accipiēs à deo, per animā uniuersi & cœlestiū cōstel-
 lationū obseruationes in materiā applicatā ad formā cōue-
 nientē, dispositis medijs solertia & sciētia magicali: sed
 nunc ad tabulas singulatim explicandas properemus. Harū
 prima Saturno adsignata, ex quadrato ternario cōstat, cō-
 tinens numeros particulares nouem, & in qualibet linea
 tres quaq; uersum, & per utrāq; diametrū constituentes
 quindecim: tota autē numerorū summa, quadraginta quin-
 q;. Huic ex diuinis nominibus præficiuntur, prædictos nu-
 meros implentia nomina, cū intelligentia ad bonum, &
 demonio ad malū: eliciturq; ex eisde numeris signaculum
 siue character Saturni & spiritū eius, quales inferius
 suæ tabulæ adscribemus. Dicūt hanc tabulā fortunato Sa-
 turno in lamina plumbea sculptā adiuuare partiū, reddere
 hominē tutum & potentē, atq; præstare successus petitio-
 nū apud principes & potestates: si uero infortunato Satur-
 no fiat, impedire adificia & plātationes & cōsimilia,
 hominē deijcere ab honoribus & dignitatibus, gignere
 rixas & discordias, & dispergere exercitus. Secunda
 dicitur tabula Iouis, quæ constat quaternario in se ducto,
 continens numeros particulares sexdecim, & in quauis
 linea atq; diametro quatuor constituentes triginta quatu-

Saturni ta-
bula.

Iouis tabula.

Martis ta-
bula.

or: omnium autē summa centū triginta sex. Et præsunt illi nomina diuina cū intelligentia ad bonū, cū dæmonio ad malū, & elicitur ex ea character Iouis & spirituum eius. Ferunt illā si Ioue potēte domināteq; argenteæ laminæ fuerit impressa, conferre lucrū & diuitias, gratiā & amorem, pacē & cōcordiā hominū, & placare inimicos, cōfirmare honores & dignitates & cōsilia: & dissoluere maleficia, si in corallio insculpta fuerit. Tertia tabula ad Martē spectat, quæ quinario quadrato constituitur, complectens numeros XXXV. & ex his in quouis latere & diametro quinq; qui faciūt sexagintaquinq;: & omnium summa est CCCXXV. Et præsunt illi nomina diuina cū intelligentia ad bonū, & dæmonio ad malū, & elicitur ex ea character Martis & spirituum eius. Hæc fortunato Marte in lamina ferrea aut ense sculpta, potentē facit in bello, & iudicijs, & petitionibus, & terribilē aduersarijs suis, & uictoriā præstat aduersus hostes: & si in lapide corneola sculpta sit, stringit sanguinē & mēstrua: si uero infortunato Marte sculpatur in lamina æris rubri, impedit ædificia, deicit potētes à dignitatibus & honoribus & diuitijs, generat discordiā & lites & odia hominū & bestiarū, fugat apes & colūbas & pisces, & impedit molēdina, & infortunat eūtes ad uenationes & prælia, & generat sterilitatē in uiris & mulieribus & cæteris animātibus, ad uersarijsq; omnibus timorem incutit, & ad reuerentiā exhibendā compellit. Quarta tabula solis, ex quadrato senario cōstituta est, & cōtinet numeros triginta sex, quorum sex in quolibet latere & diametro, producūt cētū & undecim, & summa omnium sexcētū sexaginta sex. Præsunt illi nomina diuina cū intelligentia ad bonū, & dæmonio ad malū, & elici-

Elicuntur ex ea characteres Solis & spirituum eius.
 Hæc fortunato sole in lamina aurea sculpta, reddit ge-
 statē gloriosum, amabile, gratū, potentē in omnibus operi-
 bus, & cōparat hominē regibus & principibus, eleuās
 eū ad sublimia fortunæ fastigia, impetrare faciens quic-
 quid uoluerit: sole autē infortunato, facit tyrannū, super-
 bū, ābitiosū, inexplebilē, & malo fine terminatē. Quin-
 ta tabula Veneris est, constans septenario in se ducto, nu-
 meris uidelicet quadragintanouem, quorum septem in o-
 mni latere & diametro constituunt centum & septua-
 gintaquinq; : & summa omnium mille ducenta uiginti
 quinq;. Et præ sunt illi nomina diuina cum intelligentia ad
 bonū, & demonio ad malum, & elicitur ex ea chara-
 cter Veneris & spirituum eius. Hæc fortunata Venere
 in lamina argenti sculpta, conciliat concordiam, dirimit
 lites, largitur amores mulierū, confert ad conceptum, pel-
 lit sterilitatem, reddit potentes in coitu, & dissoluit ma-
 leficia, & pacem generat inter uirum & mulierem, &
 quorumcunq; animalium & pecorū greges copioso partu
 fœcundat: & posita in columbari, multiplicat columbas.
 Confert aduersus omnes ægrotudines melancholicas, &
 generat lætitiā, & gestata fortunat itinerātes: quod si
 infortunata Venere in ære formetur, omnibus prædictis
 contraria facit. Sexta tabula Mercurij est, ex octonario
 in se ducto resultans, numeros continens sexagintaquatuo-
 or, quorum octo in quouis latere & per utrāq; diametrū
 faciunt ducenta & sexaginta: & summa omnium duo
 milia octoginta. Et præ sunt illi nomina diuina cum intelli-
 gentia ad bonum, & demonio ad malū, & elicitur ex ea
 character Mercurij & spirituum eius: & si fuerit Mer-

curio fortunato sculpta in argento uel stanno, uel ere cirrino, uel inscripta in pergameno uirgineo, reddit gestantem gratum, fortunatum ad impetrandum quicquid uoluerit: confert lucrū & pellit inopiam, confert memoriam & intellectum, & diuinationem, & notitiam occultorū per somnia: & si fuerit Mercurius infortunatus, facit his omnibus contraria. Septima tabula Lunæ est, constans ex nouenario in se multiplicato, habens numeros octoginta & unum, in quolibet latere & diametro nouē, producentes tercentū sexaginta nouem: & omnium summa est, tria milia trecenta & uigintiunum. Et præsumt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & demonio ad malum: & eliciuntur ex ea characteres Lunæ & spiritū eius. Hæc fortunata Luna in argento sculpta, facit gestantem gratum, amabilem, iucundum, alacrem, honoratum, auferens omnem malitiam & malam uoluntatem: præstat securitatem in itinere, & profectum diuitiarum, & corporis sanitatem, & pellit inimicos & alias res nociuas de quocunq; loco uolueris: & si Luna infortunata fiat in lamina plumbea, ubicunq; fuerit subhumata, infortunat locum illum, & habitantes & conuersantes in eo: similiter naues, fontes, flumina, molen-dina: & infortunat omnem hominem, aduersus quem rite facta fuerit, faciens illum profugum de terra & patria sua, & è loco mansionis suæ ubi subhumata fuerit: & impedit medicos & oratores, & quoscunq; homines in officio suo contra quos fuerit fabricata. Qualiter autē eliciatur signacula & characteres cū stellarum, cū spiritū ex istis mensulis, sagax scrutator, & qui harum mensula-rū uerificationem intellexerit, facile inuenire poterit.

Nomina

Nomina diuina respondentia numeris
Saturni.

3.	Ab.		
9.	Hod.		
15.	Iah.		
15.	Hod.		
45.	Tetragrammaton extensum.		
45.	Agiel.	Intelligentia Saturni	
45.	Zazel.	Dæmonium Saturni.	

Nomina diuina respondentia numeris
Iouis.

4.	Abba.		
16.			
16.			
34.	El Ab.		
136.	Iohphiel.	Intelligentia Iouis.	
136.	Hifmael.	Dæmonium Iouis.	

Nomina respondentia numeris
Martis.

3.	He, litera nominis sancti.		
25.			
65.	Adonai.		
325.	Graphiel.	Intelligentia Martis	
325.	Barzabel.	Dæmonium Martis	

Nomina respondentia numeris
Solis.

6.	Vau, litera nominis sancti.		
6.	He extensum, litera nominis sancti.		
36.	Eloh.		
111.	Nachiel.	Intelligentia Solis.	
666.	Sorath.	Dæmonium Solis.	

Nomina respondentia numeris
Veneris.

7.			
49.	Hagiel.	Intelligentia Veneris.	
157.	Kedemel.	Dæmonium Veneris.	
8252.	Buc Scraphim.	Intelligentiæ Veneris	

*Nomina respondentia numeris
Mercurij.*

3.	Asboga. Octonarius extensus.	אבגה
64.	Dfn.	דפנ
64.	Doni.	דוני
260.	Tiriël. Intelligentia Mercurij.	טיריאל
280.	Taphthartharath. Dæmoniū Mercurij.	תפתרתרת

*Nomina respondentia numeris
Lunæ.*

9.	Hod.	הוד
81.	Elim.	עלים
369.	Hasmodai. Dæmonium Lunæ.	השמודאי
3321.	Schedbarschemoth Scharathān. Dæmonium dæ- moniorum Lunæ. שד ברשהמעט שרתחון	דæ- מוןיום
	Intelligentia intelligentiarum Lunæ.	
3321.	Malchabetharfisim hed bernah schehakim מלכא בהרשיתים עד ברות שתקים	מלכא

Tabula Saturni in abaco.

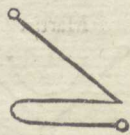
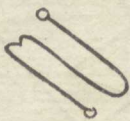
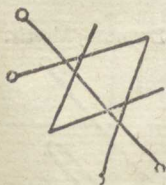
In notis Hebraicis.

4	9	2
3	5	7
8	1	6

ו	ז	ח
ט	י	יא
יב	יג	יד

Saturni.

Signacula siue characteres,
Intelligentiæ Saturni. Dæmonij Saturni.

Tabula Iouis in abaco.

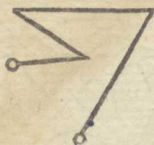
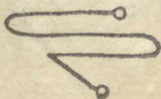
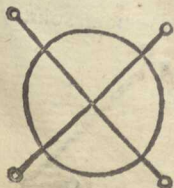
In notis Hebraicis.

4	14	15	1
9	7	6	12
5	11	10	8
16	2	3	13

ו	ז	ח	ט
י	יא	יב	יג
יד	טו	טז	יז
יח	יט	כ	כא

Iouis.

Signacula siue characteres,
Intelligentiæ Iouis. Dæmonij Iouis.

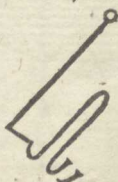
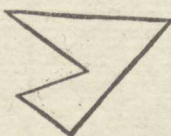
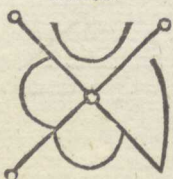

11	24	7	20	3	מ	נ	ו	ז	ח	ט
4	12	25	8	16	י	כ	ל	מ	נ	ס
17	5	13	21	9	פ	צ	ק	ר	ש	ת
10	18	1	14	22	י	כ	ל	מ	נ	ס
23	6	19	2	15	פ	צ	ק	ר	ש	ת

Martis.

Signacula siue characteres,
Intelligentiæ Martis.

Dæmonij Martis.

Tabula Solis in abaco.

In notis Hebraicis.

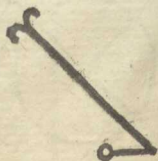
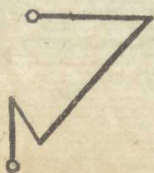
6	32	3	34	35	1
7	11	27	28	8	30
19	14	16	15	23	24
18	20	22	21	17	13
25	29	10	9	26	12
36	5	33	4	2	31

י	כ	ל	מ	נ	ס
פ	צ	ק	ר	ש	ת
י	כ	ל	מ	נ	ס
פ	צ	ק	ר	ש	ת
י	כ	ל	מ	נ	ס
פ	צ	ק	ר	ש	ת

Solis.

Signacula siue characteres,
Intelligentiæ Solis.

Dæmonij Solis.

Tabula Veneris in abaco.

22	47	16	41	10	35	4
5	23	48	17	42	11	29
30	6	24	49	18	36	12
13	31	7	25	43	19	37
38	14	32	1	26	44	20
21	39	8	33	2	27	45
46	15	40	9	34	3	28

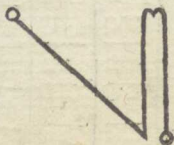
Signacula siue chara
Ceres Veneris.

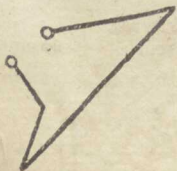
Tabula Veneris in notis Hebraicis.

טו	טז	יז	יח	יט	כ	כא
כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח
כט	ל	לא	לב	לג	לד	לה
לו	לז	לח	לט	מ	מא	מב
מג	מד	מה	מו	מז	מח	מט
נ	נא	נב	נג	נד	נה	נו
נז	נח	נט	ס	סא	סב	סג

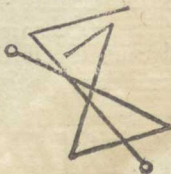
Intelligentiæ Ve-
neris.

Dæmonij Veneris.

Intelligentiarum
Veneris.

DE OCCULTA PHILOSOPHIA

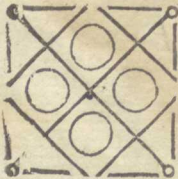
Tabula Mercurij in abaco.

8	58	59	5	4	62	63	1
49	15	14	52	53	11	10	56
41	23	22	44	45	19	18	48
32	34	35	29	28	38	39	25
40	26	27	37	36	30	31	33
17	47	46	20	21	43	42	24
9	55	54	12	13	51	50	16
64	2	3	61	60	6	7	57

Tabula Mercurij in notis Hebraicis.

ע	ב	ש	ה	ו	ד	ק	ז
ב	ב	ו	ב	א	ז	ו	ז
ז	א	ב	ב	ב	ו	ע	ב
ו	ו	ב	ו	ו	ו	ו	ו
ו	ב	ב	ו	ז	ז	ב	ו
ו	ב	ו	ו	ז	ז	ו	ו
ו	ב	ו	ו	ז	ז	ו	ו
ו	ו	ו	ו	ו	ו	ו	ו

Mercurij

Signacula siue characteres,
Intelligentiæ Mercurij.Dæmonij Mer
curij.

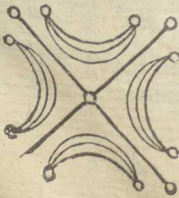
Tabula Lunæ in abaco.

37	78	29	70	21	62	13	45	5
6	38	79	30	71	22	63	14	46
47	7	39	80	31	72	23	55	15
16	48	8	40	81	32	64	24	56
57	17	49	9	41	73	33	65	25
26	58	18	50	1	42	74	34	66
67	27	59	10	51	2	43	75	35
36	68	19	60	11	52	3	44	76
77	28	69	20	61	12	53	4	45

Tabula Lunæ in notis Hebraicis.

ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג	יד
טו	טז	יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג
כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל	לא	לב
לד	לה	לו	לז	לח	לט	מ	מא	מב
מג	מד	מה	מו	מז	מח	מט	נ	נא
נב	נג	נד	נה	נו	נז	נח	נט	ס
סא	סב	סג	סד	סה	סז	סח	סט	ע
עא	עב	עג	עד	עה	עז	עח	עט	פ
פא	פב	פג	פד	פה	פז	פח	פט	צ
צא	צב	צג	צד	צה	צז	צח	צט	ק
קא	קב	קג	קד	קה	קז	קח	קט	ר
רא	רב	רג	רד	רה	רז	רח	רט	ש
שא	שב	שג	שד	שה	שז	שח	שט	ת

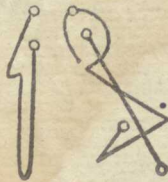
Lunæ.

Signacula siue characteres,
Dæmonij Lunæ.

Dæmonij dæmoni-
orum Lunæ.

Intelligentiæ intel-
ligentiarum Lunæ.

De Geometricis figuris atq; corporibus qua uirtute
in magia polleant, & quæ quibus elementis cō-
ueniant atq; cœlo. CAP. XXIII.

Figura etiam Geometrica ex numeris orta, non mi-
noris potētia putantur. Ex his in primis circulus re-
spondet unitati atq; denario: nam unitas omnium rerum
centrum atq; circumferentia est: ipseq; denarius coacerua-
tus in unitatem redit, à qua exordium habuit, numero-
rum omnium finis & complementum: diciturque circu-
lus linea infinita, in qua non est terminus à quo, nec ter-
minus ad quē, cuius principiū & finis est in quolibet pun-
cto: unde & motus circularis dicitur infinitus, non qui-
dē quo ad tēpus, sed quo ad ubi. Hinc circularis figura o-
mnium aplissima, & perfectissima, ligationibus & exor-
cismis aptissima censetur. Vnde qui malos demones adiu-
rāt, circulo sese cōmunire solēt. Ipse etiā pētagonus cū uir-
tute quinarū numeri mirandū in malos demones habet
imperium, tū ex lineatura sua qua habet intus quinq; angu-
los obtusos, & extra quinq; acutos, quinq; triangulorū
hexagonorum, quibus circundatur. Interior pentagonus
magna in se cōtinet mysteria, quod ita etiā de cæteris figu-
ris triāgulo, quadrāgulo, hexagono, heptagono, octogono
& reliquis inquirendū & intelligendū est, quarū plures
quatenus multiplicibus diuersisq; intersectionibus cōsti-
tuuntur, diuersas etiā nanciscuntur significationes atq; uir-
tutes, iuxta diuersimodū linearum numerorumq; ductum
& proportionem. Figuram autem crucis Aegyptij atq;
Arabes summā potentiam habere confirmabant, quod-
que sit omnium cælestium uirium atq; intelligentiarum
firmissimum receptaculum, quia ipsa sit figura omnium re-
ctissima,

Elissima, continens quatuor angulos rectos, sitq; prima su-
 perficiei descriptio, habes longitudinem & latitudinem:
 dicebantq; eam cœlestium fortitudine conspiratam, quia
 eorum fortitudo per rectitudinem angulorum atq; radio-
 rum resultat: suntq; stella tunc maxime potentes, quando
 in figura cœli quatuor obtinet cardines, atq; radiorum su-
 orum in seinuicem proiectione crucem constituunt. Ha-
 betq; præterea (quod supra ostendimus) cum quinario, sep-
 tenario, nouenario potentissimis numeris maximam con-
 uenientiam. Ab Aegyptijs etiam sacerdotibus ab initio
 religionis inter sacras literas relata fuit, uitã futuræ salutis
 apud eos allegoricè significans. Fuit etiam Serapidis pecto-
 ri impressa, & apud Græcos magna ueneratione habita.
 Verum quod hic ad religionem attinet, discutiemus alibi.
 Illud aduertendum est, quicquid mirificum operantur fi-
 guræ, quando à nobis in chartis, uel laminis uel imagini-
 bus inscribuntur, id non agunt nisi per uirtutem ipsis ac-
 quisitam à figuris sublimioribus, ex amore quodam quem
 naturalis aptitudo aut similitudo cõparat, quatenus ad a-
 nimum ad illas configurantur, quemadmodum ex opposi-
 to pariete causatur echo, atq; in speculo concauo collectio
 radiorum solariũ, quos postea repercutiens in oppositum
 corpus uel lignum uel aliud cõbustibile, protinus combu-
 rat: siue quemadmodum cithara causat reboatum in alia
 cithara, non nisi quia figura conformis & consimilis è cõ-
 spectu sit posita, siue ut duæ in lyra fides æquo interstitio
 tractæ, & ad eandem intentionem temperatæ, quando
 pulsatur una, subito tremunt & altera. Similiter & figuræ
 de quibus diximus, atq; characteres quicunq; concipiunt
 uirtutes figurarum cœlestium, quatenus dominantibus
 illis

Elementorū
& cœli figu-
ræ.

Terra.

Ignis.

Aeris.

Aquæ.

Cœli.

illis opportune fuerint rebus impressæ aut rite fabricatæ, tanquam cōspiret figura ad consimilem figuram atq; exigat. Et sicut hæc de figuris dicta sunt, ita pariter etiam de Geometricis corporibus intelligenda sunt, quæ sunt sphaera, tetracedron, hexacedron, octocedron, icocedron, dodecacedron & consimiles. Neq; uero prætereundum est, quas figuras Pythagoras & illum secuti Timeus Locrus atq; Plato, elementis & cœlis adsignarunt: nam terræ primum cubum, octo angulorum solidorum & uiginti quatuor planorum & sex basium quadratum in forma tessera dederunt. Igni autē pyramidem quatuor basium triangulorum, & totidē angulorū solidorū & duodecim planorū tribuerūt. Aerī autē constituerunt octocedrontē, ex octo basibus triangulis & sex angulis solidis & uiginti quatuor planis. Aquæ deniq; adsignarunt icocedrontem, basium uiginti, angulorum solidorum duodecim. Cœlo autem dederunt dodecacedrontem, ex duodecim basibus pentagonis & uiginti angulis solidis, planis autem sexaginta. Harum autem figurarum & corporum uires, & eorum adinuicem respectus & proprietates qui nouerit, mirabilia multa operari poterit in magia naturali & per spectiua, maxime quidem in speculis: & ego noui ex illis miranda conficere, & specula in quibus quis uidere poterit quacūq; uoluerit à longissima distantia.

De Musicali harmonia eiusq; uiribus ac potentia.

CAP. XXIIII.

Musicalis etiam harmonia nō est syderum muneribus uiduata: est enim imitatrix omnium potentissima: quæ cum corpora cœlestia opportune insequitur, cœlestem influxū mirificè prouocat, omnīūq; audientium affectus,

affectus, intentiones, gestus, motus, actus atq; mores im-
 mutat, & ad suas proprietates subito prouocat, ut ad lati-
 tiam, uel lamentationem, ad audaciam, uel tranquillitatē,
 & ad similia: ipsas quoq; bestias, serpētes, uolucres, delphi-
 nes, ad auditum suæ modulationis prouocat. Sic aues fistulis
 alliciuntur: eis dē capiuntur cerui. Pisces in stagno Alexan-
 driæ crepitu detinentur. Fides delphinis hominū amicitias
 persuasere. Cygnos Hyperboreos citharæ cantus adducit.
 Elephantes Indicos organica uoces permulcēt. Ipsa etiam
 elementa modulis gaudent. Halesius fons, aliàs trāquillus
 & quietus, si insonent tibiæ, exultabundus eleuatur, &
 ultra margines intumescit. Sunt in Lydia, quæ Nympharū
 insula nuncupantur: quæ ad cantum tiliarum in medium
 stagnum à continenti procedentes, in circulum motæ cho-
 ream ducunt, dehinc ad litora reuertuntur. Eas M. Varro
 se uidisse testatur. Et sunt istis mirabiliora: nam in Attico
 litore mare citharam sonat. Megaris saxum quoddam ad
 singulos ictus fidicinat, adeò magna uis est Musica. Ipsa
 quidem animum mulcet, mētem erigit, præliatores ad bel-
 la incitat, & singulorum operum labores fatigationemq;
 solatur. Lapsos, & desperatos reuocat, uiatores confortat.
 Et dicunt Arabes, quòd cameli onera portantes confortā-
 tur canētibus ductoribus. Simili modo ferentes onera gra-
 uia cantant, & habilitantur atq; alleuiātur ex eo: cantus Laus cantus.
 enim delectationem operatur & habilitationē iracundos
 mitigat, tristes & anxios latificat, discordes pacificat,
 phreneticorum rabiem temperat, uanas cogitationes dissi-
 pat: hinc est quòd morbos aliquos corporis, & animi sic
 uel curari, uel inferri posse, Democritus, & Theophrastus
 affirmant. Sic legimus Terpandrum, & Arionem Me-
 r

thymnæum, Lesbios, & Iones ægotantes sanasse: & Is-
 meniam Thebanum quamplurimos grauiſſimis morbis
 nexatos concentibus curasse. Præterea Orpheû, Amphio-
 nem, Dauidem, Pythagoram, Empedoclem, Asclepiadē,
 Timotheum, concentibus atq; sonis mira quædam facere
 consueuisse: nunc enim assuetis modulis torpentes animos
 excitabant, nunc grauioribus tonis lasciuos, furentes, ira-
 tos cohibebant. Sic Dauid furentem Saulē cithara repres-
 sit. Sic Pythagoras luxuriosum adolescentem ab immo-
 derata libidine reuocauit. Sic Timotheus Alexandrum
 regem excitauit in furorem, rursusq; repressit. Narrat Sa-
 xo Grammaticus in historia Danica de quodam musico,
 qui sonorum modulis tanta ui homines in amentia furo-
 rem se posse pertrahere iactabat, ut audientium nemo men-
 te constare posset: cumq; regis iussu præstare effectum com-
 pelleretur, animorum habitus sonorum uarietate inflecte-
 re aggressus, inusitata & seueritatis concentu edito, prima
 specie audientes ueluti mœstitia & stupore compleuit,
 deinde uegetioribus sonis seueritate in plusum permuta-
 ta, ad iucundio rem mentis statum, petulantioresq; corporis
 motus, gesticulationesq; inflectebat: postremo acrioribus
 modis ad tantum amentia spiritum concitauit, ut furor ad
 rabiem usq; & temeritatem processerit. Legimus etiam
 eos qui in Apulia à phalangio tacti sunt, stupeſcere, exani-
 mesq; iacere, donec certum sonum audierint, quo quisq; suo
 auditu saltat aptè ad numerum, ac conualeſcit: atq; postea
 si post longum tempus consimilem sonum audierit, subito
 concitatur ad saltum. Et creditum est (Gellio teste) ischia-
 cos cum maxime dolent, tibie modulis minui dolorem.
 Narrat idem ex Theophrasto, uiperarum morsibus ad-
 hibitum

hibitum tibiæ modulamen mederi: & Democritus ipse fatetur tiliarum concentum plurimis hominum morbis fuisse medicinam.

De sono atq; concentu, & unde illis mirabilitas in operando.

CAP. XXV.

ESse præterea in sono uirtutem ad cœlestia dona capiendâ nō negabimus, si cum Pythagora, & Platone senserimus, cœlum harmoniaca compositione constare, harmonicisq; tonis atq; motibus cuncta gubernare, ac efficere: cantus quàm instrumentalis sonus plus potest, quatenus per harmonicum concentum, ex mentis conceptu, ac imperioso phantasiæ cordisq; affectu proficiscens, simulq; cum aëre fracto ac temperato, aërium audientis spiritum, qui animæ atq; corporis uinculum est, motu facile penetrans, affectum animumq; canentis secum transfereus audientis affectum mouet affectu, phantasiam afficit phantasia, animum animo, pulsâtq; cor, & usq; ad penetralia mentis ingreditur, sensim quoq; mores infundit: mouet præterea mēbra atq; sistit, corporisq; humores. Hinc in mouendis affectibus tantum confert harmonia, ut non modo naturalis, sed etiam artificialis & uocalis uim animis atq; corporibus inferant. Necesse est autem omnes concentus ex conuenientibus fundamentis procedere, siue in fidibus, siue in fistulis, siue in uocibus sint, si in unum debeant conuenire. Neq; enim rugitum leonū, mugitum bouū, hinnitum equorum, ruditum asini, grunnitum porci quis conuenire faciet: nec ex lupi, & agni neruis factæ fides in cōsonantiam aliquam deduci possunt, quia eorum dissona sunt fundamenta. Cōueniunt tamen multorum hominum uoces uariq; , quia unicum secundum speciem est ipsis

*fundamentum. Conueniunt & multæ aues, quia unicum illis propinquum genus, & à superis symbolum. Conueniunt & artificialia instrumenta, & cum uocibus naturalibus: quia utrobique similitudo, aut uera, & expressa, aut per analogiam quandam. Omnis autem concentus, sonorum aut uocum est: sonus spiritus est, uox est sonus, & spiritus animatus: sermo est spiritus cum sono, & uoce aliquid significante prolatus, cuius spiritus cum sono, & uoce ex ore procedit. Chalcidius ait uocem ex penetrali pectoris, & cordis gremio mitti, nitente spiritu, qua nervus obsitus limes interiectus cor à pulmone secernitur, uteroque & uitalibus ceteris, quo faucium angustias pulsante formateque lingua, & ceteris uocalibus organis, articulatos edidit sonos, sermonis elementa, quo quidem interprete mentis arcani motus aperiantur. Verum Lactantius ait, uocis rationem admodum obscuram esse, ut non sit comprehensum quomodo fiat, aut quid sit omnino. Tota denique musica in uoce, & sono, & auditu posita est. Sonus sine aëre audibilis fieri non potest: qui quum adeo necessarius sit auditui, aër tamen ut aër per se non est audibilis, nec ullo sensu attingi potest, nisi per accidens: neque enim uisus uidet illum nisi coloratum, nec auditus nisi sonantem, nec odoratus nisi olentem, nec gustus nisi sapidum, nec tactus nisi calidum, aut frigidum, aut eiusmodi: itaque licet sonus sine aëre non fiat, non tamen est sonus de natura aëris, nec aër de natura soni, sed corpus uitæ spiritus nostri sensitui existit aër, & non est natura alicuius obiecti sensibilis, sed simplicioris, & altioris uirtutis. Oportet autem animam sensitiuam aërem uiuificare sibi coniunctum, & in uiuificato, & coniuncto spiritui aëre sentire species obiectorum in actu positas, idque
in aëre*

in aëre uiuo: sed in diaphano, & subtili species uisibiles, in communi audibiles, in grossiori species aliorum sensuum.

De conuenientia eorum cum cœlestibus: & qui concentus, quiq; soni singulis stellis respondent.

CAP. XXVI.

CAeterum nunc scias, quòd ex planetis septem, Saturnus, Mars, atq; Luna plus uocis habet, quàm concentus. Habet autem Saturnus uoces tristes, raucas, graues, tardas, & ueluti ad centrũ coartatos sonos. Mars uerò asperas, acutas, minaces, ueloces, iracundas. inter has Luna obseruat medias. Iupiter uerò, Sol, Venus, atq; Mercurius possident concentus: habet tamen Iupiter concentus graues, constantes, intentos, suauis, hilares, & iucundos. Sol uenerabiles, intentos, puros, & cum gratia dulces. Venus autem lasciuos, luxuriosos, molles & uoluptuosos, & in circumferetia dissolutos dilatatosq;. Mercurius uerò habet concentus remissiores, multiplices, & cum quadã strenuitate latos, & iucundos. Ex particularibus uerò concentibus, & proportionatis, tonus musis nouem obtemperat. Iupiter habet gratiam uocis octaua simul & quinta, scilicet diapason cum diapente. Sol obtinet octaua uocis melodiam, scilicet diapason, similiter per tonos quindecim diapason. Venus tenet gratiam uocis quinta, scilicet diapente: Mercurius habet diatessaron, scilicet gratiam quarta. Veteres præterea tetrachordi ueluti quatuor elementorũ numero cõtenti, Mercurio inuẽtore quatuor neruos habuere, ut Nicomachus autor est: quorũ hypate terrã, parhypate, uel mese aquam, nete, uel diezeugmenon, aut hyperboleos igne: parenete, uel synemmenõ aërem resignare uoluerunt. Deinde uerò Terpander Lesbicus septimã chordam inueniens,

niens, illas planetarum numero æquauit. Præterea qui elementorum numerum sequuti sunt, quatuor Musicæ genera illis simul atq; quatuor humoribus conuenire dicebant, & Doriū aquæ & phlegmati, Phrygiū cholera & igni, Lydiū sanguini & aëri, Mixolydiū atræ bili, & terræ consonare putabant. Alij ad cælorū numerū uirtutemq; respectantes, Doriū Soli, Phrygiū Marti, Lydiū Ioui, Mixolydiū Saturno, hypophrygiū Mercurio, hypolydiū Veneri, hypodoriū Lunæ, hypomixolydiū cælo stellato cōtribuerūt. Præterea cum his concentuū modis etiā Musas, & chordas ad cælos referebant, sed non eo ordine quo inter numeros, & cælorū animas de nouē Musis narrauimus: nam Thaliā musam dicunt concentum non habere, silentio & terræ eā adscribentes: Clio autem cum Luna hypodorium modum, & chordam proslābanomenos mouent: Calliope & Mercurius hypophrygiū modum, & chordā hypatehypaton possident: Terpsichore cum Venere hypolydium, & parhypatehypatō: Melpomene, & Soli Doriū & lichanos hypaton coaptantur: Erato cum Marte Phrygium, & hypatemefen custodiunt: Euterpe & Ioui Lydiū, & parhypate meson conueniunt: Polymnia & Saturnus mixolydium, & lichanos meson seruant: Vraniæ ac cælo stellato hypermixolydius modus atq; meses chorda adscribuntur: quæ ita in sequentibus uersibus expressa legimus:

Germinat in primo nocturna silentia cantu,

Quæ terræ in gremio surda Thalia iacet.

Persephone, & Clio spirant, hypodorius ergo

Nascitur, hinc ortum prosmeledes generat.

Dat hypochorda sequēs Phrygium, quem parturit ipsa

Calliope, interpres parturit ipse deum.

Tertius

Tertius ostendit hypolydæ exordia neruus,

Terpsichore occurrit, ordinat alma Paphis.

Melpomene & Titan statuunt mihi crede modū, qui

Dicitur in quarto Dorius esse loco.

Vult Erato quintum Phrygio præscribere neruum,

Mars quoq; non pacem, prælia semper amans.

Lydius Euterpes Iouis, & modulamen habebit,

Dulce tenens iussit sexta quod esse fides.

Septeno Saturnus agit Polymnia neruum,

Principium mixolydius unde capit.

Vrania octauam dum perscrutatur amicam,

Versat hypermixo lydius arte polum.

Nonnulli etiam cælorum concentus ex eorundem ad inuicem distantia rimantur: nam id spatium quod à terra ad lunam interiacet, uidelicet centū, & uiginti sex milia stadiorum Italicorū, toni interuallū facit: à luna autē ad mercurium dimidiū illius spatij facit semitonium: tantundē ab illo ad Venerem facit aliud semitonium: inde uerò ad solem triplum quasi tonum, & dimidium statuit diapente: à luna autem ad solem duplum cum dimidio faciens diatessa-
ron: à sole uerò ad Martem rursus tantum est interualli, quantum à terra ad lunam, faciens tonum: inde ad Iouem dimidium illius aliud faciens semitonium: tantundem ab illo ad Saturnum etiam constituens semitonium: à quo ad stellatum orbem iterum semitonij spatium interiacet. Est itaq; à sole ad cælum stellatum diastema diatessaron duorum tonorum cum dimidio: à terra autem perfectum diapason sex tonorum integrorum. Iam uerò etiam ex proportione motuum planetarum ad inuicem, & cum octauo cælo resultat harmonia omnium suauissima.

Est autem proportio motuum Saturni ad Iouem dupla sesquialtera: Iouis ad Martem sescupla: illius ad solem, Venerem & Mercurium: qui pariter iter perficiunt, proportio dupla: illorum ad lunam duodecupla: Saturni uerò ad stelliferum orbem millecupla, & ducentupla, si uerū sit quod ait Ptolemæus, cœlum illud moueri contra primum mobile in centum annis gradu uno. Motu itaq; proprio lunæ motus uelocior est, & acutiorem sonum facit stellato orbi: qui omnibus tardior, sonum grauisimum facit: sed motu uolento qui est primi mobilis, omnium uelocissimus est, & acutissimus: lunaris uerò tardissimus, & grauisimus, quæ motuum proportio, & reciprocatio, suauissimum concentum edit. Hinc nulli cantus, nulli soni, nulla musica instrumenta mouendis affectibus hominum, & inducendis magicis impressiōibus potentiores sunt, quàm qui ex numeris, & mensuris, & proportionibus ad instar cœlestium componuntur. Elementorum etiam concentus ex eorū basibus, & angulis, de quibus in anterioribus diximus, eliciuntur: nam cum inter ignem, & aërem sit proportio dupla in basibus, & sesquialtera in angulis solidis, rursumq; in planis dupla, harmonia nascitur duplicis diapason, & diapente. Inter aërem & aquam proportio est in basibus dupla sesquialtera, unde diapason, diapente: in angulis uerò dupla, unde iterum diapason: inter aquam autem & terram est in basibus proportio tripla sesquitercia, unde consurgit diapason, diapente, diatessaron: in angulis uerò sesquialtera iterum constituens diapente. Porro inter terram & ignem proportio est in basibus sesquialtera, faciens diapente: in angulis uerò dupla, constituens diapason. Verū inter ignem & aquam, atq; inter aërem & terram deficiit quo

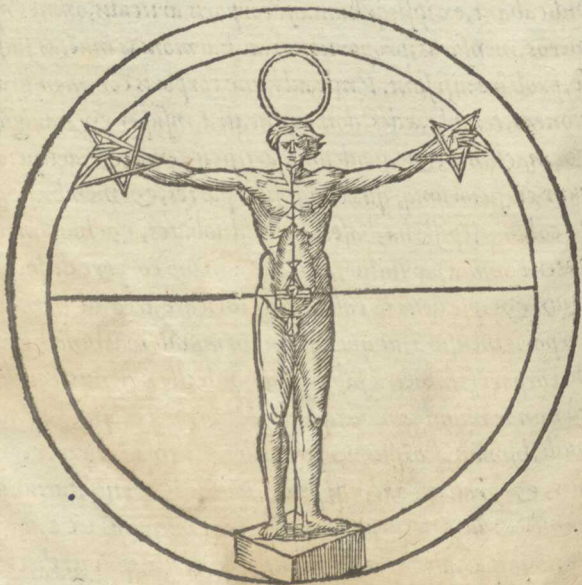
cit quodammodo consonantia: siquidem inter hæc est plena qualitatatum contrarietas: conuenit autem per intermedium elementum.

De humani corporis proportione, & mensura,
harmoniaq̄. CAP. XXVII.

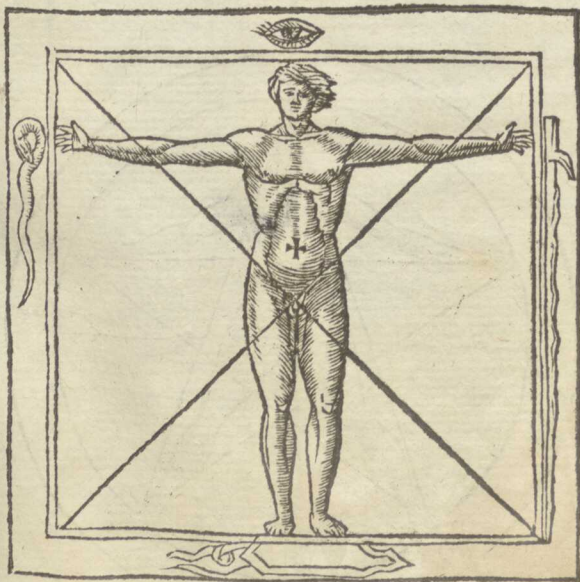
HOmo quoniam pulcherrimum absolutissimūq̄; dei opus, & imago, & minor mūdus, ideoq̄; perfectiore compositione, ac suauiori harmonia, sublimioriq̄; dignitate omnes numeros, mensuras, pondera, motus, & elementa, cæteraq̄; omnia illum componentia, in se continet, ac sustinet, omniaq̄; in eo uelut in supremo artificio, supremam quandam sortem ultra communem consonantiam quam habent in alijs compositis, consequuntur. hinc antiqui omnes, digitis olim numerabant, & digitis numeros indicabant, ex ipsisq̄; humani corporis articulis, omnes numeros, mensuras, proportiones, ac harmonias inuētas fuisse, probare uisi sunt. Vnde ad hanc corporis commensurationem, templa, ædes, domos, theatra, in super & nauigia, & machinas, & quodcunq; artificioꝝ genus, & artificiorum ædificiorumq̄; quæcunq; sunt partes, & membra, puta colūnas, epistylia, bases, antes, stilobates, & huiusmodi cætera omnia partiūtur, atq; ex humano corpore deducūt. Quin & ipse deus docuit Noë fabricare arcā ad humani corporis mensurā, ut qui ipse totam mundi machinā humano corpori symmetrā fabricauit: unde ille magnus, hic uerò minor mundus nuncupatur. Hinc microcosmologi nōnulli, humanū corpus per sex pedes, pedem uerò per X. gradus, & gradum quemq; per minutias V. metiuntur: unde numerantur LX. gradus, qui faciunt minutias CCC. quibus æquiparantur totidē cubiti geometrici, quibus descri-

Ex humanis articulis numeri, & mensuræ repertæ.

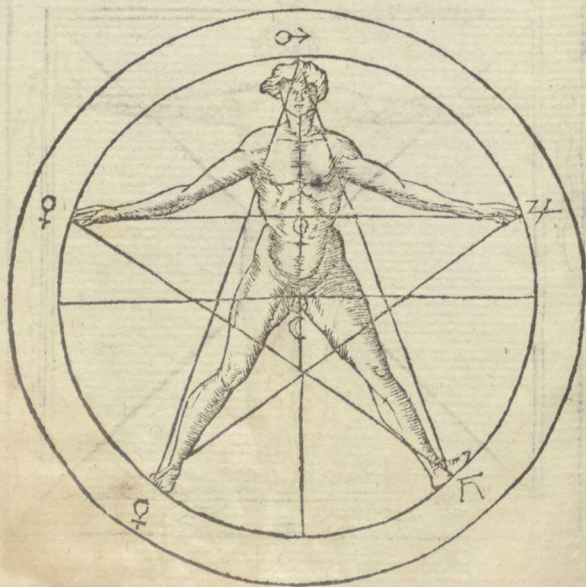
pta est arca à Mose: sicut enim corpus humanum est in longitudine trecentorum minorum, in latitudine quinquaginta, in altitudine triginta: sic & longitudo arca fuit cubitorum trecentorum, latitudo quinquaginta, altitudo triginta, ut sit utrobique longitudinis ad latitudinem sexcupla proportio, ad altitudinem decupla, latitudinis ad altitudinem superpartiens duas tertias: pariq; modo omnium membrorum commensurationes sunt proportionatæ, & consonantes, & cum mundi membris atq; archetypi mensuris sic conuenientes, ut nullum sit in homine membrum, quod non respondeat alicui signo, alicui stellæ, alicui intelligentiæ, alicui diuino nomini in ipso archetypo deo. Totâ autem corporis mensura tornatilis est, & à rotunditate proueniens, ad ipsam tendere dignoscitur.

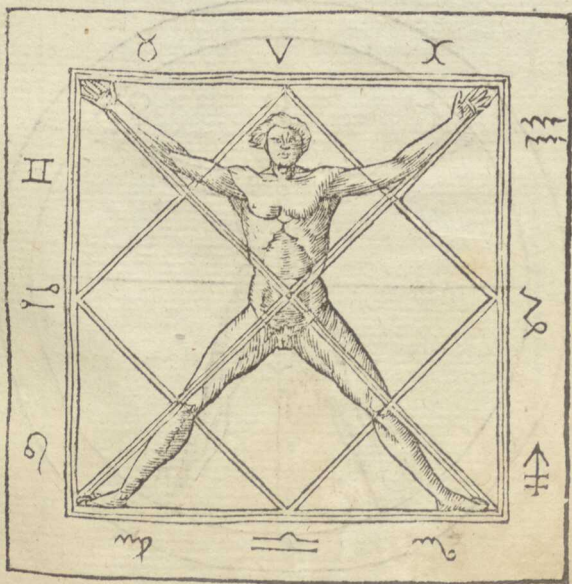
Est etiam quadrata mensura corpus proportionatissimum: quippe statuatur expansis brachijs in coniunctos pedes erectus homo, quadratum constituet equilaterum, cuius centrum est in imo pectinis.

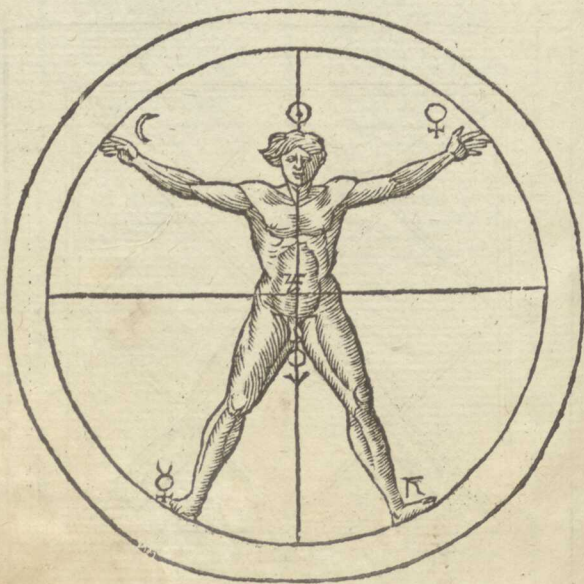
Quòd si super eodem centro circulus fabricetur per summum caput, demissi brachij quousq; extremi digiti circuli illius circumferentiam contingant, passiq; pedes in eadem circumferentia, quantum extrema manuum à summo uertice distant, tunc circulum illum super imi pectinis centro ductum in quinq; aequas partes diuidunt, perfectumq; pentagonum constituunt, ipsiq; pedum extremi tali ad umbilicum relati, triangulum faciunt æquilaterum.

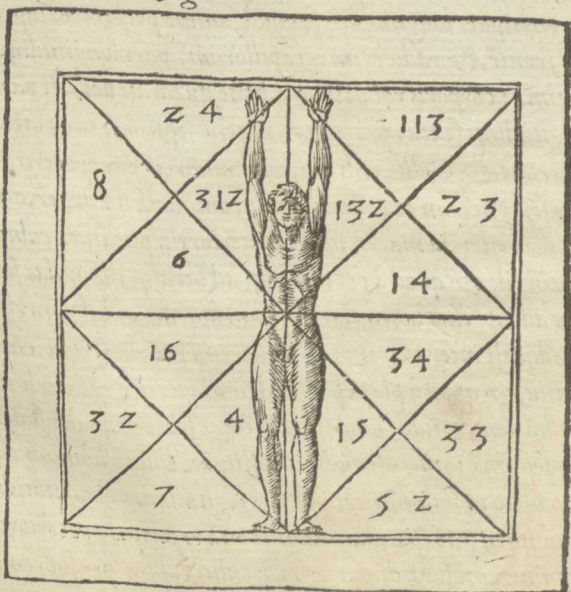
Quòd si immotis talis pedes dextrorsum sinistrorsumq; in utrunq; latus protendantur, & manus ad capitis lineam eleuentur, ipsi tunc extremi pedum manuumq; digiti æquilaterum quadratum dabunt: cuius centrum supra umbilicum est in cinctura corporis.

Quòd si manibus sic eleuatis taliter pedes, & crura pandantur, quo homo decimaquarta parte erectæ staturæ sue breuior sit: tunc pedum distantia ad imum pecten relata, æquilaterum triangulum faciet, & centro in umbilico posito, circumductus circulus manuum pedumq; extrema continget.

Quòd si manus supra caput quàm altissime extendantur, cubitus æquabunt uerticem: & si tunc iunctis pedibus ita stans homo in quadratum æqualiterum locetur, per extrema manuum, & pedum conductum, centrum illius quadrati in umbilico erit: qui idem medium est inter summum uerticem & genua.

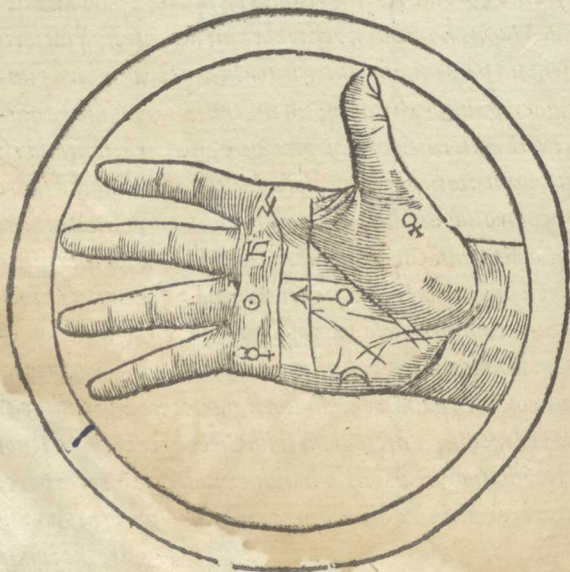

Sed iã ad particulares mēsuras perueniamus. Circuitus hominis sub alis, medietatē suã cōtinet lōgitudinis, cuius mediũ est in imo pectine: abinde uerò sursum ad mediũ pectus inter utraq; mamillas, & à medio pectore in summũ uerticem, utrobiq; pars quarta: similiter ab imo pectine usq; sub genua, & inde ad extremos talos pars hominis quarta. Ea dē est latitudo spatularũ ab uno extremo in alterum: eadē est lōgitudo à cubito in extremũ longioris digiti, ideoq; hic cubitus

cubitus dicitur: hinc quatuor cubiti cōstituunt longitudinē hominis: latitudinē uerò quæ in spatulis est, cubitus unus: quæ uerò in cinctura est, pes unus: cubitū autē cōstituunt palmi sex: pedē uerò quatuor: & quatuor digiti palmū: totaq; hominis longitudo palmorū uiginti quatuor, pedū sex, digitorū sex, & nonaginta. Ab imo pectinis ad summum pectoris, pars longitudinis sexta: à summo pectore ad supremū frontē, & radices imas capillorum, pars longitudinis septima: corporis robusti, & bene quadrati pes, est pars longitudinis sexta: procerioris autem septima: nec potest Varrone, & Gellio testibus, humanum corpus proceritatem septē pedum excedere. Deniq; cincturæ diameter, & quod à restricta manus usq; in interiorē plicaturā cubiti spatium est: & quod à pectore usq; ad utraq; mamillas sursum ad suprema labra, siue deorsum usq; ad umbilicum est, quodq; est inter extrema ossiū supremi pectoris gulā cingentiū, & quod à plāta pedis ad finē lacerti, & exinde in mediā genu rotulā, omnes hæc mēsuræ sibi cōequales sunt, & septimā totius altitudinis cōstituunt. Caput hominis ab imo mēto in summū uerticē, pars longitudinis octaua: totidē à cubito in finē spatularū: tantus etiā reperitur procerioris hominis cincturæ diameter. Circulus capitis per supremū frontē, & imas radices occipitis ductus, facit totius longitudinis partem quintā: tantundem etiā præstat latitudo pectoris. Hominem quadratū, & cōpactum cōstituunt facies nouem, procerum uerò decem. In nouem itaq; portiones hominis longitudine partita, facies à supremo fronte usq; in extremum mentum, una est: deinde ab imo gutturis siue supremo pectoris ad summum stomachum, altera: abinde ad umbilicum, tertia: ab hoc ad imum femur, quarta: ab illo

ab illo coxendices ad poplitē cōstituūt duas: abinde usq; ad nodū pedis crura cōtinēt duas alias, quæ omnes partes sunt octo. Porro arcus à summo fronte ad summū uerticem, & quod est à mēio ad summū pectoris guttur, atq; quod à nodo pedis ad imā plantā, hæc tria spatia cōiuncta constituūt nonā. In latū quoq; pectus habet partes duas, et utraq; brachia septē. Quòd uero corpus decē facies cōstituūt, ipsum est proportionatissimū. Huius itaq; prima portio est à summo uertice ad imas nares: abinde ad supremū pectus, secūda: et cōsequenter ad supremū stomachū, tertia: ab eo ad umbilicū, quarta: & inde ad imū pecten quinta, ubi est mediū humanæ longitudinis: à quo usq; in extremas plantas, sunt quinq; aliæ partes, quæ prioribus iunctæ, faciunt decē integras, quibus proinde corpus omne mēsurā proportionatissima cōmensuratur: nā facies hominis ab imo mento ad summū frontē & radices imas capilli est, quanta pars una decima. Manus hominis à restricta usq; ad extremū lōgioris digiti, etiā pars una: similiter inter utraq; mamillarū puncta, pars una: & ab utrisq; ad imā gulā, triangulus æquilateralis. Frōtis inferioris ab una aure ad alterā, latitudo est partis unius: totius autē pectoris latitudo, uidelicet à supremo pectore ad iuncturas spatularū, utrobique; partis unius, quæ faciūt duas. Circulus capitis transuersus ab interstitio superciliarū per supremū frontē usq; in finē occipitis ubi terminatur capillitiū, etiā partiū duarū: ab humeris extrinsecus ad iuncturas articularū manus, et intrinsecus ab axellis ad confinia palmæ & digitorū, partes tres: circulus capitis per mediū frontē, partiū triū. Circulus cincturæ tenet partes quatuor, in robusto homine: in delicatori corpore, partes tres cū dimidia, seu, quantū est à summo pectore in

imum pecten. Circulus pectoris per alas ad tergum, partes
 quinque, uidelicet quantum longitudinis totius mediū. A
 summo uertice ad nodum gulae, sunt totius altitudinis quæ
 decimæ tertia: eleuatis in altū brachijs, cubitus accedit sum-
 mo uertici. Cæterum nunc quæ adhuc reliquæ cōmensura-
 tiones sibi æquales sunt, spectemus. Quantum est à mento ad
 summū pectus, tanta est latitudo colli: quātum à summo pe-
 ctore ad umbilicum, tanta est colli circulatio: quantum à
 mento in supremum uerticem, tanta est latitudo cincturæ:
 quantum est ab intercilijs ad summas nares, tantū à iugulo
 distat productio menti: quantumq; à summis naribus ad
 mentum, tantū à iugulo ad imam gulā. Item oculorū ab in-
 tercilijs ad interiores angulos concauitas, ac summā nā-
 rium prominētia, & quod ab imis naribus ad extremum
 supremi labri interstitiū est, hæc tria sunt inter se æqualia,

A summo ungue indicis ad imā eius iuncturā, atq; abinde ubi manus brachio colligatur in parte syluestri, in domestica quoq; à summo ungue mediij usq; in imam iuncturam, & abinde ad restrictam manus, omnes hæc portiones inter se æquales. Maior indicis articulus altitudinem frontis æquat: residui duo, ad extremum unguē æquat nasum, ab intercilijs uidelicet in summas nares: primus & maior articulus mediij æquipollet illi spatio quod est ab imis nariibus in extremum mentum: & secundus mediij tantus est, quantum ab imo mento ad supremum inferioris labri: tertius uero, quātum ab ore ad inferiora narium: tota autem manus, quantus totus uultus. Maior pollicis articulus dat oris aperturam: & quod est ab imo mento ad supremum inferioris labri. minor uero quantum à supremo imi labri ad imas nares: omnium extremorum articularum quos onychios uocant, ungues obtinent iustam medietatem. Ab intercilijs ad extremos oculorum angulos tantum est, quantum ab angulis illis ad primas aures. Altitudo frontis, longitudo nasi, latitudo oris per supremum labrum, inter se sunt æqualia. Similiter palmaris latitudo & plantaris eadem. Altitudo quæ est ab imo talo ad summum pedis, æqualis est longitudini, quæ est à summo pedis ad extremum unguem. A summo frontis ad interstitium oculorum, & ab illo ad imas nares, & proinde ad extremum mentum, partes sunt æquales. Iuncta supercilia oculorum, circulos æquant: & semicirculi auricularum æquant os apertum. Vnde circuli oculorum, aurium & aperti oris, sunt æquales. Latitudo nasi est quantā longitudo oculi: hinc spatij illius quod est inter utranq; extremitatem oculorum, duas partes oculi tenent: tertiam nasus

intermedius excipit. A summo uertice in genua, medium facit umbilicus: à supremo pectore ad imam nares, mediū designat nodum gulae: à summo uertice in imum mentum, medium locat oculos: ab oculorum interstitio in extremum mētum, medium dat imas nares: ab imis naribus in imum mentum, medium dat extremum inferioris labri: eiusdem autem distātiæ pars tertia, dat ab imis naribus labrū superius. Sunt præterea omnes istæ mensuræ per proportionem multiplices & harmonicos concentus sibi inuicē consonantes: nā digitus grossior qui pollex dicitur, ad brachiū in extremo lacerti apud pulsum & iuncturam manus, in circuli mensura, est in proportione subdupla sesquialtera: continet enim illam bis & mediam, sicut quinq; ad duo. Eiusdem uero ad armum brachij in lacerto propinquo spatulis, subtripla: cruris autem siue tibiæ magnitudo ad eā quæ brachij, est proportio sesquialtera, sicut trium ad duo: similisq; proportio colli ad tibiam est, quæ illius ad brachium. Coxæ autem proportio ad brachium tripla est. Totius corporis ad truncum est proportio sesquioctaua: à trunco siue thorace ad crura usq; ad plātas, sesquitertia: pectoris à collo usq; ad umbilicum ad lumbos uel aluum usq; ad finem trunci, dupla: latitudo iliorum ad coxæ latitudinem sesquialtera: capitis ad collum, tripla: capitis item ad genu, tripla: eademq; ad pernam & petasonem. Longitudo frontis inter prima tempora ad eius altitudinem quadrupla. Hæ sunt quæ passim reperiuntur mensuræ, quibus corporis humani membra secundum eorum longitudinem, latitudinem, altitudinem & circumferentiam inter se, & cum cælestibus ipsis conueniunt: quæ mensuræ omnes partitæ sunt per multiplices proportionem, aut superpartientes, aut mixtas,

mixtas, ex quibus & multiplex resultat harmonia: dupla enim proportio facit ter diapason: quadrupla, bis diapason & diapente: pariq; modo elementa, qualitates & complexiones & humores sunt proportionata: nam homini sano & bene composito hæc humorum & complexionum pondera adsignantur: uidelicet, sanguinis octo: phlegmatis, quatuor: cholerae, duo: melancholiae, unum: ut utrobique per ordinem sit proportio dupla: sed primi ad tertium, & secundi ad quartum, quadrupla: primi autem ad ultimum, octupla. Dioscorides tradidit cor hominis in primo anno pondus habere drachmarum duarum: in secundo, quatuor: & inde pro cursu pari in annum quinquagesimum habere centum drachmarum pondus, à quo decrementa rursus ad æquilibrium supputentur, quæ ambitu peracto ad metam redeant eandem, nec superesse spatia uitæ eius uisceris dilatatione: ex qua ratione centum annorum hominum uitam circumscripsit: & hanc etiam Aegyptiorum hæresim fuisse testatur Plinius. Ipsi etiam humanorum membrorum motus, cœlestibus motibus correspondent, & habet quisq; homo in se motum cordis sui, qui solis motui respondens, per arterias in totum corpus diffusus, & annos, & menses, & dies, & horas, & momenta nobis certissima regula indicat. Compertus præterea est per anatomistas nervus quidam circa nicham, qui tractus sic cuncta hominis membra mouet, ut singula proprijs motibus moueantur: cuiusmodi tractu putat Aristoteles à deo etiam mundi membra moueri. Et sunt in collo duæ uenæ, quæ in iugulo ubi scinduntur, caput subeunt, quibus foris ualide apprehensis, mox collabuntur homines sensibus ereptis, quousq; remittantur. Ipse itaq; mundi æternus opifex, missurus animum in

corpus uelut domicilium, prius id atq; eo dignum metitur hospitium, nobilissimumq; animum etiam specioso corpore condonat, quod tunc etiam animus ipse diuinitatis suæ conscius, pro habitu suo sibi adfingit atq; adornat. Hinc Æthiopum populi, qui Gymnosophistarum sapientia regebantur, quod testatur Aristoteles, reges sibi non ex his qui fortissimi & opulentissimi essent, creabant, sed eos tantum, qui forma essent pulcherrimi atq; præstantissimi: quippe quoniam animorum magnidecentiam ex corporis effigie sese uicissim intueri posse arbitrabantur. Quod considerantes multi admodum tum ueteres tum recentiores philosophi, qui abditarum in ipsa naturæ maiestate causarum secreta rimati sunt, ausi sunt asserere, nullum corporis uitium euenire, nullamq; disproportionem corpori inesse, quæ non etiam animi uitium intemperantiæq; sequatur: quia certum sit, alterum alterius officio uicissim crescere & coalescere atq; operari.

De animæ humanæ compositione & harmonia.

CAP. XXVIII.

Sicut consonantia corporis constat debita membrorum mensura ac proportione, sic animi consonantia constat debito temperamento proportioneq; suarum uirtutum & operationum, quæ sunt concupiscibilis, irascibilis, & ratio, quæ sic comproporcionantur: nam ratio ad concupiscentiam habet proportionem diapason, ad iram uero diatessaron: irascibilis autem ad concupiscibilem habet proportionem diapète. Quando itaq; cum proportionatissimo corpore etiam proportionatissima coniungitur anima, constat talem hominem etiam in donorum distributione felicissimam sortiri sortem, prout anima cum corpore in naturalium

turalium dispositione conueniunt, quæ quidem conuenien-
 tia reconditissima est, tamè à sapientibus aliquantulum adum-
 brata. Sed ad animæ harmoniam properantes oportet il-
 lam nos à medijs illis per quæ ad nos transitum habent, in-
 quirere, hoc est, à corporibus spherisq; coelestibus. Scien-
 tes igitur quæ animæ uires cui planetarum respondent, ex
 his quæ superius dicta sunt, earundem inter se concentus fa-
 cile cognoscemus. Luna enim crescendi & decrescendi ui-
 res regit: phantastica uis atq; ingenium à Mercurio pen-
 det: concupiscibilis uirtus à Venere, uitalis à Sole: impuls-
 ua quæ & irascibilis dicitur, à Marte: naturalis à Ioue: re-
 ceptiua omnis à Saturno: ipsa autem uoluntas tanquam pri-
 mum mobile & omnium illarum uirium ductrix ad libi-
 tum, ipsaq; cum intellectu superiori iuncta, semper est in
 bonum tendens: qui quidem intellectus uoluntati semitas
 monstrat, sicut lumen oculo: non tamen ipsam mouet, sed
 manet suæ operationis domina, unde liberum arbitrium
 dicitur: & licet semper ad bonum tanquam ad obiectum
 sibi adæquatum tendat, aliquando tamen excæcata errore
 & ui animali impellente, malum eligit, credens illud es-
 se bonum: ideoq; definitur liberum arbitrium esse facultas
 intellectus & uoluntatis, qua bonum eligitur gratia adsi-
 stente, & malum, ea deserente. Ipsa itaq; gratia, quam e-
 tiam charitatem siue amorem infusum uocant Theologi,
 est in uoluntate sicut primum mouens, qua absente uniuersus
 concentus labitur in dissonantiã. Præterea anima cor-
 respõdet terræ, per sensum: aquæ per imaginationem: aëri,
 per rationem: cælo, per intellectum: exitq; anima in illo-
 rum harmoniam secundum quod temperantur hæc in hoc
 mortali corpore. Sapientes igitur antiqui cognoscentes

Liberum ar-
bitrium.

corporum & animarum harmonicas dispositiones diuersas, iuxta diuersitatem complexionum hominum, non frustra usi sunt musicis sonis & cantibus, cum ad conseruandam corporis sanitatem & amissam restituendam, tum etiam ad conducendum animos ad salutiferos mores, quousq; hominem cœlesti harmoniæ cōtemperent, reddantq; totum cœlestem. Nihil præterea pulsandis malis dæmonibus musicali harmonia efficacius, ut qui ab harmonia illa cœlesti collapsi, concentum aliquem uerum tanquam sibi inimicum nequeunt sustinere, proculq; fugiunt: sicut Saulum spiritu nequam furentem, David cithara repressit. Hinc ab antiquis prophetis atq; patribus, qui hæc harmonica sacramenta cognouerunt, cantus & musici soni sacris officijs illati sunt.

De obseruatione cœlestium, in omni opere magico necessaria.

CAP. XXIX.

OMnis uirtus naturalis multo quidem agit mirabiliora, quando non solum proportione physica cōponitur, sed etiam opportuna ad hoc cœlestium obseruatione electa (uidelicet quando uis cœlestis fortissima ad talem effectum quem desideramus, esse probatur, tum etiam cœlestibus multis adiuta) informatur, inferiora cœlestibus tanquam proprias foeminas suis maribus foecūdandas passim subiyciendo. Sunt itaq; obseruāda in quouis opere situs & motus, & aspectus stellarum & planetarum in signis & gradibus, & qualiter hæc omnia se habeant ad longitudinem & latitudinem climatis: ex hoc enim uariantur qualitates angulorum, quos describunt radij corporum cœlestium super figuram rei, secundum quos infunduntur uirtutes cœlestes. Sic quoties operaturus fueris quæ ad planetam aliquem

Quæ in quouis opere obseruanda.

Planetae quo modo obseruandi.

aliquem pertinent, oportebit te eū in suis dignitatibus collocare fortunatum & potētem, & in die, & hora, & in figura cœli dominantem: nec solum significatorem operis expectabis potentem, quin etiam lunam ad hunc obserues opportune directam: nihil enim sine lunæ beneficio perfecteris. Quod si plures habueris operis patronos, omnes obserua potentes, & amicabili aspectu seinuicem contuentes: quod si nequeas eiusmodi aspectus habere, cōuenit tibi saltem angulares accipere. Lunam uero obseruabis, quādo uel Luna quomodo obseruanda. ambos intuetur, uel iungitur uni & aspicit alterum: uel quando à coniunctione siue aspectu unius transit ad coitū uel ad aspectum alterius. Illud etiam ne utiquam credo omitterendum, quin Mercurium in omni opere diligenter obserues: hic enim utrorumq; inferum & superum deorū cōmeator, quando congregitur bonis, eorum auget bonitatem: quando malis, eorum malitiam influit. Infortunatum autem dicimus signū uel planetā, per Saturni uel Martis aspectum, maxime oppositum uel quadratū: hi enim aspectus sunt inimicitia: coitus uero & trinus atq; sextilis aspectus, sunt amicitia: inter hos fortior est coniunctio: ueruntamen si per trinum iam aspiciens, planeta etiam suscipiatur, & stimatur quasi iā coniunctus. Solis uero cōiunctionē omnes planetae timēt, aspectu gaudent, trino & sextili.

Quando planetæ sunt potentioris influentia.

CAP. XXX.

Potētes uero habebimus planetas, quādo sunt in domicilio, uel exaltatione, uel triplicitate, uel termino, uel facie, extra combustionē directi, in auge & in figura cœli dominantes, scilicet quando sunt in angulis, maxime orientis, uel decimæ, uel in plagis mox succedentibus, uel in suis

s s gaud

gaudijs. Cauendum autem, ne sint in finibus uel sub dominio Saturni uel Martis, nec sint in gradibus tenebrosis, puteis uel uacuis. Obseruabis ut anguli ascendentes & decima & septima sint fortunati, & ascendens dominus, & locus solis, & locus luna, & locus partis fortunæ, & eius dominus, dominus coniunctionis uel praeventionis praecedentis: planeta uero maleuoli cadant infortunati, nisi forte operis tui significatores extiterint, uel quouis pacto utiles tibi esse possint: uel si in reuolutione seu genesi tua principatum obtinuerint, tunc enim minime sunt deprimendi. Lunam uero habebimus potentem, si sit in domicilio suo, uel exaltatione, uel triplicitate, uel facie, & in gradu sibi ad opus optatum conuenienti, atq; si mansionem ex uiginti illis & octo sibi & operi competentem obtineat: non sit in uia combusta, nec tarda cursu: non sit in ecliptica, nec combusta à sole, nisi forte sit in unitate cū sole, nō descendat in latitudine meridionali, quando combustionem egreditur, nec sit opposita soli, nec lumine minuatur, non sit impedita à Marte uel Saturno. De his nolo hic longius sermonem prorogare, cum hæc & plura alia necessaria in astrologorum uoluminibus sufficienter tradita sint.

De obseruatione stellarum fixarum, earumq; naturis.

CAP. XXXI.

Stellæ fixæ
planetarum
naturas for-
ziuntur.

Similis per omnia ratio est tibi de stellis fixis habenda. Illud scias, omnes stellas fixas esse ex significatione & natura septem planetarum: sed quædam sunt de natura unius planeta, quædam uero duorum: hinc quotiescunque iungitur aliquis planeta cum aliqua stellarum fixarum sua natura, efficitur significatio illius stellæ potentior, & na-

tura

tura planetæ augmentatur: quòd si sit stella duarum naturarum, qui fuerit cum ea fortior, illius natura uincet in significatione, ut puta si sit de natura Martis & Veneris, si fuerit Mars cum ea, uincet natura Martis: si uero Venus cum ea fuerit, natura Veneris superabit. Dignoscuntur autem natura stellarum fixarum ex coloribus earum, quemadmodum illi certis planetis congruunt, eisq; adscribuntur. Colores uero planetarum sunt: Saturni liuidus siue plumbeus, atq; cum hoc candens: Iouis citrinus iuxta pallorem, & cum hoc clarus: Martis rubeus & igneus: Solis croceus, & cum oritur ardens, postea radians: Veneris albus, sed lucifero candens, uespero refulgens: Mercurij radians, Lunæ blondus. Scias quoq; stellas fixas quantò maiores & lucidiores sunt & apparet, tantò maior & fortior est eorum significatio, sicut sunt stellæ quæ dicuntur apud Astrologos primæ & secundæ magnitudinis. Ex his narabo tibi aliquas potiores ad hanc facultatē, quæ sunt Umbilicus Andromedæ, in uicesimo secundo gradu Arietis, de natura Veneris & Mercurij: alij Iouiam atq; Saturniam dicunt. Caput Algol, in decimo octauo gradu Tauri, de natura Saturni & Iouis. Pleiades in eiusdē gradu uicesimo secundo, sydus natura Lunare, & complexione Martiū. Itē in Geminorum gradu tertio Aldeboram, de natura Martis & cōplexione Veneris: sed Hermes hęc locat in uicesimo quinto Arietis. In eorundem Geminorum gradu decimo tertio Hircus, de natura Iouis & Saturni. In Cancri gradu septimo, Canis maior, Veneris: in eiusdem decimo septimo Canis minor, Mercurialis natura, & complexio Martiū: in uicesimo primo gradu Leonis est stella regia quæ dicitur Cor leonis, de natura Iouis & Martis.

Stellarum fixarum naturæ unde dignoscantur. Planetarum colores.

Stellæ fixæ lucidiores.

In Virg

In Virginis gradu decimonono, Cauda uisæ maioris, Venerea & Lunaribus: in septimo gradu Libræ, Ala corni dextra, & in eiusdè decimotertio, Ala sinistra, utraq; de natura Saturni & Martis: in eiusdem gradu decimosexto Spica, Venerea & Mercurialis: in eiusdè gradu decimosextimo, Alcameth, de natura Martis & Iouis: sed huius cum lumine bene aspexerit, illius cum ex contrario. In Scorpionis gradu quarto, Elepheia, de natura Veneris & Martis: in Sagittarij gradu tertio, Cor Scorpionis, de natura Martis & Iouis: In Capricorni gradu septimo, Vultur cadens, temperatus Mercurialis & Veneris: in XVI. gradu aquarij, Cauda Capricorni, de natura Saturni & Mercurij: in Piscium tertio, Humerus Equi, de natura Iouis & Martis. Et erit tibi generalis regula, ab unaquaque stellarum propria dona sperare ipsa dominante: impediri uero, ipsa infortunata & opposito modo se habente, quòd superius ostensum est. Corpora enim cœlestia quatenus ipsa feliciter uel infortunata sunt affecta, eatenus & nos & nostra opera, atq; ea quibus nos utimur, feliciter uel calamitose afficiunt. Et licet à stellis fixis plurimi procedant effectus, attribuuntur tamen planetis, cum quia nobis uiciniorebus magisq; distinctis & cognitis, tum quia ipsi exequantur quæcunq; superiores stellæ influunt.

De Sole & Luna, eorumq; magicis rationibus.

CAP. XXXII.

Solis præstantia.

Cœlorum, & omnium quæ sub cœlo sunt corporum Administrationem Sol & Luna sortiti sunt: Sol mentalium omnium uirtutum dominus, & Luna uirtute Solis domina generationis augmenti & decrementi. Hinc ait Albumasar, per Solem & Lunam uitam cunctis infundi.

fundi, quos idcirco Orpheus uiuificos cœli oculos appellat. Sol omnibus lumen à seipso dat, & omnibus copiose largitur, non solum in cœlo & aère, sed etiam in terra & intimis profundis abyssi: quicquid habemus boni, ut ait Iamblichus, habemus à Sole, uel ab ipso solo, uel ab ipso per alia. Heraclitus Solem cœlestis luminis fontē appellat: & multi Platoniorum mundi animam in Sole principaliter collocarunt, ut quæ globum Solis totum implens, radios suos undiq; quasi spiritum effundit per omnia, uitã, sensum & motum ipsi uniuerso distribuens. Hinc ueteres physici Solem ipsum cor cœli appellauerunt: & Chaldæi illum medium planetarum posuerunt. Aegyptij etiam illum in medio mundi collocarunt, puta inter duos mundi quinariorum, nempe supra Solem planetas quinq; collocant, sub Sole autem Lunam & quatuor elementa. Ipse inter reliqua sidera est imago & statua summi principis, utriusq; mûdi, terrestris & cœlestis, uera lux, atq; ipsius dei exactissimum simulacrum, cuius essentia, patrem: splendor, filium: calor, spiritum sanctum resonant, adeo ut non habeant Academici aliquid per quod diuinam essentiam expressius monstrare possint. Tanta consonantia deo respõdet, ut Plato eum uocet conspicuum dei filiũ: & Iamblichus illum imaginẽ diuinæ intelligentiæ appellat: & noster Dionysius illũ per specuam dei statuam uocat. Ipse tanquam rex sedet in mediotullio aliorum planetarum, luce, magnitudine, pulchritudine omnes excellens, omnes illuminans, uirtutemq; illis ad inferiora quæq; disponenda distribuens, gressusq; eorũ regulans & disponens, adeo, ut inde motus eorũ dicantur diurni uel nocturni, meridionales uel aquilonares, orientales aut occidentales, directi uel retrogradi: & sicut ipse suo lumine

lumine fugat tenebras noctis, ita etiam quascunq; tenebrarum potestates, de quibus legitur in Iob: Cum primum appauerit aurora, arbitrantur umbram mortis. & Psalmista loquens de catulis leonis quærentibus à deo deuorandi licentiam, infert: Ortus est Sol, & congregati sunt, & incubilibus suis collocabuntur: quibus fugatis, sequitur: Exibit homo ad opus suum. Sol itaq; cum mediam mundi regionem teneat, atq; ut in animantibus uniuerso corpori ipsium cor, sic cælo & mundo præest Sol, in ipsum uniuersum mundum, & quæ in eo sunt, imperium habens, ipse temporum autor, à quo dies & annus, frigus & calor, cæteraq; temporum qualitates: & ut ait Ptolemæus, cum in alicuius stellæ locum deuenierit, illius uim excitat quam in aère habet: ut, cum Marte calorem, cum Saturno frigus, ipsiumq; hominis spiritum animumq; disponit: unde ab Homero dicitur, & ab Aristotele comprobatur, tales motus inesse menti, quales singulis diebus Sol planetarū princeps ac moderator adferat. Luna autē terris finitima, receptaculum omnium cælestium influxuum, cursus sui pernicitate singulis mensibus Soli cæterisq; planetis & stellis coniungitur, & uelut stellarum omnium uxor facta, stellarum foecundissima, Solis cæterorumq; planetarum atq; stellarum radios & influxus quasi foetum suscipiens, inferiori mundo sibi uicino uelut parturiens edit: omnes enim stellæ in ipsam influunt ultimam suscipientem, quæ deinceps omnium superiorum influxus inferioribus communicat, terrisq; refundit; manifestiusq; ipsa præ cæteris hæc inferiora disponit, motusq; eius magis sensibilis est, ex familiaritate & propinquitate quam habet nobiscum, & tanquam mediū inter utraq; superiora & inferiora, istis omnibus commu-
nicat:

Lunæ in inferiora uis res.

nicat: ideoq; motus eius præ cæteris obseruandus est, quasi Lunæ motus diligenter obseruandus.
 omnium conceptuum parentis, quos ipsa his inferioribus
 uarie explicat, pro uaria sua complexione, motu, situ, &
 aspectibus ad planetas cæteraq; sydera diuersis: & licet ab
 omnibus stellis uires suscipiat, potissimū tamen à Sole, quo
 ties illi coniungitur, uiuifica uirtute repletur, ac pro illius
 intuitu complexionem mutuatur: nam in prima quarta, ut
 tradunt Peripatetici, calida est & humida: in secunda, ca
 lida & sicca: in tertia, frigida & sicca: in quarta, frigida
 & humida. Et licet ipsa sit syderum infima, superiorum ta
 men conceptus omnes explicat: ab ea enim in cœlestibus
 incipit rerum series, quam Plato uocat catenam auream, Aurea Platonis catena.
 qua unaquæq; res aut causa alteri connexa, à superiori de
 pēdet, quousq; deueniatur ad supremam omnium causam,
 à qua pendēt omnia. Hinc est, quòd absq; ipsa Luna inter
 media, uim superiorū attrahere omnino nequeamus. Vn
 de iubet Thebit, ad captandā alicuius stellæ uirtutem, ac
 cipiendum esse lapidem & herbam illius stellæ, quando
 Luna eandē stellam aut feliciter subit, aut feliciter aspicit.

De xxviii. mansionibus Lunæ, earundemq;
 uiribus. CAP. XXXIII.

ET quoniam Luna uiginti octo dierum spatio to
 tum zodiacum metitur: hinc est quòd Indorum sa
 pientes & uetustissimi Astrologi octo & uiginti man
 siones Lunæ concesserunt, quæ in octaua sphaera fixæ à di
 uersis earundem syderibus & stellis quæ in eis continētur,
 ut inquit Alpharus, diuersas proprietates & nomina sor
 tiuntur, quas dum Luna peragrat, alias & alias sortitur
 potestates atq; uirtutes. Mansionum autem illarum iuxta
 sententiā Abrahami, unaquæq; duodecim gradus, unum
 & quin

& quinquaginta minuta, & uigintifex ferè secundas cõ-
 plectitur, quarum nomina simul atq; earundem initia in
 zodiaco octauæ spheræ sunt hæc: Prima uocatur *Alnath*,
 hoc est, cornua arietis. Initium eius est à capite arietis octa-
 uæ spheræ. Facit ad itinera & discordiam. Secunda dicta
 est *Allothaim* siue *Albochan*, hoc est, uenter arietis: &
 initium eius ad eiusdem signi gradu duodecimo, minuto
 quinquagesimoprimo, secunda uigesimasecūda completis.
 Confert ad inueniendos thesauros, ad retentionem capti-
 uorum. Tertia uocatur *Achaomaxone* siue *Athoraye*, id
 est, pluuias siue *Pleiades*: initium eius ab *Arietis* gradibus
 cõpletis uiginti quinque, minutis quadraginta duobus, &
 quinquaginta uno secundis. Prodest nauigantibus, uenato-
 ribus, & operibus alchymie. Quarta mansio dicta est *Al-
 debaram* aut *Aidelamen*, hoc est, oculus *Tauri*, uel caput
tauri. Initium eius à gradu octauo, minuto *XXXIII*. se-
 cunda decimasextima eiusdem *Tauri* exclusis. Facit ad de-
 structionem & impedimēta ædificiorum, fontium, puteorum,
 aurifodinarum, fugam reptiliū, & ad generandum discor-
 diam. Quinta est uocata *Aichataya* siue *Albachaya*. Ini-
 tium eius est post *Tauri* gradum uicesimumprimum, mi-
 nutum uicesimumquintum, secunda quadragintatria. Con-
 fert ad reditum ex itinere, ad instructionem discipulorū:
 confirmat ædificia, largitur sanitatem & beneuolentiam.
 Sexta appellatur *Alhanna* siue *Alchaya*, hoc est, *sydus*
 paruum lucis magnæ. Initium eius post quartum gradum,
 decimumseptimum minutum, & nouem secundas *Gemi-
 norum*. Facit ad uenationem, & obsidionem urbium, uin-
 dictam principū: destruit messes & fruges, & impedit o-
 perā medētis. Septima dicitur *Aldimiach* uel *Alarzach*,
 id est,

id est, brachium Gemini, & incipit à gradu Geminorum decimo septimo, minuto octauo, secunda *XXVIII*. & durat usq; ad finem signi. Confert lucrum & amicitiam: prodest amantibus, fugat muscas, destruit magisteria. Et ita completa est in istis septem mansionibus una coeli quarta: similiq; ordine & graduum & minorum & secundarum numero residuae mansiones in singulis quartis, septem sua initia habent, ita uidelicet, quod in primo illius quartæ signo tres mansiones initia sumant: in reliquis duobus signis duæ mansiones in quolibet. Incipiunt itaq; à capite Cancri septem mansiones sequentes, quorum nomina sunt *Alnaza* uel *Anatrachya*, hoc est, nebulosa aut nubilosa, mansio uidelicet octaua. Facit ad amorem & amicitiam, & societatem itinerantium, pellit mures, & affligit captiuos, confirmans carcerem. Post hanc nona uocatur *Archaam* uel *Aicharph*, id est, oculus leonis: obest messibus & itinerantibus, & ponit discordiam inter homines. Decima dicitur *Algelioche* uel *Algebh*, id est, ceruix uel frons Leonis. Confirmat ædificia, largitur amorem, beneuolentiam & auxilium contra hostes. Undecima uocatur *Azobra* uel *Ardaf*, hoc est, capillus Leonis. Facit pro itineribus & lucro ex mercimonijs, & pro redemptione captiuorum. Duodecima dicitur *Alzarpha* uel *Azarpha*, hoc est, cauda Leonis. Prosperitatem dat messibus & plantationibus, sed obest nauigantibus: bona autem pro seruis & captiuis & socijs meliorandis. Decimatertia dicitur *Alhayre*, hoc est, canes aut alares uirginis. Valet ad beneuolentiam, lucrum, itinera, messes & liberationem captiuorum. Decimaquarta dicitur *Achureth* uel *Arimet*, ab alijs *Azimeth* uel *Alhumech* siue *Alcheymech*, hoc est,

*Spica uirginis, uel spica uolans. Valet ad amorem coniuga-
 torum, ad sanandum infirmos, prodest nauigantibus, sed
 obest itineribus per terram: & in istis completa est secunda
 quarta coeli. Sequuntur alie septem, quarum prior incipit
 in capite Libræ, mansio uidelicet decimaquinta, & nomen
 eius *Agrapha* uel *Algarpha*, hoc est, cooperta uel cooper-
 tum uolans: cōfert pro extrahendis thesauris, pro fodiēdis
 puteis, facit ad diuortium, discordiam, & ad destructionē
 domorū & inimicorum, & impedit itinerantes. Decima
 sexta dicitur *Azubene* uel *Ahubene*, hoc est, cornua
Scorpij, impedit itinera & coniugia, messes & mercimo-
 nia, ualet ad liberationem captiuorū. Decima septima dici-
 tur *Alchil*, id est, corona *Scorpij*. facit ad meliorationem
 iniquioris fortunæ, ad amorem durabilem, ad firmāda ædi-
 ficia, & confert nauigantibus. Decima octaua dicitur *Al-
 chas* uel *Altob*, id est, cor *Scorpij*. facit ad discordiā, sedi-
 tionē & coniurationē contra principes & potētes, & ad
 uindictā de inimicis: sed liberat captiuos, & cōfert ad ædi-
 ficia. Decima nona dicitur *Allatha* uel *Achala*, ab alijs
Hycula uel *Axala*, id est, cauda *Scorpij*. Valet ad obsiden-
 dū ciuitates, & ad capiendū urbes, & ad expellendum ho-
 mines de locis suis, & ad destructionem nauigantium, &
 perditionem captiuorū. Vicesima uocatur *Abnahaya*, hoc
 est, trabs: facit ad cicurationē ferarum, ad cōfirmationem
 carcerū, destruit diuitias sociorum, cōpellit hominem ueni-
 re ad locum aliquem. Vigesima prima uocatur *Abeda* siue
Albeldach, quod est desertum: facit pro messibus, lucro,
 ædificijs & uiatoribus, & pro faciēdo diuortio: & in hac
 cōpleta est tertia coeli quarta. restant ultimæ septem man-
 siones ultimam coeli quartam complentes, quarum prior
 que*

quæ est in ordine uicesimasecunda, incipiens à capite Ca-
 pricorni, uocatur Sadahacha uel Zodeboluch uel Zandel-
 dena, hoc est, pastor: promouet fugam seruorum & capti-
 uorum, ut euadant, & ualet sanandis morbis. Vigesimalter-
 tia uocatur Sabadola uel Zobrach, hoc est, glutiens: facit
 pro diuortio, pro liberatione captiuorū & sanatione egro-
 torū. Vicesimaquarta dicitur Sadabath uel Chadexoad,
 quod est sydus fortunæ: ualet pro beneuolentia coniugato-
 rum, pro uictoria militum: nocet obeundis magisterijs, &
 impedit, ut non compleantur. Vicesimaquinta dicitur Sa-
 dalabra uel Sadalachia, hoc est, papilio siue expansorium:
 facit ad obsidionem & uindictam, destruit inimicos, facit
 diuortium, confirmat carceres & ædificia, accelerat nun-
 cios: facit ad maleficia contra coitum, & ad ligandum
 quodcunq; membrum hominis, quod non possit facere offi-
 cium suum. Vicesimasexta dicitur Alpharg uel Phitagal-
 Mocaden, id est, hauriens primus: facit pro unione & di-
 lectione hominum, pro salute captiuorū, destruit carceres
 & ædificia. Vicesimaseptima dicitur Alcharya uel Al-
 halgalmoad, id est, hauriens secundus: auget messes, mer-
 ces, lucrū, sanat infirmitates, sed impedit ædificia, prolōgat
 carceres, facit periclitari nauigantes, & adiuuat ad infe-
 rendum mala cui uolueris. Vicesimaoctaua & ultima uo-
 catur Albotham siue Alchalh, id est, pisces: auget messes
 & mercimonia, securat itinerantes per loca periculosa, fa-
 cit ad gaudium coniugatorum: sed confirmat carceres, &
 facit perdere thesauros. Et in istis uigintiocto mansioni-
 bus latent multa secreta sapientiæ antiquorum, per quæ
 operabantur miranda in omnia quæ sunt sub circulo lu-
 næ: & attribuerunt singulis mansionibus sua simulacra,

Et imagines Et signacula, Et presidentes intelligentias,
Et operabantur in uirtutibus illorum uarijs modis.

De uero cœlestium motu in octaua sphaera obseruando, ac de ratione horarum planetarum.
CAP. XXXIIII.

Quicunq; ad cœlestem opportunitatem operaturi sunt, utrunq; aut duorum alterum obseruare oportet, stellarum uidelicet motus, aut tempora: motus inquam, quando sunt in suis dignitatibus, aut deiectionibus siue essentialibus siue accidentalibus. Tempora autem dico, dies Et horas illarum dominij distributas: de omnibus his abunde satis in astrologorum libris docetur. Sed duo nobis hoc loci præcipue pensanda sunt Et obseruanda, unum ut obseruemus motum stellarum ascensionesq; Et cardines, quæ admodum in ueritate se habent in octaua sphaera, ob quorum negligentiam in fabricandis cœlestium imaginibus multos contingit errare, ac effectu desiderato defraudari: alterum obseruare oportet circa tempora in eliciendis planetarum horis: nam astrologi ferè omnes omnem ab ortu solis in occasum temporis intercapedinem in duodecim æquales partes diuidunt, uocantq; illas duodecim horas diei. De inde quod sequitur tempus ab occasu in ortum, simili ratione in duodecim æquas portiones partitum, uocant duodecim horas noctis, distribuuntq; deinde horas illas singulas singulis planetis secundum ordinem successionis eorum, dādo primam semper horam diei, ipsius diei domino, deinde singulis per ordinem usq; in finem uigintiquatuor horarum. Et in hac distributione adsentiunt illis Magi, sed in horarum partitione dissentiunt aliqui, dicentes quod ortus occasusq; intercapedo in æquales partes diuidenda non est, quodq;
horæ

horæ illæ ideo inæquales dictæ nõ sunt, quia diurnæ ad nocturnas inæquales sunt, sed quia diurnæ & nocturnæ singulæ etiam inter se inæquales sunt. Habet ergo inæqualiũ siue planetariarum horarum partitio aliam à Magis obseruatam mensuræ suæ rationem, quæ talis est. Quippe sicut in horis artificialibus quæ semper sibi coæquales sunt, ascensiones quindecim graduum in æquinoctiali unam constituunt horam artificialem, ita etiam in horis planetarijs ascensiones quindecim graduum in ecliptica constituunt unam horam planetariam siue inæqualem, quarum mensuram inquirere & inuenire oportet ex tabulis ascensionum obliquarum uniuscuiusq; regionis.

Quomodo res quæq; artificiales ut imagines & sigilla similiaq; uirtutem aliquam fortiantur à corporibus cœlestibus. CAP. XXXV.

Tanta est cœlestiũ magnitudo, uirtus & potestas, quòd non solum res naturales, uerum etiam artificiales, quando superis ritè sunt expositæ, subito patiuntur ab agente potentissimo uitaq; mirabili, quæ ipsis uirtutem cœlestem sæpe mirificam largitur, quòd Diuus Thomas Aquinas doctor sanctus, ita confirmat in libro de fato: ubi dicit etiam uestes & ædificia & quæcunq; artis opera, certam à sideribus suscipere qualitatem. Sic magi non modo mixtione & applicatione rerum naturalium, sed etiam imaginibus, sigillis, annulis, speculis & quibusdam alijs instrumentis, opportunè scilicet sub certa constellatione fabricatis, cœlestem quandam illustrationem capi, & mirandum aliquod suscipi posse confirmant. Cœlestium enim corporum radij animati, uiui, sensuales, dotes mirificas, potètiãq; uehementissimam secum ferentes, etiam repentino

momento ac subito tactu mirabiles in imaginibus imprimunt vires, etiam in materia minus apta. Efficaciores tamen largiuntur imaginibus uirtutes, si non ex qualibet, sed certa materia fabricentur, cuius uidelicet uirtus naturalis cum specifica simul operi conueniat, figuræq; imaginis similis sit figuræ cœlesti: talis namq; imago, cū propter materiã naturaliter operi ac cœlesti influxui conuoluã, tum propter figuram cœlesti figuræ similem paratissima est ad actiones & vires cœlestium corporũ & figurarum capiendas: & cœleste munus subito in se concipit, tum agit assidue in aliterum, & res aliæ per obedientiam sese inclinant ad illam. Vnde inquit Ptolemæus in Centiloquio, quòd res inferiores obediunt cœlestibus, nõ solum illis, sed etiã earum imaginibus: sicut non solum scorpiones terreni obediunt scorpionis cœlesti, sed etiam imagini scorpionis illius, quæ fuerit opportunè sub eius ascensu ac dominio figurata.

De imaginibus Zodiaci, quas insculptæ à suis stelis concipiunt uirtutes. CAP. XXXVI.

Imagines autem cœlestes, ad quarum similitudinem huiusmodi imagines configurantur, in cœlis sunt quàm plurimæ: quædam uisibiles & conspicuæ, quædam saltè imaginabiles, ab Aegyptijs, Indis, Chaldeisq; perspectæ & designatæ: partesq; earum sic se habent, ut ipsæ etiam figuræ quædam sint ab alijs distinctæ. Hac ratione ponunt in zodiaco circulo imagines duodecim uniuersales, ad numerũ signorum: harũ itaq; Arietem, Leonem, Sagittariũ, triplicitatẽ cõstituentes igneam & orientalem, ferunt prodesse contra febres, paralysem, hydropsim, podagram, & cõtra omnes infirmitates frigidas ac phlegmaticas, & reddere gestantem gratum, facundum, ingeniosum, & honoratũ: quia

quia domicilia sunt Martis, Solis & Iouis. Faciebāt quoq; Leonis imaginem contra phantasmata melancholica, hydropisim, pestem, febres, & ad expellendum morbos, hora solis primo gradu faciei Leonis ascendente, quæ quidem facies ac decanatus Iouis est, sed contra calculum & contra renum morbos, ac contra nocumenta bestiarum, faciebant eandem, quando Sol in corde Leonis medium cœli obtinebat. Rursus nūc Gemini, Libra & Aquarius, quia triplicitatem constituunt aëream & occidentalem, atq; domicilia sunt Mercurij, Veneris, & Saturni, dicuntur morbos effugare, & conducere ad amicitiam & concordiam, ualere contra melancholiam, & conferre sanitatem: & præcipue Aquarium ferunt liberare à febre quartana. Item Cancer, Scorpius atq; Pisces, quia triplicitatem constituunt aqueam & septentrionalem, ualent contra febres calidas & siccas, item contra ethnicam & omnes passionēs cholericas. Scorpius uero, quia inter membra obseruat genitalia, prouocat ad luxuriam. Configurabant autem ad hoc ascendente eius facie tertia, quæ est Veneris: & faciebant eandem contra serpentes & scorpiones, uenena & dæmonia, ascendente facie eius secunda, quæ est facies solis & decanatus Iouis. ferturq; gestantem etiam reddere sapientem, & colorem efficere bonum. ferturq; imago Cancri efficacissima contra serpentes & uenena, quando Sol & Luna in eo cōiuncti, ascendunt in facie prima uel tertia: hæc enim est facies Veneris, decanatus Lunæ: illa uero facies Lunæ, decanatus Iouis. Dicuntur etiã torque ri serpentes, cum Sol sit in Cancro. Item Taurus, Virgo & Capricornus, quia triplicitatem constituunt terream & meridionalem, curant infirmitates calidas, ualent contra

Synocham: reddunt gestates gratos, acceptos, facundos, deuotos ac religiosos: quia domicilia sunt Veneris, Mercurij & Saturni. Fertur etiam capricornus reddere homines incolumes, & loca tuta efficere, quia exaltatio est Martis.

De imaginibus facierum earumq; uirtutibus,
atq; de his quæ extra Zodiacum sunt imaginibus.

CAP. XXXVII.

SVnt præterea in Zodiaco imagines sex atq; triginta, siuxta numerum facierum, de quibus (quod ait Porphyrius) scripsit olim Teucer Babylonicus, uetustissimus mathematicus, post quem scripserunt de illis etiam Arabes. Dicitur itaq; in prima facie arietis ascendere nigri hominis simulacrum, stantis quidem, & alba ueste induti præcinctiq; magni corporis, ruffis oculis, ualidis uiribus, atq; irato similis: & est imago significans & faciens audaciã, fortitudinem, altitudinem & inuerecundiam. In secunda facie ascendit forma mulieris, induta exterius quidem ueste rubra, & subtus alba, alterum protendens pedem: & facit hæc imago ad nobilitatem, altitudinem regni & magnitudinem dominij. In tertia facie oritur figura hominis albi, pallidi, ruffo capillo, & rubra ueste induti: qui altera manu auream armillam gestas, & ligneum baculum proferens, inquietus & irato similis est, quia præstare nequeat bona quæ uelit. Confert hæc imago ingenium, mansuetudinem, gaudia & pulchritudinem. In prima facie tauri ascendit uir nudus & spiculator siue arator, et proficit ad seminandum, arandum, ædificandum, populandum, diuidendum terras, & ad artes geometriæ. In secunda facie ascendit uir nudus, tenens in manu clauem: confert potentiam, nobilitatem, dignitatẽ super populos. In tertia facie ascendit uir,
in cuius

in cuius manu serpens & sagitta, & est imago necessitatis & utilitatis, atq; etiam miseriæ & seruitutis. In prima facie geminorum ascendit uir, in cuius manu uirga, & ipse tanquam alteri seruiens, & confert sapientiam & scientiam numerorum & artium, in quibus non est utilitas. In secunda facie ascendit uir, in cuius manu est fistula, & alter incuruatus fodiens terram, & significant agilitatem infamem & inhonestam, qualis est ioculatorum & prestigatorum, & significat labores & inquisitiones cum labore. In tertia facie ascendit uir querēs arma, atq; uir stultus, in dextra auem tenens, & in sinistra tibiam: & significationes eorum sunt, obliuionis, indignationis, audaciæ, iocorum, trusarum, & uerborum inutilium. In prima facie cancri ascendit forma puellæ uirginis, pulchris ornata uestibus, coronam gerentis in capite: prestat acuitatē sensuum, subtilitatem ingenij & amorem hominum. In secunda facie ascendit uir decoris indutus uestibus, siue uir & mulier ad mensam sedentes & ludentes: confert diuitias, hilaritatem, letitiam & amores mulierum. In tertia facie ascendit uir uenator cum lancea & cornu, educēs canes ad uenandum. significatio eius est contrariandi hominibus, insequendi fugientes, uenandi, & occupādi res per arma & rixas. In prima facie leonis ascendit uir super leonem equitans: & significatio eius est audaciæ, uolentiæ, crudelitatis, maleficiorum, libidinis & sustinendi laboris. In secunda facie ascendit imago manibus eleuatis, & uir, super cuius caput corona, & forma uiri irati & minabūdi. in dextra habens gladium euaginatū, & in sinistra clipeum: & sunt significationes eorum super rixas occultas, & uictorias ignotas, & per uiles homines, & super occa-

siones litium & preliorum. In tertia facie ascendit uir iu-
 uenis in cuius manu scutica, & uir uehementis tristitia,
 & turpis faciei: & significatio eorū est amoris & societa-
 tis, & demittendi de suo pro uitandis rixis. In prima facie
 uirginis ascendit figura puellæ bonæ, & uir iaciēs semina,
 & significatio eius est congregandi diuitias, dirigendi ui-
 ctū, arandi, seminandi & populandi. In secunda facie ascē-
 dit uir niger, indutus ex corio, & uir habens comam, &
 tenens oculos: & significatio eorū est ad lucrum & cōgre-
 gationem substantiæ, & ad auaritiā. In tertia facie ascēdit
 mulier alba & surda, siue homo senex innixus baculo: &
 significatio eius est ad debilitatem & infirmitatem, &
 damnamentū membrorum, & ad destructionem arborū,
 & depopulationem terrarum. In prima facie libræ ascen-
 dit forma irati uiri, in cuius manu fistula, & forma uiri in
 libro legentis: & operatio eius in iustitia & auxilio mise-
 rorum & debiliū contra malos & potentes. In secunda
 facie ascendunt duo uiri seuietes & irati, & uir ornato
 uestitu in cathedra sedēs: & significatio eorum est ad indi-
 gnationem contra malos, & ad quietem & securitatē ui-
 tæ cum bonorum ubertate. In tertia facie ascēdit uir uehe-
 mens, arcū tenens: & ante illum uir nudus, atq; alius uir
 una manu panem tenens, altera uini cyathum: significatio
 istorum est ad libidinem nefandam, cantus & iocos &
 gulam. In primā facie scorpj ascendit mulier bonæ faciei
 & habitudinis, ac duo uiri se percutientes: & operatio eo-
 rum est ad decorem & pulchritudinem, & ad rixam, in-
 sidias, deceptiones, detractiones, & perditiones. In secun-
 da facie ascendit uir nudus & mulier nuda, & uir in ter-
 ra sedens, & ante illum duo canes se mordentes: & ope-
 ratio

ratio eorū est ad impudentiam, deceptionem & scophantiam, & ad mittendum malum & rixas inter homines. In tertia facie ascēdit uir curuatus super genua sua, & mulier percutiens illum baculo: & significatio eius est ebrietas, fornicationū, iracundiæ, uolentiæ & litis. In prima facie sagittarij ascendit forma uiri armati lorica, gladium nudū in manu tenentis: & operatio eius ad audaciam, malitiā & libertatem. In secunda facie ascendit mulier plorans & pannis cooperta: & operatio eius est ad tristitiā, & timorē de corpore suo. In tertia facie ascēdit uir similis in colore auri, siue uir ociosus, ludens cū baculo: & significatio eius est in sequendo uoluntates proprias, & pertinacia in illis, & in agilitate ad res malas, & rixas, & res horribiles. In prima facie Capricorni ascēdit forma mulieris, & uir niger gerens plenos oculos: & significatio eorū est ad spatiandū & gaudendum, ad lucrandum, & perdēdum cum debilitate & uilitate. In secunda facie ascēdunt duæ mulieres, & uir respiciens auē in aère uolantem: & significatio eorum est in postulando quæ fieri nequeunt, in inquirendo quæ sciri non possunt. In tertia facie ascendit mulier pudica in corpore & sapiēs in opere, & nummularius pecunias in mēsa colligēs: et significatio eius est in prudentia gubernandi, & in cupiditate substātiæ, & in auaritia. In prima facie aquarij ascēdit forma uiri prudētis, & forma mulieris nētis: & significatio eorū est in cogitatione & labore pro lucro, in paupertate et uilitate. In secūda facie ascendit forma uiri cū proluxa barba: & significatio eius est intellectus, mansuetudinis, modestiæ, libertatis, & bonorū morum. In tertia facie ascēdit uir niger & iratus: et significatio eius est in detectiōe, insolētia & impudētia.

In pri

In prima facie piscium ascendit uir onera portās super dorso suo, bene indutus: & significatio eius est in itineribus, & mutatione loci, & solitudine inquirendi substantiā & uictum. In secunda facie ascendit mulier boni uultus, & ornata: & significatio eius est petendi, & intromittēdi se de rebus magnis & altis. In tertia facie ascendit uir nudus uel uir adolescens, & iuxta illum puella pulchra, cuius caput floribus ornatum: & significatio eius est ad quietem, & ocium & delectationem, & ad fornicationem & amplexus mulierum. Et hæc de facierum imaginibus hæcenus, ultra quas sunt adhuc in zodiaco trecentæ & sexaginta imagines, ad numerum graduum: quarū formas descripsit Petrus de Ebano. Extra zodiacum sunt etiam figuræ generales, quas descripsit nobis Higinius & Aratus: & plurimæ particulares, pro facierum & graduum numero ibidem existētium, de quibus omnibus dicere nimis longum esset: ex his tamen magis principales habentur, Pegasus qui ualet contra morbos equorū, & conseruat equites in bello: deinde est Andromacha, quæ conciliat amorē inter uirum & uxorem, ita quòd dicitur etiam reconciliare adulteros. Cassiopeia debilia corpora restituit, & membra roborat. Serpentarius fugat uenena, & curat morsus uenenatorum. Hercules uictoriam largitur in bello. Draco cum utraq; uisa reddunt hominem astutū, ingeniosum, fortem, dijs & hominibus placentem. Hydra confert sapientiam, & diuitias, & resistit uenenis. Centaurus confert sanitatem & loguam senectutem. Ara conseruat castitatem, redditq; gratum dijs. Cetus reddit amabilem, prudentem, terra mariq; felicem, facitq; recuperare ablata. Nauius præstat securitatem in aquis. Lepus ualet contra deceptiones

ptiones & insaniam. Canis curat hydropisim, resistit pestilentia, & tutum reddit à bestijs & feris. Orion confert uictoriam. Aquila largitur nouos honores, ueteresq; conseruat. Cygnus liberat à paralyfi, & febre quartana. Perseus liberat ab inuidia & maleficijs, & præseruat à fulgure & tempestate. Ceruus sanat phreneticos & maniacos. Hæc hæcenus dicta sufficiant.

De imaginibus Saturni. CAP. XXXVIII.

CAeterum nunc quas imagines planetis attribuebant, quamuis de his amplissima uolumina apud antiquos sapientes habeantur conscripta, ut non sit opus illas hic narrare, tamen pauculas earum recitabo. Faciebant enim ex operibus Saturni, ipso ascendente, in lapide qui magnes dicitur, imaginem hominis, ceruinum uultum & camelii pedes habentis, super cathedram uel draconem sedentis: in dextra falcem, in sinistra sagittam tenentis: quam quidem imaginem sperabant sibi ad uitæ & longitudinem profuturam. Saturnum enim ad uitæ & longitudinem conferre probat Albumasar in libro Sadar, ubi etiam narrat quasdam Indiæ regiones Saturno subiectas, hominesq; ibi longæuos ualde fore, nec nisi extremo senio decedere. Item faciebant & aliam ad uitæ & longitudinem Saturni imaginem, in sapphiro, hora Saturni, ipso ascendente uel feliciter constituto, cuius figura erat homo senex supra altam cathedram sedens, habens manus supra caput erectas, & in eis piscem tenens uel falcem, & infra pedes eius racemum, caput tectum habens panno nigro uel fusco, & omnes uestes eius nigrae sint uel fuscae. Faciebant etiam eandem imaginem contra calculum, & renum morbos, hora scilicet Saturni, ipso ascendente cum tertia facie Aquarij. Faciebant quoq;

quoq; ex operibus Saturni imaginem ad potestatem crescē
 di, ascēdente Saturno in Capricorno, cuius forma erat uir
 senex baculo innixus, habens in manu falcem decuruum,
 nigris indutus uestibus: faciebant quoq; imaginem ex ære
 fusam, Saturno ascēdēte in ortu suo, scilicet primo gradu
 Arietis: uel, quod uerius est, in primo gradu Capricorni:
 quā quidē imaginē humana uoce loqui confirmant. Facie-
 bant etiam ex operibus Saturni simul atq; Mercurij ima-
 ginem ex metallo fusam, ad pulchri hominis formā, quam
 futura prædicere pollicebantur, faciebantq; eam die Mer-
 curij hora tertia scilicet Saturni, ascēdente Geminorum
 sydere Mercurij domicilio prophetas designante, Saturno
 & Mercurio coniunctis in Aquario nona cœli plaga,
 quæ & Deus appellatur. Præterea Saturnus ex trino aspi-
 ciat ascendentem, ac Luna similiter, & Sol coniunctionis
 locum aspiciat: Venus angulum aliquem obtinens su po-
 tens & occidentalis: Mars à Sole comburatur, sed non a-
 spiciat Saturnum neq; Mercurium: Dicebant enim, quòd
 splendor potentiarum stellarum illarum diffundebatur su-
 per hanc imaginem, & loquebatur cum hominibus, &
 annunciabat eis utilia.

De imaginibus Iouis.

CAP. XXXIX.

EX operibus Iouis faciebant ad uitæ longitudinem i-
 maginem hora Iouis, ipso in exaltatione sua feliciter
 ascēdente, in lapide claro & albo, cuius figura erat ho-
 mo coronatus croceis indutus uestibus, equitans super a-
 quilam uel draconem, in dextra sagittam habens tan-
 quam missurus eam in caput aquila uel draconis eiusdem:
 faciebant & aliam Iouis imaginem eadem opportunitate
 in lapide albo & claro, præcipue in crystallo: et erat homo
 nudus

rudus coronatus, eleuatis & coniuñctis manibus, tanquã deprecans, sedens in cathedra quadrupedali, quæ feratur à quatuor pueris alatis, quam quidem imaginem augere felicitatem, diuitias, honorem, & conferre beneuolentiam & prosperitatem, & ab inimicis liberare, confirmant. Faciebant & aliam Iouis imaginem ad religiosam & gloriosam uitam, atq; ad fortunæ dexteritatem: cuius figura erat homo habens caput leonis uel arietis, & pedes aquilinos, croceis indutus uestibus, dicebaturq; Iouis filius.

De imaginibus Martis. CAP. XL.

EX operibus Martis faciebant imaginem hora Martis, ipso ascendente in secūda facie Arietis, in lapide Martiali, præcipue in adamãte: cuius forma erat homo armatus supra leonem equitans, in dextra habens ensẽ nudum erectum, in sinistra caput hominis gestans. Ferunt huiusmodi imaginem reddere hominem potẽtem in bono & in malo, ita quòd timebitur ab omnibus: & qui gestauerit eam, tribuunt ei uim fascino, ita quòd terrebit homines aspectu suo quando irascitur, & liget in stuporem. Faciebant aliam Martis imaginem ad conferendum audaciam, animositatem, & fortunam in bellis & rixis: cuius forma erat miles armatus & coronatus, cinctus gladio, in dextra longam gerens lanceam: faciebantq; eam hora Martis, prima Scorpionis facie cum ipso ascendente.

De imaginibus Solis. CAP. XLI.

EX operibus Solis faciebant imaginem hora Solis, prima facie Leonis cum Sole ascendente: cuius forma erat rex coronatus in cathedra sedens, coruum habens in sinu, & sub pedibus globum crocea ueste indutus. Ferunt hanc imaginẽ reddere hominem inuictum & honoratũ, & incep

Et incepta deducere ad finem, ac somnia uana pellere, ualere etiam contra febres & pestem: faciebantq; eandem in lapide balayo uel rubino, hora Solis, quando ipse in sua exaltatione feliciter ascendit. Faciebant aliam solis imaginem in lapide adamante, hora solis, ipso in sua exaltatione ascendente: cuius figura erat mulier coronata cum gestu saltantis & ridentis, stans in curru quatuor equis tracto, habens in dextra speculum uel clypeum, in sinistra baculum super pectus innixum, flammam ignis gestans in capite. Ferunt imaginem hanc reddere hominem fortunatum & diuitem, & ab omnibus dilectum: faciebantq; eandem imaginem in lapide Sordio hora solis ipso ascendente in prima facie leonis, contra passiones lunaticas quæ proueniunt in combustionem lune.

De imaginibus Veneris.

CAP. XLII.

EX operibus Veneris faciebant imaginem, quæ conueniebat ad gratiam & beneuolentiam, hora Veneris, ipsa ascendente in piscibus: cuius forma erat imago mulieris habens caput auis, & pedes aquilæ, in manu sagittam tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem ad amorem mulierum in lapide lazuli hora Veneris ipsa ascendente in Tauro: cuius figura erat puella nuda diffusis capillis speculum habens in manu, & collo catenam alligatam, & iuxta eam adolescens pulcher sinistra manu tenens eam per catenam, dextro uero eius aptans capillos, sintq; ambo amicabilem se intuentes, & circa eas sit puer paruus alatus, ensam uel sagittam tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem prima facie Tauri uel Libræ uel Piscium cum Venere ascendente, cuius figura erat puella diffusis capillis, longis & albis induta uestibus, laurum, uel pomum, uel flores

flores in dextra tenens: in sinistra pectinem. Fertur efficere hominem placidum, iucundum, robustum, alacrem, & conferre pulchritudinem.

De imaginibus Mercurij.

CAP. XLIII.

EX operibus Mercurij faciebant imaginem hora Mercurij, ipso ascendente in Geminis, cuius forma erat adolescens pulcher, barbatus, habens in sinistra caduceum, uidelicet uirgam, in qua inuolutus sit serpens, in dextra gerens sagittam, pedes habens alatos. Ferunt imaginem hanc conferre scientiam, & facundiam, & solertiam in mercibus atq; lucrum: præterea conciliare pacem & concordiam, & febres curare. Faciebant aliam Mercurij imaginem, ipso ascendente in Virgine, ad beneuolentiam, ingenium, & memoriam, cuius forma erat homo sedens supra cathedrã, uel pauonẽ equitã, pedes habes aquilinos, & in capite cristã, & in sinistra gallũ tenes, uel ignem.

De imaginibus Lunæ.

CAP. XLIIII.

EX operibus Lunæ faciebant imaginem pro itinerãtibus contra lassitudinem, hora Lunæ, ipsa in exaltatione sua ascendente, cuius figura erat homo super baculum incumbens, habens in capite auem, & ante se arborem floridam. Aliam faciebant Lunæ imaginem pro augmento terræ nascentium, & contra uenena, atque infirmitates puerorũ, hora Lunæ, ipsa ascendente in prima facie Cæcri: cuius figura erat mulier cornuta, equitã supra taurũ uel draconẽ septicipitẽ, uel cancrũ, habeatq; in dextra sagittã, in sinistra speculũ, uestibus induta albis uel uiridibus: habensq; in capite duos serpentes cornibus circũuolutos, & cuilibet brachio unũ habes serpentẽ circũuolutũ, & cuilibet pedi unũ similiter. Et hæc de figuris planeta

rum di-

DE OCCVLTA PHILOSOPHIA
rum dicta sufficient.

De imaginibus capitis & caudæ draconis Lunæ.
CAP. XLV.

Faciebant etiã imaginem capitis & caudæ draconis Lunæ, scilicet inter circulum aëreum & igneum serpentis effigiem, cum capite accipitris illos circundantem,

ad instar Græcæ literæ theta: faciebantq; quãdo Iupiter eũ capite medium cœli obtinebat: quã quidẽ imaginẽ ad successus petitionũ multũ cõferre affirmat: uo-

lebantq; per eam imaginẽ bonũ ac felicẽ demonẽ notare, uolebantq; eum per serpētis imaginẽ figurare, hunc enim Aegyptij atq; Phœnices super omnia animalia esse diuinũ animal, atq; eius diuinã naturã celebrãt: quia in eo super cætera animalia spiritus acrior atq; amplior ignis existat: quæ res cum ex illo celeri gressu ostenditur, sine ullis pedibus manibusq;, uel alijs instrumentis, tũ quod ætatem subinde cũ exuuijs renouat, ac iuuenescit. Caudæ uerò imaginem faciebant consimilem, quando Luna in cauda erat eclipsata, aut à Saturno uel Marte malè affecta: faciebãtq; illã ad anxietatẽ, & infirmitatẽ, & infortunium inducẽda: & uocabãt illã malũ geniũ. Talẽ imaginẽ Hebræus quidã incluserat aureo gemmatoq; baltheo, quẽ Blãcha ducis Borbonij filia marito suo Petro Hispaniarũ regi, eius nominis primo (sue conscia, sue ignorans) dono dedit: quo cum ille cingeretur, serpente succinctus sibi uidebatur: compertõque deinde uim magicam cingulo insertam, eam ob causam uxorem repudiãuit.

De im

De imaginibus mansionū Lunæ. CAP. XLVI.

Faciebant etiā imagines in singulis mansionibus Lunæ. In prima ad destructionē alicuius faciebāt in annulo ferreo imaginē hominis nigri, induti cilicio, & præcincti, dextra lanceolam iacentis: sigillabantq; in cera nigra, & fumigabāt storace liquida, & imprecabantur. In secunda contra irā principis, & pro reconciliatione illius sigillabāt in cera alba & mastiche, imaginē regis coronati, & fumigabāt cū ligno aloës. In tertia faciebant imaginē in annulo argenteo, cuius mensa erat quadrata, & cuius figura erat mulier bene induta, sedēs in cathedra, dextra manu super caput suum eleuata, & sigillabāt, & fumigabāt cū moscho, camphora, & unguia aromatica: hęc prosperitatem fortunæ, & omne bonum elargiri asserebant. In quarta ad vindictam & separationē, inimicitia, & malevolentiam, sigillabant in cera rubea, imaginē militis equo insidentis, in dextra serpentem tenentis, & fumigabant cū myrrha rubea, & storace. In quinta pro gratia regū & officialium, & bona receptione, sigillabant ex argento caput hominis, & fumigabant cum sandalo. In sexta ad amorem inter duos ponendum, sigillabant in cera alba duas imagines sese amplexantes, & fumigabant cum ligno aloës & ambra. In septima ad acquirendum omne bonum, sigillabant ex argento, imaginem hominis bene uestiti, manus ad cælum protendentis, tanquā orātis & supplicantis, & fumigabāt bonis odoribus. In octaua ad uictoriam in bello, sigillabant ex stanno imaginem aquila faciem hominis habentis, & fumigabant cum sulphure. In nona ad inferendam infirmitatem, sigillabāt ex plumbo, imaginem uiri carentis uirga & testibus, mani-

bus oculos suos obturantis, & fumigabant cum resira pini. In decima ad iuuandū partū, & sanandum infirmos, sigillabant ex auro, caput leonis, & fumigabant cū ambra. In undecima, ad timorem, reuerentiam, & uenerationem, sigillabant ex lamina aurea, imaginem hominis super leonem equitantis, sinistra manu illius aurem apprehendentis, dextra dardum proferentis, & fumigabant bonis odoribus, & croco. In duodecima ad separationē amātiū, sigillabant ex plumbo nigro, imaginē draconis pugnantis cum homine, & fumigabant cum pilis leonis, & asa foetida. In decima tertia pro concordia coniugatorū, & dissoluendo maleficio coitus, sigillabant utriusq; imagines, uiri in cera rubea, mulieris in alba, & coniungebāt in amplexum, fumigantes cum ligno aloës, & ambra. In decima quarta pro diuortio & separatione uiri à muliere, ex aere rubeo sigillabant imaginē canis suam caudam mordentis, & fumigabant cum pilis canis nigri, & cati nigri. In decima quinta pro acquirenda amicitia & beneuolentia, sigillabant imaginem hominis sedentis, & literas legentis, & fumigabant cum thure & nuce muscata. In decima sexta ad lucrandum in mercibus, ex argento sigillabant imaginem hominis super cathedra sedentis, bilancem in manu tenentis, & fumigabant cum speciebus bene redolentibus. In decima septima contra fures & latrones, cum sigillo ferreo sigillabant imaginem simiæ, & fumigabant cum pilis simiæ. In decima octaua contra febres & dolores uentris, ex aere sigillabant imaginem colubri caudam supra caput tenentis, & fumigabant cum cornu cerui, idēque sigillum ferebant fugare serpentes & uenenata quæque à loco ubi subhumatum fuerit. In decima

cima nona ad facilem partum, & prouocationē menstru-
 orum, sigillabant ex ære imaginem mulieris manus suas su-
 pra faciem tenentis, & fumigabant cum storace liquida.
 In uicesima pro uenatione, sigillabant ex stanno imaginē
 sagittarij semihominis & semiequi, & fumigabant cum
 capite uulpis. In uicesima prima pro destructione alicuius,
 faciebant imaginem hominis cum duplici vultu, ante &
 retro, & fumigabant cum sulphure & carabe, & repo-
 nebant in pyxide æris, & cum ea sulphur & carabe, &
 capillos illius cui nocere uoluerāt. In uicesima secunda pro
 securitate fugientium, sigillabant ex ferro imaginem ho-
 minis alatis pedibus, in capite galeam ferentis, & fumiga-
 bant cum argento uiuo. In uicesima tertia, ad destructionē
 & deuastationem, sigillabant ex ferro imaginem cati ca-
 put caninum habentis, & fumigabant cum capillis canis,
 & subhumabant in loco ubi nocere prætendebant. In ui-
 cesima quarta ad multiplicandum greges armentorum, ac-
 cipiebant cornu arietis, uel tauri, uel hirci, siue illius armē-
 ti, quod multiplicare uoluerunt, & sigillabant in eo cum
 sigillo ferreo inurentes, imaginem mulieris lactantis filiū,
 & suspendebant ad collum illius armenti, quod erat dux
 gregis, uel sigillabāt in cornu illius. In uicesima quinta pro
 salute arborum & messium, sigillabant in ligno fici, ima-
 ginem hominis plantantis, & fumigabant cum floribus
 fici, & suspendebant ad arborem. In uicesima sexta ad
 amorem & gratiam, sigillabant in cera alba & masti-
 che, imaginem mulieris abluentis & peccentis capillos su-
 os, & fumigabant cum rebus bene redolentibus. In uicesi-
 ma septima ad destruendum fontes, puteos, thermas, &
 balnea, faciebant ex terra rubea imaginem hominis ala-

ti, uas uacuum & perforatum in manibus tenentis, & co-
 cta imagine, ponebant in uase asam foetidam, & storacē
 liquidam, & demergebant aut sepeliebant in puteo, aut
 fonte, quem destruere uolebant. In uicesima octaua ad con-
 gregandum pisces, sigillabant ex are imaginem piscis, &
 fumigabant cum corio piscis marini, & proijciebant in
 aquam, ubicunque pisces congregare uoluerant. Præterea
 unā cum imaginibus prædictis, simul inscribebant nomi-
 na spirituum, & characteres eorum, & inuocabant, &
 imprecabantur ad id quod obtinere pretendebant.

De imaginibus stellarum fixarum beheniarum.

CAP. XLVII.

Cæterum nunc ex operibus stellarum fixarum, ex
 Hermetis sententia, sub capite Algol faciebant i-
 maginem, cuius figura erat caput hominis, cum longa bar-
 ba, habens collum sanguinolentum. Ferunt conferre euen-
 tus petitionum, reddere gestantem audacem, & magnani-
 mum, conseruare membra corporis illæsa, conserre contra
 maleficia, & reflectere conatus malos, & incantationes
 malas in aduersarium. Sub sydere Pleiadum faciebant ima-
 ginem puellæ uirginis, uel figuram lampadis. Fertur auge-
 re lumen oculorum, aggregare demones, citare uentos, re-
 uelare secreta & abscondita. Sub Aldeboram faciebant
 imaginem ad similitudinem Dei uel hominis uolantis: con-
 fert diuitias & honorem. Sub hirco faciebant imaginem,
 cuius figura erat tanquam homo uolens letari in instru-
 mentis musicis: efficit gestantem gratiosum, & honoratū
 & exaltatum coram regibus & principibus, & confert
 contra dolorem dentium. Sub Cane maiore faciebant ima-
 ginem canis leporarij, uel puellæ uirginis. Confert hono-
 rem

rem & benevolentiam, & gratiam hominum, & spirituum aëreorum, & dat potestatem pacificandi & concordandi reges & principes, & alios homines. Sub Cane minori, faciebant imaginem galli, uel trium puellarum. Confert gratiam deorum, spirituum, & hominum: dat posse contra maleficia, & conseruat sanitatem. Sub corde Leonis faciebant imaginem leonis, uel cati, uel figuram hominis honorati, sedentis in cathedra. Reddit hominem temperatum, aufert iram, & dat gratiam. Sub cauda Vrsæ maioris faciebant imaginem hominis cogitabundi, uel tauri, uel figuram uituli. Valet contra incantationes, & reddit gestantem securum in itineribus. Sub ala Corui faciebant imaginem corui, uel colubri, uel hominis nigri induti nigra ueste. Efficit hominem iracundum, audacem, animosum, cogitabundum, maledicum: & efficit mala somnia, dat posse fugandi demones, & congregandi: proficit contra malitiam hominum, & demonum, & uentorum. Sub Spica faciebant imaginem auis uel hominis, onusti mercibus. Confert diuitias, facit uincere lites, aufert angustiam & malum. Sub Alchameth faciebant imaginem equi uel lupi, uel figuram hominis saltantis. Valet contra febres, & stringit ac retinet sanguinem. Sub Elpheya faciebant imaginem gallinæ, uel hominis coronati & sublimati. Confert benevolentiam & amorem hominum, & dat castitatem. Sub corde Scorpionis faciebant imaginem hominis armati & loricati, uel figuram scorpionis. Dat intellectum & memoriam: efficit colorem bonum, & auxiliatur contra malos demones, & fugat atq; constringit eos. Sub Vulture faciebant imaginem uulturis uel gallinæ, uel hominis itinerantis. Efficit hominem ma-

gnanimum & superbum: dat posse super demones & bestias. Sub cauda Capricorni faciebant imaginem cerui, uel hirci, uel hominis irati. Dat prosperitatem, & auget diuitias. Hæ sunt imagines quarundam stellarum fixarum, quas iubent insculpi in lapidibus suis sub eis.

De figuris Geomanticis, quæ inter imagines & characteres mediæ sunt, & earundem tabula.

CAP. XLVIII.

Sunt adhuc aliæ quædam figuræ, per numeros, stellarumq; situs fabricatæ, atque cum elementis, tum planetis atque signis adscriptæ, quas Geomanticas uocant, eò quòd Geomantici diuinatores proiecta sortis suæ puncta, per paritatis & imparitatis excessum, in istas figuras reducunt: & ipsæ etiam sub suorum planetarum & signorum dominio insculptæ siue impressæ, imaginum uirtutem potestatemque concipiunt: & sunt istæ figuræ uelut medium inter imagines & characteres. Harum autem figurarum naturas, qualitates, proprietates, conditiones, significationes, & apotelesmata, qui ex amussim scire desiderat, apud Geomanticorum uolumina requirat. Sunt autem numero non plures quàm sexdecim, quorum nomina & themata sunt hæc:

Figura	Nomen	Elementū	Planeta	Signū
* * * *	Via Iter	Aqua	♄	♆
* * * * * *	Populus Congregatio	Aqua	♄	♁
* * * * * *	Coniunctio Coadunatio	Aër	♃	♃

	Carcer Constrictus	Terra	♄	♁
	Fortuna maior Auxilium maius Tutela intrans	Terra	☉	♁
	Fortuna minor Auxilium minus Tutela exiens	Ignis	☉	♁
	Acquisitio Cōprehensum intus	Aër	♃	♁
	Acquisitio Cōprehensum extra	Ignis	♀	♁
	Latitia Ridens Sanus Barbatus	Aër	♃	♁
	Tristitia Damnatus Transuersus	Terra	♄	♁
	Puella Mundus facie	Aqua	♀	♁
	Puer Flauus Imberbis	Ignis	♂	♁
	Albus Candidus	Aqua	♀	♁
	Rubens Ruffus	Ignis	♂	♁
	Caput Limen intrans Limen superius	Terra	♁	♁
	Cauda Limen exiens Limen inferius	Ignis	♁	♁

De imaginibus, quarū figura est nō ad similitudinē alius
 cuius figuræ cœlestis, sed ad similitudinē illius, quod
 desiderat animus operantis. CAP. XLIX.

Est & adhuc alius imaginū modus, nō secundū si-
 militudinē figurarū cœlestiū, sed secundū similitudi-
 nē illius, quod desiderat animus operantis, cuius sunt effi-
 gies & uestigia. Sic ad amorē fabricamus imagines se in-
 uicem amplectentes: ad discordiā, se percutiētes: ad inferē-
 dā uerò calamitatē, uel destructionē, uel impedimentū, uel
 homini, uel domui, uel urbi, uel alteri rei, conficimus ima-
 gines distortas, con fractas in membris & partibus, ad si-
 militudinē & figurā eius rei, quam destruere uoluerimus
 uel impedire. Et iubēt Magi in fundēdis uel sculpēdis ima-
 ginibus, inscribere sibi nomē sui effectus: & hoc in dorso,
 quādo malus, ut destructio: in uentre, quādo bonus, ut a-
 mor: præterea in fronte imaginis nomē speciei uel indiui-
 dui, quam designat imago, uel propter quē, siue cōtra quem
 fabricata est. Rursusq; in pectore nomē signi uel faciei ascē-
 dētis, & eius domini: etiā characteres, atq; suorum ange-
 lorū nomina. Iubēt præterea in fabricāda imagine impre-
 cationē illius effectus ad quē cōficitur, debere non taceri,
 quæ quidē omnia etiā Magnus Albertus in speculo suo af-
 firmat. Cōfictis uerò imaginibus secundū diuersas eius uir-
 tutes, ipsi diuersimodē utūtur: aliquādo enim suspendūtur
 uel alligātur corpori: aliquādo sepeliūtur sub terra, uel sub
 flumine: aliquādo suspenduntur in camino super fumū, uel
 ad arborē, ut moueantur à uēto: aliquādo capite sursum: ali-
 quādo deorsum: aliquādo in aquā feruentē mittuntur, uel
 in ignē. Dicūt enim quòd quatenus imaginū operarij ipsā
 imaginē afficiūt, eatenus illā similes passionēs inferre his,
 quibus

quibus adscripta est, prout illud animus operātis dictauerit: quemadmodū legimus Neclanabū Magū nauū imagines cereas eo modo & artificio cōfecisse, ut cū ipse imagines mergebat in aquā, hostiū suorū naues in mari simili modo mergebātur, atq; periclitabātur. Cōstellationes uerò ad huiusmodi imagines & cōsimiles obseruādas, docet nos ea pars Astrologia, quæ De electionibus inscripta est.

De obseruationibus quibusdam cœlestibus, & practica quarundam eiusdem imaginum. CAP. I.

MOdò narrabo tibi obseruationes corporū cœlestiū, quæ requirūtur ad practicā aliquarū eiusmodi imaginū. Sic ad fortunandū aliquem cōficimus imaginē, in qua hæc fortunata sunt, scilicet illius significator uitæ, uitæq; datores, & signa, & planeta: fortunemus præterea ascēdēs, & mediū cœli, & eorū dominos. Itē locū Solis, & locū Lunæ: partē fortunæ, atq; dominum cōiunctionis uel præuentionis ante suā natiuitatē factæ, planetas maleuolos deprimēdo. Si uerò ad calamitatē imaginē fabricare uoluerimus, è cōuerso agemus, atq; quæ hīc fortunata, ibidē infortunata locemus, stellas maleuolas erigēdo. Simili modo fac pro fortunādo loco aliquo, uel regione, uel ciuitate, uel domo. Similiter pro destruēdo, uel impediēdo aliquo supra dictorū, fiat imago sub ascensione illius rei, quā destruere uel impedire uolueris, & infortunabis dominū domus uitæ illius, dominū ascendētis, & Lunā, dominū domus Lunæ, & dominū domus domini ascendētis, & domū decimā, & dominū eius. Pro adaptatione autem loci alicuius, pone fortunas in ascēdēte eius: & in domo prima, & decima, & secūda, & octaua, fortunabis dominū ascendētis, & dominū domus Lunæ. Ad fugandū uerò animalia cer

ta à certis locis, ut in eis generari, uel habitare, uel persistere nō possint, fiat imago sub ascēsiōne illius animalis, quod fugare uoluerimus, & ad similitudinē illius: ut si fugare uelimus scorpiones ab aliquo loco, fiat imago scorpionis, ascēdēte signo Scorpionis cū Luna, & infortunabis ascendēs, & dominū eius, & dominū domus Martis: & infortunabis dominū ascēdētis in octaua: & iungātur aspectu maleuolo, opposito, uel quadrato: & inscribatur in imagine nomē ascēdētis, & domini eius, & Luna nomē, & nomē domini diei, & nomen domini horæ: & fiat fouea in medio loci, à quo eos pellere uolueris: & afferatur in illa de terra accepta ex quatuor angulis loci eiusdem, & sepeliatur ibidē imago, capite deorsum, imprecādo siue proferendo: Hæc est sepultura scorpionū, ut non ingrediantur istū locū: & sic de similibus. Itē pro lucro fiat imago sub ascēdēte natiuitatis hominis, uel sub ascēsiōne illius loci, cui lucrū addicare uolueris, fortuna ascēdēs, & dominum eius: & facias dominū domus secūda, quæ est domus substantiæ, iunctū cū domino ascendētis in trino uel sextili: sitq; inter eos receptio, fortunabis undecimā, & dominū eius, & octauā: & si poteris, pone partē fortunæ in ascendente, uel secunda, & sepeliatur imago in loco illo, uel deferatur ab illo, cui lucrū addicare uoluerimus. Itē pro concordia & amore fiat imago in die Iouis, sub ascendēte natiuitatis illius, quæ uis amari, fortuna ascēdēs, & decimā: & abscode malos ab ascendente: & habeas dominū decimæ & undecimæ planetas fortunæ, iunctos domino ascendētis, ex trino uel sextili cū receptione: deinde fac aliā imaginē, uidelicet pro illo, quæ uis incitare ad amandū: cōsidera si sit amicus, uel sodalis illius, quæ uis amari: & si sic, fi-

at ima

at imago sub ascensione domus undecimæ ab ascēdēte primæ imaginis. Si uerò fuerit uxor uel maritus, fiat sub ascē-
 sione septimæ. Si frater uel soror, uel cōsanguineus, fiat sub
 ascēsione tertiæ: & sic de similibus. Et pone significatorē
 ascēdētis secūda imaginis, iunctū signicatori ascēdētis pri-
 mæ imaginis, sitq; inter eos receptio, sintq; cætera fortuna
 ta, ut in prima imagine, post iunge simul ambas imagines
 in amplexū, uel pone faciē imaginis secūda, ad dorsū ima-
 ginis primæ: & inuoluatur in sindone, & deferantur, uel
 spoliētur. Itē ad successus petitionū, & pro adipiscēda re
 denegata, siue ab alio accepta uel possessa: fiat imago sub
 ascēdēte illius qui petit rē: & fac dominū secūda iunctū cū
 domino ascendētis, à trino uel sextili: sitq; inter eos rece-
 ptio, & si fieri potest, sit dominus secūda in signis obediē-
 tibus, & dominus ascēdētis in imperātibus, fortuna ascē-
 dēs, & dominū eius, & caue ne sit dominus ascēdētis re-
 trogradus, uel cōbustus, uel cadens, uel in domo oppositio-
 nis, hoc est, in septima à domicilio suo, nō sit impeditus à
 malis, sit fortis, & in angulo: fortunabis ascēdēs & domi-
 nū secūda, & Lunā: Et fac aliā imaginē pro eo, apud quē
 est quod petitur, & incipe sub ascēdēte pertinēti ad eū: ut
 si sit rex uel princeps, incipe sub ascēdēte decimæ domus,
 ab ascēdēte primæ imaginis: si pater, sub quarta: si filius,
 sub quinta, & sic de similibus: & pone significatorē secū-
 da imaginis iunctū cū domino ascendētis primæ imaginis,
 à trino uel sextili: & ipse recipiat eū, & pone utrosq; for-
 tes & fortunatos, absq; impedimēto: fac omnes malos ab
 eis cadētes: fortunabis decimā & quartā, si poteris, uel ali-
 quid eorū: & cum fuerit perfecta secūda imago, iunge eā
 cū prima, facie uersus faciem, & inuolue in linteo mudo,
 & sepe

& sepeli in medio domus illius qui petit rē, sub significatore fortunato fortuna forti: sitq; facies imaginis primæ uersus Septentrionē, uel potius uersus locū ubi moratur ille, apud quē est quod petitur. Vel si contingat petentē pergere ad eū, apud quē est res petita, deferat imagines secum, quousq; pergit. Et fit etiā imago somniorū, quæ posita sub capite dormientis, uera somnia efficaciter præstat, de qua cuiq; re animus iā antea deliberauerit. figura illius est figura hominis dormientis in sinu angeli, quā facies ascēdēte Leone, Sole in Ariete nonā domū tenente: tum in pectore hominis inscribes nomē desiderati effectus, in capite autē angeli, nomē intelligētiae solis. Fit eadē imago ascēdēte Virgine, Mercurio in Ariete in nonā domo fortunato, aut ascēdētibus Geminis Mercurio fortunato, & in Aquario nonā tenente: sitq; à Saturno felici aspectu receptus, inscribiturq; nomē spiritus Mercurij. Fit etiā ascēdēte Libra in Venere in Geminis, in nonā domo à Mercurio recepta, inscribēdo angelū Veneris: Et fit adhuc eadē imago ascēdēte Aquario, Saturno in exaltatione sua, quæ est in Libra, nonā feliciter possidente: & inscribitur angelus Saturni. Fit adhuc etiā ascēdēte Cancro, Luna in Piscibus à Ioue & Venere recepta, & in nonā domo feliciter cōstituta, & inscribitur spiritus Luna. Et fiunt etiā annuli somniorum mirabilis efficaciae: & sunt annuli Solis & Saturni, & cōstellatio eorū est, quādo Sol aut Saturnus in exaltationibus suis in nonā domo ascendūt, & quādo Luna Saturno iungitur in nonā domo, & in eo signo, quod fuit nonā domus uatiuitatis: & inscribitur annulis nomē spiritus Solis uel Saturni: & infigitur lapis sua imagine insculptus, radice aut planta subiecta, secundum regulam quam alibi tradidi

tradidimus: & hæc de imaginibus dicta sufficiat, nã plura eiusmodi nũc per teipsum inuestigare poteris. Illud autẽ scias, nihil operari imagines eiusmodi, nisi uiuificetur ita, quod ipsis aut naturalis, aut cœlestis, aut heroica, aut animastica, aut demoniaca, uel angelica uirtus insit, aut adstat. At quis modò animã dabit imagini, aut uiuificabit lapidẽ, aut metallũ, aut lignũ, aut cerã? atq; ex lapidibus suscitabit filios Abrahã? Certè nõ penetrat hoc arcanum ad artificẽ duræ ceruicis, nec dare poterit illa, qui nõ habet: habet autem nemo, nisi qui iã cohibitis elemẽtis, uicta natura, superatis cœlis, progressus angelos, ad ipsum arche typum usque transcendit, cuius tunc cooperator effectus, potest omnia, sicut de hoc dicemus in sequentibus.

De characteribus, qui ad cœlestiũ normã imitationẽq; fabricati sunt, & quomodo ex Geomãticis figuris deducũtur, cũ eorundẽ tabula. CAP. LI.

Characteres etiã habet cõmunitatem suã ex radijs cœlestiũ, secũdũ certũ numerũ in se inuicẽ peculiari quadã proprietate cõiectis: quæ quidẽ cœlestia, sicut in diuersis radiorũ suorum ictibus inter se aliter at que aliter incidentibus, diuersas conspirat uirtutes: sic etiã characteres, iuxta diuersas eiusmodi radiorũ cõcursus aliter at que aliter protracti, diuersas subito nasciscuntur operationes: sæpe etiã multo efficaciores, quàm physicaliũ cõmixtionũ proprietates. Veri autẽ characteres cœlorũ, ipsa est scriptura angelorũ, quæ apud Hebræos uocatur scriptura Malachim, per quã in cœlo sunt descripta & significata omnia cuilibet sciẽti legere. Sed de his in posterioribus. Iã uerò etiã characteres ex Geomãticis figuris fabricant, uario modo singulariũ pũcta inter se colligãtes, & iuxta earundẽ figurati

rationū rationē ex quibus formati fuerint, planetis atq; signis illis attribuētes, horūq; fabricā sequēs tabula exponet.

CHARACTERES LVNAE.

Ab uia

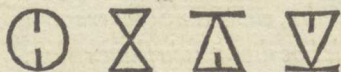
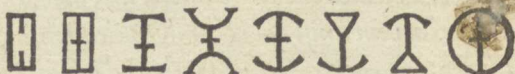

A populo

CHARACTERES MERCVRII

A cōiūctiōe

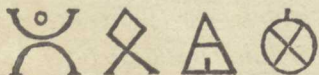

Ab albo

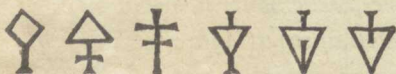

CHARACTERES VENERIS.

Ab amisiōe

A puella

CHARACTERES SOLIS.

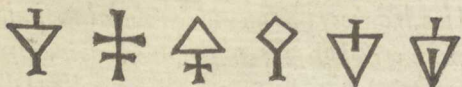
A fortuna
maioreA fortuna
minore

Chara

CHARACTERES MARTIS.

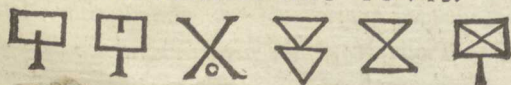

A rubeo

A puero

CHARACTERES IOVIS.

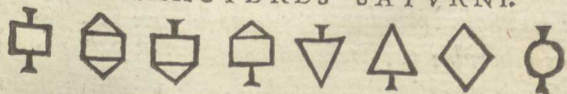

Ab acquisitione

A letitia

CHARACTERES SATVRNI.

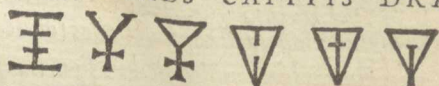

A carcere

A tristitia

CHARACTERES CAPITIS DRACONIS.

CHARACTERES CAVDÆ DRACONIS.

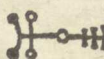
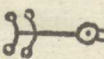
De characteribus qui à rebus ipsis similitudine quadam abstrahuntur. CAP. LII.

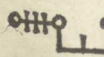
Diximus superius esse quendam imaginum modum, non ad similitudinem imaginum caelestium, sed secundum amulationem

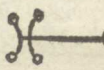
tionē eius, quod desiderat animus operātis: id pari ratione etiā de characteribus quibusdā intelligēdū est. Sunt siquidē nihil aliud characteres huiusmodi, quā imagines male dearticulatæ, habētes tamē quandā probabilem similitudinē cū imagine cœlesti, aut cum eo, quod cupit animus operātis, siue id sit à tota imagine, aut à certa aliqua illius nota totā imaginē exprimēte. Quemadmodū characteres Arietis & Tauri, à cornibus formamus tales: ♈. ♉. Geminorū, ab amplexu: ♊. Cæcri, à progressu & regressu: ♋. Leonis, Scorpionis, & Capricorni, à cauda. ♌. ♍. ♎. ♏. Virginis, à spica: ♍. ♎. Libræ, à balance: ♎. Sagittarij, à sagitta: ♐. Aquarij, ab undis: ♑. Et Piscium, à piscibus: ♒. Simili ratione character Saturni tractus est à falce: ♄. Iouis à sceptro: ♃. Martis à dardo: ♃. Solis à rotūditate & aureo fulgore: ☉. Venēris à speculo: ♀. Mercurij à caduceo: ☿. Lunæ à crescentis decrescētisq; cornibus: ☾. Ex istis deinceps iuxta mixtiones signorū, & stellarū, naturarūq; cōstitutur etiā characteres mixti: ut triplicitatis igneæ, ♂. terreæ, ♁. aëreæ, ♁. aqueæ, ♁. Similiter iuxta centum & uiginti planetarū coniunctiones totidē cōplexi siue cōpositi characteres multiplicibus figuris resultat: ut Saturni & Iouis, sic scilicet, ♄♃. uel sic, ♃♄. uel sic, ♄♃. Saturni & Martis, ♄♃. uel sic, ♃♄. Iouis & Martis: ♃♃. uel sic, ♃♃. Saturni, Iouis, & Martis: ♄♃♃. uel sic, ♃♃♄. Et sicut hæc de duobus & tribus exemplificata sunt, ita etiā de reliquis & pluribus formari debet: eadēq; ratione cæterarū imaginū cœlestiū, in aliqua facie uel gradu signorū ascendentiū characteres ad similitudinem imaginis quā cōpendiose protrahendi sunt, sicuti in his quæ

secūd

secūdū uīā imitationis fūt ad id quod desiderat animus o-
perātis: ut ad amorem, figura sibi permixta, seinuicem cō-
plectentes, sibi inuicem obedientes: ad odiū uerò cōtrario,
seinuicem auertentes, impugnātes, dispares, & dissoluta.
Cāterū nūc quos characteres Hermes adsignauerit stellis
fixis & behenijs, nō pigebit huc adpingere: sūt autē tales:

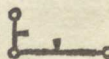
 Caput Algol. Ala Corui.

 Pleiades.

 Spica.

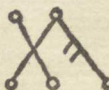
Aldebaram.

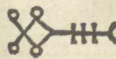
Alchameth.

Hircus.

Elpheia.

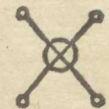
Canis maior.

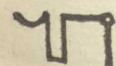
Cor Scorpij.

Canis minor.

Vultur cadens.

Cor Leonis.

Cauda Vrsæ.

Cauda Capri-
corni.

Quòd nulla diuinationo si ne Astrologia sit per
fecta. CAP. LIII.

Loquuti sumus in præcedentibus, de uarijs diuinationum generibus: sed illud animaduertendum est, omnia hæc Astrologia usum, canonesq; sibi deponere, ueluti clauem ad omnium arcanorum notitiã pernecessariam: omniaq; diuinationum quarumcunq; genera, sic in ipsa Astrologia suas radices & fundamenta habent, ut absq; hac parum aut nihil uideantur adferre. Ipsa tamen Astrologica diuinationo, quatenus cœlestia sunt causæ, & signa, omnium eorum quæ sunt & fiunt in istis inferioribus, ex solo situ & motu corporum cœlestium, quæcunq; occulta aut futura sunt, illorum certissimas largitur demonstrationes, de quibus plura dicere hic locus nõ exigit, cum de hac scientia ab antiquis ingentia uolumina scripta sunt, & palam omnibus extant. Itaq; siue corpus, siue uultum, siue frontem, siue manum inspiciat Physionomus, siue somnium, siue auspicium coniectator scrutatus fuerit, si rectũ futurum sit iudiciũ, cœli figura pariter scrutanda erit, ex cuius indicijs, unã cũ similitudinũ signorumq; cõiecturis, ueridicæ significatorum nascantur opiniones. Quòd si etiam prodigium aliquod apparuerit, cœli figura erigenda erit, scrutanda etiam quæ præcesserunt in reuolutionibus annorum, ex magnis coniunctionibus & eclipsibus: deinde etiã cõsideranda principũ, gentiũ, regnorũ, urbiũ, ubi hæc apparuerint, natiuitates, origines, intronizationes, fundationes, reuolutiones, profectioes, directiones, & quæ ex eis sunt, atq; in quem cuiusq; locum cœlestis figuræ, hæc ceciderint: ut ex his omnibus tandem rationabilem, & uerisimilimam harum rerum uenemur significationem. Eadem serie,

serie, minori tamen labore, etiam in somniorum expositio-
nibus incedendum esse perhibent. Quinetiam qui furore
alienati futura prædicunt, non nisi per astra, horumue infe-
riora instrumenta agitati, id faciunt: unde & illorum ua-
ticinia tandem etiam ad cœlestia adaptanda sunt: quemad-
modum apud Lucanum legimus Tuscum uatem:

Fulminis edoctum motus, uenasq; calentes

Fibrarum, & motus errantis in aëre pennæ.

Post lustratam urbem, post mactatam uictimam, post in-
specta exta, tandem ex cœlestiũ syderum dispositionibus,
protulisse sententiam. Iam uerò etiam ipsa Geomantia sor-
tilegiarum accuratissima, quæ per puncta terræ, aut alte-
rius superficiæ, uel casu, uel ui quadam inscripta diuina-
tur, illa primum ad figuras reducit cœlestes, uidelicet ad
eas sedecim, quas superius nominauimus, ex eorum propri-
etatibus & rationibus, Astrologico more iudicium for-
mans. Atq; huc spectant, quæcunq; naturalium sortilegio-
rum diuinacula, quorum uis aliunde esse non potest, quam
à cœlo, atq; ab animo illa operantis: siquidem quicquid in
his inferioribus aliquo motu mouetur, agitur, & produ-
citur, necesse est superiorum motus, influxusq; imitari, ad
quos uelut ad radices, & causas, atq; signa, cum reductum
fuerit, eorundem nobis tunc ex Astrologicis regulis indi-
cat sententiam. Hinc tessera, tetracedron, hexacedron,
octocedron, dodecacedron, icocedron, certis numeris, si-
gnis, atq; stellis, opportunis temporibus, sub cœlestium in-
fluxibus fabricatæ, & inscriptæ, mirandâ diuinandi, præ-
dicendique suis iactibus obtinent uirtutem, ceu qualem
Prænestinæ illæ tessera, in quibus Romanorum fata con-
tenta fuisse leguntur.

De sorte, & quando, ac unde illi diuinationis uirtus
contingat. CAP. LIIII.

Quæcunq; per sortem diuinationes, ac euentuum humanorum fiunt prædictiones, præter sortem causam ceriè aliquam sublimem, & latentem, & occultam habere necesse est, quæ quidem non erit causa per accidens, qualem Aristoteles fortunam descripsit. Siquidè in serie causarum, cum secundum Platonicos causa per accidens nunquam possit esse prima & sufficiens causa, oportet nos altius speculari, & inuenire causam, quæ effectum ipsum cognoscat, atq; intendat. Hanc autem non in corporea natura, sed in substantijs immaterialibus, & incorporeis, quæ re uera sortem administrant, & ad ueritatis indicium dispensant, collocare necesse est: ut in humanis animis, aut separatis spiritibus & demonibus, aut in cœlestibus intelligentijs, uel in ipso deo. Quòd autem in humana anima esse possit sufficiens potestas & uirtus, ad sortes eiusmodi dirigendas, ex eo patet, quia inest animæ nostræ diuina uirtus ac similitudo, omniumq; rerum apprehensio & potestas. Et sicut in libro primo diximus, omnes res habent naturalem obedientiam ad ipsam, & de necessitate habent motum & efficaciam ad id quod desiderat anima forti desiderio: & omnes uirtutes & operationes rerum naturalium & artificialium obediunt illi, quãdo fertur in magnũ excessum sui desiderij & omnes sortes cuiuscunq; generis, tunc adiuuant talis animæ appetitum, & acquirunt sibi mirabiles præfagiorum uirtutes, cum ab illa, tum ab oportunitate cœlesti, in illa hora, qua ipsam huiusmodi appetitus excessus maximè inuadit. Et hæc eadem ratio, est etiam radix omnium Astrologicarum questionum, quoniã
anima

anima eleuata in alicuius desiderij excessum, arripit ex se horam & opportunitatem magis conuenientem, & efficacem: super qua fabricata cœli figura, potest tunc Astrologus in ea iudicare, & planè cognoscere de eo quod quaerens, ipse scire cupit, atq; desiderat. Quia uerò non semper humano animo, sed etiam, quod diximus, aliorum spirituum ministerio sortes nonnunquam diriguntur, nec semper dispositus est uatis animus ad eum, quem diximus, passionis excessum: hinc apud ueteres mos erat, ante sortis projectionem sacra quadam præmittere, quibus diuinas intelligentias & spiritus ad sortem reclè dirigendam aduocabant. Quantulumcunq; ergo præ sagij sortes huiusmodi porrendunt, non ex casu & fortuna sit oportet, sed ex causa spirituali, cuius ui mouetur phantasia, aut manus sortem mittentis, trahentisue, siue illa uis prodeat ab anima operantis, per magnū affectus sui excessum, siue ab influxu & opportunitate cœlesti, siue à numine quodam, aut spiritu altrinsecus adistente atq; mouente: siue hæ sortes sitæ sint in talorū iactu, siue in tesserarum impulsu, siue in occursum uersiculorum, quales erāt olim sortes Homericæ & Vergilianæ, de quibus legimus apud Aelium Spartianum, olim Hadrianum quesisse, quo animo in se esset Traianus Imperator, & obuénisse illi hos Vergilianos uersus:

Quis procul ille autem, ramis insignis oliuæ
 Sacra ferens? nosco crines, Lucanæq; menta
 Regis Romani, primam qui legibus urbem
 Fundauit, Curibus paruis, & paupere terra,

Missus in imperium magnum.

Quibus uersiculis in spem potiundi imperij non frustra euasit. Similiter & apud Hebræos, & penes nos Christi

anos, non improbantibus quibusdam Theologis, sortes ex psalmorum uersiculis capiuntur. Sunt & alia plura sortiu genera, & sunt sortes humanæ, quæ nihil habent diuinationis apud ueteres, & apud nos obseruata, etiam legibus commendata in deligendis magistratibus, inuidiæ uitandæ causa, de quibus etiam Cicero in Verrem mentionem fecit, sed illa nostri propositi non existunt. Quæ uerò diuinæ ac sacræ sortes sunt, ad oracula & religionem spectantia, de his in sequenti libro differemus: modò illud uos admoneam, quantumcunq; præ sagij, diuinationis, aut uaticinij, sortes habere comperiantur, non propter hoc quòd sortes sunt illud habent, sed per uirtutem alicuius sublimioris operationis ipsis adiunctam.

De anima mundi & cœlestium, iuxta traditiones poëtarū, & philosophorum. CAP. LV.

Cœlum corporaq; cœlestia cum ipsa uim habeant, & influxum, ac manifestam operationem in ista inferiora, necesse est ea esse animata: siquidem operatio à puro corpore prouenire minimè potest. Habere igitur mundum ipsum animam, corporaq; cœlestia similiter, & illā quidem intelligentem, omnes nobilissimi tum poëta, tum philosophi affirmant. Hinc Marcus Manilius in *Astronomicis* ad Augustum canit:

Hoc opus immensi constructum corpore mundi,
Membraq; naturæ diuersa condita forma,
Aëris, atq; ignis, terræ, pelagiq; iacentis,
Vis animæ diuina regit: sacroq; meatu
Conspirat deus, & tacita ratione gubernat.

Item Lucanus:

Aëre libratum uacuo qui sustinet orbem,

Totius

Manilius.

Lucanus.

Totius pars magna Iouis.

Et Boëthius:

Boëthius.

Tu triplicis mediam naturæ cuncta mouentem
Connectis animam, per consona membra resoluis.
Quæ cum secta, duos motus glomeratur in orbes,
In semet reditura meat, mentemq; profundam
Circuit, & simili conuertit imagine cælum.

Et Vergilius omnis Philosophiæ plenissimus, sexto *Æ-* Maro.
neidos canit:

Principio cælum, & terras, camposq; liquentes,
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniaq; astra,
Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.
Inde hominum, pecudumq; genus, uitæq; uolantum,
Et quæ marmoreo fert monstra sub æquore pontus:
Igneus est ollis uigor, & cælestis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quid enim hi uersus aliud uelle uidentur, quàm mundum non modò habere spiritum & animam, sed etiam mentis diuinæ esse participem, atq; omnium inferiorum originẽ, uirtutẽ, uigoremq; ab ipsa mundi anima dependere? Hoc Platonicus omnes, hoc Pythagorici, hoc Orpheus, hoc Trismegistus, hoc Aristoteles, Theophrastus, Auicena, Algazeles, omnesq; Peripatetici fatentur, atq; confirmant.

Idem confirmatur ratione. CAP. LVI.

Habet mundus, habent cæli, habent stellæ, habent elementa animam, cum qua causant animã in istis inferioribus, atq; mixtis. Habent etiam spiritum, ut in præori libro diximus, qui mediante anima sua, adest corpori: nam cum mundi corpus totum quoddam est corpus, cuius

x s parti

particulæ sunt omnium animantium corpora, atq; quãto
 totum partibus est perfectius & nobilius, tanto mundi
 corpus perfectius nobiliusq; est singulorum animantium
 corpore: absurdum foret, quod imperfecta quæq; corpuscu-
 la, & mundi particula, & uilissima quæq; animalcula,
 muscæ & uermiculi, uita digna sint, uitam possideant, a-
 nimam habeant, mundum ipsum integrum, perfectissimũ,
 totale, ac nobilissimum corpus, neq; uiuere, neq; animam
 habere. Non minus absurdum est, cœlos, stellas, elementa,
 quæ singulis uitam, animamq; largissimè præbent, ipsos ui-
 ta, animaq; carere: sitq; planta, uel arbor quæuis, nobilio-
 ris conditionis, quàm cœlum, quàm stellæ, quàm elemēta,
 quæ naturaliter sunt sua causa. Quis enim, nisi uita & inors,
 terram & aquam neget uiuere, quæ ex se innumerabiles
 arbores, plantas, animantesq; generant, uiuificant, nutri-
 unt, augent? quod uel manifestissimè apparet in sponte nas-
 centibus, & in his quibus semina corporalia desunt. Ne-
 que enim possent elementa eiusmodi uiuētia generare, &
 nutrire, si ipsa uita animaq; carerent. Dicent fortè aliqui,
 uiuentia eiusmodi non ab anima terræ uel aquæ, sed ex cœ-
 lestium animarum influxibus progigni. His respondent
 Platonici, non posse accidens generare substantiam, nisi
 forte ut instrumentũ proximæ substantiæ subijciatur. Di-
 cunt autem proximæ substantiæ, quia instrumentum ab
 artifice remotum, non mouetur ad artis effectum: sic etiam
 cœlestes illi influxus cum sint accidentia quædam, à suis ui-
 talibus substantijs, siue ab ipsa uita longè remota, uitalem
 substantiam in istis inferioribus non generabunt. Et Mer-
 curius in Tractatu quem de communi inscripsit, inquit:
 Totum quod est in mundo, aut crescendo aut decrescēdo
 moue

mouetur. Quòd autè mouetur, id propterea uiuit: & cùm omnia moueantur, etiam terra, maximè motu generatiuo & alteratiuo, ipsa quoq; uiuit. Si quis autem cœlos dubitet uiuere, inquit Theophrastus, is non censetur philosophus: & qui negat cœlum animatum esse, ita ut motor eius non sit forma eius, totius philosophiæ fundamenta destruit. Viuit itaq; mundus, habetq; animam, & sensum, si quidem uitam dat plantis, quæ ex semine non gignuntur, & sensum præbet animalibus, quæ nõ gignuntur per coitũ. Quòd anima mundi, ac cœlestes animæ sint rationales, ac mentè participantes diuinã. CAP. LVII.

Quòd etiam animæ quas diximus, rationem habent, ex eo patet. Nam cùm uniuersa diælarum animarum opera perpetuo quodam ordine inter se conspirant, necessarium est, non casu, sed ratione regantur: quibus rationibus cunctas suas operationes ad certa dirigant & perducant. Necessè est enim terram rationes habere terrenorum, & aquam aqueorum: similiter in cæteris, quibus singula suo tempore, loco, & ordine procreantur, & sæpe læsa recreantur. Non ergo terræ animam, ueluti abiecti cuiuspiam corporis animam censent philosophi, sed rationalem, insuper intelligere, & esse deam. Absurdum præterea foret, cùm nos nostrorũ operum possidemus rationes, animas cœlestes, ipsamq; animam uniuersi, suorum rationes non habere. Quòd si (ut inquit Plato) mundus ab ipso bono quàm optimus effici poterat, est effectus, erit certè non solum uitæ, sensus, & rationis, sed etiam intelligentiæ, mentisq; particeps: siquidem perfectio corporis, anima est, & illud corpus perfectius est, quod perfectiorem habet animam. Necessè ergo est, cùm cœlestia corpora perfectissim

Elissima sint, perfectissimas etiam habeant animas. Sunt igitur intellectus mentisq; participes, quod Platonici etiã ex ordinis tenorisq; eorundem perseuerantia comprobãt: quia motus cum sit natura sua liber, præuaricari facile potest, ac uicissim peruagari, nisi intellectu menteq; regatur: & ea quidem perfecta, electissimam uiam, atq; optimum finem ab initio præuidente: quæ quidem mens perfecta, quia potentissimæ adest animæ, qualis est anima mûdi, & quales sunt animæ corporum cœlestium, & elementorum, procul dubio ordinatissimè & perfectissimè adscriptum sibi opus gubernat: siquidem potentissimæ animæ corpora non resistunt, & mens perfecta non uariat consilium. Est itaq; anima mundi, uita quædã unica omnia replens, omnia perfundens, omnia colligans & conueniens, ut unam reddat totius mûdi machinam: sitq; uelut unum monochordum, ex tribus generibus creaturarum, intellectuâli, cœlesti, & incorruptibili reboans, unico flatu tantummodo, & unica uita.

De nominibus animarum cœlestium, eorundemq; dominio in hunc inferiorem mundum, uide= licet hominem. CAP. LVIII.

Animarum autem cœlestium nomina, multa admodum sunt, atq; diuersa, pro multijuga earum in ista inferiora potentia atq; uirtute: à quibus diuersa nomina sortitæ sunt, quibus ueteres in eorum hymnis & inuocati onibus usi sunt. Circa quod aduertendum, quòd unaquæq; eiusmodi animarum, iuxta Orphicam theologiam, duplicem dicitur habere uirtutem: unam in cognoscendo positam: alteram in uiuificando & regendo corpus suum esse sitam. Hoc modo in sphaeris cœlestibus, priorem illam uirtutem

uirtutem uocat Orpheus Bacchum, alteram appellat Musam. Hinc non inebriatur per aliquem Bacchum, qui sua Musæ prius copulatus non fuerit. Itaq; nouem Bacchi, circa nouem Musas designantur. Vnde in nona sphaera ponit Orpheus Bacchum Cribronium, & Musam Calliopen: in caelo stellato Picionium, & Vraniam: in caelo Saturni, Amphietum & Polyhymniã: in caelo Iouis, Sabasiũ, & Terpsichoren: in caelo Martis, Bassarium atq; Clio: in caelo Solis, Trietericum & Melpomenen: in caelo Veneris, Lysium & Erato: in caelo Mercurij, Silenum & Euterpen: in caelo Lunæ, Bacchum Lyæum, & Thaliã Musam. Similiter & in sphaeris elementorum, animas nominat hoc modo: In igne ponit planetam & auroram: in aëre, fulminatorem Iouem & Iunonem: in aqua, Oceanum & Thetym: in terra, Plutonem & Proserpinam. Animam uerò mundi, siue totius uniuersi, uocant magi Iouẽ mundanum: mentem uerò mundi, Apollinem nuncupãt: naturam mundi, Mineruam. Præterea in igne Vulcanũ: in aqua Neptunum: & nominabant ipsos diuersis nominibus. In syderibus quoque Zodiaci, duodecim ponebant Pythagorici particulares deos, siue animas in cordibus eiusmodi syderum suas, atque exinde totum sydus regentes: scilicet in corde Arietis, Pallas particularis: in corde Tauri, Venus particularis: Geminorum, Phœbus particularis: Cancri, Mercurius: Leonis, Iupiter: Virginis, Ceres: Libræ, Vulcanus: Scorpionis, Mars: Sagittarij, Diana: Capricorni, Vesta: Aquarij, Iuno particularis: in corde Piscium, Neptunus particularis. Hoc Manilius decantat his uersibus:

Lanigerum Pallas, Taurum Cytheræa tuetur,

Formosus

Formosus Phœbus Geminus, Cyllenius Cancrum,
 Iuppiter & cum matre deum regit ipse Leonem,
 Spicifera est Virgo Cereris, fabricataq; Libra
 Vulcano, pugnans Mauorti Scorpius haret:
 Venantemq; Diana uirum: sed partis equina
 Atq; angusta fouet Capricorni sydera Vesta:
 Et Iouis aduersum Iunonis Aquarius astrum est:
 Agnoscitq; suos Neptunus in æquore Pisces.

Ipseq; antiquissimus Orpheus ad Musæum scribens, ampli-
 ora istis enumerat cœlorum numina, eorundemq; uaria
 nomina, respectusq; & officia adsignans, singulaq; pro-
 prijs hymnis compellans. Nemo ergo putet hæc malorum
 & decipientium demonum nomina esse, sed naturalium,
 diuinarumq; uirtutum, à uero deo in ministerium & utili-
 tatem hominis, qui eis uti sciuerit, mundo distributarum.
 Ipsaq; antiquitas singulis his numinibus singula hominis
 membra adscripsit: ut puta aurem Memoria, quã & Ver-
 giliius Phœbo dedicat, inueniens: Cynthius aurem Vellit,
 & admonuit. Sic dextram fortitudinis signaculum, &
 per quam iuramentum fit, Numa Pompilius narrante Li-
 uio, Fidei consecrauit. Digni sub Mineruæ tutela sunt: &
 genua Misericordiæ data, hinc ea flectunt ueniam precan-
 tes. Umbilicum aliqui Veneri uelut luxuriæ sedem dedi-
 cant: alij qui omnia membra ad ipsum ueluti centrum re-
 ferunt, Ioui illud consecratum perhibet. hinc in Iouis Hammo-
 nis tæplo, umbilici effigies celebrabatur. Multa alia prose-
 quuntur ueteres, etiã minima quæq; mēbra, & articulos,
 suis numinibus adscribentes: quæ si recte intelligantur, &
 uera his præsidia cognoscantur numina, nihil eorum est à
 debita pietate alienum, cum & sacra eloquia testentur, mem-
 bra omnia

bra omnia nostra à supernis uirtutibus regi, de quibus ampliora in sequenti libro dicemus, nec membra solummodo, sed & quacunq; hominum exercitia, suis numinibus distributa sunt: ut uenationes Dianæ, bella Palladi, agricultura Cereri, de quibus ita in oraculis ait Apollo apud Porphyrium:

Sunt calami matri diuûm, sunt tympana curæ,
 Fœmineiq; chori: dura atq; horrentia bella
 Pallas amat: nemora & saltus uenatibus apti
 Dianam capiunt: Iunoniq; humidus aër
 Debetur: Cereriq; seges: perquirat Osyrim
 In latis Nili ripis fidissima coniunx.

De septem mundi gubernatoribus planetis, eorūdemq; uarijs nominibus, magicis sermonibus deserui-
 entibus. CAP. LIX.

PRæterea septem illos mundi gubernatores (ut uocat Hermes) Saturnū, Iouē, Martē, Solē, Venerē, Mercuriū, & Lunā, uarijs nominibus & epithetis nuncupabant, inuocabātq;. Saturnū uidelicet uocātes Cœliū, falci- Saturnus.
 gerum, patrem deorum, dominum temporis, dominum altum, magnū, sapientē, intelligentē, ingeniosum, reuolutorē longi spatij, semen magnæ profunditatis, arcana contēplationis autorē, in cordibus hominum cogitationes magnas imprimentē uel deprimentē, omnia destruētē & conseruantē, uim & potestātē subuertentē, & constituentē, absconditorū custodē & ostensorē, facientē amittere & inuenire autorē uitæ & mortis. Sic Iupiter dictus, quasi iuuās Jupiter.
 pater, rex cœlicolum, magnanimus, tonās, fulminator, inuictus, altipotens, magnipotens, bonus, fortunatus, dulcis, mitis, bonæ uolūtatē, honestus, mūdus, bene ambulās, &
 in hon

Mars. in honore, dominus latitiæ & iudiciorum, sapiens, uerax, ostensor ueritatis, iudex omnium, omnes excellens in bonitate, dominus diuitiarum & sapientiæ. Mars ipse dicitur *Mauors*, bellipotens, cruentus, sanguineus, armipotēs, ensifer, magnanimus, audax, indomitus, generosus, fulmineus, fortis potentia, & impetuosa festinationis, contra quem nemo defendere se potest, si ei obstare uelit, qui fortes & potentes destruit, & reges de suis sedibus deponit, dominus caloris & potentia, dominus igneæ calefactionis, & planeta sanguinis, qui corda litigantium incendit, eisq; audaciam præstat & tribuit. Sol uocatur *Phœbus*,
Sol. *Diēspiter*, *Apollo*, *Titan*, *Pean*, *Phanes*, *Horus*, *Osiris*, ut est in oraculo illo:

Sol, & *Osiris* item, *Dionysius*, *Horus*, *Apollo*,
 Rex & item, retinet lucis qui & noctis habenas,
 Qui uentos, qui dat imbres, qui tempora mutat,
 Stellarum summus rex, immortalis & ignis.

Dicitur etiam *Arcitenens*, ardens, igneus, aureus, flammiger, radiosus, ignicomus, auricomus, oculus mundanus, lucifer, multifidus, omnitenens, creator lucis, rex stellarū, dominus magnus, bonus, fortunatus, honestus, mundus, prudens, intelligens, sapiens, fulgens super uniuersum mundum, gubernans & uiuificans omnia corpora animam habentia, princeps mundi, sub se omnes stellas detinēs, omnium stellarum lumen & uirtutem sua propinquitate obfuscans, comburens, & superans, tamen ex lumine & splendore suo omnibus lumen & splendorem tribuens, uocaturque in nocte *Dionysius*, in die autem *Apollo*, quasi mala pellens. Ideoque *Athenienses* illum *Alexicācon*, & *Homerus* *Vlion* uocauerunt, hoc est, malorum

malorum expulsorem. Vocatur autē Phœbus à specie & nitore, & Vulcanus ab ignea uolentia: quia uis eius ex multis ignibus constat. Dicitur autem sol, quia omnium stellarū lucem continens: hinc ab Assyrijs אַדָּד Adad, quod solū significat: & ab Hebræis שֵׁמֶשׁ Schemesch, quod propriū interpretatur. Venus uocatur domina, alma, Venus. formosa, siderea, candida, pulchra, placida, multipotēs, fecunda domina amoris & pulchritudinis, seculorum progenies hominumq; parēs initialis, quæ primis rerum exordijs sexuum diuersitatem geminato amore sociavit, & æterna sobole hominum animaliumq; genera quotidie propagat, regina omniū gaudiorum, domina letitiæ, amicabilis ductrix, amica, misericors & bonæ receptionis, perpetuo semper mortalibus benefica, dulcē matris affectionē miserorū casibus tribuens, humani generis sospitatrix, nullum temporis momentum dimittens suis beneficijs uacuum nec ociosum, omnia uirtute sua deuinciens, faciens humiliari altum depresso, forte debili, nobile uili, omnia relicticans & coequans uocaturq; Aphrodita, quia in omni sexu, in omni animo reperitur: & dicitur Lucifera, quasi lucem ferens, Solis annos ducens ad lucem: & uocatur Hesperus, quādo solem subsequitur, & uocatur Phosphorus, quasi per omnia conducens quantumcunq; ardua. Mercurius. Mercurius dicitur filius Iouis, præco deorum, interpret superum, Stilbon, serpentiger, caducifer, alipes, sacundus, lucrificus, sapiens, rationalis, robustus, strenuus, potēs in bono & malo, notarius solis, nuncius Iouis, utrorunq; deorum superū & inferū cominator, masculus cum masculis, fœmina cum fœminis, utroq; sexu fœcundissimus: & Lucanus uocat illum arbitrum deorum. Dicitur etiam Her-

mes, hoc est interpres, omnem obscuritatem elucidans, & aperiens quæ in penetralibus recondita sunt. Luna uocatur Phœbe, Diana, Lucina, Proserpina, Hecate, menstrua, semiformis, noctiluca, errans, silens, bicornis, sospitatrix, noctiuaga, cornigera, regina cœli, summa numinum, prima cœlitum deorum dearumq; regina manium, elementorum omnium domina, cui respondent sidera, redeunt tempora, seruiunt elementa: cuius nutu spirant fulmina, germinant semina, crescunt germina, frugum parens initialis, Phœbi soror, lucens & fulgens, deferens lucem de uno planetarum ad alium, cuncta numina sua luce collustrans, stellarum uarios meatus cohibens, solis ambagibus incerta lumina dispensans, domina magnæ pulchritudinis, domina pluuiorum & aquarum, datrix diuitiarum, nutrix hominum, gubernatrix omnium statuum, pia & misericors, terra mariq; homines protegens, fortunæ tempestates mitigans, cum fato dispensans, omnia terræ nascentia enutriens, lycos diuersos inerrans, laruales impetus comprimens, terræ claustra cohibens, cœli luminosa culmina, maris salubria flumina, inferum deplorata silêtia nutibus suis dispensans, regens mundum, calcans tartarum, cuius maiestatem perhorrescunt aues cœlo meantes, feræ montibus errantes, serpentes solo latentes, beluæ ponto natantes. Caterum de his & similibus stellarum planetarumq; nominibus, epithetis, cognomentis & inuocamentis, qui plura scire uelit & curiosius illa scrutari, is ad Orphicos hymnos se conferat, quos re uera qui intellexerit, magnam naturalis magiæ intelligentiam consecutus erit.

Quod

Quòd humanæ imprecationes naturaliter imprimunt suas uires in res exteriores. Et quomodo animus humanus per singulos dependentiarum gradus ascendit in mundum intelligibilem, fitq; similis spiritibus & intelligentijs sublimioribus.

CAP. LX.

Coelestes animæ uirtutes suas corporibus cœlestibus influunt, quæ deinde illas huic sensibili mundo transmittunt: Non enim ab alia causa quam à cœlesti, terreni orbis uirtutes proueniunt. Hinc Magus per illas operaturus, utitur inuocatione astuta superiorum, uerbis mysteriosis, & locutione quadam ingeniosa, trahēs unum ad aliud, ut tamen naturali per quandam conuenientiam inter illas mutuam, qua res sponte sequuntur, siue quandoq; trahuntur inuitè. Hinc dicit Arist. lib. 1. Mystica philosophiæ. Quòd ubi aliquis ligando aut fascinando inuocet solem aliàsue stellas, orans ut cooperentur operi desiderato, non sol aut aliæ stellæ sermonem illum audiunt, sed mouentur aliquo modo ex colligantia quadam naturali & mutua serie, qua partes mundi sunt sibi mutuo subordinatæ, habentq; consensum mutuum, propter magnam unionem earundem. Sicuti in corpore humano, membrum unū mouetur percipiendo motum alterius: atq; in cythara, mota una chorda, mouetur & altera. Sic quādo aliquis mouet aliquam partem mundi, mouentur & aliæ percipiendo motum illarū. Cognitio itaq; dependentiæ rerū sese subsequentiū, est fundamentum omnis mirabilis operationis, quæ necessario requiritur ad uim attractionis superiorum uirtutum exercēdam. Verba autē hominū, res quædam sunt naturales: & quia partes mūdi naturaliter se inuicem trahūt & in se mutuo agūt, idcirco Magus inuocans per uerba,

3 2 operatur

operatur per vires naturæ aptas, quædã amore unius ad aliam ducendo aut trahendo propter sequelã unius rei ad alteram, aut repellendo propter odium unius ad aliam, ex rerũ contrarietate & differẽtia, virtutũq; multitudine: quæ licet sint contrariæ aut differentes, perficiunt tamen partẽ unã: quandoq; etiã dominio quodã cogit res uirtute cœlesti, quoniã non est alienus à cœlo. Homo ergo, si quis recipit impressiõnẽ alicuius ligationis aut fascinationis, non recipit secundũ animã rationalem, sed sensualem: & si qua parte sui patitur, secundũ animalẽ submundanãq; patitur. Non enim ratione cognoscentem & intelligentẽ trahere possunt, sed tantum sensu illam impressiõnem & impetũ concipientẽ, quatenus cœlestiũ influxu, & rerũ mundanarũ cooperatiõẽ, spiritus animalis hominis afficitur ultra dispositionẽ suã pristinã aut cõnaturalem: quẽadmodũ filius mouet patrẽ ad labores etiã uel inuitũ seruandi alendiq; illius gratia, quãuis fatigetur: et appetitus dominãdi mouet ad iracundiã aliosq; labores adipiscendi dominij causa. Et indigentia naturæ, & timor paupertatis, mouent ad optãdũ diuitias. Et ornatus mulieris pulchritudoq;, incitamentũ est ad illius concupiscentiã. Et harmonia prudentis musici uarijs passiõibus mouet audientes: quorum alij sponte sequuntur consonantiã artis, alij etiã gestu sese conformant, etiã inuitẽ, quia sensus illorũ captiuatus est, ratione sese ad hæc non intendente. Sed has species fascinationũ & ligationũ non admiratur uulgus nec detestatur, ob consuetudinem: admiratur autẽ alias physicas, quoniam ignorat, & non consueuit illis. Hinc incidunt in errores, putãtes supra naturam aut contra illã esse, quod est à natura & secundũ illã. Sciendũ igitur, quòd unumquodq; superius mouet suũ
proxi

proximū inferius, in suo gradu & ordine, non solū in corporibus, sed etiam in spiritibus. Sic anima uniuersalis mouet animas particulares: et anima rationalis agit in sensualem, & illa in uegetabilem: & qualibet pars mundi agit in aliā, & unaquæq; est apta moueri ab alia: & qualibet pars mundi huius inferioris patitur à cœlis secundū naturā aptitudinēq; suā, uelut pars una corporis animalis patitur ab alia. Et mūdus superior intellectualis, mouet omnia infra se, quandoquidē continet omnia eadē entia à primo ad postremū quæ mundi inferiores. Corpora itaq; cœlestia mouent corpora elementaris mundi, cōposita, generabilia & sensibilia à concauo ad centrū, per essentias superiores perpetuasq; et spirituales pēdētes ab intellectu primario, qui est intellectus agēs: sed & uirtute à deo per uerbū eius insita, quod uerbum Chaldæi & Babylonici sapientes, uocāt causam causarū, quoniā ab eo producuntur entia, etiā ipse intellectus agēs ab eo secundus. Id autē propter unionē uerbi huius cū autore primo, à quo omnia existentia uere producuntur. Verbum igitur, id est, simulacrū dei: intellectus agēs, est simulacrū uerbi: anima est simulacrū intellectus: uerbū autē nostrum est simulacrū animæ, per quod agit in res naturales naturaliter, quoniā natura opus illius est. Et unūquodq; istorum perficit suū subsequens, sicut pater filiū: & nullū posterius existit sine priore: sunt enim inter se dependentia, dependentia quadā ordinata, ita quòd quando corrūpitur posterius, reuertitur ad proximū prius, donec perueniat ad cœlos, deinde ad animā uniuersalē, postea ad intellectū agentem, quo omnes aliæ creaturæ existunt, quiq; existit in autore principe, quod est uerbum creans, ad quod tandē omnia reuertuntur. Oportet igitur animam nostram

Quid speculandum ei, qui opus mirandum uult operari.

uolentem operari aliquod opus mirandum in istis inferioribus, speculari suum principium, ut ab illo roboretur, illustretur, uimque agendi recipiat per singulos gradus ab ipso autore primo. Igitur data est opera, ut magis contemplerur animas stellarum quam corpora: magis mundum supercaelestem intellectualem, quam caelestem corporeum: quoniam ille est nobilior, quamuis etiam hic insignis & preliminaris ad illum existat: & sine quo medio, non possit superioris illius influxus consequi. Verbi gratia: Sol rex stellarum luce plenissimus, recipit illam a mundo intelligibili super omnes alias stellas, quoniam anima sua illius intelligibilis splendoris capacior existit. Quapropter, qui solis attrahere cupit influxum, oportet illum contemplari Solem, non tantum speculatione exterioris luminis, sed etiam interioris. Atque hoc nemo potest, nisi redeat ad ipsummet animum Solis, euadatque illi assimilis, uisumque; intellectuali comprehendat illius intelligibile lumen, sicuti oculo corporeo sensibile lumen: hic namque illius splendore implebitur, et lumen eius, quod est hypotypus, a supremo orbe impressus, in se suscipiet: cuius illustratione induzus, uere illi par, & tanquam subleuamento adiutus, supremam illam claritatem, omnesque eius participes formas pro uoto intellectus consequetur. Cumque hauserit lumen gradus supremi, tunc anima illius accedet ad perfectionem, assimilabiturque spiritibus Solis, attingetque uirtutes & illustrationes uirtutis supernaturalis, illarumque potestate fruetur, si nacta fuerit fidem in autore primo. In primis igitur implorare oportet operam & assensum ab autore primo: neque id ore tantum, sed & cum gestu religioso & supplici animo, etiam abunde, incessanter & integre orantes, ut ille illustret mentem, dimoueatque tenebras animabus superexcrecentes propter corpus.

AMPLISSIMO DOMI-

NO, PRINCIPI ILLUSTRISSIMO,

*Hermanno ab vryda, Principi electori, vvest-**phaliae & Angariae Duci, Domino &**Archipræsuli Coloniensi & Pade-**bornensi, Domino suo gratiosis-**simo Henricus Cornelius**Agrippa ab Net-**teszheym.*

ST ueterum magorum nobilis admodum sententia (Princeps illustrissime) nulla in re nobis in hac uita magis elaborandum esse, quam ut ab animi nobilitate, quo deo proxime accedimus diuinamq; induimus naturam, minime degeneremus, nequando inani otio torpescens animus, ad terreni corporis fragilitatem, carnisq; uitia resoluetur, illumq; tamquam proiectum per peruersarum cupiditatum tenebrosa precipitia perdamus. Quare nos ita animum institueret decet, ut ipse per semet dignitatis suae nobilitatisq; memor dignum aliquid seipso & cogitet semper, & faciat, & operetur. Hoc autem solum & maxime praestat nobis diuinae scientiae notio, quando eius maiestatis recordatione diuinis semper studijs occupati, res diuinas per omnia horarum momenta sagaci ac peruigili inquisitione contemplamur, & per singulos creatorum gradus ad ipsum usq; archetypum ascendentes, ab illorum omnium inerrabilem haurimus uirtutem: quam qui negligunt, naturalibus & mundanis tantummodo confidentes, hi solent uarijs saepe erroribus ac fallentijs confundi, & a malis daemionibus saepissime falli. Diuinorum autem intelligentia purgat mentem erroribus, redditq; diuinam, uirtutem operibus nostris infallibilem praestat, & malorum omnium

y a demonum

demonum fraudes & obstacula longe propellit, illosq; simul imperio nostro subijcit, etiam bonos angelos & uniuersas mūdi uirtutes in nostrum ministerium cogit, attracta uidelicet ab ipso archetypo operum nostrorum uirtute, ad quem quum ascendimus, necesse est omnem creaturam nobis obedire, totusq; nos sequitur cœlestium chorus. Nam (ut inquit Homerus) nullus deorum ausit in suis sedibus permanere moto loue: Statimq; tunc regit (ut ait Aristophanes) per aliquem deorum, cui iussa capessere phas est, qui tunc ex officio suo petitiones nostras pro uoto nostro exequatur. Cum itaq; (Princeps illustrissime) diuinus atque immortalis tibi datus sit animus, qui cum diuinæ prouidentiae benignitas, procliuē fatum, & naturæ liberalitas te taliter dotarunt, ut mentis acumine, & sensuum incolumitate, rerum naturalium amœna spectacula, sublimesq; cœlorum ædes difficilimosq; rerum diuinarum adytus intueri, scrutari, contemplari, discernere, & diiudicare ualeas: tantarum uirtutum tuarum necessitudine tibi deuinctus, debitor sum, etiam quæ diuinæ ac ceremonialis magiæ mysteria sine fictione didici, ueris sententiarum definitionibus sine inuidia communicare, & intelligentiam eorum non abscondere, quicquid de his Isiaci Aegyptiorum ueteres sacerdotes, ac Chaldaei Babyloniorum prisca uates, atq; Cabalista Hebræorum diuini sapientes, tum Orphici, Pythagorici & Platonicus, Græcorum profundissimi philosophi, tum Indorum Bramani, Aethiopum Gymnosophistæ, ac nostræ religionis intemerati theologi tradiderūt, & qua uerborum uis, qua signaculorum potentia, quibus benedictionū & imprecationum carminibus, qua obseruationum uirtute tam stupenda & admiranda prodigia olim operati fuerint, in hoc tertio Occultioris philosophiæ libro tibi intimantes, & quæ uetustatis squalore obsita, & obliuionis caligine uelut Cimmerijs tenebris hucusq; inuoluta iacuerunt, ad lucem exponētes. Plenū igitur nunc & integrū his tribus libris Occultioris Philosophiæ siue Magiæ tibi reddimus opus, quod nos peruigili cura atq; animi pariter & corporis labore cū maximo etiam conatu perfecimus, sermone licet incultum, re tamen plane arduissimum.

Quare

Quare hanc unam ueniam me præfatum uolo, ne orationis
 gratiam, sermonisq; elegantiam in his libris requiras, quos o-
 lim iuuenili atate, cum esset adhuc sermo rudis informisq; ora-
 tio, scripsimus: atq; nunc non orationis contextum, sed senten-
 tiarum seriem duntaxat recognouimus: minus enim elegantie
 sermonis studuimus, succedente in eius locum ubertate mate-
 rie. Satisq; nos officio nostro perfunctos esse arbitror, si que
 de Magiæ arcanis referre polliciti sumus, pro uirili nostra
 præstiterimus, & à munere tibi debito conscientiam nostram
 liberauerimus. Sed cum nullū mihi dubium sit, conspiraturos
 contra me multos nasutulos sophistas, ex his qui se dei nepo-
 tes diuinitate plenissimos iactant, & de Sibyllæ folijs sibi iu-
 dicium arrogat, qui hæc nostra (cum ob dissimiles suis labris
 lactucas, insuetumq; suis naribus amaricinum, tum etiam ex
 olim concepti aduersum me odij scintillis ægrè sub cinere la-
 tentibus) nouo incendio iudicare & damnare aggressuri sint,
 etiam priusquam quicquam eorum legerint aut omnino recte
 perceperint. Idcirco (Princeps illustrissime sapientissimeq; an-
 tistes) hoc opus à me tuarum uirtutum meritis adscriptum,
 & iam tuum effectum, insuper tuæ censura subiicimus,
 & protectioni tuæ commendamus, ut si improbi &
 perfidi sophistæ, crassa liuoris & calumniandi
 insania illud arrodere uelint, ipsum tuæ di-
 scretionis perspicacia ac iudicij can-
 dore, feliciter protegas atq;
 defendas. Vale
 felicissi-
 me.

HENRICI

COR. AGRIPPÆ

De occultiore philosophia,
siue de Magia

LIBER III. ET VLTIMVS.

De necessitate, uirtute & uilitate religionis. CAP. I.

TEMPVS est nunc ad altiora nos conuertere, & ad eam Magiæ portionem, quæ nos docet callere & scire leges religionum: & quomodo ueritatem religione diuina debeamus adipisci: & quomodo animum & mentem, qua sola possumus ueritatem comprehendere, rite debeamus excolere. Est enim Magorum uulgaris sententiâ, quòd nisi mens atq; animus bene ualuerint, corpus bene ualere non posse. Tunc autem esse hominem uere sanum, quando anima & corpus ita copulantur, & inter se conueniunt, ut firmitas mentis & animi, corporis uiribus nõ sit inferior. Firmam autem & robustam mentem (ut inquit Hermes) consequi non aliunde possumus, quàm à uirtute & integritate, à pietate, à diuina deniq; religione. Religio enim sacra mentem purgat, redditq; diuinam: inuat etiam naturam, naturalesq; roborat uirtutes, quemadmodum medicus corporis inuat sanitatem, & agricola terræ uirtutem adiuuat. Quicumq; uero religione relicta naturalibus tantum confidunt, solent à malis demonibus sæpissime falli. Ex intellectu autem religionis, contemptus medelæq; nascitur uirtutum,

uitiorum, & contra malos dæmones tutamentum. Deniq; nil deo gratius & acceptius, quàm homo perfecte pius ac uere religiosus: qui tam homines cæteros præcellit, quàm ipse à dijs immortalibus distat. Debemus nos igitur prius quidem purgatos offerre & cõmendare diuinæ pietati & religioni, & tunc diuinũ illud ambrosianũ nectar (nectar inquam, quod Zacharias propheta appellat uinum germi nans uirgines) sopitis sensibus, tranquilla mente expectare, laudantes & adorantes, supercælestem illum Bacchũ, summum deorum, & sacerdotum antistitem, regenerationis autorem, quem bis natum ueteres cecinere poëta, à quo tam diuinissimi riuus in corda nostra emanant.

De silentio & occultatione eorum, quæ secreta
in religione sunt. CAP. II.

QVicunq; igitur nunc in hac scientia studere affectas, tam sacrum dogma intra secreta religiosi pectoris tui penetralia silentio tegito, & constanti taciturnitate celato. Sermonem enim tanta numinis maiestate plenissimum (ut inquit Mercurius) irreligiosa mentis est multorum conscientie publicare: & diuinus Plato præcepit, non esse populo inuulganda, quæ sacra & arcana in mysterijs sunt. Pythagoras quoq; & Porphyrius sectatores suos silentio religioso consecrabant. Orpheus etiam ab his quos sacrorum ceremonijs initiabat, silentij iusiurandum cum terribili quadam religionis autoritate exegit, ne religionis secreta prophanis auribus proderentur: unde in carmine de uerbo sacro canit:

Vos qui uirtutem colitis, uos ad mea tantum
Dicta aures adhibete, animosq; intendite uestros.

Contra qui sacras leges contemnitis, hinc uos

Effugite,

*Effugite, procul hinc miseri, procul ite prophani.
 Tu uero qui diuina specularis, & alta
 Mente capis Musæ, uoces complectere, & illas
 Aspiciens sacris oculis sub pectore serua.
 Hocq; iter ingressus, solum illum suspice mundi
 Ingentem autorem, solum interituq; carentem:
 Quem nos presenti quis sit, sermone docemus.*

Maro. *Apud Vergilium etiam de Sibylla legimus:*

*Aduentante dea, procul ô, procul este prophani:
 Conclamat uates: totoq; absistite luco.*

Hinc & in sacris Eleusina Cereris celebrandis, initiati solum admittebantur, agente hoc præcone, qui procul esse prophanium uulgus acclamabat. & apud Esdram legimus idem præceptum, de Hebræorū Cabalisticis arcanis, his uersibus explicatum: Tradas eos libros sapientibus de populo, quorū corda scis capere posse et seruare secreta hæc. Idcirco religiosa Aegyptiorū uolumina & ad ceremoniarum arcana pertinentia, ex charta hieratica, hoc est sacrata cōficiēbantur: in his literas ignorabiles perscribebāt, quas sacras uocant. Macrobius, Marcellinus & cæteri, hieroglyphicas appellari tradunt: ne scilicet à prophanis eiusmodi scripta nosci possent, quòd etiā Apuleius testatur his uerbis: Peracto inquit sacrificio, de opertis adyti, profert quosdam libros, literis ignorabilibus prænotatos, partim figuris huiusmodi animalium, concepti sermonis cōpendiosa uerba suggerentes: partim nodosis, & in modum rotæ tortuosis, capreolatimq; condensis apicibus, à curiositate prophanorū, lectione munita. Silentēs igitur & occultantes quæ secreta in religione sunt, erimus eius scientiæ digni discipuli

Tertullian^o. li. *Silentij enim fides (ut inquit Tertullianus) religionibus debetur:*

debetur: qui uero secus agūt, periculo sunt proximi. Vnde Apuleius, de arcanis sacrorū: Dicerē si dicere liceret, cognosceres si liceret audire, sed parē noxam contraherēt au res & lingua temerariæ curiositatis. Sic legimus Theodotum trœgœdiarum poëtam, cum nonnulla ex Iudaicæ scripturæ mysterijs, ad fabulam quandam referre uellet, luminibus priuatum. Theopompus quoq; qui cœperat nonnulla ex lege diuina transferre in Græcam linguam, turbatione mentis quadam & animi ilico percussus est: unde postea magnopere deum orans, quare id sibi contigisset, respōsum accepit per somniū, quia res diuinas lenocinio inquinaret, in publicū promulgaret. Numenius etiā quidam occultorum curiosior, offensam numinū contraxit, quod Eleusina deæ sacra interpretado euulgauisset. Somniauit enim Eleusinas deas habitu meretricio ante apertū lupanar prostantes, quod cum admiraretur, iratē respōderunt, ab ipso se aditu pudicitia suæ ui abstractas, & passim aduentibus prostitutas: per quod admonitus est, ceremonias deorū minime inuulgandas esse. Ideo antiquorum studium semper fuit, dei & naturæ sacramenta inuoluere, & uarijs ænigmatibus obtegere: quā legem sic obseruarūt Indi, Brachmanes, Aethiopes, Persæ, Aegyptij. Hinc Mercurius, Orpheus, omnesq; antiqui uates, & philosophi, Pythagoras, Socrates, Plato, Aristoxenus, Ammonius, inuiolabili fide seruarunt. Hinc Plotinus, & Origenes, ceteriq; Ammonij discipuli, ut narrat Porphyrius in libro de educatione & disciplina Plotini, iurarunt ne Magistri dogmata ederent: & quia Plotinus, uiolato iure iurando Ammonio præstito, sacramenta publicauit, in transgressionis pœnā, ut nonnulli adserunt, horrendo pediculorum edulio cōsum-

ptus est. Ipse etiam Christus dum adhuc in terris ageret, ea lege & ratione loquutus est, ut tantummodo secretiores discipuli intelligerent mysterium uerbi dei, ceteri autem solas parabolas sentirent: præcipiens insuper non dandum sanctum canibus, nec margaritas exponendas porcis. Ideo inquit propheta: Abscondi in corde meo eloquia tua, ut non peccem tibi. Non decet itaq; arcana quæ inter paucos sapientes solo ore communicanda sunt, publicis committere literis. Quare ueniam mihi dabit, si multa eaq; potiora, ceremonialis magiæ arcana sacramenta, silentio fuerim prætergressus. Satis autem me facturum arbitror, si ea quæ scitu necessaria sunt, referemus, atq; uos ab huius libri lectione non abeat, mysteriorum illorum omnino inanes: sed ea lege hæc uobis communicata sunt, qua Dionysius adstringit Timotheum, uidelicet, ut ab his qui percipiunt, indignis non exponantur arcana, sed inter sapientes collecta, ea qua decet reuerentia custodiantur. Illud præterea uos in hoc initio admonitos esse uolo, quòd quemadmodum ipsa numina detestantur publica atq; prophana, amantq; secreta, sic experimentum omne magicum fugit publicum, quarit occultari, silentio roboratur, propalatione autem destruitur, nec completus inde sequitur effectus. Patiuntur enim hæc omnia iacturam, cum loquacibus & incredulis animis ingeruntur. Oportet igitur magicum operatorem, si fructum inde consequi uelit, secretum esse, ac nullis neq; opus suum, neq; locum, neq; tempus, neq; desiderium, neq; uoluntatem suam propalare: nisi aut præceptor, aut coadiutor, siue socio, qualem etiam oportebit esse fidelem, credentem, & taciturnum, & à natura, aut institutione dignificatum, Siquidem ipsa etiam

socij

socij loquacitas, incredulitasq; atq; indignitas, in omni operatione effectum impedit atq; disturbat.

Quæ dignificatio requiratur, ut quis euadat in
uerum Magum, & mirandorum operato-
rem.

CAP. III.

Circa principium primi libri huius operis, loquuti sumus qualem oporteat esse magū: nunc uero narrabimus re arcanā, necessariā, & secretā, unicuiq; qui in hac arte operari affectat, quæ est principium & complementum & clavis omnium magicarum operationum: & ipsa est dignificatio hominis ad hanc tam sublimem uirtutem ac potestatem. Requirit enim hæc facultas in homine mirandam dignificationem: ipse enim qui in nobis est intellectus, summa mens animæ, solus est mirandorum operator: qui cum fuerit nimio carnis demersus commercio, & circa sensibilem corporis animam occupatus, nullum meretur diuinarum substantiarum imperium: ideoq; multi frustra hanc artem prosequuntur. Oportet nos itaq; qui ad tantam celsitudinem nitimur, duo potissimum meditari: unum uidelicet qua ratione affectus carnales, caducumq; sensum, materialesq; passionem deseramus. Alterum qua uia, & quo modo ad purum ipsum intellectum, deorumq; uirtutibus coniunctum ascendamus, sine quibus haud feliciter unquam ad rerum secretarum scrutinia, atq; admirabilium operationum uirtutem scandere possumus. In his enim tota consistit dignificatio, quam præstant natura, meritum, & ars quaedam religiosa, naturalis dignitas: ipsa est corporis organorumq; optima dispositio, animam ipsam nulla crassitudine obscurans: nec ullo tumultu, aut humore præueniens: & hæc prouenit à situ, motu, lumine, & influenza corporum, animarumq; cœlest

cœlestiū, quæ in genesi cuiusq; uersantur: ut sunt quorum
 nona domus per Saturnū, Solem, Mercuriumq; fortunata
 est. Mars etiā in nona domo spiritibus imperat. Sed de his
 copiose tractatur in libris astrorū. Qui uero talis nō fuerit,
 necesse est, ut natura defectum educatione, optimoq; regi-
 mine, & rerum naturalium prospero usu, recompenſet,
 quouſq; omni perfectione intrinſeca & extrinſeca cōple-
 tus euadat. Hinc tanta diligentia cauetur in lege Moſaica
 de sacerdote, ut ſit impollutus à mortuo, à muliere uidua, à
 menſtruata: quōd ſit liber à lepra, à fluxu ſanguinis, ab her-
 nia, ſitq; integer in omnibus membris: non cœcus, nō clau-
 dus, non gibbus, nō naſo deformi. Et Apuleius in Apolo-
 gia ſua dicit, puerum magico carmine diuinationi inſituan-
 dum, oportere eligere ſanum, incolumē, ingenioſum, deco-
 rum, integrum, animo ſolertem, & ore facundum, ut in eo
 diuina poteſtas quaſi bonis ædibus uerſetur: atq; ipſe pueri
 animus cito expertus, ad diuinitatem ſuam redigatur. Me-
 ritoria autem dignitas duobus perficitur, doctrina uideli-
 cet & opere. Doctrinæ finis eſt, uerum cognoscere. Opor-
 tet ergo, ſicut circa principium primi libri dictū eſt, in tri-
 bus illis facultatibus eruditum & expertum eſſe: deinde
 ſublatis impedimentis, animam ipſam contemplationi pe-
 nitus admouere: & in ſeipſam couertere. In eſt enim nobis
 ipſis rerum omnium apprehēſio & poteſtas. Prohibemur
 autem quo minus his fruamur, per paſſiones ex generatio-
 ne nobis obſtantes, per imaginationes falſas, & appetitus
 immoderatos: quibus expulſis, ſubito adeſt diuina cognitio
 atq; poteſtas. Operatio autem religioſa, non minorem effi-
 caciā ſortitur, quæ ſæpe etiam ſe ſola efficax eſt ad acqui-
 rendam nobis deſicam uirtutem. Tanta enim eſt uirtus
 ſacrorum

sacrorum operum rite factorum exhibitorumq; , ut etiam licet non intellecta, piè tamen & integrè obseruata, stabilitq; fide credita, non minorem habeant efficaciam, nos diuina potestate decorare. Quæ uero arte religionis acquiruntur dignitas, ipsa religiosi quibusdam ceremonijs, & expiationibus, cõsecrationibus, sacrisq; ritibus perficitur ab eo, cuius spiritum publica religio consecrauit: qui potestatem habet impositionis manuum, & initiandi uirtute sacramentali, ex qua imprimitur character diuinæ uirtutis atq; potestatis, quem uocant diuinum consensum, quo homo diuina natura subnixus, & quasi cœlitum consors effectus, insitam numinis gerit potentiam: & hic ritus inter ecclesiastica sacramenta relatus est. Si igitur nunc fueris homo sacra religionis mente perfectus, qui piè constantissimèq; de religione sentias, & sine hæsitacione credas, fuerisq; talis cui autoritas sacrorum, naturaq; præ cæteris contulerint dignitatē, quem numina minime cõtemnant, poteris orando, consecrando, sacrificando, inuocando, uirtutes spirituales atq; cœlestes attrahere, & rebus tuis quibus uelis imprimere, omneq; scientiæ magicalis opus ea ipsa uiuificare. Quisquis autem præter autoritatem officij, absq; sanctitatis & doctrinæ merito, præter naturæ educationisq; dignitatē aliquid in magicis operari præsumpserit, sine fructu laborabit, ac se simul & credentes sibi decipiet: ac numinum indignationem cum periculo incurret.

De duobus ceremonialis Magiæ adminiculis,
religione & superstitione. CAP. IIII.

Duo sunt quæ regunt omnem ceremonialis Magiæ operationem, religio uidelicet & superstitio. Religio ipsa, est diuinorum assidua cõtemplatio, pijsq; operibus

cum

cum deo diuinisq; numinibus religatio, per quam reuerenti famulatu, digna illis ueneratio, & cultus sanctificatio impenditur, ceremoniæq; diuini cultus ritè exercètur. Est itaq; religio, disciplina quædam externorum sacrorum, ac ceremoniarum, per quam rerum internarum & spirituum, tanquam per signa quædam admonemur: quæ ita nobis à natura insita est, ut plus illa, quàm rationabilitate, à cæteris animantibus discernamur. Quicumq; igitur ea neglecta, naturalium uiribus (ut supra diximus) tantummodo confidunt, solent à malis demonibus sæpissime falli. Idcirco qui religiosius sanctiusq; eruditi sunt, nec arborem plantant, nec uineam inferunt, nec modicum quoduis opus absq; diuina inuocatione adgrediuntur, sicut ad Colossenses præcipit doctor gentium, inquit, Quæcunq; feceritis, in uerbo aut opere, omnia in nomine domini Iesu Christi facite, gratias illi agentes, & deo patri per ipsum. Religionis igitur uires, physicis ac mathematicis uirtutibus superaddere, tantū abest à culpa, ut non adiungere, sit impiū scelus. Hinc in libro senatorum ait Rabi Henina: Quicumq; omissa benedictione, aliqua creaturarum fungitur, hæc ueluti furto & rapina, à deo & ecclesia usurpassè creditur: de quo scriptū est per Salomonem: Qui rapit aliquid à patre aut matre, particeps est uiri subuersoris. Pater autem deus est, mater uero ecclesia, sicut scriptum est: Numquid non ipse est pater tuus, qui possedit te? Et alibi: Audi fili disciplinã patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ. Nihil deo magis disciplicet, quàm negligi, quàm cõtemni: nihil placet magis, quàm uenerari, quàm adorari. Hinc nullam mundi creaturã religionis permisit expertem, cuncta deum uenerantur, cuncta precatur (ut inquit Proclus)

hymnis

hymnis concinnant, ad ordinis sui duces. Sed alia quidem naturali modo, alia sensibili, alia rationali, alia quidem intellectuali: & omnia suo modo, iuxta Canticum triū puerorum, benedicunt domino. Religionis autem ritus, ceremoniæq; pro temporū regionumq; uarietate, diuersi sunt: & unaquæq; religio boni aliquid habet, quod ad deum ipsum creatorem dirigitur: & licet unam solam Christianam religionem deus approbet, ceteros tamen eius gratia susceptos cultus, non penitus reprobatur: & si non aeterno, temporaneo tamen premio irremuneratos non relinquit; uel saltem minus punit: impios uerò, & penitus irreligiosos, tanquam hostes odit, fulminat, & exterminat: maior enim est illorū impietas, quàm eorū qui falsam & erroneam religionem secuti sunt. Nulla enim religio (teste Lactantio) Lactantius. tam erronea est, quæ non aliquid sapientiæ cõtineat: qua ueniam illi habere possunt, qui summum hominis officium, si non re ipsa, tamen proposito tenuerunt. Ad ueram autem religionem homo per seipsum peruenire non potest, nec nisi doceatur à deo. Omnis itaq; cultus qui à uera religione alienus est, superstitio est: & omnis ueneratio, quæ plus exhibet in cultum diuinum quàm uera religio, etiam superstitio est. Similiter & illa, quæ exhibet cultum diuinum, uel cui non debet, uel eo modo quo non debet. Cauendum est igitur summoperè, ne quando peruerso aliquo superstitionis cultu, summo ac omnipotenti deo, sacrisq; sub illo numinibus fiat iniuria: hoc enim & nefarium esset, & philosophis indignissimum. Superstitio itaq;, licet à uera religione aliena sit, non tamen tota, aut omnis reprobata est, quoniam in multis etiam toleratur, & à religionis antiſtitibus obseruatur. Dico autem superstitionem

eam maximè, quæ est similitudo quædam religionis, quæ quatenus imitatur, quicquid in religione est, ex miraculis, ex sacramētis, ex ritibus, ex obseruationibus, & eiusmodi cæteris, haud paruum inde nanciscitur potentiam: non minorem etiam uim sortitur ex credulitate operantis. Quantum enim possit constās credulitas, in primo libro dictum est, & apud uulgus palàm notum est. Credulitatem igitur requirit superstitio, quæadmodū religio fidem. Tanta siquidem potest constās credulitas, ut etiā miracula operetur in opinionibus & operationibus falsis. Quilibet enim in sua religione, etiam falsa, modo firmissimè credat uerā, spiritū suum ea ipsa credulitatis ratione eleuat, donec adsimiletur spiritibus illis, qui sunt duces & principes eiusdem religionis, eaq; operetur, quæ ratio & natura non discernunt. Hæsitatio autem credulitatis, & diffidentia, omne opus, non modo in superstitione, sed etiam in uera religione infirmant, & effectum quæsitū, licet fortissimorum experimentorum, eneruāt. Quomodo autem superstitio imitetur religionem, ista tibi exempla ostendunt: uidelicet, quando excommunicantur uermes & locustæ, ne noceant frugibus: quando baptizantur campanæ, & imagines, & eiusmodi plura. Quia uero prisca illi magi, & qui eius artis auctores apud ueteres extiterunt, fuerunt Chaldæi, Aegyptij, Assyrij, Persæ & Arabes, quorū religio omnis peruersa erat, & idololatria inquinata, cauendum nobis summo opere est, ne permittamus illorum errores supra nostræ catholicæ religionis rationes militare. Hoc enim blasphemum esset, & maledictioni subiectum: & ego etiā blasphemus essem in hac scientia, si uos de illis non admonerem. Vbi-
cunq; ergo huiusmodi à nobis scripta reperietis, scitote illa
uobis

uobis ex alienis autoribus narrata, & per me uobis non pro ueritate tradita, sed pro coniectura, quæ est affinis ueritati, & imitationis instructio, in his quæ uera sunt. Oportet igitur ex illorum erroribus, ueritatem nos colligere: quod quidem non nisi profunda intelligentiæ, integræ pietatis, difficilis & laboriosæ diligentia, existit opus: & sapientia, quæ de omni malo nouit extrahere bonum, & obliqua omnia adaptare in rectum usum eorum quæ gubernat, sicut de hoc exemplum dat Augustinus de carpentario, cui necessaria & opportuna sunt instrumenta obliqua & complicata, non minus quàm recta.

De tribus ducibus religionis, qui nos ad ueritatis
semitam perducunt.

CAP. V.

T Res sunt religionis duces, qui nos ad ueritatis semitam usq; perducunt, & qui religionem totam gubernant: in quibus tota consistit, scilicet amor, spes, atq; fides. Amor enim uehiculum animæ, omnium præstantissimus, supernè ab intelligibilibus usq; ad inferiora descendens, ad diuinam pulchritudinem mentem nostram congregat atq; conuertit, nos quoq; in omni operatione conseruat, & effectus ad uota largitur, uirtutem supplicationibus nostris subministrans: sicut apud Homerum legitur, *Iliad.* Chrysen Apollo supplicantem exaudiuit, quia multum sibi amicus erat: & de Maria Magdalena legitur in euangelij: Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Spes uero immobiliter ad ea quæ appetit suspensa, quando indubia atq; imperturbata fuerit, nutrit animum & perficit, in bono singulatim omnia sistens: Fides uero uirtus omnium superior, quatenus non humanis commentationibus, sed diuinæ reuelationi tota innititur, per uniuersum

omnia lustrat: nam cum ipsa supernè à primo lumine descēdat, atq; illi uicinior existat, longè est nobilitior atq; excellentior, quàm sciētia & artes, & credulitates à rebus inferioribus, per reflexionem à primo lumine acceptam ad intellectum nostrum accedentes. Deniq; per fidem efficitur homo aliquid idem cum superis: eademq; potestate frui

Proclus. *Hinc Proclus ait: Sicut fides, quæ est credulitas, infra scientiam est: sic fides quæ est uera fides, est supersubstantialiter supra omnem scientiam & intellectum, nos deo immediatè coniungens. Est enim fides omnium miraculorum radix, qua sola (ut Platonici testantur) ad deum accedimus, diuinamq; adsequimur protectionē uirtutemq;. Sic legimus, Daniele leonum pericula euasisse, quia credidit deo suo: & hæmorroissæ ait Christus: Fides tua te saluam fecit: & à cæcis petentibus lumen, fidem requisit dicēs: Creditis quòd possim uos illuminare? sic Pallas apud*

Iliad. 1. Homerum his uerbis consolatur Achillem: Veni ego pacificatura tuam iracundiam, si credideris. Idcirco Linus poëta canit credenda esse omnia, quia facilia deo omnia sunt: nihil est ei impossibile, ergo nihil incredibile. Credientes igitur quæ ad religionem pertinent, eorum nanciscimur uirtutem. Vbi uerò de fide defecerimus, nihil admiratione, sed pœna dignum operabimur: quemadmodum de hoc apud Lucam exemplum legimus, sub his uerbis: Tentauerunt ergo quidam de circumstantibus Iudæis exorcistis, inuocare super eos qui habebant malignos spiritus, nomen IESU, dicentes: Adiuro uos per IESUM quem Paulus predicat. Respondens autem spiritus nequam dixit eis: IESUM noui, & Paulum scio: uos autem qui estis? Et insiliēs homo in eos in quo erat dæmonium pessimum,
& de

Et dominatus amborum, inualuit contra eos: ita ut nudi
 Et vulnerati effugerent de domo illa.

Quomodo his ductibus anima humana scandit
 in naturam diuinam, efficiturq; miraculo-
 rum effectrix. CAP. VI.

Mens itaq; nostra pura atq; diuina, religioso amore
 flagrans, spe decora, fide directa, posita in culmine
 Et fastigio humani animi, ueritatem attrahit, omnesq; re-
 rum tam naturalium quàm immortalium status, rationes,
 causas Et scientias, in ipsa ueritate diuina, tanquàm in quo-
 dam aternitatis speculo intuetur, subito comprehendens.
 Hinc prouenit, quòd nos in natura constituti, ea quæ su-
 pra naturam sunt cognoscimus, ac inferiora quæq; intel-
 ligimus, atq; non modo ea quæ sunt, Et quæ fuerunt, ue-
 rumetiam eorum quæ mox fient, Et quæ longè post futura
 sunt, assidue recipimus oracula. Præterea non solum in sci-
 ètijs, Et artibus, Et oraculis mens eiusmodi uirtutem sibi
 diuinam uendicat, uerumetiam in rebus quibusq; per im-
 perium transmütandis, miraculosam suscipit potentiam.
 Hinc prouenit nos in natura constitutos, aliquando supra
 naturam dominari: operationesq; tam mirificas, tam subi-
 tas, tam arduas efficere, quibus obediant manes, turbentur
 sydera, cogantur numina, seruiant elementa: sic homines
 deo deuoti, ac theologis istis uirtutibus eleuati, imperant
 elementis, pellunt nebulas, citant uentos, cogunt nubes in-
 pluias, curant morbos, suscitant mortuos: quæ omnia a-
 pud uarias gentes facta fuisse, canunt poëta, recitant hi-
 storici: atque ea ipsa fieri posse, splendidissimi quique phi-
 losophi unà cum Theologis confirmant: sic propheta,
 sic apostoli, sic ceteri uiri dei maximis clarnere potentijs.

Sciendum ergo, quòd sicut per primi agentis influxum, sæpe producitur aliquid sine cooperatione mediarum causarum, sic etiam per solum opus religionis, fit aliquod sine applicatione naturalium cœlestiumq; uirtutum: sed nemo potest operari per puram & solam religionem, nisi qui totus factus est intellectualis. Quicumq; autem sine admixtione aliarum uirtutum, per solam religionem operatur, si diu perseuerauerit in opere, absorbetur à numine, nec diu poterit uiuere. Quicumq; autem non purificatus accesserit, superinducit sibi iudicium, & traditur ad deuorandum spiritui nequam.

Necessariam esse Mago ueri dei cognitionem, & quid de Deo ueteres senserunt Magi atq; philosophi.

CAP. VII.

Quoniam omnium rerum esse atq; operari, à summo deo omnium creatore dependet, deinde etiam à cæteris numinibus, quibus etiam fabricandi creandiq; potestas data est, non quidem principaliter, sed ratione instrumentali in primi creatoris uirtute (rerum enim omnium principium, prima causa est: quod autem à secundis causis producitur, idem magis à prima producitur, quæ & secundarum causarum productrix est: quos idcirco secundarios deos nuncupamus) necesse igitur est magum quemq; ipsum deum omnium productorem, & primam causam, cæterosq; deos siue numina (quas secundas causas dicimus) cognoscere: & quo cultu, qua ueneratione, quibus sacris, uniuscuiusq; conditioni conformibus colendi sunt singuli, non ignorare. Quicumq; enim inuocatis dijs, illos non proprio honore prosequitur, nec illis quod cuiq; congruit rite distribuit, illorum præsentiam & optatos ab illis effectus non adsequi

adsequitur: quemadmodum in harmonia, si una chorda frangatur, tota subito dissonat: nonnunquam etiam periculum cum poena incurrit, sicut scriptum est de Assyrijs, quos transtulit Salmanasar in Samariam, quia ignorabant legitima dei terræ, immisit in eos dominus leones, qui interfecerunt eos, eò quòd ignorabant ritum dei terræ. Nunc igitur quid ueteres magi & philosophi de deo consonum senserint, uideamus. Legimus enim, quòd Nicocreòte tyranno Cypriorum quondam, quis summus deus foret, interrogante, Serapidis illi respondisse oraculum, illum pro maximo deo habendum, cuius caput cælum esset, uenter maria, pedes terra, aures in ipso æthere locarentur, oculi præfulgentis solis lumen: cui haud absimile cecinit Orpheus in his uersibus:

Sydere& domus rex est & Iuppiter ipse,
 Principium atq; ortus: uerum uis una, deusq;
 Unus, & omnipotens, regali in corpore cuius
 Singula ponuntur, tellus, unda, ignis & aer:
 Nox simul atq; dies, sapientia, primaq; origo.
 At iucundus amor, magno hoc in corpore regis
 Sunt Iouis excelsi: ceruicem nanq; uidebis,
 Cæli suspiciens reuerentia magnaq; tecta.
 Hoc caput auricomum, flauis de uertice crines
 Stellarum rutilant radij, dehinc aurea pandit
 Cornua bina caput, capitisq; simillima tauri.
 Vnum est ortus ipse occasus. & aliud:
 Ast oculis fulgens ingenti lumine Phœbus,
 Lunaq; purpureo Phœbi redimita colore
 Præscia uenturi mens constat regius æther,
 Quam strepitus nullus, nec uis, nec fama latere

Arcanumue potest, penetratq; per omnia uictrix.

Præterea inuictum corpus, sine fine modoq;

Panditur, ast humeri magni quoq; pectora lata,

Est ær, alas quoq; uentis possidet ille.

His ad cuncta uolans, Euro est uelocior ipso.

Tum sacer antiqua matre ex Tellure tumescit

Venter, & ex altis consurgit montibus ingens:

Quem medio pontus subcingit rite sonorus.

Vltima præterea terrarum limina, & ampli

Fundamenta globi, furibundaq; tartara, plantas

Esse pedum, magni constat rectoris Olympi.

Hic cum sub terris celasset cuncta, deinde

Ex imis repetens, in lucem protulit almam.

*Vniuersum itaq; mundum Iouem arbitrantur: atq; sanè
ipsius mundi mentè, quæ in seipsa mundū continens produ-*

Sophocles. *xit: unde Sophocles, in ueritate inquit, solus unus est deus,*

Euripides. *qui cælum hoc & terram capacem condidit. Et Euripides
inquit: Vidésne excelsum, qui illum infinitum ætherem,*

& terram undiquaq; complectitur ulnus? Hunc crede Io-

Ennius. *uem, hunc arbitrare deum. Vnde Ennius poëta canit:*

Aspice hoc sublime candens, què inuocant omnes Iouem.

Porphyrus. *Vniuersus igitur mundus Iuppiter est (ut inquit Porphy-*

rius) animal ex animalibus, deus ex dijs constitutus. Iup-

piter autem est in quantum intellectus est, à quo uniuersa

Orpheus. *producuntur, cuncta creans intelligendo. Hinc Orpheus*

de uerbo sacro canit:

Vnus perfectus deus est, qui cuncta creauit:

Cuncta fouens, atq; ipse ferens super omnia sese.

Qui capitur mente tantum, qui mente uidetur:

Qui nullumq; malum mortalibus inuicit unquam,

Quem

Quem præter non est alius. Et paulo post:

Ipse est principium, mediumq; & exitus idem.

Præcorum nos hæc docuerunt omnia uates:

Quæ binis tabulis deus olim tradidit illis.

Vocatq; ipsum in eodem carmine,

Mundi

Ingentem autorem solum, interitumq; carentem.

Zoroastes quoq; in sacra historia de rebus Persicis sic deum definit: Deus est inter omnia quæ labem nullam & corruptionem sentiunt, primus, ingentis, nec interiturus unquam, partium expers, sibiq; ipsi similis, bonorum omnium auctora & autor, rerum pater omnium, optimus ac prudentissimus, sacrum iustitiæ lumen, absolutissima natura & perfectio, eiusq; inuentor ac sapientia. Apuleius autem describit ipsum Basileum, hoc est regem, totius rerum naturæ causam, rationem, & originem initialem, summum animi genitorem, æternum, animantium sospitatorum, sine propagatione genitorem, neq; loco, neq; tempore, nec ulla uice comprehensum, eoq; paucis cogitabile, nemini effabile. Hinc itaq; summum deum Euripides Iouem præcipit nominandum: per cuius caput cecinit Orpheus uniuersa in lucem processisse: ceteras autem potestates, ministras esse censendas: quæ uidelicet extra deum sunt, & ab ipso separata. Hinc ipsi dei ministri, & intelligentiæ separata, à philosophis nuncupantur. Huic itaq; summo Ioui, illiq; soli, cultum religiosum deberi dicunt: ceteris uero numinibus non deberi, nisi propter ipsum.

Quid de diuina trinitate ueteres senserint philosophi.

CAP. VIII.

Augustinus atq; Porphyrius testantur, Platonicos, tres in deo personas posuisse, quarum primam uniuersitat

uersitatis patrem appellant: secundam, filium atq; primam mentem uocant: etiam à Macrobio sic dictam: tertiam spiritum, siue animam mundi: quam etiam Vergilius ex Platonis opinione spiritum uocat, ubi canit:

*Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem.*

Dei filium, primam mentem, diuinum scilicet intellectum, tradunt Plotinus & Philo, à deo patre manatam, quem admodum abs loquente uerbum, uel sicut à lumine lumen. Hinc & uerbum, & sermo, & splendor dei patris, nomina accepit: diuina enim mens, cum se unico & nunquã interrupto actu, absq; ulla internotione, aut uicissitudine, intelligit summum bonum: prolem & filium in se progenerat, quæ est plena intelligentia, plena sui imago, & plenum mundi exemplar: quod Ioannes noster, & Mercurius uerbum nominant, siue sermonem: Plato dei patris filium: Orpheus uero Palladem ex Iouis capite natam, hoc est, sapientiam. Hæc est altissima dei parentis imago, quadam tamen relatione, aut aliquo intrinseco absoluto, tanquam genita distincta à generante, quæ apud Ecclesiasticum ait: Ego ex ore altissimi prodij, primo genita ante omnem creaturam. Filium autem huc cum patre unum, & eundem in essentia deum esse testatur Iamblicus, deum uidelicet suipsius patrem filiumq; nominans. Mercurius quoq; Trismegistus in Asclepio, dei filium diuersis in locis affirmat. Inquit enim: Deus meus atq; pater, mentem sibi aliam opificem peperit. Et alibi: Monas gignit Monadem, & in se suum reflectit ardorem. & in Pimandro (ubi uaticinari uideretur de futura lege gratiæ ac de regenerationis mysterio) ait, Regenerationis autor est filius dei
homo,

homo, unius uoluntate dei. Vocat etiam deum utriusq; sexus foecunditate plenissimum. Similiter Indorum philosophi adserunt, mundum esse animal partim masculum atq; foeminam: & Orpheus naturam mundi, Iouemq; mundanum, marem simul appellat & foeminam: adseritq; utrunq; dijs sexum inesse. Hinc in Hymnis Mineruam sic alloquitur: Vir quidem & foemina producta es. Et Apuleius in libro quem scripsit de Mundo, ex Orphica theologia, hunc uersiculum traduxit de Ioue:

Iuppiter & mas est & foemina, nescia mortis.

Et Vergilius de Venere inquiens, canit:

Maro.

Descendo, ac ducente deo.

Et alibi, de Iunone siue Alecto intelligens, inquit:

Nec dextra oranti deus absuit.

Et Tibullus canit:

Tibullus.

Qui Veneris magni uiolau numnia uerbo.

Et Carenus populus deum Lunum mirifica ueneratione coluisse legitur. Ex hac plena summa foecunditatis intelligentia, amor producitur, ligans intelligentiam cum mente: & eo amplius, quanto immensa proportione sibi intimior est, quam alia proles cum eorum parentibus, qua est tertia persona, scilicet spiritus sanctus. Adducit etiam Iamblichus Chaldaeorum oracula, ponentia in deo paternam potestatem: Intellectus à patre emanationem amoremq; igneum à patre filioq; procedentem, eundemq; deum. Hinc apud Plutarchum legitur, gentiles deum descripsisse, esse ipsum spiritum intellectualem & igneum, non habentem formam, sed transformantem se in quodcunq; uoluerit, & coequantem se uniuersis. Et in Deuteronomio legitur: Deus ignis consumens est. De quo & Zoroastes ait, omnia

uno ab igne genita esse. Et Heraclitus Ephesius cuncta ex igne genita esse docuit. Hinc diuinus Plato, deū in ignea essentia habitare posuit, intelligens uidelicet, inenarrabilem dei in seipso splendore, & circa seipsum amorem. Et apud

Homerus. *Homerum legimus, æthera esse regnum Iouis, ubi canit:*

Iuppiter obscurans nebulas, & in æthere regnans.

Et idem alibi:

Sors Iouis est cælum, nebulis sedet æthere lato.

Dicitur autem æther, iuxta Græcorum grammaticā, ab ^{αἴθερ} ætho, quod significat ardeo, & aër spiritus, quasi æthær, ^{αἴθρ} id est, ardens spiritus. Hinc Orpheus æthera appellauit ^{πυρίπνον} pyripnon, id est igneum spiraculum. Pater ergo, & filius, & spiritus amatorius, idemq; igneus, uocantur à theologis tres personæ: quas etiam Orpheus in adiurationibus his uerbis inuocat: Cælum adiuro te, dei magni sapiens opus. Vocem adiuro te patris, quam locutus est primum, quando mundum uniuersum suis firmavit consilijs. Easdem confitetur Hesiodus, sub Iouis, Mineruæ, et Bule nominibus, in Theogonia sua, duplicem Iouis partem his uerbis enuncians: Primam certè filiam cæsij oculis Tritoniam, æqualem habenti patri potentiam, & prudentem Bulem, hoc est consilium. Quod Orpheus in præfatis uersiculis pluraliter protulit, propter duplicem eius emanationem: produci-tur enim à Ioue & Minerua pariter. Ipseq; Augustinus libro quarto de Ciuitate dei, testatur Porphyrium Platonium tres in deo personas posuisse: primam, quam patrem uniuersitatis appellat: secundam, quam primam mentem, & filium à Macrobio dictum: tertiam, animam mundi, quam Vergilius ex Platonis opinione spiritum uocat, inquit:

Spirit

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus

Mens agitat molem.

Est igitur deus, ut inquit Paulus, à quo omnia, in quo omnia, & per quem omnia, à patre enim tanquam à primo fonte emanant omnia: in filio uerò tanquam in piscina suis ideis collocantur omnia: per spiritum sanctum uero explicantur omnia, & proprijs gradibus singula distribuuntur.

Quæ sit uera de Deo & sanctissima Trinitate
orthodoxa fides. CAP. IX.

Decreuerunt doctores catholici, *populusq; fidelis, ita sentiendum ac profitendum esse, quòd unus sit solus uerus deus, increatus, immensus, omnipotens, æternus, pater, filius, spiritus sanctus, tres quidem personæ, sibi inuicem coæternæ, & coæquales: una tamen essentia & substantia, naturaq; simplex omnino. Hæc est fides catholica, hæc est orthodoxa religio, hæc est Christiana ueritas, ut unum deum in trinitate, & trinitatem in unitate ueneremur: neq; confundentes personas, neq; substantiam separantes. Pater ab æterno genuit filium, suamq; illi dedit substantiam: ac nihilominus retinuit. Filius quoq; nascendo, patris accepit substantiam: non tamen personam propriam patris adsumpsit, neq; pater illam in filium trāstulit: sunt enim ambo unius & eiusdem substantiæ, sed diuersarum personarum. Filius quoq; hic licet patri coæternus sit, ex substantia patris antè secula genitus, tamen nihilominus ex substantia uirginis in seculo natus est, & uocatum est nomen eius Iesus: perfectus deus, perfectus homo, ex anima rationali & humana carne subsistēs: cui nihil humanum defuit, præter peccatum. Necessarium est*

igitur

igitur credamus, quia dominus noster Iesus Christus dei filius deus & homo est: una persona, duæ naturæ. Ante secula genitus est deus sine matre: in seculo natus est homo sine patre, de uirgine, & ante & post partum incorrupta: passus in cruce mortuus est, sed in cruce uitã restaurauit, & mortẽ morte resoluit: sepultus est, & descēdit ad inferos, sed animas patrum eduxit ex inferis: & resurrexit per uirtutem propriam: tertia die ascendit in cœlos, & misit spiritum suum paraclētum, & uenturus est iudicare uiuos & mortuos, ad eiusq; aduentum omnes homines resurrecturi sunt in carne sua, & reddituri sunt de factis proprijs rationem. Hæc est uera fides, quam si quis non crediderit, uel de qua si quis dubitauerit, à spe uitæ ac salutis æternæ alienus est.

De emanationibus diuinis, quas Hebræi Numerationes, alij attributa, Gentiles deos & numina nuncupabant: decq; decem Sefhiroth, ac decem sacratissimis dei nominibus illis præsidentibus, eorundemq; interpretatione. CAP. X.

DEus ipse, licet in trinitate personarum unitissimæ essentia sit, esse tamen in eo multa quedam numina, ueluti radios ex eo emanantes, non ambigimus, quos gentium philosophi deos, Hebræorum magistri Numerationes, nos Attributa uocamus, ut sapientiam, quam Orpheus Palladem: intelligentiam, quam Mercurium: formæ & foeturam, quam Saturnum: uim productricem, quam Neptunum: naturam rerum secretam, quam Iunonem: amorem, quam Venerem: lucidam uitam, quam Solem sive Apollinem: uniuersi mundi rationem, quam Pana nuncupat: animam uero, ut inferiora generat, superiora contempletur, in seipsam se retrahit, triplici nomine, Maris, Neptuni

Neptuni & Oceani, decantat: & id genus plura, de quibus canit alibi:

Iuppiter, & Pluto, Phæbus, Dionysius, unus est.

Sed cur bis loquimur, deus adstat in omnibus unus.

Et de eodem Valerius Soranus cecinit:

Iuppiter omnipotens regum rex ipse deusq;

Progenitor, genetrixq; deum, deus unus & omnis.

Ita prudentissimi illi gentium theologi sub uarijs nominibus, numinibusq; sub uario etiam sexu unum deum colebant. Quem, ut ait Plinius, fragilis & laboriosa mortalitas in plures digessit, fragilitatis suæ memor, ut portionibus quisq; coleret, quo maximè indigeret. Sic quibus fide opus erat, Iouem: quibus providentia, Apollinem: quibus sapientia, Mineruam: & quibus alijs rebus opus erat, alijs quoque nominibus inuocabant. Hinc illa numinum multiplex uarietas, propter multiplicem ac uariam gratiarum distributionem: deus autè unus, à quo omnia. Vnde Apuleius in libro de Mundo ad Faustinum: Cum sit unus deus, inquit, idemq; numen, pluribus quidem nominibus nuncupatur, propter specierum multitudinem, quarum diuersitate fit multiformis. Et Marcus Varro in libro de Cultu deorum dicit: Sicut omnes animæ reducuntur ad unam animam mundi siue uniuersi, sic deos omnes referri ad unum Iouem, qui idem deus, sub uarijs colitur numinibus. Oportet ergo scire sensibiles proprietates, per uiam secretioris analogiæ, perfectè intellectualizare, quicumq; hymnos Orphei, & ueterum Magorum sanè intelligere debeat: ita namque comperiet hæc ab Cabalisticis arcanis, orthodoxisq; traditionibus, minimum differre. Nam quos Curetes, & intemeratos deos uocat Orpheus, Dionysius pote-

A states

states appellat: Cabalists & illos numerationi Pahad, hoc est, timori diuino appropriant: ita quod est Enfoph in Cabala, Orpheus noctem uocat: idem est Typhon apud Orpheum, qui Zamael in Cabala. Verum Hebræorum Mecubales, rerum diuinarum eruditissimi, decem principalia nomina diuina, ueluti numina quædam, ceu dei membra acceperunt, quæ per decem numerationes, quæ Sephiroth uocant, ueluti per uestimenta, siue instrumenta, uel exemplaria archetypi, influunt in omnia quæ creata sunt, per singula superiora, usque in infima, ordine tamè quodam. Nam primo & proximè influunt in nouem angelorum ordines, & animarum beatarum chorum: & per illos in cælestes sphaeras, & planetas, & homines: à quibus deinde res singulæ accipiunt uim atque uirtutem. Primum horum est nomen Eheie, nomen diuinæ essentia. Numeratio eius uocata est Cether, quod interpretatur corona seu diadema: & significat esse simplicissimum diuinitatis: & uocatur, quod oculus non uidit: & attribuitur deo patri: & influit per ordinem Seraphim, uel ut uocant Hebræi, Harioth Hacadosch, hoc est, animalia sanctitatis: & exinde per primum mobile, omnibusq; essendi munus largitur, ipsam uniuersum per totam circumferentiam, & centrum replens, cuius intelligentia particularis, nuncupatur Merratron, hoc est, princeps facierum, cuius officium est, introducere alios ad faciem principis, & per hunc loquutus est dominus Moysi. Secundum nomen est Iod, siue tetragrammaton cum Iod coniunctum: numeratio eius Hochma, hoc est, sapientia, & significat diuinitatem plenam idearum, & primogenitum, & attribuitur filio, & influit per ordinem Cherubin, siue quem uocant Hebræi Ophanim,

nim, hoc est, formæ, uel rotæ: & exinde in cœlū stellatū,
 totidē illic fabricās figuras, quot in se continet ideas, ipsum
 chaos creaturarū distinguens, per intelligentiā particulare
 nomine Razielē, qui fuit præfectus Adam. Tertium no-
 mē uocātū est tetragrammaton Elohim, numeratio eius
 uocatur bina, hoc est, prouidentia, seu intelligentia: & si-
 gnificat remissionem, & quietem, iubileum, pœnitentiā
 cōuersionē, tubā magnā, redemptionē mundi, & uitā uen-
 turi seculi: & attribuitur spiritui sancto, & influit per or-
 dinem thronorum, siue quos Hebræi uocant Aralim, hoc
 est, angeli magni, fortes, & robusti: atque exinde per sphæ-
 ram Saturni, formam fluxæ materiæ ministrans: cuius in-
 telligentia particularis Zaphchiel, præfectus Nohe: & a-
 lia intelligentia Iophiel, præfectus Sem: & hæ sunt tres
 numerationes summæ & supremæ, ueluti sedes diuinarū
 personarum, quarum iussu fiunt omnia: sed per reliquas
 septem exequentur, quæ idcirco dicuntur numerationes fa-
 bricæ. Est itaque quartum nomē El, cuius numeratio Hæ-
 sed, quod est clemētia, siue bonitas: & significat gratiam,
 misericordiam, pietatem, magnificentiam, sceptrum, &
 dextram manum: & influit per ordinem Dominationū,
 siue quem uocant Hebræi Hasmalim, per spheram Iouis,
 effingens corporum effigies, clementiam & pacificam iu-
 stitiam omnibus donans: & intelligentia eius particula-
 ris Zadk iel, præfectus Abrahæ. Quintum nomen Elo-
 him gibor, hoc est, deus robustus, puniens culpas impro-
 borum, & numeratio eius uocatur Geburach, quod est po-
 tentia, grauitas, fortitudo, securitas, iudicium: puniens
 per strages & bella: & coaptatur ad tribunal dei, & cin-
 gulum dei, & gladium, & brachium sinistrum, & uoca-

tur etiam Pachad, quod est timor: & influit per ordinem
 Potestatum, siue quem dicunt Hebræi Seraphim, & ex-
 inde per spheram Martis, cuius est fortitudo, & bellum,
 & afflictio, elementa depromit, & intelligentia eius par-
 ticularis Camaël, præfectus Sampsonis. Sextum nomē Elo-
 ha, siue nomen quadrilaterum, coniunctum cum Vauda-
 hat: & numeratio eius Tiphereth, hoc est ornatus, pul-
 chritudo, gloria, uoluptas: & significat lignum uitæ: &
 influit per ordinem Virtutum, siue quem uocant Hebræi
 Malachim, hoc est angeli, in spheram Solis, claritatem
 illi & uitam donans, & exinde metalla producens: &
 intelligentia eius particularis Raphaël, qui fuit præfectus
 Isahac, & Tobia iunioris, atque angelus Peliel, præfe-
 ctus Iacob. Septimum nomen tetragrammaton Sabaoth,
 siue Adonai Sabaoth, hoc est, deus exercituum: & nume-
 ratio eius Nexach, hoc est triumphus, & uictoria: & ap-
 plicatur ei columna dextra, & significat æternitatem,
 & iustitiam dei ulciscens: & influit per ordinem Prin-
 cipatum, siue quem uocant Hebræi Elohim, hoc est de-
 orum, in spheram Veneris, Zelum & amorem iustitiæ:
 & producit uegetabilia, & intelligentia eius Haniel, &
 angelus Ceruiel, præfectus Dauid. Octauū nomen dicitur
 Elohim Sabaoth, quod etiam interpretatur deus exercitu-
 um, non belli & iustitiæ, sed pietatis & consonantiæ. Ha-
 bet enim utrunq; nomen hoc, & præcedens suum exerci-
 tum. Numeratio huius uocatur Hod, quod interpretatur
 laus, & confessio, & decor, & celebritas: & attribuitur
 sibi columna sinistra, & influit per ordinē archangelorū,
 siue quæ Hebræi uocāt Bne elohim, id est, filios deorū, in
 spherā Mercurij, ornatus elegantia, & consonantiā, pro-
 ducens

ducēs animalia: & intelligentia eius Michaël, qui fuit præfectus Salomonis. Nonū nomē dicitur Sadai, hoc est, omnipotēs, & omnibus satisfaciens, & Elhai, quod est deus uiuus: & numeratio eius Iesod, hoc est, fundamentū, & significat intellectum bonum, fœdus, redemptionē, & qui et em: & influit per ordinem angelorū, siue quem Hebræi uocant Cherubim, in sphaeram Lunæ, rerū omnium incrementū & decrementū: hominumq; genios & custodes curat atq; distribuit: & intelligentia eius Gabriel, qui fuit præfectus Ioseph, & Iosue, & Danielis. Decimū nomen est, Adonai melech, hoc est, dominus & rex: & numeratio eius Malchuth, quod est regnum & imperium, & significat ecclesiam, & templum dei, & ianuam: & influit per ordinem animasticum, animarum uidelicet beatarum, qui ab Hebræis dicitur Iſim, hoc est, nobiles, heroes, & principes: suntq; Hierarchijs inferiores, & influunt filijs hominum cognitionem, mirificamq; rerum scientiam & industriam, & prophetiam largiuntur: & præsidet illis anima Mesihæ, siue (ut alij dicunt) intelligentia Metatron, quæ dicitur prima creatura, siue anima mundi, & præfectus Moſæ.

De diuinis nominibus, eorundemq; potentia & uirtute.

CAP. XI.

DEus ipse licet sit unitissimus, sortitur tamen diuersa nomina, non quæ diuersas eius essentias aut deitates exponant, sed quasdam proprietates ab eo emanantes: per quæ nomina, in nos, & ea quæ creata sunt, multa beneficia, & diuersa munera, uelut per canales quasdam distillant. Horum nominum decem superius descripsimus, quæ etiam Hieronymus ad Marcellam numerat:

A 3 Dio

Dionysius quadraginta quinque; tum Dei patris, tum Christi nomina colligit. Hebræorum Mecubales ex quodam textu qui est in Exodo, septuaginta duo cum angelorum, tum dei nomina deducunt, quod nomen septuaginta duarum literarum, & Schemhamphoras, hoc est, expositorium, uocant. Alij ulterius progredientes, ex singulis scripturæ locis, tot innuunt diuina nomina, ut eorum numerus, & quæ significant, sint nobis penitus ignota. Ex his igitur, præter ea quæ supra memorauimus, est nomen diuinæ essentia Eheie אהיה, quod Plato transtulit εἶπ, hinc Deum uocant אֱלֹהִים, alij אֱלֹהִים. Est aliud nomen Hu הוּא, reuelatum Esaia, diuinitatis abyssum innuens, quod Græci traduxerunt θεοῦ, Latini, idem ipsum. Est & aliud nomen Esch אש à Moysè receptum, quod ignem sonat: & est nomen dei Na נא, in perturbationibus & molestijs inuocandum. Est etiam nomen Iah יה, & nomen Elion עליון, & nomen Macom מקום, nomen Caphu כפר, nomē Innon ינון, & nomē Emeth אמת, quod interpretatur ueritas, & est sigillū dei. Et alia duo nomina, Zur צר, & Aben אבן, quorum utrunque solidam petram significat, & alterum illorum patrem cum filio exprimit: & plura alia nomina in scalis numerorum posuimus superius. Et extrahuntur multa nomina dei, & angelorum ex sacris scripturis, per artem Cabalisticam, Calculatoriam, & Notariacam, & Gimetricam: ubi unum nomen, aut multæ dictiones per certas earum literas retractæ colligunt: aut unum nomen per singulas suas literas dispersū, plura significat siue restituit. Colliguntur autē quædoq; à capitibus dictionū, sicut hoc nomē Agla אגלא ex hoc S. scripturæ uersiculo אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲרָנִי

hoc est

hoc est, Tu es fortis in aeternum deus. Similiter nomen Iai
 ia יאיא, ex illo uer. יהוה אל הינו יהוה אהר, hoc est,
 Deus noster deus unus. Similiter nomē Iaua יאוא ex il
 lo uers. יהי אור רהי אור, hoc est, fiat lux, & facta est
 lux. Similiter nomen Ararita אראריתא ex hoc uersiculo
 lo, unū principiū unitatis suae, principiū singularitatis suae, ni
 cissitudo sua unū, אחר ראש אחרותו ראש יהודו, Est & aliud Hacaba
 חקבא, extraclū ex hoc uersiculo, הַקְרֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, hoc est, sāctus be
 nedictus ipse. Similiter nomē Iesu ישו cōperitur in capiti
 bus istorū duorū uersiculorū, uidelicet, יביאשלוהולר, hoc est,
 quousq; ueniat Messiah: & aliud יהוה שמו יהוה, id est,
 permanet nomē eius. Similiter hoc nomen Amen
 אמון, ex hoc uersiculo, אֲרֹנֵי מֶלֶךְ זָאֲמֹן, id est, domi
 nus rex fidelis. Quādoque extrahūtur hęc nomina à finē
 bus dictionū, sicut idem nomē Amen ex hoc uersiculo,
 לֹא אֶכֶן הַרְשָׁעִים, hoc est, nō sic impij, sed trāspositis lite
 ris. Sic in finalibus huius uersiculi, לֵימֵה שְׁמֵרָה מִיָּה, id
 est, mihi quid? nomē eius quid? inuenitur nomē tetragram
 maton. In his omnibus, litera ponitur pro dictione, & li
 tera extrahitur ex dictione, uel à capite, uel à fine, uel ubi
 libet: & quandoque extrahuntur hęc nomina ex omni
 bus literis singulatim, quemadmodum extrahuntur illa
 septuaginta duo dei nomina ex illis tribus uersiculis, qui
 habentur in Exodo, incipientes ab his tribus dictionibus,
 יוֹסֵעַ וְיֹאבָבֵאֵר, primo & ultimo uersiculis à dextra
 ad sinistrā conscriptis, sed medio conuersim à sinistra ad
 dextrā, sicut in posterioribus ostēdemus: & sic quando
 que extrahitur dictio à dictione, siue nomen à nomine,
 per transpositionem literarū, sicut Messiah משיח, ex

Iismah ישמח, & *Michael* מִיכָאֵל, ex מלאכי Mala
 chi. Quandoque autem per alphabetariam commutatio-
 nem, quam Cabalists Ziruph צִירוּפֿ uocant, sicut ex no-
 mine tetragrammaton יְהוָה, eliciuntur nomina מִצְפָּז
 Μαρπαζ, כוזו Kuzu: nonnunquam etiam per numeri
 æqualitatē nomina commutātur, ut Metatron מטטרון
 pro Sadai שדי, utrunque enim facit tercentum, decem
 & quatuor. Eadem ratione nomen Isai יֵשַׁי, æquipollet,
 nomini El אל per numeri æqualitatem, utrunq; enim fa-
 cit triginta & unum. Atque hæc sunt arcana abscondi-
 ta, de quibus difficilimum est adferre iudicium, & com-
 pletam tradere scientiam: nec in ulla alia lingua, quàm in
 Hebraica intelligi & doceri possunt. Verùm cum diuina
 nomina (ut ait Plato in Cratylo) habita sunt à Barbaris,
 qui habuerunt à deo, sine quo nullatenus quis capere po-
 test ueros sermones, ueraq; nomina, quibus deus nuncupa-
 tur, ideo de ipsis alia dicere non possumus, nisi quæ à deo
 sunt nobis sua benignitate reuelata. Sunt enim diuinæ om-
 nipotentiæ sacramenta atque uehicula, non ab homini-
 bus, non etiam ab angelis, sed ab ipso summo deo, certo mo-
 do, pro suorum characterum immobili numero & figu-
 ra, sempiterna stabilitate instituta, diuinitatisq; harmoniã
 spirantia, diuinaq; assistentia consecrata: quare illa timēt
 superi, tremunt inferi, colunt angeli, pauent cacodæmo-
 nes, & omnis reueretur creatura, omnis ueneratur reli-
 gio: quorum religiosa obseruatio, deuotaq; cum timore ac
 tremore inuocatio, uirtutem nobis magnam præstant, dei-
 ficantq; unionem, atque etiam supra naturam mirabilium
 operū effectuumq; potentiã. Ideoq; nullis quidē illa ulla
 unquam ratione fas est permutare. Vnde Origenes præci-
 pit, ea

pit, ea in suis ipsis characteribus incorruptè seruanda: & Zoroastes etiam uetat Barbara & antiqua uerba mutari: nam ut inquit Plato in Cratylo: Omnia diuina uerba siue nomina, uel à dijs primum, uel ab antiquitate, cuius initium haud facillè scitur, uel à Barbaris prodita sunt. Iamblichus quoq; similiter præcipit, ea non esse ex sua lingua in aliam transferenda, non enim eandem, inquit, mentè seruant nomina in aliam linguam interpretata. Hac itaque diuina nomina, sunt aptissimum atq; efficacissimum medium hominis cum dijs conciliandi atque unendi, sicut legitur in Exodo: In omni loco in quo memoria fuerit nominis mei, ueniam ad te, & benedicam tibi. In Numerorum uolumine ait dominus: Ponant nomen meum super filios Israël: & ego benedicam eis. Idcirco diuinus Plato in Cratylo & Philebo, diuina nomina uenerari iubet plusquam delubra, statuasq; diuinas, quia expressior dei imago atque uirtus sit in officio mentis, præsertim afflata & diuinitus, quam in manuum operibus reseruata. Verba itaque sacra non iam ex seipsis, quatenus uerba sunt, uim habent in magicis, sed ex occulta ui numinum, per illa operante in animis eorum, qui illis secundum fidem hærent, in quibus occulta dei uirtus per ea tanquam per uehicularia in eos transmittitur, qui habent aures audiendi purgatos per fidem, & per purgatissimos mores, & per inuocationes diuinorum, facti sunt habitaculum dei, & capaces horum diuinorum influxuum. Quicumq; igitur diuinis his uerbis siue nominibus ea mentis puritate, eo modo, & ea lege, qua tradita sunt, rite utitur, mirifica multa & impetrabit, & efficiet: quemadmodum de Medea legimus:

Verbaq; ter dixit, placidos facientia somnos,

A S Quæ

Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Quod Hebræorum antiqui doctores præ cæteris obseru-
runt, qui uerbis mirabilia multa efficere consueuerunt.
Pythagorici etiam demonstrarunt, tam animi quàm cor-
poris morbos uerbis quibusdam mirificè curantes. Sic etiã
legimus Orpheum, cum esset unus ex Argonautis, tempe-
statem quandam seuisissimam uerbis quibusdam auertisse.
Simili modo Apollonium, quibusdam uerbis secreto pro-
latis, puellam mortuam Romæ resuscitasse, & alijs à qui-
busdam uerbis manes Achilles euocasse narrat Philostratus.
Sed & Pausanias refert, fuisse Lydis in Hierocæsarea
& Hypepis urbibus, duo templa Dex, quam Persicã
uocabant, sacra, quorum in utroque cum res diuina pera-
genda esset, uir magus ligna sicca super aram imponens,
& patria lingua hymnos canens, deinde barbara quedã
uerba ex libro, quem manu tenebat, pronuntiabat: quibus
prolatis, mox ligna illa nullo subdito igne, sponte sua arde-
re, & lucidissimam concipere flammam uidebantur. Tra-
didit etiam Serenus Samonicus inter præcepta Medici-
næ, quòd si scribatur hoc nomen Abracadabra, uidelicet
diminuendo literam post literam, iuxta ordinem regressi-
onis, ab ultima usque ad primam, sicut hic ostenditur, qui-
cunque æger Hemitriteo laborans, siue alia feбри, hanc
schedam alligatam, & à collo suspensam gestauerit,
ualere illi contra aduersam ualetudinem, morbumque
paulatim declinando transire.

a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	a
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

a	b	r	a	c	a	d	a	b	r
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

a	b	r	a	c	a	d	a	b
---	---	---	---	---	---	---	---	---

a	b	r	a	c	a	d	a
---	---	---	---	---	---	---	---

a	b	r	a	c	a	d
---	---	---	---	---	---	---

a	b	r	a	c	a
---	---	---	---	---	---

a	b	r	a	c
---	---	---	---	---

a	b	r	a
---	---	---	---

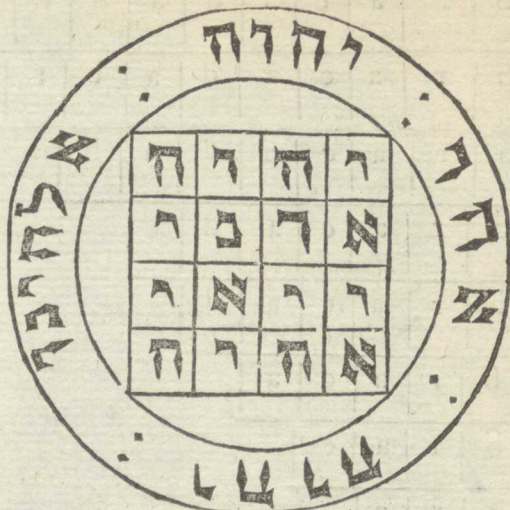
a	b	r
---	---	---

a	b
---	---

a

Sed multo efficacius cōtra omnes hominū aduersas ualetudines, & quascunq; alias molestias tradidit Rabi Hama in libro Speculationis, sacrum signaculū, cuius in anteriore latere sunt quatuor quadrata dei nomina, sibi in quadrato sic subalternata, ut à summo in imū pariter alia quatuor sacratissima nomina, siue diuinitatis sigilla emergāt, quorū intētio in circūferēntiali circulo cōtinetur inscripta, à tergo autē inscribitur nomē septiliterū Araritha: & circūscribitur illi sua interpretatio, hoc est, uersiculus à quo extractum est: quemadmodum hīc depictum uides:

DE OCCULTA PHILOSOPHIA
PARS ANTERIOR.

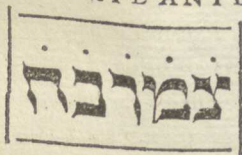

PARS POSTERIOR.

Oportet autē hęc omnia fieri in auro purissimo: aut in uirginea membrana, tanquā sincera, munda, & immaculata, etiā incausto ad hoc formato, ex fumo sacrati cerei, uel incensi, & aqua sacrata: atq; hęc ab actore purgato & expiato, infallibili spe, & constāti fide, ad deū altissimum mēte eleuata, si diuinam hęc obtinere debeant ac præstare possint uirtutem. Simili ratione contra terriculamenta & nocumēta malorū dæmonū, atq; hominum, & cōtra quęcunq; adeūda pericula, siue itinerū, siue aquarū, siue hostium, siue armorū, modo quo suprā dictū est, inscribunt hos characteres ab uno latere בורר : & hos à tergo, עמרבח , qui sunt capita & fines primorū quinq; uersū Geneseos, & totius mundanę creationis symbolum, eaq; ligatura aiunt hominē, modò firmissimē speret in Deum uniuersitatis conditorē, fore omniū malorū immunē.

IN PARTE ANTERIORE.

A' TERGO.

Neque uerò diffidat quispiā, mireturue uerba sacra, quibus deus omnipotens condidit cælum & terram, alligata plurimum posse: siquidem experimento compertum est, ut ait Rab Costa Ben Luca, plures alias res non físicas, posse quàm plurimum: sicuti experientia comprobatū est, digitum abortiui à mulieris collo suspensum, impedire conceptum, quamdiu collo illius hæserit. Præterea in uerbis quibusd

quibusdā sacris & nominibus diuinis, uim esse magnā atq; diuinā, quæ sit uirtus operatiua mirabilis effectus. Zoroastes, Orpheus, Iamblichus, Synesius, & Alchindus, & quiq; splēdidissimi Philosophorū testatur, & Artephius magus atque philosophus, de uirtutibus uerborum atque characterum singularem librū conscripsit. Origenes splēdidissimis quibusq; philosophis non inferior, adserit contra Celsum, in quibusdam diuinis uerbis mirandam latere uirtutem. Et in libro Iudicum ait dominus: Nomen meum quod est Pele 𐤀𐤋𐤍, quod interpretatur apud nos, miraculorum operator, siue efficiens mirabilia. Verum autem dei nomen, nec hominibus, nec angelis notum est, sed ipsi soli deo, nec antè publicabitur (ut testantur sacræ literæ) quàm dispositio dei fuerit impleta. Habet tamen præterea deus inter angelos alia uocabula, & inter homines alia: nullum autem nomen dei est apud nos (ut inquit Moses Aegyptius) quod non sit sumptum ab operibus, & significans cum participatione, præter ipsum nomen tetragrammaton, quod est sanctum, significans substantiam creatoris significatione pura, in qua nihil aliud participat cum creatore deo: ideo dicitur nomen separatum, quod scribitur & non legitur, neque exprimitur apud nos, sed nominatur: & significat secundum idioma supernū, quod est dei, & fortassis etiam angelorum. Simili modo sunt etiam angelis nomina, alia inter eos, & in idiomate illorū, quam uocat Paulus linguam angelorum, de qua habetur ualde parum apud nos. Cætera autem illorum nomina, omnia ab officijs & operibus illorū sunt decisa, quæ nō sunt tantæ efficacæ, ideoq; magi illos ueris suis nominibus ciēt, illis uidelicet cœlestibus, quæ in literis sanctis cōtinentur.

De in

De influxu diuinorum nominum per singula media
in hæc inferiora.

CAP. XII.

Summus creator & prima causa, etsi omnia regit & disponit, curam tamen exequendi uarijs ministris distribuit, beneficis & maleficis: quos in Apocalypsi uocat Ioannes, angelos fauentes, & nocentes: de quibus alibi canit propheta: Moratur angelus domini in circuitu timentium eum, ut eripiat eos: & alibi describit immisiones per angelos malos: Quodcumq; autem per angelos tanquam per ministros exequitur deus, idem etiam facit per cælos & stellas, sed tanquam per instrumenta, ut hoc modo omnia cooperentur in ministerium: ut sicut quælibet cæli portio, & quodque astrum, certam terræ plagam, locumue, & tempus, & speciem, & indiuiduum decernit: sic etiam angelicam illius portionis astrumque uirtutem, eisdem, loca, tempori, speciei, accommodare fas est. Vnde Augustinus libro *Questionum*: Vnaquæque (inquit) res uisibilis in hoc mundo, angelicam habet potestatem sibi propositam. Hinc Origenes in *librum Numerorum* ait: Opus est ipsi mundo angelis, qui præsent exercitibus terrenis, regnis, prouincijs, hominibus, bestijs, animalium natiuitati & progressui, uirgultis, plantis, cæterisque rebus, eam uirtutem donantes, quam dicunt inesse rebus à proprietate occulta. Multo magis opus est angelis, qui præsent operibus sanctis, uirtutibus, & hominibus, ut ipsi qui semper uident faciem patris summi, recto ducatu possint conducere homines, & unumquodque etiam minutissimum ad locum suum, tanquam membra huius mundi concinna, in quo deus tanquam præcipuus antistes, omnia suauissime disponens, inhabitat, non contentus aut circumscriptus, sed continens

omnia

omnia, sicut Ioannes in Apocalypsi describit cœlestem illam ciuitatem, cui à duodecim portis præsident duodecim angeli, influentes in eas, quæ à diuino nomine suscipiunt duodecies reuoluto: & in fundamentis illius ciuitatis, nomina duodecim apostolorum & agni: nam sicut in lege in lapidibus superhumeralis, & fundamentis ciuitatis sanctæ per Ezechielem descriptæ, inscripta erant nomina tribuum Israël, & dominabatur illis nomen quadrilaterum: sic in Euangelio inscripta sunt in lapidibus fundamenti cœlestis ciuitatis, nomina Apostolorum, qui stant pro tribubus Israël in ecclesia, super quos influit nomen agni, hoc est nomen IESV, in quo est omnis quadrilateri uirtus, siquidem tetragrammus ille pater dedit illi omnia. Ab angelis itaque suscipiunt cœli, quòd influunt: illi autem à magno nomine Dei & IESV, cuius uirtus prima est in deo, post diffusa in duodenos & septenos illos angelos, per quos extenditur in duodecim signa, & septem planetas, & consequenter in omnes ceteros ministros, & instrumenta dei, usque in infima penetrans. Hinc ait Christus: Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit uobis: & resurgens ait: In nomine meo demonia eijcient, & quæ sequuntur: ut ultrà necessarium non sit quadrilaterum nomen, cuius tota uirtus translata est in nomen IESV, in quo solo fiunt mirabilia, nec est aliud nomen (ut inquit Petrus) sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri, nisi illud. Non autem putemus, quòd nominando IESVM polluto ore, tanquam nomen hominis cuiusdam, in uirtute illius facere possumus miracula, sed oportet illud inuocare in spiritu sancto, mente expurgata, & animo feruenti, ut adsequamur ea,
quæ no

que nobis in ipso promissa sunt, maxime cognitione præ-
 uia, sine qua nõ exauditio, iuxta illud propheticum: Exau ^{Psalm. 90.}
 diam eum, quoniam cognouit nomen meum. Hinc hodie
 nihil fauoris hauriri potest à cœlestibus, nisi interueniat
 autoritas, fauor, ad sensus nominis IESV. Hinc Hebraei
 & Cabalistsæ in diuinis nominibus peritissimi, nihil post
 CHRISTVM in priscis illis nominibus operari possunt,
 sicut olim eorum patres. Et iam experimento comproba-
 tum est, nullum malum dæmonem, nullam inferorum uir-
 tutem ex his quæ uexant aut obsident homines, posse huic
 nomini resistere, quin uelint nolint genua flectant, & obe-
 diant: quando nomen Iesu debita pronuntiatione illis pro-
 ponitur uenerandum: nec solum nomen, sed etiam illius
 signaculum crucem, pauent: nec solum terrestrium, cœle-
 stium, infernorum genua flectuntur, sed etiam insensibilia
 ipsum reuerentur, & ad nutum eius cõtremiscunt omnia,
 quando ex fidei corde, ore ueridico, nomen Iesu pronun-
 tiatur, & crucis salutiferum signum manus imprimunt
 innocētes. Neq; uerò in uacuum dixit Christus discipulis:
 In nomine meo dæmonia eijcient, & quæ sequuntur: nisi ^{Marc. 16.}
 uirtus quædã esset in nomine illo expressa, super dæmones
 & infirmos, serpentes & uenena, & linguas, & huius-
 modi: quæ uirtus cum insit nomini illi, tum à uirtute dei ^{Nominis Ies-}
 instituentis, tum à uirtute illius qui hoc nomine exprimi- ^{su uirtus un-}
 tur, & à ui insita ipsi uerbo. Hinc est, quòd cum omnis ^{de fit.}
 creatura timet, & reueretur nomen illius qui fecit eam,
 nonnunquam etiam mali & immundi homines, modo
 credant huiusmodi diuinorum inuocationi, dæ-
 mones astringunt, & alia quædam
 magna operantur.

De membris dei, & de eorum in nostra membra influxu.

CAP. XIII.

Membra dei
quæ.
Vestimenta
dei, quæ.
Luc. 8.
Cant. 7.
Chermel qd.
Oculi domi-
ni.
Nares domi-
ni.

Legimus in uarijs sanctæ scripturæ locis, uaria dei mēbra & ornamenta: intelliguntur autem per mēbra dei, uires quædam multiplices & simplicissimè in ipso deo permanentes, per sacra dei nomina inter se distinctæ: uestimenta autem dei & ornatus, sunt tanquã uia quædam seu relationes, siue emanationes uel canales, per quas sese diffundit: quarum fimbrias quoties mens nostra contigerit, toties egreditur uirtus diuina alicuius membri, quæ admodum de hæmorrhoiſſa clamauit Iesus: Tetigit me aliquis: nam sensi de me exire uirtutē. Sunt itaq; in deo hæc membra similia nostris: sed membrorum nostrorum ideæ & exemplaria, quibus si membra nostra ritè conformemur, tunc in eandem imaginem trāslati, ueri efficimur filij dei, deoq; similes, agentes & operātes opera dei. De membris itaq; dei multa in scripturis deprompta sunt: nam de capite eius legitur in Canticis: Caput tuum sicut Chermel, & cornu capitis tui sicut purpura regis: significat autē hic Chermel, non montem illum in maritimis Syriæ, sed uermiculum qui purpuram gignit. De oculis etiã & palpebris, & auribus, legitur in Psalmis: Oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorum. Oculi eius in pauperem respiciunt, & palpebræ eius interrogant filios hominum. De ore etiã, & gustu, & gutture, & labijs, & dentibus, legitur apud Esaiam: Os meum non interrogastis. Et in Canticis: Guttur tuum sicut uinum optimum. Dignum est uinum dilecto meo ad potandū, & cibus labijs & dentibus illius ad ruminandum. Sunt etiã & nares, quibus (ut in lege sæpe reperitur) odorat sacrificia in odorem suauitatis.

Sunt

Sunt humeri, brachia, manus & digiti, de quibus legimus apud Esaiam: Factus est principatus super humeros eius. Brachium domini cui reuelatum est? & regius uates canit: Manus tua domine fecerunt me, & plasmauerunt me. Et, Videbo caelos tuos, opera digitorum tuorum. Habet etiam dextram & sinistram: hinc Psalmista ait: Dixit dominus domino meo, sede a dextris meis. De sinistra legimus in euangelij, ad quam collocabuntur damnandi in nouissimo die. Iamque & cor, & pectus, & dorsum, & posteriora, & faciem legimus, ut in libro Regum, quod inuenerit deus Dauid uirum secundum cor suum. Habemus & in euangelio pectus illud, super quod dormiens discipulus, diuina arcana concepit, & Psalmista describit dorsum eius in pallore auri. Et ipse apud Hieremiam ait: Dorsum & non faciem ostendam in die perditionis eorum. Et ad Moysen ait: Videbis posteriora mea. De pedibus quoque ait Psalmista: Caligo sub pedibus eius. Et in Genesi ambulare legitur ad Meridiem. simili ratione & multiplicia dei uestimenta & ornamenta legimus, ut apud Psalmistam: Dominus regnauit, decore indutus est, amictus lumine sicut uestimento. Et alibi: Confessionem & decorem induisti. Abyssus sicut uestimentum & amictus eius. Et in Ezechiele loquitur Deus dicens: Expandi amictum meum super te, & operui ignominiam tuam. Iam uero etiam & uirgam, & baculum, & gladium, & scutum, ut apud Psalmistam: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Scuto circumdabit te ueritas eius. Et in Deuteronomio legitur, gladius gloriae eius: et huiusmodi multo plura sacra nobis eloquia declarant, a quibus membris & ornamentis diuinis, non dubium est nostra membra, &

Dextera & sinistra, cor pe-
ctus, dorsum,
posteriora,
& facies, &
& caetera, do-
mini,

quæ circa nos sunt, cunctaq; opera nostra, & regi, & diri-
gi, & custodiri, & gubernari, & iudicari, sicut ait Pro-
pheta: Statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus
meos. Et alibi ait: Benedictus dominus deus meus, qui doc-
cet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum.
Et de ore ait: Immisit in os meum canticum nouum. Et a-
libi ait Saluator: Ego dabo uobis os & sapientiam. Et de
capillis ait: Capillus capitis uestri non peribit. Et alibi: Ca-
pilli capitis uestri numerati sunt. Ipse enim omnipotens
deus, cum nos suas imagines sibiq; similes esse uoluit, mē-
bra, artus, ac figuras, in nobis multis modis referatas, ad
latentium suarum uirtutum similitudinem tanquam signa
construxit, eundem sibi ordinem proportionemq; seruan-
tia. Vnde dicunt Hebræorum Mecubales, quòd si homo
diuini influxus capax, quoduis sui corporis membrum à
sordibus mundum, expiatumq; constituat, tunc illud la-
tentis dei artus uirtutisq; cui idem nomen adscribitur, ha-
bitaculum propriaq; sedes euadit, ita, ut si circa id mem-
brum de quaui re opus fuerit, inuocato hoc nomine, unde
illud pendet, subito exaudiatur ad effectum, iuxta illud:
Psalm. 90. Exaudiam illum, quoniam cognouit nomen meum. Et
hæc sunt grandia & arcana mysteria, de quibus plura in
publicum profari non licet.

De dijs gentium, & animis cœlestium corporum,
& quibus numinibus quæ loca olim sacra
fuerunt, CAP. XIII.

Posuerunt philosophi, quemadmodum superius osten-
dimus, cœlos ac stellas esse diuina animalia, & ani-
mas eorum intelligentes, mentem participantes diuinam:
& posuerunt ipsis alias quidem præesse, alias uero subesse
substan

Hebræorum
Mecubalium
opinio.

substantias separatas, quasi regentes & ministrantes, quas uocant intelligentias & demones. Sed & Plato ipse adseruit, cœlestes animas haudquaquam corporibus suis cohiberi, quemadmodum animæ nostræ corporibus nostris, sed ubicunq; uelint esse, & simul dei uisione gaudere, & sine ullo labore & solitudine corpora sua regere & mouere, & unâ his mouendis inferiora facile gubernare: iccirco eiusmodi animas deos uocitabant, & statuerunt ipsis diuinis honores, precesq; & sacrificia dedicarunt eisdem, & diuerso cultu uenerabantur. Et hi sunt dij, quibus attributi sunt omnes populi, de quibus præcepit Moses in Deuteronomio inquiring: Ne fortè eleuatis oculis ad cœlum, uideas solem, & lunam, & omnia astra cœli, & auersus adores ea & colas, quibus attributi sunt omnes populi, qui sub uniuerso cœlo sunt: uos autem tulit dominus tetragrammus, & eduxit de fornace Aegypti, ut haberet sibi populum hereditarium. Et in eodem uolumine capite decimo septimo: solem & lunam & astra deos uocat. Et Hebræorum doctores, super eo quod legitur in Genesi, Abrahamum filijs concubinarum largitum esse munera, uidelicet Shemoth steltoma, hoc est, nomina aliena: Isaac autem reliquisse heredem omnium quæ possederat: dicunt, filios concubinarum in benedictione Abraham non esse attributos deo tetragrammo, & summo creatori, sed alienis dijs & numinibus: Isaac autem & semen eius adsignatum ipsi omnipotenti deo tetragrammo, & nulla in parte numinibus attributum alienis. Vnde impropertur illis in Deuteronomio, quia seruiuerunt dijs alienis, & adorauerunt eos quos nesciebant, & quibus non fuerunt attributi. Quin & Iesus Naue post introductum populum in terram pro-

missionis, & superatos hostes, & distributas sortes possessionum Israël, optionem dedit populo, ut eligerent nomen quod colerent, inquit: Optio uobis datur eligere hodie quod placet, cui seruire potissimum debeatis, utrum dijs quibus seruiuerunt patres uestri in Mesopotamia, an dijs Amorrhæorum, quorum terram habitatis: Respondente autem populo, seruiemus domino tetragrammo, & ipse erit deus noster, dixit illis Iesus: non poteritis: quia dominus deus tetragrammus sanctus & fortis & æmulator est. Perseuerante autem populo, ut seruirent tetragrammo, ait illis: Testes uos estis, quia ipsi eligeritis uobis dominum ut seruiatis ei: auferte ergo deos alienos de medio uestri, & inclinate corda uestra ad dominum deum Israël. Exerxitq; lapidem prægrandem, dicens: Lapis iste erit uobis in testimonium, ne forte postea negare uelitis, & mentiri domino deo uestro. Erant itaq; dij quibus attributa erant ceteræ gentes, sol & luna, duodecim signa, ceteraq; corpora cœlestia, diuinaq; opificia: non tamen secundum quod corpora, sed quatenus eis inhaeret anima, uniuersaq; militia cœli, & quam uocat Hieremias reginam cœli, hoc est, uirtutem qua cœlum regitur, uidelicet animam mundi, de qua inquit Hieremias: Filij colligunt ligna, & patres succendunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, ut faciant placentulas reginæ cœli. Nec huius reginæ, ceterarumq; cœlestium animarum cultus Dulix, illis prohibitus erat: sed Latriæ tantum, quem qui adhibuerunt, reprobatum sunt à domino. Nomina uerò istarum animarum, deo

Variatũ gen- rumue in præcedentibus narrauimus. Verum quibus re-
tium uarij tu gionibus, & populis, & urbibus, tãquam proprij, & tu-
relares dij. zelares dij adscripti fuerint, partim referunt nobis Orige-
nes,

nēs, Tertullianus, Apuleius, Diodorus, & pleriq; alij hi
 storici. Coluerunt itaq; singuli populi proprijs ceremonijs,
 suos deos: Bæotij, Amphiaræum: Aphri, Mopsum: Aegy
 ptij, Osirim & Isidem: Aethiopes, qui Meroën habitant,
 Iouem & Bacchum: Arabes, cum Baccho Venerem: Scy
 thæ, Mineruam: Naucratitæ, Serapim: Syrij Atargaten:
 Arabes, Diapharen: Aphri, Cœlestum: Norni, Tibelænu.
 In Italia quoq; municipali consecratione Crustumensium
 deus erat, Deluentinus: Narnensium, Viridianus: Aescu
 lanorum, Aucharia: Volsinësium, Nursia: Otricularorū,
 Valëtia: Sutrinorum, Nortia: Phaliscorū, Curis, cū primis
 celebres fuere. Coluerunt summa ueneratione Latij, Mar
 tem: Aegyptij, Isidem: Mauri, Iubam: Macedones, Cabi
 riu: Pœni, Vranum: Latini, Faunum: Romani, Quirinum:
 Sabini, Sangum: Athenæ, Mineruam: Samos, Iunonem:
 Paphos, Venerem: Lemnos, Vulcanum: Naxos, Liberum:
 Delphis Apollinem, & quos canit Ouidius in Fastis:

Pallada, Cecropidæ: Minoa Creta, Dianam:

Vulcanum, tellus Hypsipylæa colit:

Iunonem, Sparta: Pelopeiadesq; Mycenæ,

Pinnigerum Fauni Menalis ora caput:

Mars, Latio uenerandus erat: quia præsidet armis:

Colebant Saturnū, Carthaginenses & Leucades: Iouem,
 Creta, Pyreus, Homole, Ida, Elis & Lybia, ubi eius erat
 oraculum, Epirus, Latium, Gnidus Lyciæ, Pisa Macedo
 nia: Martē, Thermodontij, Scythæ, et Thracia: Solē, Scy
 thæ unicum deum uenerabantur, equum illi immolantes:
 eundemq; colebant Heliopolitæ, Assyrj: & sub Apolli
 nis nomine Rhodj, & Hyperborei, & Milesj: Erātq; si
 bi sacri Parnasus, Phaselus, Cynthus, Soractæ mōtes, atq;

Delos, Claros, Tenedos insulæ, & Mallois locus in Lesbo, & Gryneum nemus, seu oppidum: Præterea Patara, Chrysa, Tarapnas, Cyrrha, Delphi, Arrephnia, Entrosi, Tegyra ciuitates. Erant etiam illi sub Bacchi & Dionysij nomine sacrata, Thebæ & Naxos insula, Nisa urbs Arabia, Callichoros fluuius Paphlagoniæ: item Parnafus & Cytheros montes Bœotiæ, in quibus alternis annis Bacchalia fiebant, etiam Thamaritæ populi Hircanis uicini, proprijs sacris Bacchum coluerunt. Veneris cultum Assyrii primi omnium induxerunt, deinde Paphij in Cypro, & Phœnices, & Cytheræi: quos, Agæo autore, secuti sunt Athenienses. Apud Lacedæmonios colebatur armata: & Delphis Venus, Epytibia. Colebatur etiam à Cois, & in Amatho Aegæi maris insula, & in Memphi urbe Aegypti, & in Gnido, & Sicilia, & Idalio nemore, & Hyppa urbe, & Eryce Sicilia monte, & Calydonia, & Cyrene, & Samis: nullumq; (Aristotele teste) ueterum deorum numen propè maioribus ceremonijs frequentioribusq; locis ueneratum legitur. Mercurium Galli maximè colebant, Teutatem illum appellantes: præterea Arcades & Hermopolitæ, Aegyptij & Memphitæ. Lunam sub Diane nomine Taurica Scythiæ regio colebat, & in Epheso illi laudatissimum templum erat, & in Mycena post occisum Thoantem Tauricæ regem, ab Iphigenia & Oreste raptum eius simulacrum, mutato sacrorum ritu, prope Ariciam culta est: colebatur etiam à Magnesijs Thessaliæ populis, & in Pisa Achaia urbe, & in Tybure, & Auentino Romano monte, & in Perga Pamphylia oppido, & in Agras Atticæ regione, & Carenus populus Lunam sub masculino sexu coluisse legitur. Erant & reliquorum

numinum

numinum sacra, ut Palladi, quæ & Minerua, sacra erant Athenæ, & Pyreus, Aracynthus montes, Tritones fluvius, & Alcomeneum Bœotiæ oppidum, & Neo una Cycladum insula. Cereris sacra loca sunt Eleusis Attica, Enna & Catana urbes Sicilia, & Aethna mons. Vulcano præcipuus cultus fuit in Lemno insula, & in Imbros insula Thraciæ, & Therasia insula Vulcano sacra, etiâq; Cilicia. Vesta dea erat Troianorum, quam profugus Aeneas in Italiam transtulit, eidemq; tribuuntur Phryges, atq; Ida & Dindymus Phrygiæ montes, & Reatū Umbriæ oppidum: item Berecynthus mons, & Pessinuntium Phrygiæ oppidum. Iunonem coluerunt Carthago & Profenna, Argos & Mycenæ ciuitates, & Samos insula, & Phalisci populi. Neptuno sacra erat Orchestus urbs Bœotiæ, & Tenarus Laconia promontorium, & Trœzenij populi, & urbs, in Neptuni tutela erant. Huiusmodi ergo erant dii gentium, qui præsidebant & dominabantur illis, quos Moses ipse in Deuteronomio suo nuncupat deos terræ, quibus attributi sunt omnes populi, non alios significans, quàm cœlestia sydera illorumq; animas.

Quid de animabus cœlestibus nostri sentiunt theologî.

CAP. XV.

Esse igitur cœlos, corporaq; cœlestia animata, animabus quibusdam diuinis, non modo poëtarum, philosophorumq; sententia est, sed etiam sacrarum literarum catholicorumq; adsertio: nam & Ecclesiastes animam cœli describit: & Hieronymus super eodem hanc expressè fatetur: similiter Origines in suo libro de principiis, sentire describit cœlestia prorsum corpora esse animata, quoniã à deo mandata dicuntur accipere, quod rationali naturâ tā-

tum consentaneum est, scriptum enim est: Mandatum ego stellis iniunxi omnibus: Quinimò ab peccati labe non se-
iungi stellas omnino consensisse aduertitur Iob: ita enim
legitur: Stella quoq; in conspectu eius munda non sunt, id
quod ad corporis fulgorem utiq; referri non potest. Proinde
corpora coelestia esse animata, etiam sentit Eusebius Pam-
philus in solutionibus theologicis, atq; Augustinus in En-
chiridio. Ex recentioribus uerò Albertus Magnus, in li-
bro de quatuor coequalibus, & Thomas Aquinas in libris
de Spiritualibus creaturis, & Ioannes Scotus super se-
cundo Sententiarum, quibus accedit uir doctissimus Ni-
colaus Cusanus Cardinalis. Sed & ipse Aureolus hæc stre-
nua disputatione conuincit, qui nec insuper alienum fore
arbitratur, coelestia corpora Dulæ cultu uenerari, earun-
demq; suffragia auxiliaq; implorare: cui etiam Thomas
ipse annuit, nisi impediret hunc ritum idololatriæ occasio.
Quin & Plotinus astruit, quòd uota cognoscunt nostra,
exaudiunt quoq;. Quòd si quis istis omnino aduersari ue-
lit, & tanquam sacrilega dogmata habere, is audiat Au-
gustinum in Enchiridio, & in libro Retractionum, &
Thomam libro secundo contra Gentiles, & in Quotlibe-
tis, & Scotum super Sententias, & Guilielmum Pari-
siensem, in Summa de uniuerso unanimiter respondentes,
corpora coelestia dicere animata uel inanimata, ad fidem
catholicam nihil referri. Licet igitur multis ridiculum ui-
deatur, quòd ipsæ animæ in sphaeris & stellis collocentur,
& ueluti dî gentium, quisq; suis præsideat regionibus, &
urbibus, & tribubus, & populis, & nationibus,
& linguis, tamen extraneum non uidebi-
tur sanè intelligentibus.

De intelligentijs & dæmonibus, ac triplici illorum genere, eorumq; cognomentis uarijs, deq; infernis & subterraneis dæmonibus.

CAP. XVI.

Nunc consequenter de intelligentijs, spiritibus & dæmonibus nobis est differendum. Est autem intelligentia, substantia intelligibilis, libera ab omni crassi putrescibilisq; corporis mole, immortalis, insensibilis, cunctis adsistens, cunctis influens. Atq; eadem est omnium intelligentiarum, spirituum, dæmonumq; natura. Dico autem dæmones hic non illos quos diabolos uocamus, sed spiritus sic uocatos ex uocabuli proprietate, quasi scientes, intelligentes & sapientes. Horum uerò secundum magorum traditionem tria genera sunt, quorum primos supercælestes uocant, atq; mentes à corpore penitus seiunctas, & quasi intellectuales sphaeras, deum unum tanquam ipsorum firmissimam stabilissimamq; unitatem siue centrum colentes: quapropter illos iam etiam deos nuncupant, propter diuinitatis participationem quandam: quia semper sunt deo pleni, diuinoq; neclare ebrij. Hi circa unum deum solum uersantur, nec mundi corporibus præsent, nec inferiorum ministratiõni adaptantur, sed susceptum à deo lumen inferioribus ordinibus influunt, singulisq; singula officia distribuunt. Hos secundo ordine proximè sequuntur cælestes intelligentiæ, quos uocant dæmones mundanos, scilicet ultra diuinum cultum mundi sphaeris accommodatos, unicuiq; cælorum & stellarum præsidentes, unde eos in totidem distribuunt ordines, quot in mundo sunt cæli, & quot in cælis sunt stellæ: & uocabant alios Saturnios, qui præessent cælo Saturni, & ipsi Saturno: alios

Intelligentiæ quid.

Dæmones hic, qui sint, & quot illorum genera.

alios Iouios, qui præessent cœlo Iouis, & ipsi Ioui: similiter pro aliarum stellarum tā nomine quā uirtute uarios dæmones cognominant: & quia ueteres astrologi quinq; supra quinquaginta adserebāt motus, hinc totidem illis adinuenerunt intelligentias, siue dæmones: posuerunt quoq; in cœlo stellato dæmones qui præessent signis, & triplicitatibus, & decanis, & quinarijs, & gradibus, & stellis: nam licet unicuiq; orbi stellarum unam solam intelligentiam totam schola philosophorum etiam Peripateticorum adsignet, tamen cum unaquæq; stella & cœli particula suam propriam & differentem habeat uim & influxum, necesse est, ut & ipsa suam habeat præidentem intelligentiam, quæ uim conferat & agat. Posuerunt itaq; duodecim demonū principes, qui præessent duodecim signis zodiaci: & triginta sex, qui præessent totidem decurijs: & septuaginta duos, qui præessent totidem cœli quinarijs, & hominū linguis & gētibus: & quatuor, qui præessent triplicitatibus & elementis: & septem totius mundi gubernatores, iuxta septem planetas: & posuerunt omnibus nomina, & signacula, quos uocant characteres, & utebantur illis in inuocationibus & incantationibus & sculpturis suis, describendo ea in suarum operationum instrumentis, imaginibus, laminis, speculis, annulis, chartis, cereis, & eiusmodi, ut si quando operabantur ad solem, inuocabant per nomina solis, & per nomina dæmonum solarium, & ita de cæteris. Tertio ponūt dæmones quasi ministros, ad ea quæ sunt in inferioribus disponenda, quos Origenes uocat inuisibiles quasdam uirtutes, quibus ea quæ sunt super terram disponenda credita sunt: sæpe enim nemini conspicui, itinera & negotia nostra quæcunq; dirigunt: sæpe
etiam

Dæmonum
numerus &
officia.

etiam prælijs intersunt, clandestinisq; subsidijs optatos amicus præbent successus, quippe conciliare prospera, infligere aduersa, pro libito posse dicuntur. Illos simili modo in plures ordines distribuunt, ut alij ignei, alij aquei, alij ærei, alij terrei, quæ quidẽ quatuor dæmonũ species, iuxta quatuor cœlestiũ animarũ vires, mentem, rationem, imaginationem, naturam scilicet uiuificam & motricem, computantur: hinc ignei cœlestium animarum mentem sequuntur, unde ad sublimiora contemplanda concurrunt. Ærei autem rationem sequuti, rationali fauent potentia, eamq; à sensuali uegetabiliq; quodammodo segregantes: seruiunt igitur uitæ actiue, quemadmodum ignei contemplatiue: Aquei uero imaginationem sensumq; sequuti, uitæ seruiunt uoluptuose: Terrei naturam sequuti, uegetali naturæ fauent. Præterea distinguunt etiam hoc dæmonum genus in Saturnios & Iouiales, iuxta stellarum cœlorumq; nomina. Præterea alios esse orientales, alios occidentales, alios meredionales, alios septentrionales. Deniq; nulla mundi pars est propria horum dæmonum adstantia destituta, nõ quia ibi solum sunt, sed quia ibi maximè regnât, sunt enim ubique, quamuis alij alibi potissimum operantur atq; influunt. Neq; uerò ita intelligenda hæc sunt, quasi influxibus syderum subiecti sint, sed ut respondeant supramundano cœlo, à quo præcipuè omnia diriguntur, & cui omnia conformari oportet: unde sicut uarijs stellis, sic etiam uarijs locis, & temporibus hi dæmones adaptantur: nõ quòd tempore aut loco coartentur, quemadmodum nec corporibus quibus præsides statuuntur, sed quia sic sapientiæ ordo decreuit: ideò illis corporibus, locis, temporibus, stellis, plus fauent atq; patrocinantur: sic alios dixerunt diurnos, alios nocturnos.

Dæmonum
distinctio.

nocturnos, alios meridianos: simili modo, alios uocant syluestres, alios montanos, alios campestres, alios domesticos. Hinc Syluani, Fauni, Satyri, Panes, Nymphæ, Naiades, Nerèides, Dryades, Pierides, Hamadryades, Potamides, Hinnides, Agapetæ, Pales, Pareades, Dodonæ, Feni-liæ, Lauernæ, Pareæ, Musæ, Aonides, Castalides, Heli-conides, Pegasides, Mæonides, Phœbiades, Camœnæ, Charites, Genij, Lemures, & eiusmodi: quos appellant plebem superum, alij semideos deasue. Horum aliqui hominibus ita proximi familiaresq; sunt, ut etiam perturbationibus afficiantur humanis, quorum instructione putat Plato homines sæpe miranda efficere præstigia, quemadmodum instructione hominum bestia nonnulla nobis propinquiores, ut simiæ, canes, elephantes, mira sæpe supra suam speciem operantur. Et qui res Danorum & Noruegiorum scripserunt, testantur uarij generis dæmones in illis regionibus hominum seruituti subiectos. Præterea ex illis aliquos esse corporeos, mortalesq;, quorum corpora gignantur & intereant: uita tamen longæuos. Aegyptiorum opinio est Platoniorumq; præsertim à Proclo comprobata, Plutarchus quoq; & Demetrius philosophus Aemylianusq; rhetor, idem affirmant: testantur enim, ex multis sui temporis prodigijs, Pana magnum dæmonem, pluresq; alios eiulasse primum, deinde etiam obiisse. Horum itaq; dæmonum tertij generis, ut Platoniorum sententia est, totidem ferunt esse legiones, quot in cælo sunt stellæ: totidem quoq; quot stellas cælū ipsum complectitur, in qualibet legione esse dæmones: uerum dæmonum bonorum numerum (ut tradit Athanasius) sunt, qui ad numerum hominum nonagintanouem partes arbitrentur, iuxta
parab

parabolam de centū ouibus: alij duntaxat nouē partes putāt, iuxta parabolā de decem drachmis: alij æqualem cum hominibus angelorum numerum censent, quia scriptum sit: Cōstituit terminos populorum iuxta numerum angelorum dei. Et de numero eorum multi multa scripsere: Verum recentiores theologi secuti magistrum sententiarum, Augustinum & Gregorium, facile se absoluunt, dicentes: quod bonorum angelorum numerus omnem humanum captum transcendit, quibus contrā respondent innumeri spiritus immundi, tot existentes in mundo inferiori, quot mundi spiritus sunt in mundo superiori, ut adserunt aliqui theologi, se ab oraculis accepisse: sub his ponunt genus demonum subterraneum siue tenebrosum, quos uocant Platonici desertores angelos, scelerum & impietatis ultores, iuxta iustitiæ diuinæ sanctionem: uocantq; malos demones & spiritus nequam: quia etiam ultrò plerunque lædunt atque nocent: horum etiam plures computant legiones, ipsos simili modo iuxta stellarum ac elementorum nomina ac mundi partes distinguentes, ponuntq; ipsis reges, & principes, & præsidentes, & eorundem nomina. Ex his præsumunt cateris quatuor reges nocentissimi, iuxta quatuor mundi partes: sub his alij plures dominantur principes legionum, multi quoque priuatorum officiorum. Hinc Gorgones satæ Noctæ, furia. Hinc Typhone, Alecto, Megera, Cerberus. De hoc demonum genere inquit Porphyrius: Locum incolunt terræ uicinum, imò intra ipsam terram. Nullum est malum, quod perpetrare non audeant. Habent omnino uolentium & malè sanum morem: ideoq; uehementes repentinasque insidias plurimum machinantur molunturq;:

ac dum

ac dum agunt incurfiones, partim latere folent, partim uerò inferre uiolentiam, omnibusq; rebus iniquè difcorditerq; factis, admodum delectantur.

De eisdè iuxta theologorum fentècias. CAP. XVII.

Angelorum
diftinctio tri
plex.

Theologi uerò noftri cum Dionyfio fimiliter ponunt triplices angelorum diftinctiones: harum quamlibet in tres diuidunt ordines, ut uidelicet fint tres diftinctiones, nouem ordines: has uocant hierarchias, illos appellant choros: quos & Proclus nouenario numero diftinguit. Ponunt itaq; in fuperiori hierarchia Seraphim, Cherubim, Thronos, tanquam fupercæleſtes demones, diuinæ prouidentia ordinem contemplantes: primi, in dei bonitate: fecundi, in eſſentia dei tanquam forma: tertij, in ſapientia. In media hierarchia ponunt Dominationes, Virtutes & Poteflates, tanquam mundanos demones, ad mundi gubernationem concurrentes: horum primi præcipiunt, quod reliqui exequuntur: fecundi adminiftrant cælos, nonnquam ad miracula facienda conſpirant: tertij arcent quæ diuinam legem perturbare poſſe uidentur. In inferiore autem hierarchia ponunt principatus, archangelos & angelos, quos etiam Iamblichus numerat: hi tanquam demones miniſtri, ad inferiora curanda descendunt: horum primi curant publica, principes & magiſtratus, prouincias & regna, ſinguli ſingula. Vnde legitur in Daniele: Princeps autem regni Perfarum reſtitit mihi uiginti uno diebus. & Ieſus filius Sirach teſtatur unicuiq; genti præpoſitum eſſe rectorem angelum: quod etiam indicare uidetur Moſes Deuteronomij cantico, inquiès: Cum diuideret excelfus gentes, ſtatuit eorum terminos ſecundum numerum angelorum dei. Secundi ſacris interſunt, diuinum cultum

circa

circa singulos homines dirigunt, precesq; hominū, & sacrificia corā dijs offerunt. Tertij minora queq; disponunt, ac singuli singulis custodes adsunt. Suntq; ex ipsis etiā qui minutissimis herbis, & lapillis, & omnibus inferioribus uirtutē subministrant, quibus multa cū deo, multa cum hominibus sunt cōmunia, suntq; mediantes ministri. Verūm

Athanasius præter Thronos, Cherubinos, Seraphinos Athanasij de angelis opinio.

deo proximos, illūq; indefinentibus hymnis, & irrequieta laude magnificantes, & pro nostra salute orantes, septem alios nuncupat ordines: quos cōmuni uocabulo uocat militiā cœli. Horum primus est ordo Doctrinalis, ex quo fuit ille qui locutus est Danieli, inquiēs: Veni, ut docerē te quæ

uētura sunt populo tuo in nouissimis diebus. Deinde est ordo Tutelaris, de quo etiā in Daniele legitur: Ecce Michaël Tutelaris ordo.

unus de principibus uenit in adiutoriū meū. Et ibidem: In tempore illo consurget Michaël princeps magnus, qui stat pro filijs populi tui: eius ordinis fuit etiā Raphaël ille qui duxit, & reduxit Tobīā iuniore. Post hunc est ordo Procuratorius ordo.

curatorius, cuius mentio est in libro Iob, ubi legitur: Si fuerit pro eo angelus loquens, deprecabitur dominū, & placabilis ei erit. & de eisde exponitur etiam, quod scriptum est Ecclesiastici decimosexto capite, circa finem: In iudicio dei

opera ipsius ab initio, & ab institutione hominū ipsorum distinxit partes illorū, & initia eorū in gentibus suis: ornauit in æternum opera illorū, nec esurierunt, nec laborauerunt, & non destiterunt ab operibus suis: unusquisq; proximū suum non angustiabit usq; in æternū. Sequitur ordo

Ministerialis, de quo Paulus ad Hebræos inquit: Nonne Ministerialis ordo.

omnes sunt administratorij spiritus, missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis? Post hos est ordo Auxiliaris, Auxiliaris ordo.

C de quo

de quo apud Esaiã legitur: Egressus est angelus domini, & percussit in castris Assyriorum centũ octogintaquinq; milia. Hunc subsequitur ordo Animarum receptiuus, de quo legitur apud Lucam: Anima Lazari portata per angelos in sinum Abraham. & ibidem docemur, ut faciamus nobis amicos de mammona iniquitatis, qui nos recipiant in æterna tabernacula. Porrò est ordo Adfistentium, de quo legitur apud Zachariam: Isti sunt duo filij olei splendoris, qui adsistunt dominatori uniuersæ terræ. Hebræorum autem theologum aliter hos ordines numerant nuncupãtq;: nam summo loco sunt quos uocãt חיות הקדש, id est, animalia sanctitatis, siue uitas: per quos deus אהיה essendi munus largitur: succedunt secundo loco Ophanim אופנים, id est formæ, seu rotæ, per quos deus יהוה chaos distinguit. Tertio loco sunt Aralim אראלים angeli magni, fortes, & robusti, per quos tetragrammus elohim pronuntiat, siue tetragrammus cum he coniuncto, היהוה formã fluxæ materiæ ministrat. Quarto loco sunt Hasmalim השמלים, per quos El אל deus corporum effingit effigies. Quintus est ordo Seraphim שרפים, per quos deus Elohim Gibor אל הים גיבור elemẽta depromit. Sextus Malachim מלאכים, id est angelorũ, per quos deus Eloha אלוה metalla producit. Septimus Elohim אל הים, id est dij, per quos deus tetragrammus Sabaoth יהוה צבאות producit uegetabilia. Octauus Ben elohim בני אלהים, id est filij deorũ, per quos deus Elohim Sabaoth אל הים צבאות procreat animalia. Nonus, & infimus Cherubim כרובים, per quos deus sadai שרר genus hominum curat. Sub istis est ordo animasticus, dictus

Ißim

ישימים id est heroës, uiri fortes, & beati, per quos deus Adonai אדנאי prophetiam largitur.

De ordinibus malorum dæmonum, eorundemq; casu, & naturis uarijs. CAP. XVIII.

SVnt etiã ex theologorũ schola, qui malos dæmones in nouẽ gradus distribuunt, ueluti ipsis nouẽ angelorũ ordinibus aduersantes. Horum itaq; primi sunt, qui pseudo-Primus dæmonum ordo. thei, hoc est, falsi dÿ nuncupantur, qui dei nomen usurpantes, pro dijs coli uolunt, sacrificia, & adorationes expetunt, sicut dæmon ille qui ait ad Christũ: Si cadens in terrã adoraueris me, dabo tibi hæc omnia: ostendẽs illi omnia regna orbis terrarũ, atq; horũ princeps est ille qui dixit: Ascendã super altitudinẽ nubium, & similis ero altissimo: qui ideo uocatur Beelzebub, hoc est, uetustus deus. Hos secundo Secundus. sequuntur spiritus mendaciorũ, cuiusmodi fuit ille, qui egressus est spiritus mendax in ore prophetarũ Achab: & horum princeps est serpens ille Python, à quo Apollo Pythius dictus est, & mulier illa Pythonica apud Samuelẽ, & alia in euangelijs, quæ Pythonem habebat in uentre. Hoc ergo dæmonum genus sese oraculis immiscet, & diuinationibus, & prædictionibus hominibus illudit, quousq; decipiat. Tertio ordine sunt uasa iniquitatis, quæ Tertius. uasa iræ dicuntur: hi sunt inuectores malorum, omniumq; malarum artium, qualis apud Platonem Theutus ille dæmon, qui ludos, & aleam docuit: ex ipsis enim omne scelus, malitia, & deformitas procedit: de quibus in Genesi in benedictionibus Symeõ, & Leui, ait Iacob: Uasa iniquitatis in habitationibus eorũ, in consilium eorum nõ ueniat anima mea. quos Psalmista uocat, uasa mortis, Esaias uocat uasa furoris, & Ieremias uocat uasa iræ, Ezechiel uasa

Psal. 7.
Esai. 13.
Ierem. 50.

- interfectionis, & interitus: & princeps eorū Belial, quod interpretatur sine iugo, siue inobediens, præuaricator, &
2. Corinth. 6. apostata, de quo Paulus ait ad Corinthios: Quæ conuentio
 Quartus. Christi ad Belial? Sequuntur quarto ultores scelerum, & princeps eorum Asmodeus, uidelicet faciens iudiciū. Post
- Quintus. hos quinto ordine ueniunt præstigiatores, qui imitatur miracula, & inseruiunt Cacomagus, & maleficis, & seducunt populum in miraculis suis, sicut serpens Euam seduxit: & princeps eorum Satan, de quo in Apocalypsi scriptum est, quod seducit uniuersum orbem, faciēs signa magna, & ignem de cœlo descendere in terram in cōspectu hominū, seducens habitantes in terra, propter signa quæ data sunt
- Sextus. illi facere, Sexto sese offerunt aëre & potestates: hæ se miscent tonitruis, fulminibus, & fulguri, corrumpentes aërem, pestilentias, & alia mala inducentes: è quorum numero sunt, quos narrat Apocalypsis quatuor angelos, quibus datum est nocere terræ, & mari, tenentes quatuor uentos à quatuor angulis terræ: & princeps eorum dictus Meririm: hic est dæmon meridianus, spiritus æstuans, & dæmo furens in meridie, quem Paulus ad Ephesios uocat principem potestatis aëris huius, & spiritum qui operatur in filios diffidentia. Septimam mansionem tenent furia, seminatrices malorum, & discordiarum, & bellorum, & uastationum: quorū princeps in Apocalypsi uocatus est Græcè Apollion, Hebraice Abaddon, hoc est exterminans,
- Octauus. & uastās. Octauo loco stant criminatores, siue exploratores, quorū princeps Astaroth, hoc est, explorator, Græcè dictus diabolus, hoc est criminator, uel calumniator, qui in Apocalypsi uocatur accusator fratrum nostrorum, accusans illos ante conspectum dei nostri, die & nocte. Porrò
 ultimum

ultimum locū habent tentatores, siue infidiatores, qui singulis hominibus singuli adsunt, quos iccirco malos genios uocamus, & princeps eorum Mammon, qui interpretatur cupiditas. Demones autem malos omnes unanimiter astruunt, in hoc inferiori mundo uagantes omnibus insensos, quos iccirco diabolos uocat: de quibus ait Augustinus libro primo de incarnatione uerbi ad Ianuarium inquires: De diabolo quoq; & angelis eius contrarijs uirtutibus ecclesiastica prædicatio docuit, quoniã sint quidem hæc: quæ autem sint, aut quomodo sint, non satis clare disposuit. Apud plurimos tamen ista habetur opinio, quòd angelus fuerit iste diabolus, & apostata effectus, quam plurimos angelorum secum declinare persuaserit, qui & nunc usq; angeli ipsius nuncupantur. Hos tamen Græcia non omnes damnatos putat, nec hos quidē omnes esse ex proposito malos, sed quòd ab condito æuo rerum dispensatio ea sit ratione instituta, ut illis animarum peccatricū carnificina delegata sit. Cæteri theologi dicunt, nullos demones creatos malos, sed ex bonorum ordinibus propter præuocationē cælis pulsos & deiectos: quorum casum non solum nostri, & Hebræorum theologi docent, sed etiam Assyrii, Arabes, Aegyptij, & Græci suis dogmatibus confirmant. Phercydes Syrus casum dæmonum describit, & Ophin, hoc est, serpentem dæmoniacum, caput fuisse rebellantis exercitus. Eundem casum Trismegistus in Pimandro, & Homerus sub nomine Atarū suis decantat carminibus: & Plutarchus in sermone de scenore, Empedoclem eiusmodi dæmonum lapsum nouisse significat. Ipsi quoq; demones multoties casum suū confessi sunt. Hi itaq; deiecti in hanc uallem miseræ, partim hoc caliginoso aère propinqui nobis

Dæmonum
uaria studia.

oberrant: alij lacus, fluuios, & æquora habitāt: alij terras, terrestria territant, & qui puteos, & metalla effodiunt, inuadunt: hiatus terræ prouocant, montium fundamenta cōcutiunt, nec homines modo, sed & animalia uexant: alij solo risu, & illusionē contenti, fatigare eos potius student quā nocere: alij ultra proceritatē giganteo corpore sese sustollentes, nunc sese accliuos ad pygmarū paruitatem submittentes, & in uarias figuras sese uertentes, homines inani terrore perturbant: alij mendacijs student, & blasphemijs, qualem unū in tertio Regum libro legimus, inquietem: Egrediar & ero spiritus mēdax in ore omnium prophetarum Achab. Pessimū autem dæmonum genus eorū, qui obsident itinera, irruentes transeuntibus, gaudent bellis & effusione sanguinis, & affigunt homines scūissimis insultibus: tales legimus apud Mattheum, ob quorum metum per uiam illam transire iam nullus audebat. Iā uerò nocturnos, & diurnos, & meridianos dæmones scriptura cōmemorat: & alios nequitie spiritus uarijs uocabulis describit, quales apud Esaiā legimus, Onocentauros, ericios, pilosos, Sirenes, lamias, ululas, struthiones: & in Psalmis, aspides, basiliscos, leones, dracones: et in euāgelio scorpis legitur, & mammona, & princeps huius mundi, & rectores tenebrarū, quorum omnium princeps Beelzebub, quē scriptura prauitatis principē appellat. Porphyrius illorū principem esse Serapin ait, qui & Pluto à Græcis nominatur: tum & præst illis Cerberus, triceps ille canis, scilicet quia in tribus elementis, aëre, aqua, terra uersatur, perniciosissimus dæmon: unde etiam quæ in illis tribus elementis plurimum potest Proserpina, illorum princeps est, quod & ipsa de se testatur in responsis his uersibus:

Naturæ

Naturæ triplicis ego sum *Lucina puella*,
T aurea, itemq; triceps, missa è cœlo aurea Phœbe,
Quam multæ uariant formæq; trinaq; signa,
Quæ terna & simulacra fero, terræ, aëris, ignis:
Quippe meis atris terrarum est cura molossis.

Origenis placitum de dæmonibus est: Dæmones qui proprio arbitrio cum principe suo diabolo ab dei ministerio recesserunt, si paululum resipiscere cœperint, humana carne circumdari, ut hac deinceps pœnitentia, post resurrectione eodem curriculo quo in carnem uenerunt, ad dei uisionem postliminio redeant, liberati tunc etiâmnun aetheris, & aëris corporibus: tuncq; genua deo curuanda omnia cœlestium, terrestrium, & infernorum, ut sit deus omnia in omnibus. Quin & Diuus Irenæus probat Iustini martyris sententiam, qui dixerit: Satanam nusquam ausum dicere blasphemiam aduersus deum, priusquam aduenisset in terras dominus, eò quòd nondum cognosceret damnationem suam. Esse autem plerosq; ex lapsis dæmonibus qui futuram suam salutem sperent, pleriq; opinantur ex Pauli eremitæ historia ab Hieronymo conscripta, & per ecclesiam canonicis horis uenerata: atq; ex Brandini legenda, ita edocti, illorumq; preces exaudiendas, uel hoc argumento adferunt, quòd in euangelij legitur, Christum exaudisse preces dæmonum, ac concessisse illis, quòd ingressi sint gregem porcorum. Adstipulatur istis etiam psalmus septuagesimus primus secundum nostram supputationem, secundum supputationem autem Hebræorum septuagesimus secundus: ubi nos legimus, Coram illo procident Aethiopes, & inimici eius terram lingent: ibi iuxta Hebraicam ueritatem legitur, Coram ipso flectent

Origenis placitum de dæmonibus.

Dæmones an
saluandi.

genua inhabitantes solitudinem, hoc est, aëri spiritus eum adorabunt, ut Cabalistsæ adserunt: & inimici eius puluerem lingent: quod de Zazele atq; eius exercitu exponunt, de quo in Genesi legitur: Terram comedes cunctis diebus uitæ tuæ. & alibi dicit Propheta: Quia puluis terræ panis eius. Hinc Cabalistsæ etiam dæmones nonnullos saluandos putant: quod etiam sensisse constat Origenem.

De corporibus dæmonum.

CAP. XIX.

DE corporibus dæmonū magna est recetiorum theologorum cum philosophis dissentio: nam Thomas adfirmat angelos omnes esse incorporeos, similiter & malos dæmones: adsumere tamen quandoq; corpora, quibus mox exuantur: & Dionysius in diuinis nominibus angelos esse incorporeos constanter adfirmat. Augustinus tamē super Genesim sic prodit: Dæmones aërea atq; ignea dicuntur animalia: quia corporū aëreorum natura uigent, nec per mortem dissoluuntur, quoniam præualet in eis elementum ad agendum aptius quàm ad patiendum. Idem a-struere uidetur, angelos omnes ab initio creationis suæ corpora habuisse aërea, ex puriore superioreq; aëris parte formata, ad agendum idonea, non ad patiendum: eaq; post confirmationem bonis angelis conseruata, malis autem in lapsu demutata fuisse in aëris crassioris qualitatem, ut etiā igne possint torqueri. Quin & Magnus Basilius, non dæmonibus modo, sed & puris etiam angelis corpora tribuit, ueluti spiritus quosdam tenues, & aëreos atq; puros. Con-sentit his etiam Gregorius Nazianzenus. Apuleius non omnes dæmones putat habere corpora: siquidem in libro de dæmone Socratis, Genus aliud augustius (ait) dæmonū, qui semper à corporeis compedibus, & nexibus liberi,

procu

procuratur certis precatibus. Verum Psellus Platonicus, & Christianus, demonum naturam non putat esse sine corpore: non idem tamen angelicum, & demonum corpus: nam illud omnis expers materia: Dæmonicum uerò quodammodo materiale, sicut umbrarum corpora, & subiectum passioni, ut etiam percussum doleat, & igne exuratur in conspicuas cineres, quod in Tuscia aliquando factum memoriæ proditur. Et licet spiritale corpus sit, maxime tamen sensibile est, & tactum patitur: & licet resectum, coit rursus recreatq; sicut aër, & aqua, interim tamen maxime dolet: hinc timent aciem ferri, & tela, & enses. Hinc apud Vergilium Sibylla ait Aeneæ:

Tuq; inuade uiam, uaginaq; eripe ferrum.

Super quo dicit Seruius, uoluisse Aeneam habere ensẽ consecratum. Genera dæmoniorum corporum Orpheus Variadæmoniorum corporum genera quoq; describit. Est quidem corpus unum quod igne tantũ constat, sed uisum non patitur, quos igneos, & cælestes dæmones Orpheus uocat: alterum ignis aërisq; mixtione con-
temperatum, unde aetherei, & aërei nuncupantur: cui si aqueum quiddam accesserit, tertium genus cõsurgit, unde dicuntur aquei, qui quandoq; uisu percipiuntur: quibus si aliquid terreum addatur, sed non ita crassum, terreni dæmones nuncupantur, eosq; iam magis conspicuos, nostrisq; sensibus occurrentes. Corpora autem sublimiorum dæmonum angelorũ ex purissimo aethereo elemento coalita sunt, nemini hominum temere uisibilia, nisi diuinitus speciem suam offerant: filis adeo texta sunt splēdidis, & usque adeò tenuibus, ut radios omnes nostri uisus raritate transmittant, & splendore reuerberent, & subtilitate frustrentur, de quibus Chalcidius ait: Aetherei aëreiq; dæmones, quia

corpora eorum neq; tantum ignis habēt, ut sint perspicua,
 neq; tantum terræ, ut soliditas eorū tactui renitatur, totaq;
 eorum compago ex ætheris serenitate, & æris liquore cō-
 nexa, indissolubile coagmentauit superficiem. Reliqui dæ-
 mones neq; ita probabiles, neq; ita incommodi, nec inuisi-
 biles semper, interdū conspicui, in diuersas conuertuntur fi-
 guras, ex æguium quoq; simulacrorum umbraticas formas
 induunt, obesi corporis illuuiem trahentes: habentq; nimitā
 cum sylua (quam malignam animam ueteres uocabant) cō-
 munionem, atq; ex uicinia terræ, & aquæ, etiam terrenis
 uoluptatibus, ac libidine tanguntur: cuius generis sunt la-
 miæ, & incubi, & succubi, e quorum numero fuisse Me-
 lusinam fortè non absurda est coniectio: nullus tamen
 (quod Marcus arbitratur) dæmonū, alius mas censendus,
 alius foemina: cum hoc sexuum discrimen ad cōposita per-
 tineat, dæmonum uerò corpora simplicia sint: neq; tamen
 unumquodq; dæmonū genus omnes figuras pro libito per-
 ficere potest, sed igneis, & æreis facili ea suppetit facultas
 sese in omne id deformare, quod illorū cōcipit imaginatio:
 subterranei autem tenebrofi dæmones quia eorum phanta-
 sticum crassi & inagilis corporis angustijs concluditur,
 eam nequit efficere diuersitatē figurarū, quam cæteri. A-
 quei autē, & qui humidā superficiē terræ habitant, ex ele-
 menti mollitie mulieres plurimū adsimulāt, ex quo genere
 sunt Naiades, Dryades: qui uerò in aquosa, & arida inco-
 lunt, corporibus aridioribus sese mares exhibent, aut Saty-
 ros, aut Onoscelos asininis cruribus, Faunos, Syluanos, &
 incubos: de quibus August. multos tradit experiētia magi-
 stra didicisse, illos sæpe improbos extitisse mulieribus, ea-
 rumq; appetisse, & peregisse cōcubitū: & quosdā dæmones,
 quos

In dæmoni-
 bus nullus fe-
 xus.

quos Galli *Dusios* nūcupāt, hanc assidue tentare libidinē.

De infestinatione malorum dæmonū, & custodia nobis adhibita bonorū dæmonū. CAP. XX.

Est theologorū communis sententia, dæmones malos omnes eius esse naturæ, ut deos pariter oderint, & homines: iccirco diuina prouidentia dæmones nobis puriores præfecit popinquos, quibus nos tanquam pastoribus seu rectoribus commendauit: ut nos quotidie adiuent, dæmonesq; malos arceant, compescant, & religant, ne noceant nobis quantum uellent: quemadmodum legitur in *Tobia*, Quod apprehendit *Raphaël* dæmonium nomine *Asmodeus*, & relegauit ipsum in deserto superioris *Aegypti*. De his ait *Hesiodus*: Ter decē mille sunt super terra uiuentes pascente immortales *Iouis* custodes mortaliū hominū, qui utiq; obseruet iustitias, et miserāda facta aërē induti, ubiq; euntes super terrā: nullus enim principū, nullus magnatū incolumis persisteret, non ulla mulier incorrupta remaneret, nullus hominū in hac ignorantia ualle ad constitutū si bi à deo finē perueniret, si boni dæmones nobis pro custodia nō adsisterent: uel si mali dæmones malis hominū uolūtatibus satisfacere permetterentur. Sicut igitur ex bonis dæmonibus unicuiq; proprius deputatus est custos, corroborans spiritū hominis ad bonū: ita ex malis aliquis demittitur hostis, præsidens carni, & pruritu eius, pugnatq; pro nobis bonus custos pro spiritu, aduersus hostem atq; carnē: homo autem inter hos cōcertantes medius, & relictus in manu consilij sui, cui uult uictoriam præstat: nō possumus ergo angelos accusare, si gentes illis creditas ad ueri dei cognitionem, ad ueram pietatem, & religionem non deducant, & in errores, & peruersum cultum labi sinant: Gentium malitia angelis non impunitanda.

sed

sed illis imputandum est, qui sponte sua à recto calle declinarunt, adherentes spiritibus erroris, uictoriã dantes diabolo: in manu enim hominis est cui uelit adherere, & quẽ uelit uincere, à quo si semel superatus hostis demõ est, eius seruus effectus est, uictusq; alium ultra impugnare nequit: uelut uestpa amisso aculeo, cui sententiã ad stipulatur etiam Origenes in libro Periarchon, concludens, quòd sancti repugnantes aduersus malos demones, & uincentes, eorum minuunt exercitum, ne ultra fas sit illi qui ab aliquo superatus est, alterum deinceps molestare. Sicut igitur unicuiq; homini datus est spiritus bonus, ita etiam datus est spiritus diabolicus malus, quorum uterq; unionem quærit cum spiritu nostro, & illum ad se trahere nititur, & illi commisceri, ceu uinum cū aqua: bonus quidem per bona opera ipsi conformia, nos in angelos uniendo transmutat: sicut de

Malach. 6. Ioanne Baptista scriptum est in Malachia: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam. de qua transmutatione & unione, alibi scriptũ est: Qui adheret deo, unus spiritus efficitur cū eo. Malus etiam demõ per mala opera nos sibi cõformes & unitos reddere studet, sicut de Iuda ait Christus: Nonne ego uos elegi duodecim, & unus ex uobis diabolus est? & hoc est, quod ait Hermes, quando demon in humanã influit animã, semina propriæ notionis inspergit: unde anima talis, seminibus conspersa, furore prægnã, parit inde mirabilia, & qualiacunq; demonum sunt officia: bonus enim demon quando in sanctam influit animã, extollit eam ad sapientiã lumen: malus uerò demon, in prauã transfusus animam, incitat eam in furti, in homicidia, in libidines, & quæcunq; malorum demonum sunt officia. Boni demones (ut inquit Iamblichus) animas perfectissimè pur

sime purgant: exhibent in super alij nobis alia, ipsi præsen-
 tes dant corpori sanitatē, uirtutem animo, menti securita-
 tem, quod in nobis est lætiferum delent, calorem fouent, ef-
 ficacioremq; reddunt ad uitam, & harmonia intelligibili
 menti lumen semper infundunt. An autē multi sint homi-
 nis custodes, uel unus solus, inter se contendunt theologi:
 nos plures putamus, dicente Propheta: *Angelis suis man-* Psal. 90.
dauit de te, ut custodiant te in omnibus uijs tuis. quod teste
 Hieronymo, non solum in Christo, sed in quocūq; homine
 locum habet. Omnes itaq; homines diuersorum spirituum
 ministerio reguntur: ducunturq; ad quemcūq; gradū uir-
 tutum, meritorū, & dignitatis, qui se illis dignos præstite-
 rint: qui uerò indignos, hi à malis dæmonibus, simulatq; à
 bonis spiritibus, deponuntur, & detruduntur usq; ad ex-
 tremum miseræ gradum, prout eorū exquirunt mala me-
 rita: quicūq; autem sublimioribus angelis attributi sunt,
 hi alijs etiā hominibus præferuntur: nam angeli eorum cu-
 ram habentes illos euehunt, aliosq; illis subiiciunt ui qua-
 dam occulta, quam etsi neuter illorum percipit, sentit ta-
 men subditus iugum quoddam præsentia, à quo facile se
 absoluere nequit, imò timet, & reueretur uim illam, quam
 superioribus superiores angeli influunt, & terrore quodā
 inferiores in præsentia timorem inducunt. Hoc sensisse
 uidetur Homerus ubi ait, *Musas Ioue genitas, regibus Io-
 ue genitis indiuisas semper comites assistere, perq; illas fie-
 ri eos uenerabiles, & Augustos.* Sic legimus *M. Antoniu*
olim cum Octauiano Augusto singulari amicitia iunctum,
sæpe unà ludere solitos: uerum cū semper Augustus uictor
abiret, magū quendam M. Antonium in hanc sententiā
submonuisse: Quid tibi, ô Antoni, cum adolescente isto?

Fuge

Augusti ge-
nius, M. An-
tonij genio
præstantior.

Fuge illum & uita: nam etsi tu natu grandior, & peritia rerum præstantior es, etiam genere illustrior, & plurimum imperator bella multa exantlasti, tamen huius adolescentis genium genium reformidat tuus, & tua fortuna illius fortunæ subblanditur: ni procul fugeris, tota ad illum defectura uidetur. Nonne princeps homo est cæteris hominibus similis? quomodo eum timerent, & reuererentur cæteri homines, nisi terror diuinus eum eueheret, & cæteris timorem incutiens eos deprimeret, ut ipsum tanquam principem reuererentur? quare nitendum nobis est, ut expurgati recte agendo, sublimiaq; sequendo, etiam tempora, & loca opportuna eligendo, sublimiorum potentiorumq; angelorum gradu committamur, qui de nobis curam gerentes, alijs merito præferamur.

De obsequendo proprio genio, eiusq; natura indaganda.

CAP. XXI.

Sicut unaquæq; regio in cœlestibus certam stellam cœlestemq; imaginem obtinet, sibi præ cæteris influentem: ita etiam in supercœlestibus certam nanciscitur intelligentiam, præsentem atq; tuentem, cum sui ordinis infinitis alijs ministris spiritibus, siue dæmonibus, qui omnes communi uocabulo dicti sunt filij Elohim sabaoth בני אלהים צבאות, hoc est, filij dei exercituum. Hinc quoties bellum, aut stragem, aut regni alicuius desolationem, populiq; subactionem deliberat altissimus in istis inferioribus, tunc non secus atq; hæc in terris uentura sunt, præcedit conflictus spirituum illorum in superis, sicut scriptum est in Esaia: *Visitabit dominus exercituum super exercitum excelsi in excelsis, & super reges terræ in terra.* de quo spirituum, ac præsidum conflictu, etiam apud

Danic

Danielem legimus, uidelicet de principe regni Persarum, Danie. 10. de principe Græcorum, de principe populi Israël, eorundemq; adinuicem conflictu. De quo etiam quondam sensisse uidetur Homerus, ubi cecinit:

Tantus cœlesti rumor percrebruit aula,
Cum seua alterni ruerent in prælia diui.
Neptunum contra bellabat Phæbus Apollo.

Aduersus Martem certabat Pallas Athene.

Iunoni obstiterat bello pharetrata Diana.

Latonam telis uolucer Cyllenius urget.

Veruntamen cum in singulis regionibus sint omnis generis spiritus atque dæmones, illi tamen præ cæteris ibi potentiores sunt, qui eiusdem ordinis sunt cum præside illius regionis. Sic in solari regione præ cæteris uigent spiritus solares: in lunari lunares, & ita de reliquis: atque ex hoc prouenit atque consequitur, ut nobis loca, & prouincias mutantibus, uarij sese offerant sequanturq; rerum & negotiorum nostrorum euentus, alibi & alibi fortunatiores: ubi uidelicet dæmon genius noster maiorem sortitus fuerit potentiam, aut nos eiusdem ordinis potentiorum ibi adepti fuerimus dæmonem. Sic solares homines, si in solarem commigrarint regionem, siue prouinciam, longè ibi fortunatiores reddentur: quia potentiores commodioresq; ibi suos habituri sunt duces, siue genios, quorum præstanti ibidem præsidio, omnia sua sæpe etiam præter opinionem, & suarum uirium mensum, ad felices exitus perducuntur. Hinc est, quod loci, & regionis, & temporis electio, ubi quis se ad sui genij naturam, & instinctum exercitet, habitet & frequentet, ad uitæ felicitatem plurimum conducatur. Conducit etiam nonnunquam nominis mutatio:

nam

Nominismu
tatio nōnun-
quam condu-
cit.

Genij natura
undedinofci
possit.

nam cum proprietates nominum ipsarum rerum indices sunt, tanquam de speculo declarantes suarum formarum conditiones: inde fit, ut mutatis nominibus, sæpe res mutari cōtingat. Hinc scriptura sacra non sine causa introducit deum dū benedicturus esset Abramo, & Iacob, eorum nomina immutasse, & uocasse hunc Abrahamū, illum Israël. Naturam autem genij uniuscuiusq; hominis antiqui sapientes ex syderibus, & influxu eorum, eorundemq; aspectibus, qui in genesi cuiusq; uersantur, cognoscere docent: sed tam diuersis, & dissidentibus inter se institutis, ut difficilimum sit hæc cœlorum sacramenta è manibus eorum posse eripere. Nam Porphyrius ex stella geniturae domina, genium quærit. Maternus uerò, uel inde, uel ex planetis, qui plures ibi habent dignitates: uel ex eo cuius domicilium ingressura est luna post illud, quod nascente homine detinet. Chaldæi autem non nisi aut à sole, aut à luna genium inquirunt. Alij autem, & Hebræorum multi, ex aliquo cœlorum cardine, aut omnibus illis, hunc exquirendum censent. Alij bonum genium ab undecima domo, quam iccirco bonum demonem uocant: malum autem genium à sexta, quam malum demonem appellant, requirunt. Horum itaq; cum laboriosa, & occultissima sit inquisitio, multo facilius ex nobis ipsis genij nostri naturam perquiremus, attendentes ad ea, quæ à primæua ætate nullis contagijs distracta, aut ea quæ expurgata mente ab inanibus curis, & sinistris affectibus, amotisq; impedimentis suggerit animus, dicat naturæ instinctus, cœlumq; inclinat. Hæc proculdubio genij suadela sunt, qui unicuique datus est à principio suæ natiuitatis; eò nos ducens, & persuadens, quò nos illius sydus inclinat.

Tripl

Triplicem uniuscuiusq; hominis custodē esse, & à quibus singuli procedant. CAP. XXII.

TRiplex unicuique homini dæmon bonus est proprius custos, unus quidē sacer, alter genituræ, tertius professionis. Dæmon quidem sacer, hic iuxta Aegy- Sacer dæmō.
ptiorū doctrinam, nō ab astris neq; à planetis, sed à superna causa, ab ipso dæmonum præside deo descendenti animæ rationali adsignatur, uniuersalis, supra naturam. Hic uitā animæ dirigit, cogitationesq; bonas mēti semper exhibet, assidue agens in nobis illuminādo, quāuis, nō semper animaduertimus, sed quādo purgati sumus, atque trā quille uiuimus, tūc à nobis percipitur, tūc quasi nobiscum loquitur, suamq; nobis cōmunicat uocē, antea silētio præsens; studetq; assidue ad sacrā nos adducere perfectionē. Huius quoque dæmonis auxilio, possumus malignitatem fati deuitare: qui si religiose colatur à nobis probitate ac sanctitudine, quod Socratē fecisse scimus, putāt Platonicī, mire nos ab eo iuuari, tū somnijs, tū signis, mala auertēdo, bonā anxius sospitādo: quare cōcinentes Pythagoricī, Iouem precari consueuerūt, ut uel ipse à malis abduceret, uel à quo dæmonū id possit præstari monstraret. Dæmon autē genituræ, qui & genius dicitur, hic à mūdi dispositi Genituræ
one syderūq; circuitibus qui in generatione uersantur dæmon, ge-
nūs.
cēdit. hunc sunt qui opinātur animā iamā in corpus descensurā, ex dæmonū choro custodē sibi naturaliter secer- nere, nec tam eligere sibi hūc ducē, quā uicissim etiā ab illo optari in tutelā. hic exequuntor uitæ, atque custos, eam corpori cōciliat, & communicatā corpori curat, hominēq; ad hoc ipsum officium adinuat, ad quod nascentē cœlestia deputarunt. Quicumque igitur genium fortunatum
D acceperint,

Professionis
dæmon.

acceperint, redduntur in eorum operibus uirtuosi, efficaces, fortes & prosperates: quapropter à Philosophis bene fortunati, seu bene nati dicuntur. Dæmon uero professionis, hic datur à syderibus, quibus talis professio uel secta, quam homo aliquis professus fuerit, subijcitur, quem anima quando iam in hoc corpore electione uti cœperit, atq; sibi mores induerit, latenter optat. Hic dæmon mutatur mutata professione, tum pro dignitate professionis, digniores ac etiam sublimiores adsunt nobis professionis dæmones, qui successiue curant hominem, qui alium & alium sibi in dies comparat professionis custodem, prout conscendit de uirtute in uirtutem. Quando itaque professio cum natura nostra consentit, similis nobis atque cum genio concors adest professionis dæmon, uitaq; magis efficitur tranquilla, felix atq; prospera: quando uero professionē genio subimus dissimilem uel contrariam, uita nobis redditur laboriosa, & discordatibus patronis perturbata. Sic euenit ut proficiat aliquis in aliqua sciētia, aut arte, aut ministerio, exiguo tempore & labore, qui in alijs multo sudore & studio frustra laborat: & licet nulla scientia, nulla ars, nulla uirtus sit contemnēda, tamen ut prospere uiuas, feliciterq; agas, in primis cognosce genium tuū bonum, & naturam tuam, & quid tibi boni promittat dispositio cœlestis, atq; horū omnium distributor deus, qui distribuit singulis ut uult, horum exordia sequaris, hæc profitearis, in ea uirtute uersare, ad quā te summus distributor eleuat atq; conducit, qui Abrahamum iustitia & clementia, Isaac timore, Iacob robore, Moysen mansuetudine & miraculis, Iosue bello, Phineen zelo, Dauidem religione & uictoria, Solomonem scientia & præconio, Petrum fide,

Ioannem

Ioannem charitate, Iacobum deuotione, Thomam prudentia, Magdalenam cōtemptatione, Martham ministerio excellere fecit. Itaque in qua uirtute facilius te proficere senties, ad eius apicem conscendere cures, ut in uno præstes, qui in omnibus non potes: in cæteris tamen quantum uales proficere ne contempnas: quòd si concordēs habueris natura & professionis custodes, geminum natura & professionis senties profectum & augmentum: si uero dispares fuerint, sequere meliorem: nam melius aliquando fomentū percipies egregia professionis, quàm natiuitatis.

De lingua angelorum, eorumq; cum inter se, tum nobiscum colloctionibus. CAP. XXIII.

Dubitare possemus, si angeli siue dæmones cum sint puri spiritus, sermone aliquo uocali aut lingua, cum inter se, tum ad nos utantur, nisi Paulus alicubi diceret: Si linguis hominum loquar & angelorū. Sed quis sit iste eorum sermo, quæ lingua, adhuc apud multos in dubio uersatur. Putant enim pleriq; si aliquo idiomate utantur, ipsum esse Hebræum, quia hoc omnium fuit primum, emanauitq; de cælo, fuitq; ante exortam in Babylone confusionem linguarū, in quo data est à deo pater lex, & à Christo filio prædicatum euangelium, & per spiritum sanctum data in prophetis tot oracula: & cum omnes lingue passæ sint, & continuo patiatur uarias immutationes & corruptiones, hæc sola semper perseverat inuiolata. Præterea opinionis huius euidentis signum est, quòd cum dæmones & intelligentiæ singulæ, singularum gentium cum quibus habitant sermonem exercent, scientibus tamen Hebræum sermonem, nunquā in alio idiomate, sed in illo solo loquuntur. Quomodo autem angeli loquuntur,

Angelorum sermo quis.

D 2 occultū,

Angelorum
fermo nobis
occultus.

occulū nobis est, sicut & ipsi: nobis autem ut loquamur, lingua necessaria est cū cæteris instrumentis, quæ sunt fauces, palatum, labia, dentes, guttur, pulmo, spiritalis arteria, & pectorales lacerti, qui motionis eius ab anima principium obtinent. Verū si quis procul alteri loquatur, uehementiori clamore indiget: sic propinquus in audientis aurem susurrat: & si posset cum audiente strictiori spiritu copulari, nullo prorsus sono sermo eius indigeret: sed sine strepitu audienti, uelut imago oculo aut speculo illaberetur. Sic animæ à corpore egressæ, sic angeli, sic demones loquuntur: & quod homo facit sensibili uoce, ipsi faciunt imprimendo sermonis conceptum, in his quibus loquuntur, meliori modo, quàm si per audibilem uocem exprimeretur. Sic dicunt Platonici Socratem suum demonem sensu quidem percepisse, sed non corporis huius, sed sensu ætherei corporis in hoc delitescens: qua item ratione ab prophetis uideri audiriq; solitos angelos credit Auicenna illud instrumentum, qualiscunq; ea uirtus sit, per quam innotescere facit spiritus alteri spiritui, aut homini, quæ in mente ebulliunt, ab apostolo Paulo angelorum lingua nuncupatur. Sæpissime tamen etiam sensibilem uocem emittūt, ut in ascensione domini clamātes, Viri Galilei, quid statis spectantes in cælum? Et in uetere lege cum multis patribus sensibili uoce loquuti sunt: sed hoc non nisi in adsumptis corporibus. Verum quibus sensibus ipsi spiritus atq; demones nostras inuocationes precesq; audiunt, nostrasq; uideant ceremonias, penitus ignoramus. Est enim spirituale demonum corpus magna parte ubiq; & undique sensibile natura, ita quod absq; medio tangit, uidet, audit, nihilq; illis impedimento esse potest: nec tamen

Act. 1.

ea ratione qua nos discretis organis sentiunt, sed forte ueluti spongia aquam, sic toto corpore suo sensibilia quæq; hauriunt, aut alio modo nobis ignoto: neq; enim cuncta quæ uidemus animantia, sensorijs eisdem sunt communita: nam & multa auribus carere nouimus, tamen sonum ab his concipi scimus, sed qua ratione, ignoramus.

De nominibus spirituum, eorumq; uaria impositione, deq; spiritibus, qui præsumunt stellis, signis, cardinibus cœli, & elementis. CAP. XXIII.

Spirituum tam bonorum quam malorum multiplicia & diuersa sunt uocabula: eorum autem propria & uera nomina, quemadmodum astrorum, soli deo nota sunt, qui solus numerat multitudinem stellarum, & omnibus illis nomina uocat: quorum nulla à nobis nisi diuina reuelatione cognosci possunt, atq; admodum pauca nobis in sacris literis expressa sunt. Verum Hebræorum magistri putant spiritibus ipsis ab Adamo nomina imposita esse, iuxta illud quod scriptum est: Adduxit deus cuncta quæ fecerat ad Adam; ut nominaret illa, & quomodocumq; uocauit rem, hoc est nomen illius. Hinc putant Hebræorum Mecubales unà cū Magis esse in potestate hominis & spiritibus nomina imponere: sed illius duntaxat, qui iam ad hanc uirtutem diuino quouis munere, aut sacra potestate dignificatus & sublimatus est: quia uero nequit ulla humana uoce componi nomen, quod diuinitatis naturam, omnimodamq; angelicæ essentiæ uirtutem exprimere possit, iccirco ab operibus nomina spiritibus plurimum imponuntur, significantia certum aliquod officium siue effectum, qualis à spiritu choro desideratur: quæ nomina tunc nõ secus atq; oblationes & sacrificia dijs deuota; efficaciam

Homo spiritibus nomina imponere potest.

Vnde spiritibus nomina imponantur.

efficaciam uirtutemq; sortiuntur, ad spiritualem aliquam
 substantiam desiderati affectus operatricem de superis
 & inferis educendam. Vidi ego & noui quendam inscri-
 bentem in charta uirginea nomē & signaculum spiritus
 cuiusdam in hora Lunæ: quam cum dedisset postea ad de-
 uorandum ranæ fluuiali, & carmen quoddam obmur-
 murasset, remissa rana in aquā, mox pluuia & imbres
 oborti sunt. Vidi per eundem inscriptum aliū spiritus
 cum suo signaculo nomen in hora Martis, idque coruo
 datum, quo post immurmuratum carmen dimisso, pro-
 tinus ab ea cæli plaga quam ille inuolasset, obortis nubi-
 bus fulmina, concussiones, horribiliāque tonitrua
 consecuta sunt: neque tamen erant illa spirituum no-
 mina ignotæ linguæ, nec alia quam officiorum illorum
 significatiua. Huius generis sunt angelorum istorum
 nomina, Raziel, Gabriel, Michaël, Raphaël, Ha-
 niel: quæ sonant, uisio dei, uirtus dei, fortitudo dei,
 medicina dei, gloria dei. Simili modo in malorum dæ-
 monum officijs leguntur eorum nomina, lusor, dece-
 ptor, somniator, fornicator, & huiusmodi plura. Sic
 accepimus ab antiquis Hebræorum patribus, nomina
 angelorum præsentium planetis atque signis, Satur-
 no, Zapkiel: Ioui, Zadkiel: Marti, Camaël: Soli,
 Raphaël: Veneri, Haniel: Mercurio, Michaël:
 Lunæ, Gabriel. Hi sunt spiritus illi septem, qui sem-
 per adstant ante faciem dei, quibus credita est dispositio
 totius regni cælestis & terreni, quod sub orbe lunæ est.
 Hi enim (ut dicunt secretiores theologi) omnia regunt ui-
 cissitudine quadam horarū, dierum & annorum, quem-
 admodum de planetis, quibus præsunt, tradunt Astro-
 logi:

logi : quos Trismegistus Mercurius idcirco uocat septem mundi gubernatores , qui per coelos tanquam per instrumenta , coaceruatis omnium stellarum & signorum influentijs , eas in hæc inferiora distribuunt . Sunt autem qui illos paulo diuersis nominibus stellis adscribunt , dicentes quod Saturno præsit intelligentia nomine Oraphiel : Ioui , Zachariel : Marti , Zamaël : Soli , Michaël : Veneri , Anaël : Mercurio , Raphaël : Lunæ , Gabriel : & horum unusquisque mundum gubernat annis trecentis quinquaginta quatuor , & mensibus quaternis : & incipit regimen ab intelligentia Saturni , post quam per ordinem regnant intelligentiæ Veneris , Iouis , Mercurij , Martis , Lunæ , Solis : reuertiturque deinde regimen ad spiritum Saturni . Scripsit de istis specialem tractatum ad Maximilianum Cæsarem Abbas Tritemius : quem qui medullitus examinauerit , magnam futurorum temporum cognitionem inde elicere potest . Ex signis uerò duodecim præsunt Arieti , Malchidaël : Tauro , Asmodel : Gemini , Ambriel : Cancro , Muriel : Leoni , Verchiel : Virgini , Hamaliel : Libræ , Zuriel : Scorpioni , Barchiel : Sagittario , Aduachiel : Capricorno , Hanaël : Aquario , Gambiel : Piscibus Barchiel . De istis spiritibus præsidentibus planetis & signis , meminit etiam Ioannes in Apocalypsi : de prioribus in fronte inquires , Et à septem spiritibus , qui in conspectu throni dei sunt , quos reperi præsidere etiam planetis . In calce autem uoluminis , ubi supernæ ciuitatis fabricam describit , testatur quòd in duodecim portis eius erant duodecim angeli . Sunt rursus uiginti octo angeli , qui dominantur in uiginti octo mansionibus Lunæ , quorum no-

Abbatis Tritemij tractatus .

Angeli duodecim signis præsidentes .

Apocal. 1.

Apocal. 21.

Angeli mansionum Lunæ .

mina per ordinem sunt, Geniel, Enediel, Amixiel, Azariel, Cabiell, Dirachiel, Seheliel, Ammediel, Barbiel, Ardesiel, Neciel, Abdixuel, Iaxeriel, Ergediel, Ataliel, Azeruel, Adriel, Egibiel, Amutiel, Kyriel, Bethnaël, Geliel, Requiell, Abrinaël, Azziel, Tagriel, Alheniel, Amnixiel. Sunt etiam quatuor angelorum principes, qui præfecti sunt super quatuor uentos & super quatuor partes mundi, quorum Michaël præfectus est super uentum orientalem: Raphaël, super occidentalem: Gabriel, super borealem: Nariel, qui ab alijs Vriel dicitur, super Australem. Adsignantur etiam elementis: aëri, Cherub: aque, Tharsis: terræ, Ariel: igni, Seruph, aut iuxta Philonem, Nathaniel. Quisq; autem horum spirituum grandis princeps est, & habens potestatem multæ libertatis in dominio suorum planetarum & signorum, & in eorum temporibus, annis, mensibus, diebus & horis, & in suis elementis, & partibus mundi, & uentis: & unusquisq; illorum dominatur pluribus legionibus. Eadem ratione, in malis spiritibus præsunt cæteris quatuor reges potentissimi, iuxta quatuor partes mundi, quorū nomina appellatur, Vriens, rex orientis: Amaymon, rex meridiei: Paymō, rex occidentis: Eryn, rex septentrionis, quos Hebræorū doctores fortè rectius uocāt Samaël, Azazel, Azael, Mahazaël: sub quibus plures alij dominantur principes legionū, & præsides: innumeri quoq; priuatorū officiorum demones. Quinetiam Græcorum uetusti Theologi sex demones numerant, quos Telchines uocant, alij Alastores appellant, qui hominibus malefici, Stygis aquam manibus haurientes, in terras spargunt: ex quo calamitates, pestes, & fames consequuntur

Ventorum
quatuor an-
geli totidē.

Elementorū
angeli.

Telchines.

quantur: hiq; fuisse perhibentur *Acleus*, *Megalesius*, *Ormenus*, *Lycus*, *Nicon*, *Mimon*. Caterum qui angelorum & etiam demonum malorum distincta nomina, officia, loca, tempora, exacte noscere cupit, illa in *Rabi Symonis Templorum* uolumine requirat, ac in eiusdem libro *Luminii*, atque in tractatu de *Magnitudine stature*, & in tractatu *Templorum Rabi Ismaëlis*, atque in omnibus ferè commentarijs libri *Formationis* de istis copiose scriptum inueniet.

Quomodo Hebræorum *Mecubales* sacra angelorum nomina è sacris scripturis eliciant, atq; de septuaginta duobus angelis, qui ferunt nomen dei, cum tabulis *Ziruph*, & commutationum literarum & numerorum.

CAP.

XXV.

SVnt & alia tam bonorum quàm malorum spirituum ad singula officia deputata sacra nomina, prædictis illis multò ualidiora, quæ ex sacris scripturis secundum artem, quam de istis tradunt *Hebræorum Mecubales*, extrahuntur, sicut etiam quædam nomina dei ex certis locis eliciuntur. Horum generalis regula est, quòd ubicunque in sacris literis aliquid de diuina essentia exprimitur, ex eo loco diuinum nomen rite colligi potest: ubicunque uerò in sacris literis diuinum nomen expressum inuenitur, ibi ministerium, quod illi nomini subiacet, perpende. Ubicunque ergo de spiritus alicuius, boni uel mali ministerio uel opere scriptura loquitur, ex eo loco eiusdem spiritus nomen, siue boni, siue mali, extrahi potest, hoc obseruato immobili canone, ut ex bonis bonorum, ex malis malorum spirituum accipiamus nomina, nec albo nigrum, nec diem nocti, nec lucem tenebris confundamus:

D S quoa

quod ex istis uersiculis ueluti exemplo elucescit:

Sint tanquam puluis ante faciem uenti, & angelus domini propellens eos.

Sint uia illorum tenebrae & lubricum, & angelus domini persequens eos.

יהיו במדע לפני דוח ומאלאך יהוה רחה
יהי דרבם השך והלק לקות ומלאך יהוה דרבם

Psalmo tricesimo quinto apud Hebræos, apud nos tricesimo quarto, è quibus angelorum illorum nomina extrahuntur, מידאל Midaël, & מיראל Miraël, de ordine militantium. Sic ex uersiculo, Constitues super eum impium, & Satan stet à dextris eius. psalmo centesimo nono apud Hebræos, apud Latinos autem centesimo octauo,

הפקד עליו דשע ושחן ואמר אל ימינו

extrahitur nomen cacodæmonis Schihi שיעי, quod demonem machinatorem designat. Est certus textus in Exodo, tribus uersiculis contentus, quorum quilibet septuaginta duobus scribitur literis, incipientes: primus וַיִּסַּע ויסע: secundus, וַיַּיֵּאוּ ויאיו: tertius, וַיַּיֹּט וייוט: qui unam in lineam extensi, uidelicet primus & tertius, à sinistra in dextram, medius uerò conuerso ordine à dextra incipiens terminetur in sinistram, tunc singulæ tres literæ sibi subalternatæ constituunt unum nomen, quæ sunt septuaginta duo nomina, quæ Hebræi Schemhamphoras uocant: quibus si in fine addatur nomen diuinum El אל, uel יה Iah, producunt septuaginta duo angelorum nomina trifyllaba, quorum quilibet fert magnum nomen dei, sicut scriptum est: Angelus meus præcedet te, obserues eum, est enim nomen meum in illo. Et hi sunt
qui

qui president septuaginta duobus quinaris cœlestibus, totidemque nationibus & linguis, & humani corporis artibus, cooperanturque septuaginta duobus synagogæ senioribus, totidemque Christi discipulis: & nomina eorum secundum extractionem quam faciunt Cabalistsæ, patent in hac sequenti tabella, secundum unum modum quem diximus. Sunt autem & alij plures modi ex eisdem uersiculis fabricandi Schemhamphoras, ut cum omnes tres recto ordine sibi subalternatim à dextra in sinistram scribuntur, præter illos qui per tabulas Ziruph: & tabulas commutationum extrahuntur, de quibus in superioribus mentionem fecimus.

Et quoniam hæ tabulæ omnibus tum diuinis, tum angelicis nominibus inseruiūt, ideo illas etiã huic capiti sub iungemus.

Tabulæ, quæ hic deberent sequi, propter angustiam paginarum ad finem libri translatae sunt, P maiusculo signatae.

De inueniendis nominibus spirituum & geniorum à dispositione corporū cœlestiū. CAP. XXVI.

Tradiderunt ueteres Magi artem inueniendi nomē spiritus ad quemcunq; desideratum effectum, ex cœli dispositione illud elicientes, puta proposita tibi aliqua cœlesti harmonia, pro fabricanda imagine uel anulo, seu alio quouis opere, sub certa constellatione peragendo, spiritum illius operis rectorem inuenire si uelis: Erecta cœli figura projice literas suo numero, & ordine à gradu ascendenti, secundum successionem signorum per singulos gradus complendo totum cœli circulum: tunc literis illis quæ ceciderint in loca stellarum, quarum præsidio uteris, iuxta earundem stellarum numerum atq; fortitudines in numerum & ordinem extrâ notatis, nomen spiritus constituunt, boni scilicet: si uerò ab initio gradus occidentis contra signorum progressum sic feceris, spiritus resultans erit de genere malorum. Eo artificio nonnulli Hebræorū & Chaldæorum magistri, naturam & nomen genij cuiusq; hominis perquirendum docent, ut uidelicet cognito gradu ascendenti alicuius natiuitatis, coæquatisq; cæteris cœli cardinibus, tunc qui planetarum in illis quatuor cardinibus plures habuerit dignitates, quem Arabes Almutz uocant, ipse prior notetur inter cæteros, & iuxta eū secundo loco, qui sibi in numero dignitatum fuerit proximus, & ita per ordinem reliquos eorum, qui aliquam in prædictis cardinibus obtinent dignitatem: hoc ordine habito, scias uerum eorum locum & gradum in cœlo, incipiensq; à gradu ascendenti per singulos gradus secundum ordinem signorum projicere uiginti duas Hebræorum literas: tunc quæ literæ ceciderint in prædictarum stellarum
 loca,

loca, notata & disposita iuxta ordinem superius in stel-
 lis inuentum, & rite secundum Hebraicæ linguæ ratio-
 nem combinatæ, genij nomen cōstituunt, cui iuxta morem,
 aliquod diuinæ omnipotentie monosyllabum nomen, puta
 El uel Iah subiungitur. Quòd si proiectio literarum fiat ab
 angulo occidentis, & contra successione signorum, &
 literæ, quæ ceciderint in Nadir (hoc est, punctum opposi-
 tum) supradictarum stellarum, quo diximus ordine coniu-
 gantur, nomen constituent genij mali. Verùm Chaldæi alia
 uia procedunt, non enim accipiunt Almutæ cardini,
 sed Almutæ undecimæ domus, faciuntq; per omnia
 ut dictum est. Malum autem genium requirunt ab Almu-
 tæ anguli duodecimæ domus, quam malum demonem
 uocant, projicientes à gradu occidentis contra signorum
 progressum. Sunt etiam Arabes pleriq; & nonnulli He-
 bræi, qui ex quinque hylegiorum locis nomen genij requi-
 runt, & facientes projectionem semper ab initio Arie-
 tis, & literis inuentis iuxta hylegiorum ordinem apud As-
 trologos cognitum in ordinem redactis, coniunctisq; no-
 men constituunt genij boni: mali autem genij nomen elici-
 unt ex locis hylegijs oppositis, facta projectione ab ultimo
 gradu Piscium, contra signorum ordinem. Alij uerò non
 loca hylegiorum, sed loca Almutæ super quinque hylegijs
 accipiunt, facientes projectionem ab horoscopo, sicut in prio-
 ribus dictum est. Atq; hæc nomina ita secundum propor-
 tionatos numeros sydereo calculo distributa, iugatis, alter-
 natisq; literis cōpacta, sono licet & significatione ignota,
 ex secretis philosophiæ principijs necesse est confiteri plus
 posse in opere magico, quam nomina significatiua, dum atto-
 nitus in illorum ænigmata animus, totaq; mentis acie in-
 tentus,

tentus, diuinū aliquod subesse firmiter credens, uerba & nomina hæc, licet nõ intellecta, reuerenter sonat in gloriam numinis, cum spiritali pietatis affectu captiuās se in illius obsequium.

De arte calculatoria nominum eiusmodi ex traditione cabalistarum. CAP. XXVII.

ESt adhuc aliud huiusmodi nominum artificium, quod calculatoriū uocant, & fit per tabulas sequentes, ingrediendo cum nomine aliquo sacro, siue diuino, siue angelico in colūna literaria descēdenti, accipiendo illas literas, quas in angulis cōmūnibus sub suis stellis signisq; offendis: quibus in ordinē redactis, spiritus nomē cōstituitur boni de natura illius stellæ uel signi, sub quibus fueris ingressus: quod si fueris ingressus in colūna ascendente, sumendo angulos cōmūnes supra stellas & signa in infima linea signata, nomē cōstituitur spiritus mali. Et hæc sunt nomina spiritui ex quolibet ordine siue cælo ministratiū, tã bono r̄n quàm malorū, quæ secundū hūc modū in nouē nomina totidē ordinū multiplicare potes, quatenus ingrediendo cū uno nomine aliud superioris ordinis spiritus ex eodē elicere potes tã boni quàm mali. Principiū tamē huius calculationis depēdet ex nominibus dei: omnis enim uox uirtutē habet in Magia, inquantū à dei uoce depēdet, indeq; formatur. Itaq; scire debemus, omne angelicū nomē procedere debere ab aliquo noīe dei primario: ideoq; angeli dicuntur ferre nomen dei, iuxta illud quod scriptū est, Quia est nomen meū in illo. Itaq; ut bonorū angelorum nomina à malorū nominibus discernātur, solet illis sæpe aliquid diuinæ omnipotētiæ nomē subnecti, ut El, uel On, uel Iah, uel Iod, & cū illo simul pronuntiarī: & quoniā Iah nomē est beneficent-

beneficientiæ, & Iod nomen deitatis, iccirco hæc duo nomina nõ nisi angelorũ nominibus apponũtur: Nomẽ uero El, quod uim & uirtutem importat, iccirco non modo bonus, sed quandoq; etiam malis spiritibus adijcitur: neq; enim etiam mali spiritus absq; dei uirtute, aut subsistere aut aliquid agere possunt. Cæterum sciendum est, quoniã sumendi sunt anguli cõmunes eiusdem stellæ atq; signi, nisi ingressum sit cũ nomine mixto, quẽadmodũ sunt nomina geniorũ, & ea de quibus in capitulo præcedẽti dictũ est, quæ ex cœli dispositionibus iuxta diuersarũ stellarũ harmoniã cõponũtur: cũ his enim quoties ingrediẽda est tabula, angulus cõmunis sumẽdus est sub stella uel signo literæ ingrediẽtis. Sũt præterea qui istas tabulas adeo extendũt, ut arbitretur etiã si cum noĩe stellæ, uel officij, uel effectus alicuius desiderati fiat ingressus, demõ eliciatur & bonus & malus ad illud officiu uel effectũ deseruiẽs. Simili ratiõẽ cũ nomine proprio personæ cuiusuis ingrediẽtes, geniorũ nomina sese extrahere posse cõfidunt, sub illa stella quæ tali personæ uidebitur præesse, prout ex Physiognomia, uel ex animi passionibus & inclinatione, siue ex professione & fortuna cognouerint illũ esse uel Martiũ, uel Saturnium, uel Solarem, uel de alterius stellæ natura. Et licet huiusmodi nomina primaria, ex suo significato nullam uel modicam uim habeant, tamen huiusmodi extracta nomina & ab illis deriuata, maximæ sunt efficacix, quemadmodum radij solares in speculo cauo collectæ, fortissimẽ quidem urunt, sole tamen ipso uix modice calente. Est autem ordo literarum in istis tabulis sub stellis & signis ferẽ consimilis, qualis est apud astrologos ordo decanorum, nouenariorum, & duodenari-

duodenariorū. De hoc calculatorio artificio scripsit quon-
dam Alphonſus Cyprius, & nescio quis alius illud etiam
Latinis characteribus accommodauit: uerū quoniā unius-
cuiusq; linguæ literæ, quod in primo libro ostendimus, suo
numero, ordine, & figura cœlestē, diuinamq; originē ha-
bēt, facile cōcessero, hāc de nominibus spirituum calculatio-
nē, nō modo per Hebræas literas, sed etiā per Chaldaicas,
Arabicas, Aegyptias, Græcas, Latinas, & quasq; ali-
as fieri posse, tabulis ex illis ad imitationē præſidentium rite
fabricatis. Sed hic à plerisq; obijcitur, euenire in his tabulis
plures diuersæ naturæ & fortunæ homines, nō rarō ob no-
minis identitatē eundem eiusdemue nominis genium sortiri.
Sciendū igitur est, nō absurdū putari, eundē demonē à plu-
ribus animabus posse secerni, eundemq; pluribus posse
præesse. Præterea sicut diuersi homines eodē sæpe nomine
funguntur, sic etiam diuersorū officiorum & naturarum
spiritus possūt uno nomine, ac uno eodemq; signaculo si-
ue caractere notari, respectu tamen diuerso: nā sicut ser-
pēs nūc Christi, nūc diaboli typū tenet, sic eadē nomina, ea-
demq; signacula, nūc alicui malorū demonū, nūc alicui bo-
norū angelorū ordini æquiparātur. Deniq; ipsa inuocātis
intētio ardēs, per quā intellectus noster iungitur intelligē-
tīs separatis, facit ut nūc illū, nūc aliū spiritū, licet sub eo-
dem nomine inuocatum, habeamus obsequentem.

Sequuntur tabulæ calculationis nominum spiri-
tuum bonorum & malorum, sub septem
planetarum præsidio, atq; sub duo-
decim signorum ordine
militantium.

Tabulæ quæ hic inferuntur, hac nota si-
gnatæ sunt

Quomodo nōnunquam spiritū nominā accipiūt
à rebus ipsīs quibus præficiūtur. CAP. XXVIII.

INuenio adhuc aliud nominū genus ab ipsis rebus, quibus spiritus ipsi præsidet, illis impositū, tāquā mutato illis nomine à stellis, aut hominibus, aut locis, aut tēporibus, similibusue rebus, diuino nomine in clausulā adiecto, Planetarum spiritus. hoc modo: Spiritus Saturni nūcupatur Sabathiel: Spiritus Iouis, Zedekiel: Spiritus Martis, Madimiel: Spiritus Solis, Semiel uel Semeschiah: Spiritus Veneris, Nogahel: Spiritus Mercurij, Cochabiah uel Cochabiel: Spiritus Lunæ, Iareahel uel Leuaaël. Simili ratione etiā nūcupat Spiritus qui præsumt signis, ab ipsis uidelicet signorū nominibus per ordinem, ab ariete, Teletiel, Suriel, Tomimiel, Sartamiel, Signorum spiritus. Ariel, Betuliel, Masniel, Acrabiel, Chesetiel, Gediel, Deliel, Dagymiel: ac si à Latinis uocabulis dicamus Ariel, Tauriel, Geminiel, Cancriel, Leoniel, Virginiel, Libriel, Scorpiel, Sagittariel, Capriel, Aquariel, Pisciel: & à planetis Saturniel, Iouiel, Martiel, Soliah, Veneriel, Mercuriel, Lunaël uel Lunaiah. Quia uero (quod etiam supra diximus) omnes spiritus tā boni quā mali unionē quæruūt cū homine, quā non raro quodammodo etiam adsequuntur, unde in sacris literis hoīes nōnullos & deos, & angelos & diabolos uocatos legimus: ita etiā notā illorū qui singulari aliqua uirtutis excellētia præditi, aut pertinaci aut imediacabili malitia obstinati ab hoc seculo migrarunt, inter dæmonum bonorū aut malorum nomina locum sortita sunt, numerāurq; cum eisdem, siue hominum illorum animas, siue illorum genios bonos malosue significari putabimus. Sic legimus apud Esdram nomen archangeli Ieremiel, à Ieremia propheta: sic Zachariel, à Zacharia: & Vriel, ab

4. Efdre 4. Vria propheta quem occidit Ioachim. Similiter Samuel, Ezechiel, Daniel prophetarum & angelorū pariter nomina sunt. Phaniel & angeli & loci nomē est, in quo per totā noctē luctatus Iacob. Ariel angeli nomen est, & dicitur quasi leo dei: nonnūquā & cacodæmonis nomē est, & ciuitatis quæ inde uocata Ariopolis, ubi colebatur idolū Ariel. Multa quoq; malorū dæmonū nomina in sacris literis cōperimus à pessimis hominibus aut pessimorū hominū habitationibus ortum accepisse, sicut nomē Astaroth, quod nomē cacodæmonis est, eratq; olim nomē ciuitatis Og regis Basan, in qua habitauerūt gigantes: Similiter Astaroth, olim ciuitas Amorrhæoru: Raphaim uallis: & Ieramiel, regio Allophylorū. Idolorū quoq; & cacodæmonū noīa sunt, ut Rēma simulacrū idoli Damasceni: Chamos, idolū Moab: Melchim, idolū Amonitarū: Bel, idolū Babyloniorū: Adramelech, idolū Assyriorum: Dago, idolū Allophylorū. Et narrat Philo fuisse Amorrhæis septē simulacra aurea, quas uocabāt sactas nymphas, quæ inuocata, ostēderūt Amorrhæis per singulas horas opera eorū, & nomina eorū, noīa mulierū, quæ fuerunt uxores septē uirorū peccatorū, qui eas cōsecrauerūt post diluuiū, uidelicet Chanaā, Phut, Selath, Nēbrot, Abiriō, Elath, Desuat: erantq; illis superpositi lapides pretiosi sculpti & consecrati, quorū in uno uirtus erat, ut cæcis lumē restitueret: nec potuit ignis exurere lapides: & libri sacrati erant cū lapidibus, qui similiter nō poterant igne cōburi, nec incidi ferro, nec aqua deleri, quouēque auferret eos angelus domini, & sepeliret in profundo maris. Iā uero etiam scimus quia Nembroth Chodorlaomor, Balach, Amalech, regū nomina sunt in cacodæmonū ordinem ascita. Similiter gigantes

Septē peccatores.

gantes cū demonibus cōmuni uocabulo Enakim ענקים dicuntur, quia non participauerunt cum imaginē dei, hoc est, non acceperunt splendorem spiritualis intellectus: sed ratio illorum multiplicauit species malas fraudū & peccatorum: ideoq; non numerantur de specie hominum (ut ait Rabbi Moyses Aegyptius) sed de specie bestiarum & demonum, præterquam quòd habent figuram humanam: & tales (inquit) fuerunt filij Adæ, qui præcesserunt Seth post Abel: de quibus dixerunt sapientes Hebræorum, Adam genuisse Tochoth תוֹחֹת, hoc est, diabolos. Postquam autem inuenit gratiam in oculis domini, genuit Seth ad imaginem & similitudinē suam, hoc est, qui ad imaginem dei adeptus est perfectionem humanam, quam qui non habet, non numeratur de specie hominum, propter prauitates quæ sunt causa omnis mali & damni. Est etiam (teste Porphyrio) Magorum sententia, prauas animas in naturam demonum conuerti, ac perniciosas, sicut & illi, fieri: cui attestatur etiam illud Christi uerbum de Iuda Iscariothe, inquentis: Nonne duodecim uos elegi, & unus uestrum diabolus est? Quos ideo demones aduentitios nuncupant, quia ex humanis animis inter damnes sint centuriati. Vnde & pessimorum hominum, & demonum, eadem nomina sunt, siue per hæc eorum animas, siue malos genios uocemus, qui malorum hominum nomina, quasi personas aliquas induerunt. Iam uero etiā & Behemoth, & Leuiathan, beluas & demones significant. His itaq; exemplis, cum bonorum, tum malorum demonum nomina, curiosus inquisitor facillē inuenire & cognoscere potest.

DE characteribus atq; sigillis spirituum iam nobis dicendū est. Sunt autem characteres nihil aliud, quā ignorabiles quædam literæ & scripturæ, sacra deorū & spirituum nomina à prophanorum usu lectioneq; custodientes, quas literas ueteres hieroglyphicas siue sacras uocabāt, quia solis deorū sacris deuotas: nefas siquidem arbitrabatur, sacra deorū mysteria his characteribus cōmittere, quibus prophana & turpia quæq; apud communē plebē conscriberentur. Vnde Porphyrius ait, ueteres deum & diuinas uirtutes celare uolentes, per sensibiles figuras, & per ea quæ uisibilia sunt, inuisibilia significātes, quasi sacris literis magna mysteria tradidisse, & symbolicis quibusdā figuris explicasse, ut cum pila & rotunda omnia, mundo, soli, lunæ, spei, & fortunæ dedicarunt: circulū, coelo: circuli autem partes, lunæ: pyramides & obeliscos, igni atque dijs olympijs: cylindrū, soli & terræ: penē, generationi atq; Iunoni, cui & propter muliebrem sexum, figuram triangularem. Quare hoc genus characterum aliam radicem non habet, præter arbitrium & auctoritatem instituentis, illius inquam, qui huiusmodi literarum instituendarum & consecrandarum acceperit potestatem, cuiusmodi apud diuersas nationes & religionum sectas plures fuerunt sacrorum antistites, quorum instituta ad nos non peruenerunt, præter pauca quædam sparsim aut per fragmenta ab autoribus tradita. Ex horum itaq; characterum genere sunt, quos notat Petrus Apponus ab Honorio Thebano traditos, quorū figura est talis ad nostrū alphabetū relata:

א ב ג ד ה ו ז ח ט י

A B C D E F G H I

כ ל מ נ ו פ ק ר ס ט ו

K L M N O P Q R S T V

ח ט י כ

X Y Z Ω

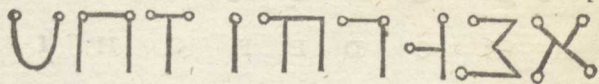
Alius characterizandi modus, à Cabalistic
traditus. CAP. XXX.

A Pud Hebræos plures characterum inuenio modos, quorum unus est antiquissimus, scriptura uidelicet antiqua, qua usi sunt Moyses & propheta, cuius forma nemini temere reuelanda est: nam quibus hodie utuntur literis, ab Esdra instituta sunt. Est etiam apud eos scriptura, quam uocant cœlestem, quia inter sydera collocatam, & figuratam ostendunt, non secus atq; cæteri Astrologi signorum imagines è stellarum lineamentis educunt. Est etiam quam uocāt scripturam Malachim uel Melachim, hoc est angelorum, siue regalem. Et est alia, quam uocant Transitus fluij. Et horum omnium characteres & figurae tales sunt:

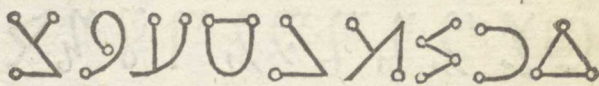
E 3

Scriptura Cœlestis.

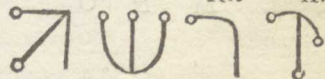
Theth Cheth Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

Zade Pe Ain Samech Nun Mem Lamed Caph Iod

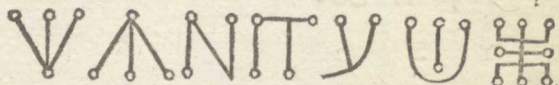

Tau Schin Res Kuff

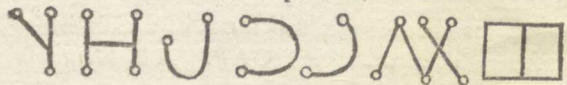

Scriptura Malachim.

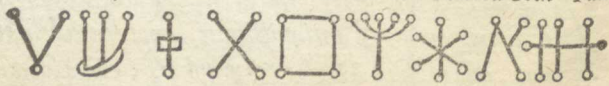
Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

Nun Mem Lamed Caph Iod Theth Cheth

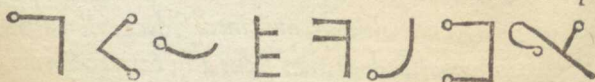

Res Kuff Zade Pe Ain Samech Samech Scin Tau

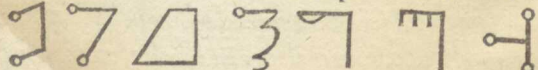

Scriptura Transitus fluij.

Cheth Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

Samech Nun Mem Lamed Caph Iod Theth

Tau Schin Res Kuph Zade Pe Ain

Est adhuc alius modus apud Cabalistas, olim magna ueneratione habitus, sed hodie tam communis effectus, ut ferè inter prophana locum sortitus sit. Est autem talis: Diuidatur uiginti septem Hebræorū characteres in tres classes, quarum qualibet nouem contineat literas: Prima scilicet, אבגהוזחט que sunt signacula numerorum simplicium, rerumq; intellectualiū, in nouem angelorū ordines distributorum: Secunda tenet יכלמוסעפז signacula denariorū, rerumq; cœlestiū, in nouem orbibus cœlorum: Tertia uerò tenet quatuor reliquas literas, cum quinq; finalibus per ordinem, scilicet, קרשתוסוף signacula centenariorum, rerumq; inferiorum, uidelicet quatuor elementorū simpliciū, & quinq; generū compositorū perfectorum. Has tres classes subinde in nouem cameras distribuunt, quarū prima est triū unitatū, uidelicet intellectualis, cœlestis, & elementalis. Secunda est dyadum. Tertia triadū: & sic de reliquis. Formanturq; camera illæ ex interfectione quatuor linearū parallelarū, sese in angulos re-ctos interfecantiū, sicut in hac sequenti figura exprimitur:

Qua in partes dissectata, egrediuntur nouem figurae particulares, scilicet:

quæ sunt nouem camerarum suas literas characterizanti-
 um, per supra scriptum notariacon : qui si unius puncti
 est, primã illius camera literã indicat: si duplicis, secundã:
 si triplicis, tertiã literã refert: ut, si characterem Michaël
 מִיכָאֵל formare uelis, is egredietur talis, quinq; figuris ex-
 tensus, scilicet:

Quæ deinde contrahuntur ad tres figuras, hoc modo:

Quæ deinceps cōtrahūtur in unã, puncta tamē notaria-
 con solent omitti: euadit itaq; character Michaëlis talis:

Est adhuc alius characterum modus, omnibus ferè literis
 & linguis cōmunis, atq; admodū facilis, qui fit per litera-
 rū colligantiam: ut, si detur nomen angeli Michaël, chara-
 cteres eius formabuntur tales:

Hebraicè

Gracè

Latinè

Atq; hic modus apud Arabes receptissimus est, nec est scriptura aliqua quæ tam prompte atq; eleganter sibi connectatur, sicut Arabica. Scire autẽ oportet quod angelici spiritus, cum sint puri intellectus, & omnino incorporei, signaculis & characteribus, figurisq; pingilibus, alijs uel humanis nutibus non compelluntur, sed nos eorum essentiam qualitatemq; ignorantes, ab illorum nominibus, siue operibus, siue aliter pro nostris affectibus, characteres illis, figurasq; & signacula deuouemus & consecramus, non quibus illos ad nos ullo modo compellere possimus, sed quibus nos ad illos adsurgimus, quatenus per eiusmodi characteres figurasq; ignorabiles, primo sensus nostros tam intimos quàm extimos in illos conserimus, deinde rationis nostræ admiratione quadam in ipsorum religiosam inducimur uenerationem, atq; exinde tota mente in extaticam rapimur adorationem, ubi tunc fide mirifica, spe infallaci, amore uiuifico, illos in spiritu & ueritate ueris nominibus characteribusq; inuocantes, postulatam ab illis adsequimur uirtutem.

Adhuc alius characterũ modus, atq; de signaculis spiritũ, quæ sola reuelatiõe recepta sunt. Cap. XXXI.

E Si aliud characterum genus, sola reuelatione acceptũ, quod nulla alia ratione potest indagari: quorum characterum uirtus est ex ipso numine reuelante, cuius sunt latentia quædam signacula, diuinitatis alicuius harmoniam spirantia, uel sunt ueluti fœdera quædam seu pãctã initi fœderis inter nos & illos: eius generis sunt signaculum Constantino ostensum, quod crucem pleriq; appellabant, Latinis literis inscriptum, IN HOC VINCE. & alterum reuelatum Antiocho cognomine Soteris, in

E s figura

figura pentagoni, quod sanitatem edicit, nam resolutum in
 literas, edicit uocabulum *שׁוּקָה*, id est, SANITAS, in
 quorum signorum fiducia & uirtute, uterq; regum insti-
 gnem contra hostes uictoriam reportauit. Sic Iudas qui ob
 eam rem postea cognominatus est Machabeus, cum Iu-
 daeis pugnaturus contra Antiochum Eupatorem, nobile
 illud signaculum *מִי בְמִיּוֹד בְּאֵלִים יְהוָה* ab angelo accepit, in cuius uirtute
 primum quatuordecim milia cum ingenti numero elephā-
 torum, deinde iterum triginta quinq; milia hostium stra-
 uerunt: est enim hoc signaculum nominis quadrilateri re-
 presentatiuum, atq; nominis septuaginta duarum litera-
 rum per æqualitatem numeri memorabile symbolum, &
 expositio illius est *מִי בְמִיּוֹד בְּאֵלִים יְהוָה*, id est, Quis si-
 cut tu in fortibus tetragramme. Horum itaq; memorato-
 rum trium signaculorum figuræ formandæ sunt tales,

Præterea de istis signaculis & characteribus loquitur
 Porphyrius in libro de Responſis, inquit, Deos ipsos
 quibus rebus gauderent, & quibus euocarentur, signifi-
 casse, & quæ sibi offerenda essent: figuras quoque ipsas
 simulac

simulacrorum quales esse deberent, characteres quoque & figuras monstrasse, hæcque se de Proserpina oraculo percepisse. Dicitque insuper, Hecaten quomodo simulacra sibi constituenda essent, præcepisse: & quòd circumdanda absinthio: quòd pingendi domestici mures, quæ pulcherrima illi essent ornamenta, & animo suo gratissima, totque mures, quot eius essent formæ, sumendi: tum sanguis, myrrha, storax, & alia quædam incendenda: quæ si fieret, per somnium appareret, responderetque hæc operanti. Sed ipsius Hecates oraculum subiiciemus: ita enim ait:

Hecates simulacrum, & quo pacto facta illi facienda.

Quale mihi facias simulacrum, aduerte, docebo:

Oraculum Hecates.

Sylvestri cape nata loco, atque absynthia circum

Ponito: tum totum calato, & pingito mures,

Qui soleant habitare domos: pulcherrima sunt

Hæc ornamenta, atque animo gratissima nostro.

Tum myrrham, thus, styracem, ipsorumque cruorem

Conterito pariter murum: sacra desuper inde

Verba cane: & tot uero adhibe, muresque; repone,

Quot mihi tu esse uides formas: tum sumito laurum,

Exque eius trunco uaginam aptato: piasque

Tunc effunde preces simulacro, & debita solue

Vota: hæc si facies, per somnum meque; uidebis.

Eiusmodi erant olim gentilium deorum, demoniorumque secreta mysteria, quibus se cogi, detineri, & ligari posse hominibus persuadebant. Hinc docent Iamblichus & Porphyrius, oportere sacros demones inuocantem, unumquemque proprio honore prosequi, & distribuere singulis quod cuique conuenit, ex gratijs, oblationibus, donis, sacrificijs, uerbis, characteribus, eorum conditioni congruis, & quam similibus, aliàs ipsam numinum siue demonum præsen

præsentiam, optatumq; effectum nequaquam adsequetur: quin & inuocati nocere conabuntur, eis præsertim, qui negligentius in ea re se habuerint.

Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones, & quomodo mali dæmones à nobis conuincantur. CAP. XXXII.

Dæmones
obtestari
quomodo
oporteat.

Efficacia religionis præsentia dæmonū sortitur effectum, neq; enim potest in religione fieri opus ullum mirabilis alicuius efficacie, nisi illic bonorum aliquis dæmonum adsit operis rector & impletor: dæmones autem boni, etsi à nobis diuersimode alliciuntur, nullis tamen uinculis, uel uix saltem à nobis possunt astringi, sed duntaxat sacris quibusdam obtestari, ut apud Apuleium legimus, per cœlestia sidera, per inferna numina, per naturalia elementa, per nocturna silentia, per adepta conceptitia, per incrementa Nilotica, & arcana Memphytica, & sistrâ Phariaca. Et alibi apud Porphyrium: Tu qui è limo emeristi, qui sedes in loco, qui nauigio nauigas, qui singulis horis formam commutas, & in singulis zodiaci signis commutaris. His & huiusmodi symbolicis orationibus atque hymnis, quia diuinarum uirtutum signa sunt, dæmones nõ nunquam humanis usibus sese accommodabāt: non quòd necessitate quadam compulsi, sed sponte & consuetudine quadam, ac inuocantium precibus uicti, facilius accedunt: unde apud Porphyrium in libro Responsorum ait Hecate:

Exorata tuis ueni sermonibus istuc.

Et in eodem alibi ait:

Victa hominum precibus cœlestia numina, terram
Coguntur petere, & casus aperire futuros.

Sed &

Sed & diuinitatis consortium cum mente humana efficit, quòd ipsi boni spiritus nobis libenter adsistunt, ac potentiam, uirtutemq; suam nobis communicant, quotidie nos illuminationibus, inspirationibus, oraculis, uaticinijs, somnijs, miraculis, prodigijs, diuinationibus, augurijs adiuuantes, operantesq; & agentes in nostras animas, tanquam sibi consortes imagines, eas suis influxibus formando, sibiq; similitas efficiendo, usq; adeò, quòd anima nostra sæpe tam fermè mirabilia operetur, quàm cœlestes soleant dæmones. Mali uerò dæmones à nobis conuincuntur auxilio bonorum, præsertim quando obtestator erga deum sanctimonia pollet, uerbaq; sacra, sermonemq; horribilem incantet, puta coniurando potestate diuina, per ueneranda supernaturalium uirtutum nomina & signacula, per miracula, per sacramenta, per sacra mysteria, & eiusmodi. Quæ quidem coniurationes siue exorcismata, quatenus nomine religionis & diuinæ uirtutis fiunt, propter hoc timent ea maligni dæmones: unde etiam sæpe prophani homines sacris eiusmodi coniurationibus, malos dæmones constringunt uel abijciunt, talia non ferentes. Vnde Cyprianus in libro, Quòd idola dij non sint, dicit, Quòd dæmones adiurati per deum uerum, nobis statim cedunt & fatentur, & de obsessis corporibus exire coguntur, & uel statim exiliunt, uel gradatim euanescent, prout fides patientis adiuuat, aut gratia iurantis aspirat. Et Athanasius in libro de uarijs questionibus ait, non existere uerbum terribilius, atq; magis disperdens potestatem dæmonum, quàm mitiu sexagesimi septimi psalmi, Exurgat deus, & dissipentur inimici eius. quàm primum enim uerbo dicto, mox ululans euanescit, & disparet diabolus. Et Origenes

Adfidentia
dæmonum
ratio.

contra

contra Celsum ait, nominis Iesu nuncupationem spectatū
 persæpe, cum ex hominum animis, tum corporibus innu-
 meros demones eiecisse, & in ijs uim maximam exercu-
 isse, è quibus demones fuissent excussi. Sæpe etiam solis mi-
 nis & contumelijs malos demones, præsertim minores, ut
 lamias, incubos, & eiusmodi, uel astringimus, uel repelli-
 mus: quemadmodum legimus apud Lucanum de malefica
 illa iniquiente:

- Tam uos ego nomine uero

Eliciam, Stygiosq; canes in luce superna

Destituam, per busta sequar, per funera custos,

Expellam tumulis, abigam uos omnibus urnis.

Teq; deis, ad quos alio procedere uultu

Ficta soles Hecate, pallenti tabida forma

Ostendam, faciemq; Erebi mutare uetabo.

Et apud Philostratum legimus, cum Apollonius & socij
 eius lucente clara luna noctu iter facerent, lamiæ & phanta-
 sma illis occurrit, modo in hanc, modo in aliam figuram
 sese conuertere, quandoq; oculis repente euanescere. Apol-
 lonius autem quidnam esset quàm primum agnoscens, gra-
 uibus, contumeliosisq; uerbis illud increpans, socios ut idē
 facerent hortabatur: id enim contra eiusmodi inuasionem
 optimum sciebat esse medicamentum. Eius dictis cum so-
 cij paruissent, stridens phantasma, celeriter tanquam ido-
 lum refugit: adeò enim formidolosum est hoc demonum
 genus, ut etiam ficto terrore, ac falsis, impossibilibusq; mi-
 nis moueantur, & contremiscant, & compellantur. Vn-
 de Chæremon sacer scriba, hæc illa dicit esse, quibus ma-
 ximè demones cogantur. Est præterea, quemadmodum su-
 perius dictum est, quoddam demonum genus, haud adeò
 noxiū

noxium, sed & hominibus proximum, ita ut etiam passionibus afficiatur humanis, atq; horum plures hominum conuersatione gaudent, libenterq; habitant cum eisdem: aliqui mulieres deperiunt, alij pueros, alij diuersorum animalium domesticorum uel syluestrium consortio letantur: alij syluas & nemora incolunt: alij circa fontes & prata habitant. Sic Fauni & Lemures, campos: Naiades, fontes: Potamides, flumina: Nymphæ, stagna & aquas: Oreades, montes: Humedes, prata: Dryades & Hamadryades, syluas, quas etiam habitant Satyri & Syluani, gaudentq; arboribus & cespitibus eadem, sicut Napetæ & Agapetæ, floribus: Dodonæ, glâdibus: Paleæ & Feniliæ, pabulis & rure. Hos itaq; quicumq; inuocare uoluerit, in locis ubi morantur id facile potest, alliciendo eos redolentibus fumigijs, sonis dulcioribus, in fidibus & musicis instrumentis, quæ ex certorum animalium intestinis, lignisque appropriatis fabrefactæ sint: adhibitis etiam cantionibus, carminibus, incantamentis, ad hoc congruentibus: & quod in his maximum est, ipsum est simplicitas ingenij, innocentia animi, firma credulitas, & constans silentium: quocirca pueris, mulieribus, ac ex humiliori plebecula obscuris homunculis ut plurimum occurrunt: constantes autem animos, & audaces, à timore alienos, fugiunt, atq; contremiscunt: bonis & mundis inoffensi, sed malis & impuris hominibus noxijs. Huius generis sunt etiam lemures, & lares, & larus, & reliquæ mortuorum umbre & terriculamenta. Hinc Plotinus ait, Animas hominum nonnunquã dæmones esse, & ex hominibus fieri lares, si bene meriti sunt, quos Græci Eudæmonas, hoc est, beatos dæmones uocât: lemures autē & laruas fieri, si male meru-

Ex hominibus lares, lemures, & laruæ fiunt.

le meru

lè meruerint, illosq; esse noxios dæmones, ex hominibus factos, quos Græci idcirco Cacodæmones dicunt: Manes autē uocari, quando incertū est, bene an malè meriti sint. Apparitionū illarū plura exempla sunt, quale illud, cuius meminit Plinius Iunior, de domo Athenodori Tharsensis philosophi, in qua importuno strepitu horridi senis simulacrum aspiciebatur. Et Philostratus simile narrat de Lammia Menippi Lycij philosophi, in pulchram mulierē apud Corinthū cōuersa, quā Tyaneus Apollonius deprahendit lemurem esse. Idē quoq; apud Ephesios similē deprahēdit sub specie mendici senis, pestilitatis esse causam, qui iussu suo lapidibus obrutus, uisus est canis quasi molossus, moxque pestis cessauit. Illud sciendū, quicumq; in malis dæmonibus intellectualiter operabitur, per imperium bonorum ligabit illos: qui uerò mundialiter solummodo operabitur, iudicium sibi operabitur ad gehennam.

De uinculis spirituum, eorumq; adiurationibus, & exterminijs. CAP. XXXIII.

Vincula autē, quibus alligātur spiritus, obtestaturq; uel exterminantur, triplicia sunt: quædā eorū enim sumuntur ex mundo elemētali, utputa quando adiuramus spiritū aliquem per res inferiores & naturales illi cognatas uel aduersas, quatenus illum inuocare uel exterminare uolumus, ut per flores, per herbas, per animantia, per niues, per glacies, per tartara, per ignem, & huiusmodi, pro ut hæc etiā diuinis laudibus, & benedictionibus, & consecrationibus sæpe inserūtur, ut patet in Cantico triū puerorū, & in psalmo illo, Laudate dominū de cælis: & in cōsecratione & benedictione cerei paschalis. Hoc siquidem uinculū operatur in spiritus uirtute apprehēna, sub rati-
one am

naturam præfunt, fauent, aliamq; abhorrent: quemadmodum huiusmodi res etiam inter se sibi mutuo amori uel odio sunt. Hinc illud Procli: Sicut leo timet gallum præcipue album, sic spiritus apparens in forma leonis, obiecto gallo subito disparuit. Secundum uinculū sumitur ex mundo cœlesti, quando uidelicet adiuramus per cœlum, per stellas, per horū motus, radios, lumen, gratiam, claritatem, nobilitatem, fortitudinem, influxum, mirabilia, & huiusmodi: & hoc uinculum operatur in spiritus per modū cuiusdam admonitionis & exempli. Habet etiā nonnihil imperij, maxime in spiritus ministros, & qui ex infimis ordinibus sunt. Tertium uinculum ipsum est ex mundo intellectu-ali atq; diuino, quod religione perficitur: ut puta cū adiuramus per sacramenta, per miracula, per diuina nomina, per sacra signacula, & cætera religionis mysteria: quare hoc uinculum omnium supremum est, & fortissimum, agens in spiritus imperio & potestate. Illud autem obseruandum est, quòd sicut post uniuersalem prouidentiam est particularis prouidentia, & post uniuersalem animā particulares animæ: ita primo inuocamus per uincula superiora, & per nomina atq; uirtutes, quæ regūt res, deinde per inferiora atq; res ipsas. Sciendum etiam quoniam per hæc uincula non solū spiritus, sed & omnes ligantur creatura: ut tempestates, incendia, diluua, pestes, morbi, uis armorum, & animalia quæq; , adsumendo illa siue per modum adiurationis, siue per modum deprecationis seu benedictionis: ut in adiuratione serpentum, præter naturalia, & cœlestia, commemorando ex mysterijs, & religione maledictionem serpentis in paradiso terrestri, erectionem serpentis in deserto: adsumendo præterea uersiculum illum nona-

Tertium.

Ordo in uinculis seruandus.

Quæ per hæc uincula ligentur.

Superstitio
quantum ua-
leat.

gesimi noni Psalmi: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Superstitio etiam in his plurimum pollet, per translationem alicuius ritus sacramentalis ad id quod ligare, aut impedire intendimus: ut puta excommunicationis, sepulturae, uel exequiarum, ad exterminandos morbos, uel serpentes, mures, uel uermiculos: quod in pluribus locis sic factum legimus, & adhuc fieri consuevit.

De ordine animastico, atq; heroibus. CAP. XXXIII.

Post beatorum spirituum choros, proximus est ordo animasticus, quem Hebraeorum theologi Iffim uocant, hoc est uiros fortes, & robustos: gentium magi, heroas nuncupant, & semideos, siue deos semones. Quos Fulgentius non contemnendus autor, ideo dictos putat, aut quia ob meriti paupertatem caelo digni non censeantur, nec terreni tamen putentur propter gratiae uenerationem: cuiusmodi olim Priapus, Hippo, Vertumnus: aut quia diuinis uirtutibus, & in humanum genus beneficijs, in hac uita praecellentes, post exutum hunc mortalem hominem, in deorum beatorum choros translatae sunt, eisdem, quibus olim in hac uita uirtutibus, & beneficijs mortalibus perpetuo prouidentes: aut quia arcano superum semine procreati sunt, quos ex deorum siue demonum cum hominibus commixtione genitos putant: ideoq; mediam quandam naturam sortitos, ut qui nec angeli, nec homines sint: quam opinionem sequitur etiam Lactantius: Et sunt adhuc hodie qui commercium, & coniugalem commixtionem habeant cum demonibus: & iam creditum est ab omnibus, Merlinum Britannum uatem fuisse filium demonis, & uirgine natum. Sed & Platonem sapientiae principem opinati sunt de uirginis

ginis partu, Apollinis phantasmate oppressæ, natū. Et traditum est historijs, quasdam Gotthorum (quas Alrumnas uocant) & specie, & ingenio spectabiles fœminas, olim Filimiri, siue (ut alij aiunt) Idanthresi Gotthorū regis castra egressas, in Asiaticæ Scythiæ solitudines trans Meotides paludes migrasse: ibiq; à Faunis, & Satyris compressas, primos Hunos progenuisse. Quinetiam autore Psello, demones nonnunquam semen iaciunt, ex quo animalcula quedam oboriuntur. Horum itaq; heroum non minor in his inferioribus disponendis regendisq;, quàm deorum demonomq; potentia est, habent sibi sua distributa, & officia, & presidia: quocirca illis non secus atq; dijs ipsis templa, & simulacra, & aræ, & sacrificia, & uota, cæteraq; religionis mysteria nuncupata sunt, eorumq; inuocata nomina, diuinas, magicasq; uirtutes ad miracula quedam peragenda habere: quod de Apollonij Tyanei nomine inuocato, multos expertos esse narrat Eusebius: & plura eiusmodi de Hercule, Atlante, Aesculapio, cæterisq; gentium heroibus, apud ueteres legimus, cum poetas, tum historicos, & philosophos: sed hæc ethnicorum deliramenta sunt. De nostris uerò sanctis heroibus, credimus illos polleere potestate diuina: dominatur uerò omnibus illis (quod etiam Hebræorum attestantur theologi) anima Meschihe, ipse est Iesus Christus, qui per diuersos sanctos suos, uelut accommodata ad hoc membra, diuersa suæ gratiæ munera in istis inferioribus administrat atq; distribuit, & singuli sancti peculiare cooperandi munus sortiuntur. Unde per nos uarijs precibus, & inuocationibus implorati, iuxta multiformem gratiarum distributionem, singuli nobis sua munera, sua beneficia, suas gratias libentissime

impartiuntur, multò quidem promptius, multò etiam abũdantius quàm angelicæ potestates, quò ipsi nobis sunt propinquiores, atq; naturæ nostræ cognatiores: ut qui ipsi olim & homines fuere, humanosq; affectus infirmitatesq; perpeſsi sunt, eorum nomina, & gradus, & officia nobis sunt notiora. Ex horum itaq; infinito ferme numero, duodecim principes sunt, ipsi uidelicet duodecim Christi apostoli, qui (ut ait euangelica ueritas) sedent super duodecim tribunalia, iudicantes duodecim tribus Israël: qui in Apocalypsi distributi sunt super duodecim fundamenta, ad duodecim portas cœlestis ciuitatis, qui præsunt duodecim signis, & signati in duodecim lapidibus pretiosis, & distributus est illis orbis terrarum. Illorum autem uera nomina sunt hæc: Primus שמעון הכפרי Simehon Hacaphi, hic est Petrus: Secundus אלקוזי Aleuxi, quem uocamus Andream: Tertius יעקב יעקבא Iahacobah, hic est Iacobus maior: Quartus פולפוש Polipos, quem nuncupamus Philippum: Quintus ברביה Barachiah, hic est Bartholomæus: Sextus יוהנא Iohanah, quem pronunciamus Iohannem: Septimus est תמני Thammi, hunc pronunciamus Thomam: Octauus uocatur מדרון Medon, pro quo dicimus Mattheum: Nonus est יעקב יעקב Iahacob, hic est, Iacobus minor: Decimus חטיפא Catepha, hic est Thadæus: Vndecimus שמאם Samam, qui est Symon Chanæus: Duodecimus מתתיה Matattiah, qui dicitur Matthias. Post illos sunt septuagintaduo Christi discipuli, qui & ipsi præsunt totidem cœlestiũ quinarijs, & tribubus, & populis, & nationibus, & linguis: post quos innumera est sanctorum multitudo, qui & ipsi diuersa officia, & loca, & nationes, & populos in sua præsidia tutelamq; recep

Apostolorũ
uera nomi-
na.

recepere, quorum manifestissima miracula ad fideles inuocantium preces, palam uidemus atq; confitemur.

De dijs mortalibus atq; terrenis. CAP. XXXV.

Post istos proximi sunt dij mortales, quos similiter & heroes, & deos terrenos, siue deorum supernorū complices uocamus: uidelicet reges, & principes, & pontifices, quibus mundus iste regitur, eorumq; legibus disponitur: quos iccirco tanquam deos suspicimus, colimus, & ueneramur, quia ipse deus suum nomen communicari illis passus est, & propria appellatione id illis confirmauit, uocans illos deos, quemadmodum ad Mosē dixit inueniens: Ego te dedi deum Pharaoni. & alibi de illis præcepit dicens: Dijs non detrahes. & iterum: Si furtum latuerit, applicabitur dominus domus ad deos. & Psalmista ait: Principes populorū congregati sunt cū deo Abraham, quoniam dij fortes terræ uehementer eleuati sunt. & alibi: Deus stetit in concilio deorum, in medio autem deos dijudicat: & paulo post: Ego dixi dij estis, & filij excelsi omnes. Iam uerò etiam de illis colendis, & uenerandis præcepit, decimas, & primitias illis decernens, & gladij ius tribuens, atq; illis male dici uetans, obedientiamq; illis præstandam etiam licet discolis præcipiens. Hinc antiquitas omnes principes suos deos appellabat, & uelut numina colebat: sicut testatur Ianus apud Ouidium, in primo Faistorum inueniens:

Tunc ego regnabam, patiens cum terra deorum

Esset, & humanis numina mixta locis.

Et diuinus Plato libro tertio de Republica instituit principes, tam uiuos quàm mortuos, diuinis honoribus celebrandos esse: quæ institutio apud omnes gentes, & à primo æuo

semper recepta fuit, scilicet principes diuinis honoribus deificare, & æterna memoria consecrare. Hinc urbibus, & prouincijs, & montibus, & fluminibus, & æquoribus, & insulis, & mari, illorum nunquam desitura nomina imponebant: tum pyramides, colossos, arcus triumphales, trophæa, statuas, delubra, ludos, festa illis magna pompa dedicarunt: qui & cælos, & stellas, & dies, & menses, illorum nominibus uocarunt. Hinc Ianuarius à Iano, Iulius à Iulio, Augustus ab Augusto: sic dies Mercurij à Mercurio Trismegisto, dies Iouis à Ioue, quem morem non solum ab Aegyptijs, Græcis, & Romanis obseruatum legimus, sed etiam ab extremis barbaris, Gotthis, Danis, & Teutonibus. Hinc teste Saxone grammatico, quem illi Mercurij diem uocant, isti Othini diem appellant: quem illi à Ioue, isti Thor dicunt, ab Othino, & Thor Gotthorum, & Danorum olim regibus. Nec alia ratione Gotthi nuncupati sunt, quàm quod summum deum eorum lingua nuncupant Gotthum. Hinc & Teutones dicti, quia quem colebant deum Martem, nuncupabant Teutanem, quo nomine Galli etiam Mercurium uocabant. Sunt itaque reges, & pontifices (modo iusti sint) deorum complices, similiq; potestate pollentes. Hinc solo tactu, aut uerbo morbos curant, temporibus, & cælis nonnunquam imperant, sicut de Augusto cecinit Vergilius:

Nocte pluit tota, redeunt spectacula manè,

Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet.

Et de Iosue testatur scriptura, qui pugnans in Gabaon præcepit soli, & lunæ, inquiens: Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna contra uallem Sialon: steteruntq; ad præceptum

ceptum eius sol, & luna, nec occubuit sol spatio unius diei, donec ulcisceretur se de inimicis suis; & obediuit dominus uoci hominis. Diuisit etiam Moses mare rubrum, & Iosue Iordanem, & traduxerunt populum siccis pedibus. Simile fecit Alexander Macedo, traducens exercitum. Nonnunquam etiam prophético spiritu pollent, sicut de Caïpha legimus in scriptura sacra, quòd prophetauit, eò quòd esset pontifex anni illius. Cum igitur ita sit, quòd reges, & pontifices terræ dominus uoluit dici deos, per communicationem nominis & potestatis, certè & nos decet de illis bene mereri, & illorum iudicia nostris anteferre, planeq; obedire, supplicare, & adorare, & omni uenerationis genere colere, atq; ipsum summum deum in illis reuereri.

De homine quomodo creatus ad imaginem
dei.

CAP. XXXVI.

Exuperantissimus deus (ut Trismegistus ait) duas si- Mercurius
Trismegis-
tus.
bi similes finxit imagines, mundū uidelicet atq; ho-
minem, in quorum altero luderet miris quibusdam opera-
tionibus, in altero uerò delicijs fruëretur: qui cum ipse sit
unus, mundum creauit unum: cum ipse sit infinitus, mun-
dum creauit rotundum: cum ipse sit æternus, mundū crea-
uit incorruptibilem & æuiternum: cum ipse sit immensus,
mundum creauit omnium maximum: cum ipse sit summa
uita, mundum etiam uitalibus seminibus exornauit, ex se-
se cuncta gignentem: & cum ipse sit omnipotens, sola uo-
luntate sua, non ulla naturæ necessitate mundum non ex
præiacente materia, sed ex nihilo creauit: & cū sit summa
bonitas, uerbū suum quod est prima omnium rerū idea, opti-
ma sua uoluntate essentialiq; amore complexus, mundum

hunc extrinsecum ad exemplar mundi intrinseci uidelicet idealis fabricauit, nihil tamen extramittendo de essentia idea, sed ex nihilo creauit, quod ab eterno habuit per ideā. Creauit deus etiam hominem ad imaginem suam: nam sicuti imago dei mundus est, sic imago mundi, homo est: hinc putant quidam dictum esse, quod homo non simpliciter imago dei creatus est, sed ad imaginē, quasi imaginis imago: idcirco microcosmus dictus est, hoc est, minor mundus. Mundus animal est rationale, immortale: homo similiter animal est rationale, sed mortale, hoc est, dissolubile: Nam (ut inquit Hermes) cum mundus ipse immortalis sit, impossibile est partem eius aliquam interire: mori igitur nomen uanum est. Et quemadmodum uacuum, nusquam est mori. Igitur dicimus hominem, quando anima & corpus separantur, non quod aliquid eorum intereat siue conuertatur in nihilum: ueruntamen uera dei imago uerbum suū est, sapientia, uita, lux & ueritas, per seipsum existens, cuius imaginis, animus humanus imago est: propter quam ad imaginem dei facti esse dicimur, non ad imaginem mundi, aut creaturarum. Nam sicut deus nec tangi potest, nec auribus percipi, nec oculis intueri: ita animus hominis nec uideri, nec audiri, nec tangi potest: & sicut deus ipse infinitus est, & à nullo potest compelli: sic & humanus animus liber est, & nec cogi nec mēsurari potest: tum ut deus totum hunc mundum, & quicquid in eo est sola mente gerit: sic illum humanus animus etiam cogitatione completitur: atq; quod soli illi cum deo peculiare est, ut deus mundum totum solo nutu mouet atq; gubernat: sic animus humanus nutu solo corpus suum agit atq; regit. Animum igitur hominis sic uerbo dei sigillatum, necesse fuit etiam corporeum

Dei imago,
mundus: mū
di, homo.

Mortis no-
men uanum.

poreum hominem ad consummatissimum mundi exem-
 plar induere. Homo itaq; alter mundus uocatus est, & al-
 tera dei imago: quia in seipso habet totum quod in maiori
 mundo continetur, ut nihil relictum sit, quod ipsum non
 etiam uere, & realiter in ipso homine reperiatur. Et hæc
 omnia apud eum, eisdem quibus in maiori mundo officijs
 fungantur. Sunt in ipso elementa, per uerissimas naturæ
 suæ proprietates. Et in ipso æthereum corpusculum, animæ
 uehiculum, cælo proportionem correspondens. Sunt in ipso
 plantarum uita uegetatiua, animalium sensus, cælestis spi-
 ritus, angelica ratio, mensq; diuina: & omnium horum
 simul in unum confluentium uera coniunctio, & diuina
 possessio. Hinc in sacris literis uocatur homo omnis crea-
 tura: nec solum homo alter mundus effectus ipsius partes
 omnes in se complectitur, sed etiam ipsum deum concipit
 & continet. Hinc Xystus Pythagoricus ait, hominis ani-
 mum esse templum dei: quod etiam multo lucidius expres-
 sit Paulus inueniens: Templum dei estis uos. idemq; pluri-
 bus locis sacra scriptura testatur. Est igitur homo expressis-
 simum dei simulacrum, quædo homo omnia in se continet,
 quæ in deo sunt: sed deus per eminentiam quandam omnia
 continet uirtute sua, & simpliciter, sicut omnium causa, &
 principium: homini autem dedit uirtutem, ut similiter cõti-
 neret omnia, sed actu, & compositione quadam, uelut o-
 mnium nexus, uinculũ atq; nodus. Itaq; solus homo hoc ho-
 nore gaudet, quod cum omnibus symbolum habet, & cum
 omnibus operationem, cum omnibus cõuersionem. Sym-
 bolizat cum materia, in proprio subiecto: cum elementis,
 in quadrifario corpore: cum plantis, in uegetatiua uirtute:
 cum animalibus, in sensitiua: cum cælis, in æthereo spiritu,

Homo tem-
plum dei.

atq; influxu partium superiorum in inferiores: cum angelis, in intellectu, & sapientia: cum deo, in omnium continentia: conseruatur cum deo & intelligentijs, per fidem & sapientiam: cum caelis & caelestibus, per rationem & discursum: cum inferioribus omnibus, per sensum & dominium: agitq; cum omnibus, & in omnia posse habet, etiam in deū ipsum, illū intelligendo, & amando: & sicut deus cūcta cognoscit, sic etia homo omnia cognoscibilia cognoscere potest, cum pro obiecto adaequato habeat ens in comuni, uel (ut alij dicunt) ipsum uerum: nec reperitur aliquid in homine, non ulla dispositio, in quo non fulgeat aliquid diuinitatis: nec quicqua est in deo, quod ipsum non etiam representetur in homine. Quicumq; igitur seipsum eo gnouerit, cognoscet in seipso omnia, cognoscet in primis deū, ad cuius imaginē factus est: cognoscet mūdū, cuius simulacrū gerit: cognoscet creaturas omnes cū quibus symbolū habet: & quid fomenti à lapidibus, à plantis, ab animalibus, ab elementis, à caelis, à dæmonibus, ab angelis, & ab unaquaq; re habere, & impetrare possit, & quomodo singula singulis suo loco, tēpore, ordine, mensura, proportione & harmonia aptare queat, & ad se trahere atq; deducere, non secus atq; magnes ferrū. Et Geber in summa Alchymiae docet, neminē ad eius artis perfectionē peruenire posse, qui illius principia in seipso non cognouerit: quanto autē magis quisq; seipsum cognoscet, tanto maiore uim attrahendi consequitur, tantoq; maiora, & mirabiliora operatur, ad tantaq; ascendet perfectionē, quòd efficitur filius dei, transformaturq; in eandē imaginē, quae est deus, & cū ipso unitur, quod neq; angelis, neq; mundo, nec cuiquam creaturae datum est, nisi soli homini, posse scilicet filiū dei fieri, &

Hominis perfectio & dignitas.

ri, & uniri deo: homine autem deo unito, uniuntur omnia
 quæ in homine sunt, mēs in primis, deinde spiritus & ani-
 males vires, uegetandiq; uis, & elementa usq; ad materiã
 trahēs secū etiã corpus, cuius forma extitit, deducens illud
 in meliorē sortē, & cœlestē naturã, quousq; glorificetur in
 immortalitatē: & hoc quod iã diximus, est peculiare ho-
 minis donū, à quo hæc dignitas diuinæ imaginis sibi pro-
 pria est, & cū nulla alia creatura cōmunis. Sunt aliq; autē
 theologi, qui tres hominis potentias, memoriã, intellectū,
 uoluntatē diuinæ trinitatis imaginē adsignant: & sunt qui
 ulterius progredientes, non tantū in tribus illis potentijs,
 quos uocant actus primos, sed etiã in actibus secundis hæc
 imaginē locant: ut sicut memoria patrē, intellectus filium,
 uoluntas spiritū sanctū representat: sic etiã uerbū ab intel-
 lectu nostro productū, & amor à uoluntate manās, ipseq;
 intellectus habens obiectū præsens, & producens, eundē
 filiū, spiritum atq; patrem denotant: docentq; secretiores
 theologi, quòd insuper singula mēbra nostra aliquid in deo
 representant, cuius gerant imaginē: quodq; etiam in pas-
 sionibus nostris deum representamus, sed quandam per a-
 nalogiam: nam in sacris literis legimus de deo, iram, furo-
 rem, poenitentiam, complacentiam, dilectionem, odium,
 ludum, delectationem, delicias, indignationem, & horum
 similia: & nos de mēbris diuinis aliqua loquuti sumus in
 superioribus, quæ huc cōgruere possunt. Mercurius etiam
 Trismegistus diuinam trinitatem confessus, illam descri-
 bit intellectum, uitam & fulgorem, quæ alibi uocat uer-
 bum, mentem & spiritum, hominemq; ad imaginem dei
 factum, eandem trinitatem representare ait: inest enim illi
 mens intelligens, & uerbū uiuificans, & spiritus tanquã
 fulgor

Trinitatis
 mysterium
 agnouit
 Mercurius
 Trismegi-
 stus.

fulgor diuinus sese undiq; diffundens, omnia replens, mouens & connectens: non tamen hoc intelligendum de spiritu naturali, qui est medium per quod unitur anima cum carne, & corpore, per quem corpus uiuit, & operatur, & unum membrum operatur in aliud, de quo spiritu in primo libro loquuti sumus: sed hic agitur de spiritu rationali, qui tamen etiam corporeus quodammodo est: non tamen habet corpus crassum, tangibile, & uisibile: sed corpus subtilissimum, & facile unibile cum mente scilicet superiori, & diuino illo quod est in nobis. Nec miretur quispiam, si animam rationalem dicimus esse illum spiritum, & quid corporeum, siue habere, & sapere aliquid corporeitatis, dum est in corpore, & illo utitur tanquam instrumento, si modo intellexeritis quid sit apud Platonicos aethereum illud anima corpusculum, ipsius uehiculum. Plotinus itaq; & Platonici omnes post Trismegistum similiter tria ponunt in homine, quae uocant supremum, infimum, & medium. Supremum est illud diuinum, quam mentem, siue portionem superiorem, siue intellectum illustratum uocant. Moses in Genesi uocat ipsum spiraculum uitarum, a deo uidelicet, uel a spiritu eius in nos spiratum. Infimum est sensitiua anima, quam etiam idolum dicunt. Paulus apostolus animalē hominem nuncupat. Medium est spiritus rationalis utraq; connectens extrema atq; ligans, uidelicet animam animalem cum mente, & utriusq; sapiens naturam extremorum: differt tamen ab illo supremo, qui intellectus illuminatus, mens, lux & portio suprema dicitur: differt etiam ab anima animali, a qua nos illum separare debere per uirtutē uerbi dei docet Apostolus, dicens: *Uiuus est sermo dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usq; ad diuisionem animae,* &

Tria in homine ponunt Platonici.

*me, & spiritus. Sicut enim portio illa suprema nunquam peccat, nunquā malo cōsentit, semperq; errori resistit, & ad optima hortatur: sic inferior illa portio, & animalis anima, in malo, & peccato, & cōcupiscētia semper demergitur, & trahit ad pessima: de qua ait Paulus: Video aliā legem in membris meis, & captiuantem me in lege peccati. Mens igitur suprema portio nunquā damnatur, sed puniēdis focijs illa se ab ita ad suā originē: spiritus uerò, quæ rationalis anima à Plotino dicitur, cū sit natura sua liber, & utriq; ad libitum adherere potest: si superiori portioni constanter adhereat, illi tandem unitur, & beatificatur, donec adsumatur in deum: si adhereat animæ inferiori, deprauiatur, & demeretur, donec efficiatur malus dæmō. Sed hæc de mente, & spiritu hæcenus: de sermone siue de uerbo nunc uideamus. Hunc Mercurius eiusdē ad immortalitatem pretij existimat. Est enim sermo siue uerbum, sine quo nihil factū est, nec fieri potest: quin est expressio exprimentis, & expressi, & loquentis locutio, & id quod loquitur, sermo & uerbū est: & concipientis conceptio, & id quod cōcipit, uerbū est: & scribētis scriptio, & id quod scribit, uerbū est: & formātis formatio, & quod format, uerbū est: & creantis creatio, & quod creat uerbū est: & facientis factio, & quod factū est, uerbum est: & scientis scientia, & scitū, uerbū est: & omne quod dici potest, nō est nisi uerbum, & dicitur æqualitas: æque enim se ad omnia habet, cū non sit unum plusquam aliud omnibus æqualiter largiens, ut sint id quod sunt, nec plus nec minus, ipsūq; sensibile se, & omnia sensibilia facit: sicut lux se, et omnia uisibilia facit, ideoq; uerbū dicitur à Mercurio lu-
 cens mentis filius: conceptio autē qua mens seipsam concipit, est*

Mens.

Sermo, siue uerbum.

pit, est uerbū intrinsecū à mente generatū, scilicet sui ipsius cognitio: uerbū autem extrinsecū, & uocale, est illius uerbi partus, & ostēsiō, & spiritus cū sono, & uoce aliquid significante ex ore procedens: uerū omnis uox nostra, uerbū atq; sermo, nisi dei uoce formetur, aëri miscetur atq; euanescit: spiritus autē & uerbū dei manent sensu, & uita comitante. Omnis itaq; sermo noster, omnia uerba, omnis spiritus, & uox nostra, nullam uirtutē habent in magia, nisi quatenus diuina uoce formētur: & Aristoteles ipse in Meteoris, & in fine Ethicorū, fatetur nullā esse uirtutem siue naturalem, siue moralē, nisi per deū: & in secretis dogmatibus, adserit intellectū nostrum bonū, & sanum posse plurimū in naturæ secreta, dūmodo adsit diuinæ uirtutis influentia, aliàs nequaquam. Sic & uerba nostra plurima producere possunt miracula, modo formentur uerbo dei, in quibus etiam uniuoca nostra generatio perficitur, sicut inquit Esaias, à facie tua domine concepimus, sicut mulieres recte concipiūt à facie maritorū, & peperimus spiritum. Huc quodāmodo pertinet, quod apud Indorū Gymnosophistas, quasi per manus huius opinionis autoritas traditur, Buddam principē dogmatis eorū, è latere suo uirginem generasse. Et apud Mahometistas constans opinio est, plerosq; quos sua lingua Nefesogli uocant, occulto quodam diuinæ dispensationis modo, sine carnali coitu nasci: quorum uita iccirco mirabilis, & impassibilis sit, & uelut angelica, totaq; supernaturalis: sed illis nugis dimissis, solus rex Messias, uerbum patris, caro factum, Iesus Christus hoc arcanum reuelauit, quadam temporis plenitudine apertius manifestaturus. Mentem propterea persimilem sibi (ut cecinit Lazarellus in Cratere Hermetis.)

Sermonemq; homini iam genitor dedit,

Vt dijs consimiles parturiat deos

Sensu de super indito.

Felix ille nimis, qui sua nouerit

Sortis munera, perfecerit & libens:

Inter namq; deos connumerandus est:

Nec dijs est superis minor.

Hi fati reprimunt quæq; pericula,

Morborumq; fugant perniciem procul:

Hi dant somnia præsaga, feruntq; opem

Aerumnis hominum, dantq; mala impijs:

Dant præclara pijs præmia, sic dei

Complent imperium patris.

Hi sunt discipuli, hi sunt filij dei.

Qui non ex uoluntate carnis, nec ex uoluntate uiri, nec mēstruatæ, sed ex deo nati sunt. Est autē uniuoca generatio, in qua filius est patri similis omnimoda similitudine: & in qua geniū secundū speciem idem est cum generante. Atq; hæc est potentia uerbi à mente formata in subiectū dispositū rite suscepti: ueluti semen in matricem ad generationem & partum coaliti: dico autem dispositum, & rite suscepti, quia non omnia eodem modo uerbi participes euadunt, sed alia aliter. Et hæc sunt de reconditissimis naturæ secretis, de quibus non est aliud publice pertractandum.

De anima humana, & per quæ media iungatur corpori.

CAP. XXXVII.

Anima humana est lux quædam diuina, ad imaginē uerbi, causæ causarū, primi exemplaris creata, substantia dei, sigilloq; figurata cuius character est uerbum æternum. Item anima humana est substantia quædam diuina,

Animahumana quid.

diuina, indiuidua, & tota cuiq; corporis parti præfens, ab
 incorporeo autore ita producta, ut ex agentis uirtute solū,
 non ex materia & gremio depēdeat. Est anima numerus sub-
 stantialis, uniformis, ad seipsum cōuersiuus, & rationalis,
 corpora omnia, & materialia longo superās interuallo: cu-
 ius partitio non est secundū materiam, nec ab inferioribus
 & crassioribus, sed ab efficiente causa proueniens: non est
 enim numerus quātus, sed semotus ab omnibus corporeis
 legibus: unde nec diuiditur, nec per partes multiplicatur.
 Est itaq; anima diuina quadā substantia, à diuinis fonti-
 bus emanans, ducens secū numerū: non quippe illū diuinū,
 quo opifex omnia disposuit, sed rationale numerū, quo cū
 omnibus proportionē habens omnia intelligere possit. Ta-
 lis itaq; humana anima, iuxta Platonicoꝝ sententiā, im-
 mediate procedēs à deo per media cōpetentia corpori huic
 iungitur crassiori: unde primo quidē in ipso descensu, cœle-
 sti aëreoq; inuoluitur corpusculo, quod æthereū animæ ue-
 hiculum uocant, alij currum animæ appellant: hoc medio,
 iussu dei, qui mundi centrum est, in punctum cordis me-
 dium, quod est centrum corporis humani, primū infundi-
 tur, & exinde per uniuersas corporis sui partes membraq;
 diffunditur, quando currum suū naturali iungit calori, per
 calorē spiritui ex corde genito, per hūc se immergit humo-
 ribus, per illos inhæret mēbris, atq; his omnibus æque fit
 proxima, licet per aliud in aliud trāsfundatur: quemadmo-
 dum calor ignis, aëri & aquæ hæret proximè, licet per aë-
 rem tollatur ad aquam. Ita patet quomodo immortalis ani-
 ma per immortale corpusculū, uidelicet æthereum uehicu-
 lum, corpore clauditur crassiore & mortali. Quando ue-
 rò per morbum malū ue soluuntur, uel deficiunt hæc
 media,

media, tunc anima ipsa per singula media sese recolligit, re-
fluitq; in cor, quod primum erat animæ susceptaculum: cor
dis uerò deficiente spiritu, extinctoq; calore, ipsum deserit,
& moritur homo, & euolat anima cum æthereo hoc ue-
hiculo, illamq; egressam genij custodes demonesq; sequun-
tur, & ducunt ad iudicem, ubi lata sententia, bonas ani-
mas deus tranquille perducit ad gloriam, malas uolentius
demon trahit ad pœnam.

Quæ diuina dona homo desuper à singulis cœ-
lorum & intelligentiarum ordinibus acci-
piat.

CAP. XXXVIII.

Per septem planetas tanquam per instrumenta à sum-
mo bonorū fonte, omnes uirtutes in homines diffun-
duntur: per Saturnum sublimis contemplatio, profunda in-
telligentia, grauitas iudicij, firma speculatio, stabilitas im-
mobileq; propositum: per Iouem inconcussa prudētia, tem-
perātia, benignitas, pietas, modestia, iustitia, fides, gratia,
religio, & equitas, clementia, regalitas: per Martem imper-
territa ueritas, constans robur & fortitudo, animositatis
ardor, uisq; agendi & practica, inconuertibilisq; animi ue-
hementia: per Solem nobilitas animi, imaginandi perspi-
cuitas, sciendi & opinandi natura, maturitas, consilium,
zelus, iustitiæ lumen, ratio & iudicium recta ab iniquis
disgregans, lucem ab ignorantia & tenebris purgans, uerita-
tisq; inuētā gloria, & charitas uirtutum omnium regina:
per Venerem feruens amor, suauissima spes, desiderij mo-
tus, ordo, concupiscentia, pulchritudo, suauitas, incremen-
ti desiderium, & suimet propagatio: per Mercurium pene-
trās fides & credulitas, dilucida ratio cinatio, interpretādi
& pronuntiandi uigor, grauitas eloquij, acuitas ingenij,
G discursus

A planetis
quidnam ho-
mo accipiat.

discursus rationis, sensuumq; mobilitas uelox: per Lunam pacifica consonantia, fecunditas, uis generandi & augendi, crescendi & decrescendi, & moderata temperantia, fidesq; quæ in apertis occultisq; uersans omnibus ducatum præbet, tum motus ad terrena pro modo uitæ cotendæ, & augmentum sibi cæterisq; tribuendum. Trahuntur autem principaliter isti influxus à septè illis intelligentijs, quæ stant antè faciem dei, quæ animam uirtutum illarum sedem disponunt. Planetæ autem tantummodo disponunt corpus, reddètes complexionem tractabilem, & ad omnia bona comproporcionatam & cõtemperatã, suntq; uelut instrumenta intelligentiarum: Deus uero & influxum & incrementum tanquam primaria causa omnibus præstat. Qui itaq; animarum uirtutes & uarias dispositiones scrutati sunt, pro mediorum per quæ ad nos transitum habent diuersitate, uarias naturas sortiri dijudicant, & has cum corporibus ipsis non nisi per stellas ipsas proportionatis coniungi. Sic in corpore à Iouio temperamento conducto, animam opinantur infundi cõtemperatam à numine & intelligentia Iouis, & sic de reliquis. Secundũ quam dispositionem si bene operetur anima in hoc corpore, purgata & expiata reuertitur ad numẽ & mansionẽ, à qua descendit. Iamq; etiam ab angelicis ordinibus hominibus uirtutibus corroboratur, puta ab angelis, ut sit diuinæ uoluntatis nuntius, & diuinæ mētis interpres: ab Archægelis, ut dominetur omnibus quibus illi præsidere datum est, bestijs terræ, piscibus maris, & uolatilibus cœli: à principatibus, ut subdantur illi omnia, ipse omniũ uires amplectēs, & omnes ad se ui quadã occultissima & super cœlesti attrahens: à uirtutibus uim suscipit, qua in hostes ueritatis

Ab angelicis ordinibus homo quid capiat.

ueritatis & brauij, pro quo in hac uita stadium currimus, constanter pugnas roboretur: à Potestatibus, præfidiū aduersus humani huius domicilij inimicos: à Dominationibus auxilium, quo subijcere possimus quem semper nobiscum gerimus domesticum inimicum, debitumq; finē adsequamur: à Thronis unde compaginemur, & unde in nos ipsos collecti, memoriā in illa æterna spectacula figamus: à Cherubinis mentis lumen, sapientiæ uim, superexcelsas imagines & figuras, quibus diuina ipsa cōtemplari possumus: à Seraphinis, ut perfecto amoris incendio ipsis tandem inhereamus. Hi sunt gradus, hæc scælæ, per quas facile ascendunt homines ad quæcunq; uirtutum genera naturali quodam nexu & curriculo, pro uaria dispositione corporis & animi, atq; fauore stellarum in disponendo corpore, & intelligentiarum, præfidentium illis, quarum in descensu anima induit naturam, sicut lux colorem uitri per quod transit: fauente etiam superna opificis uirtute, à qua omne bonum, & sine qua nihil boni nec perfecti attingi potest. Ideoq; in uanum laborant omnes, qui naturali cursu, inferiorum uiribus & fauore duntaxat confidentes, ad diuina pertingere opinantur, quiq; in cœlis pedem figentes, à cœlesti fauore ea capere nituntur, quæ à deo uno suscipi debent. Habent siquidem hæc inferiora, dico animalia, herbe, lapides, metalla, suam uim subministratam à cœlo: cœlum uerò ab intelligentijs: hæc autem ab opifice, in quo omnia uirtute maxima præexistunt, sicut & in homine ipso minore mundo non est membrum, quod non respondeat alicui elemento, alicui planetæ, alicui intelligentiæ, & alicui mensuræ, ac numerationi in archetypo, sicuti superius ostendimus.

Quomodo superni influxus cum sint natura boni,
in istis inferioribus deprauantur, & malorum
causæ efficiantur. CAP. XXXIX.

Quoniam omnis uirtus & potestas desuper est à
deo, ab intelligentijs & astris, qui nec errare, nec
malum agere possunt, necesse est mala omnia, & quicquid
in istis inferioribus discors & dissonum reperitur, non ex
influentiæ malitia, sed ex mala dispositione recipientis
prouenire, sicut recte cecinit Chrysippus:

Quàm falso accusant superos, stulteq; queruntur
Mortales: etenim nostrorum causa malorum
Ipsi nos sumus, & sua quenq; uerordia lædit.
Hinc Iupiter Aegysthi casus ab Oreste interfecti remi-
niscens, apud Homerum in deorum concilio ait:

O facinus, mortale genus nos numina primum
Incusat, causamq; putat fontemq; malorum
Quæ ueniunt: sua sed pereunt ob facta nefanda,
Cum præter fatum sibi spontè incommoda querant.

Quando igitur subiecti peruersitas peruersè suscipit influ-
xus, uel eius debilitas tolerare non potest efficaciam supe-
riorum, tunc ab influxu cœlestium sic in materiam discor-
dijs plenam recepto, resultat quid dissonum & deforme,
malumq;: cœlestibus tamen uiribus semper bonis permanē-
tibus, quæ dum in se existunt, & à datore luminū per san-
ctas intelligentias & cœlos influuntur, quousq; ad lunam
peruenerint, eorum influenza bona est, tanquam in primo
gradu: deinde autem quando in subiecto uiliori suscipitur,
ipsa etiam uilescit: tunc enim propter diuersam recipientis
naturam diuersimodè suscipitur, & qualitatibus in eodem
subiecto inter se dissidentibus, & ipsa uariatur, & pa-
tiente

tiente subiecto patitur: unde ex omnibus tandem in subie-
 cto compræhēsis, aliud quiddam, quàm superi influunt, re-
 sultat. Itaq; qualitas nocens in istis inferioribus, longè alie-
 na est ab influxu cœlestiū. Ideoq; sicut lippientis calamitas
 luci, & incendium igni, & uulnera ferro, uincula & car-
 ceres iudici imputari non debent, sed malè dispositis &
 male operantibus: ita nec in cœlestes influxus malorum
 culpa reijcienda est. Itaque in nobis bene dispositis supe-
 riorum influxus omnia cooperantur in bonum: malè au-
 tem dispositis, & in quibus propter peccata nostra diui-
 num illud quod nobis inest recessit, omnia cedunt in ma-
 lum. Omnium itaq; malorū nostrorum causa peccatū est,
 quod est deordinamentum & distemperamentum animi
 nostri: cui tunc sic malè regente aut prostrato, ac declināte
 ab eo quod cœlestes influxus requirunt, rebellant omnia,
 & distemperantur in nostrā perniciem: tunc in humano
 corpore aliās temperatissimo, & consonantissimo harmo-
 nia cōposito, oritur elementorum distemperamentū, insur-
 gunt humores mali, & etiam boni deordinati & segrega-
 ti ab inuicē, & uicissitudine quadā corpus uexant & tor-
 quent: tunc uehementissima sentitur dissonantia, aut ex su-
 perfluitate, aut ex diminutione, aut ex intrinseco accidēte,
 aut superfluo cibo, unde superflui gignuntur humores, ea-
 demq; ex causa infirmitates suboriuntur, etiam animales
 spiritus amisso freno in pugnam congregiuntur: tunc cœle-
 stes influxus aliās de se boni, redduntur illis nocui, quemad-
 modum lux Solis oculis malè dispositis: tunc Saturnus in-
 fluit anxietatē, tædium, melancholiam, deliramenta, tristi-
 tiam, pertinaciā, rigiditatem, blasphemiam, desperationem,
 mendacium, laruas lemurum, terriculamenta sepulchro-

Malis supe-
 riora quæ in-
 fluant.

rum, expauescentiam bustorum, iramenta demonum. Iupiter autem tunc influit auaritiam & diuitiarum occasiones prauas, & tyrannidem: Mars impetuosam iram, prophanam arrogantiam, audaciae temeritatem, & ferocem perinaciam: Sol autem superbiam imperiosam, & inexplebilem ambitionem: Venus concupiscentiae deceptiones, lasciuos amores turpesque; libidines: Mercurius fraudes, dolos, mendacia, machinationes malorum, & peccandi proptitudinem: Luna rerum omnium instabilem progressum, & quaecunque sunt humanae naturae contraria. Atque hoc modo homo ipse propter suam cum caelestibus dissimilitudinem, nocumentum suscipit, unde beneficium reportare deberet. Propter eandem cum caelestibus dissonantiam (ut inquit Proclus) etiam subiiciuntur tunc homines malis demonibus, qui ueluti dei lictores in torquendis illis sese expediunt. Tunc ueniunt illis immisiones per angelos malos quousque; debitis expurgationibus rursus expientur, reuertaturque; homo ad caelestem naturam. Optimus igitur magus multa mala prohibere potest, à stellarum dispositione profectura, cum eorum naturam praesentit, praue-niendo, praecauendo & praemuniendo ne occurrant, & ne male dispositum subiectum, sicut diximus, nocumentum suscipiat, unde beneficium reportare deberet.

Quòd unicuique homini impressus est character diuinus, cuius uigore potest pertingere ad operandum mirabilia.

CAP. XL.

Non mediocri experientia comprobatum est, instam homini à natura quandam dominandi & litigandi uim: nam quod testatur Plinius, elephas homini obuiò in solitudine erranti, clemens placidusque; demonstrare uiam

re uiam traditur: idem uestigia hominis prius quàm hominem animaduertens, ab insidiarum metu contremiscere, subsistere, circumspectare, & expauescere dicitur. Eodem modo tygris, feris cunctis truculentior, uiso homine catulos protinus transferre dicitur: & plura his similia legimus apud uarios autores, qui de animalibus magnis uoluminibus scripserunt: uerùm unde cognoscant animalia hæc hominem timendum, quem nunquam uiderunt, & si sepe uiderint & cognouerint, unde timent, tantis illo magnitudine, uiribus & uelocitate præstantiores? quæne sit hæc hominis natura feris hunc timorem incutiens, omnes quidem illi animalium historiographi inquirunt & innuunt, sed alijs reliquerunt docendum atq; probandum. De hoc igitur Apollonius Tyaneus (ut legitur apud Philo-
Hominẽ frã
gilem truces
terã cur ti-
meant.

stratum) uiso puero ducente ingentem elephantem, rogãti Damo, unde hæc tam uasti animalis erga paruulũ obedientia esset, respondit: id esse ex terrore quodam acliuo, homini ab opifice immisso: quem præsentientes inferiores creaturæ & animalia omnia ipsum hominẽ timent, & reuerentur, qui est uelut character terrificus & signaculum dei homini impressum, quo quæcunq; illi subiiciuntur, superioresq; agnoscunt, siue seruus, siue animal sit: alioquin enim nec puer regeret armenta & elephantes: neq; rex perterreret populum, nec iudex reos. Hic itaq; character hominibus à diuina idea impressus est, quam Hebræorum Cabalista Pahad פהד uocant, & sinistram & gladium dei. Neq; uerò tantummodo habet homo signum quod timeatur, sed etiã quod diligatur, cuius idea in diuinis numerationibus uocatur Hæsed פסד quod clementiã significat, & dextrã et sceptrũ dei. Ab his diuinis numerationibus,

per intelligentias & stellas nobis imprimuntur signa & characteres, unicuiq; secūdum capacitatem & puritatem suam, quæ signa primus protoplastes in omni integritate & plenitudine proculdubio possidebat, quando placida mansuetudine attracta & terrore subiecta, uenerunt ad eum cuncta animantia ueluti ad dominum, ut eis nomina imponeret. Verū post præuaricationis peccatum à dignitate illa decidit, cum omnibus posteris suis, neq; tamen omnino character ille in nobis extinctus est, sed quantò magis quis grauatur peccato, tantò magis à diuinis istis characteribus longius abest, minusq; recipit: & unde benignitatem & reuerentiam recipere deberet, ipse in aliorum cadit seruitutem atq; timorem, cum animalium, tum hominum & demonū. Quòd sentiēs Cain timebat, inquires ad deum: Omnis qui inueniet me, occidet me: bestias quippe & demones timebat, non tam homines qui paucissimi erant. Antiquitus autem multi homines qui in innocentia uiuebant, optimam uitam agentes, adhuc illa fruebantur obediētia & potestate, sicut Sampson, David & Daniel in leones, Heliseus in ursas, Paulus in uiperam, & multi Anachoretæ habitabant in desertis, in cauernis & spelūcis ferarum, non timentes, nec nocumentum ullum accipientes: sicut enim per peccatum obtenebratur diuinus ille character: sic expurgato & expiato peccato, rursus ille magis magisq; illucescit.

Quid de homine post mortem, opiniones uariæ.

CAP. XLI.

Omnibus hominibus communiter semel mori statutū est, mors omnibus fatalis est: sed alia naturalis, alia uiolenta, alia uoluntariè suscepta: alia ob delictum humanis

manis legibus irrogata, aut propter crimen infligēte illam deo, ut non natura debitum, sed pro delictis pœnam reddi disse uideantur: quam (ut dicunt Hebræorū magistri) deus nulli remittit. Vnde tradidit cōuentus Ezechia, quod post dirutam sanctuarij domum, licet nullus iudiciaria executionis superfuisset ordo, tamen quadrifaria suppliciorū genera quibus condemnari solebant, neminem mortis reum sine retaliationē euasisse: nam qui lapidibus mortem promeruerat, is dispensante deo, aut tecto præcipitabatur, aut à feris conculcabatur, aut ruina aut casu obruebatur: qui uerò meruisset ignem, hic aut incendio absumebatur, aut uenenato morsu, aut serpentis ictu, aut toxico uitam finiuit: qui autem gladio interiturus fuisset, aut imperij uolentia, aut populi tumultu, aut factione, aut prædonū insidijs trucidabatur: qui laqueo suspendendus erat, aut aquarum uortice suffocabatur, aut alia quauis stragulatoria lue extinguebatur. Et hac doctrinæ ratione etiam magnus ille Origenes enarrandum censuit Christi euangelium: Qui gladio ferit, gladio perit. Quin & ethnici philosophi eiusmodi retaliationis ordinem Adraftiam esse pronuntiant, uidelicet diuinarum legum ineuitabilem potestatem, qua futuris circuitibus rependatur unicuique pro ratione & meritis uitæ prioris, ut qui iniuste dominabatur in uita priore, uita alia in seruilem relabatur statum: qui manus sanguine polluerit, talionem subire cogatur: qui bestialem uixerit uitam, in brutale corpus reuolutus præcipitetur. de istis scribit Plotinus in libro de Proprio cuiusque demone, inquit: Quicumque proprietatē seruauerunt humanam, homines iterum nascuntur: Quicumque uerò solo usi fuerint sensu, bruta animalia redeunt, ita tamē, ut qui sensu præcipue unā cum

ira, animalia fera exoriantur: quicūq; autē sensu per concupiscentiam uoluptatemq; utatur, salacia & ingluuiosa animalia reuertantur. Verūm si non tam sensu unā cum his quā sensus degeneratione uixerint, unā cum ipsis plantæ repullulant, solu nanq; uel maxime in his uitale uiguit, omnīs; illis cura fuit, ut in plantas commutarētur. Verūm qui musicis modulis nimium deliniti uixerunt, in cæteris non deprauati, animalia musica renascuntur. Et qui sine ratione regnarunt, aquilæ sunt, nisi prauitate aliqua sint infecti. Qui uerò ciuilem uirtutem consecutus est, homo reuertitur. Et Salomon ipse in Prouerbijs, hominem nūc leonem, tygridem, ursum uel aprum appellat: nunc leporem, canem leporarium, aut cuniculum: nunc formicam, ericiū, serpentem uel araneam: nūc aquilam, stellionem, gallum, uel auem aliā nominat, & multa huiusmodi. Verūm Hebræorum cabalists animas in bruta præcipitari non admittunt: quæ tamen penitus rationem excusserint, brutali affectui imaginationiq; relinqui in alia uita non abnuunt: ter quoq; nec amplius, animas huc reuolui astruunt: quoniam numerus hic purgationi peccatorum abunde sufficere uideatur, iuxta illud Iob: Liberauit animam suam ne pergeret in interitum, sed uiuens lucem uideret. Ecce hæc omnia operatur deus tribus uicibus per singulos, ut reuocet animas eorum à corruptione, & illuminet luce uiuentium. Sed iam tandem quid de mortuis senserint ueteres, uideamus. Cum moritur homo, corpus in terram reuertitur, de qua sumptum est: mens unde descendit, in coelos reuolat: sicut ait Ecclesiastes: Reuertitur puluis in terram suam unde erat, & spiritus redit ad deum qui dedit illum: quod his uersiculis expressit Lucretius:

Animæ ter
in hæc uitam
redeunt.

Cedit

Cedit item retro, de terra quod fuit antè,
In terras: & quod missum est ex ætheris oris,
Id rursus cœli fulgentia templa recepit.

Sed melius Ovidius his uersibus:

Bis duo sunt hominis, manes, caro, spiritus, umbra.

Quattuor ista loca bis duo suscipiunt.

Terra tegit carnem, tumulum circumuolat umbra,

Orcus habet manes, spiritus astra petit.

Caro itaq; derelicta, & uita defunctum corpus, cadauer Caro. nūcupatur: quod ut dicunt Hebræorum theologi, linquitur in potestate dæmonis Zazelis, de quo dictū est in scriptura: Terram comedes omnibus diebus. & alibi: Puluis terræ panis eius. Creatus est autem homo puluis terræ, unde & dæmon ille dicitur dominus carnis & sanguinis, quando corpus non fuerit iustis exequijs expiatum & sanctificatum. Hinc non sine causa ordinarunt antiqui patres expiationes cadaueris: ut quod ualde immundum est, aspergatur aqua benedicta, thurificetur incenso, exorcizetur sacris orationibus, illustretur luminibus, quousq; super terram fuerit, demū sacro in loco sepeliatur. Hinc apud Homerum Elpenor: Te rogo (inquit) Vlysse, mei sis memor, neq; inde discedens, me inhumatū relinque, ne insepultus deorū ira fiā. Mens uerò humana, cuius sacra natura & diuinū genus existit, quia culpæ semper insons, etiā omnis pænæ expers euadit. Anima uerò si bene operata fuerit, cō gaudet menti, & cum æthereo suo uehiculo egrediens, libera ad herouū choros trāscēdit, aut superos petit: ubi omnibus sensibus & potentijs suis perpetua felicitate beata, perfecta omnium rerum cognitione, insuper & diuina uisione ac regni cœlorum possessione fruitur, diuinæque potestatis

potestatis particeps, in inferiora hæc benefica, uaria dona largitur, ceu immortalis deus: si malè egerit, mens indicat illam, atq; relinquit dæmonis arbitrio: at mœsta anima, sine mente, uagatur apud inferos idolum, quam uocant imaginem, sicut apud Vergilium conqueritur Dido:

Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Quare hæc anima tunc expers intelligibilis essentiæ, furentis phantasiæ imperio relicta, etiam corporearum qualitatum cruciatu subijcitur, cognoscens sese iusto dei iudicio, ob suam culpam, diuina uisione, ad quam creata erat, perpetuò priuatam: quæ quidem diuina uisio, sicut testatur scriptura, est præsentia omnium malorum, quæ poena est omnium acerbissima, quam uocant sacræ literæ effusionem iræ dei. Hæc itaq; animæ imago, quandoq; aëreum corpus ingreditur umbram, qua inuoluta, nunc consulit amicos, nunc exagitat hostes, quemadmodum apud Vergilium Dido minatur Aeneæ, inquiring:

Omnibus umbra locis adero, dabis improbe pœnas.

Nam cū anima seiuncta à corpore, perturbationes & memoriae sensusq; remanent, dicunt Platonici animas, præcipue interfectorum, hostes exagitare, non tam humana indignatione id efficiente, quàm etiam diuina Nemese, ac dæmone prouidente & permittente. Sic spiritus Naboth (ut interpretantur Hebræorum magistri) quia in ipsius uitæ extremo cum ultionis desiderio emigravit, factus fuit (ad explendum uindictam) spiritus mendacij, & egressus est permittente deo, spiritus mendax in ore omnium prophetarum, donec faceret ascendere Achab in Ramod Galaad. Et Vergilius ipse cum Pythagoricis & Platonice, quibus adheret etiam noster Augustinus, fatetur animas
separa

separatas eorum quæ in hac uita gesserunt, nondum extin-
ctam retinere memoriam atq; uoluntatem, ubi canit:

Quæ gratia curruum

Armorumq; fuit uiuis, quæ cura nitentis

Pascere equos, eadem sequitur tellure repostos.

Et Algazel in libro de scientia diuina, cateriq; Arabes
& Mahometistæ philosophi, sentiunt quòd operationes
animæ coniuncto corpori cõmunes, imprimunt in animam
usus & exercitij characterem: quo fortiter impresso ute-
tur, separata ad consimiles operationes & passiones, quæ
in uita non sunt deletæ: itaq; licet corrumpatur corpus &
organum, non cessabit propterea operatio, sed remanebunt
affectiones & consimiles dispositiones. Et has animas
prisca communi uocabulo manes uocant: quarum quæ in Manes.
hac uita innocentes, aut uirtutibus moralibus purgatæ,
atq; ut canit Vergilius,

Qui manus ob patriam pugnando uulnera passi,

Quiq; sacerdotes casti, dum uita manebat,

Quiq; pij uates & Phæbo digna locuti,

Inuenias aut qui uitam excoluere per artes,

Quiq; sui memores alios fecere merendo:

licet extra gratiam & fidei iustitiam decesserint, putant
illas pleriq; theologi, impatibiles in quosdam campos for-
tunatos rapi: & ut ait Vergilius,

Deuenire locos lætos & amoena uireta,

Fortunatorum nemorum sedesq; beatas.

Ubi fruuntur miris quibusdam uoluptatibus: atq; etiã co-
gnitione, cum sensitua, tum intellectuuali, & reuelata gau-
dere, fortè etiã erudiri in fide & iustitia, haud minus atq;
quondam spiritus illi, quibus Christus prædicauit Euan-
gelium

gelium in carcere: Nam ut certum est neminem sine fide Christi posse saluum fieri, ita probabile est, hanc fidem adhuc multis Paganis & Saracenis post hanc uitam prædicari in illis animarum receptaculis ad salutem, atq; in illis ueluti in communi custodia detineri, donec tempus adueniat quo maximus iudex meritorum facturus sit examen: à qua opinione etiã Laclantius & Irenæus, & Clemens, & Tertullianus, & Augustinus, & Ambrosius, & multi præterea Christiani scriptores non abhorrent. Quæ uerò impuræ incontinentesq; & peccatis iniustæ migrant animæ, non tam felicibus somnijs aguntur, sed horribilibus phantasmatibus, locisq; deterioribus uagantur, nulla libera cognitione freti, nisi abstracta per coëssionem, aut manifestationem, tum continua carnis & sanguinis appetentia, ob corporeæ labis æruginem etiam sensui doloris subiiciuntur, timentq; gladios & enses. Hæc proculdubio sensisse uidetur Homerus, quando in undecimo libro Odysseæ introducit matrem Vlyssis defunctam illi immolanti astantem, sed illum nec cognouisse, nec allocutam esse, quãtisper ipse euaginato gladio umbras à sacrificij sanguine prohibebat. Postquam uerò suadente Tyresia uate, de sacrificio illo libasset mater, bibitq; sanguinem nebula nigrum, statim cognouit filium, & lacrymans allocuta est: Verum Tyresia uatis anima, nulla obstante euaginati gladij prohibitionem, etiam ante libatum sanguinem, & agnouit Vlysses, & allocuta est, & matris umbram adstare indicauit. Quæ ergo animæ contracta in corpore scelerum uitia, in hac uita non expiarunt, illorum habitus secum ferentes apud inferos eluere coguntur, & expendere commissorum pœnas, quod poëta explicauit his uersibus:

Quin

Quin & supremo cum lumine uita reliquit,
 Non tamen omne malum miseros, nec funditus omnes
 Corporeæ excedunt pestes, penitusq; necesse est
 Multa diu concreta modis inolescere miris.
 Ergo exercentur pœnis, ueterumq; malorum
 Supplicia expendunt.

Quales enim sunt mores & habitus hominum in hac ui-
 ta, tales plerunque animam affectiones sequuntur post
 mortem, quæ secum adhuc memori mente uolunt, quæ
 quondam in uita gesserat: quæ tunc eò intentius & acu-
 tius occurrunt, pro quanto cessant tunc uaria uitæ officia,
 nutriendi, uegetandi, generandi, sensuumq; & humano-
 rum negotiorum uaria occupationes & solatia, & cras-
 sioris corporis obstacula. Occurrunt autem tunc phanta-
 sticæ rationi species illæ eò turbulentiores, maximeq; fu-
 rentes, quanto in eiusmodi anima latet intellectualis scin-
 tilla plus aut minus sopita, penitusue extincta, quibus tunc
 etiam à malis demonibus species, aut falsissimæ, aut ter-
 ribiliores ingeruntur: unde nunc in uirtute concupiscibi-
 li: concupiscentia imaginarij boni eorumque quæ quon-
 dam in uita affectauerat, torquetur, potiundi facultate pri-
 uata: quamuis nonnunquam sibi uideatur propemodum
 delicias suas adipisci, sed à demonibus ad pœnas acerbio-
 res ab illis arceri: quemadmodum apud poëtas Tantalus
 à conuiuio: Sardanapalus, ab amplexu: Midas, ab auro: Si-
 sypus, à potentia: & has animas lemures uocarunt: qua- Lemures.
 rum si qua domesticarum rerum curam agens, quiete do-
 mum habitat, lar dicitur familiaris. Acerrimè autem in Lar.
 uirtute irascibili torquentur, odio imaginarij mali, cuius
 perturbationes & suspiciones falsissimas horribilissimæq;
 phant

phantasmata tunc incidunt, uersanturq; secum tristes imagines, nunc cœlum in caput ruere, nunc flammarum impetu absumi, nunc uasto aquarum sub gurgite mergi, nunc terræ hiatus absorberi, nunc sese in uarias beluas transformari, nunc à deformibus monstris lacerari aut deuorari, nunc per syluas, per maria, per ignes, per aëra, per teterima inferorum loca passim exagitari: nunc sese à demonibus comprehendere & torqueri suspiciunt: quæ omnia illis post mortem non secus contingere arbitramur, quàm in hac uita his qui phrenesi, aut mania, siue melancholico humore delirant, aut qui in somnijs horribilibus uisis perterriti torquentur, ac si uerè hæc illis contingerent, quæ tamen uerè apud illos non sunt, sed solæ illorum species in imaginatione apprehensæ: sic & animas illas post mortem ueluti somniantes, horribiles peccatorum imagines perterrent, & conscientia sceleris agit per diuersa præcipientes: quos iccirco Orpheus uocat populos somniorum, inquiens: Reserari nequeunt portæ Plutonis, intus est populus somniorum. Tales itaque scelerosæ animæ nullis bonis sedibus fretæ, quando in aëreo corpore uagabundæ quamlibet aspectibus nostris formam representant, laruæ dicuntur, aut terriculamenta: bonis quidem inania, sed noxia malis: modò tenuioribus, modò crassioribus exuuijs, sub diuersorum animalium & monstrorum specie, quorum moribus sese olim, in uita similes præstiterunt occurrentes, sicut canit pœta:

Laruæ aut
terricula-
menta.

Tum uariæ illudunt species, atq; ora ferarum.
Fiet enim subito sus horridus, atraq; tygris,
Squammosusq; draco, & fulua ceruice leæna.
Aut acrem flammis sonitum dabit,

Omnia

Omnia transformans sese in miracula rerum,

Ignemq; horribilem; feram, fluumq; liquentem.

Anima enim hominis immunda, quæ in hac uita nimium habitum contraxit ad corpora, intimo quodam elementalis corporis affectu, aliud sibi corpus ex elementorum uaporibus contexit, ex materia facili, quasi haustu quodam reficiens corpus illud iugiter euanscens: cui insuper ueluti carceri & sensibili instrumento lege quadam diuina mancipata, in illo patitur frigus & ignem: & quæcunq; corpus, & spiritum, & sensum offendunt, foetores, ululatus, planctus, stridores, uerbera, laceratus & uincula, sicut cecinit Vergilius:

Ergo exercentur pœnis, ueterumq; malorum

Supplicia expendunt: aliæ panduntur inanes

Suspensæ ad uentos, alijs sub gurgite uasto

Infectum eluitur scelus, aut excuritur igni.

Et apud Homerum in eius Necyomantia Alcinous Vlyssi enarrat:

Vidimus & Tytium celebrem telluris alumnum,

Expansumq; nouem corpus per iugera, cuius

Vtrinq; assidens contundit uiscera uultur.

Nonnunquam animæ illæ nō hæc figuralia corpora solum inhabitant, sed nimio carnis sanguinisq; affectu, etiam in animalia sese præcipitant, & reptilium brutorumq; corpora, cuiuscunq; speciei ingressa, dæmonum instar illa obfidentes, corripunt. Astipulantur istis Pythagoras, & ante illum Trismegistus, adferentes prauas animas sæpe in reptilia & bruta præcipitari. Neq; tamen illa corpora ueluti essentialia formæ uiuificant & informant, sed inquilini more ueluti carcerem inhabitant, siue per indistan

Animæ prauæ, in bruta præcipitatur.

tiam localem illis adfistunt, ut motor intrinsecus suo mobili: aut circa illa alligata cruciantur, ut Ixion ad serpentum rotas, Sisyphus ad saxum: neq; solum bruta, sed quandoq; etiam homines corripuiunt, sicut de anima Nabaoth diximus, qui egressus est spiritus mēdax in ore prophetarum. Hinc asseruere nonnulli, scelestorum hominum uitas siue spiritus, in quorundam corpora ingredientes, illos diu male habere, & nonnunquam interimere. Quod multo meliori sorte etiam beatis animis concessum est, ut bonorum angelorum instar nos habitare & illustrare possint, quē admodum de Helia legimus, quod sublato eo ex hominibus, inclinauit spiritus eius super Helisæum: & alibi legimus, abstulisse deum de spiritu qui erat in Mose, & dedisse septuaginta uiris. Magnum hic latet, sed non temere reuelandum mysteriū. Quandoq; etiam (quod tamen rarissimum est) tanta insania aguntur animæ, ut non uiuētium modo corpora petant, sed in relicta sua cadauera quadam stygia ui remigrent, & ueluti rediuiui horrenda patrant facinora. Sicut legimus apud Saxonem Grammaticum, Asuitum quendam & Asmundum inter se communibus uotis coniurasse, quēnam illorum uita prolixior excepisset, mortuo contumulandum: tandem Asuitus morbo consumptus, cum cane & equo suo nasto mandatur antro: cum quo & Asmundus ob amicitie iusiurandum uiuus contumulari sustinuit, cibo quo in longum tempus uesceretur illato. Tandem Ericus Sueciæ rex, eò loci cum exercitu pertransiens, Asuiti tumulum (thesaurum inesse ratus) perfrangens, ad aperta specu, educlum Asmundum luci restituit: quem uidens tetro oris habitu, funebri tabo obsitum, & profluo ex cruda cicatrice sanguine cruentatum

Danicæ hif-
toricæ lib. 5.

zum (quippe *Asuitus* noctibus rediuiuus, crebra colluctatione leuam illi aurem abruperat) secti uulneris causam referre iussit: quam ille narrauit ijs uersibus:

Quid stupetis, qui relictum me colore cernitis?

Obsolescit nempe uiuus omnis inter mortuos.

Nescio quo *Stygij* numinis ausu

Missus ab inferis spiritus *Asuit*,

Sauis alipedem dentibus edit,

Infandoq; canem præbuit ori.

Non contentus equi, uel canis esu,

Mox in me rapidos transtulit ungues:

Discissaq; gena sustulit aurem.

Hinc laceri uultus horret imago,

Emitat inq; fero uulnere sanguis.

Haud impune tamen monstrifer egit:

Nam ferro secui mox caput eius,

Perfodiq; nocens stipite corpus.

Non dissimile huic refert *Pausanias*, ex *Delphorum* interpretibus acceptum: Esse uidelicet demonium quoddam infernum, quem *Eurynomum* dixerunt, qui mortuorum carnes absumeret & deuoraret, ita ut uix nuda relinquerentur ossa. Legimus etiam in *Cretensium* annalibus, manes quas ipsi *Catechanas* uocant, in corpora remeare solitos, & ad relictas uxores ingredi, libidinemq; perficere: ad quod euitandum, & quò amplius uxores non infestè, legibus municipalibus cautum est, surgentium cor clauo trāsfigere, totumq; cadauer exurere. Mirāda proculdubio sunt hæc, & opinioni fortè inimica uideri possent, nisi fidem facerent & latæ leges, & creditæ antiquitatum historiæ. Neq; demum à *Christiana* religione alienum est,

H 2 animas,

animas multas antè uniuersæ carnis resurrectionem, suis corporibus restitui posse: quin & multos credimus singulari dei beneficio cum corporibus in gloriam adsumptos, multos etiam uiuos descendisse in infernum: audiuiusq; non raro mortuorū corpora è sepulchris per dæmones sublata, proculdubio non in alium usum, quàm in carcerandis torquendisq; suis manibus. Verùm ad hos corporum carceres & uincula, accedunt etiam uilissimorum, ac teteriorum locorum habitacula, ubi Aetnei ignes, aquarum ingluuies, fulgurum & tonitruorum concutus, terrarum uoragines, atq; ubi regio lucis inops nec ractorum solis capax, ignaraq; siderum splendoris, perpetuis tenebris & noctis specie caligat. Quò apud Homerum peruenisse fertur *Vlysses*, ubi canit:

*Cymmerios fama est populos hic esse, cauernis,
Perpetua nebula, cæcaq; caligine mersos,
Quos oriens nunquam, nec cum declinat in undas
Sol uidet: æterna miseri sed nocte permuntur.*

Neq; uerò omnia illa inanes nugæ sunt, quæ de *Patricij* antro, *Vulcani* speluncis, *Aetneis* crateribus, *Nursiæ* specu, multi memoria prodiderunt, atq; quæ inibi uiderunt, & cognouerunt, testati sunt. Narrant siquidè istis maiora *Saxo grammaticus* de *Geruthi* regia, & *Vgarthiloci* cauo: tum *Plinius*, *Solinus*, *Pythias*, *Clearchus*, de maris septentrionalis stupendis prodigijs, de quo & *Tacitus* in *Drusi* historia, *Germanico* pelago deuiasse milites indicat, & uaria rerū miracula in eo mari illis uisa testatūr, uim scilicet turbinum, inauditas uolucrum species, monstra maris ambiguas formas habentia, hominum atq; animalium: & in libro de *Germania*, *Heldusios* & *Axionas*, qui sub uultu humano

humano, membra cætera bestijs æqualia gerunt, illic habitare ait: quæ proculdubio non nisi manium atq; dæmonum opera sunt: de istis etiam Claudianus olim cecinit:

Est locus extremum pandit quæ Gallia littus,

Oceani prætentus aquis, quæ fertur Vhsses

Sanguine libato populum nouisse silentum.

Illic umbrarum tenui stridore uolantum

Flebilis auditur questus, simulacra coloni

Pallida, defunctasq; uident migrare figuras.

Narrat Aristoteles Aeolias iuxta Italiam insulas, in Lipara tumulum quendam fuisse, ad quem noctu nõ tuto accederetur: ibiq; cymbala & crotalorum boatus, cū inconditis quibusdam cachinnis: tumultus etiam & inanes sonos exaudiri, accolæ constanter asseuerabant. Eoq; loci aliquando ebriū iuuenem accessisse, & sub noctem apud tumuli specū obdormiuisse, ibiq; post tertium tandem diem à queritantibus repertum, ac pro mortuo sublatū: cumq; paratis exequijs educeretur funus, subito experrectum, multaq; quæ uidisset, quæq; perpeffus fuisset, magna omnium cum admiratione seriatim narraffe. Est etiã in Noruergia mons quidam omnium formidolosissimus, mari circumseptus, uulgò Hechelbergium nuncupant, inferni specië præse ferens, unde tantæ eiulantiū lacrymabiles uoces & clamores exaudiuntur, ut ad unū ferme miliare circum horisoni illi strepitus dilatentur, quem insuper horrendis clamoribus ingentes uultures atq; corui nigerrimi circumuolantes, perterrefaciendo accessum prohibent: præterea fontes inde duo scaturiunt, unus intractabili frigiditate, alter intensissimo calore intolerabiles, & cætera elementa longe excedentes. Est & in eadem regione ad meridionalem

plagam promontorium Nadhegryn nuncupatum, ubi demones loci in aëreo corpore in præsentia cernuntur ab omnibus. est etiam in Scotia mons Dolorosus, horribili lamentantium stridore terrificus: & in Thuringia mons quem Horrifonum uocant, ubi Syluanos satyrosq; inhabitare cum fama diuulgauit, tum aliquorum experientia docuit, fidiq; scriptores testantur. Sunt in diuersis regionibus & prouincijs istis similia miracula: sed & ipse ego quæ meis oculis uidi & manibus tetigi, hoc loci referre nolo, ne me ob rerum stupendam admirationem, ab incredulis de mendacio argui contingat. Neq; uerò prætereundum hic censeo, quid de animarum receptaculis plerique ex nostris senserint, ab his quæ iam diximus non admodum discrepantes: è quibus Tertullianus libro quarto ad

Tertullian^o.

uersum hæreses Marcionis ait: Apparet sapienti cuique, qui elysios aliquando audierit esse aliqualem localem determinationem, quæ sinus dicta sit Abrahæ, ad recipiendas animas filiorum eius, eamq; regionem non cælestem, sublimiorem tamen inferis, ubi conquiescant animæ iustorum, donec consummatio rerum, resurrectionem omnium

Petrus apostolus.

plenitudine mercedis restituat. Quin & Petrus apostolus Clementi de his rebus interroganti, Cogis me (inquit) ô Clemens, aliqua de ineffabilibus publicare: ueruntamen quoadusq; proferre licet, non pigebit: Christus, qui ab initio & semper erat, per singulas generationes pijs, latenter licet, semper tamen aderat, his præcipue, à quibus expectabatur, quibusq; frequenter apparuit: sed non erat tempus, ut tunc resolutus corporibus fieret resurrectio: sed hæc magis remuneratio uidebatur à deo, ut qui iustus inueniretur, diutius permaneret in corpore, aut certe (sicut de quodam

iusto

iusto euidenter refertur in literis) quòd transtulerit eum dominus. Simili exemplo etiam cum cæteris gestum est, qui eius uoluntati placuerunt, ut ad paradysum translatis, seruentur ad regnum: eorum uerò qui non ad integrum potuerunt explere normam iustitiæ, sed aliquas in carne sua malitiæ reliquias habuere, corpora quidem resoluuntur, animæ uerò seruantur in bonis latisq; regionibus, ut in resurrectione mortuorum cum corpora sua receperint, ipsa iam resolutione purgata, pro his quæ bene gesserant, æterna hereditate potiantur. Ipse quoq; Irenæus in calce libri Irenæus, quem aduersus hæreses Valentinianorum conscripsit, ait: Cum dominus in medio umbræ mortis abierit, ubi animæ mortuorum erant, post deinde corporaliter resurrexit, & post resurrectionem adsumptus est, manifestum est quia & discipulorum eius (propter quos & hæc operatus est dominus) abibunt animæ in inuisibilem locum, definitum eis à deo, & ibi usq; ad resurrectionem commorabuntur, sustinentes resurrectionem, post recipientes corpora, & perfecte resurgentes, hoc est corporaliter, quemadmodum & dominus resurrexit, sic uenient ad conspectum dei. Nemo est enim discipulus super magistrum: perfectus autem erit omnis sicut magister eius. Quomodo ergo magister noster non statim euolans abiit, sed sustinens definitum à patre resurrectionis suæ tempus, quod & per Ionam manifestum est, post triduum resurgens adsumptus est: sic & nos sustinere debemus definitum à deo resurrectionis nostræ tempus, præannunciatum à prophetis, & sic resurgentes assumi, quotquot dominus hoc honore dignos habuerit. Accedit istis etiam Lactantius Firmianus in Lactantius. eo diuinarum institutionum libro, cui titulus, De diuino

premio, inquit: Nec quisquam putet animas post mortē
 protinus iudicari: nam omnes in una communiq; custodia
 detinentur, donec tempus adueniat quo maximus iudex
 meritorum faciat examen: tunc quorum fuerit probata iu-
 stitia, hi præmium immortalitatis accipient: quorum au-
 tem peccata & scelera detecta, non resurgent, sed cum im-
 pijs recondentur in easdem tenebras, ad certa supplicia de-
 Augustinus. *stinati. In eadem sententia sunt Augustinus & Ambro-*
sus: quorum ille in Enchiridio suo inquit: Tempus quod
inter hominis mortem & ultimam resurrectionem inter-
positū est, animas abditis receptaculis continet, sicut quæq;
digna est requie uel ærumna, pro eo quod sortita est in car-
 Ambrosius. *ne dum uiueret. Ambrosius uerò in libro de Bono mortis,*
ait: Scriptura Esdræ habitacula animarum promptuaria
nuncupauit, quæ occurrens querelæ humanæ (eò quòd iu-
sti qui præcesserunt, uideantur usq; ad iudicij diem per plu-
rimum scilicet temporis debita sibi remuneratione fraudari
mirabiliter) ait coronæ esse similem iudicij diem: coro-
næ enim dies expectatur ab omnibus, ut intra eum diē &
uicti erubescant, & uictores palmam adipiscantur uictoria:
ergo dum expectatur plenitudo temporis, expectant
animæ remunerationem debitam: alias manet poena, alias
gloria. Et in eodem capitulo, uocat infernum locum qui
non uidetur, quem petunt animæ de corporibus liberatæ.
Et in libro secundo, de Cain & Abel, Soluitur, inquit, à
corpore anima, & post finem uitæ huius, adhuc tamen fu-
turi iudicij ambigua suspenditur. Ad stipulatur illis illud
euangelicum, de extremo iudicio, dicente Christo apud
Matthæum: Multi dicent mihi in illa dei, domine, domi-
ne, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine

tuo demonia eiecimus, & in nomine tuo uirtutes multas fecimus? & tunc confitebor illis quia nunquam noui uos. Ex quo sermone constare uidetur, eos usq; in diem illū fuisse de sententia sua incertos, ac miraculorum fiducia quæ in Iesu nomine dum adhuc uiuerent, peregissent, quadam spe salutis interea fuisse suspensos. Quia igitur animarum iudicium in extremum diem dilatum est, putant pleriq; theologi, non solum iustificandis, sed etiam damnatis, piacularia suffragia ante præstitutam iudicij diem posse opitulari. Sic Traianum Cæsarem à diuo Gregorio ab orco liberatum, iustificatumq; ad salutem: licet aliqui putent illum nō multæ noxa liberatum, sed animaduersionis iustitiam in iudicij diem prorogatum. Verū Thomas Aquinas probabilius uideri dicit, Traianum diui Gregorij suffragijs reuixisse, uimq; gratuitam consecutum, qua à pœna, scelerumq; nexu fuerit liberatus. Et sunt ex theologis, qui suffragiorum inferijs nec pœnam tolli, nec multæ detrahi, sed duntaxat dolorum solatia & fomenta quædam adferri opinantur, idq; æstuantis geruli similitudine, qui conspersione aquæ uideatur pressu ponderis leuari, siue ad facilius ferendum iuari, quāquam nihil sit ex pondere detractum. Communis tamen theologorum sententia negat reis in Diuitis antro, preces, & funebria quicquam suffragari. Verū hæc omnia cum sint incomprehensibilis obscuritatis, multi in illis ingenium frustra exacuerunt. Itaque accedentes Augustini sententiæ, sicut ille in Genesim libro decimo ait, dicamus: Melius est dubitare de occultis, quā ligigare de incertis. Illum quippe diuitem in ardore pœnarum, & illum pauperem in refrigerio gaudiorum, intelligendos esse non dubito: sed quomodo intelligenda illa flam-

Præclara Augustini sententia.

ma inferni, ille sinus Abrahæ, illa diuitis lingua, ille digitus pauperis, illa sitis tormenti, illa stilla refrigerij, uix à mansuetè quærentibus, à contentiose autem certantibus nunquam inuenitur. Sed istis iam omisis, ad ulteriora properantes, de animarum restitutionibus differemus.

Quibus rationibus Magi, & Necromantes, mortuorum animas euocare se posse putabant.

CAP. XLII.

EX his quæ iam dicta sunt patet, quòd animæ illæ quæ post mortem adhuc relicta corpora diligunt, quemadmodum sunt animæ corporum sepultura debita carentium, seu quæ corpus suum uiolenta morte reliquerunt, & adhuc in turbido illo humidoque spiritu circa cadauera sua oberrant, tanquam circa cognatum aliquod eas alliciens, cognitis his medijs, per quæ quondam suis coniungebantur corporibus, per consimiles uapores, liquores, nidoresq; facile euocari & allici possunt, adhibitis etiam certis artificialibus luminibus, cantibus, sonis & huiusmodi, quæ ipsam animæ imaginatiuam spiritalemq; commoueant harmoniam, sacris etiam inuocamentis & huiusmodi, quæ ex religione sunt, non neglectis, propter rationalem animæ portionem natura superiorè. Sic Phytionissa euocasse legitur Samuelem: sic Thessala uates apud Lucanum cadauer erexit. Hinc legimus apud poëtas, & huiusmodi rerum narratores, animas mortuorum nõ euocari absq; sanguine & cadauere: umbras autem ex illorum fumigijs facile allici, additis ouis, lacte, melle, oleo, uino, aqua, farina, tanquã aptum medium præstantibus animabus ad sumenda corpora, quemadmodum hæc apud Homerum longa instructione Cyrce docet Vlysssem. Arbitrantur autem, hæc non nisi in

nisi in his locis duntaxat fieri posse, ubi huiusmodi animæ plurimū uersari dignoscuntur, uel propter cognatū aliquod, sicut corpus relictū eas alliciens, uel propter affectum aliquem in uita quondam impressum, animā ipsam ad certa loca trahentē, uel propter loci alicuius tartaream naturā, iccirco purgandis, uel puniendis animis aptum, cuiusmodi loca plurimū experientia uisionum, nocturnarumq; incursionum, & consimilium phantasmatum occurssione cognoscuntur, aliqua per se satis nota sunt, ut cœmiteria, & loca illa in quibus fieri solet executio criminalis iudicij, & in quibus recentibus annis publicæ strages factæ sunt, uel ubi occisorum cadauera necdū expiata, nec rite sepulta recentioribus annis subhumata sunt. Expiatio namq; exorcisatioq; alicuius loci, tum ritus etiam sacer sepulturæ corporibus debitè adhibitus, sæpe animas ipsas accedere prohibet, longiusq; ad loca iudicij repellit. Hinc necromantia nomen habet, quia in mortuorum cadaueribus operatur, ac per manes & mortuorum umbras, subterraneosq; demones responsa petit, alliciens illos in mortuorum cadauera, per stygia quædam carmina, & infernales inuocationes, perq; feralia sacrificia & impias immolationes, quales apud Lucanū legimus, de Erichthone illa malefica, quæ mortuum euocauit, qui Sexto Pompeio omnē Pharsalici belli euentum prædixit. Erantq; etiā in Phigalia Arcadiæ ciuitate, quidam Magi sacerdotes sacrorum peritissimi, & animarum quæ uita functæ essent euocatores: & sacræ literæ testatur, Phytomissam quandam mulierem euocasse animam Samuelis. Ita enim uero etiam sanctorum animæ sua corpora diligunt, magisq; & promptius exaudire solent, ubi reliquiarum suarum pignora seruantur.

Sunt

Necromantia: Sunt autem duæ necromantia species, una necyomantia, species duæ.

erigens cadauer, quæ non fit absque sanguine: altera scyomantia, in qua sola sufficit umbra euocatio. Deniq; omnia experimenta sua per trucidatorum cadauera & ossa, & membra, & quæ ex illis sunt, operatur: quoniam adsit illis dæmonica potestas ipsis amica: ideoq; improborum dæmonum defluxus facile pelliciunt, propter similitudinem proprietatemq; ualde familiarē: qui cum in rebus terrenis humanisq; possunt quamplurimum, illorum opera freti necromantici, illicitos accendunt amores, immittūt somnia, & morbos, & odia, passionesq; consimiles, ad quas tunc possunt etiam conferre uires animarum illarum, quæ adhuc in spiritu humido turbidoq; inuolutæ, circa exuuias suas oberrantes, eadem quæ improbi dæmones committūt.

Quoniam igitur hæc illis experientia comperta sunt, quod praua & impura anima à corporibus suis uiolenter auulsa, hominumq; non expiatorum & sepultura carentium, circa corpora immorentur, & ad cognatum sibi trahantur, facile abutuntur illis malefici ad maleficia sua efficienda, infelices animas appositione corporis, uel partis eiusdē assumptione allicientes, tum stygijs inuocationibus compellentes, obtestando per dispersa latis campis informia cadauera, & sepultura carentium uagabundas umbras, manesq; Acheronte remissos, & hospites inferū, quos immatura mors in tartara abstraxit, perq; horrenda damnatorum desideria, dæmonesq; superbos, ultores scelerū. Qui

Animam uere corpore restituere cupientem, scire quid oporteat.

autem uere animas suis corporibus restituere debet, oportet illum scientem esse, quæ sit animæ natura propria, unde progrediatur, quantis, & quot gradibus perfectionis referat, qua intelligentia communita, quibus medijs in corpus diffusa,

diffusa, qua harmonia cum ipso fuerit compacta, quam affinitatem habeat cum deo, cum intelligentijs, cum cælis, cum elementis & cæteris omnibus, quorum imaginem & simulacrum tenet, deniq; quibus influxibus compaginatum sit corpus: hæc enim omnia requirit ars suscitationis mortuorum, quæ nõ hominum, sed solius dei est, & quibus ille uoluerit communicare, sicut Helixæo, qui filium Sunamitidis mortuum reuiuiscere fecit. Sic & Alcestis narratur ab Hercule resuscitata, rursus diu uixisse: & Tyanensis Apollonius, mortuam puellam uitæ restituit. Atq; hic notandum est, quia accidit aliquando hominibus, ut retrahatur in illis spiritus uiuificus, & appareant mortui & non sentientes, cum tamen intellectualis natura unita maneat corpori, habeatq; eandem formam, & maneat idem corpus, licet uis uiuificandi se in illud actu non extendat, sed retracta maneat in unione cum intellectuali natura, tamẽ non desinit esse: & licet ille homo iam uere mortuus dici possit, quatenus mors est carentia uiuificantis, tamen non foret corpus illud ueraciter separatum, potestq; rursus expergefieri & reuiuiscere: & sic multa in his apparent miracula, cuiusmodi præcedentibus seculis apud gentiles, & Iudeos multa uisa sunt, è quorum numero est, quod Plato recitat libro decimo de Republica, uidelicet, Pherum quendam Pamphylum, inter eos qui acie ceciderant, decem diebus iacuisse, biduoque postquam inde sublatus esset, impositum rogo reuixisse, ac mira quædam quæ tempore mortis illius uiderit, narrasse: & de his partim locuti sumus in libro primo, & adhuc latius dicemus inferius, ubi de oraculis, quæ in raptu, & extasi, & agone morientium proueniunt, dicemus.

De humanæ animæ potestate, in mente, ratione,
& idolo.

CAP. XLIII.

Animahuma
na quibus cō
stet.

Anima humana constat mente, ratione, & idolo: mens illuminat rationem, ratio fluit in idolum, omnia una est anima. Ratio, nisi per mentem illuminetur, ab errore non est immunis: Mens autem lumen rationi non præbet, nisi lucente deo, primo uidelicet lumine: prima enim lux in deo est supereminēs omnem intellectum: quapropter non potest lux intelligibilis uocari, sed lux illa quæ do infunditur menti, fit intellectualis, atq; intelligi potest: deinde quando per mentem infunditur rationi, fit rationalis, ac potest non solum intelligi, sed etiam cogitari. Deinde quando per rationem infunditur in idolum animæ, efficitur non solum cogitabile, sed etiam imaginabile, nedum tamen corporea: quando uerò exinde migrat in æthereum animæ uehiculum, efficitur primum corporea, non tamen manifeste sensibilis, donec transierit in corpus elementale, siue simplex æreumq; siue compositum, in quo efficitur lux manifeste uisibilis ad oculum. Hunc lucis progressum considerantes Chaldæorum philosophi, stupendam quandam narrant mentis nostræ potentiam, uidelicet fieri posse, ut mens ipsa tota acie in deum defixa, diuino numine impleatur, atq; sic impleta lumine, effusis radijs per singula media usq; ad hoc crassum, tenebrosum, graue, mortale corpus, ipsum quoq; copioso lumine circumfundat, reddatq; stellis simile & æque coruscās, tum etiam radiorum suorum copia, ac leuitate tollat in altum, tāquam stuppam eleuatam per flammam ignis, aliquando statim corpus ueluti spiritum ad longinquas partes transferat: sicut de Philippo legitur in Actibus apostolorum, quando baptizato

Eunucho

Eunucho in India, statim inuentus est in Azoto: & de Abacuc similia apud Danielelem. Sic alij penetrantes clausas portas, custodes, & uincula euaserunt, ut de Petro apostolo, & de Petro exorcista legitur. Minus hoc miretur, qui uiderit famosos istos melancholicos, qui ambulanti in somnijs, & per inuia uadunt, & ascendunt per inaccessa, & exercent opera uigilantium, & quæ uigilantes minime possent: quorum non est alia ratio in natura, quam fortis imaginatio, & exterminata. In quolibet autem homine est ista uirtus, & inest anima humana à radice creationis suæ, sed uariatur in diuersis hominibus, in fortitudine & debilitate, & augetur & minuitur secundum exercitium & usum, per quæ de potentia extrahitur in actum: quod qui rite nouit, potest ascendere in cognitione sua, quousq; imaginatiua uirtus sua transcendat, & iungatur cum uirtute uniuersali, quem Alchindus Bacon, & Gulielmus Parisiensis, uocant sensum naturæ, Vergilius sensum æthereum, & Plato sensum uehiculari appellant: efficiaturq; cogitatio sua fortissima, quando effunditur super ipsam uirtus illa ætherea & cœlestis, cuius splendore confortatur, donec apprehendat species, notiones, & scientiam rerum uerarum, adeò, ut illud quod cogitauerit in mente sua, proueniat sicut ipse cogitauit, & adipiscatur tantam potentiam, ut possit se immergere, & iungere, & insinuare hominum animis, & reddere illos certos de cogitationibus suis, & de uoluntate & desiderio suo, etiã per magna & remota spatia, ac si illa sensibus suis à præsentè obiecto comprehenderent, & potest immodico tẽpore facere multa, ac si essent facta sine tempore: atq; hæc nõ sunt data omnibus, sed quorũ uirtus imaginatiua & cogitativa est fortissima,

& per

Sensus natura
re, æthereus,
& uehiculari.

& peruenit ad finem speculationis: & is est idoneus ap-
 prehendere & nunciare omnia per splendorem uirtutis
 uniuersalis, siue intelligentiæ & apprehensionis spiritua-
 lis, quæ est super ipsum: & hæc est uirtus necessaria quam
 sequi oportet, & cui obedire debet omnis qui sequitur ue-
 ritatem. Si itaq; nunc tanta uirtus imaginationis, ut se pos-
 sit insinuare cui uelit, nulla loci neq; temporis intercapedi
 ne impedita, neq; prohibita, atq; quorsum ipsa somniat
 & imaginatur, nonnunquam secum trahat graue corpus,
 non est dubitandum quin maior sit potentia mentis, si quã
 do fuerit suam naturam adsequuta, nec sensuum illecebris
 grauata, perseveraueritq; incorrupta, suiq; similis. Sed nũc
 ad exemplar tam copioso lumine cœlestium stellarum ani-
 mæ abundant, ut ingens inde in corpora sua redundet co-
 pia luminis. Sic Moysis facies splendebat adeò, ut non pos-
 sent intendere filij Israël illum ob splendorem uultus eius.
 Sic Socrates transfiguratus legitur, solis luciferas uti uice-
 rit lumine rotas: sic Zoroastem transfiguratum sublatũq;
 corpore sursum: sic Enoch & Heliam igneo quodam cur-
 ru cœlos ascendisse: sic Paulum in tertium cœlum raptum
 esse: sic corpora nostra post mundi iudicium, quæ tunc glo-
 rificata dicentur, similiter raptum iri, fulgereq; ut solẽ &
 lunam hac ratione dicere possimus. Quod quidẽ fieri pos-
 se, factumq; fuisse, Auicebron Maurus, atq; Arabs Aui-
 cenna, & Hippocrates Cous, tota præterea Chaldaeorum
 schola fatentur, & ostendunt. Quin & historiarum mo-
 numentis proditum est, Magnum Alexandrum in India
 ingenti periculo circumuẽtum, animo sic exarsisse, uisumq;
 barbaris lumen fundere. Theodorici pater, etiam corpore
 toto scintillas dicitur profudisse: id ipsum & de se prodidit
 sapiens

fapiens quidam, ita ut scintillantes flammæ hinc inde etiã cum sono prosilirent: neq; ea animi uis sola in hominibus, sed etiam in brutis aliquando comperta est, sicut in equo Tiberij, qui ore flammigerasse uisus est. Mens autem supra fatum in providentia est: iccirco nec cœlestium corporum influxibus, nec rerum naturalium qualitatibus afficitur: sola igitur illi medetur religio. Idololum autem animæ in facto est, supra naturam, quæ corporis & animæ quodammo-
 do nodus est, sub fato, supra corpus: iccirco cœlestium corporum influxibus immutatur, rerumq; naturalium & corporalium qualitatibus afficitur. Dico autem animæ idolum, potentiam illam uiuificatiuam & reatricem corporis, sensuum originem, per quam ipsa anima in hoc corpore uires explicat sentiendi: sentit corporalia per corpus, mouet corpus per locum, regit in loco, alitq; in corpore corpus. Animæ idolum quid.

In hoc idolo duæ potentissimæ dominantur uirtutes, una uidelicet, quæ dicitur phantasia, siue uirtus imaginatiua, siue cogitatiua, de cuius potētia iam dictum est, atq; etiã ubi de passionibus animæ tractauimus: altera uirtus est quæ appellatur sensus naturæ, de quo etiã dictum est, ubi mentionem fecimus de aruspicina. Homo itaq; per naturam corporis est sub fato: anima hominis per idololum in fato naturam mouet, per mentem uerò est supra fatum, in providentiæ ordine, ratio autem libera sui iuris est: anima itaq; per rationem ascendit in mentem, ubi diuino lumine repletur: quandoq; descendit in idololum, ubi cœlestium corporum influentijs, rerumq; naturalium qualitatibus afficitur, sensibilibusq; passionibus, & occursum distrahitur: quandoq; anima sese totam replicat in rationem, uel res alias argumentando indagans, uel contemplando semetipsam. Dux in idolo uirtutes.

bile enim est, ut pars rationalis animæ, quem possibilem in intellectum uocant Peripatetici, ad hoc perueniat, ut sine cōuersione ad phantasmata libere discurrat, & operetur. Tā tum deniq; est rationis ipsius imperium, ut quotiescunq; aliquid incurrit, uel in mentē, uel in idolu, uel in naturā, uel in corpus, non potest trāsire in animā, nisi ratio sese ad hoc intēdat. Hoc modo in sensibus exterioribus anima nec uidere, nec audire, nec sentire, nec pati se quicquā percipit, do nec ratio cogitatrix id prius cōprehendat: comprehendit autē quando uacat, nō quando in aliud inhiat, sicut palām uidemus in his qui obuios sibi non animaduertūt, dū aliud quippiam attentius cogitant. Scias igitur nec supernos influxus, neq; naturales affectiones, neq; sensationes, neq; tam corporis quā animi passionēs, nec quodcunq; sensibile in animam posse agere, uel penetrare, nisi per rationis ipsius iudicium. Itaq; per suum actum, non per ulla forinsecam uolentiam potest animus, uel affici, uel perturbari, quod etiam innumeri martyres ipso facto comprobant. Sic Anasarchus Abderites philosophus, iussu Nicocreontis Cypriorum tyranni, in saxū concauum coniectus, ferreis malleis dū caderetur, corporis pœnā negligens, disse fertur: Tunde tunde Anasarchi uasculum, Anasarchum ipsum nihil terret. Iussitq; tyrānus illi linguā præscindi: at ille proprijs dentibus præscisam in tyranni faciē conspuit.

Anasarchi cōstantia.

De gradibus animarum, & earundem interitu aut immortalitate. CAP. XLIII.

Mens quia à deo est, siue à mundo intelligibili, iccirco immortalis est & eterna: ratio autē cœlestis à cœlo suæ originis beneficio lōgæua est: idolum uerò quia ex materiæ gremio, ac sublunari natura dependet, interitui atq;

atq; corruptioni subijcitur. Anima itaq; per mentem suam immortalis, per rationem in aethereo suo uehiculo longæua, sed resolubilis, nisi in noui corporis circuitu restauretur: nõ ergo immortalis est nisi uniatur menti immortalis: ita idolum animæ, siue ipsa sensibilis & animalis anima, quia ex corpore & materiæ gremioeducta est, resoluto corpore unã cum illo interit, aut in corporis sui resoluti uaporibus non diu superest umbra, nihil participans immortalitatis, nisi ipsa quoq; sublimiori potentiæ uniatur. Quæ igitur mēti unita est anima, hæc dicitur anima stans & non cadens: uerũ non omnes homines mentem adepti sunt, quoniam

Non omnes
homines mē
tem adipi-
fcuntur.

(ut inquit Hermes) uoluit illam deus pater tanquam certamen præmiumq; animarum proponere: quod qui neglexerint mentis expertes, corporeis sensibus mancipati, irrationalibus animalibus similes facti, eundem cum eisdem sortiuntur interitum, sicut ait Ecclesiastes, inquiens: *Vnus interitus est hominis & iumentorum, & aqua utriusque conditio: sicut moritur homo, sic & illa moriuntur. Similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumento amplius. hæc ille. Hinc putant pleriq; theologorum, huiusmodi animas nullam manere immortalitatem post hoc exutum corpus, nisi solam spem resurrectionis, quando omnes homines instaurandi sunt. Talem Augustinus refert fuisse Arabum hæresim, qui animas simul cum corpore interire dicebant, & in iudicio iterum cum illo surrecturas. Quicumque uerò diuina gratia fulti mentem consecuti sunt, hi secundum operum comparisonem immortales euadunt, ut inquit Hermes, intelligentia sua cuncta complexi, quæ in terra sunt, & quæ in mari, & quæ in cælis: & si quid est præter ea super cælum, ut ipsum quoq;*

bonum intueantur: quos uerò mediam uitam uiuere contingit, licet diuinam intelligentiam non sint consecuti, sed eius quandam rationalem imaginem, horum animæ cum è corpore excefferint, ad secreta quædam relegatæ receptacula, ubi sensibilibus uiribus affectæ, ac in quodam actus genere uersantes, ex opinatione, & irascibili, & concupiscibili uirtutibus, aut effuse letantur, aut grauiter dolent: in qua opinione fuit etiam diuus Augustinus in eo libro, quem scripsit, De spiritu & anima. Hanc animam Indorum, Persarum, Aegyptiorum & Chaldæorum sapientes, corpore suo longæue superuiuere tradiderunt, tamen non protinus immortalem fieri, nisi per transcorporationem: uerum theologi nostri de his longe aliter philosophantur: dicunt enim, quòd etsi animarum omnium communis sit origo & idem ortus, diuersis tamen gradibus ab opifice inter se distinctæ sunt, non solum accidentalibus, sed gradibus quibusdam intrinsicis, in essentia ipsarum radicatis, quibus unaquæq; anima differt ab alia, per illud quod est ipsi proprium: quam sententiam ita tenet Ioannes Scotus: & Parisenses theologi ita sentiendum esse, in eorum articulis decreuerunt. Hinc ait Sapiens: Puer eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam, uidelicet meliorem quàm multi alij. Et secundum hanc animarum inæqualitatem in gradibus suis unaquæq; capax est sui muneris, quod suscipit à deo donum gratuitum, sicut legitur in euāgelijs: Quia uni dedit quinque talenta, alij duo, alij unum, unicuique secundum propriam uirtutem: & Apostolus inquit: Dedit aliquos fieri apostolos, alios prophetas, alios euangelistas & doctores, ad consummationem sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi. Sunt enim (ut inquit

quit Origenes) quaedam inuisibiles uirtutes, quibus ea quæ sunt super terram dispensanda credita sunt, in quibus non parua differentia est, sicut & in hominibus requiritur: quare alius summum gradum sapientiæ, aut dignitatis attingit, alius paulò distat à bestijs, & bestias pascēs fit semibestia: alius uirtutibus abundans & fortuna diues, alius uel nihil, uel modicum habet, sæpe etiam id paululum quod habet auferitur ab eo, & datur habenti. Atq; ea est diuina iustitia, in distributione donorum, ut correspondeant uirtuti uniuscuiusq; recipientis, quibus etiam præmia redduntur secundum opera ipsorum, ut quæ sit proportio munerum ad munera, & meritorum ad merita, eadem sit proportio præmiorum ad præmia. Illud tandem sciendū est, quia omnis nobilis anima quadruplicem habet operationem: unā diuinam, per imaginem diuinæ proprietatis: alteram intellectualem, per formalitatem participationis cum intelligentijs: tertiam rationalem, per perfectionem propriæ essentialitatis: quartā animale[m] siue naturalem, per communionem ad corpus, & ad hæc inferiora, ut nullum opus sit in tota mundi serie tam admirabile, tam excellens, tam miraculosum, quod animā humana suam diuinitatis imaginem complexa, quam uocant Magi animam stantem & non cadentem, sua propriā uirtute absq; omni externo adminiculo non queat efficere. Forma igitur totius magicæ uirtutis est ab anima hominis stante, & non cadente.

Animæ nobi-
lis quadru-
plex opera-
tio.

Anima stans
& non cadens.

De uaticinio & furore. CAP. XLV.

Vaticinium est, quò perciti sacerdotes uel alij, & rerum causas cernunt, & futura etiam prævident, quando scilicet à dijs, uel à dæmonibus descendunt in illos

oracula, spiritusq; traduntur ab eis, quos quidem descensus, uocant Platonici superiorum animorum in nostros animos illapsiones: & Mercurius uocat eos demonum sensus, ac demonum animos. Cuiusmodi demones Eurideas & Pythonas ueteres uocauerunt, quos hominum ingredi corpora solitos, & eorum uti uocibus & linguis ad futurorum prædictiones, cōstanter credidit antiquitas: de quibus etiam meminit Plutarchus in Dialogo de causis deficientium oraculorum. Verum Cicero Stoicos secutus, præscientiam futurorum tantundem dijs cōpetere affirmat: & Ptolemæus astrologus ait: Soli numine afflati, prædicunt particularia. Astipulatur istis Petrus apostolus, inquit: Non enim uoluntate humana allata est aliquando prophetia, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. Quod autem futurorum uaticinia, deorum illapsionū propria sit, affirmat Esaias inquit: Annuntiate nobis quæ uentura sunt, & dicemus quia dii estis uos. Illapsiones uerò huiusmodi, siue sensus non transferunt in animam nostram, quando illa in aliud quidem attentius inhians est

Futurorum præscientiam solis dijs cōpetere.

Tria uacationis genera.

occupata: sed transeunt quando uacat: uacationis autem eiusmodi tria sunt genera, scilicet furor, raptus, & somniū, de quibus singulis nunc per ordinem dicemus.

De prima specie furoris à Musis. CAP. XLVI.

Furor est illustratio animæ à dijs, uel à demonibus proueniens, unde Nasonis hoc carmen:

Est deus in nobis, sunt & commercia cœli,

Sedibus æthereis spiritus ille uenit.

Plato hunc definit per alienationem & nexum: abstrahit siquidem ab his quibus corporei sensus excitantur, ab animali homine alienus, numini adhæret, à quo suscipit, quæ
 propr

proprijs uiribus nequit indagare: quando enim animus liber & solutus, relaxatis corporis habenis, uelut incustodito carcere, licentius egressus, membrorum uincula transgreditur, nullo cohibente, suis stimulis impulsus, diuino spiritu concitatus, omnia comprehendit, & futura præuidet.

Sunt autem quatuor diuini furoris species, à singulis numeribus procedentes, scilicet à Musis, à Dionysio, ab Apolline, & à Venere. Primus itaq; furor à Musis procedens, hic animum suscitatur atq; temperatur, redditq; diuinum, per res naturales superiora trahendo ad inferiora: sunt autem Musæ spherarum cælestium animæ, secundum quas singuli reperiuntur gradus, quibus superiorum ad inferiora fit attractus: horum inferior spheram lunæ referens tenet quæ ex uegetabilibus sunt, ut plantas, fructus arborum, radices, & quæ ex materijs durioribus sunt, ut lapides & metalla, earum alligationes & suspensiones: sic fertur quòd lapis selenites, & lapis hyenæ præstant diuinationem: similiter uerbena & herba theangelida uaticinium præstant, quemadmodum de his superius dictum est. Secundus gradus referens Mercurium, tenet quæ ex animalibus sunt, & quæ ex diuersarum rerum naturalium adinuicem commixtione componuntur, pocula & esculenta: hoc modo cor talpæ, si quis ipsum recens palpansq; uorauerit, diuinationi, & ad rerum efficiendarum euentum cõferre dicitur. Et narrat Rabbi Moses Cusensis in commentarijs super Leuiticum, esse animal יררר Iedua dictum, humanæ formæ, cui de umbilici medio emititur funiculus, quo cucurbitæ instar humo adfigitur: & quantum longitudo illius funiculi protrahitur, omnia circumuescens deuorat atq; consumit, uisumq; fallens capi

nequit, nisi sagittarum iclu funis amputetur: quo præciso, expirat: cuius deinde osibus certa quadam lege ori impostus, statim quisquis id fecerit, furore corripitur, ac de expetitis quibusq; edicit oracula. Tertius gradus correspondet spheræ Veneris: hic tenet pulueres subtilissimos, uapores & odores, & quæ ex his conficiuntur unguenta & suffumigationes, de quibus superius dictum est. Quartus gradus pertinet ad spheram Solis: hic tenet uoces, uerba, cantus, & sonos harmonicos, per quorum suauem consonantiam, turbidam pellit ex anima discordiam, erigitq; animum. Vnde Hermes, Pythagoras, Plato, dissonantem animum iubent cantu & harmonia componere & erigere. Sic Timotheus Alexandrum regem sonis fertur excitaſse in furorem: sic sacerdos Calamensis (teste Aurelio Augustino) solebat sese suo arbitratu querula quadam harmonia euocare à corpore in raptum & extasim. de his etiam superius sermo habitus est. Quintus gradus conuenit Marti: hic tenet uehementes imaginationes & animi affectiones, conceptus & motus, de quibus omnibus supra patet. Sextus gradus respondet Ioui: hic tenet rationis discursus, deliberationes, consultationes, moralesq; purgationes: de his partim superius mentio facta est, partim dicetur inferius. Habet præterea sub se admirationes & uenerationes, quorum stupore aliquando phantasia atq; ratio sic infrenantur, ut subito omnes suos actus prætermittant: unde tunc mens ipsa libera, soli numini, siue deo alicui, siue demoni exposita, supernos diuinosq; concipit influxus, eos scilicet, de quibus antea deliberauerat. Sic legimus Sibyllas, ac Pythiæ sacerdotes, in Iouis & Apollinis antris oracula suscipere solitos. Septimus gradus refert Saturnum:

hic

hic tenet secretiores intelligentias, & tranquillās mentis
 contemplationes: dico autem hic contemplationem, liberā ^{Contempla-}
 mentis perspicaciam, in spectacula sapientiæ, cum admira- ^{tio.}
 tione suspensam. Nam illa excogitatio quæ per ænigmata,
 aut imagines fit, speculatio, aut discursus quidam est, ad Io-
 uem pertinens, non contemplatio. Octauus gradus referēs
 cœlum stellatum: hic cœlestium corporum obseruat situm,
 motum, radios, & lumen: tenet quoq; imagines, annulos,
 & similia, quæ ad cœlestium normam fabricantur, de qui-
 bus suprâ dictum est. Nonus gradus correspondet primo
 mobili, scilicet nonæ spheræ siue ipsi uniuerso: hic tenet res
 magis formales, ut numeros, figuras, characteres, & occul-
 tas intelligentiarum cœli obseruat influentias, ceteraq;
 mysteria, quæ quia cœlestium numinum & inuocatorum
 spirituum gerunt effigiem, illos facile alliciunt, & uelut
 conformitatis quadam necessitate impulsos, accedere co-
 gunt: atq; ne recedant facile detinent, de quibus apud Por-
 phyrum in oraculis legimus:

Cessa nunc tandem, & uerbis parce, uitaq;
 Da requiem, soluens prisca cedensq; figuras,
 Et remoue à membris, & lintea dura resoluē.

Et ibidem alio loco:

Soluite ferta pedes, liquidis & spargite lymphis
 Aquæ, manu ramum laurus auferte uirentis,
 Linea sitq; omnis deleta, omnisq; character.
 De his omnibus superius ad longum satis tractatum est,
 & adhuc dicitur inferius.

De secunda specie à Dionysio. CAP. XLVIII.

SECUNDUS autem furor procedit à Dionysio: hic per ex-
 Spiationes exteriores & interiores, & per exorcisma-
 I 5 ta, per

ta, per sacramenta, per solennia, ritus, phana, obseruationes, animam in mentem supremam sui partem dirigit, ac tanquam dignum & incontaminatum deorum templum efficit, in quo diuini spiritus inhabitent, quos anima tunc uitæ socios possidens, ab illis felicitate, sapiētia, oraculisq; repletur, non in signis, aut notis, aut coniecturis, sed concitatione quadā animi, ac soluto liberoq; motu: sic Bacchus Bæotijs, & Epimenides Cois, & Sibylla Erythrea Troiæ nis uaticinabantur. Nonnunquam hic furor contingit per claram uisionem, quandoq; per expressam uocem: sic Socrates à suo demone regebatur, cuius monitis sedulo obtemperabat, cuius uocem auribus sæpenumero audiebat, cui etiam forma demonis sæpe uisa est. Solent enim fatidici spiritus bene expurgatis animis etiam sese uisibiles præbere & comites, cuius exempla multa sunt in sacris literis,

Quot angelos antiqui patres familiares habuerint.

ut in Abrahamo & ancilla eius Agar, in Iacob, Gedeone, Helia, Tobia, Daniele, & multis alijs. Sic Adam familiarem consuetudinem habuit cum angelo Raziele: Sem filius Noë, cum Iophiele: Abraham cum Zadkiele: Isaac & Iacob, cum Peliele: Ioseph & Iosue & Daniel, cū Gabriele: Moses, cum Metatron: Helias, cum Maltiele: Tobias iunior, cum Raphaële: Dauid, cum Cerniele: Manne, cum Phadaële: Cenez, cū Ceruele: Ezechiel, cū Hasmaële: Esdras, cum Vrielle: Solomon, cum Michaële. Nonnunquam spiritus isti uirtute sua animarum & organicū corpus, siue brutum, siue rationale, ingrediuntur & corripunt, ac anima illius tanquam basi utentes, per corporea instrumenta uoces reddunt, sicut hoc in asina Balaam manifestū est, & in Saul, in quem insiliit spiritus domini, & prophetauit. De istis, sic ait Apollo in responsis apud Porphyriū:

Carnis

*Carminibus domitus Phæbeus fulgur, ab alto
Defluxit, tacitus purumq; per æra uectus,
Afflatu spirans labensq; in corda sonoro,
Et subiit mentem innocuam, sanctiq; capacem
Numinis, & peperit mortali ex gutture uocem.*

De tertia specie furoris, ab Apolline. CAP. XLVIII:

Tertius uerò furor ab Apolline procedit, scilicet m̄
di mente. Hic sacris quibusdam mysterijs, uotis, sa-
crificijs, adorationibus, inuocationibus, & sacris quibus-
dam artificijs, uel arcanis quibusdam confectionibus, qui-
bus d̄i sui spiritus uirtutem infuderunt, animã supra men-
tem assurgere facit, ipsum cum numinibus demonibusq;
coniungendo: sicut legimus de Ephod, quo applicato mox
prophetabant: sic legimus in libro Senatorum, in capitulis
Eleazar, Rabi Ismaëlem confecisse quasdam placentulas,
quibusdam diuinis angelicisq; nominibus inscriptas, atq;
sic consecratas, quibus qui cum fide, spe & charitate ue-
scebatur, mox prophetico sapientiæ spiritu effulgebat. Le-
gimus ibidem, Rabi Iohenam, filiũ Iochahidis, rudẽ quen-
dam agricolam nomine Eleazarum, omnis literaturæ ex-
pertẽ, taliter illuminasse, ut repentino fulgore ciucunfusus,
inopinatẽ tam alta legis mysteria in cœtum sapientũ con-
cionaretur, ut astãtibus omnibus stupori fuerit: & de quo
dam Heraisco Aegyptio memoriæ proditum est, illum di-
uina quadã natura præditum, ita ut solo simulacrorũ con-
tuitu, quæ aliquod in se numen haberent, diuino furore pro-
tinus concitaretur. Legimus quoq; in sacris literis, cum
Saul esset inter prophetas, insilisse super eum spiritum do-
mini, & prophetasse: cumq; à prophetarum cuneo abiret,
cessasse prophetare. Simile accidit licitoribus illis quas mi-
sit Saul

fit Saul, ut caperent Dauid: qui cum uidissent cuneum prophetarum, & Samuelem stantem super eos, factus est spiritus domini etiã in illis, & prophetarunt etiam ipsi. Tanta est sepe in prophetis diuino furore correptis diuini luminis exuberantia, ut etiam propinquos illis corripiat, similiq; spiritu furere compellat: non ergo incredibile est aliquem ex ignorante repente posse fieri sapientem, & iterũ

Ars mira. ex sapiente ignorantem: est enim ars quãdam (sed paucissimis cognita) taliter informandi, exornandi, & illustrandi fidelem & purum hominis animum, ut ex ignorantia tenebris repente ad sapientiã & doctrinarum lumina euehatur: est econuerso facultas immundos & incredulos, reconditis quibusdam arcanis, eodem sapientiã & doctrinarum dono rursus exuere, & pristina suã ignorantia restituere. Potest etiam animus humanus (teste Apuleio) præsertim simplex & purus, sacrorum quorundam auocamento, ac delinimento soporari & externari ad præsentium obliuionem, ita ut remota corporis memoria, redigatur in naturam suam diuinam, atque sic diuino lumine lustratus, ac furore diuino afflatus, futura rerum præagire, tum etiam mirabilium quorundam effectuum cum hoc suscipere uirtutem. Vnde inquit Iamblichus: Cum uates dei numine afflantur, nihil timent, nihil ueerentur: nam per inuia uadunt, atq; in ignem illi feruntur, & flumina transeunt. Sic legimus antra quãdam, ut Apollinis & Trophonij, & tripodas, & specus, & fontes, & lacus, & eiusmodi hoc modo dijs sacrata, uel eo mysterio fabricata fuisse, ut exinde sacerdotes uaticinandi spiritum hauserint, quemadmodum Iamblichus ad Porphyrium: Sibylla (inquit) in Delphis duplici ratione deum

Vates numine afflati, ne minẽ timẽt.

deum suscipere solita est: aut enim per tenuem spiritum, & ignem, qui alicubi ex ore antri prorumpebat: aut ipsa etiam in adytum sedens, super aneam sellam tripodem numini dicatam, & utroque; hoc diuino spiritu acta, uaticinia fundebat: tum plurimus ignis ex antro uolans, uati undique; circumfunditur, eamque; suo numine repletam agit, aut sacrae sedi adhaerens, per quam deo afflata, protinus ad uaticinia erumpit. Sed & uates fatidica in Branchis, quae in axe coe sedit, aut uirgam manu gestat à numine sibi aliquo concessam, uel pedes interdum lymbumque; undis proluit, uel ignis uaporem ex undis haurit. His omnibus diuino splendore repletur, editaque; plena rerum pandit oracula. Legimus etiam in Thraciae regione adytum fuisse Libero sacrum, ex quo uaticinia & oracula reddi solebant: cuius templi antistites uino affatim epoto res peragebant. Apud Clarios etiam, ubi Clarij Apollinis templum erat, quibus diuina effari permissum fuerat, aqua prius assumpta, res peragebant. Erat etiam fatidicus Achaiæ Patris fonticulus, ante Cereris templum constitutus, ubi de agrotorum successibus consulentes, speculum tenui funiculo alligatum, usque ad supremas fontis aquas sensim demittebant: peractisque certis supplicationibus & suffitibus, rei ipsius euentus in speculo sese offerebat. Erat etiam haud procul ab Epidawro Laconiae ciuitate alta palus, quae Iunonis aqua uocabatur: in quam coniectis frumentaceis placentulis, responsa dabantur: prospera, si undae iniectas placidae retinissent: aduersa autem, si ueluti aspernatæ illas reiecissent. Simile etiam Aetnae crateres factitasse proditum est, in quas iniecta numismata, aut uictima, idem praesagij lati, aut tristis, iniectorum retentione, uel reiectu ostendebant. Similia quoque;

quoque narrat Dion in Romana historia, de loco quem Nymphæum appellatum dicit: ubi thure hoc modo in flammâ coniecto, oracula capiebantur de omnibus quæ quis scire cupiebat, præterquam de morte, & quæ ad nuptias pertinerent. Mirum quoq; quod de Paliscorum Sicilia fonte tradidit Aristoteles, ad quem iuraturi accedentes, quæcunq; affirmare uoluissent, tabellis inscripta & obsignata in fontem deijciebant: quæ si recta fuissent, super aquas fluitare uidebantur: sin uerò falso & dolo malo peierata, statim mergebatur ima petentes: tum exiliens subito ignis, correptum periurij reum, in cineres exurebat. Erat quoq; in urbe Dodona quercus, quæ ubi quis ad capiendum responsum ingrediebatur, protinus mouebatur, & sonitum edebat: erat & ibidem statua uirgam ferens, quæ lebetem (scilicet peluim) quæ propè aderat percutiebat, ex qua responsum moderatis ictibus peluis referebat. Vnde legitur in epistola Ausonij ad Paulinum:

Nec Dodonei cessat tinnitus aheni,

Ad numerum quoties radijs ferientibus ictæ,

Respondent dociles moderato uerbere pelues.

De quarta specie furoris à Venere. CAP. XLIX.

Quarta autem furor à Venere proueniens, hic feruenti amore animum in deum conuertit, & transfmutat, efficitq; deo penitus similem, tanquam propriam dei imaginem. Vnde inquit Hermes: ò Asclepi, magnum miraculum est homo, animal honorandum & adorandū: hic enim in naturam dei transit, qua ipse sit deus: hic demonum genus nouit, utpote qui cum iisdem ortum se esse cognoscat: hic humanæ naturæ partem in seipso despiciens, alterius partis diuinitate confusus. Anima itaq; iam conuersa, deo

sa, deo quoq; similis effecta, sic à deo formatur, ut supra omnem intellectum essentiali quodam diuinitatis contactu omnia cognoscat: ideoq; amorem Orpheus sine oculis describit, quia est supra intellectum. Iamq; etiam anima amore in deum sic conuersa, & supra intellectualem spheram sublimata, præter hoc quòd integra sua uirtute uaticiniy, ac prophetiæ spiritum adsecuta sit, aliquando etiam mirabiliora & maiora quàm ipsa mundi natura operatur, quod quidem opus miraculum appellatur: nam quemadmodum Miraculum. cælum imagine sui, & suo lumine atq; calore ea agit, quæ uis ignis naturali non efficit qualitate (quod in Alchymicis, uel ipsa experientia notissimum est) sic etiam deus per sui imaginem, ac lucem ea perficit, quæ mundus innata sibi uirtute agere non potest: imago autem dei homo est, saltem qui iam Venereo furore deo similis effectus, sola uiuit mente, atq; capit toto pectore Iouem. Tamen anima hominis Anima hominis. secundum Hebræorum doctores, ac Cabalistas definitur, esse lumen dei, & ad imaginem uerbi causæ causarum primi exemplaris creata, substantia dei, sigilloq; figurata, cuius character est uerbum æternum. Quod intuens Hermes Trismegistus, talem hominem ait esse, uel cælicolis præstantiorem, uel saltem æquali sorte potiri.

De raptu & extasi, & uaticinijs quæ ijs qui morbo comitiali & syncopi corripiuntur, & quæ agonizantibus contingunt. CAP. L.

Raptus est abstractio, & alienatio & illustratio animæ, à deo proueniens, per quæ deus animam à superioris delapsam ad infera, rursus ab inferis retrahit ad superiora. Huius causa est in nobis continua contemplatio sublimiorum, quæ quatenus profundissima mentis intentione Raptus quid.

tione animum incorpore& sapienti& coniungit, eatenus uehementioribus suis agitationibus, ipsum a sensibilibus corporeq; seuocat, & (ut inquit Plato) taliter quandoq;, quod nonnunquam corpus ipsum uel effugiat, & quasi dissolui uideatur, quemadmodum Aurelius Augustinus narrat de sacerdote Calamensi (cuius supra meminimus) Iacebat, inquit, similimus mortuo, sine anhelitu: & cum uretetur & secaretur, non sentiebat. Tantum igitur est anim& imperium, quando scilicet suam naturam fuerit adfecta, nec sensuum illecebris grauata, ut uirtute sua subito ascendat, non modo in corpore manens, sed etiam aliquando compedibus soluta extra corpus uolitans ad supercœlestem cohabitationem, ubi iâ deo quàm proxima & quàm similima, diuinorum effecta receptaculû, diuino lumine oraculisq; repletur. Vnde inquit Zoroastes: Ascendendum tibi est ad lumen ipsum, & ad patris radios, unde tibi missa est anima, plurimam induta mentem. Et Trismegistus ait: Ascendere te oportebit supra cœlos, chorisq; dæmonû longe abesse, & Pythagoras ait: Si tu relinquendo corpus in ætherem liberum transieris, eris immortalis deus. Sic legimus Hermetem, Socratem, Xenocratem, Platonem, Plotinum, Heraclitum, Pythagoram & Zoroastem, raptu solitos seuocari, atq; sic multarum rerum ediscere sapientiam. Legimus etiam apud Herodotum fuisse in Proconneso philosophum mirific& scientiæ, Atheum nomine, eiusq; animam quandoq; corpus exire, ac post uisa longinqua spatia, rursum in corpus redire doctiorem. Idem tradit Plinius, consueuisse animâ Harmonis Clazomenij, eamq; relicto corpore uagari solitam, multa quoq; ac uera è longinquo nunciare. Et sunt adhuc in hunc diem apud Norue

gios & Pilappios per plures, qui se in totum triduum seuo-
cant à corpore, reuersiq; multa à longinquis renunciant:
atq; illos interea custodire oportet, ne quod uiuum animal
illos supergrediatur contingatq; aliàs ferunt in corpus suū
non reueri. Sciendum ergo quòd (iuxta Aegyptiorum do-
ctrinam) cum anima lumen sit quoddam spirituale, quan- Anima à cor-
pore soluta
do à corpore est soluta, omnem locum & omne tempus omnem lo-
cum & tem-
pus compre-
hendit.
comprehendit, non secus atq; lumen in laterna inclusum,
qua aperta, usquequaque diffunditur, neque deficit: nam
ubique est, & semper: & Cicero in suo de Diuinatione
libro ait: Nec aliquando animus hominis diuinat, ni-
si cum ita solutus est, ut ei planè nihil sit cum corpore,
aut parum. Cum igitur peruenerit ad illum statum, qui
est supremus gradus contemplatiuæ perfectionis, tunc ra-
pitur ab omnibus creatis speciebus, & intelligit non per
species acquisitas, sed per inspectionem ad ideas, omniaq;
in idearum lumine cognoscit: cuius luminis Plato dicit pau-
cissimos homines participes fieri in hac uita, sed pene deos
omnes. Syncopis etiam morbiq; comitiales raptum quo-
dammodo imitantur, atq; in ipsis sapiissime sicut in raptu
uaticinia proueniunt, quo quidem uaticinandi genere legi-
mus Herculem, Arabesq; quàm plures excelluisse. Et sunt
quædam uaticinia, quæ inter confinia naturalium diuina-
tionum & transnaturalia oracula media sunt, uidelicet
quæ ex passionis alicuius excessu, ut amore nimio, uel tri-
stitia, uel inter crebra suspiria, aut in mortis agone futura
pronuntiant, sicut apud Statium de matre Achillis:

Nec uana parentum

Expauit uitreo sub gurgite remos.

Inest enim animis nostris quædam uis perspicua, & capax

K rerum

rerum omnium, sed caligine corporis & mortalitatis ob-
 sita & impedita, post mortem autem immortalitatem cō-
 secuta, & à corpore soluta, plenam & perfectam habet
 cognitionem. Hinc accedit morti uicinis, & senecta debi-
 litatis, nonnunquam aliquid insueti luminis, quia anima
 tunc sensibus minus præpedita est, & acutius intelligit,
 & iam quasi paululum relaxata uinculis, corpori amplius
 non omnino obnoxia, & quasi loco quo migratura est ui-
 cina, reuelationes facile percipit, quæ agonijs suis pexmi-
 xta, sibi tunc offeruntur. Vnde Ambrosius libro de Fide
 resurrectionis ait: Anima nostra corporeum istud euade-
 re gestit ergastulum, quæ motu aëreo libera nescit quò ua-
 dat, aut unde ueniat. Scimus tamen quòd corpori superui-
 uat, & ea iam depositis proprii sensus repagulis expedita,
 libero cernat obtutu, quæ antè sita in corpore non uidebat,
 quod exemplo dormientium possumus æstimare, quorum
 animi uelut quieti sepulto corpore ad altiora se subrigunt,
 & renunciant corpori rerum absentium, uel etiam cæle-
 stium uisiones.

De somnio prophetico.

CAP. LI.

Somnium dico nunc, quod ex spiritu phantastico &
 intellectu inuicem unitis, aut per illustrationem intel-
 lectus agentis super animam nostram, aut per meram re-
 uelationem numinis alicuius, purgata atq; tranquilla mē-
 te procedit: ab hoc enim anima nostra uera recipit oracu-
 la, affatimq; nobis uaticinia præstat: nam in somnijs &
 interrogare uidemur, & discere, & legere, & inueni-
 re: multa quoque dubia, multa consilia, multa incogni-
 ta inopinataq; neq; unquam tentata animis nostris, no-
 bis in somnijs patefunt, apparentq; imagines ignotorum
 locorum

locorum, & simulacra hominum tam uiuentium quam mortuorum: portendunturq; futura quæ nondum prouenerunt, & reuelantur prouenisse uspiam, quæ nulla adhuc scientiæ fama innotuerunt. & hæc somnia nulla egent alia interpretandi arte, sicut illa de quibus in primo libro locuti sumus, quæ diuinationis sunt, non præscientiæ: contingitq; eos qui uiderunt, ut plurimum non intelligere: quia (ut inquit Abdala Arabs) sicut uidere so-

omnia, est à fortitudine imaginationis: ita intelligere ea, est à fortitudine intellectus. Cuius ergo intellectus nimio carnis demersus commercio sopitus est, aut spiritus imaginatiuus siue phantasticus tam hebes, ac impolitus est, ut superni intellectus species influentesq; imagines nequeat excipere, exceptasq; retinere, hic ad somniorum uaticinia planè inutilis est. Oportet ergo uolentem uera recipere somnia, spiritum phantasticum purum, inconcussum, imperturbatumq; seruare, atq; ita componere, ut dignus efficiatur cui mens atque intellectus præsideat, atque innotescat: talis namq; spiritus uaticinijs aptissimus, omnium idolorum à rebus undique manantium (ut inquit Synesius) speculum est clarissimum. Cum igitur corpore iam sani sumus, non perturbati animo, non cibo potuque grauati, nec mærentes inopia, nullisq; nobis obstrepentibus libidinis, aut iracundiæ uitij, castè cubitum euntes dormimus, tunc anima nostra pura atque diuina, ab omni noxia cogitatione soluta, per somnium iam libera, hoc diuino spiritu instrumento freta, radiantes, & resplendentes, à mentibus diuinis, in se suscipit radios, & effigies, atque tanquam in quodam derisco speculo, omni intellectu uulgaris indagacione, rationisq; discursu longè quidem certius,

Somnia uidere, & ea intelligere, unde continetur.

clarius efficaciusq; contuetur, instruentibus diuinis potestibus inuitatam ad cœtum illorum animam nocturnæ solitudinis opportunitate, neq; etiam tunc uigilanti deerit propitia diuinitas, quæ illius actus moderetur. Quicumq; igitur spiritum suum meditatione tranquilla, ac religiosa, tum per uictum temperatum, ac moderatum secundum naturam conseruat purum, hoc utitur admodum præparato, ut eiusmodi ratione diuinus euadat atq; sciens: quicumq; uero contrâ phantastico spiritu languet, non recipit perspicua discretaq; uisa: sed quemadmodum luscus oculus propter debilitatem confuse indiscreteq; iudicat: sic etiam quâdo crapula uinoq; repleti sumus, tunc spiritus noster noxijs uaporibus oppressus (sicut aqua turbida sub eadem forma solet dissimiliter affici) decipitur atq; hebescit, quam ob causam Amphiaræus uates (ut legimus apud Philostratum) uolentem recipere oracula, iussit integrum diem à cibo, à uino autem triduo abstinere: quia non possit recte uaticinari anima, nisi esset uino ciboq; liberata: sobrijs enim animis, ac religiosis, diuinoq; cultui uacantibus, solent dij tribuere oracula. Vnde Orpheus exclamat:

Nuncie futurorum uaticinator maxime,
 Accedis ad animas somni quiete demulctas:
 Easq; compellans suscitas mentem,
 Sententias numinû beatorû eis per somnium subinseris,
 Silens silentibus animis uentura pronuncians,
 His inquam animis, quorum mens diuino cultu rectissime utitur.

Hinc apud ueteres moris erat, ut qui resposæ accepturi essent, prius celebratis sacris quibusdâ expiationibus & sacrificijs, peracto diuino cultu, etiâ sacratio cubiculo, uel sal-

tem

Simile.

Philostratus
lib. 2. cap. 14.

tem suarum immolationum uelleribus, religiosius incubaret, cuius quidem ritus meminit Vergilius in his uersibus:

In dubijs responsa petunt, huc dona sacerdos
Contulit, & caesarum ouium sub nocte silenti
Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.

Et paulo post canit:

Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
Centum lanigeras maculabat rite bidentes,
Atq; horum effultis tergo stratisq; iacebat
Velleribus.

Et qui Lacedaemonijs praerant (quod ait Cicero) in Pasi-
phaes phano somniadi causa recubare solebant: idem fieri
in templo Aesculapij, à quo uera immitti somnia putaban-
tur. & Calabri Podalyrium Aesculapij filium consultu-
ri, iuxta illius sepulchrum in agnitis pellibus obdormisce-
bant: sic nanq; in somnijs, de qua quisq; re scire cuperet, Somniorum
admonebatur. Familiarissimum autem tempus somniorum tempus nox
est.
est nox, quando sensus uagis obiectis, & erroribus meri-
dianis uanisq; affectibus liberati, nec metus pulsat ani-
mum, nec uacillat cogitatus, & pacatissima mens, diuini-
tati perseueranter inhareat. Sunt autem (ut ait Rabbi Io-
henan in libro Senatorum) somniorum uerorum quatuor Somniorum
uerorum ge-
nera quatu-
or.
genera: Primum matutinum, quod inter somnium & uigi-
liam fit: secundum, quod quis uiderit de altero: tertium, cu-
ius interpretatio uisione nocturna ipsi somniatori osten-
ditur: quartum, quod est eidem somniatori repetitum, iuxta
illud quod ait Ioseph ad Pharaonem, inquit: Quod autem
uidisti secundo ad eandem rem pertinens somnium, firmi-
tatis indicium est. Est autem firmissimum somnium, quod
est de his quae secum quisq; reuoluit, & mente agit at eundo

dormitum, sicut scribitur: Tu rex cogitare cœpisti in stratu tuo quod esset futurum post hæc. Oportet autem alienorum somniorum interpretem habere scientiam, qua possit distinguere & discernere similitudines rerū omnium, & cognoscere mores omnium gentium, secundum leges quas receperunt de deo, & de angelis. Illud præterea sciendum,

Inanes res
somnia per-
mixta.

nix aliquod, aut nullum somnium esse absq; re aliqua inani, sicut nullum frumenti granum absq; paleis: quod etiam ipsius Iosephi patriarchæ somnium testatur, quod interpretatus pater Iacob inquit: Quid sibi uult in somniū hoc quod uidisti? nū ego, & mater tua, & fratres tui, adorabimus te super terram? quod quidem de extincta postmodum matre effectum non est cōsecutum. Hæc etiam Rabbi Iohennā in libro prænominato, cui accedens Rabbi Leui, omne somnium propheticū non pluris quā adusq; duos & uiginti annos ait effectū suo posse fraudari: sic Ioseph anno ætatis suæ decimo septimo somniauit, quod postea ætatis suæ tri-

Ad diuinorū
somnia
susceptionē
quæ requi-
rantur.

cesimonono prodijt in actum. Volens itaq; nunc diuina suscipere somnia, sit corpore bene dispositus, & cerebro à uaporibus, animo à perturbationibus libero, eoq; die abstinat à cœna, nec bibat quod inebriare possit: habeat cubiculum mundum & nitidum, etiam exorcizatum & sacrum, in quo facto suffitu, inunctis temporibus, obuinctis digitis somniorum anulis, supposita capiti cœlesti imagine, sacraq; charta, inuocato sacris orationibus numine, stratum petat, intenta cogitatione super re quam scire desiderat: sic enim uerissima & indubia uidebit somnia cum uera intellectus illuminatione. Quicumq; igitur ea quæ in his libris sparsim de hac re diximus coniungere nouerit, oraculorum & somniorum donum facile obtinebit.

De

De sortibus & notaminibus certam oraculorum
utim possidentibus. CAP. LII.

SVnt etiam sortes quædam diuinam oraculorum possidentes uirtutem, ac tanquam diuini iudicij indices, antea multa prece, & obsecratione illorum qui hoc exquirunt petita, aliquando etiam à deo ipso fieri præcepta, quemadmodum in Leuitico legitur, de hirco offerendo domino, & de capro emissario: & in Numerorum libro, de uirgis tribuum Israël. Tam uerò & Moses, & Iosue, missis sortibus in conspectu domini diuiserunt terras, & hereditates tribubus Israël secundum præscriptum dei. Apostoli Christi præmissis precibus per sortem elegerunt Mathiam in locum proditoris Iudæ: Ionas propheta cum fugiens à facie domini nauigaret Tharsum, suborta tempestate nautæ per sortem inuenerunt illum causam periculi, proiectumq; in mare cessasse tempestatem. Narrat Cæsar de M. Valerio Procillo capto ab hostibus, ter sortibus consultum, utrum igne statim necandus esset, an in aliud tempus reseruandus; sortium beneficio euasisse incolumem: Erat quondam apud Buram Achaiæ oppidum Herculis oraculum, ex talis & abaco constitutum, ubi consulturus de re quapiam, post peractas deo preces, talos quatuor iaciebat, quorum situm atq; figuras obseruans uates, quid uenturum esset, in abaco scriptum comperiebat: erant autem tali omnes ex hostiarum ossibus confecti. Illud uerò sciendū, uetustos patres non solitos qualibet leui de causa mittere sortem, sed aut necessitate, aut grandi utilitate urgente, nec nisi cum magna religione, reuerentia, expiationibus, ieiunijs, munditia, precibus, inuocationibus, uotis, sacrificijs, consecrationibus, cæterisq; adhibitis religionum

Non temere
sortiebantur
antiqui pa-
tres.

Dispositio e-
ius qui per
fortes uult
operari.

sacris mysterijs. Solent enim sacra ipsa operibus nostris rite præmissa, ut maxime diuinam prouocare uoluntatem, ac beneuolentiam, diuinorumq; spirituum præsentia, quorum dispensatione sorte directæ, rei quæ sit & ueram suscipimus sententiam. Oportet ergo quemcunq; per sortes operantem, accedere animo bene disposito, non perturbato, nõ distracto, & cum forti desiderio, firma deliberatione, ac constanti intentione sciendi id quod quæsitum fuerit: præterea erga deum & cœlestia puritate, castitate, sanctimonia pollentem, in dubia spe & firma fide, sacris orationibus inuocare, ut dignus efficiatur cui diuini spiritus congregiantur, diuinæq; uoluntas innotescat: sic namq; si fueris dispositus, uirtute sortium maxima secreta tibi patefient, erisq; uates ueridicus, præteritorum, præsentiu & futurorum, de quibus fueris requisitus. Quod autem de sortibus hic diximus, etiam in ominum & notaminum augurijs obseruandum est, quando uidelicet cum formidine, tamen firma cum expectatione notamina quædam uaticinandi causa nobis præfigimus, aut signum postulamus, sicut uernaculus Abrahamæ Eleazar, & Gedeon iudex in Israël fecisse leguntur. Erat quondam Pharis Achaïæ ciuitate medio foro Mercurij simulacrum, ubi omen accepturus, suffito thure, & accensis lucernis, quæ antè astabant, oblatoq; patrio numismate in simulacri dexteram, tum quodcunq; percunctari uoluisset, in simulacri aurem insurrabat, moxq; ambabus manibus obturatis auribus suis, ocyus à foro discedebat: cuius limites egressus, ilico apertis auribus, quam primam uocem excepisset, sibi pro rato omine, & tanquam dato oraculo obseruabat. Licet igitur sortes eiusmodi ignorantibus (tanquam à casu, uel à for-
tuito

tuito euentu sint) nihil rationis habere uideantur, tamen à deo & sublimioribus uirtutibus certis rationibus disponuntur, neq; cadunt præter intentionem eas moderantis. Nonne in electione Saul in Israël, fors in illū casu, & fortuito cecidisse putabatur? Attamen iam antea à domino statutus fuit rex, & unctus à Samuele propheta: & qui statuerat illum regem deus, disposuit & sortes, ut caderent super illum. Atq; de his hæcenus satis.

Quomodo se disponere debeat uolens suscipere
oracula.

CAP. LIII.

Quicumq; ad supremum animæ statum accedere cupiens, ad oracula petenda proficiscitur, oportet eum castè sancteq; dispositum, purum mundumq; accedere, ita ut nullius sordis impetigine anima eius inquinetur, nullasq; peccatorum cicatrices pectori gerat impressas: oportebitq; animum penitus segregare & purgare, quatenus naturæ permittat necessitas, ab omni morbo, hebetudine, malitia & eiusmodi passionibus, omniq; irrationali conditione, quæ sequitur eam tãquam ferrum rubigo, rite cõponendo & disponendo quæ ad mentis pertinent tranquillitatem: sic enim ueriora efficacioraq; accipiet respõsa. Quibus uerò purgetur animus, & in diuinam suam restituatur puritatē, à religione nobis sapientiaq; est perdiscendum: neq; enim sine religione sapientia, nec sine sapientia probanda est religio. Sapientia enim (inquit Solomon) lignum uitæ est his, qui apprehenderint eam. & Lucretius ait, eam esse inuentum dei, seu spiraculum dei, ubi canit:

Hic deus ille fuit, deus in chlyte Memmi,

Qui princeps uitæ rationem inuenit eam, quæ

Nunc appellatur sapientia, quiq; per artem

Fluctibus è tantis uitam tantisq; tenebris

In tam tranquilla & tam clara luce locauit.

Intelligit quoq; eam esse illustrationē diuinā, unde Democritus nullos uiros sapientes arbitratur, præter illos qui furore quodā diuino perciti sunt, quemadmodum Minos ille Cretensis, quē ferunt à Ioue cuncta didicisse, cū esset ei in Ida monte frequens cū deo conuersatio: sic etiā Melesagorā Eleusinū Athenienses ferunt à nymphis edoclu: sic & Hesiodum cū esset pecudū pastor in Bœotia, gregem iuxta quendā Heliconā montē egisset, legimus à Musis cōdonatum fuisse aliquot calamis: quibus acceptis, pœsim repente adeptum esse, quæ quidem & huiusmodi in momento ad se qui, pro certo non est humani animi, sed diuinitus inspirati, uidelicet cui inest deus omnia operans: ipse nanq; deus in animas sanctas se transferens, prophetas & mirandorum opifices constituit, potentes in opere & sermone, sicut asserunt Plato & Mercurius, atq; ipse etiā Christus Pythagoricus, asserentes, eiusmodi hominē dei templū, deum autē hospitem: cui astipulatur, & noster Paulus, hominem uocās templū dei: & alibi de seipso inquit, Omnia possum in eo qui me cōfortat deus, ipse enim est uirtus nostra, sine quo (ut ipsemet perhibet) nihil possumus, quod etiam Aristoteles in Meteoris & Ethicis fatetur, nullā esse uirtutē, siue naturalem, siue morālē, nisi per deū: & in secretis suis astruit, intellectū bonum & sanum posse in natura secreta, dummodo adsit diuinæ uirtutis influētia, aliās nequaquā. Hanc autē influentiam tunc solū suscipimus, quando nos absoluiamus ab impedimentis aggrauatibus, à carnalibus, & terrenis occupationibus, & ab omni externa agitatione: neq; enim potest lippus & immundus oculus res nimis lucent

Homo, dei
templum.

*lucētes intueri: nec capere poterit diuina, qui purgationem
 animi ignorarit. Oportet autem pedetentim & uelut per
 gradus quosdam ad hanc animi puritatem peruenire: neq;
 enim unusquisq; de nouo ijs mysterijs initiatus, statim lu-
 cida omnia comprehendit, sed assuefaciendus paulatim est
 animus, quousq; in nobis emineat intellectus, ac diuinæ
 luci applicās illi permisceatur. Anima itaq; humana quan-
 do rite fuerit purgata & expiata, tum ab omni uarietate
 soluta, libero motu foras emicat, sursum ascendit, diuina
 capit, etiā seipsam erudit, quando fortè aliunde erudiri ui-
 detur: neq; enim commemoratione, neq; demonstratione
 tunc indiget, ob naturalem sui solertiam, tum per mentem
 suam, quæ animæ caput & auriga est, suapte natura ange-
 los imitata, non successione, non tempore, sed subitaneo
 momento quod cupit assequitur. Dauid enim literas non
 didicit, & ex pastore effectus est uates, & diuinarum
 rerum scientissimus. Solomon in unius noctis somnio, o-
 mnium superūm, & inferūm sapientia repletus fuit: sic
 Esaias, Ezechiel, Daniel, cæteri q; propheta & apostoli
 eruditi sunt: potest enim anima (quæ communis Pythago-
 reorum & Platoniorum sententia est) per uiam purga-
 toriam absq; alio studio, uel inuestigatione, per solam mo-
 dicam, & facillimam collationem, & aduentitiam, super-
 iam desuper habita intelligibilia, perfectam omnium sci-
 bilium scientiam arquirere: potest etiam per extrinsecam
 expiationem ad hoc deuenire, ut omnia per substantialem
 suam formam indiuisibiliter intelligat. Purgatur autem
 animus & expiatur, per munditiam, per abstinentiam,
 per pœnitentiam, per eleemosynam: tum etiam conferunt
 ad idem sacra quedam instituta, ut hic inferius patebit:*

Pedetentim
 ad animi pu-
 ritatem per-
 ueniendum.

Dauid, Solo-
 mō, cæteri q;
 & propheta,
 & apostoli,
 subito edo-
 cti.

Animus quo
 modo expiā-
 dus.

taranda

curanda enim est anima per religionum studia, uulgò quidem occulta, ut sanitati restituta, ueritate firmata, & diuinis præsijs munita, non timeat suborientes concussiones.

De mūditiā, & quomodo obseruāda. CAP. LIIII.

Munditiā igitur in primis oportebit seruare, in uictu, in operibus, in affectibus, sordesq; omnes & animi perturbationes, & quæcunq; sensum, ac spiritum offendunt, expellere, & quæ insunt homini dissimilia cœlo, non solum si animo & spiritu, uerumetiam si in corpore, si circa corpus fuerint: talis nanq; munditiā exterior animi puritatem haud parum creditur adiuuare. Hanc ob

Lana, uestitus prophanus.

causam philosophi Pythagorici auiditate oraculorum capti, diuinis laudibus celebratis, lauabāt in flumine, uel balneo, uestibus induebantur albis, atq; lineis: nā lanam prophanium uestitum arbitrabantur, tanquam beluinae sordis excrementum pecori detractum: cubile purum, & prorsus

Bragmanorū habitus & gestus.

immaculatū habitabant. Simili modo solebant Bragmani Indorū sapientes, in fonte qui Dirce appellatur in Bœotia, exutis uestibus lauari, oblito prius capite guttis electreis, & odoribus ei rei aptis, deinde postquā pro ritu satis munda erant, exeundū circiter meridiem, uestiti lino candido, mytra alba, in digitis ferentes anulos, & baculos gestātes manibus. Simili modo apud Gymnosophistas in die ter, et nocte bis lauari aqua frigida sanctū fuit, prius quā in sacrorū penetralia ingredi: utebātur etiā lineis uestibus quotidie recenter ablutis. Legimus quoq; eiusdem ablutionis ritum apud Hesiodum in Operum atq; dierum libro, ubi canit:

Nemo sub aurora Ioui audet fundere uina
 Illotis manibus, sed & immortalibus ullis,
 Non sic exaudire uolunt, spernuntq; precati.

Et

Et alibi:

Præuus ubi fluvium manibus non lotis obiuit,

Huic dij succensent, tribuentes inde dolores.

Hinc apud Vergilium sic patrem Aeneas alloquitur:

Tu genitor cape sacra manu, patriosq; penates,

Me bello ex tanto digressum & cæde recenti

Attrectare nephas, donec me flumine uiuo

Abluero.

Mos enim erat gentibus, quando dijs superis sacra facturi essent, corpus ablutione purgare: quando uerò dijs inferis litandum erat, sola sufficiebat aspersio. Hinc apud Vergilium Dido cum sacra dijs inferis institueret, ait:

Annam chara mihi nutrix huc siste sororem,

Dic corpus properet fluuiali spargere lympha.

Et alibi, ubi infert Aeneam apud inferos ramum Proserpinæ adferentem, ita canit:

Occupat Aeneas adytum, corpusq; recenti

Spargit aqua.

Nec non ubi Misenum sepeliendum narrat, canit:

Idem ter socios pura circumtulit unda,

Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ.

Munditia enim comparata, homo cœlestis atq; spiritualis euadit, & ad dei contuitum unionemq; sic disponitur, dū mundo corpore & pura mēte deo ministrat, & in omnibus munditiam amplectitur, in uisceribus, in cute, in uestibus, in utensilibus, in habitaculis, in muneribus, oblationibus, hostijs, sacrificijs: quorum omnium munditia, etiam aërem purificat, influxumq; illum mundissimum cœlestium & diuinorum attrahit, & mundos dei ministros demonesq; bonos allicit, & conuertit: licet nonnunquam etiam

etiam immundi spiritus, & mali dæmones, ueluti bonorum simiæ, uel ut adorentur & decipiant, huiusmodi munditiam exquirunt: ideoq; in primis obseruandum est, ut ha beatur animus mundus, & cor purum, atq; tunc immunda & potestates nequeunt ascendere.

De abstinentia & ieiunijs, & castitate, solitudine, & animi tranquillitate atq; ascensu. CAP. LV.

Abstinentia quoq; suos passim obseruatores contra uitia, & malos dæmones familiariter munit, atq; tuetur, & quasi templum dei incontaminatum reddit animum, mentemq; deo coniungit: nihil etiam ad sanitatē conplexionisq; temperantiam melius, quàm superflua minime congregare, modumq; necessarij uictus non excedere: neq; enim nutrimentum natura ualentius adsumendum est, sed quo potius natura sit ualentior, sicuti de Christo asserunt nonnulli, quòd ea meta cibum sumebat, ut non generaret superfluum quartæ digestionis. Multi quoq; alij parcitate cibi, simul & sanitate, & agilitate corporis gauisi sunt, ut Moses & Helias, qui usq; ad quadragesimum diem ieiunium protraxerunt: Vnde ille splendebat facie, & iste subiectus corpus suum ueluti spiritum facile ducebat ad nutum. Nam asserunt magi, & philosophi, spiritum nostrum non quemadmodum terrenum, aut corpus ex ciborum, aut potuum concoctione per certa organa recepto alimento nutriri, sed spongiarum more, per totum corpus undique alimentum suum haurire, uidelicet ex uaporibus tenuissimis corpus undique penetrantibus. Itaque qui spiritum hunc capiunt habere purum & potentem, cibis utuntur siccioribus, corpusq; hoc crassum ieiunijs extenuant, ac facile permeabile reddunt, ne eius pondere, aut crasse

crassefcac fpiritus, aut fuffocetur; tum lotionibus, & fri-
 cationibus, & exercitijs, & amictu corpus ipfum mun-
 dum conferuant, fpiritumq; luftationibus, & fuffitibus
 corroborant, & ad puram tenuemq; fynceritatem perdu-
 cunt. Debemus igitur in fumendis cibus effe puri atq; abfti-
 nentes, quemadmodum philofophi Pythagorici, menfam
 facram atq; fobriam feruantes, uitam in omni temperãtia
 protrahebant. Temperãtia enim uita cõplexionisq;, quia Temperan-
tia effectus.
 talis nullum infert nobis alicuius fuperãtis humoris tumul-
 tum, qui ad nullam imaginem commoueat phantafiam, ef-
 ficat, ut anima noftra fepiffime fomnians, nonnunquam e-
 tiam uigilans, femper fupernis influxibus fubiiciatur. In fu-
 per Pythagorici, fi quis per abftinentiam prudenter mode-
 retur fingulas tum animi tum corporis fui motiones, perpe-
 tuam utriusq; fanitatem, ac etiam diuturnam uitam polli-
 centur. Sic Bragmani nullos ad ipforum admittebant col-
 legium, nifi abftinentes à uino, & carnibus, & uitijs: di-
 centes, neminem poffe deum intelligere, nifi qui illum di-
 uina conuerfatione amularetur: quod etiam inferiores In-
 dos apud Philoftratum docuit Phraotes. Præterea abftine-
 re nos oportet ab omnibus quæcunq; animum fpiritumq;
 inficiunt, à cupiditatibus & inuidentia, quæ iniuftitiæ fa-
 mula funt (ut inquit Hermes) ad mala facinora mentem,
 ac manum impellentes: item ab otio & luxuria: anima e-
 nim torpore, & libidine fuffocata, cœlefte aliquid præui-
 dere non potefl. Quapropter facerdotes Athenienfium,
 qui Græcè Hierophantæ appellantur (ut refert Hierony-
 mus) quo caftius in facris agerent, diuinisq; rebus incum-
 berent, cõfueuerunt forbitione cicutæ feipfos caft rare. Ca-
 ftitas præterea mentis deo deuotæ, ipfa animam noftram
 (ut

A quibus po-
 tiſſimum ho-
 mini abſti-
 nendum.

(ut docet Orpheus *Museum* in omnium deorum hymno) sempiternum ac semper paratum efficit dei templum. Insuper abstinere debemus ab omni multitudine & uarietate sensuum, affectuum, imaginationum, opinionum, & eiusmodi passionibus, quæ lædunt animum, ac iudicium rationis peruertunt, sicut palàm uidemus in philocaptis, inuidis & ambitiosis: quapropter has passiones Cicero (in *Tusculanis quæstionibus*) tanquam animi ægrotudines & pestiferos nominat morbos. Horatius uero furores appellat, uel insanias, ubi canit:

Mille puellarum, puerorum mille furores.

Ecclesia. I. Sentire quoq; uidetur idem, in hoc omnes homines in aliquo stultos esse: unde legitur in *Ecclesiastico*: Stultorum infinitus est numerus. Idcirco Stoici negant passiones cadere in sapientem: passiones inquam, quæ sequuntur apprehensionem sensitiuam: nam passiones rationales & mentales, sapienti concedunt. Sic sentire uidetur etiam Boethius ubi canit, passiones aliquas abijciendas in inquisitione ueritatis, his uersibus:

Tu quoq; si uis	Pelle timorem,
Lumine claro	Nec dolor adsit,
Cernere uerum,	Spemq; fugato.
Tramite recto	Nubila mens est,
Carpere callem:	Vinctaq; frenis,
Gaudia pelle,	Hæc ubi regnant.

Oportet nos igitur animum ab omni multitudine & eiusmodi passionibus penitus denudare, & auertere, ut ueritatem simplicissimam adsequamur: quod quidem multi philosophorum longi temporis solitudine leguntur assecuti. Animus enim per solitudinem ab omni humanorum negotiorum,

gotiorum cura solutus, sacris numinibus, ac cœlestibus uacans, eadem quotidie sentit, quæ cœlestia munera cogitant efficere. Sic Moses Hebræorum legislator, & maximus prophetarum, ac omni Chaldæorum, & Aegyptiorum sapientia eruditus, cum sese à sensibus abstrahere uellet, in uastas Aethiopiæ solitudines concessit, ubi cunctis humanis negotijs prætermiſsis, ad solam diuinarum rerum contemplationem animum mentemq; conuertit, in quo sic omnipotenti deo placuit, ut illum facie ad faciem uidere, & intueri meruerit, accepta etiam miraculorum illorum stupenda potentia, quæ sacræ literæ de illo testificari conspiciuntur. Sic Zoroastes Magorum pater, ac princeps, omnium rerum naturalium diuinarumq; scientiam, uiginti annorum solitudine dicitur affecutus, ubi de omni diuinandi atq; uaticinandi arte plura conscripsit, ac fecit. Similia operatu esse Orpheum in Thraciæ desertis, scripta eius ad Museum de clarant. Sic legimus Epimenidem Cretensem, longissimo quodam somno fuisse eruditum: nam annis quinquaginta dormiuisse aiunt: hoc intelligunt, latuisse. Pythagoras quoq; similiter decem annis latuisse fertur: atq; Heraclitus, & Democritus eandem ob causam solitudine delectabantur: quanto magis enim animalem uitam relinquimus, & humanam, tanto magis uiuimus angelos, & deum, quibus coniuncti, & in meliorem sortem restituti, in omnia possumus, omnibus dominantes. Qualiter autem animus noster segregandus sit à uita animali, & ab omni multitudine, atq; erigendus, quousq; ascendat ad ipsum unum, bonum, uerum, pulchrum, per singulos tam cognobilium quam cognitionum gradus, docet Proclus in commentarijs super Alcibiadem, ostendens quomodo in primis fugienda sensibilia

Homini, que
potissimum
fugienda

L sibilis

sibilis, ut ad essentiam incorpoream nos transferamus: ubi
 animarū ordinem, multiplicatum tamē per rationes pluri-
 mas, habitudines proportionēsq; uarias, et uinacula multa,
 uarietatemq; uirū multiformem superare oportet, & ad
 intellectum, & intelligibilia regna contendere, & quāto
 interuallo hęc sint animis meliora, contemplari: porrò i-
 psam etiam intellectualem multitudinem licet unitam, &
 indiuiduam relinquere, atq; ad superint intellectualem essen-
 tialēq; unitatem ab omni multitudine absolutā, ipsiusq;
 boni, & ueri fontem peruenire. Simili ratione fugere nos
 oportet, omnem cognitionem multifariā distrahentē atq;
 fallentem, ut ueritatem simplicissimam consequamur. Re-
 linquenda igitur multitudo affectuum, & sensuum, ima-
 ginationum, opinionum, quę tam in se diuersa est, ut alia
 alijs in quolibet sint contraria, ascendendumq; ad sciētias,
 in quibus licet uaria multitudo sit, contrarietatem tamen
 habet nullam: omnes enim sibi inuicem connexę, & sub-
 alternatim una alteri ministrat, atq; inseruit, usq; ad unā
 ab omnibus præsuppositam, & nullam ulterius supponen-
 tem, ad quam omnes ceteras referre oportet: tamē non est
 ibi summus cognitionū apex, sed super eam est intellectus
 purus. Itaq; depositis omni cōpositione, diuisione, multiformi-
 q; discursu, ad intellectuālē uitā simplicemq; intuitum
 ascendentes, intelligibile essentiam præceptionibus indiu-
 dui, & simplicibus speculantes, ut ipsam summā animę
 existentiā, per quam unū sumus, & sub qua unitur multi-
 tudo nostra, cōsequamur: atq; sic primum unū, à quo omni-
 bus inest unio, per ipsum unum, tanquam essentię nostrę
 florem attingamus: quod tunc demum assequimur, quan-
 do omnem multitudinem fugientes, in ipsam unitatem no-
 stram

strā cōsurgimus, unūq; efficitur, & uniformiter agimus.

De pœnitentia, & eleemosyna. CAP. LVI.

Maxima autem purgationum pars est, uoluntaria pœnitentia delictorum: nã (ut ait Seneca in Thyeste) quem pœnitet peccasse, penè est innocens. Hæc enim maximam nobis adfert expiationem, dum molestiam delictantis opponit, stupidamq; expurgat ex anima letitiã, tribuitq; uim quandam peculiarem ad supera reducentem. Est itaq; pœnitentia non modo mortificatio uitiorum, sed & animæ spiritale martyriũ, quæ gladio spiritus ex omni parte confoditur: gladius autem spiritus, est uerbũ dei. Vnde inquit Hieremias propheta, & etiam Paulus ad Ephesios scribens, Maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine. & Psalmista canit, Gladius in labijs ipsorum. Ideo exponẽda sunt cogitationes, & affectus animi, & omnia mala, quæ exeunt de corde, & ore nostro, sacerdoti in confessione, ut ipse iuxta uerbum dei ea iudicet, & secundum potestatem illi concessam à deo, pœnitentia iniuncta mundet, & expurget, dirigatq; in bonum: neq; uerò ullum in religione abolendis piaculis pœnitentia reperitur ualentius sacramentum: hinc dñj ipsi (teste Ouidio in Ponto)

Sæpe leuant pœnas, ereptaq; lumina reddunt,

Quum bene peccati pœnituisse uident.

Est adhuc aliud expiationis sacramentum, ipsa uidelicet eleemosyna: de qua parum, aut nihil me legisse memini apud philosophos: sed docuit nos illam summa ueritas, inquit: Date eleemosynã, & omnia munda sunt uobis. & apud Ecclesiasticum legitur: Sicut aqua extinguit ignem, sic eleemosyna extinguit peccatum. & Daniel regem Babylonis docuit, ut eleemosynis redimeret peccata: &

L 2 Raphaël

Potior purgationũ pars quæ sit.

Pœnitentia quid.

Eleemosynæ laus.

Raphaël angelus testatur ad Tobiam. Quoniam eleemosyna à morte liberat, & ipsa est, quæ purgat peccata, & facit inuenire uitam æternam. Hinc Christus ad patrem orare iussit, dimitte sicut dimittimus, & da sicut damus: de quo dixit alibi: Centuplum accipietis, & uitam æternam possidebitis. Idem iudicaturus uiuos & mortuos, præ cæteris improperabit damnatis, neglectas eleemosynas, & misericordiæ opera, dum dicit: Esuriui, & sitiui, & non dedistis mihi manducare, neq; bibere. & adhuc in alio loco de pauperibus locutus, inquit: Quod uni illorum feceritis, mihi fecistis. Quod mihi etiam sensisse uidetur Homerus, ubi introducit iuuenem ad Antinooum procum in hæc uerba dicentem: Antinoë non quidem pulchre cecidisti miserum mendicum, perdet te, si usquam deus supracælestis est: nam & dij alienis hospitibus assimilati, in uniuersum exeuntes, ciuitates euertunt, hominum iniurias simul, & nefas aspicientes.

De his quæ extrinsecus administrata ad expiationem conducunt. CAP. LVII.

CReditum est, & à sacrorum peritis traditum, expiari etiam animum sacris quibusdam institutis & sacramentis ab extrâ ministratis, ut per sacrificia, per baptismata, per exorcismata, per benedictiones, per consecrationes, per aquæ purificatæ, uel benedictæ aspersiones, etiam per quasdam inunctiones, & suffumigationes, non tam ad hoc sacratas, quàm etiam naturaliter hanc uim possidentes. Hoc modo habet in religionibus locum sulphur, ad expiandum suffitu malos demones: ouum quoq; similiter in purgationibus usurpari solebat, hinc oua lustralia dicta sunt, unde Ouidius:

Veniat

Et ueniat quæ lustrat anus lectumq; locumq;

Deferat & tremula sulphur, & oua manu.

Scribit etiam Proclus, sacerdotes in purificationibus uti solitos sulphure atq; asphalto, aut ablutione aquæ marinæ: quoniam purificat sulphur, propter odoris acumen, aqua uerò marina, propter igneam portionem. Simili modo purificat herba pentaphyllon, quapropter ob puritatem suam sacerdotes antiqui utebantur ea in purificationibus. Similiter & ramis oliuarum: hæc enim tantæ puritatis esse dicitur, ut ferant oliuam à meretrice plantatam, uel infructuosam perpetuo manere, uel omnino exarescere. Simili modo conferunt expiationi thus, myrrha, uerbena, ualeriana, quæ & herba lucia dicitur, Arabice Fu appellatur: item benedicta, & gariofilata: similiter fel canis nigri suffitum, in his maxime præstare dicitur, tam ad expiandum demones malos, quàm maleficia, ubicunq; fuerint: similiter penæ upuæ suffitæ phantasmata pellunt. Mirum autem, & Mira de radi
ce Baaras. uix credibile, nisi illud narraret grauis, & non cõtemnen-
dus autor Iosephus, in Hierosolymitana historia, de radice Baaras, à loco iuxta Macheruntem Iudææ oppidum sic nuncupata, hanc ait colore flammeo, noctu splendorem emittere, captu tamen admodum difficilem, ut captantis manus fallat, oculosq; refugiat, neq; prius cõsistat, quàm menstruatæ mulieris lotio fuerit conspersa: neq; tamen hoc modo retenta, sine periculo euellitur, quippe extrahentem præsentanea mors consequitur, nisi eiusdem radicis amuletoto fuerit communitus: quo carentes, terram circum circa scarificantes, radicem laqueo uinctam cani alligant, ac repente discedunt: tandem nimio conatu secuturus canis, radicem extrahit, & ueluti domini persoluens uices, illico comoritur.

moritur, nulloq; postmodum periculo radix illa à quouis tractari potest: cuius uis in expiationibus præstantissima, ut etiam eos qui à spiritibus uexantur immundis, protinus liberare compertum sit. Materias autem huiusmodi, in spirituales substantias agere, fugando, uel alliciendo, uel mitigando, uel incitando, non secus arbitrantur, atque

Ignis in Sicilia.

ignis in Sicilia agit in animas: qui (teste Guilielmo Parisiensi) corpora non ledens, animas intolerabiliter cruciat propinquantium. Ceterum de his partim superius tractatum est.

De adorationibus, & uotis. CAP. LVIII.

Adorationes quidem, & uota, sacrificia atque oblationes, gradus quidem sunt in sacris ad deum inuestigandum: & qui principaliter diuinam prouocant uoluntatem, atque sacram indissolubilemq; ad deos constant animabus communionem. ex orationibus enim quas uerbis ueris, & sacris, sensu, & mente proferimus, magnam uim comparamus, quando applicantes illas numini alicui, mouent illud, ut in nos dirigat sermonem suum, & responsum, per radium diuinum, quo radio (ut inquit Dionysius) loquitur cum hominibus deus, sed adeo occultè, ut uix pauci percipiant. Percepit autem sæpiissime rex ille, & propheta Dauid. Quando (inquit) audiam quid in me loquatur dominus deus? Adoratio itaq; diutissime continuata, & sæpiissime frequentata, perficit intellectum, & animam ad suscipienda diuina lumina efficit ampliorem, amorem diuinum accendens, spem fidemq;, & mores sacros inferens, animam ab omni contrario, & aduerso expurgat, etiam mala multa repellit, quæ alioquin naturaliter euenirent. Hinc canit Ouidius:

Flecti

Fleclitur iratus uoce rogante deus:

Sape Iouem uidi, cum uellet mittere saua

Fulmina, thure dato, sustinuisse manum.

Reuertitur autem homo ad deum per orationes: quò perueniens (inquit Plato in Phædro) sistit equos, & cubiculum symposij intrat, ubi pascitur ambrosia, & potatur neclare. Ideo qui uirtutem aliquam possidere cupiunt, orandum illis est, & supplicandum crebro ad eum qui in se omnem continet uirtutem. Melior autem, & optima oratio, quæ non ore profertur, sed quæ silentio sancto, & cogitatione integra, deo offertur, quæq; uoce mentis inclamans, uerbis intellectualis mundi ueneratur præfules deos. Votum autem est ardens affectus casti animi deo deditus, qui nouendo, quod bonum uidetur, exoptat: hic affectus (ut testantur Iamblichus, & Proclus) ita animas deo coniungit, ut una aliquando dei atq; animi operatio fiat: dei uidelicet, tanquã artificis, animi uerò tanquam instrumenti diuini: hinc per uota nonnunquam fieri miracula morbosq; curari, tempestates auerti, & similia, omnis testatur antiquitas. Hinc legimus, excellentissimos quosq; & apud omnes nationes sapientissimos uiros, Indorum Bragmanas, Persarum magos, Aegyptiorum gymnosophistas, Græcorum Chaldeorumq; theologos, qui festa deorum, & abdita mysteria sanxere, diuinis uotis, ac orationibus potissimum incubuisse, ac miranda multa effecisse. Ad uoti autem & adorationis perfectionem (neq; enim sine adoratione uotum, nec sine uoto usquequaq; perfecta est adoratio) duo potissimum requiruntur: primo uidelicet, notio eius quod adorandum, & cui uouendum est, ac qua ratione, quo ordine, quibus medijs sit colendum: sunt enim multiplices dei

Homo ad deum quomodo reuertatur.

Votum quid;

Ad uoti perfectione duo requiruntur.

cooperatores, & instrumenta, uidelicet cœli, stellæ, administratorij spiritus, cœlestesq; animæ ac heroës, quos ueluti ianitores, interpretes, administratores, mediatores primū implorare oportet eum, qui pergit ad archetypū deum, qui solus est terminus extremus adorationis: cætera numina tāquam aditus sunt ad ipsum deum. Scias itaq; adorationes, ac uota ad solum unum deum, summum patrem, deorum omnium regem, ac dominum, pura ac pia mente principali ter faciēda esse: quādo uerò ad inferiores deos processerint, nisi subdelegatæ sint à summo patre administrationis minime fit intentio. Itaq; adorationibus ac uotis, quādo ad inferiora numina diriguntur, Zoroastes, & Orpheus suffragationes, & characteres, & eiusmodi adhiberi licitum putabant: quando uerò ad supremi Iouis maiestatem eriguntur, fieri illa minime debere: quod etiam Hermes, & Plato fieri uetant. Vnde Hermes ad Tatiū: Hoc (inquit) sacrilegio simile est, cum deum ores, uelle thus, & similia accendere: aliena enim hæc sunt (ut ait Porphyrius) ab omni pietate: nihil enim materiale inueniri potest, quod immateriali deo non sit obscœnum: iccirco neq; oratio ei, quæ uoce proferatur, cōuenit: sed nec interior oratio, si animus uitio contaminetur. Secundò autem requiritur assimilatio quædam uitæ nostræ ad uitā diuinam, puritate, castitate, sanctimoniaq; proficiens, cum eius quod optamus licito desiderio: hoc enim summe diuinam captamus beneuolentiam, diuinæq; subijcitur largitioni: nam nisi nos purgato animo digni simus exaudiri, tum ea quæ petimus digna sint fieri, manifestum est deos precibus nostris minime adesse: unde inquit diuinus Plato, deum nullis precibus, aut donis ad iniqua flecti. Nihil igitur à deo petamus, quod

uelle

nelle nos indecorum est: hoc enim solo plurimos videmus orationibus, ac voto frustrari, quia nec ipsi religiose dispositi sunt, nec desideria, & petitiones ipsorum fiunt de his, quæ sunt deo beneplacita, nec sciunt discernere, quo ordine adorandum sit, & per quos mediatores ipse deus sit adendum: quorum ignorantia, orationes, ac preces nostras sæpissime ad nihilum redigit, & vota supplicationibus nostris abnegari facit.

De sacrificijs & oblationibus, eorumq; generibus,
& modis. CAP. LIX.

Sacrificium autem est oblatio, quæ & sacra fit offerendo, & sacrat seu sanctificat offerentem, nisi illum aut irreuerentia, aut aliud quoddam impediatur peccatum. Hæc itaq; sacrificia, & oblationes multam nobis præstât fiduciam, & de familia dei efficiunt, malaq; multa nobis imminetia repellunt: quod quidem Hebræorum doctores præ cæteris confirmant, inquietes: per hoc quod animalia nostra maculam, atq; res nostras sacrificio dissipamus, imminetia mala à nobis ad eiusmodi deflecti: tum sicut mortalis hic sacerdos, in hoc inferiore mûdo sacrificat deo animas animalium irrationabilium, per interitum corporis ab anima, ita Michaël archangelus sublimioris mundi sacerdos, sacrificat animas hominum, idq; per separationem animæ à corpore, non corporis ab anima, nisi per accidens, sicut contingit in furore, raptu, & extasi, & somnio, similibusq; animæ uacationibus, quod Hebræi uocant mortem osculi. Sacrificia uerò, & oblationes primò ac principaliter ad summum deum facienda sunt: quando autem ad secunda numina diriguntur, hoc intellige fieri, quemadmodum de oratione, & uoto dictum est: tum quæcumque ibi

dicta sunt, hic etiam per similitudinem subintelligemus. Sunt uerò sacrificiorum plura genera: nam quoddam dicitur holocaustum, quando igne hostia consumitur: quoddam immolatio, propter sanguinis effusionem. Præterea quædam dicuntur sacrificia salutaria, quæ sunt pro salute obtinenda: quædam pacifica, pro pace obtinenda: quædam laudes, pro liberatione à malis, uel largitione bonorum: quædam gratulatoria, pro ueneratione diuina, & gratiarum actione: quædam etiam sunt, nec propter honorem dei, nec ex bona uoluntate, quale erat apud Hebræos, sacrificium zelotypiæ, quod solum fiebat causa detegendi occultum adulterium. Eratq; olim apud gentes sacrificium expiationis, quo expurgabantur ciuitates, fame aut pestilentia, aut alia quauis horrenda calamitate laborantes: cuius ritus erat, disquirere quem in ea ciuitate reperire potuissent hominem turpissimum, illumq; correptum ad locum constitutum deducebant, caseum cum placenta, & ficus siccos manibus gestantem, illumq; septies uirgultis syluestribus uerberatum, lignis syluestribus comburebant: cineremq; in mare proijciebant. Meminit horum Lycephron, & Hipponax. Nec dissimilia multò narrat Philostratus de Apollonio Tiano, dum pestilentiam Epheso fugaret.

Sacrificiorū
genera multa.

Expiationis
sacrificium.

Sacrificiorū
genera.

Multa præterea sacrificiorum, & uictimarum genera erant, sicut Agonalia, Dapsa, Farreationes, Hacatombæ, Hostia, Hyacinthia, Armilustra, Ianualia, Lucalia, Lupercalia, Munychia, Nouendinalia, Nyctiluca, Palatialia, Pastillaria, Popularia, Proteruia, Scænopegia, Solitaurilia, Stata, Rubigalia, Fontanalia, Ormia, Parentalia, Inferiæ, Consualia, Lampteria, Amburbia, Ambarualia, Vinalia, Thyia, Holocaustomata, Orgia, Latialia, Diane-taurica,

taurica, Bacchanalia, Trieterica, Liberalia, Cocytia, Cerealia, Thesmophoria, Adonia, Theonia, Laurentalia, Opalia, Palilia, Quirinalia, Vertummalia, Gynæcia, Panathenæa, Quinquatria, Diapalia, Diasia, Horma, Hormea, Nemea, Mytriaca, Palogygia. Erant & horum uictima & propria, & diuersa: nam caper, & asinus Bacchi, Cereus porca, Solis equus, Dianæ cerua & canes, Priapi asinus, Isidis anser, Noctis gallus gallinaceus, Fauni capra, Neptuni taurus, Mineræ capra, Herculis taurus, Saturni puer, Maia sus prægnans, Aesculapij gallus. Tam uerò, & Herculi Gnidio probris & conuitijs sacrificabatur. Erant & sacerdotum uarij ordines, Pontifices, Flamines, Archiflamines, Phylades, Salij, Hierophantæ, uariaq; religionum, & superstitionum nomina, sacrificia, ceremoniæ, festa, consecrationes, dedicationes, uota, deuotiones, piacula, iusurandum, hostiæ, litamina, quibus seducta gentilitas, falsis dijs demonibusq; sacrificabat. Verum autem sacrificium purgans hominem, & uniens illum deo, duplex est: unum quod obtulit summus Pontifex Christus, in remissionem peccatorum, purificans omnia per sanguinem crucis suæ: alterum, quo homo offert seipsum mundum, immaculatum, in hostiam uiuentem deo, sicut Christus summus sacerdos seipsum obtulit, & docuit nos offerendos simul cum eo sicut ipse oblatus est, dicens de sacramento corporis, & sanguinis sui: Hoc facite in meam commemorationem: ut uidelicet nos simul mortificatos, per passionem corporis mortalis in spiritu uiuificatos, simul offeramus: de quo ait Porphyrius: Laboremus uitæ nostræ sanctimoniam pro sacrificio offerre: nemo enim bonus dei sacerdos esse potest, nisi qui seipsum hostiam producens,

Verum sacrificiū duplex.

prop

propriam animam quasi simulacrum quoddam ædificet,
 & mentem & intellectum in templum constituat, in quo
 diuinam lucem suscipere possit. Externa autem sacrificia
 (ut ait Heraclitus) medelæ quædam sunt animarū, à sum-
 mo medico institutæ: possidet enim malus demon hominē
 (quod ait Proclus) quousq; per sacrificia expiatur: exqui-
 runtur igitur sacrificia ad deum, & uirtutes cœlestes pla-
 candas, & ad expiandum hominem, qui & ipse dei, &
 mundi gerit imaginē. Verum dominus noster Iesus Chri-
 stus, uerus pōtifex, & summus sacerdos, omne sacrificium
 conclusit in solo pane, & uino, tanquam in primaria sub-
 stantia humani cibi, nullorum animalium, nec aliarum re-
 rum, aut effusi sanguinis immolatione, in quo mundemur,
 ulterius indigentes, qui iam in sanguine illius perfecte mū-
 dati sumus. Erāt etiam apud Aegyptios sexcenta sex gene-
 ra sacrificiorum, tum singulis stellis, ac planetis diuinos ho-
 nōres sacraq; sacrificia statuerunt, eò quòd essent diuina
 animalia, intellectualem animam, mentemq; diuinam par-
 ticipantia: unde ferunt ipsas stellas suppliciter deprecatas,
 nostras preces exaudire, & cœlestia dona largiri, non tã
 naturali quodã pacto, quàm libero suo arbitrio. Et hoc est
 quod dicit Iamblichus, cœlestia corpora, mundanaq; nu-
 mina, uires quasdam in se diuinas, ac superiores, quasdam
 uerò naturales, & inferiores habere, quas quidē Orpheus
 clauis appellat ad aperiendū, & claudendum: atq; per has
 fatalibus nos influentijs obligare, per illas uerò à fato sol-
 uere. Vnde si cui infortunium aliquod immineat à Satur-
 no, uel Marte, iubēt Magi non protinus ad Iouem, uel Ve-
 nerem, quàm ad eum ipsum cōfugere Saturnum, uel Mar-
 tem. Sic Apuleiana illa Psyche, ob formæ parilitatem à
 Venere

Ad placandū
 deum, neces-
 saria sunt sa-
 crificia.

DCLXVI.
 sacrificiorum
 genera apud
 Aegyptios.

Stellæ preces
 exaudiunt, &
 cœlestia do-
 na largiūtur.

Venere persecuta, non à Cerere neq; à Iunone, sed ab ipsa-
met Venere gratiam promereri coacta est. Sacrificabāt au-
tem singulis stellis cū illis pertinentibus: soli cum rebus so-
laribus, & suis animalibus, puta lauro, gallo, cygno, uel Stellis quo-
modo sacri-
ficauerint an-
tiqui.
tauro: Veneri per animalia sua, ut columbam, uel turtu-
rem, & per plantas suas, ut uerbenā, sicut canit Vergilius:

Effer aquam, & molli cinge hæc altaria uitta,

Verbenasq; adole pingues, & mascula thura.

Præterea Magi quandocūq; confectionem aliquā, uel na-
turalem, uel artificialem ad stellam aliquam pertinentem
perfecerāt, hanc postea religiosius eidem stellæ sacrabant,
& offerebant, non tam ab influxu illius opportune susce-
pto naturalem uirtutem adepturi, quàm etiam per oblatio-
nem ipsam religiosam eandem diuinitus confirmatam, for-
tioresq; recepturi: oblatio enim cuiuslibet rei, quando deo
aliquo modo rite offertur, non secus, ac sacrificiū ipsa obla-
tione, res illa & deo sanctificatur, & pars eius efficitur.

Præterea cœlestibus, & æthereis dijs candidæ hostiæ ma-
ctabantur: terrestribus autem, & infernis, nigræ: sed ter-
restribus super aras, infernis uerò in foveis, æreis autē, & Quibus dijs
quæ hostiæ
mactari soli-
tæ.

aqueis uolatilia: sed illis alba, istis atra. Deniq; omnibus
dijs dæmonibusq; præterquam terrestribus, & infernis,
uolatilia immolabantur: illis autem solæ quadrupedes, si-
mili nanq; simile gaudet. Ex his deniq; quæ cœlestibus &
æthereis immolabatur, solummodo uesci licebat, extremi-
tatibus numini reseruatis, de alijs minime. Sed hæc omnia
Apollinis oraculum his uersibus expressit:

Terna quidem diuis cœlestibus hostia, & ipsa

Candida mactanda est terna, & terrestribus, atq;

Atra eadem gaudent. Porrò & capiuntur apertis

Cœlest

Cœlestes aris, foueas cum numina contrâ
 Exposcant atro imbutas inferna cruore.
 Nec placeat nisi quæ terræ mandetur humata
 Hostia: mel uerò nymphæ atq; liquentia uina
 Afferri letantur, & ignem accendier aris,
 Quæ circumuolitant terram sibi numina poscunt,
 Imponiq; atrum corpus, tum thura simulq;
 Inijciet salsas fruges, & dulcia liba.
 Hæc facito: uerum quibus est data pura profundi,
 His ipsis semper fer sacra in littore, totum
 Projicito in fluctus animal, cœlestibus autem
 Extremas reddes partes, atq; igne cremabis.
 Quod superest, propone tibi dapibusq; reserua,
 Sudet odoratis crassisq; uaporibus aer.

Hæc in libris Responsorum narrat Porphyrius, cui adsen-
 tiunt & reliqui: dicunt enim sacrificia hæc media quædã
 esse naturalia, inter deos, & homines: quod asserens Ari-
 stoteles inquit, Sacrificare deo inest homini à natura. Sunt
 itaq; inquit, media, quæ utriusq; naturã sapiunt, & di-
 uina analogicè representant, habentq; cum eo numine cui
 offeruntur, simul & cum ijs qui expiantur, symbola quæ-
 dã conuenientissima, sed adeo occulta, ut uix capere queat
 humanum ingenium, quæ deus, & numina in particulari
 requirunt pro nostra expiatione, quibus placentur uirtutes
 cœlestes, & sese contineãt ab executione punitionis, quam
 meretur delicta nostra: atq; hæc sunt (quas uocat Orpheus)
 clauæ, quæ aperiunt portas elementorum atq; cœlorum, ut
 per illas penetret homo ad supercœlestia, & ad illum de-
 scendant intelligentia cœlorum, & demones elemento-
 rum. Homines autem perfecti, & uerè religiosi istis non
 egent,

egent, sed illi soli, qui (ut ait Trismegistus) in harmoniam lapsi, cœlorum, & creaturarum serui effecti sunt: qui quia subijciuntur cœlis, iccirco favore cœlestis uirtutis corroborandos putant, quousq; altius euolantes, ab illarum præsentia absoluantur, atq; illis sublimiores euadant.

Quas imprecationes, & ritus, ueteres adhibere solebant sacrificijs, & oblationibus. CAP. LX.

Nunc uideamus quas imprecationes oblationibus, atq; sacrificijs adiungebant: hæc enim dicebat, uel si Sacrificantis uerba.
 milia, quicumq; offerens, & sacrificans deo: Ego seruator tuus hæc tibi offero, & sacrifico, autorem sanctitatis te confiteor, & ad sanctificandũ inuoco hanc oblationem, ut infundas sibi uirtutem spiritus tui alti, ac honorati, ut per eã obtineamus quod petimus. Cæterum uerò sicut res ista præsens oblatione mea, tua efficitur, ita ut de cætero tibi uiuat, & moriatur: ita & ego tuus efficiar, qui per hanc oblationem, & communionem, per hoc quod ad offerendum, & sacrificandũ tibi uenio, de familia, & cultoribus tuis me esse profiteor. Præterea in immolationibus dicebatur: Sicut istud animal in potestate mea est ad occidendum si uoluerò, uel ad saluandum: ita in potestate tua est, ad auferendum per iram tuam, uel ad largiendum per beneuolentiam tuam id quod optamus. Denique ubi pro expiatione, uel euitatione alicuius mali fiebat sacrificium, dicebatur: Sicut moritur istud animal in manu mea, sic moritur in me omne uitium, omnis immunditia, uel sic moriatur, & annihiletur tale, uel tale malum, siue incommodum. Item, sicut effunditur sanguis huius animalis de corpore suo, ita effluat à me omne uitium, & immunditia. In holocausto dicebatur: Sicut hæc oblatio igne isto præsentis consumit

consumitur, ita quòd nihil remaneat ex ea: ita consumatur in me omne malum, seu tale, uel tale incommodum, quod tunc uoluerimus repellere, & euitare. Mos quoq; erat inter imprecandum etiam aram ipsam manibus contingere, ab omnibus his pro quibus tale fiebat sacrificium, quiq; eius participes esse cupiebant: quia litare sola non potest precatio, nisi is qui precatur, etiam aram manibus tangat, unde apud Vergilium:

Talibus orantem dictis arasq; tenentem

Audijt omnipotens. Et alibi:

Tango aras, medios ignes, & numina testor.

Quomodo hæc tum ad deum, tum ad inferiora numina exhibenda sunt. CAP. LXI.

OMnis itaq; adoratio, oblatio, siue sacrificatio, deprecatio, inuocatio in hac uersatur differentia, uidelicet quia aut ad solum deum fit, aut ad inferiora numina, ut angelos, stellas, heroas. In his itaq; tales tibi obseruandæ sunt regulæ, ut quoties soli deo offerenda est oratio, ad aliquem effectum obtinendum, hoc fiat cum commemoratione alicuius operis, miraculi, sacramenti, uel promissionis, alicubi ex sacris scripturis educta: ut si fiat deprecatio pro destructione inimicorum, commemoretur quemadmodum deus destruxerit gigantes in diluuiò aquarum, & conatus Babel in confusione linguarum, Sodomam & Gomorram in pluuia ignis, exercitum Pharaonis in mari Rubro, & eiusmodi: addendo istis quicquid maledictionis ex psalmis, & hinc inde ex sacris literis colligi potest. Consimili ratione deprecaturi contra pericula aquarum, commoremur saluationem Noë in diluuiò, transitum filiorum Israël per medium maris Rubri, & Christum siccis pedibus am

bus ambulantem super aquas, eundemq; periclitantem saluasse nauiculam, imperasse uentis, & fluctibus, & Petrum mergentem eduxisse ex aquis maris, & huiusmodi. Quod si pro oraculis, uel somnijs petendis, siue ad deum, siue ad angelos, & heruas oratio necessaria est, iam sese offerunt ex ueteri testamento innumera loca, ubi deus cum hominibus locutus legitur, cum multis admodum uersiculis præsagia, & reuelationes pollicentibus, tum uaria prophetica somnia, Iacob, Ioseph, Pharaonis, Danielis, Nabuchodonosor: tum quicquid in nouo testamento, & uniuersa religione inuenitur reuelationum, Ioannis, Pauli, Sanctorum Magorum, tum Helenæ, & Constantini, & Caroli: tum recentiorum prophetarum, Methodij, Cyrilli, Ioa-chim, Merlini, Brigittæ, Mechtynidis, Hildegardis, quorum numina pie inuocata, sæpe reddunt nos diuinarum reuelationum participes. Præterea inuocamus etiam sacra dei nomina, sed ea præcipue, quæ rei optatæ sunt significatiua, siue illis quoquo modo accommodata: ut pro destructione inimicorum inuocamus nomina iræ dei, uindictæ dei, timoris dei, iustitiæ dei, fortitudinis dei: ad euitandum uerò periculum aliquod, inuocamus nomina misericordiæ, defensionis, saluis, bonitatis, & similia. Porro postulamus nobis eius, quod optamus desiderij executorem suum angelum aliquem, siue stellam, siue uirum ex heroibus, cui id officij incumbit, ad quem similiter sua dirigatur inuocatio, quæ & ipsa fabricanda est, debito numero, pondere, & mensura, iuxta regulas traditas, ubi de incantamentis componendis tractauimus. Nihil enim interest, nisi quia incantamenta sunt, quatenus animum nostrum afficiunt, eiusq; passiones disponunt certis numinibus conformes: ferentia.

M orationes

orationes autem sunt, quatenus alicui numini pro cultu, ac ueneratione exhibentur, & ex hac eadem radice etiam consecrandi ratio sumi potest, de qua nunc consequenter dicemus.

De consecrationibus, & earum ratione.
CAP. LXII.

Consecratio est, sublimatio experimentorum, per quam in materiam operum nostrorum secundum artis magicæ traditionem rite, & legitime preparatam, anima spiritalis, proportionem, & conformitate tracta, infunditur, opusq; nostrum per spiritum intellectus uiuificatur. Efficacia consecrationum duobus potissimum perficitur, uidelicet uirtute ipsius personæ consecrantis, & uirtute ipsius orationis: ritusq; quibus consecratio ministratur, in persona requiritur, uita & sanctimonia, & sanctificandi potestas: primum natura præstat, & meritum, secundum per initiationem, & dignificationem acquiritur, de quibus diximus alibi: deinde oportet quod ipse consecrans hanc uirtutem, & potestatem, firma, & indubia fide in seipso cognoscat. Quæ autem in oratione requirantur, nunc dicere est intentio. Ipsa est, quædam sanctificandi potestas illi diuinitus insita, ut si sit ad hoc ipsum à deo sic ordinata, quales pleraq; legimus in sacris bibliæ eloquijs: uel si sit uirtute spiritus sancti ex ordinatione ecclesiæ ad hoc instituta: eiusmodi plures etiam passim extant: aut inest hæc sanctimonia ipsi orationi, non uirtute institutionis, sed commemorationis rerum sacrarum, utputa sacrarum literarum, historiarum, miraculorum, operum, effectuum, gratiarum, promissionum, sacramentorum, & sacramentalium, quæ rei consecrandæ proprie, uel improprie, uel per simili

Consecratio
num effica-
cia duobus
perficitur.

Oratio & e-
ius uis.

*similitudinem aliquam coherere uidebuntur: atque huius nunc exempla aliqua dabimus, per quæ facile patebit uia ad totam hanc considerationem. Sic in consecratione aquæ commemoratio fit, quoniam deus collocauerit fir-
 mentum in medio aquarum: quoniam in paradiso terre-
 stri sacrum constituit fontem, ex quo per quatuor sacra
 flumina irrigatur uniuersus orbis terrarum: quoniam fe-
 cit aquas iustitiæ suæ instrumentum in destructione gigan-
 tum, per diluuium generale super omnem terram: & in
 destructione exercitus Pharaonis, in mari Rubro: & quo-
 niam eduxit populum suum siccis pedibus per medium ma-
 ris Rubri, & per medium Iordanis: & quoniam miracu-
 lose eduxit aquam de petra deserti, & eduxit fontem a-
 quæ uiuæ ex dente molari maxillæ asini ad preces Sampso-
 nis: & quoniam posuit aquas instrumentum misericordiæ
 suæ, atq; lauamen salutis in remissionem peccatorum: &
 quoniam Christus baptizatus in Iordane, mundauit, &
 sanctificauit aquas, & huiusmodi: inuocando in super di-
 uina nomina ad hæc conformia, ut puta cum deus ipse uoca-
 tur fons uiuus, aqua uiua, flumen uiuum. Simili ratione in
 consecratione ignis, fit commemoratio, quoniam deus
 creauit ignem iustitiæ suæ instrumentum in pœnam, uin-
 dictam, & purgationem peccatorum, & iudicaturus
 mundum ipsius conflagrationem præcedere iubebit, qui
 apparuit Mosi in rubo ignis ardentis, qui præcessit filios
 Israël in columna ignis, qui constituit ignem inextingui-
 bilem conseruandum in tabernaculo fœderis, & eundem
 extinctum miraculose reaccendit, & sub aquis latentem
 inextinctum seruauit, & consimilia. Tum se etiam offe-
 runt diuina nomina, ut quia deus ignis consumens est,*

Aquæ con-
secratio.

Ignis confe-
cratio.

Olei confe-
cratio.

ignis conflans est, & quæ his propria sunt, ut splendor dei, lux dei, lumen dei, & huiusmodi. Sic in consecratione olei commemorantur sacra ad hoc pertinentia, ut apud Exodū de oleo unctionis, & thymiamate, nominaq; sacra his conformia, quale est nomen CHRISTVS, quod unctum sonat, & si quid huiusmodi in mysterijs est: & quale illud Apocalypsis de duabus oliuis stillantibus oleum sanctum, in lampades ardentes ante faciem dei. Sic in consecratione

Locorum cō
secratio.

locorum fit commemoratio montis Sinai, tabernaculi fœderis, sancta sanctorum, templi Solomonis, & sanctificationis collis Golgota per mysterium passionis CHRISTI, & agri qui emptus est de pretio sanguinis CHRISTI: Itē montis Tabor, ubi transfiguratio, caelorumq; ascensus facta sunt, adhibitis sacris nominibus, ut loci dei, throni dei, cathedræ dei, tabernaculi dei, aræ dei, sedis dei, habitaculi dei, & huiusmodi. Simili uia in aliarum rerum benedictionibus procedes, inquirendo ex sacris scripturis diuinisq; nominibus, & religionis sanctimonia, quæ rei huic quoquo modo congruere uidentur. Exempli gratia: Si charta sit uel liber, habes ex mysterijs, quæ commemoras, tabulas decem præceptorum datas Mosi super monte Sinai, & sanctificationem legis, & prophetarum scripturarumq; per spiritū sanctum promulgatarum: atq; succurrent diuina nomina, testamenti dei, libri dei, libri uitæ, scientiæ dei, sapientiæ dei, & consimilia. Sic etiam si benedicendus sit gladius, habes quod cōmemores ex secūdo Machabæorum: quia Iudæ Machabæo diuinitus missus est gladius, ut cōcideret inimicos populi Israël: habes & in prophetis uerbum, Accipite uobis gladios bisacutos. habes & in euangelijs, diuenditis tunicis emendos gladios: habes & in Dauidica historia,

uisum

uisum angelum cruentatum gladium recondentem: & huiusmodi plura in prophetis, & Apocalypsi inuenies, sacraq; nomina gladij dei, uirgæ dei, baculi dei, uindictæ dei, & huiusmodi. Et hæc de consecrationibus, & benedictionibus realibus exemplificata, sufficiant: ex quibus personales consecrationes benedictionesq; facile deprehenduntur. Sed est adhuc alius consecrandi, & expiandi ritus, potes, Alius consecrandi, & expiandi ritus; & multæ efficaciam, qui ex generibus superstitionum est, quando uidelicet ritus alicuius sacramenti transsumitur ad aliquam rem, quæ consecranda, uel expianda intenditur, ut puta ritus baptismi, confirmationis, funeris, & huiusmodi. Sciendum insuper uotum, oblationem, sacrificium, uim quandam habere cōsecrationis, tam realis, quam personalis, quatenus res, uel personæ certis numinibus deouentur, & offeruntur:

Quæ dicantur sacra, quæ consecrata: & quomodo hæc se habeant inter nos atq; diuos, ac de sacris temporibus.

CAP. LXIII.

Dicuntur autem sacra, quæcunq; ab ipsis dijs, uel de Sacra: demonibus suis adstantijs sunt sacrata, tanquam (ut ita loquar) à dijs ipsis nobis dedicata: hoc modo dicimus sacros demones, quia in ipsis deus habitat, cuius nomen sæpe ferre dicuntur. Vnde legitur in Exodo: Ego mittam angelum meum qui præcedet te, obserues eum, nec contemnendum putes, quia est nomen meum in illo. Sic etiam mysteria sacra dicuntur. Est enim mysterium quod sacratum, Mysterium, occultam uirtutem habet, & gratiam à dijs, uel à demonibus collatam, uel ab ipso summo deo dispensatam, quemadmodum sunt sacra nomina, & characteres, de quibus supra dictum est. Sic crux ipsa sacra, & misteriosa, Iesu

Christi passione sacrata: hinc etiam orationes, & preces quaedam sacræ, & mysticæ nuncupantur, quæ non hominum deuotione, sed diuina reuelatione institutæ sunt, quæ admodum legimus in Euangelijs, Christum instituisse orationem dominicam. Simili modo & confectiones quaedam sacræ dicuntur, quibus deus singularem suæ uirtutis radium indidit, sicut legimus in Exodo de thymiamate, & oleo unctionis, & sicut apud nos fons sacer, & sacrum chrisma, & oleum cathechumenon, & eiusmodi. Est & aliud sacrorum genus, quo sacra dicimus, quæ ab hominibus deo dedicata, & consecrata sunt, quemadmodum uotæ, & sacrificia, de quibus supra dictum est. Vnde Vergilius:

At Cæsar triplici inuectus Romana triumpho
Mœnia, dijs Italis uotum immortale sacrabat.

Et Ouidius in Metamorphoseon libris canit:

Festâ dies aderat, qua Cygni uictor Achilles
Pallada mactatâ placabat sanguine uaccæ,
Cuius ut imposuit profecta calentibus aris,
Et dijs acceptus penetravit in æthera nidor:

Sacra tulere suam, pars est data cætera mensis.

Simili modo dicuntur sacra simulacra, delubra, idola, statuae, imagines, picturæ ad deorum similitudinem effecta, uel dijs ipsis dedicata, quemadmodum canit Orpheus in hymno, ad Lyciam Venerem:

Nostrî nanq; duces patriæ diuina tuentes

Oppidulum propter sacrum statuere colossum.

Et Vergilius:

Tu genitor cape sacra manu, patriosq; penates.

Hinc diuinus Plato in undecimo de legibus, præcepit honorandas esse sacras deorum statuas, & imagines, nõ propter

pter se, sed quia deos nobis representat, quemadmodum antiqui uenerabantur Iouis illud simulacrum, ita interpretati: nam per hoc quod hominis simulacrum gerit, significari quoniam mens est, quæ cuncta ratione seminali producit: sedere autē fingitur, ut stabilis uirtus atq; incommutabilis exprimatur: nuda apertaq; habet superiora, quoniam conspicuus est intelligentijs, & superioribus: inferiora uerò teguntur, quoniam occultatur inferioribus creaturis: sceptrum læua tenet, quia in his corporis partibus spiritualissimum uitæ domicilium inuenitur: creator autem intellectus, rex spiritusq; uiuificus mundi est: dextra uerò, & aquilam protendit, & uictoriam: alterum, quia cæterorum deorum dominus, quemadmodum aliarum auium aquila est: alterum, quia omnia sibi subiecta sunt. Simili modo, & nos ueneramur figuram agni, quia representat Christum: & figuram columbæ, quia notat spiritum sanctum: & figuras leonis, bouis, aquilæ, hominis, significantes euāgelistas, & alias similes, quas in reuelationibus prophetarum, in sacris literis uarijs locis reperimus expressas. Quin ipsæ quoque ad consimiles reuelationes, & somnia conferunt, & sacræ picturæ iccirco dicuntur. Sunt etiam sacri ritus, & sacræ obseruationes, quæ sunt ad uenerationem deorum, & religionis, quemadmodum sunt gestus deuoti, genuflexiones, capitis apertiones, ablutiones, aquæ benedictæ aspersiones, suffumigationes, exteriores expiationes, item supplicationum processiones: & laudum diuinarum exterior ornatus, ut musicalis resonantia, cereorū, & lampadum accensio, signorum, & campanarum pulsatio, templorum, altariū, & simulacrorū ornatus, in quibus omnibus summus, ac speciosissimus cultus, ac decor requiritur:

quare adhibentur ad hæc quæcumq; speciosissima, & pulcherrima, & pretiosa, aurum, argentum, & lapides pretiosi, & eiusmodi: quæ quidem uenerationes, & sacra exteriora, sunt tanquam eruditiones, & inuitationes ad sacra spiritualia, ad impetranda beneficia deorum, sicut de his testata est Proserpina his uersibus:

Quis nam hominum formas æris neglexerit unquam,
Aut auri flaua, aut argenti candida dona?

Quis non miretur, quis non hæc ipsa deorum
Dixerit?

Dicuntur etiam sacri sacerdotes numinum deorumq; ministri, & ipsi sacrati: tum & sacra quælibet administrantes, resq; consecrantes. Vnde Lucanus:

Pontifices sacri, quibus est permissa potestas.

Et Vergilius de Heleno Apollinis sacerdote ait:

Exorat pacem diuûm, uittasq; resoluit

Sacrati capitis.

Sunt uerò sacra huiusmodi tanquam quædam pacta inter deos, & nos sub laude, uel ueneratione, uel obedientia exhibita, quibus mediantibus, sæpe uirtutē aliquam mirandam obtinemus ab eo numine, cui talis ueneratio impenditur: sic sunt sacri hymni, & sermones, & exorcismata, & incantationes, & uoces, quæ ad deorum laudes, & uenerationes sunt composita, & dedicata. Vnde Orpheus in carmine ad astra compositum:

Vocibus ergo sacris iam demones inuoco pueros.

Et ecclesia primitiua utebatur sacris quibusdam incantamentis, contra morbos, & tempestates, quæ omnia sub ueneratione alicuius numinis, uel pronunciendo orantes, uel etiam aliquando scripta appensa, siue alligata deferentes,
sæpe

sæpe uirtutem aliquam à tali numine obtinemus, quam homines ualde admirantur: hoc modo sunt etiam sacra nomina, figuræ, & characteres, & signacula, quæ contemplatiui homines pro arcanis suis uotis, pura mente, ad dei uenerationem deuouerunt, dedicarunt, & consecrarunt: quæ quidem si postea quispiam eadem mentis puritate, qua primitus sunt instituta, pronūciat, mirabilia similiter efficiet, tum etiam quatenus seruetur modus, & regula à primo institutore tradita: nam qui hæc ignorant, operam perdunt, & frustra laborant. Hoc modo non solum uerbis barbaris, sed etiam Hebræis, Aegyptijs, Græcis, Latinis, & alterius cuiusq; linguæ nominibus, deo deuotis, ac suæ essentia, uel uirtuti, uel operationi attributis, ac dedicatis, mira aliquando efficiuntur. Sic sunt apud Iamblichum nomina scilicet Osiris, Icton, Emeph, Ptha, Epies, Amun: sic apud Platonem, & Græcos, ὄψ, τὸν ταυτὸν, sic Græci uocāt Iouem *Σίωα*, ἀπὸ *Σίω*, quod est uiuere, quia singulis uitam præbet: similiter *Δία*, quod signat per, quia per ipsum omnia fiunt: sic ἀθάνατος, quod significat immortalem. Sic apud Latinos dicitur Iupiter, quasi iuuans pater, & horum similia, quemadmodum & propria quædam nomina etiam hominibus ad uotum tribuuntur, ut Eutychem, Sofiam, Theophilū, hoc est prosperum, seruitorem, deo charum. Similiter res quædam materiales concipiunt haud parum sanctitatis, ac uirtutis ex consecratione maxime sacerdotali: quemadmodum uidemus sigilla illa cerea, quibus inscripta habetur figura agnorum, uirtutem accipere, per benedictionem Romani pontificis, contra fulgura, & tempestates ne lædant ea gestantes: inspiratur enim diuina uirtus in sacratas huiusmodi imagines, & cōtinetur in illis, quasi in sacra quæ-

Mira in nominibus quædoque uis.

dam litera, quæ dei habet imaginem. Similem uirtutem accipiunt cerei illi benedicti in festo paschæ, & in festo Purificationis diuæ uirginis: similiter campana, ex consecratione, & benedictione sua accipiunt uirtutem, ut arceant, & compescant fulgura, & tempestates, ne noceant in locis, ubi sonitus earum eo tempore auditus fuerit. Simili modo sal, & aqua per suas benedictiones, & exorcismata accipiunt uirtutem expiandi, & effugandi malos demones; & sic de similibus. Sunt etiam sacra tempora, apud omnis religionis gētes summa semper ueneratione obseruata, quæ aut à dijs ipsis sanctificari nobis præcepta, aut à patribus, & maioribus in accepti à dijs beneficij commemorationē perpetuamq; gratiarum actionē illis dedicata. Sic Hebræi sua sabbatha, sic ethnici suas ferias, sic nos sacrorū nostrorum solennes dies summa semper celebritate accepimus uenerandos. Sunt etiam his contraria tempora, quæ piaculæria dicimus, & quos dies atros uocamus, eò quòd illis diebus insignem aliquam cladem calamitē uel respublica passa esset: cuiusmodi apud Romanos erat antè diem quartum nonas sextilis: quia eodie cladem illam uastissimam pugna Cannensis passi sunt: simili ratione dies omnes postriduani, atri dicti sunt, quibus sæpius ab illis malè dimicatum est. Sic apud Iudæos dies atri sunt, decimus septimus mensis Iunij, quoniam eo die Mosē confregisse tabulas, Manassen erexisse idolum in sancta sanctorum, murosq; Ierusalem ab hostibus dirutos ratum habent. Similiter ater illis dies est nonus Iulij, quia eo die utraq; templi destructio perpetrata est. Hac ratione dicti sunt dies Aegyptiatici, olim ab Aegyptijs obseruati: & qualibet natio hac ratione similem sibi faustorum infauorumq; dierum calculum

Temporafa-
cra.

Tēpora pia-
cularia.

Atri dies.

Dies Aegy-
ptiatici.

culum facile fabricare potest: atq; hos sacros religiososq; dies Magi non secus quàm planetarios dies cœlestesq; dispositiones obseruari iubent: quin illos multo efficaciores esse perhibent, maxime ad spiritales diuinasq; uirtutes adsequendas: quia illorum uirtus atq; influentia, non tam ab elementis corporibusq; cœlestibus, sed ab intelligibili supercœlestiq; mundo descendens, communibusq; diuorum suffragijs adiuta, nulla cœlestium corporum aduersante dispositione frangatur, nec elementorum corruptibili contagione frustratur, modo non desit firma credulitas, ac ueneratio religiosa, hoc est, cum metu horroreq; coniuncta: id enim proprie sonat religio. Hinc dies illi religiosi dicti, quos nefas est uiolare, quos anxie obseruamus, nec metuentes ingens aliquod malum, si quid in illis secus factum sit quàm oportet.

De religiosis quibusdam obseruationibus, ceremonijs, & ritibus suffituum, unctionum, & simillium.

CAP. LXIII.

T V igitur quicumq; in hac facultate operari desideras, in primis pijs precibus obsecra deum patrem unum, ut tu quoq; sis unus illius clementia dignus, sis mundus ab intra, & ab extra, & in loco mundo, quia scriptum est in Leuitico: Omnis homo qui accesserit ad ea quæ consecrata sunt, in quo est immunditia, peribit coram domino. Propterea lauare sepius, & per statutos dies, iuxta numerorum mysteria, induas uestes mundas, & abstineas ab omni immunditia, pollutione, & libidine: nolunt enim dii exaudire hominem (ut ait Porphyrius) qui multis diebus ab operatione Venerea se non abstinuit. Non iungaris mulieri polluta, uel menstruatæ, nec illi qui patitur

patitur hæmorrhœam: nō tangas rem immundā, nec morticinium. Vnde inquit Porphyrius: Qui mortuum tetigerit, ei ad oracula accedere non licet: fortè, quia quadā funebris nidoris affinitate corruptus animus, concipiendis diuinis influxibus redditur ineptus. Laudabis te, & inunges, & fumigabis, & offeras sacrificia: suscipit enim deus in odorem suauissimum, quæ illi fiunt ab homine purificato, & disposito, simulq; conscendentem cum illa suffumigatione orationem, & oblationem suam: sicut canit Psalmista: Dirigatur domine ad te oratio mea, sicut incensum in cōspectu tuo. Præterea delectatur in his suffumigijs, & odoramentis anima, ipsius dei proles, & imago, suscipiens illa per nares illas, per quas & ipsa intrauit in hunc corporeum hominem, & per quas (testāte Iob) aliquando emittuntur spiritus uiuacissimi, qui retineri nequeunt in corde hominis, aut bili, aut labore æstuantis: unde à multis odoratus omnium sensuum uiuacior, & spiritualior existimatus est. Fumigia præterea, sacrificium, & unctio penetrāt omnia, & aperiunt portas elementorum atq; cœlorum, ut per illas homo possit uidere, & cognoscere secreta creatoris, res cœlestes, & quæ supra cœlos sunt, & quæ descendunt de cœlis, sicut sunt angeli, & spiritus speluncarum, & profundorum, phāsmata desertorum locorum, ut ueniant, appareant, compareant, & obediant: faciuntq; pacatos omnes spiritus, & attrahunt sicut Magnes ferrum, coniunguntq; cum elementis, & faciunt spiritus accipere corpora: plurimum siquidem spiritale corpus ijs crassescit, obesusq; euadit: etenim uaporibus uiuit, & fumigationibus, & libaminum nidoribus. Quicquid præterea operaris, fac pleno affectu, ac cordis desiderio, ut faueat tibi clementia

mentia cœli, cœlestiumq; omnium, quorum fauorẽ ut ma-
 gis prosequaris, mirum in modum conferunt adaptatio lo-
 ci, temporis, professionis, consuetudinis, uictus, habitus,
 exercitiij, etiam nominis: in his enim nõ solum mutatur uis
 natura, sed etiam superatur: multum enim confert locus Fortunatus
 fortunatus ad fauorem. Neq; ab re locutus est deus ad A- locus ad fa-
 braham, ut ueniret ad terram quam monstraret illi: & uorem con-
 perrexit Abraham uadens, & proficiscens ad meridiem. fert.
 Similiter Isaac uenit in Gerarath, ubi seminauit, & colle-
 git centuplum, & effectus est diues ualde. Quis autem sit
 locus unicuiq; congruus, ex cuiusq; genesi scrutandũ erit:
 quod qui nequiuerit, is obseruet ubi potissimè spiritus suus
 recreetur, ubi sensus uegetiores sint, ubi corporis sanitas,
 & robur plus proficiant, ubi negotia melius succedat, ubi
 plures faueant, ubi infensi succumbant: hanc regionẽ, hunc
 locum sciat sibi à deo superisq; præordinatum, & à cœlis
 dispositum, atq; paratum. Hunc ergo locum cole, & pro
 tempore, & negotio muta: infaustum autem locum sem-
 per fugito. Nomina etiam fausta res nostras fortunatiores
 reddunt: infausta uerò, infelicitant. Hinc Romani olim in
 delectu militũ conscribendo, cauebant, ne primo militi ef-
 set nomen aliqua ex parte infaustum. Et in locandis uecli-
 galibus, & lustradis colonijs, aut exercitibus, CENS S.
 bonis nominibus eligebant. Tum & infaustis nominibus
 in felicia mutatis, rerum quoq; fortunam in melius mutari
 crediderunt. Sic Epidamnum, ne in damnum eò nauigan-
 tes irent, Dyrrachium uocari instituerunt. Eadem ratione
 Maleoton, ne quid mali adferret, Beneuentum uocauerunt.
 Lacum uerò Lucrinum, ob nominis felicitatem, omnium
 felicissimũ putauerunt. Horas etiam, & dies pro operibus
 tuis

Tēpora fortunam præstare possunt.

tuis elige, neq; enim sine causa dixit saluator: Nōne duodecim sunt horæ diei? & quæ sequuntur. Tempora enim rebus nostris certam fortunam præstare posse docuerunt Astrologi, obseruarunt Magi. Omnes deniq; sapientissimi ueteres, in hoc cōsentiunt, permaximi interesse, quo quidq; temporis momento quāue cœlestium dispositione in hoc mundo esse suum acceperit, non tam naturale, quā etiam artificiale. Tantam enim vim habere hoc inity momentū tradiderunt, ut omnem fortunæ cursum, inde pendere, & prædici posse, pariq; ratione ex cuiusq; rei fortunæ successibus, illius initium retro scrutari posse, & firmiter crederent, & ipsa experientia teste adseuerarent, quemadmodum Sulla Astrologus, Caligulæ consulenti de natura, certissimam necem appropinquare prædixit. Metheon astrologus, Atheniensibus in Syracusanos expeditionem agitātib; futuram belli calamitatem præuidit: iisdem nauigaturis in Siciliam, Meson astrologus tempestatem prædixit. Anaxagoras hac temporum scientia, quibus diebus saxū è sole casurum esset, præmonuit, sicut postea factum est ad Aegos Thraciæ flumen. Contrà, L. Tarnucius Firmianus ex Romuli gestis atq; fortuna, & conceptionem, & natiuitatem illius inuenit. Idem urbis Romæ natalem diē adinuenit, ex annotatis illius fortunæ successibus. Sic etiam mundi initium genituræmue, ex rerum euentibus perceptam fuisse, refert Maternus. Quòd autem tempora in rebus naturalibus plurimum possint, multis exemplis patere potest. Sunt nanq; arbores, quæ post solstitiū inuertunt sua folia, ut populus, ulmus, olea, tilea, alba salix. Et conchyliæ, & cancri, & ostrea, crescente luna aulescunt, decrescēte macrescunt; & maria suo fluxu atq; refluxu, lunæ motus,

tempa

temporaq; obseruant. Et Euripus in Eubœa nõnne septies
 mira celeritate defluit, & refluit? Idẽ tribus diebus uno-
 quoq; mense, uidelicet septima, octaua, nona luna, stat im-
 motus. Et apud Troglodytas lacus est, qui ter in die fit ama-
 rus, ac salsus, & rursus dulcis. Iam uerò die brumali cum
 marcent omnia, pulegium aridum florescit. Eodẽ die aiunt
 inflatas uestigas disrumpi: salictorum folia, & malorũ gra-
 na uerti, ac circumagi. Et manifestũ est, id quod ego, & in
 Italia, & Gallia uidi, & sationẽ eius noui, uidelicet nucẽ
 quæ per totum annũ arida, sub ipsa diui Iohannis Vigilia,
 & folia, & flores, & maturos fructus produceret. Et to-
 tũ hoc miraculũ ex sola temporis obseruatione in satione il-
 lius cõsistit. Quòd autẽ tẽpora rebus artificialibus aliquas
 mirabiles possint præstare uirtutes, ipsi Astrologi in suis
 Electionũ, & Imaginũ libris constanter affirmant. Et hac
 ratione legimus apud Plutarchũ, simulacrum apud Pele-
 neos ea arte fabricatũ fuisse, quòd quoquò uersus spectas-
 set, omnia terrore, & maxima perturbatione conficiebat,
 ita quòd nemo præ timore auderet illud intueri. Et in uita
 Apollonij legimus magos apud Babylonem tecto alligasse
 quatuor aureas alites, quas deorum linguas appellabant,
 uimq; illis fuisse, ut animos multitudinis ad regis amorem
 obedientiãq; cõciliarent. In Chio insula Dianæ facies erat
 in sublimi posita, cuius uultus introeuntibus tristis, exeun-
 tibus hilaris uidebatur. Apud Troadem circa simulacrum
 Mineruæ, relicta sacrificia non putrescebant. In phano Ve-
 neris apud Paphos, in area non pluebat. Ex tumulo Antæi
 siquid erutum fuisset, imbres è cælo spargebantur, donec
 quod effosum fuerat, restitueretur. In tumulo regis Bibriæ
 Põti, laurus extabat, à qua si quid decerptũ in nauim quĩdã
 intulisset,

intulisset, non cessabant illic iurgia, quandiu non fuisset abiectum. In insula Boristhene ædem Achillis nulla auis infestabat. Romæ ædem Hercules in foro Boario, nec musca, nec canis intrabat. In Olyntho Thraciæ locus erat, in quem si scarabeus incidisset, non poterat exire, sed distortuens sese, immoriebatur. Innumera ferè exempla adferre possem, & his multo mirabiliora, quæ arti imaginum, & obseruatione temporum facta fuisse narrat antiquitas. Sed ne quis ista iam pridem obsoleta minus credat, & pro nugis reputet, recetiora quædam, & per hæc tempora adhuc locis nonnullis extantia, artificiosa miracula istis addam. Nam arte imaginum effectum dicitur, quòd Byzantio serpentes neminem ledant, graculiq; intra mœnia non peruolent: quòd Creta noctuâ non ferat, quòd in agro Neapolitano cicadæ nõ audiantur, quòd Venerijs publica tonsoriũ tecta nullum genus muscarum subit, quòd apud Toletum macello publico toto anno non plus una, & ea quidem insigni albedine cernitur musca. Et nos iam in præcedenti libro narrauimus, & modos, & tempora, quorum obseruatione hæc, & similia fieri possint. Sermonũ præterea atq; uerborum uires tibi potissimum obseruanda sunt: per hæc enim expanditur anima in substantias inferiores, in lapides, in metalla, in plantas, in animalia, & in omnia naturalia, imprimens illis figuras, & passiones uarias, omnibus creaturis uim inferens, aut amore quodã ducens trahensq;. Sic Cato testatur lassatos boues uerbis instaurari. Tũ uerbis atq; precibus à Tellure impetrari posse, ut insuetas aliat arbores, ipsas etiam arbores similiter exorari, ut transmigrent, & in alieno solo accrescãt. Rapas quoq; ampliores fieri, si dum seruntur, obsecrentur, ut sibi, & familiæ, uicinisq;

vicinisq; benigne conferant. Pauo quoq; laudatus, mox pennas explicat: contrà uerò, ocymum herbam, cum maioribus maledictis, & probris satum sit, eò fructus adferre letiores compertum est. Garus etiam ambusta, & infusa, medetur malis, si tamen interim garus non nominetur. Tum & qui fascino utuntur, laudando necant arbores, nocentq; satis atq; pueris. Tantam præterea humanarum execrationum uim esse dicunt, ut etiam malos demones abigant, exterminentq; . Hac ratione Serapim apud Aegyptios narrat Eusebius symbola edidisse, quibus demones expellerentur: docuisse etiam quomodo demones assumptis brutorum figuris insidientur hominibus. In omnibus deniq; deum præ oculis habe: scriptum est enim in Deuteronomio: Cum quæsieris dominum deum tuum, inuenies eum, si tamen toto corde quæsieris, & tota tribulatione animæ tuæ. unde apud Marcum legitur: Omnia quæcunque orantes petitis, credite quia accipietis, & euenient uobis. & apud Mattheum dicitur: Si habueritis fidem sicut granum sinapis, nihil impossibile erit uobis. Multum quoq; ualet oratio iusti assidua: Helias enim (ut ait Iacobus) homo erat similis nobis, passibilis, & orauit oratione, ut non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex: & rursus orauit, & cælum dedit pluuias, & terra dedit fructum suum. Caue autem in orationibus, ne optaueris aliquid uanum, uel quod sit contra diuinam uoluntatem: uult autem deus omnia bona: neq; enim usurpabis nomen dei tui frustra, quia non erit impunitus, qui sub re uana nomen eius adsumpserit. Facias abstinentiam, & des eleemosynas: quoniam dicente angelo ad Tobiam, bona est oratio cum ieiunio, & eleemosyna.

Et in libro Iudith legitur: Scitote quoniam exaudiet dominus preces uestras, si manentes permanseritis in ieiunijs & orationibus in conspectu domini.

Operis totius conclusio.

CAP. LXV.

HAec sunt quae ad magiae introductionem ex traditione antiquorum, compilatione diuersa in hunc librum coëgimus, sermone quidem breui, sed sufficienti his, qui intellecturi sunt. Horum autem quaedam cum ordine, quaedam sine ordine scripta sunt, quaedam per fragmenta tradita sunt, quaedam etiam occultata, & inuestigatione intelligentium relicta, qui in his quae scripta sunt acutius speculantes, & perscrutantes, artis magicae completa documenta simul, & infallibilia experimenta consequi possunt: tradidimus enim hanc artem taliter, ut prudentes, & intelligentes latere non accidat: prauos uero, & incredulos, ad secretorum illorum arcana non admittat, sed in stuporem adductos, sub ignorantia, & desperationis umbraculo destitutos relinquat. Vos igitur doctrinae, & sapientiae filij, perquirite in hoc libro, colligendo nostram dispersam intentionem, quam in diuersis locis proposuimus, & quod occultatum est à nobis in uno loco, manifestum fecimus illud in alio, ut sapientibus uobis patefiat: uobis enim solis scripsimus, quorum animus incorruptus, ad rectum uiuendi ordinem institutus: quorum casta, & pudica mens, ac illibata fides deum timet, ac reueretur: quorum manus sunt ab omni scelere, & crimine separatae, ac mores pudici, sobrii, & modesti: uos enim soli seruatam uobis doctrinam inuenietis, & arcana multis anigmatibus abscondita, quae non eliciuntur nisi intelligentia abscondita: quam ubi adsecuti fueritis, integra se uobis inexpugnabilis magicae

*magicæ disciplinæ scientia insinuabit, apparebuntq; nobis
 virtutes illæ, quales olim Hermes, Zoroastes, Apollo-
 nius, & cæteri mirabilium operatores consecuti sunt. Vos
 autem maleuoli calumniatores, prauæ ignorantia, & in-
 sapientis nequitia filij, hæc nostra fugite: nam inimica vo-
 bis sunt, & posita in præcipitium, ut erretis, & incidatis
 in miseriam. Si quis igitur propter suam incredulitatem,
 & intellectus inertiam, suum desiderium non obtineat,
 ignorantia suæ culpam mihi non imputet: nec me errasse,
 aut falsa ex proposito scripsisse, aut mentitum dicat, sed
 seipsum accuset, qui scripta nostra non intelligit: obscura
 enim sunt, uarijsq; obducta mysterijs, in quibus facile
 multos continget errare, & perdere sensum suum. Nemo
 ergo irascatur mihi, si ueritatem huius scientiæ enigma-
 tibus intricatam, & uarijs locis dispersam abscon-
 dimus: non enim sapientibus abscondimus, sed
 prauis, & improbis: eamq; tali sermone
 tradidimus, quem latere insipientem
 necessario accidet, & ad illius
 intellectum sapientem
 facile admit-
 tat.*

LIBRI TERTII

FINIS.

N 2 VE

VENERABILI PATRI

SACRAE THEOLOGIAE

*Magistro, Aurelio ab Aquapendente Augustiniano Hen.**Corn. Agrippa*

S. D.

HX literis quas ad me à secundo huius mensis dedisti, perspexi erga me animi tui candorem P. R. & cognoui te uirum cyclice doctum, eorumq; quae adhuc in tenebris delitefcunt curio sum exploratorem. Gausus sum illico, atq; mihi gratulor, nactum me amicitiam talis uiri, qui cum possem ali quando, & genium, & ingenium excolere: teq; nunc (teste hoc chirographo) inter amicissimos recipio. Sed heus tu, qui sunt duces tui quos sequeris, tu qui audes irremeabilem domũ intrare Dedali, atq; tremendi Minois, ire per excubias, & te cõmittere Parcis? Qui sunt magistri tui, tu qui uersaris circa immensa, ausus conari uagum stabilem, perfidũ affidũ, ac deorum omniũ fugacissimum reddere uel ipsa Adraestia constantiorem? Caue ne decipiari ab his qui fuerunt decepti. Neq; enim hic te dirigere poterit quantacunq; librorum lectio, quum non nisi mera ænigmata sonent. O quanta leguntur scripta de inexpugnabili magicæ artis potetia, de prodigiosis astrologorum imaginibus, de monstrifica alchymistarum metamorphosi, deq; lapide illo benedicto, quo Mide instar contacta æra, mox omnia in aurum argentumue permutentur: quae omnia comperiuntur uana, ficta, & falsa, quoties ad literam practicantur. Atq; tamen traduntur ista, scribunturq; à magnis grauissimisq; philosophis, & sanctis uiris, quorum traditiones quis audebit dicere falsas? Quin imo credere impium esset, illos data opera scripsisse mendacia. Alius est ergo sensus quam literis traditur, isq; uarijs obductus mysterijs, sed hactenus à nullo magistrorum palam explicatus, quem nescio si quis sine perito fidoq; magistro sola librorũ lectione possit adsequi, nisi fuerit diuino numine illustratus, quod datur

datur paucissimis: ideoq; in uacuum currunt multi, qui hæc secretissima naturæ arcana prosequuntur, ad nudam lectionis seriem referentes animum. Nam inauspicato ingenio, à uerò intellectu prolapsi, in falsas imaginationes, exteriorum spirituum uasamentis irretiti, illorū quorū dominari datum est, periculosi serui effecti sunt, & ignorantes semetipsos, abeunt retro post uestigia gregum suorum, quærentes extra se quod intus possident. Atq; hoc est, quod te nunc scire uolo, quia in nobis ipsis est omnium mirabilium effectuum operator, qui quicquid portentosi mathematici, quicquid prodigiosi magi, quicquid inuidentes naturæ persecutores alchymistæ, quicquid demonibus deteriores malefici necromantes promittere audent, ipse nouit discernere, & efficere, idq; sine omni crimine, sine dei offensa, sine religionis iniuria. In nobis inquam est ille mirandorum operator:

Nos habitat, non tartara, sed nec sydera cœli:

Spiritus in nobis qui uiget, illa facit.

Verum de his nobis quàm latissime tecum cōferendum esset, sed coram. Non enim committuntur hæc literis, nec scribuntur calamo, sed spiritu spiritui, paucis, sacrisq; uerbis infunduntur, idq; si quando nos ad te uenire contigerit. Cæterum quos postulas libros, aliqui illorum aliquando fuerunt penes me, sed iam non sunt: qui uerò penes uos circumferuntur libri adolescentiæ meæ, de Occulta philosophia intitulati, horum priores duo in multis deficiunt, tertius totus mancus, nec nisi scriptorum meorum epitome quoddam continet. Sed ego totum opus, fauente domino, integrum recognitumq; aliquando in lucem dabo, clauæ tamen operis solis amicissimis reseruata, quorum

te unum esse non dubites. Vale felicissi-

me, e Lugduno XXIIII. Se-

ptemb. Anno M. D.

XXVII.

N 3 AD

AD EVNDEM.

Humanissimis tuis literis (uenerande Pater) quasi ad speculum animum tuum introspecti totum, illumq; amplector totus, uoloq; sic tibi persuasum habeas, te mihi supra quam literis demonstrari possit, gratissimum fore, altissimiq; insidere animo: me uerò talem esse, qui ex abundantia cordis hoc scribam, quiq; eos, qui se meae amicitiae commiserunt, nulla unquam tempestate soleam deserere. Quare, ut tu uota consequaris tua, meis non minora, ego propediem ad te ueniam. Vbi cum coram dabitur mutuas audire & reddere uoces, scio amicitiam nostram indissolubilem fore, perpetuoq; duraturam. Iam uerò quod ad postulatam Philosophiam attinet, te scire uolo, quòd omnium rerum cognoscere opificem ipsum deum, & in illum tota similitudinis imagine (ceu essentiali quodam contactu, siue uinculo) transire, quòd ipse transformeris efficiareq; deus: quemadmodum de Mose ait dominus, inquit, Ecce ego constitui te deum Pharaonis. Haec est illa uera, & summa mirabilium operum occultissima philosophia. Clavis eius, intellectus est: quanto enim altiora intelligimus, tanto sublimiores induimus uirtutes, tantoq; maiora, & facilius, & efficacius operamur. Verum intellectus noster carni inclusus corruptibili, nisi uiam carnis superaucrit, fueritq; propriam naturam sortitus, diuinis illis uirtutibus non poterit uniri (non enim nisi sibi quam similibus congregiuntur) ac peruidendis illis occultissimis dei, & naturae secretis, omnino inefficax est, atq; hoc opus, hic labor est, superas euadere ad auras. Quomodo enim qui in cinere, & mortali puluere seipsum amisit, deum ipsum inueniet? Quomodo apprehendet spiritualia carni immersus, & sanguini? An uidebit dominum homo, & uiuet? Quem fructum adferret granum frumenti, si prius mortuum non fuerit? Mori enim oportet, mori inquam mundo, & carni, ac sensibus omnibus, ac toto homini animali, qui uelit ad haec secretorum penetralia ingredi: non quòd corpus separetur ab anima, sed quòd anima relinquat corpus: de qua morte Paulus scribit Colossensibus:

Mortui

Mortui estis, & uita uestra abscondita est cum CHRISTO.
 Et alibi clarius de seipso ait: Scio hominē, in corpore, uel extra
 corpus, nescio, deus scit, raptum usq; ad tertium cœlum. & quæ
 reliqua sequuntur. Hac inquam pretiosa in conspectu dominī
 morte, mori oportet, quod contingit paucissimis, & forte non
 semper: nam pauci quos æquus amauit Iuppiter, aut ardens æ
 uexit ad æthera uirtus, dijs geniti potuere. Primum qui non ex
 carne, & sanguine, sed ex deo nati sunt: proxime, qui naturæ
 beneficio, ac cœlorum genethliaco dono, ad id dignificati sunt:
 ceteri meritis nituntur, & arte, de quibus uiua uox te certiore
 reddet. Verum hoc te admonitum uolo, ne circa me decipiaris,
 ac si ego aliquando diuina passus, tibi ista prædicem, aut tale
 quid mihi arrogare uelim, uel concedi posse sperem, qui hæc
 nus humano sanguine sacratus miles, semper ferē aulicus, cum
 carnis uinculo charissimæ uxori alligatus, omnibusq; instabilis
 fortunæ flatibus expositus, totusq; à mundo, à domesti-
 cis curis transuersum actus, tam sublimia immortalium deorum
 dona non sum adsecutus: sed accipi me uolo uelut indicem, qui
 ipse semper præ foribus manens, alijs quod iter intergredien-
 dum sit, ostendit. Cæterum de amore in te meo tu quidem
 minime falleris: beneficijs meis quid debeas, non ui-
 deo, quippe qui non contulerim in te quicquam,
 nisi quòd paratus sum, dum dabitur occa-
 sio, conferre omnia. Tu nunc felicis-
 sime Vale, è Lugduno XIX.

Nouemb. Anno M. D.

XXVII.

N 4

HENR

HENRICI

COR. AGRIPPÆ

censura, siue retractatio de Ma-
gia, ex sua declamatione
de Vanitate scientiarum,
& excellentia uerbi
dei.

DE MAGIA IN GENERE.

RXIGIT etiam hic locus, ut de Ma-
gia dicamus: nam & ipsa cum astro-
logia sic coniuncta atq; cognata est,
ut qui magiam sine astrologia profi-
teatur, is nihil agat, sed tota aberret
uia. Suidas magiam à Maguseis, &
nomen, & originem traxisse putat. Communis opinio est,
nomen esse Persicum, cui astipulantur Porphyrius, &
Apuleius, & significare eorum lingua idem quod sacer-
dotem, sapientem siue philosophum. Magia itaq; omnem
philosophiam, Physicam, & mathematicam complexa,
etiam uires religionum illis adiungit. Hinc & goëtiam,
& theurgiam in se quoque continet. Qua de causa ma-
giam plerique bifariam diuidunt, in naturalem uidelicet,
& ceremonialem.

DE MAGIA NATVRALI.

Naturalem magiam non aliud putant, quàm natu-
ralium scientiarum summam potestatem, quam id-
circo

circo summum philosophiæ naturalis apicem, eiusq; absolutissimam consummationem uocant, & quæ sit æctiua portio philosophiæ naturalis, quæ naturalium uirtutum adminiculo, ex mutua earum & opportuna applicatione opera edit, supra omnem admirationis captum: quia magia Aethiopes maxime, & Indi utebatur, ubi herbarum, & lapidum, cæterorumq; ad id spectantium facultas suppetebat. Eius meminisse uolunt Hieronymum ad Paulinum, ubi ait Apollonium Tyaneum fuisse magum, seu philosophum, ut Pythagorici. Eius etiam generis fuisse magos, qui Christum natum muneribus inuisentes adorauerunt, quos euangeliorum interpretes exponunt Chaldæorum philosophos: quales fuere Hiarchas apud Bragmanas, Tespion apud Gymnosophistas, Budda apud Babylonios, Numa Popilius apud Romanos, Zamolxides apud Thracas, Abbas apud Hyperboreos, Hermes apud Aegyptios, Zoroastes Oromasi filius apud Persas. Nam Indi, & Aethiopes, & Chaldæi, & Persæ hac maxime præcellere magia: quia idcirco (ut narrat Plato in Alcibiade) imbuuntur Persarum regum filij, ut ad mundanæ reipublicæ imaginem, suam & ipsi rempublicam administrare, distribuereq; condiscant: & Cicero in Diuinationum libris ait, neminẽ apud Persas regno potiri, qui prius magiam non didicerit. Magia itaq; naturalis ea est, quæ rerum omnium naturalium atq; cælestium uires contemplata, earundemq; sympathiã curiosa indagine scrutata, reconditas, ac latentes in natura potestates ita in apertum producit: inferiora superiorum dotibus, tanquam quasdam illecebras, sic copulã, per eorum mutuam applicationem ad inuicem, ut exinde stupenda sepe consurgant miracula, non tam arte quàm natura,

cui se ars ista ministram exhibet hæc operanti. Nam magi, ut naturæ accuratissimi exploratores, conducentes ea, quæ à natura præparata sunt, applicando aclinâ passiuus, sæpißime ante tempus à natura ordinatum effectus producunt, quæ uulgus putat miracula, cum tamen naturalia opera sint, interueniente sola temporis præuentione: ut si quis in mense Martio rosas producat, & maturas uuas, aut satas fabas, uel petroselinum intra paucas horas excrescere faciat in perfectam plantam, & ijs maiora, ut nubes, pluuias, tonitrua, & diuersorum generû animalia, & rerum transmutationes quàm plurimas, cuiusmodi multas fecisse se iactat Rogerius Bachon, pura, & naturali magia. Scripserunt de illius operibus Zoroastes, Hermes, Enäthes rex Arabum, Zacharias Babylonius, Ioseph Hebreus, Bocus, Saron, Zenotenus, Kirannides, Almadal, Thetel, Alchindus, Abel, Ptolemæus, Geber, Zahel, Nazabarub, Tebith, Berith, Salomon, Astaphon, Hipparchus, Alcmeon, Apollonius, Triphon, & pleriq; alij, quorum aliqua opera adhuc integra, & pleraq; fragmenta adhuc extant, & ad manus meas aliquando peruenerunt. Ex recentioribus uerò scripserunt in naturali magia pauci, & illi quidem pauca, ut Albertus, Arnoldus de uilla noua, Raimundus Lullius, Bachon, & Apponus, & autor libri ad Alfonsum, sub Picatricis nomine editus, qui tamen unâ cum naturali magia plurimum superstitionis admiscet, quod quidem fecerunt & alij.

DE MAGIA MATHEMATICA.

Sunt præterea alij naturæ sagacissimi æmulatores, in-
 Squisitoresq; audacissimi, qui absq; naturalibus uirtu-
 tibus,

ribus, ex solis Mathematicis disciplinis, adscitis cœlorū influxibus, sese naturæ operum similia producere posse pollicentur, ut corpora euntia, uel loquentia, quæ tamen nō habeant uirtutes animales: qualis fuit columba Architæ lignea, quæ uolabat, & statua Mercurij, quæ loquebatur: & caput æneū ab Alberto Magno fabricatū, quod locutū perhibent. Excelluit in istis Boethius, uir maximi ingenij, & multiplicis eruditionis: ad quem de istiusmodi scribens Cassiodorus: Tibi (inquit) ardua cognoscere, & miracula monstrare propositū est: tuæ artis ingenio metalla mugiūt, Diomedes in ære grauius buccinatur, æneus anguis insibilat, aues simulat & sunt, & quæ uocem propriam nesciunt habere, dulcedinem cantilenæ probantur emittere: parua de illo referimus, cui cœlum imitari phas est. De istis puto artificij dictum est, quod apud Platonē legimus, in undecimo de Legibus: Ars data est mortalibus, qua res posteriores quasdam generarent, non quidem ueritatis, & diuinitatis participes, sed simulacra quædā sibiipsis cognata deducerent: atq; eousq; progressi sunt magi homines audacissimi omnia perpetrare, fauente maxime antiquo illo, & ualido serpente scientiarum pollicitatores: ut similes illi tanquam simiæ, deum & naturam emulari conarentur.

DE MAGIA VENEFICA.

Est præterea naturalis magiæ species, quam ueneficā, siue pharmaciā uocant, quæ poculis, phyltris, uarijsq; ueneficiorum medicamētis perficitur: cuiusmodi Democritus confecisse legitur, quo boni, felices, fortunatiq; filij gignatur: & aliud quo auū uoces rite intelligamus, sicut de Apollonio narrant Philostratus atq; Porphyrius. Vergilius etiam de quibusdam herbis Ponticis locutus dixit:

His

*His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis
 Moerim, sæpe animas imis exire sepulchris,
 Atq; satas aliò uidi traducere messes.*

Et Plinius narrat, quendam Demarchum parasitum in sacrificio, quod Arcades Ioui Lycæo humana hostia faciebant, immolati pueri exta degustasse, & in lupum se conuertisse: propter quam hominum in lupos immutationem, putat Augustinus Pani Lycæo, & Ioui Lycæo nomen esse impositum. Narrat idem Augustinus, dum esset in Italia, quasdam foeminas magas, Circes instar, dato uiatoribus ueneficio in caseo, eos in iumenta uertisse: cumq; portassent, quæ placuissent onera, rursus in homines restituisse, idq; patri cuidam Præstantio tunc accidisse. Sed & ne quis hæc putet omnino deliramenta esse, & impossibilia, is recordetur quomodo sacræ literæ narrant, Nabuchodonosor regem mutatum in bouem, & septem annis foenuixisse, tandem dei misericordia in hominem rediisse: cuius corpus post mortem illius filius Euilmerodat in escam dedit uulturibus, ne quando resurgeret à mortuis, qui iã de bestia redierat in hominem: & eiusmodi plura de magis Pharaonis narrat Exodus. Verùm de ijs siue magis, siue ueneficis loquitur Sapiens, dũ dicit: Exhorruisti illos deus, quia horribilia opera tibi faciebant per medicamina. Illud præterea uos scire uolo, non solum naturalia scrutari hos magos, uerumetiam ea quæ naturam comitantur, ac quodammodo exuunt, ut motus, numeros, figuras, sonos, uoces, concentus, lumina, & animi affectus atq; uerba. Sic Psylli, & Marfi conuocabant serpentes, alij alijs deprimentes fugabant: sic Orpheus Argonautarum tempestatem hymno compescuit: & Homerus narrat Vlysi sanguinem
uerbis

uerbis restrictum: & in lege duodecim tabularum ijs qui messes excantassent, pœna constituta est, ut non dubium sit, magos etiam solis uerbis, & affectibus, alijsq; similibus, non in seipos modo, sed etiam in res extraneas saepe mirum aliquem producere effectum, quæ omnia non secus uim insitam in res alias profundere, illasq; ad se trahere, uel abs se repellere, seu alio quouis modo afficere putant, quàm magnes ferrum, & succinum paleas trahunt, siue adamantas, & allium magnetem ligant, sicq; per hanc rerum gradariam, ac concatenatam sibi sympathiam, non solum dona naturalia, & cœlestia, sed etiam intellectualia, & diuina Iamblichus, Proclus, atq; Synesius, ex magorum sententia, de super suscipi posse confirmant: quod Proclus in libro de Sacrificio, & magia fatetur, scilicet per huiusmodi rerum consensum, magos etiam numina euocare solitos. Ad tantam enim quidam eorum deuoluti sunt insaniam, ut ex diuersis stellarum constellationibus, per temporum interualla, & quadam proportionum ratione rite obseruatis, constructam imaginem cœlitum nutu uitæ intellectusq; spiritum accepturam putent, quò consulentibus illam, respondeat, & occultæ ueritatis arcana reuellet. Hinc patet hanc naturalem magiam nonnunquam in goëtiam, & theurgiam reclinatam, sæpissime malorum demonum uasframentis, erroribusq; obretiri.

DE GOETIA ET NECROMANTIA.

Ceremonialis autem magiæ partes sunt goëtia atque theurgia. Goëtia, immundorum spirituum commercijs inauspicata, nefariæ curiositatis ritibus, illicitis carminibus, & deprecamentis concinnata, omnium legum placitis est exterminata, & execrata. Huius generis sunt,

*sunt, quos necromáticos, & maleficos hodie nūcupamus.
 Gens inuisa deis, maculandi callida cœli,
 Quas genuit natura mali, qui sydera mundi,
 Iuraq; fixarum possunt pervertere rerum.
 Nam nunc stare polos, & flumina mittere norunt,
 Aethera sub terras adigunt, montesq; reuellunt.*

Hi sunt ergo, qui defunctorum inclamant animas, & illi quos ueteres dicebant epodos, qui excantant pueros, & in eloquiū oraculi eliciunt. & qui demones paredros circūferunt, quale quiddam de Socrate legimus: & qui, ut dicitur, spiritus pascunt in uitro, per quos se prophetare mentiuntur. Et hi omnes bifariā procedunt. Nam alij demones malos uirtute quadā maxime diuinorū nominum adiuratos, aduocare, & cogero student: quippe cū omnis creatura timet, & reueretur nomen illius, qui fecit eam, non mirum si goëtici, & quiq; etiam infideles, pagani, Iudæi, Saraceni, & cuiuscunq; prophani collegij, siue sectæ homines, diuini nominis inuocatione demones astringant: alij autem nefandissimi, detestādo, & omnibus ignibus plectēdo scelere, se demonibus submittentēs, illis sacrificant, & adorāt, idololatræ, & uilissimæ deiēctionis rei effecti sunt: quibus criminibus, etsi priores non sunt obnoxij, tamen manifestis periculis se exponunt. Nā etiā coæli demones inuigilant semper, quò errantes nos decipiant. Ex horum uerò goëticorū anagyri, profluxerūt omnes isti tenebrarū libri, quos improbatæ lectionis Vlpianus Iuriscōsultus appellat, protinusq; corrūpendos esse statuit. Cuiusmodi primus excogitasse dicitur Zabulus quidā illicitis artibus deditus: deinde Barnabas quidā Cyprius: & hodie adhuc confictis titulis circumferuntur libri, sub nominibus Adæ, Abelis, Enoch,

Enoch, Abraham, Salomonis: itē Pauli, Honorij, Cypriani,
 Alberti, Thomæ, Hieronymi, & Eboracēsis cuiusdā: quo
 rū nugæ stulte secuti sunt Alphonsus rex Casteliæ, Rober
 tus Anglicus, Bachō, & Apponus, & pleriq; alij deplo
 rati ingenij homines. Præterea non homines modo, & san
 ctos, & patriarchas, & angelos dei tā execrabilium dogma
 tum fecerunt autores, sed & libros à Raziele, & Raphaële,
 Adami, & Tobie angelis traditos ostentant: qui libri ta
 men acutius insipienti suorum præceptorum canonem, ritum,
 consuetudinē, uerborum & characterum genus, extructionis
 ordinē, insulsam phrasim, aperte sese produnt, non nisi me
 ras nugæ, ac imposturas continere, ac posterioribus tēpori
 bus ab omni antiquæ magiæ ignavis, perditissimis perdi
 tionum artificibus esse conflatos, ex prophanis quibusdā ob
 servationibus nostræ religionis ceremonijs permixtis, insi
 tisq; ignotis multis nominibus, et signaculis, ut perterreāt
 rudes, & simplices, & stupori sint insensatis, & his qui
 nesciunt bonas literas. Neq; tamē propterea patet has artes
 fabulas esse: nam nisi reuera essent, atq; per illas multa mi
 ra, ac noxia fierēt, non tā arctæ de illis statuissent diuinæ,
 & humanæ leges, eas exterminandas esse de terra. Cur au
 tē goëtici istis solis malis utantur demonibus, ea ratio est,
 quia boni angeli difficile comparent, quia Dei iussum expe
 ctant, nec nisi mundis corde, & uita sanctis hominibus cō
 grediuntur: mali autem faciles se exhibent ad innocendum,
 falso fauentes, & diuinitatem mentientes, semper præ
 stō, ut astu suo decipiant, ut uenerentur, ut adorentur: &
 quia mulieres secretorum auidiores sunt, ac minus cau
 tæ, atq; in superstitionem proclives, faciliusq; illuduntur,
 ideo illis se præbent faciliores, faciuntq; ingentia prodigia:
 cuiusm

cuiusmodi de Circe, de Medea, & de alijs canunt poëtae: testantur Cicero, Plinius, Seneca, Augustinus, & multi alij, tum philosophi, tum catholici doctores, & historici, ipsæ etiam sacrae literæ. Nam in libris regum legimus Phyttonissam mulierem, quæ erat in Endor, euocasse animam Samuelis prophetæ, licet pleriq; interpretentur non fuisse animam prophetæ, sed malignum spiritum, qui illius sumpsit imaginem. Tamen Hebræorum magistri dicunt, quod etiam Augustinus ad Simplicianum fieri potuisse non negat, quia fuerit uerus spiritus Samuelis, qui ante cōpletum annum à discessu, ex corpore facile euocari potuit, prout docent Goëtici. Quinetiam magi, necromantici, illud naturalibus quibusdam uiribus, ac uinculis fieri posse autumant, sicut nos in libris nostris de Occulta philosophia tractamus. Ideoq; antiqui patres, rerum spiritualium periti, non sine causa ordinauerunt, ut corpora mortuorum sepelirentur in loco sacro, & luminibus socientur, aqua benedicta aspergantur, thure, & incenso suffumigentur, & expientur orationibus, quousq; super terram extiterint. Nam, ut aiunt magistri Hebræorum, omne corpus nostrum, & carnale animal, & quicquid in nobis super materia carnis malè disposita immititur, relinquitur in cibum serpenti, & ut ipsi uocant Azazeli, qui est dominus carnis, & sanguinis, & princeps huius mundi, & uocatur in Leuitico princeps desertorum, cui dictum est in Genesi: Terram comedes omnibus diebus uitæ tuæ. Et in Isaia: Puluis panis tuus: hoc est, corpus nostrum creatū ex puluere terræ, quandiu non fuerit sanctificatum, & transmutatum in melius, ut non amplius serpentis, sed dei sit effectū, uidelicet ex carnali spirituale, iuxta uerbū Pauli dicentis:

Seminatur

Seminatur quod animale est, & resurget quod spirituale est. Et alibi: Omnes quidem resurgent, sed non omnes immutabuntur, quia multi remansuri sunt in perpetuum cibum serpentis. Hanc itaq; turpem & horridā carnis materiam, ac serpentis cibum, morte deponimus, illā aliquando in meliorem sortem, & spirituale transmutatam reassumpturi, quod erit in resurrectione mortuorum. Et iā factū est in his, qui primitias resurrectionis degustarūt, & multi hoc ipsum uirtute deifici spiritus in hac uita cōsecuti sunt, Enoch, & Helias, & Moyses, quorū corpora transmutata in naturam spirituale, nō uiderūt corruptionē, nec sicut cetera cadauera potestati serpentis relicta sunt. Atq; hęc est illa disceptatio diaboli cum Michaele de corpore Moysi, cuius meminit in epistola sua Iudas. Sed de Goëtia & Necromantia hęc satis.

DE THEVRGIA.

Theurgiam uero pleriq; putāt haud illicitā, quasi hęc bonis angelis, diuinoq; numine regatur: cum sepius me tamē sub dei & angelorū nominibus malis demonum fallacijs obstringatur: non solum siquidē naturalibus uiribus, sed etiā certis ritibus & ceremonijs cęlestes, & per illas diuinas uirtutes nobis conciliamus & attrahimus: de quibus multis regulis antiqui Magi editis uoluminibus pertractāt. Omnium autē ceremoniarū pars maxima, in mūditiā seruanda consistit: primum quidē animi, deinde etiā corporis, & eorū quę circa corpus sunt, ut in cute, in uestibus, in habitaculis, in uasis, in utensilibus, oblationibus, hostijs, sacrificijs, quorū mūditiā ad diuinorū cōsuetudinē & cōiuitū disponit, & in sacris summopere efflagitur, iuxta uerba Esaię: Lauamini, & mūdi estote, & auferte

o malū

malum cogitationum uestrarum. Immūditia uero quia aë-
rē frequēter & hominē inficit, mundissimū illū cœlestiū
& diuinorū influxū disturbat, & mundos dei spiritus fu-
gat. Verū nōnunquā immūdi spiritus, & deceptrices po-
testates, ut uenerētur & adorētur pro dijs, etiā hāc mūdi-
tiā exquirūt. Ideo hic maxima opus est cautela, de quibus
late in libris nostris de Occulta Philosophia differuimus.
Verum de hac Theurgia, siue diuinorū magia, plura dispu-
tās Porphyrius, tandē cōcludit, Theurgicis cōsecrationi-
bus posse quidē animā hominis idoneā reddi, ad susceptio-
nē spiritū & angelorū, ad uidēdos deos: reditū uero ad de-
um hac arte præstari posse, inficiatur omnino. Eius itaque
scholæ sunt, ars Almadel, ars notoria, ars Paulina, ars re-
uelationū, & eiusmodi superstitionū plura, quæ eo ipso sūt
perniciosiora, quo apparent imperitis diuiniora.

DE CABALA.

Verū occurrūt hic mihi uerba Plinij, qui, Est & a-
lia, inquit, Magices factio, à Moysē etiāmnū & La-
topea Iudæis pendens. quæ uerba me de Cabala Iudæorum
cōmonefaciūt, quā in mōte Sina à Deo ipso Moysi datā pe-
nes Hebræos cōstans opinio est: ac deinceps per successionū
gradus citra literarū monumēta, usq; in Ezy & tēpora poste-
rioribus sola uiua uoce tradita, quemadmodū Pythagorica
dogmata olim ab Archippo & Lysiade, qui in Græcia
Thebis scholas habuere, tradebantur, in quibus discipuli
memoriter doctorū præcepta tenentes, ingenio & memo-
ria pro libris utebātur: sic & Iudæi quidā literas asperna-
ti, in memoria, & obseruatione, ac uocali traditione hanc
collocarūt: unde Cabala ab Hebræis, quasi solo auditu uni-
us ab altero receptio nuncupata est. Ars (ut fertur) perue-
nista,

tusta, nomē autē nō nisi recētibus tēporibus apud Christia-
nos cognitū. Eius uero duplicē tradūt scientiā: unā de Bre-
sith, quā & Cosmologiā uocāt, uidelicet rerū creaturarū
naturaliū & cœlestiū uires explicantē, & legis, Bibliæq;
arcana philosophicis rationibus exponentē: quæ profecto
hac ratione nihil differt à magia naturali, in qua Salomo-
nē regē pręstitisse credimus. Legitur nāq; in sacris Hebræ-
orū historijs, illū disputare solitum à cedro Libani, usq; ad
hyssopū: itē de iumētis, uolucris, reptilibus, & piscibus,
quæ omnia magicas quasdā naturæ uires præ se ferre pos-
sunt. Ipse quoq; inter posteriores Moyses Aegyptius, in ex-
positionibus suis super Pentateuchū, & plures Thalmu-
distæ hęc insecuri sunt. Alterā uerò eius scientiā uocāt de
Mercaua, quæ est de sublimioribus diuinarū, angelicarūq;
uirtutū, ac sacrorū nominū, & signaculorū contemplationi-
bus: quædā quasi symbolica Theologia, in qua literæ, nu-
meri, figuræ, res, & nomina, & elemētorum apices, ac li-
neæ, puncta, & accētus, omnia sunt profundissimarū rerū,
& magnorū arcanorū significatiua. Hęc rursus bifariam
secāt: in Arithmātiā uidelicet, quæ Notariacon uocatur,
de angelicis uirtutibus, nominibus, signaculisq; etiā dæ-
monū ac animarū cōditionibus tractās: atq; in Theomā-
tiā, quæ diuinæ maiestatis mysteria, emanationes, sacraq;
nomina, & pētacula scrutatur: quā qui norit, hunc aiunt
admirādis pollere uirtutibus, ita quòd, dū uelit, futura o-
mnia præsciat, toti naturæ imperet, in demones & ange-
los ius habeat, & miracula faciat. Hac putāt Moysen tot
signa edidisse: uirgā in colubrū, aquas in sanguinē uertisse:
ranas, muscas, pediculos, locustas, bruchos, ignē cū grādi-
ne, uescas & tabes Aegyptijs immisisse: primogenitū o-

mine ab homine usq; ad pecus interemisse: suosque dedu-
 centem mare aperuisse, fontem de petra, coturnices de
 cælo produxisse: aquas amaras dulcorasse: fulgura & nu-
 bes per diem, columnam ignis per noctem, suis præmississe:
 uocem dei uiuentis ad populum è cælis deuocasse: arrogan-
 tes igne, murmurantes lepra, percussisse: malè merentes
 subita strage, alios terræ hiatu absorptos affecisse: popu-
 lum cælesti cibo pauisse: serpentes placasse: uenenatos cu-
 rasse: numerosam turbam ab infirmitate, uestes eorum
 à corrosione conseruasse: & hostium uictricem reddi-
 disse. Hac denique miraculorum arte & Iosue stare so-
 lem præcepisse: Heliam ignem in aduersarios è cælo deuo-
 casse, puerum mortuum uitæ restituisse: Daniele leo-
 num ora perstrinxisse: tres pueros in camino astuantis
 incendiij carmina lusisse. Porro hac arte astruunt perfidi
 Iudæi etiam Christum tam admiranda sæpe fecisse. Sa-
 lomone quoque hanc percalluisse, atque ex ea artem
 contra demones, eorundemq; uincula, & coniuratio-
 num modos, ac contra morbos, excantamenta tradi-
 disse, ut autor est Iosephus. Verum ego Deum Moysi,
 ceterisq; prophetis multa, quæ continerentur sub corti-
 ce uerborum legis, prophano uulgo non communicanda
 mysteria retexuisse, ut non dubito, sic hanc, quam ia-
 clant Hebræi Cabalæ artem, quam ego multo labore
 aliquando scrutatus sum, non nisi meram superstitionis
 rapsodiam, ac Theurgicam quandam Magiam agno-
 sco: quòd si (quod Iudæi iactant) à deo profecta, ad ui-
 tæ perfectionem, ad hominum salutem, ad dei cultum,
 ad intelligentiæ ueritatem conduceret, profecto spiritus
 ille ueritatis, qui repudiata synagoga uenit nos docere
 omnem

omnem ueritatem, hanc usque in hæc postrema tempora suam non celasset ecclesiam: quæ profecto omnia nouit quæ sunt dei, cuius benedictio, baptismus, ceteraq; salutis sacramenta reuelata & perfecta sunt in omni lingua. Vniuersiusque enim linguæ par est & eadem uirtus, modo par sit & eadem pietas: nec est aliud nomen in cælis, nec in terra, in quo oporteat nos saluos fieri, & in quo operemur uirtutem, præter unum nomen Iesu, in quo recapitulantur, & continentur omnia. Hinc Iudæi, in diuinis nominibus peritissimi, parum aut nihil post Christum operari possunt, sicut præsci illorum patres. Quod autem experimur, & uidemus, huius artis (ut uocant) reuolutionibus, sæpe miras magnorum mysteriorum à sacris literis extorqueri sententias, totum hoc nihil aliud est, quàm lusus quidam allegoriarum, quas otiosi homines, in singulis literis & punctis, & numeris occupati, quod hæc lingua & scribendi ritus facillè patiuntur, pro eorum arbitrio fingunt, atque refingunt: quæ etsi nonnunquam magna sonent mysteria, nihil tamen probare, nec euincere queunt, quin iuxta uerba Gregorij, eadem facilitate contemnere liceat, qua asseruntur. Confinxit simili artificio pleraque Rabanus monachus, sed Latinis characteribus & uersibus, insertis uarijs imaginibus, qui quaque uersus lecti, per quælibet superficièi ac imaginum lineamenta sacrum aliquod denuntiant mysterium, depictæ illic historiae representatiuum: quæ etiam ex prophanis literis extorqueri posse nemo ignorat, qui Valeriæ Probæ ex Vergilij carminibus compositas de Christo centones legerit: quæ omnia & eiusmodi, sunt speculationes otiosorum hominum.

Quod autem ad miraculorum operationem attinet, ne-
 minem uestrum puto tam stolidæ cervicis, qui de ijs cre-
 dat aliquam haberi artem uel scientiam. Est itaque ni-
 hil aliud hæc Iudæorum Cabala, quam perniciosissima
 quædam superstitio, qua uerba, & nomina, & literas,
 sparsim in scriptura positas pro arbitrio suo colligunt, di-
 uidunt, transferunt: & alterum ex altero facientes, sol-
 uunt membra ueritatis, sermones, inductiones, & para-
 bolas hinc inde ex proprijs fictionibus construunt, apta-
 re illis uolunt eloquia dei, infamantes scripturas, & di-
 centes sua figmenta ex illis constare: calumniantur le-
 gem Dei, & per impudenter extortas supputationes di-
 ctionum, syllabarum, literarum, numerorum, tentant
 uiolentas, & blasphemias perfidiæ suæ inferre probati-
 ones. Præterea ijs nugis inflati, ineffabilia Dei mysteria,
 & quæ sunt supra scripturam arcana, sese inuenire &
 scire iactant, per quæ etiam prophetare, & uirtutes, &
 miracula sese perficere, sine rubore, magnâque audacia
 mentiri non erubescunt. Sed accidit illis, quod cani Ae-
 sopico, qui pane relicto, & in umbram eius inhians,
 perdidit escam: sic perfidum hoc & duræ cervicis homi-
 num genus, semper in umbris scripturæ occupatum, &
 circa illas uanitates sua artificiosa, sed superstitiosa Caba-
 la impetum faciens, amittit panem uitæ æternæ, & ma-
 nibus nominibus depastum perdit uerbum ueritatis. Ex
 hoc Cabalisticæ superstitutionis Iudaico fermento prodie-
 runt puto Ophitæ, Gnostici, & Valentiniani hæreti-
 ci, qui ipsi quoque cum discipulis suis Græcam quan-
 dam Cabalam commentati sunt, omnia Christianæ fidei
 mysteria peruertentes, & hæretica prauitate ad Græ-
 cas lite

cas literas, & numeros protrahentes, ex illis construunt corpus, quod uocant ueritatis, docentes, absque illis literarum & numerorum mysterijs non posse in Euangelicis literis inueniri ueritatem, quia uariae sunt, & alicubi sibi repugnantes, plenaeq; parabolis scriptae, ut uidentes non uideant, & audientes non audiant, & intelligentes non intelligant, sed caecis & errantibus iuxta suae cecitatis & erroris capacitatem propositas: latentem uero sub illis synceram ueritatem solis perfectis, non per scripta, sed per uiuæ uocis successiuam pronuntiationem esse creditâ: atque hanc esse illâ Alphabetariâ & Arithmanticam Theologiam, quam Christus secreto manifestauit Apostolis, & quam Paulus se loqui dicit non nisi inter perfectos. Cum enim hæc altissima sint mysteria, ideo nec scripta esse, nec scribi, sed in silentio seruari apud sapientes, in abscondito secum illa custodientes. Sapiens autem apud eos nemo, nisi qui maxima hæreses monstrare fabricare nouit.

DE PRAESTIGIIS.

Sed redeamus ad Magiam, cuius particula etiam est præstigiorum artificium, hoc est illusionum, quæ secundum apparentiam tantum fiunt, quibus Magi phantasmata edunt, multaq; miracula circulatorijs fraudibus ludunt, & somnia immittunt, quod non tam Goeticis incantamentis, & imprecationibus, demonumq; fallacijs, quam etiam certis fumigiorum uaporibus, luminibus, phyltris, collyrijs, alligationibus, & suspensionibus: præterea anulis, imaginibus, speculis, similibusq; magicæ artis pharmacijs, & instrumentis, naturali cœlestiq; uirtute perpetratur. Multa & manuum prompta subtilita-

te & industria fiunt, cuiusmodi ab histrionibus & ioculatoribus quotidie fieri uidemus, quos idcirco chiroso-phos, hoc est, manusapientes appellamus. Extant de hoc artificio libri praestigiorum Hermetis, & quorundam aliorum. Legimus quoque Paseten quendam praestigiatorem refertissimum conuiuium hospitibus monstrare solitum, idq; cum libuit rursus euanuisse, discumbentibus omnibus fame ac siti elusis. Numam Pöpilium etiã istiusmodi praestigys usum legimus. Sed & doctissimũ Pythagoram id ridiculum aliquando factitasse, ut quæ collibisset, sanguine perscriberet in speculo, quo ad pleniluminis Lunæ orbem obuerso, stanti à tergo res exaratas in disco Lunæ commonstrasse. Huc spectat etiam, quicquid de hominum transformationibus legitur decantatum à poetis, traditum ab historicis, & à nonnullis Christianis Theologis, insuper à sacris literis adsertum. Sic apparent homines asini, uel equi, uel alia animalia, oculis fascinat, aut perturbato medio, idq; arte naturali. Nonnunquam etiam hæc fiunt à bonis & malis spiritibus, seu ad bonorum preces ab ipso deo, sicut in sacris literis legimus de Heliseo propheta, obsesso ab exercitu regis uallantis Dothain. Verum puris & apertis à deo oculis, ista non possunt illudere: sic mulier illa, quæ à uulgo iumentum iudicabatur, Hilarioni non iumentum, sed quod erat, mulier uidebatur. Ea igitur, quæ hoc modo secundum apparentiam fiunt, praestigia dicuntur: quæ autem fiunt arte permutantium aut transferentium, ut de Nabuchodinosor: aut mesibus ad alios agros traductis, de his diximus superius: uerum de hac praestigiorum arte sic ait Iamblichus: Quæ praestigiati seu fascinati imaginantur,

præter

præter imaginatiua, nullam habent actionis & essentia
 ueritatem. Eiusmodi nanque artificij finis est, non facere
 simpliciter, sed usque ad apparentiam imaginamenta por-
 rigere, quorum mox nullum compareat uestigium. Iam
 itaque ex his quæ dicta sunt, patet non aliud esse ma-
 giam, quàm complexum idololatriæ, Astrologiæ, su-
 perstitiosæq; medicinae. Iamque etiam à magis magna
 hereticorum caterua in Ecclesia orta est, qui si-
 cut Iannes, & Mambres restiterunt Moysi, sic illi
 restiterunt Apostolicæ ueritati. Horum princeps fu-
 it Simon Samaritanus, qui Romæ sub Claudio Cæ-
 sare propter hanc artem statua donatus est, cum hac
 inscriptione, Simoni sancto Deo. Eius blasphemias
 copiose narrant, Clemens, Eusebius, & Irenæus.
 Ex hoc Simone, tanquam ex hæresum omnium se-
 minario, per multas successiones monstrosi Ophitæ,
 turpes Gnostici, impij Valentiniani, Cerdoniani,
 Martionistæ, Montaniani, & multi alij heretici
 prodierunt, propter quæstum, & inanem gloriam,
 mentientes aduersus Deum, utilitatem nullam, ne-
 que beneficia hominibus præstantes, sed decipientes,
 & in perniciem, & in errorem mittentes, & qui
 credunt illis, confundentur in iudicio Dei. Verum
 de Magicis scripsi ego inuenis adhuc, libros tres, am-
 plo satis uolumine, quos de Occulta Philosophia nus-
 cupaui, in quibus quicquid tunc per curiosam ado-
 lescentiam erratum est, nunc cautior, hac palinodia
 recantatum uolo: permultum enim temporis & rerum
 in his uanitatibus olim contriui. Tandem hac profe-
 ci, quo sciam quibus rationibus oporteat alios ab hac

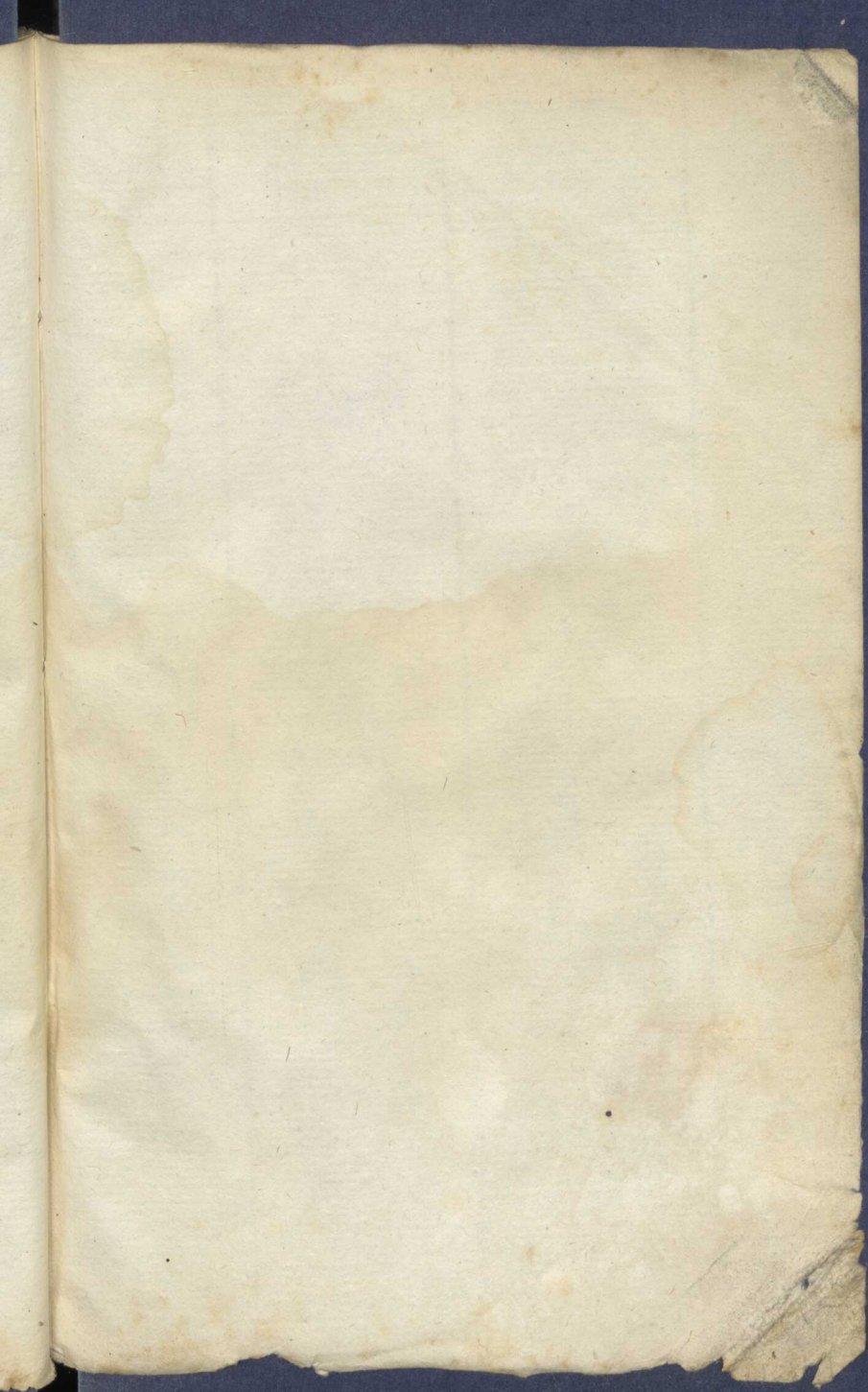
pernicie dehortari. Quicumque enim non in ueritate, nec
 in uirtute Dei, sed in elusione dæmonum, secundum ope-
 rationem malorum spirituum, diuinare & prophetare
 presumunt, & per uanitates magicas, exorcismos,
 incantationes, amatones, agogima, & cætera opera
 demoniaca, & idololatriæ fraudes exercentes,
 præstigia & phantasmata ostentantes mox
 cessantia, miracula sese operari iac-
 tant: omnes hi cum Ianne
 & Mambre, &
 Simone Mago æternis ignibus cru-
 ciandi destinabun-
 tur.

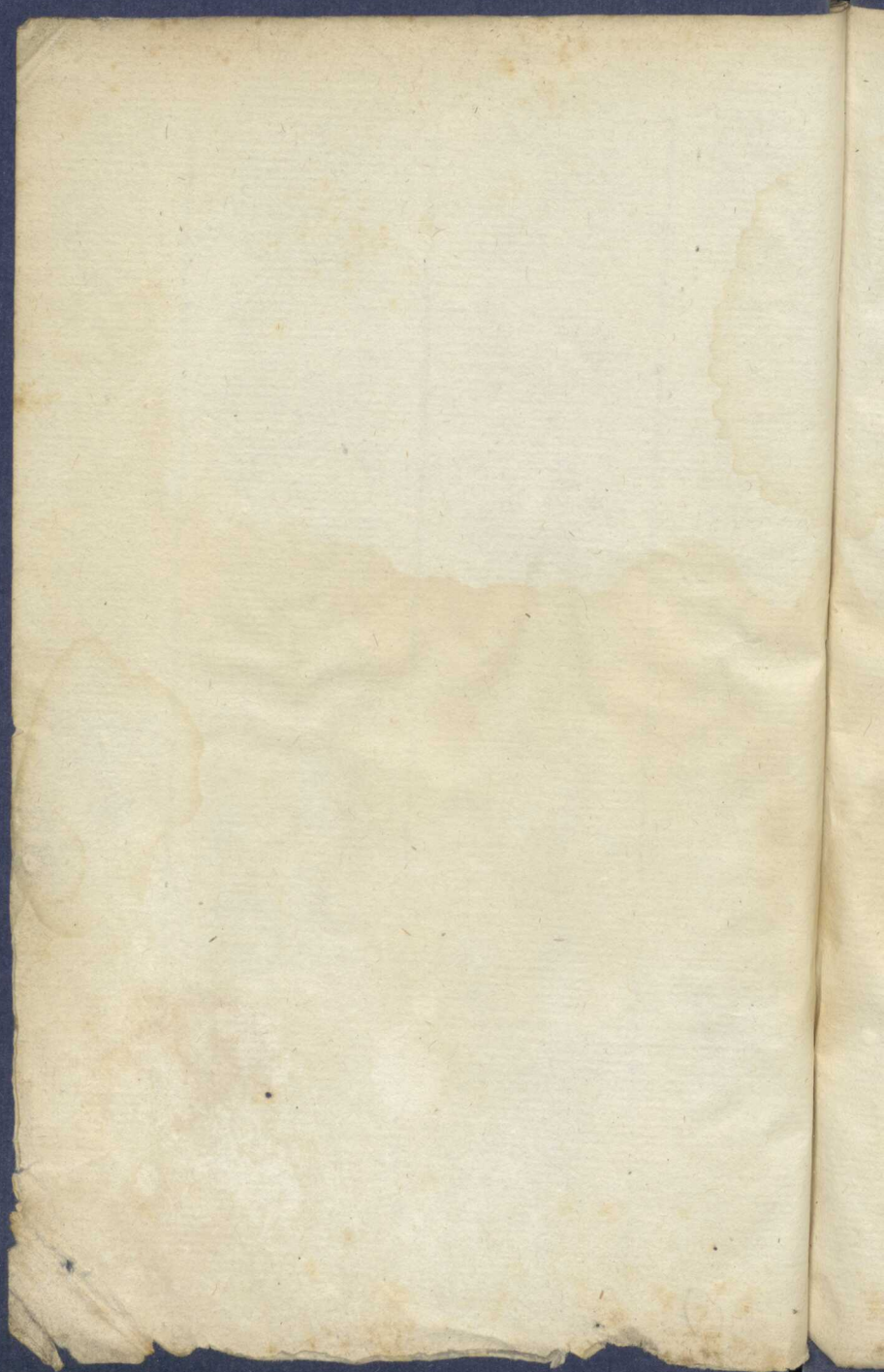
OCCULTAE PHILOSOPHIAE

Henrici Cornelij Agrippæ,

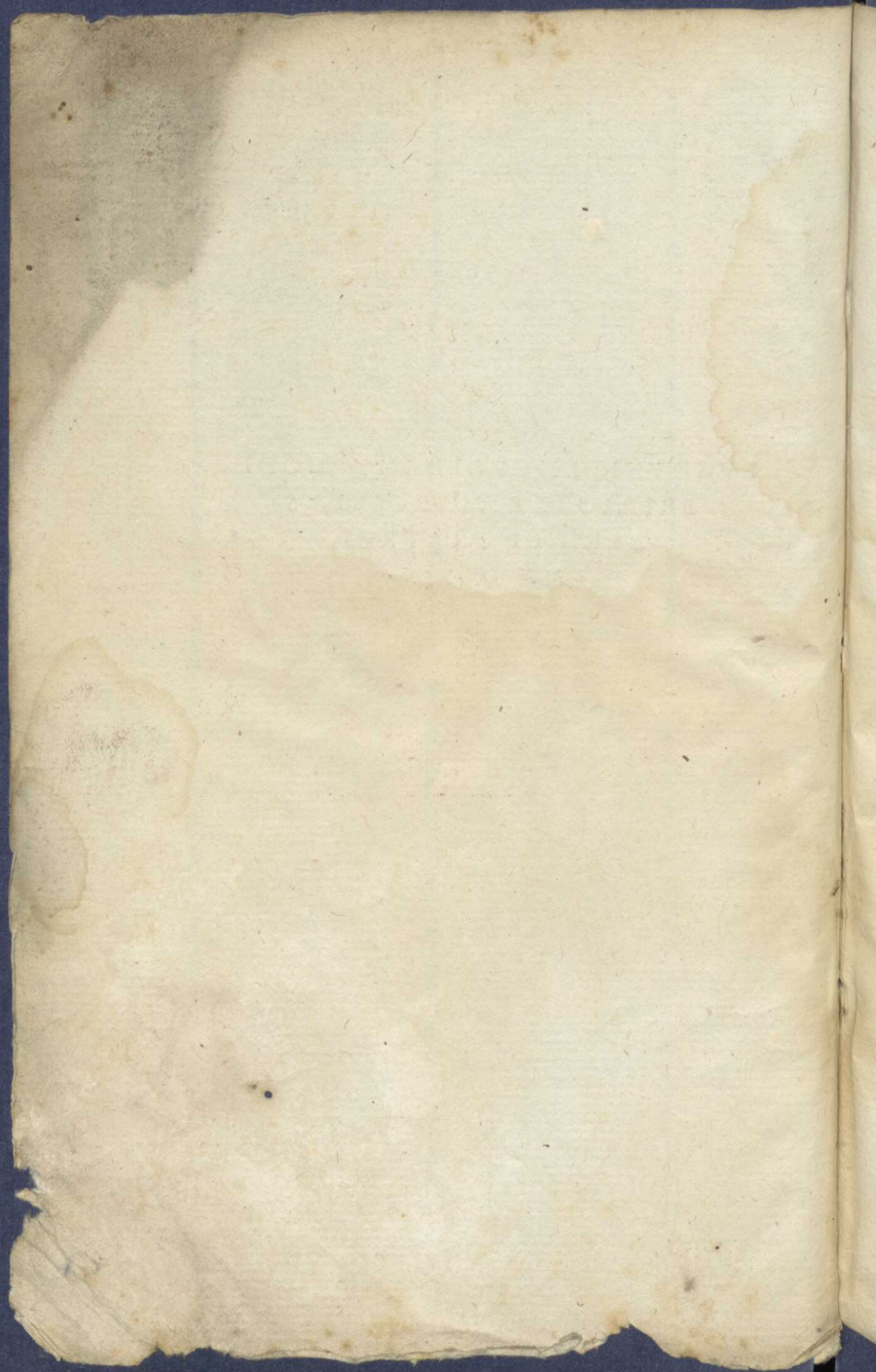
Finis.

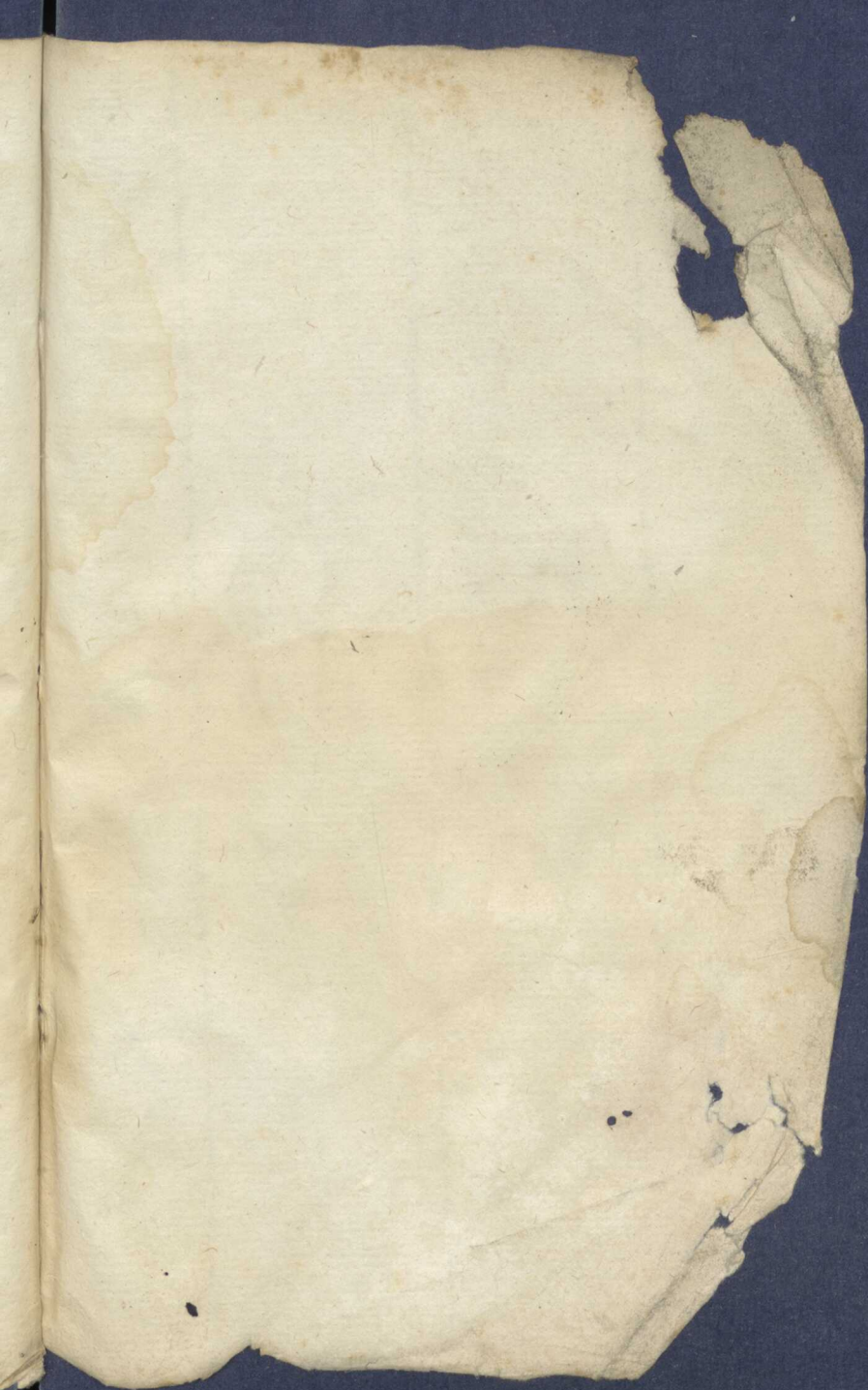

LVGDVNI EXCVDEBANT GODE
FRIDVS ET MARCELLVS
BERINGI FRATRES,
M. D. L.

SINE
FRAUDE

